1

YEDİNCİ
MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI

3

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

P170/7

YEDİNCİ

MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI

5 — 15 ŞUBAT 1962

(TIPKI BASIM)

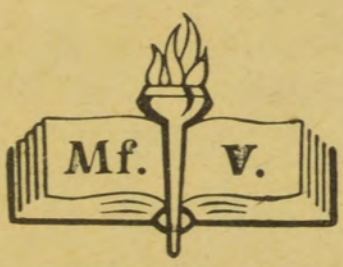

T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yayımlar Daire Başkanlığı
Arşiv Kütüphanesi
Demirbaş No: 23161
Tasnif No:

ÇALIŞMA ESASLARI
KONULAR VE KARARLAR

4

Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları : 23
Tanıtıcı Yayınlar Dizisi : 5

91.34.Y.0002.921

Belirlenmesi

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... : 2314
TANITICI YAYINLAR DİZİSİ ..... : 59

91.34.Y.0002.921

Millî Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığının 19.10.1990 tarih ve 8544 sayılı emriyle ikinci defa 3.000 adet basılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20 Mart 1962 tarih ve 12-141 sayılı yazısı ile yayımlanması uygun görülmüş ve Yayım Müdürlüğünün 28 Mart 1962 tarih ve 4628 sayılı emriyle 4000 adet basılmıştır.

Yayınlar Dairesi Başkanlığının 19.10.1990 tarih ve 8544 sayılı emriyle ikinci defa 3.000 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Sayfa:

İRİŞ ——————————————— 17

RİNCİ BÖLÜM

. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI'NIN KURULUŞ VE ÇALIŞMALARI

İLGİLİ ESASLAR ——————————————— 26

URULUŞ

VII. Millî Eğitim Şûrası Üyeleri ——————— 26
Gündem ——————————————— 49
Çalışma Yerleri ve Gidiş - Dönüş ——————— 60
Yatma ve Yemek ——————————————— 60
Sergiler ——————————————— 60
Gösteriler ——————————————— 60
Kabulresmi ——————————————— 60
Genel Sekreterlik ——————————————— 61
Haberler Bülteni ——————————————— 61

İLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI ÇALIŞMALARI

Açılış Oturumu ——————————————— 62
Millî Eğitim Bakanının Açış Söylevi ——————— 62
Genel Kurulun I. ve II. Oturumları ——————— 103
Komisyon Çalışmaları ——————————————— 106
Genel Kurul Toplantıları ——————————————— 106
Teşekkür Önergeleri ——————————————— 106
Kapanış Oturumu ——————————————— 107

KİNCİ BÖLÜM

II. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI'NA BAKANLIKÇA SUNULAN KO-
ULAR VE BUNLAR ÜZERİNDE ŞÛRA KOMİSYONLARI TARA-
INDAN ALINAN KARARLAR ——————————————— 109

Sayfa

BİRİNCİ KOMİSYON

MİLLÎ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular ——— 111
Bu bölümde Şûra'nın Millî Eğitimin Temel İlkeleri Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle Birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor ——————————— 114

İKİNCİ KOMİSYON

GENEL VE MESLEKÎ VE TEKNİK ÖĞRETİM

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular:

İlk Öğretim ——————————————— 122
Orta Öğretim ——————————————— 123
Orta Öğretimin Amaçları ——————————— 123
Ortaokul ——————————————— 123
Liseler ——————————————— 124
Kolejler ve Takviyeli Yabancı Dil Liseleri ——————— 125
Akşam Liseleri ——————————————— 125
Mektupla Öğretim ——————————————— 125
Ölçme, Değerlendirme, Rehberlik ve Disiplin ————— 125
Öğretimin Paralı Olması ——————————— 125
Parasız Yatılılık ——————————————— 125

MESLEKÎ VE TEKNİK ÖĞRETİM

Kız Teknik Öğretim ——————————————— 126
Amaçlar ——————————————— 126
Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu ——————————— 126
Kadın Meslek Öğretmen Okulu ——————————— 127
Köy Kadınları Gezici Kurslarına Öğretmen Yetiştirme —— 127
Olgunlaşma Enstitüleri ——————————————— 128
Hazır Giyim Atelyesi ——————————————— 128
Kız Enstitüleri ——————————————— 128
Kadın Meslek Okulları (Akşam Kız Sanat Enstitüleri) ——— 129
Yetiştirici ve Tamamlayıcı Kadın Meslek Sınıfları ve Kursları - 130
Köy Kadınları Gezici Kursları ——————————— 130

Sayfa:

Erkek Teknik Öğretim ——————————— 130

Amaçlar ——————————————— 130
Çıraklık Müesesesi ——————————— 131
Teknik Eğitim Merkezleri ——————————— 131
İş İçinde ve İşbaşında Yetiştirme ——————————— 131
Halk Eğitimi Meslek Kursları ve Akşam Sanat Okulları —— 132
Sabit İlçe, Gezici Köy Demircilik, Marangozluk ve Yapı Kursları 132
Terzilik Tekâmül Enstitüsü ——————————— 133
Birinci Devre Orta Terzilik Okulu ——————————— 133
Erkek Sanat Enstitüleri ——————————— 134
Yapı Enstitüleri ——————————— 136
Motor Sanat Enstitüleri ——————————— 137
Kimya Sanat Enstitüleri ——————————— 137
Mensucat Sanat Enstitüleri ——————————— 137
Matbaacılık Okulu ——————————— 138
Müşterek Hususlar ——————————— 139
İş Okulları ——————————— 139
Yol Makinaları Tamirciliği ve Operatörlüğü Sınıfı ———— 140
Gündüz ve Akşam Tekniker Okulları ——————— 140
Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu ——————————— 141
Erkek Teknik Öğretmen Okulu ——————————— 142
Teknik Okullar ——————————— 143
Mektupla Öğretim Merkezi ——————————— 144

Ticaret Öğretim ——————————— 145

Amaçlar ——————————— 145
Ticaret Yüksek Öğremen Okulu ——————————— 145
Ticaret Ortaokulu ——————————— 145
Ticaret Lisesi ——————————— 145
Takviyeli Yabancı Dil Öğretimi Yapan Ticaret Liseleri —— 146
Otelcilik ve Turizm Okulları ——————————— 146
Sekreterlik Okulları ——————————— 146
Kurslar ve Seminerler ——————————— 147

Eğitimimizde Ölçme ve Değerlendirme —— 147

Eğitimin Genel ve Özel Amaçları ——————————— 147
İmtihan Sistemi ——————————— 148
İdareci ve Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinde

Sayfa:

Yetiştirilmesi ——————————————— 149
İmtihan Yönetmelikleri ——————————————— 150
Öğrencileri Çeşitli Yönlerden Tanımak İçin Gerekli İmkân ve Araçlar Temini ——————————————— 150
Okullarda Öğrencilere Yardımda Bulunacak Rehberlik Hizmetleri ——————————————— 151
Diğer Hususlar ——————————————— 151
Öğretim Yılının Süresi ——————————————— 152
Çeşitli Olgunluk İmtihanları Sistemi ——————————— 152

Yüksek Öğretim ——————————————— 153

Yabancı Memleketlerde Öğrenci Yetiştirilmesi ——————— 153
Yüksek Öğrenim Öğrenci Fonu ve Yurtları ——————————— 153
4489 Sayılı Kanunun Uygulanması ——————————— 153
Üniversiteler ——————————————— 153
Bilimsel Araştırma Konseyi ——————————————— 154

Özel Okullar ——————————————— 155

Türk Özel Okulları ——————————————— 155
Azınlık Okulları ——————————————— 156
Yabancı Okullar ——————————————— 156

Dış Kültür Münasebetleri ——————————— 156

Memleketlerarası Münasebetler ——————————— 156
Hükümetlerarası Veya Milletlerarası Teşekküllerle Olan Münasebetlerimiz ——————————————— 157
Memleketimizdeki Yabancı Kültür Kurumları ——————— 157
Türkiye'nin Yabancı Memleketlerde Açacağı Kültür Merkezleri 158
Türkiye'de Yabancılar İçin Türk Kültür Merkezleri ——— 158
Türk Kültür Müşavirlikleri ——————————— 158
Burslar ——————————————— 159
Kültürel Gösteriler ——————————————— 160
Toplantılar ——————————————— 161
Okul Kitapları İncelenmesi ——————————————— 162

Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim ————— 163

Amaçlar ——————————————— 163
Din Öğretiminde Türkçe ——————————————— 163
İlköğretmen Okullarında Din Öğretimi ——————————— 163

Sayfa:

Ortaokullarda Din Öğretimi — 163
İmam - Hatip Okulları — 163
Yüksek İslâm Enstitüsü — 164

Beden Eğitimi ve Sağlık — 164

İlk Öğretimde Beden Eğitimi — 165
Orta Öğretimde Beden Eğitimi — 166
Yüksek Öğretimde Beden Eğitimi — 167
Ders Dışı Beden Eğitimi Faaliyetleri (Çeşitli Spor Faaliyetleri, Geziler, Kamplar, İzcilik) — 168
Arızalılar ve Beden Eğitimi — 169
Beden Eğitimi Öğretmeninin Okul Sağlık İşlerinde Rolü — 169
Halk Eğitiminde Beden Eğitimi — 169
Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme — 170
Beden Eğitimi Öğretmenliğini Teşvik — 171
Beden Eğitiminde Yayın — 172
İlköğretim Sağlık Bilgisi ve Eğitimi — 172
Orta Dereceli Müesseseler — 172
Yüksek Dereceli Okullar ve Üniversiteler — 173
Teşkilât ve Personel — 174

Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim Eğitm Vakıfları — 175

Bu bölümde Şûra'nın Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor — 177

İlk Öğretim — 178
Orta Öğretim — 179
Kız Teknik Öğretim — 182
Erkek Teknik Öğretim — 185
Ticaret Öğretim — 191
Yüksek Öğretim — 194
Özel Okullar — 201
Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim — 208
Eğitm Vakıfları — 209

Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim 210

Sayfa:

ÜÇÜNCÜ KOMİSYON

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE MESLEĞİN CAZİP HALE GETİRİLMESİ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular — — — 213

Öğretmen Yetiştirme ile İlgili İlkeler — — — — — — — — — 213
İlköğretmen Okulları — — — — — — — — — — — — — — — 213
İlk Öğretimin Çeşitli Alanları ile Halk Eğitimi İçin Eleman Yetiştirilmesi — — — — — — — — — — — — — — — — — — 215
İlköğretmen Okulları Kanun Tasarısı — — — — — — — — — 216
Ortaokul Öğretmeni Yetiştirme İşleri — — — — — — — — — 217
Eğitim Akademileri Kanun Tasarısı — — — — — — — — — — 218
Eğitim Enstitülerinin Öğretmen İhtiyacı — — — — — — — — 218
Lise ve Dengi Okullar İçin Öğretmen Yetiştirilmesi — — — 218
Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü — — — — — — — — — 219
Öğretmen Yetiştiren Diğer Okullar — — — — — — — — — — 220
Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme İşleri — — — — — — — — — 220
Meslekî Yetişme ve Gelişme — — — — — — — — — — — — 221
Tâyin, Terfi ve Nakil — — — — — — — — — — — — — — 222
Maaş, Ücret ve Diğer Maddî İmkânlar — — — — — — — — — 223
Mevcut Mevzuattaki Bazı Aksaklıklar — — — — — — — — — 225
Kanun ve Yönetmelikler — — — — — — — — — — — — — — 226

Bu bölümde Şûra'nın Öğretmen Yetiştirme ve Mesleğin Cazip Hale Getirilmesi Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor — — — 227

DÖRDÜNCÜ KOMİSYON

KÜLTÜR İŞLERİ VE GÜZEL SANATLAR

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular — — — 251

Güzel Sanatlar — — — — — — — — — — — — — — — — — — — 251

Güzel Sanatlar Akademisi — — — — — — — — — — — — — — 251
Devlet Konservatuvarı — — — — — — — — — — — — — — — 251
Riyaseticumhur Senfoni Orkestrası — — — — — — — — — 253
Halk Eğitiminde Güzel Sanatlar — — — — — — — — — — — 254
Plâstik Sanatların Gelişmesi, Sanatkârlarımızın Teşvik ve Korunması — — — — — — — — — — — — — — — — — — — 255

Sayfa:

Radyo — 256
Bölge Kültür ve Sanat Merkezleri — 256

Opera ve Tiyatro — 257

Devlet Tiyatroları — 257
Bölge Tiyatroları — 259
Özel Tiyatrolar — 261

Eski Eserler ve Müzeler — 262

Eski Eserler — 262
Müzeler — 263

Kütüphaneler — 265

Millî Kütüphane — 265
Halk Kütüphaneleri — 265
Okul Kütüphaneleri — 266
Personel Yetiştirme — 267
Kütüphanelerarası İşbirliği — 268
Derleme — 268

Yayım — 270

Okul Ders Kitapları — 270
Öğretmen Meslek Kitapları — 272
Çocuk Yayınları — 272
Halk Yayınları — 273
Türk Kültür Eserleri — 275
Klâsikler (Dünya Edebiyatından Çeviriler) — 276
Ansiklopediler — 276
Güzel Sanatlar Yayınları — 278
Telif Tiyatro Eserleri — 278
Çeşitli Yayınlar — 279
Süreli Yayınlar ve Dergiler — 279
Bakanlık Çalışmalariyle İlgili Yayınlar — 281
Bakanlıklararası İşbirliği Yayınları — 282
Çeşitli Teklifler — 282

Bu bölümde Şûra'nın Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor — 284

Güzel Sanatlar — 285

Sayfa:
Opere ve Tiyatro ——————————— 291
Eski Eserler ve Müzeler ——————————— 292
Kütüphaneler ——————————— 293
Yayım ——————————— 294

BEŞİNCİ KOMİSYON

HALK EĞİTİMİ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan Konular —— 297
Halk Eğitiminin Tanımı ve Amaçları ——————— 297
Halk Eğitiminin Konuları ——————————— 298
Halk Eğitiminde İşbirliği, İşbölümü ve Çalışma Plânları —— 301
Halk Eğitimi Merkezleri ——————————— 301
Halk Eğitimi Odaları ——————————— 301
Halk Eğitimi Yayınları ——————————— 302
Halk Eğitiminde Araçlar ve Tesisler ——————— 302
Eleman Yetiştirme ——————————— 303
Kanun ve Yönetmelikler ——————————— 304
Halk Eğitimi ile İlgili Genel Mahiyetteki Diğer Teklifler —— 304
Bu bölümde Şûra'nın Halk Eğitimi Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor ——————————— 307

ALTINCI KOMİSYON

YÖNETİM ÖRGÜTÜ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular ——— 313
Bu bölümde Şûra'nın Yönetim Örgütü Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor ——————————— 320

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VII. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI GENEL KURULUNCA KABUL EDİLEN ÖNERGELER ——————————— 332
VII. Millî Eğitim Şûrası Millî Eğitimin Temel İlkeleri Komisyonu Raporu ile İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul Edilen Önergeler — 332

Sayfa:

VII. Millî Eğitim Şûrası Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu Raporu ile İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul Edilen Önergeler — 334

VII. Millî Eğitim Şûrası Öğretmen Yetiştirme Komisyonu Raporu ile İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul Edilen Önergeler — — — 347

VII. Millî Eğitim Şûrası Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu Raporu ile İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul Edilen Önergeler — 361

VII. Millî Eğitim Şûrası Halk Eğitimi Komisyonu Raporu ile İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul Edilen Önergeler — — — — — — 369

VII. Millî Eğitim Şûrası Yönetim Örgütü Komisyonu Raporiyle İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul Edilen Önergeler — — — — — — 374

Çizelgler ve Şemalar

14

ÇALIŞMA ESASLARI
KONULAR ve KARARLAR

15

Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu, VII. Millî Eğitim Şûrası açış konuşmasını yaparken

G İ R İ Ş

VII. Millî Eğitim Şûrası için yapılan hazırlık çalışmaları, "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Konular" adlı dökümanın giriş yazısında şöylece belirtilmiş bulunuyor:

"Millî Eğitim, Devletçe, gençleri yetiştirmenin sadece bir vasıtası değil, aynı zamanda ve özellikle millî kalkınmayı hızlandıracak ve gerçekleştirecek verimli bir yatırım olarak mütalâa edilmelidir. Bu eğitim anlayışına göre uzun süreli bir Millî Eğitim Plânı meydana getirebilmek için, her şeyden önce, mevcut eğitim sisteminin millî kalkınmanın hedeflerine uyduğundan emin olmak; uymuyorsa eğitimin yapılması plânları yerine eğitim ıslahat plânları hazırlamak ve mevcut eğitim ve öğretim kurumlarını ekonomik ve sosyal kalkınma programlarının hedeflerine iyice yöneltmek gerekir. Böyle hareket edilmediği, yani her derece ve tipteki eğitim ve öğretim kurumları millî ihtiyaçlara göre düzenlenmeden eğitimin yayılma ve gelişme plânının hazırlanmasına geçildiği takdirde, meydana getirilecek plânın devamlı bir değeri olmıyacağı açıktır. Şu halde, (1) önce memleketin eğitim ihtiyaçlarını tesbit ve bu ihtiyaçların icaplarına göre eğitimin temel ilkelerini vaz etmekle işe başlamak; (2) sonra bu temel ilkelere dayanarak veya bunları kriter alarak, eğitim sistemine dahil her derece ve tipteki kurumları ciddî bir revizyona tabi tutmak veya yeniden kurmak, böylelikle eğitim hayatında asgari istikrarı sağlıyacak sistemi sağlamlaştırmak; (3) nihayet bu sistem içinde ve memleketin millî gelirini ve insan-gücü ihtiyaçlarını dikkate alarak eğitimin bütün memlekette yayılmasını ve gelişmesini sağlıyacak uzun süreli plânı hazırlamak en doğru yol olur.

İşte bir yıla yakın bir zamandan beri Bakanlığımızda devam eden eğitim plânlaması çalışmalarına esas olan plânlama anlayışı ve hareket tarzı budur. Nitekim Plânlama Kurulu üyelerine başlangıçta verilen talimatta "Millî eğitim hayatımızı istikrara kavuşturacak ve eğitimin bütün yurdumuzda belli bir sistem içinde süratle yayılmasını ve gelişmesini sağlıyacak uzun süreli bir plâna muhtaç bulunduğumuz açıklanmış ve Plânlama Kurulunun böyle bir plânın hazırlıklarını yapmak amaciyle kurulduğu ve eserinin Millî Eğitim Şûrası'na sunulacağı belirtilmiştir.

F. 2

19 Aralık 1960 tarihli Bakanlık onayı ile kurulan Millî Eğitim Plânlama Kurulunun çalışmaları, "Şema 1" de gösterildiği gibi, üç safha halinde düzenlenmiştir. Birinci safhada Millî Eğitimin ana konularına karşılık olmak üzere şu Komiteler kurulmuştur: İlk Öğretim, Orta Öğretim, Yüksek Öğretim, Öğretmen Yetiştirme, Özel Okullar, Dış Münasebetler, Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim, Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim, Ticaret Öğretim, Ölçme ve Değerlendirme, Kütüphaneler, Yayım, Eski Eserler ve Müzeler, Güzel Sanatlar, Opera ve Tiyatro, Sağlık ve Beden Eğitimi, Millî Savunma, Eğitim Vakıfları. Halk Eğitimi Komisyonu ve Yönetim Örgütü Komisyonu da aynı safhada çalışmalarına başlamıştır. Eğitimin çeşitli konularında ve eğitimle ilgili diğer alanlarda 200 e yakın üyenin işbirliğinin sağlandığı birinci safhada Komiteler ve Komisyonlarda,

1 — "Türkiye Eğitim Millî Komisyonu Raporu" ve "Millî Eğitim Plânının hazırlığı ile görevli Komisyonun Raporu" incelenmekle işe başlanmış ve önce ele alınacak konular tâyin edilmiş;

2 — Sonra her konuda Türk eğitiminin bugünkü durumu tesbit edilmiş;

3 — Her konuda ulaşılacak amaçlar ve uygulanacak ilkeler formül halinde ifade edilmiş;

4 — Her konuda hedeflere götürecek eğitim ve öğretim kurumlarının a) sayıları ve yerleri, b) kuruluş ve işleyişleri, c) öğretmen, idareci, müfettiş ve diğer personel ihtiyaçları, ç) bina, araç ve gereç gibi maddi ihtiyaçları belirtilmiş;

5 — Her konu için on yıllık bir süreye şâmil olmak üzere program tasarısı ve bütçe tahminleri hazırlanmış;

6 — Nihayet plânı icra safhasına geçirecek kanun ve yönetmelik teklifleriyle müfredat programlarının ıslahı için gerekli teklifler ana hatlariyle getirilmeğe çalışılmıştır.

Bu şekilde 1-3 ay süre ile aralıksız çalışan Komitelerin raporları, Şûra dokümanları arasında bastırılmış bulunmaktadır. Bu raporlarda, gerçekçi bir plânlamaya ulaştıracak bütün gayretlere rağmen eksiklikler, boşluklar, hatalar ve kabarık ihtiyaç miktarları görülebilir. Bütün bunlara rağmen, çalışmalardaki açıklık ve samimilik ilkelerine uyularak, eğitim uzmanlarımızın ve idarecilerimizin görüşlerinin umumî efkâra sunulması uygun görülmüş ve bu sebeple raporlar aynen yayınlanmıştır. Bu raporlar bilgi için Şûra üyelerine önceden gönderilmiş bulunmaktadır.

Plânlama Kurulunun ikinci safhasında üç Komisyon kurulmuştur: birincisi, Millî Eğitim Müsteşarının Başkanlığında, İlk Öğretim, Orta Öğ-

retim, Yüksek Öğretim, Öğretmen Yetiştirme, Özel Okullar, Dış Münasebetler, Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim Komitelerinin Başkanlarından kurulan Genel Öğretim Komisyonu; ikincisi Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarının Başkanlığında, Erkek Teknik, Kız Teknik ve Ticaret Öğretim Komiteleri Başkanlarından kurulan Meslekî ve Teknik Öğretim Komisyonu; üçüncüsü de Eski Eserler ve Müzeler, Güzel Sanatlar, Opera ve Tiyatro, Kütüphaneler ve Yayım Komitelerinin Başkanlarından kurulan Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonudur. Aynı zamanda Talim ve Terbiye Kurulu temsilcilerinin de üye olarak katıldıkları bu Komisyonlara yeri geldikçe Ölçme ve Değerlendirme, Sağlık ve Beden Eğitimi, Millî Savunma, Eğitim Vakıfları Komiteleri Başkanları da çağrılmışlardır.

Komisyonlarda:

1 — İlgili Komitelerin raporları ayrı ayrı incelenmiş;

2 — Komitelerin çeşitli konulardaki kararları ve teklifleri birer birer görüşülmüş ve her biri hakkında Komisyon görüşü belirtilmiş;

3 — Aynı konularda Komitelerce ileri sürülen çeşitli görüşler birleştirilmiş ve neticede

4 — Komisyon raporlarının, Komitelerce ele alınan konuları ve her konuda ileri sürülen teklif ve tavsiyeleri, varsa Komisyon mütalâaları ile birlikte, özet halinde ihtiva etmesi uygun görülmüştür. Bu suretle hazırlanan Komisyon Raporları teksir edilerek Koordinasyon Grupuna sunulmuştur (*).

Plânlama Kurulunun üçüncü ve son safhasını teşkil eden Koordinasyon Grupu, Millî Eğitim Bakanının başkanlığında, Plânlama Kurulu Komisyon Başkanları ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkan ve Üyelerinden ve ilgili Komitelerin Başkanlarından kurulmuştur. Koordinasyon Grupunda Devlet Plânlama Teşkilâtı ve Devlet Personel Dairesinden temsilciler de bulunmuşlardır. Toplantılara zaman zaman Devrim İdaresi eski Millî Eğitim Bakanları ile Millî Birlik Komitesinden üyeler de katılmışlardır.

Koordinasyon Grupunda Komisyon raporlarındaki teklifler ayrı ayrı okunarak müzakere edilmiş ve Komisyonların aynı konulardaki çeşitli teklifleri birleştirilerek aynı zamanda incelenmiştir. Komite Başkanlarının kendi konularında birinci ve ikinci safha çalışmalarının sözcüsü olarak katıldıkları bu toplantılar, Talim ve Terbiye Kurulu Toplantı salonunda

(*) Plânlanma Kurulunca hazırlanan bütün raporlar, koordinasyon ve sekreterlik hizmetleriyle görevli olan Şûra Daimi Bürosu Genel Sekreterliğince teksir edilmiştir. 9 büyük ciltte toplanan bu dokümanlardan birer takım da Millî Kütüphaneye ve bazı büyük genel kütüphanelere verilmiştir.

26 Temmuz 1961 tarihinde başlamış ve her gün saat 17.00-20.00 arasında olmak üzere aralıksız tam üç ay devam etmiştir.

Plânlama Kurulunun son çalışma safhası olan Koordinasyon Grupu çalışmalarında elde edilen ve bu doküman içinde Bakanlığımızca Şûra'ya arzı uygun görülen sonuçları, dokümanda yer alış düzeni içinde ve bir "Giriş" yazısı çerçevesinde şöylece belirtmek mümkündür:

1 — Türk toplumunun eğitim ihtiyaçları ve bunlara cevap verecek eğitim sisteminin esasları millî eğitim ülkümüz ve bu ülküye ulaştıran amaç ve ilkeler halinde tesbit edilmiştir. Meydana gelen metne "Millî Eğitimin Temel İlkeleri" başlığı ile dokümanın birinci bölümünde yer verilmiştir.

2 — Millî Birlik İdaresince kabul edilen 222 sayılı ve 5 Ocak 1961 tarihli İlk Öğretim ve Eğitim Kanununa göre, mecburi ilk öğretimin önümüzdeki on yıllık dönem içinde bütün yurdumuzda gerçekleştirilmesinin bir plâna bağlanması gerekmektedir. Bu kanunun yürürlüğe girmesinden hemen sonra kurulan Plânlama Kurulu İlk Öğretim Komitesi, kanunun sağladığı müsait imkân ve şartlara da dayanarak, ilk öğretim alanına giren bütün konuları etraflıca incelemiş ve mecburi öğretimin gelecek on yıl içinde genelleştirilmesini derpiş eden bir gelişme plânı hazırlamış bulunmaktadır. İlk Öğretim Komitesinin daha çok icraatla ilgili olan raporu Koordinasyon Grupunca tasvip edilmiş ve raporun bilgi için Şûra'ya sunulması kararlaştırılmıştır. Nitekim Raporda yer alan tekliflere göre gerekli icraata Bakanlıkça hemen geçilmiştir.

3 — Millî eğitimin diğer alanlarında, özellikle genel ve meslekî orta ve yüksek öğretim kurumları üzerinde Komite ve Komisyonlarca hazırlanan teklifler, Koordinasyon Grupuna, öğretim sistemimizi revizyona tabi tutmak ve her şeyden önce ahenkli ve dengeli bir eğitim sistemi kurmak zaruretini kabul ettirmiştir. Netice olarak genel ve meslekî öğretim alanlarında bazı ıslahat teklifleri meydana getirilmiş bulunmaktadır. İkinci bölümde yer alan bu tekliflerin incelenmesini kolaylaştırmak maksadiyle, Türk öğretim sistemini meydana getiren her derece ve tipteki öğretim kurumları ve bunların birbiriyle bağlantıları, bugünkü duruma ve teklif edilen duruma göre olmak üzere, 2 ve 3 numaralı şemalarda ayrı ayrı gösterilmiştir. Diğer Bakanlıklara bağlı okullar da "şema 4" tedir. Bu arada hemen belirtilmelidir ki ilk olarak yayınlanmakta olan bu şemalarda bazı eksikler bulunabilir. Bu şemaların zamanla tekemmül edeceği şüphesizdir. Ayrıca, Türkiye'de Maarif Nezaretinin kuruluşundan önceki ilk teşebbüslerden başlıyarak tevhid-i tedrisat kanununun kabulüne kadar öğretim

sistemimizin yapısında vukua gelen başlıca değişmeleri göstermek maksadiyle altı ayrı şema hazırlanmıştır. Türk Öğretim sistemindeki tarihî gelişmeyi kolayca görmek imkânını sağlıyan bu şemalar "Türkiye'de Maarif Nezaretinin kuruluşundan Tevhid-i Tedrisat kanununun kabulüne kadar öğretim sisteminin yapısına şematik bir bakış" adlı doküman (*) içinde Şûra'ya yetiştirilmeğe çalışılmaktadır.

2 ve 3 numaralı şemalarda bir bakışta görüleceği gibi, öğretim sisteminin kuruluşu ile ilgili olarak Şûra'nın incelemesine sunulan ıslahat tekliflerini başlıca iki noktada toplamak mümkündür.

Birincisi ortaokul: bugünkü eğitim sistemimize göre mevcut olan ortaokullar ile çeşitli meslek okullarının ortaokula denk birinci devreleri, ilkokul üzerine her biri farklı programlar uygulayan çeşitli okullar olarak bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, çocukların istidat ve kabiliyetlerine göre değil, okulların tiplerine göre olmaktadır; yani her çocuk, istidat ve kabiliyeti ne olursa olsun, devam etmekte olduğu okulun belli programına aynen uymak durumundadır. Programın icabını yerine getiremiyen öğrenci başarısız sayılmaktadır. Başarı gösterenlerden öğretime devam etmek istiyenler ise, özellikle meslek okullarının birinci devresinden mezun olanlar, normal olarak aynı okulların ikinci devrelerine girmek durumunda kalmaktadırlar. Şu halde mevcut öğretim sisteminde ortaokul ve dengi okulları bu mahzurları giderecek şekilde ıslah etmek lâzım gelir.

Bu defa teklif edilen ortaokul, mecburi temel derslere ve seçime tabi özel derslere yer vermek suretiyle, ilkokulun devamı genel ve meslekî orta öğretimin müşterek kaynağı ve hayata hazırlıyan bir kurum olarak çok gayeli ortaokul halinde düşünülmüş ve amaç ve ilkeleri bu esasa dayanılarak tesbit edilmiş bulunmaktadır. Ortaokul için teklif edilen esasların kabulünden sonra müfredat programlarını ele almak ve ayarlamak mümkün olabilecektir.

İkinci önemli teklif genel ve meslekî orta öğretimin bugünkü ikinci devre okullarını ilgilendirmektedir. Mevcut sistem esas itibariyle yüksek öğrenime, özellikle üniversiteye hazırlık öğretimini yalnız liselere inhisar ettirmekte; lise dengi bütün meslek okullarını ise, sayıları ve kontenjanları pek mahdut yüksek meslek okullarına giriş imkânı hariç, önleri kapalı birer meslek okulu halinde tutmakta ve yüksek öğrenime devam etmek istiyen meslek okulu mezunlarını lise rejiminden geçmeğe mecbur kılmaktadır. Bu durumun neticesi olarak liselere rağbet artmakta; memleketin meslek okullarına büyük ihtiyacı olduğu halde lise sayısı her yıl

(*) Hazırlıyan: *Faik Reşit UNAT* (Baskı işi tamamlanmak üzeredir.)

hızla çoğalmakta ve orta öğretim seviyesinde meslek okullarına devam eden öğrenci yüzdesi, millî kalkınmamızın hedeflerine aykırı olarak, liselere göre daima çok düşük kalmaktadır. Diğer taraftan lise öğrenimi, millî seviyede müşterek bir imtihan ile değil mahallî şartlar içinde yapılan bir Devlet Lise Bitirme Diplomasiyle sonuçlanmakla, herkese aynı hak ve imtiyazları veren böyle bir diplomayı elde eden öğrenciler, sayıları ve kontenjanları esasen mahdut olan üniversite ve yüksek okullarımızın giriş imtihanlarına, istidat ve kabiliyetleri ne yönde ve ne kalitede olursa olsun kitleler halinde akın etmek durumunda kalmaktadırlar. İşte bütün bu mahzurları önlemek ve genel ve meslekî öğretim kurumlarını, İnsan Haklarına ve Anayasamıza uygun olarak, öğrencileri eşit eğitim imkânları içinde istidat ve kabiliyetlerine göre en üstün seviyede ve kalitede yetiştirmeyi ve onları, hangi safhada bırakırsa bıraksın iyi ve verimli yurttaşlar haline getirmeyi hedef tutan kurumlar olarak ıslah etmek bu dokümandaki tekliflerin genel gerekçesini teşkil eylemektedir. Bu gerekçe ile liselerimizin ve ortaokula dayalı meslek okullarımızın amaçları ve yüksek öğretimle bağıntıları derinliğine ve genişliğine incelenerek tartışılmıştır. Neticede, (a) liselerin öğrencilerini sadece yüksek öğrenime hazırlıyan okullar olarak değil, aynı zamanda hayata hazırlıyan genel öğretim kurumları olarak organize edilmeleri gerektiği kabul edilmiş; (b) iki yıllık orta dereceli maslek okullarının çeşitli meslekler için eleman yetiştirmek olan esas fonksiyonları aynen muhafaza edilerek öğrenim süreleri, aynı zamanda orta öğretim derecesi içinde bütünlüğü ve ahengi sağlamak üzere, üç yıla çıkarılmış ve (c) liselerden ve lise dengi meslek okullarından mezun olan kabiliyetli öğrencilere yetiştirildikleri alanlarda üniversiteye giriş hakkını elde etmelerine imkân vermek maksadiyle bir "çeşitli olgunluk imtihanları sistemi" nin ihdası zaruri görülmüştür.

Bu esaslara dayanılarak bütün genel ve meslekî öğretim kurumlarımızın tarifleri yapılmış, amaçları tesbit edilmiş, bünyelerinde yapılması gerekli değişiklikler teklifler halinde özetlenmiştir.

4 — Okullarımızda uygulanmakta olan ölçme ve değerlendirme metotları, rehberlik, disiplin gibi konular ile ilgili teklifler okullar için ayrı ayrı değil, fakat her derece ve tipteki öğretim kurumlarımız için bir arada incelenmiş ve ikinci bölümde öğretim kurumlarından sonra yer almıştır.

5 — Her derece ve tipteki öğretim kurumlarımızın en başta gelen ihtiyacı öğretmenlerdir. Öğretmenler, belli amaçlara göre organize edilen çeşitli öğretmen okullarımızda yetiştirilmektedirler. Burada bu kurumlar birbirlerine bağlı bir bütün halinde incelenmiş ve böylece öğret-

men yetiştirilmesi konusu başlı başına bir bölüm olarak ele alınmıştır. Nitekim öğretmen yetiştiren kurumlarımız ile ilgili esaslar ve öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi ve öğretmenin toplum hizmetinde başarılı olmasını sağlıyacak bütün maddi ve manevi imkânların hazırlanması ile ilgili teklifler üçüncü bölümde toplanmış bulunmaktadır. Millî eğitimin çeşitli alanlarına üstün vasıfta idareci, öğretmen ve uzman yetiştirmek ve inceleme ve araştırmalarda bulunmak amaciyle bu defa kurulması düşünülen Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü de bu bölüme alınmıştır.

6 — Maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin kabiliyetleri yönünde ve oranında öğrenim imkânı bulabilmelerine yardım eden burslar, yüksek öğrenim kredi fonu, yurtlar, yabancı memleketlerde öğrenim meselesi, üniversiteler ve ilmî araştırma konuları Yüksek Öğretim adı altında incelenmiş bulunmaktadır.

7 — Devlet okulları yanında özel okulların da, aynı seviyeye uygun bir düzen içinde gelişip yayılması için teşvik edici ve destekleyici tedbirleri ihtiva etmek üzere Özel Okullar Komitesince kanun ve yönetmelikler teklif edilmiştir. Bu tasarılarda yer alması uygun görülen başlıca hükümler Özel Okullar başlığı ile ikinci bölüme girmiştir.

8 — Eğitim, ilim ve kültür alanında milletlerarası münasebetler ve memleketlerarası yardımlaşma ve işbirliği bugün büyük bir önem taşımaktadır. Bu alanda hazırlanan teklifler de Dış Münasebetler bölümünde toplanmış bulunmaktadır.

9 — Din eğitimi ve öğreniminin, tesadüfe bırakmaksızın, Anayasamızla tanımlanan lâyiklik ilkelerine uygun bir anlayışla yürütülmesi gerekir. Bu esaslar çerçevesinde olmak üzere tesbit olunan hususlar "Din ile ilgili Eğitim ve Öğretim" başlığı ile takdim edilmektedir.

10 — Sağlık ve beden eğitimi ile millî savunma temel konular olarak ikinci bölümde yer almaktadır.

11 — Eğitimde "vakıf" müessesesini teşvik edici konular ile ilgili teklifler de ikinci bölümde başlı başına bir konu teşkil etmiştir.

12 — Kültür ve sanat faaliyetlerimizin kısmî insan kitlelerine değil, fakat sosyal ihtiyacı en fazla olandan başlıyarak en geniş halk kitlelerine hitabedecek şekilde düzenlenmesi gerekir. Güzel sanatlar, opera ve tiyatro, eski eserler ve müzeler, kütüphaneler ve yayım gibi alanlarda her çe-

şit faaliyetlerin bu anlayış içinde yurt ölçüsünde yayılıp gelişmesi, sanatkârların yetiştirilmesi ve ilim, teknik ve güzel sanatlar alanlarında yapılan çalışma ve araştırmaların ve meydana getirilen eserlerin desteklenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili teklifler de dördüncü bölümü teşkil etmektedir.

13 — Okul dışında, içinde veya iş başında kısa süreli yetiştirme eğitim sistemimizde, özellikle meslekî ve teknik öğretim sistemimizde, önemli bir yer tutmaktadır. Bu konudaki tekliflere ilgili her bölümde ayrı ayrı yer verilmiştir.

14 — Yurttaşların çalışma gücünü artırmayı, yaşayış seviyelerini yükseltmeyi, boş zamanlarını değerlendirmeyi, millî ve geleneksel kültür mirasını geliştirmeyi amaç edinen Halk Eğitiminin okul dışında veya yanında yayılması ve gelişmesi ile ilgili teklifler beşinci bölümde yer almaktadır.

15 — Durmadan genişliyen ve gelişen millî eğitim görevlerinin başarılabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütünün de bir bütün halinde yeniden ele alınması gerekli görülmüştür. Bu hususta Yönetim Örgütü Komisyonu tarafından teklif edilen Millî Eğitim Bakanlığı Yönetim Örgütü Kanun Tasarısına esas olan başlıca hükümler dokümanın altıncı bölümüne alınmıştır.

Plânlama Kurulunun birinci ve ikinci safha çalışmalarında, önümüzdeki on yıllık dönem içinde eğitim ve öğretim kurumlarının yayılması ve gelişmesi hususunda bazı esaslar tesbit edilmiş; mevcut kurumların öğretmen, idareci, müfettiş ve diğer personel ile bina, araç ve gereç ihtiyaçları, yeniden kurumlar açılırken gözönünde tutulacak esaslar, ihtiyaçların ve ödeneklerin yıllara dağıtılması gibi hususlarda ön hazırlıklar yapılmış bulunmaktadır. Komitelerce hazırlanan on yıllık malî tahminleri gösteren genel toplam çizelgesi (Çizelge 3), dokümanın sonunda yayınlanmaktadır. Plânlama çalışmalarımızın bu safhasında, uzun süreli plânlama işinin, eğitim sisteminin ıslahı ile ilgili tekliflerin kabulünden hemen sonraki çalışma döneminde sonuçlandırılması, usul bakımından, zarurî görülmüştür. Yapılan hazırlıkların değerlendirilmesi işi devam etmektedir. Çalışmalar üzerinde Şûra'da açıklayıcı bilgiler verilecektir. Bu arada uzun süreli eğitim plânlamasında uygulanmakta olan milletlerarası metotlar üzerinde örnekler vermek maksadiyle UNESCO'nun Asya'da mecburî ilk öğretimin sağlanması ve Afrika'da eğitimin gelişmesi ile ilgili 20 yıl süreli plânları dilimize çevrilmiş ve çalışmalarımızla bir değerlendirme yapmak suretiyle meydana gelen eser Bakanlıkça yayınlanarak bilgi için Şûra'ya sunulmuştur."

Yukarıda 15 maddede takdim edilen konularla ilgili olarak Şûra'ya sunulan dokümanda yer alan teklifler Bakanlıkça hazırlanan gündem (*) gereğince 5-15 Şubat tarihleri arasında Şûra tarafından incelenip karara bağlanmıştır.

Şûra kararları Başkanlık Divanınca Şûra Daimî Bürosu Genel Sekreterliğine tevdi olunmuştur. Genel Sekreterlik Şûra'dan hemen sonra Şûra'nın bütün dokümanlarını tasnif etmiş ve bu dokümanı meydana getirmiştir. Doküman üç bölümden ibarettir. Birinci bölümde Şûra'nın kuruluş esasları ve Şûra çalışmaları hakkında toplu bir bilgi verilmektedir. İkinci bölüm Şûra'nın altı komisyonu gözönünde tutularak şöylece hazırlanmıştır: her komisyon için, önce Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konulara aynen yer verilmiş; sonra komisyon raporu aynen alınmış, nihayet komisyon raporu ile ilgili olarak Genel Kurulca kabul edilen değişiklik önergeleri komisyon raporlarında sayfa altı notları halinde gösterilmiştir. Üçüncü bölümde, komisyon raporları ile ilgili olarak Şûra Başkanlığına üyelerce verilen ve Genel Kurulca kabul edilen değişiklik önergeleri, önerge sahiplerinin isimleriyle birlikte, aynen yayınlanmıştır. Genel Kurulca reddedilen önergelere dokümanda yer verilmemiştir.

Genel Kurulda komisyon raporları üzerinde münakaşa açılmamış, sadece değişiklik önergesi bulunan üyelere söz verilmiştir. Önerge sahiplerinin konuşmaları banda alınmış olup Öğretici Filmler Arşivinde muhafaza edilmektedir. Kabul edilen önergeler burada aynen yayınlandığı için esasen mahdut sayıda olan önerge sahiplerine ait konuşmalar bu dokümana alınmamıştır.

Dokümanı yukarda belirtilen esaslara göre hazırlamakla, Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular ile her konuda Şûraca varılan kararlar arasındaki farkı bir bakışta görmek ve Şûra çalışmalarını kolayca değerlendirmek imkânının sağlandığını ümit etmekteyiz

(*) Bakınız sayfa (49).

BİRİNCİ BÖLÜM

VII. Millî Eğitim Şûrası'nın Kuruluşu ve Çalışmalariyle İlgili Esaslar

KURULUŞ

VII. Millî Eğitim Şûrası 2287 sayılı kanunun 4926 sayılı kanunla değiştirilen 4. maddesi gereğince kurulmuştur. 13. ve 15. fıkra uyarınca çağırılan üyeler, ilgili Dairelerin teklifleri de incelenerek, Talim ve Terbiye Kurulunca seçilmişlerdir. Üyelerin isim listesi aşağıdadır:

VII. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI ÜYELERİ

VII. Millî Eğitim Şûrası Başkanı: Hilmi İNCESULU, Millî Eğitim Bakanı, Şûra Genel Sekreteri: Zekâi BALOĞLU, Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi.

Üyeler

ABAOĞLU Cihat (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi
ACAR Hasan	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ACAR Orhan	Karabük İş Okulu Müdürü
ACATAY Gafur (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi
ADAM Rauf Cemil (Prof.Dr.)	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı
ADANALI Türkân	Aydın - Kuşadası Akşam Kız Sanat Okulu Müdürü
AKAN Mustafa	Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşar Yardımcısı (Bulunmadı)
AKAY Sadiye	Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü Öğretmeni

AKBAY Cemal	Millî Eğitim Bakanlığı Savunma Sekreteri
AKÇAKOCA Kemalettin	Yük. Öğ. Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Md.
AKÇAY Mehmet (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
AKDAĞ Burhan	TBMM Millî Eğitim Komisyonu Sözcüsü
AKDEMİR Hüseyin	Gaziantep Lisesi Tabiiye Öğretmeni
AKDEVELİOĞLU V. Turan	Ankara Akşam Tekniker Okulu Öğretmeni
AKER Mükerrem	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu ve İsmetpaşa Kız Enstitüsü Öğretmeni
AKGÜN M. Talât	Bingöl Lisesi Resim-İş Öğretmeni
AKIN Canip	Kırklareli Kepirtepe İlköğretmen Okulu Müdürü
AKIN Himmet (Dr.)	Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürü
AKINCI Selâhattin	Millî Eğitim Bakanlığı Muhasebe Md.
AKMAN Akif (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı
AKPOLAT İhsan	TBMM Cumhuriyet Senatosu Millî Eğitim Komisyonu Sözcüsü
AKSES Necil Kâzım	Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Öğretmeni
AKŞİT Niyazi	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü ve İlköğretmen Okulu Müdürü
AKYARLI Hasan	Edremit Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
AKYOL Ahmet	Konya Ticaret Lisesi Müdürü
ALAGÖZ Cemal Arif (Prof.)	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
ALAGÖZ Zehra	Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü Öğretmeni
ALAM Muhittin	Ege Bölgesi Sanayi Odası Genel Sek.
ALICIOĞLU İrfan	Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişi
ALKAN Saim	Ankara Kimya Sanat Enstitüsü Öğ.
ALOĞLU Ömer	Ankara Akşam Ticaret Lisesi Müdürü
ALTINER Avni	Türk Basın Birliği Üyesi
ALTÜMSEK Ahmet	Balıkesir Millî Eğitim Müdürü
ANDERSON C. D.	ICA Uzmanı
ANGELL George	ICA Eğitim Uzmanı
ANKARA Feridun	Millî Eğitim Bakanlığı Evrak Müdürü

ANNAÇ Ahmet	İstanbul Motor Sanat Enstitüsü Atelye Öğretmeni
APAYDIN Talip	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyon Üyesi
ARALP Tarık	Maraş Lisesi Müdürü
ARIGÜMÜŞ Ali	Elâzığ-Maden Ortaokulu Tarih Coğrafya Öğretmeni
ARIK K. Fikret (Prof. Dr.)	Türkiye ve Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü Genel Direktörü
ARIKAN Baha (Dr.)	İst. Muallimler Cemiyeti Umumî Kâtibi
ARISOY Nuri	Diyarbakır İlköğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğ. ve Müdürü
ARKAN Mehmet	Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
ARKUN Osman Fikret (Prof.)	İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
ARMAN Hürrem	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
ARSLAN Arslan	Bursa Çelebi Mehmet Ortaokulu Tarih Öğretmeni
ARSLANTÜRK Mehmet	Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
ARTUN Mithat	Ankara Yapı Enstitüsü Müdürü
ARTUNKA Arif	Türkiye Ziraatçılar Cemiyeti
ARUN Cevdet	Plânlama Kurulu Beden Eğitimi ve Sağlık Komitesi Başkanı
ARÜN Ecvet	Eskişehir Sekreterlik Okulu Müdürü
ASAL Tarık	Plânlama Kurulu Orta Öğretim Komitesi Başkanı
ASLIER Mustafa	İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu Öğretmeni
AŞKIN Necip	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
ATALAY Aysel	Artvin Kız Enstitüsü Biçki - Dikiş Öğretmeni
ATAMAN Şemsi	Maliye Bakanlığı Maliye Okulu Müdürü
ATASAGUN Sıdıka	Ankara Veremle Savaş Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
ATAY Recai	İzmir Namık Kemal Lisesi Müdürü
ATEŞOĞLU Mehmet	Kayseri Akşam Lisesi Müdürü

ATILGAN Ahmet	Ankara Millî Eğitim Müdürü
AVAR Sıdıka	Plânlama Kurulu Kız Teknik Öğretim Komitesi Başkanı
AYATA Avni	Devlet Personel Dairesi Üyesi
AYDEMİR Nezahat	Kadıköy Kız Enstitüsüne bağlı K.K.G.K. Öğretmeni
AYDIN Seyfettin	Mersin Lisesi Matematik Öğretmeni
AYGÜN Burhanettin	İstanbul Terzilik Okulu Müdürü
AYHAN Talât	Millî Eğitim Bakanlığı Askerlik Öğretim Müdürü
AYKURT Vakkas	İstanbul Teknik Okulu Müdürü
AYTUNA Hasip Ahmet	Emekli Öğretmen
BALDAŞ Fehmi	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
BALKIR İhsan	Türkiye Muallimler Birliği Üyesi
BALTACIOĞLU İsmayil Hakkı (Prof.)	Emekli Profesör (Blunmadı)
BANARLI Nihat Sami	Yüksek İslâm Enstitüsü İslâmî Türk Edebiyatı Öğretmeni
BANGUOĞLU Tahsin (Prof. Dr.)	Türk Dil Kurumu Başkanı
BARLAS Orhan	İzmir Devlet Konservatuvarı Müdürü
BAŞKAYA Hasan (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı
BAŞMAN Avni	Eski Millî Eğitim Bakanı (Bulunmadı)
BAYDAR Sadi	Konya Millî Eğitim Müdürü
BAYER M. Zekâi	Tarım Bakanlığı Orman Umum Müdürlüğü Eğitim Şubesi Müdürü
BAYIN Ömer	Ankara Koleji Müdürü
BAYMUR Feriha	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
BAYMUR Fuat	Plânlama Kurulu İlköğretim Komitesi Başkanı
BAYRAKTAR Sabri	Denizli Akşam Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
BAYRAM Mustafa (Ord. Prof. Dr.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi Dekanı
BAYSAL A. Hamdi	Ağrı Millî Eğitim Müdürü
BEAUGRAND - Champagne Guy	UNESCO Halk Eğitimi Uzmanı
BENER Osman	Buca Kız Eğitim Enstitüsü Müdürü

BENSON Wilfrid	Birleşmiş Milletler Teknik Yardım ve Özel Fon Teşkilâtı Türkiye Temsilcisi
BERK Halit	Millî Eğitim Bakanlığı Emekli İlköğretim Genel Müdürü
BERKEM Ali Rıza (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi
BERKER Aziz	Kütüphaneler Genel Müdürü
BERKER Ratıp (Ord. Prof.)	Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Başkanı (Bulunmadı)
BERKOL Bedia	Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Ted. Genel Müdürlüğünde Şube Müdürü
BEZMEZ Hüseyin	Ankara Kimya Sanat Enstitüsü Müdürü
BİLEN Ali Fuat	Elâzığ Lisesi Fizik Öğretmeni
BİLMEN Sıtkı	Özel Okullar Genel Müdürü
BİNAL Faik	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü ve İlköğretmen Okulu Tarih Öğretmeni
BİNAL Muhsin Adil	Millî Eğitim Bakanlığı Başmüfettişi
BİNARK Hikmet (Prof.Dr.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesi
BİNATLI Yusuf (Prof.)	Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
BİRİNCİ Turan	Samsun Kız Eğitim Enstitüsü Müdürü
BOZKURT Turhan	Millî Eğitim Bakanlığı II. Hukuk Müşaviri
BOZOĞLU Saadet	Tarım Bakanlığı 4. K. Şubesi Müdürü
BULUT Rıza	Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu Üyesi
BUZLUK Mehmet	Artova Ortaokulu Müdürü
CANDAN Necmettin	Meslekî ve Teknik Öğretim Etüd ve Plânlama Dairesi Müdürü
CANER Abdullah	Türkiye Esnaf ve Sanat Teşekkülleri Konfederasyonu Genel Sekreteri
CANER Bedriye	Muğla Kız İlköğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni
CANSEVER Nurettin	Kastamonu-Araç Ortaokulu Müdürü
CEBECİ Cemal	Kayseri İmam-Hatip Okulu Müdürü

CIRITLI Hüseyin Hüsnü	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
CIVAOĞLU İlhami (Ord. Prof.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi
CORDAN Sait	Erzurum Gazi Okulu Öğretmeni
CURA Mustafa	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
CÜCEOĞLU İbrahim	Ankara Gazeteciler Cemiyeti Üyesi
ÇAĞATAY Neşet (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dekanı
ÇAĞLAR Behçet Kemal	Türk Kültür Dernekleri Genel Merkez Başkanı
ÇAĞLAR Fikret (Dr.)	Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Tedrisat Şubesi
ÇAĞLAR Ziya (Yük. Müh.)	Sanayi Bakanlığı Sanayi Dairesi Reisliği
ÇAPLI Orhan	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ÇELİK Tahir	Eskişehir Erkek Sanat Enstitüsü Md.
ÇELME Erdoğan	Kırklareli Erkek Sanat Enstitüsüne bağlı 144 No. lu G.K.K Marangoz Öğretmeni
ÇİFTNAMLI Mahmut	Bingöl - Holhol Ortaokulu Müdürü
ÇİMEN Ali	Yüksek Mühendis
ÇİZENEL Tahsin	Bandırma Lisesi Matematik Öğretmeni
DAYI Abdülkadir	Tarsus Lisesi Müdürü
DAYIOĞLU Mustafa	Ankara Atatürk Akşam Lisesi Müdürü
DEĞERLİYURT Mehmet	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
DEKELLİ Nurettin	Rize Lisesi Edebiyat Öğretmeni
DELİGÖNÜL Mehmet	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
DEMİR Enver	İzmir Atatürk Lisesi Müdürü
DEMİR Mustafa Sıtkı	Sivas I. Bölge İlköğretim Müfettişi
DEMİRAY Tahsin	TBMM Millî Eğitim Komisyonu Başkanı
DEMİRCİOĞLU Muzaffer	Kars Erkek Sanat Enstitüsüne bağlı 122 No. lu G.K.K. Demirci Öğretmeni
DEMİREL Celâl	Mardin Atatürk İlkokulu Müdürü
DEMİRKUT Mithat Lütfi	Ulaştırma Bakanlığı Müşaviri
DEMİRMEN Yusuf	Sümerbank Eğitim Müşaviri
DENER Hayri (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Fen Fak. Dekanı
DERELİ Hâmit (Prof.)	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dekanı

DERİNSU Osman	Dışişleri Bakanlığı V. Daire Genel Müdürü
DEVELİ Saip	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
DEVRES Nezih	Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği Üyesi, Bayındırlık Bakanlığı Başmüşaviri
DEVRİM Cemile	Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişi
DİKEL Mübin	Etibank Ankara Şubesi Müdürü
DİKER Bedia	Samsun Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü
DİKMEN Halil	Güzel Sanatlar Genel Müdürü
DİKMEN Murat (Dr.)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi
DİKTABAN Yorgi	Fener Rum Erkek Lisesi Müdürü
DİLEMRE Muzaffer (Dr.)	Validebağ Sanatoryum ve Prevantoryum Baştabibi ve Müdürü
DİNÇEL Musa	Mardin Lisesi Matematik Öğretmeni ve Müdürü
DOĞRAMACI İhsan (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Hemşirelik Yüksek Okulu
DÖRTOK Nebahat	Ankara Ticaret Lisesi Meslek Dersleri Öğretmeni
DURMAZ Cevat	Malâzgirt Ortaokulu Fen Grupu Öğ.
DURSUNOĞLU Cevat	Millî Eğitim Bakanlığı Eski Genel Müdürlerinden
DURSUNOĞLU Mazlum	Millî Eğitim Bakanlığı IV. Hukuk Müşaviri
DURU Kâzım Nami	Emekli Öğretmen
DURUÖZ Faysal	Kayseri Nazmi Toker Ortaokulu Müdürü
DUYURAN Rüstem	Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü
DÜDÜKÇÜ M. Lâmi	Konya Erkek Sanat Ortaokulu Müdürü
DÜNDAR Nazım	Kayseri Yapı Enstitüsü Öğretmeni
EDGÜ Ekrem (Prof. Dr.)	Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Reisi
EDİSKUN Haydar	İstanbul Senmişel Fransız Ortaokulu Md. Başyardımcısı
EKE Kâzım	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
ELBRUS Dilşâd (Prof. Dr.)	Ege Üniversitesi Fen Fakültesi
ELGİN Ahmet	Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Müşaviri

EMİNKÂHYAGİL Oktay	Muş Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
EMİRALİOĞLU Mehmet	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
ENÇ Mithat	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ERÇE Halil Ziya	İstanbul İmam-Hatip Okulu Md. Yardımcısı
ERÇELİK Huriye	Samsun Deneme Kız Enstitüsü Öğretmeni
ERDEM Selman	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ERDEMLİ Leman	Bakırköy Kız Enstitüsü Müdürü
ERDER Necat (Dr.)	Devlet Plânlama Teşkilâtı Sosyal Plânlama Dairesi Başkanı
ERENIŞIK Nimet	Sarıyer Akşam Kız Sanat Okulu Müdürü
ERGEÇE Ali Rifat	Erzurum Lisesi Müdürü
ERGİN Muzaffer	Eskişehir 27 Mayıs İlkokulu Müdürü
ERGİNAY Akif (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı
ERİŞİRGİL Emin	Emekli Profesör
ERİŞKİN Ali Haydar (Prof.)	İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
ERKAN Ali	Haydarpaşa Erkek Sanat Enstitüsü Md.
ERKAN Etem	Kayseri Yapı Enstitüsü Müdürü
ERKİN Ulvi Cemal	Ankara Devlet Konservatuvarı Piyano Öğretmeni
ERKMAN Nazmi	İstanbul Yapı Enstitüsü Müdürü
ERKMAN Nihat Adil	Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı
ERKOÇ Remzi	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ERKUT İsfendiyar	Türkiye Muallimler Birliği Üyesi
EROL Fehmi (Hava Albayı)	Hava Kuvvetleri Okullar - Kurslar Şube Müdürü
ERSOY Alim	Tarım Bakanlığı Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünde Şube Md. Muavini
ERSOY Osman (Doçent)	Türkiye Kütüphaneciler Derneği Başkanı
ERTAN Mehmet	Bursa Erkek Lisesi Tabiiye Öğretmeni
ERTEM Fevzi	Öğretmen Okulları Genel Müdürü
ERTUĞRUL Muhsin	Milletlerarası Tiyatro Enstitüsü Türkiye Millî Komitesi Başkanı
ERZİ Adnan (Prof.)	Plânlama Kurulu Din ile ilgili Eğitim ve Öğretim Komitesi Başkanı

ESEN Nazım	Ankara Hasanoğlan Atatürk İlköğretmen Okulu Müdürü
ESENİŞ Adnan	İstanbul Atatürk Kız Lisesi Müdürü
EVRİN Saadettin	Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı
EYÜBOĞLU Sadrettin	Erzurum Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
FEYZİOĞLU Turhan (Prof.)	Devlet Vekili, T. Ö. D. M. Federasyonu Başkanı
FINDIKOĞLU Ziyaeddin Fahri (Prof.)	İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
FIRATLI Halil Vedat	Türkiye Muallimler Birliği Üyesi
GARGUN Safa	Sivas Ticaret Lisesi Meslek Dersleri Öğretmeni
GEDİKOĞLU Şevket	Millî Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Genel Müdür Vekili
GENÇ Nebahat	Samsun Eğitim Enstitüsü Biyoloji Öğ.
GİRAY Rasim	TBMM Cumhuriyet Senatosu Millî Eğitim Komisyonu Sekreteri
GİRGİN Semiha	Sandıklı Akşam Kız Sanat Okulu Md.
GÖKAY Fahrettin Kerim	Ord. Prof. Dr.
GÖKBİLGİN Tayyip (Prof.)	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
GÖKÇER Cüneyt	Devlet Tiyatroları Genel Müdürü
GÖKDOĞAN Mukbil (Prof. Dr.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
GÖKER Galip	Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkez Başkanı
GÖKSEL Vehbi (Prof. Dr.)	Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı
GÖKSU Ekrem (Prof.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi Dekanı
GÖLBAŞ Ahmet	Ticaret Öğretim Genel Müdürü
GÖREY Yavuz	Türkiye Yüksek Heykeltıraşlar Cemiyeti Başkanı
GÜLEKLİ Nurettin Can	Ankara Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
GÜLER Mehmet	Tatvan Ortaokulu Türkçe Öğretmeni
GÜLÖKSÜZ Tahsin	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
GÜNAL Lâtif	Hatay İnözü İlkokulu Öğretmeni
GÜNERİ Ulvi	İzmir Elektrik - Radyo Sanat Enstitüsü Müdürü

GÜNEY Osman	Plânlama Kurulu Özel Okullar Komitesi Başkanı
GÜNEY Vehbi	Kadıköy Koleji Müdürü
GÜNGÖR İsmail	İzmir Erkek Sanat Ortaokulu Müdürü
GÜRAY Rahmi	Diyarbakır Akşam Tekniker Okulu Md.
GÜRESİN Ecvet	Ankara Gazeteciler Cemiyeti Üyesi
GÜRKAYNAK Şükrü	Antalya İlköğretim Müfettişi
GÜRSES Ömer	Tokat Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
GÜRSOY Bedri (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı
GÜRTEKİN A. Nazım	Emniyet Gn. Md. 2. Şube Müdürü
HALL Howard P.	İstanbul Robert Koleji Erkek Kısmı Müdür Vekili
HANGÜN Fehmi	Çorum Lisesi Tarih Öğretmeni
HARMANCIOĞLU Mustafa (Prof. Dr.)	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
HAUSMANN G. (Prof. Dr.)	Hamburg Üniversitesi Pedagoji Profesörü
HIZALAN Eyüp (Prof.)	Atatürk Üniversitesi Rektörü (Bulunmadı)
HOLMLUND Walter	ICA Eğitim Uzmanı
HORASANLI Osman	Teftiş Kurulu Eski Başkanı ve Yönetim Örgütü Komisyonu Üyesi
IŞIK Nihat	İzmir İlköğretim Müfettişi
İDER Nezihi	Van Alparslan İlköğretmen Okulu Md.
İNAL Selâhattin (Prof.Dr.)	İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dekanı
İNAN M. Rauf	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu İkinci Başkanı
İNSEL Fikret	İstanbul Gazi Osman Paşa Ortaokulu Müdürü
İSHAKOĞLU Mehmet	Erzurum Ticaret Lisesi Meslek Dersleri Öğretmeni
İRTENK Saffet (Prof.)	İzmir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Reisi
İZ Fahir (Prof.)	Türkiye Eğitim Millî Komisyonu Başkanı
KALABA Hüseyin	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
KALAÇ Mehmet	M. Eğitim Bakanlığı I. Hukuk Müşaviri

KALKANCI Halit Ziya	Talim ve Terbiye Kurulu Eski Üyesi
KALMIK Ercüment	Serbest Ressam
KALUSTYAN Hermina Ağavni	İstanbul Eseyan Ermeni Kız Lisesi Müdürü
KANAD Halil Fikret (Dr.)	Emekli Öğretmen
KANDEMİR Cemil	Tire Akşam Erkek Sanat Enstitüsü Md.
KANDEMİR Sadık	İstanbul Motor Sanat Enstitüsü Md.
KARAASLAN Nazmi	Kayseri Lisesi Matematik Öğretmeni
KARABACAK Hikmet	İzmir Motor Tekniker Okulu Müdürü
KARABAY Macit	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
KARAFAKIOĞLU Bedri (Ord.Prof.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi
KARAKADIOĞLU Sadık	Gümülcine Başkonsolosluğu Ateşesi (Müşahit)
KARAL Enver Ziya (Ord. Prof.)	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
KARAMUK Ziya	Yüksek Öğretim Genel Müdürü
KARASU Nusret (Prof. Dr.)	Türkiye Kızılay Cemiyeti Genel Başkanı
KARAYALÇIN Yaşar (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
KARDAŞ Rıza	Balıkesir İlköğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü Meslek Dersleri Öğretmeni
KASPER Johann Erich	Avusturya Lisesi Felsefe Öğretmeni
KATOĞLU Namık	Millî Eğitim Bakanlığı Yayım Müdürü
KAVASOĞLU Tahsin	Rize Yapı Enstitüsü Öğretmeni
KAYA Halil	Ankara Türk Traktör Fabrikası Müdürü
KAZANCIOĞLU Lütfü	Tarım Bak. Tarım İşleri Gn. Md. yardımcısı
KERPİÇÇİ Kemal	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
KIPÇAK Şinasi	Millî Eğitim Bakanlığı Sağlık İşleri Genel Müdürü
KIRDAR Asım	İzmir Elektrik—Radyo Sanat Enstitüsü Öğretmeni
KIZIKLI İrfan	Gümrük ve Tekel Bak. Gümrükler Genel Müdürlüğü Müşaviri
KİŞMİR Muhittin	Konya Hakimiyeti Milliye Okulu Öğ.

KİŞMİR Şeref	Konya Karma Ortaokulu Müdürü
KOÇ Şükrü	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
KOÇAK Cevdet	İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu Müdürü
KODAMANOĞLU Nuri	Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
KOHEN Eli	Hasköy Musevi Ruhani Lisesi Müdürü
KONURALP Halit Ziya (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı
KOPARAL Hikmet	İstanbul Matbaacılık Okulu Müdürü
KOŞAY Hamit Zübeyir (Dr.)	ICOM Türkiye Millî Komitesi Başkanı
KÖK Naci	İzmir Kız Lisesi Almanca Öğretmeni
KÖPRÜLÜ Düriye	Plânlama Kurulu Orta Öğretim Komitesi Üyesi
KÖYMEN Nusret	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Eğitim Enstitüsü ve İlköğretmen Okulu Öğretmeni
KUMBASAR Metin	Türkiye Millî Gençlik Teşkilâtı Genel Başkanı
KUMBUTOĞLU Hayati	Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Üyesi
KUMKUMOĞLU M. Kemal	Türkiye Millî Talebe Federasyonu Genel Başkanı
KURAN Abdullah (Prof.)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı
KURAN Saip (Prof. Dr.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı
KURDAŞ Kemal (Prof.)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü
KURŞUNOĞLU Rıza	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
KURTÇA Halis	İstanbul Millî Eğitim Müdürü
KUSEYRİ Şemsi	İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Üyesi
KUT Dursun	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
KUTLU S. Nabi	Bursa Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
KUTLUĞ Enver	İstanbul İmam - Hatip Okulu Müdürü
KUTULMUŞ Zühtü	Tarım Bakanlığı Tetkik ve İstişare Heyeti Üyesi

KÜÇÜKER O. Melih (Prof.)	Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi
KÜPELİ Hüseyin	Ankara II. Erkek Sanat Enstitüsü Öğ.
KÜRKÇÜOĞLU Kemal Edip	Millî Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Dairesi Müdürü
LÂLİK Sıtkı	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Müdürü
LUBCKE Paul	ICA Eğitim Uzmanı
MERAY Seha L. (Prof.)	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
MERCAN Hikmet	İstanbul Terzilik Tekâmül Enstitüsü Müdürü
MERSİNLİ Orhan	Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Başkan Vekili
METİN Ahmet	Ankara Akşam Erkek Sanat Okulu Müdürü
MİMİOĞLU Mihri (Prof.)	Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
MİNBAY İsmail	Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Yetişkinler Şubesi Müdürü
MOCAN Raşit	Yıldız Teknik Okulu Öğretmeni
MURAT Yunus	Balıkesir Eğitim Enstitüsü Müdürü
MUTLU Asım	İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü
MUTLUAY Rauf	İstanbul Atatürk Erkek Lisesi Edebiyat Öğretmeni
MÜFTÜOĞLU N. Kemal	Giresun Ticaret Lisesi Müdürü
NARİN Faruk	Millî Türk Talebe Birliği Genel Başkanı
NARTER Fikret (Prof.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü
NORTHOP Eugene T. (Prof.)	Ford Vakfı Temsilcisi
NOYAN Turgut (Dr.)	İstanbul Robert Koleji Yüksek Mühendislik bölümü Başkanı
OBAY Afif	Plânlama Kurulu Güzel Sanatlar Komitesi Başkanı
OĞUZ Ali	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
OĞUZKAN Turhan	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Eğitim Bölümü Bşk.

OKANDAN Selâhattin	İzmir Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
OKAY Selâhattin (Prof.)	Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi
OKAY Vahap	Türk Basın Birliği İdare Heyeti Üyesi ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü Mezunu Gazeteciler Cemiyeti Başkanı
OKURER Cahit	TBMM Cumhuriyet Senatosu Millî Eğitim Komisyonu Başkanı
OKYAY Mehmet	Kayseri Akşam Tekniker Okulu Müdürü
OLALI Hasan	Eyüp Akşam Ticaret Lisesi Müdürü
OLUÇ Mehmet (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanı
ONAR Sıddık Sami (Ord. Prof.)	İstanbul Üniversitesi Rektörü
ONUL Behiç (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı
ONUR Necdet	Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi Md.
ONUR Nermin	Erzurum Kız Enstitüsü Biçki - Dikiş Öğ.
ONURSAL Zikri	Tekirdağ Merkez Namık Kemal Ok. Öğ.
ORMANCI Rıza	İstanbul Sanayi Odası Genel Sekreteri
ORTAÇ Selâhattin	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
OSTROVA Suzan	Denizli Vali Vakfi Ertür Kız Enstitüsü Müdürü
OTMAN Melâhat	İstanbul Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü
ÖCAL Aziz	Van Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni
ÖĞET Süreyya	Ticaret Bakanlığı Tetkik Kurulu Başkanlığı Şube Müdürü
ÖKMEN A. Zeki	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü ve İlköğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni
ÖKSÜZOĞLU Halim	Erzurum İnşaat Tekniker Okulu Müdürü
ÖKTEL Nurettin (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanı
ÖMERBAŞ Şaziye	Ankara Atatürk Kız Enstitüsü Müdürü
ÖNCEL Sacit	İstanbul Işık Lisesi Müdürü
ÖNCÜL Remzi	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ÖRALAY İrfan	Millî Eğitim Bakanlığı Levazım Müdürü
ÖTÜKEN Adnan	Millî Kütüphane Müdürü

ÖYMEN Hıfzırrahman Raşit	Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi
ÖYMEN Münir Raşit	Türk Pedagoji Cemiyeti Üyesi
ÖZADALI M. Suphi	İskenderun Erkek Sanat Enstitüsü Öğ.
ÖZAKSOY Mehmet	İstanbul Akşam Erkek Sanat Okulu Md.
ÖZAL Ali Rıza	İzmir Akşam Ticaret Lisesi Müdürü
ÖZALP Reşat	Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim İstatistik ve Yayım Müdürü
ÖZARDAL Adil	Ankara Elektrik - Radyo Sanat Enstitüsü Müdürü
ÖZDİL İlhan (Dr.)	Meslekî ve Teknik Öğretim Eğitim Araçları ve Teknik İşbirliği Genel Müdürü
ÖZDİRİL Yusuf	Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı Müşaviri
ÖZEL Ahmet (Prof.)	Atatürk Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Dekanı
ÖZEN Nedret	Urfa Kız Enstitüsü Öğretmeni
ÖZER Rahmi	Bolu Erkek İlköğretmen Okulu Din Dersleri Öğretmeni
ÖZGEÇE Nejat (Kur. Alb.)	Deniz Kuvvetleri Eğitim Şube Müdürü
ÖZGEN Bilge	Malatya Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
ÖZGÜ Halis (Dr.)	Bursa Eğitim Enstitüsü Müdürü
ÖZGÜÇ Ali Rıza	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ÖZGÜN Muzaffer	Balıkesir Kız Enstitüsü Ev İdaresi Öğ.
ÖZGÜNER Orhan	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yardımcı Profesörü
ÖZGÜNEŞ Mehmet	TBMM Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi
ÖZKAN Nuri	Ankara Akşam Tekniker Okulu Müdürü
ÖZKAN Refet	Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyon Üyesi
ÖZKUL Hulûsi	Adana İmam - Hatip Okulu Müdürü
ÖZKURT Ali	Meslekî ve Teknik Öğretim Teknik Büro Müdürü
ÖZSOY Kadri	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
ÖZSOY Şekip	İstanbul Mensucat Sanat Enstitüsü Md.
ÖZSUNAR Günseli	Burdur Kız Enstitüsü Öğretmeni

ÖZTEKİN İhsan	Ankara İmam - Hatip Okulu Öğretmeni
ÖZTUNA Ali	Adana Motor Tekniker Okulu Müdürü
ÖZTÜRK Feriha	Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı
PAMUK Muammer	Millî Eğitim Bakanlığı Beden Eğitimi ve İzcilik Müdürü
PARLAR Mustafa (Dr.)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanı
PAYASLIOĞLU Arif (Doç. Dr.)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdarî İlimler Fakültesi Dekanı
PAYZIN Sabahattin (Prof. Dr.)	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Eğitim ve Meslekî Murakabe Genel Müdürü
PEHLİVANOĞLU Şadi	TBMM Millî Eğitim Komisyonu Sekreteri
PENÇE Necdet	Gazi Eğitim Enstitüsü Resim - İş Bölümü Şefi
PERKER CEMAL	Trabzon Dumlupınar Okulu Öğretmeni
PİRALİ Feridun	Dışişleri Bakanlığı V. Daire Genel Müdür Yardımcısı
PORAY Raha (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
POSTACIOĞLU Reşat	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürü
PRESTON Mr.	ICA Eğitim Uzmanı
RİNGMAR Torgil	UNESCO Halk Eğitimi Uzmanı
SAĞLAM Tevfik (Ord. Prof.)	UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı
SANER Ferit	Dış Münasebetler Genel Müdürü
SANIR Âli Ferruh (Doç.)	Erzurum Eğitim Enstitüsü Müdürü
SARAÇ Celâl (Prof.)	İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Müdürü
SARI Necmi	Çalışma Bakanlığı Araştırma Kurulu Bşk.
SARICALI Mustafa	Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Müdürü
SARIGÖL Selâhattin	Gölcük Lisesi İngilizce Öğretmeni
SAVUL Süheylâ	Adana Kız Enstitüsüne bağlı K. K. G. K. Öğretmeni
SAYAR Nihat (Ord. Prof.)	İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Reisi
SAYDAM Nihat	Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarı
SAYGUN Ahmet Adnan	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
SAYMAN Kâzım	Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu Üyesi

SERDAR Kadri	Beyoğlu Sekreterlik Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni
SERİN İbrahim	Adana Sekreterlik Okulu Müdürü
SERT Sami	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Demir Atelyesi Şefi
SEVENGİL Belkıs	Ankara Atatürk Kız Enstitüsü Çamaşır Öğretmeni
SEVİN Nurettin	Ankara Devlet Konservatuvarı Fonetik ve Diksiyon Öğretmeni
SEZGİN İsmet	TBMM Bütçe Karma Komisyonu Raportörü
SEZGİNER Necdet	Diyarbakır Koleji Müdür Vekili
SHUEY Rebekah (Dr.)	Kız Teknik Öğretmen Okulunda Uzman
SİMS Catherine S.	İstanbul Robert Koleji Öğretmeni
SİPAHİ Nevzer	Necatibey Kız Enstitüsüne bağlı K.K.G.K. Öğretmeni
SOFUOĞLU M. Zeki	Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu
SORGUÇ Bahir Necati	Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Md.
SOYKAL Şakir	Zatişleri Genel Müdürü
SOYMAN Cemal	Bursa Sekreterlik Okulu Müdürü
SÖNMEZ Neclâ	Ayvalık Akşam Kız Sanat Okulu Müdürü
SÖZEN Vefik	Kırklareli İlköğretim Müdürü
SÖZERİ Halis	Ankara Otelcilik Okulu Müdürü
SU Kâmil	Plânlama Kurulu Eski Eserler ve Müzeler Komitesi Üyesi
SUBAŞI Leman	Beyoğlu Kız Enstitüsü Müdürü
SUNGURLUOĞLU Cemalettin	Kırıkkale İş Okulu Öğretmeni
SUVAR Fikri	Türk Mühendisler Birliği İkinci Başkanı
SÜMER Muazzez	Diyarbakır Kız Enstitüsü Müdürü
SÜMER Remzi	Kırıkkale İş Okulu Müdürü
SÜYÜR Osman	İstanbul Erkek Teknik Öğretmen Okulu Müdürü
ŞALVUZ Necdet (Yük. Mimar)	İmar ve İskân Bak. Mesken Genel Müdürlüğü Müşaviri
ŞANCI Rifat	Millî Eğitim Bakanlığı Başmüfettişi
ŞANLI Mustafa	Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu Üyesi
ŞEMİN Refia (Prof.)	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

ŞENGÜN Âtıf (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı
ŞENOCAK Cemalettin	Tarım Bakanlığı Neşriyat ve Tanıtma Müdürü
ŞENSOY Naci (Prof. Dr.)	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı
ŞİT Jale	Karabük İş Okulu Öğretmeni
ŞUKAL Naim	İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu Müdürü
TAHTAKILIÇ Ahmet	Eski Millî Eğitim Bakanı
TAMKOÇ Metin (Dr.)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdarî İlimler Fakültesi Âmme İdaresi Bölümü Başkan Vekili
TANSEL Selâhattin (Dr.)	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
TANSUĞ Âtıf	Yüksek Mühendis
TARAKÇI Veysel	Elâzığ Yol Mak. Tam. Operatörlüğü Sınıfı Md.
TARDU Reşat	Plânlama Kurulu Yönetim Örgütü Komisyonu Başkanı (Bulunmadı)
TARHAN Mümtaz	İstanbul Tarhan Koleji Müdürü
TARI İrfan	Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Ok. Md.
TAŞKIN Metin	Sivas Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
TATIŞ Bahattin	İzmir Özel Türk Koleji Müdürü
TEKELİ Saip Tahsin (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
TEKİNŞEN İhsan	İstanbul Erkek Orta Terzilik Ok. Md.
TEKÖZ Perihan	Antakya Kız Enstitüsü Biçki - Dikiş Öğ.
TEOMAN Ali	İstanbul Galatasaray Lisesi Müdürü
TESTİCİ Recep	Kırklareli - Vize Ortaokulu Müdürü
TEZDUYAR Kâmil	Adana Akşam Tekniker Okulu Müdürü
TOKER Şükran	Cebeci Kız Enstitüsü Müdürü
TOLLU Cemal	Güzel Sanatlar Akademisi Öğretmeni
TONYUKUK Hıfzı	Millî Eğitim Bakanlığı III. Hukuk Müşaviri
TOPRAK Fatma	Gaziantep Ticaret Lisesi Meslek Dersleri Öğretmeni
TOROL İhsan	Bursa Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
TORUMTAY Necip (Kur. Yar.)	Genel Kurmay Tşk. Eğt. D. Şube Müdürü

TUGAL Ziya	Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü Radyo Dairesi Müdürü
TUĞRUL Mehmet	Er Eğitim Merkezleri Millî Eğitim Müş.
TUNA Mahir	Meslekî ve Teknik Öğretim Teknik Eğ. Merkezi Müdürü
TUNCA Ali Raşit	Plânlama Kurulu Ticaret Öğretim Komitesi Başkanı
TUNCEL Akif	Maçka Teknik Öğretmen Okulu Mekanik Öğretmeni
TUNCEL Bedrettin (Prof.)	Eski Millî Eğitim Bakanı
TURAN Orhan	Sivas Demir Ortaokulu Müdürü
TURFAN Ruhi	Beyoğlu Ticaret Lisesi Müdürü
TURHAN Mümtaz (Prof.)	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
TURHAN Vahit (Prof.)	İstanbul Üniversitesi Ed. Fak. Dekanı
TURKAY Fuat	Ankara Devlet Konservatuvarı Müdürü
TURNA Mustafa	Tapu ve Kadastro Meslek Okulu Müdürü
TÜRKMEN Abdullah (Ord. Prof.)	İst. Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi
TÜTENGİL Cavit Orhan (Doç. Dr.)	İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
TÜZÜN Zerrin	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürü
ULUÇAY Cengiz (Prof. Dr.)	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı
ULUDAĞ İsmail Hakkı	Teftiş Kurulu Başkan Vekili
ULUDAĞLI Şerife	Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü
ULUĞ Fuat	Emekli General
ULUKAN Lütfullah (Prof.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi Dekanı
ULUÖZ Mustafa (Prof. Dr.)	Ege Üniversitesi Rektörü (Bulunmadı)
ULUSOY Melâhat	İstanbul Atatürk Kız Lisesi Matematik Öğretmeni
ULUTAŞ İsmail (Prof. Dr.)	Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
UMAR Faruk (Prof. Dr.)	İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Dekanı
UMUL Selim	Meslekî ve Teknik Öğretim Yapı İşleri Müdürü
UNAT Faik Reşit	Türk Tarih Kurumu Başkanı Vekili

USMANBAŞ Ahmet (Kur. Alb.)	Kara Kuvvetleri Okullar Şb. Müdürü
UTKU Ali	Tophane Erkek Sanat Enstitüsü Öğ.
UYANIK Muvaffak	Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
UYSAL Hayrettin	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
UZEL Rüştü	Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Eski Müsteşarlarından (Bulunmadı)
UZLUK Feridun Nafiz (Prof. Dr.)	İlâhiyat Tedrisatına Yardım Eden Dernekler Federasyonu Başkanı
ÜLGEN Hasan Bedrettin	İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Üyesi
ÜLGÜN Şermin	Sarıkamış Akşam Kız Sanat Okulu Md.
ÜLKÜ Fethi	Türkiye Halk Eğitimi ve Sosyal Geliştirme Derneği Genel Merkez Başkanı
ÜLKÜLÜ Orhan	Ankara Otelcilik Okulu Öğ.
ÜLKÜMEN Osman	Meslekî ve Teknik Öğ. Müsteşar Yar. Vekili
ÜLKÜMEN Ömer Lütfi (Prof. Dr.)	Atatürk Üniversitesi Ziraat Fak. Dekanı
ÜLKÜTAN Kemal	Gn. Kur. Tşk. Eğt. D. Ok. ve Kurslar Şb. Müdürü
ÜNAL Ülkü	Tunceli Lisesi Resim-İş Öğretmeni
ÜNER Behzat	Konya Koleji Müdürü
ÜNVER Fuat	Etibank Elektrik İşletmeleri Eğitim Şubesi Müdürü
ÜSTÜN Kemal	Bursa Kız İlköğretmen Okulu Müdürü
VARDAR Yusuf (Prof. Dr.)	Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı
VELDET Turan	Şeker Fabrikaları T. A. Ş. Neşriyat Md.
VERİMER Osman Faruk	Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Almanca Öğretmeni
VEXLİARD Alexandre (Prof. Dr.)	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
VİCDAN Mehmet	Malatya Pütürge Ortaokulu Fen Grubu Öğretmeni
WRİNKLE William L. (Dr.)	ICA Eğitim Dairesi Başkanı
YAMAÇ Hasan	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürü

YARAR Rifat (Prof.)	İstanbul Teknik Üniversitesi Maçka Teknik Okulu Müdürü
YAVUZ Fehmi (Prof.)	Eski Millî Eğitim Bakanı
YAVUZER M. Tevfik	Akşehir Öğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni
YAYALAN S. Hilmi	Kayseri Yapı Enstitüsüne bağlı 3 No. lu Yapı K. Dül. Öğretmeni
YAZAN Hakkı	Ankara Motor Tekniker Okulu Müdürü
YAZICIOĞLU Şükrü	Edirne Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
YELBAŞI Cemalettin	Bolu Kız İlk Öğretmen Okulu Md.
YENER İhsan	Beyoğlu Ticaret Lisesi Meslek Dersleri Öğretmeni
YETKİN Suut Kemal (Ord. Prof.)	Ankara Üniversitesi Rektörü
YILMAZ M. Kemal	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
YILMAZ Mahmut	Orta Öğretim Genel Müdür Vekili
YILMAZ Vahit	Malatya Millî Eğitim Müdürü
YİĞİT M. Öztekin	Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu Üyesi
YÖNETKEN Halil Bedii	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü ve ilköğretmen Okulu Müzik Öğretmeni
YÖRÜKOĞLU Kadri	Talim ve Terbiye Dairesi Başkanı
YURT İbrahim	Talim ve Terbiye Dairesi Test ve Araştırma Bürosu Müdürü
YÜCESOY Cevat (Prof.)	Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Reisi
YÜCEULUĞ Ratıp	İstatistik Genel Müdürlüğü Tetkik ve Araştırma Dairesi Başkanı
YÜKSEL Osman	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ZEREN Rasim	Emekli Öğretmenler Cemiyeti Genel Bşk.
ZUCKMAYER Eduard (Prof.)	Gazi Eğitim Ens. Müzik Bölümü Şefi

KIBRIS MÜŞAHİT HEYETİ

Mustafa Raif	Kıbrıs Türk Maarif Müdür Muavini
Oğuz Veli	Kıbrıs T. M. Dairesi Orta Öğretim İdare Amiri

Hulusi Menteş	T. M. Dairesi İlk Öğretim Başmüfettişi
Reşat Süleyman Ebeoğlu	Öğretmen Koleji Müdürü

Bakanlık Temsilcileri: (Talim ve Terbiye Kurulu Raportörleri)

I. Komisyon

BARUTÇUOĞLU Nihal
ERİŞEN Sâtı
GÖĞÜŞ Beşir

II. Komisyon

ÖNEROĞLU Sezai
SEVİNÇ Ahmet
TEMİZ Türkân
YILANLIOĞLU Fahriye

III. Komisyon

BİNGÖL Mehmet
BORCAKLI Nihal
GÖKÇE Mustafa

IV. Komisyon

DİZDAROĞLU Hikmet
KURGAN Meziyet
ULÇUGÜR İsmail
ULUDAĞ Hayriye

V. Komisyon

BAŞÇAVUŞOĞLU Fahri
OLCAY Hamdi
UNUR Müzeyen
YILDIRIM Hüseyin

VI. Komisyon

ARAL Şadi
TÜMER Kemal

Genel Sekreterlik:

ERDEM Hüsamettin (Büro Müdürü)
HASDEMİR Hüseyin (Koorinatör)
PARMAKSIZ Nuriye
KETENCİ Şevket
PAN Hasan

Anket Grubu:

UYSAL Şefik (Dr.)
ÖZGÜVEN Ethem
YİĞİT Turan
ERTÜRK Selâhattin (Dr.)
SANAY Abdurrahman
ÖZGENTAŞ İbrahim

GÜNDEM

Şûra gündemini teşkil eden konular "Yedinci Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Konular" adlı dokümanda toplanmıştır. Dokümanın "Giriş" yazısında, dokümanı meydana getiren Millî Eğitim Bakanlığı Plânlama Kurulu'nun kuruluşu ve çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. Bu dokümana göre hazırlanan Genel Kurul ve Komisyon gündemleri aşağıdadır:

VII. Millî Eğitim Şûrası Genel Kurul ve Komisyon Gündemleri (*)

GENEL KURUL:

Toplantı yeri : Gazi Eğitim Enstitüsü salonu
Toplantı tarihleri : 5, 13, 14 ve 15 Şubat

5 Şubat Pazartesi: Açılış oturumu

Saat 10.00 : İstiklâl Marşı (Devlet Operası Orkestra ve Korosu)
Millî Eğitim Bakanı Hilmi İNCESULU'nun VII. Millî Eğitim Şûrası'nı açış konuşması
Gazi Eğitim Enstitüsü ve Erkek Teknik Öğretmen Okulundaki sergilerin gezilmesi

Saat 15.00 : Genel Kurul Toplantısı: *(Salon sadece Şûra üyeleri içindir. Üyelerin yaka etiketlerini takmaları rica olunur. Giriş kartı olan dinleyiciler için balkonda yer ayrılmıştır.)*
Başkanlık Divanının seçimi: (4 Başkan Vekili, 8 Divan Sekreteri seçilecektir.)
Komisyonlara ayrılma: *Genel Kurul Üyeleri arasından kurulan bir Komite Üyelik Fişlerinde üyeler tarafından izhar edilen arzuları imkân ölçüsünde dikkate almak suretiyle Komisyonlara ayrılma listeleri hazırlanmış bulunmaktadır.*(Komisyon üyeleri birinci gün Şûra Genel Sekreterliğine müracaat ederek Komisyonlarını değiştirebilecekleri gibi arzu ettikleri Komisyonun çalışmalarına oya katılmamak suretiyle, iştirak edebileceklerdir.)
Tebliğlerin okunması

(*) VII. Millî Eğitim Şûrası Genel Kurul ve Komisyonlarının kuruluşunu ve toplantı günlerini gösteren (şema 6 ve 7) kitabın sonundadır.

6 - 12 Şubat : **Komisyonların çalışmaları:**

Komisyonların toplantı yerleri ve gündemleri aşağıya çıkarılmıştır:

Birinci Komisyon: Millî Eğitimin Temel İlkeleri:

Toplantı yeri : Gazi Eğitim Enstitüsü, giriş katı, sağda

Çalışma dokümanı: "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Başlıca Konular"

Toplantı tarihleri : 6, 7, 8, 9, 10 ve 12 Şubat

Gündem:

6 Şubat Salı :

I — Toplantı saat 9.00 da Kadri Yörükoğlu tarafından açılacak ve Komisyon Başkanlık Divanı seçilecektir:
1 Komisyon Başkanı
1 Komisyon Raportörü

II — Konular:
Millî Eğitimin Temel İlkeleri (Sayfa 11 ve 12)

III — Komisyon raporunun hazırlanması (Rapor 13 Şubat Salı günü Genel Kurula sunulacaktır.)

İkinci Komisyon: Genel ve Meslekî Teknik Öğretim:

Toplantı yeri: : Erkek Teknik Öğretmen Okulu Konferans salonu

Doküman : "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Başlıca Konular"

Toplantı günleri : 6, 7, 8 ve 12 Şubat

Gündem:

6 Şubat Salı :

I — Toplantı saat 9.00 da Nihat Saydam tarafından açılacak ve Komisyon Başkanlık Divanı seçilecektir:
1 Komisyon Başkanı
1 Komisyon Başkan Vekili
2 Raportör

II — Komisyon gündemi hakkında açıklama (Kemal Kerpiççi)

III — Konular:

1 — İlk Öğretim
(İlk Öğretim çalışmaları hakkında İlk Öğretim Genel Müdürü Dr. Himmet Akın Komisyona bilgi verecektir.)

2 — Orta Öğretim (sayfa 14)
— Sadece amaçlar ve tarifler incelenip karara bağlanacaktır.
— Tekliflerin incelenmesi Alt Komisyonlara bırakılacaktır.

3 — Kız Teknik Öğretim (Sayfa 17)
— Sadece amaçlar ve tarifler incelenip karara bağlanacaktır.
— Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Kadın Meslek Öğretmen Okulu, Köy Kadınları Gezici Kurslarına öğretmen yetiştirme "Öğretmen Yetiştirme Komisyonu"nca incelenecektir.
— Tekliflerin incelenmesi Alt Komisyonlara bırakılacaktır.

4 — Erkek Teknik Öğretim (Sayfa 21)
— Sadece amaçlar ve tarifler incelenip karara bağlanacaktır.
— Erkek Teknik Öğretmen Okulu "Öğretmen Yetiştirme Komisyonu"nca incelenecektir.
— Tekliflerin incelenmesi Alt Komisyonlara bırakılacaktır.

5 — Ticaret Öğretim (Sayfa 32)
— Sadece amaçlar ve teklifler incelenip karara bağlanacaktır.
— Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu "Öğretmen Yetiştirme Komisyonu"nca incelenecektir.

— Tekliflerin incelenmesi Alt Komisyonlara bırakılacaktır.

6 — Eğitimimizde Ölçme ve Değerlendirme (Sayfa 35-38)

7 — Çeşitli Olgunluk İmtihanları Sistemi (Sayfa 39)

8 — Yüksek Öğretim (Sayfa 40)

9 — Özel Okullar (Sayfa 42)

10 — Dış Kültür Münasebetleri (Sayfa 44-48)

11 — Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim (Sayfa 49)

12 — Beden Eğitimi ve Sağlık (Sayfa 51-59)

13 — Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim (Sayfa 60)

14 — Eğitim Vakıfları (Sayfa 61)

IV — Alt Komisyonların Teşkili ve Gündemleri

İkinci Komisyonun "Genel Öğretim Alt Komisyonu" ile "Meslekî ve Teknik Öğretim Alt Komisyonu"nun gündemleri aşağıdadır. Komisyon lüzumlu görürse başka Alt Komisyonlar da kurabilecektir; meselâ, "Yeni Üniversiteler Açılması" konusunu incelemek üzere bir Alt Komisyon kurulması gibi. Ancak kurulacak her Alt Komisyonun gündemi ve üyeleri Komisyonca tesbit edilmeli ve bu Alt Komisyonların raporları Komisyonda incelenip karara bağlanmalıdır. Aynı şekilde Alt Komisyonlar da gerekirse çalışma grupları kurabileceklerdir.

Alt Komisyonların Toplantıları:

A — İkinci Komisyonun Genel Öğretim Alt Komisyonu:

Toplantı yeri : Erkek Teknik Öğretmen Okulu Konferans salonu

Toplantı tarihleri : 9 ve 10 Şubat

Gündem:

9 Şubat Cuma : I — Toplantı saat 9.00 da Hüsnü Cırıtlı tarafından açılacak ve Alt Komisyon Başkanlık Divanı seçilecektir:
1 Alt Komisyon Başkanı
2 Alt Komisyon Raportörü

II — Konular: Alt Komisyon, Orta Öğretim Bölümünde yer alan konulardaki tekliflerle Komisyon tarafından havale edilen konuları inceleyip karara bağlıyacak ve kararları gerekçeleriyle birlikte bir rapor halinde Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonunun 12 Şubat Pazartesi sabah oturumuna sunacaktır.

B — İkinci Komisyonun Meslekî ve Teknik Öğretim Alt Komisyonu:

Toplantı yeri : Erkek Teknik Öğretmen Okulu, sağ üst kattaki Resim salonu

Toplantı tarihleri : 9 ve 10 Şubat

9 Şubat Cuma : I — Toplantı saat 9.00 da Saip Develi tarafından açılacak ve Alt Komisyon Başkanlık Divanı seçilecektir:
1 Alt Komisyon Başkanı
2 Alt Komisyon Raportörü

II — Konular: Alt Komisyon Meslekî ve Teknik Öğretim Bölümünde yer alan konulardaki (Öğretmen yetiştiren kurumlar hariç) teklifler ile Komisyon tarafından havale edilen konuları inceleyip karara bağlıyacak ve kararları gerekçeleriyle birlikte bir rapor halinde Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonunun 12 Şubat Pazartesi sabah oturumuna sunacaktır.

12 Şubat Pazartesi: **Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu Toplantısı:**

Toplantı yeri : Erkek Teknik Öğretmen Okulu Konferans salonu

Gündem:

— Alt Komisyon raporlarının incelenip karara bağlanması.
— Genel Kurula sunulacak Komisyon Raporunun hazırlanması.

Üçüncü Komisyon: Öğretmen Yetiştirilmesi:

Toplantı yeri : Gazi Eğitim Enstitüsü konferans salonu
Çalışma dokümanı: "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Başlıca Konular"
Toplantı tarihleri : 6, 7, 8 ve 12 Şubat.

Gündem:

6 Şubat Salı :

I — Toplantı saat 9.00 da Nihat Âdil Erkman tarafından açılacak ve Komisyon Başkanlık Divanı seçilecektir:
1 Komisyon Başkanı
1 Komisyon Başkan Vekili
2 Komisyon Raportörü.

II — Öğretmen Yetiştirilmesi Komisyonunun gündemi üzerinde açıklama (Ali Riza Özgüç)

III — Konular:

1 — Öğretmen Yetiştirme ile İlgili İlkeler (Sayfa 62)
2 — Öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi ile ilgili tekliflerin incelenip karara bağlanması
3 — Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme (Sayfa 67)

IV — Alt Komisyonların teşkili ve gündemleri:

Üçüncü Komisyonun "Genel Öğretim Alt Komisyonu" ile "Meslekî Teknik Öğretim Alt Komisyonu"nun gündemleri aşağıdadır.

9 Şubat Cuma ve

10 Şubat C.tesi : **Alt Komisyonların Toplantıları:**

A — Üçüncü Komisyonun Genel Öğretim Alt Komisyonu:

Toplantı yeri : Gazi Eğitim Enstitüsü Konferans salonu

Toplantı tarihleri : 9 ve 10 Şubat

Gündem:

9 Şubat Cuma : I — Oturum saat 9.00 da Fevzi Ertem tarafından açılacak ve Alt Komisyon Başkanlık Divanı seçilecektir:

1 Alt Komisyon Başkanı

2 Alt Komisyon Raportörü

II — Konular:

Konu II — İlköğretmen Okulları (Sayfa 62)

Konu III — İlköğretimin çeşitli alanları ile Halk Eğitimi için eleman yetiştirilmesi (Sayfa 64)

Konu IV — İlköğretmen Okulları Kanun tasarısı (Sayfa 64)

Konu V — Ortaokul Öğretmeni Yetiştirme işleri (Sayfa 65)

Konu VI — ve VII — Eğitim Enstitüleri ve öğretmen ihtiyaçları (Sayfa 66)

Konu VIII — Lise ve Dengi Okullar için öğretmen yetiştirilmesi (Sayfa 66)

Konu IX — Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü (Sayfa 66)

III — Öğretmen Yetiştirme Komisyonuna sunulacak "Alt Komisyon Raporu"nun hazırlanması.
(Bu rapor 12 Şubat Pazartesi günü Öğretmen Yetiştirme Komisyonunda görüşülüp karara bağlanacaktır.)

B — Üçüncü Komisyonun Meslekî ve Teknik Öğretim Alt Komisyonu:

Toplantı yeri : Gazi Eğitim Enstitüsü giriş katı, solda
Toplantı tarihleri : 9 ve 10 Şubat
Gündem:

9 Şubat Cuma :
I — Oturum saat 9.00 da Hasan Yamaç tarafından açılacak ve Alt Komisyon Başkanlık Divanı seçilecektir.
1 Alt Komisyon Başkanı
2 Alt Komisyon Raportörü
II — Konular:
— Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu (Sayfa 17)
— Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu (Sayfa 21)
— Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu (Sayfa 17)
— Kadın Meslek Öğretmen Okulu (Sayfa 18)
— Köy Kadınları Gezici Kurslarına öğretmen yetiştirme (Sayfa 18)
— Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü (Sayfa 66)
III — Öğretmen Yetiştirme Komisyonuna sunulacak "Alt Komisyon Raporu"nun hazırlanması.
(Bu rapor 12 Şubat Pazartesi günü Öğretmen Yetiştirme Komisyonunda görüşülüp karara bağlanacaktır.)

12 Şubat Pazartesi: **Öğretmen Yetiştirme Komisyonu Toplantısı:**
Toplantı yeri : Gazi Eğitim Enstitüsü Konferans salonu

Gündem:

— Alt Komisyon raporlarının incelenip karara bağlanması
— Genel Kurula sunulacak Komisyon Raporunun hazırlanması

Dördüncü Komisyon: Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu:

Toplantı salonu : Erkek Teknik Öğretmen Okulu, sol üst kattaki Resim salonu

Doküman : "VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular"

Toplantı tarihleri : 6, 7, 8, 9, 10 ve 12 Şubat

Gündem:

6 Şubat Salı :

I — Oturum saat 9.00 da Rüstem Duyuran tarafından açılacak ve Başkanlık Divanı seçilecektir.
1 Komisyon Başkanı
1 Komisyon Başkan Vekili
5 Komisyon Raportörü

II — Konular:

1 — Güzel Sanatlar (Sayfa 73 - 77)
2 — Opera ve Tiyatro (Sayfa 78 - 81)
3 — Eski Eserler ve Müzeler (Sayfa 82-84)
4 — Kütüphaneler (Sayfa 85 - 89)
5 — Yayım (Sayfa 90 - 99)

Komisyon bu konuları umumi heyet halinde görüşebileceği gibi bazı Alt Komisyonlara ayrılmak suretiyle de inceliyebilecektir. Ancak Alt Komisyonların raporlarının Komisyonun umumi heyet toplantısında müzakere edilerek karara bağlanması ve Şûra Genel Kuruluna Komisyon adına bir tek rapor sunulması gerekir. Bu esaslara göre çalışmalar Komisyonca düzenlenecektir.

III — Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonunun raporunun hazırlanması. Bu rapor 13 Şubat Salı günü Şûra Genel Kuruluna sunulacaktır.

Beşinci Komisyon: Halk Eğitimi Komisyonu:

Toplantı salonu : Erkek Teknik Öğretmen Okulu No. 120

Doküman : "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Başlıca Konular"

Toplantı günleri : 6, 7, 8, 9, 10 ve 12 Şubat

Gündem:

6 Şubat Salı :

I — Oturum saat 9.00 da Şevket Gedikoğlu tarafından açılacak ve Başkanlık Divanı seçilecektir.

1 Komisyon Başkanı
1 Komisyon Başkan Vekili
2 Komisyon Raportörü

II — Konular:

1 — Halk Eğitiminin tanımı ve amaçları (Sayfa 100)
2 — Halk Eğitiminin Konuları (Sayfa 101)
3 — Halk Eğitiminde işbirliği, iş bölümü ve çalışma plânları (Sayfa 104)
4 — Halk Eğitimi Merkezleri (Sayfa 104)
5 — Halk Eğitimi Odaları (Sayfa 104)
6 — Halk Eğitimi Yayınları (Sayfa 105)
7 — Halk Eğitiminde Araçlar ve Tesisler (Sayfa 105)
8 — Eleman Yetiştirme (Sayfa 106)
9 — Kanun ve Yönetmelikler (Sayfa 106)
10 — Halk Eğitimi ile İlgili Genel Mahiyetteki Teklifler (Sayfa 107)

III — Halk Eğitimi Komisyonunun raporunun hazırlanması.
(Bu rapor 13 Şubat 1962 Salı günü Şûra Genel Kuruluna sunulacaktır.)

Altıncı Komisyon: Yönetim Örgütü:

Toplantı salonu : Gazi Eğitim Enstitüsü, giriş katı, sağda

Doküman : "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Başlıca Konular"

Toplantı tarihleri : 6, 7, 8, 9, 10 ve 12 Şubat

Gündem:

Komisyon toplantısı

6 Şubat Salı :

I — Oturum saat 9.00 da Faik Reşit Unat tarafından açılacak ve Başkanlık Divanı seçilecektir:
1 Komisyon Başkanı
1 Komisyon Başkan Vekili
2 Raportör

II — Konular: 6 - 12 Şubat 1962
Plânlama Kurulu Yönetim Örgütü tarafından hazırlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Merkez ve taşra örgütü hakkındaki kanun tasarısı teklifi" ile ilgili olarak (Sayfa 109-113) te yer alan "Altıncı Bölüm"deki teklifler incelenerek karara bağlanacak ve bu konuda hazırlanacak olan Komisyon raporu 13 Şubat Salı günü Şûra Genel Kuruluna sunulacaktır.

Genel Kurul:

Gündem:

13, 14 ve 15 Şubat: Altı Komisyon raporunun incelenip karara bağlanması Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu'nun VII. Millî Eğitim Şûrası'nı kapama konuşması.

Çalışma Yerleri ve Gidiş - Dönüş

Gündemde gösterildiği gibi, Genel Kurul toplantıları Gazi Eğitim Enstitüsü toplantı salonunda yapılmıştır. Komisyonlar için Gazi Eğitim Enstitüsü ve Erkek Teknik Öğretmen Okulu salonlarından faydalanılmıştır.

Üyelerin gidiş - dönüşlerini sağlamak üzere Ankara'daki okullarımıza ait bütün taşıt araçları Şûra'ya tahsis edilmiştir.

Yatma ve Yemek

Ankara dışından gelen ve arzu eden erkek üyeler için Gazi Eğitim Enstitüsü ve Erkek Teknik Öğretmen Okulu; bayan üyeler için de Kız Teknik Öğretmen Okulu yatakhanelerinde yer ayrılmıştır.

Üyeler için Gazi Eğitim Enstitüsü yemek salonunda sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemekleri servisi tabldot halinde düzenlenmiştir.

Sergiler

Şûra münasebetiyle Gazi Eğitim Enstitüsünde Bolu Deneme Okulları, Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu ve Gazi Eğitim Enstitüsü; Erkek Teknik Öğretmen Okulunda da Kız ve Erkek Teknik Öğretim kurumlarımız tarafından sergiler tertiplenmiştir. Ayrıca Millî Kütüphanede de eğitimle ilgili türkçe eserleri ihtiva etmek üzere bir sergi hazırlanmıştır.

Gösteriler

Şûra münasebetiyle Devlet Tiyatrosu tarafından Tiyatro (Hamlet), Opera (Tosca) ve Bale (Sylphides, the Rakes, Les Patineurs) temsilleri verilmiş; Gazi Eğitim Enstitüsü tarafından müzik ve beden eğitimi; Devlet Konservatuvarı tarafından müzik, tiyatro ve bale; Kepirtepe İlköğretmen Okulu ve Lüleburgaz Öğretmenleri tarafından müzik gösterileri tertiplenmiştir. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Konfeksiyon Atelyesi de bir defile düzenlemiştir.

Bütün bu gösterilere arzu eden Şûra üyeleri "Üyelik Yaka Kartları"nı göstermek suretiyle girmişlerdir.

Kabulresmi

VII. Millî Eğitim Şûrası münasebetiyle Millî Eğitim Bakanı Devlet Operası salonlarında, bale temsillerini müteakip bir kabulresmi vermiştir. Kabulresmine Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakan ve Bakanlar ve Şûra üyeleri şeref vermişlerdir.

Genel Sekreterlik

Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak 19 Aralık 1960 tarihli Bakanlık onayı ile kurulan ve Millî Eğitim Plânlama Kurulu'nun Sekreterlik ve Koordinasyon görevlerini ifa eden "Şûra Daimî Bürosu Genel Sekreterliği" VII. Millî Eğitim Şûrası'nın her türlü yönetim ve yazı işlerinin düzenlenmesiyle ilgili tedbirleri almıştır.

Haberler Bülteni

Şûra ile ilgili haberler için Genel Sekreterlikçe her sabah bir günlük bülten yayınlanmıştır.

Not: Plânlama Kurulu ve VII. Millî Eğitim Şûrası çalışmaları ile ilgili olarak teksir edilen veya bastırılan bütün dokümanlar Şûra Daimî Bürosu Genel Sekreterliğince 25×30 ebadında 9 cilt içinde toplanmış ve Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Arşivine ve Millî Kütüphaneye birer takım olarak tevdi edilmiştir.

MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI ÇALIŞMALARI

Açılış Oturumu

Şûra'nın açılış oturumu 5 Şubat Pazartesi günü saat 10.00 da Gazi Eğitim Enstitüsü konferans salonunda başlamıştır. Cumhurbaşkanı sayın Cemal Gürsel ve Başbakan İsmet İnönü'nün hazır bulundukları bu oturumda Devlet Operası Orkestra ve Korosu tarafından icra edilen İstiklâl Marşından sonra, Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu açış söylevini vermiştir. Konuşmanın tam metni aşağıdadır.

Millî Eğitim Bakanının Açış Söylevi

Sayın Cumhurbaşkanımız,

Sayın Şûra üyeleri ve davetli arkadaşlarım;

VII. Maarif Şûrasını açıyorum. Atatürk'ü, Hürriyet Şehitlerimizi ve bütün Türk Şehitlerini hürmetle anar, hepsinin aziz hâtıraları önünde sizleri iki dakika saygı duruşuna davet ederim.

Sayın Şûra üyeleri! Türk milletini mümkün olan hızla çağdaş uygarlık seviyesine yükseltmek, eğitimimizi bu vazifeyi yapabilecek bir hale getirmek, bu suretle milletimizin refahını ve Cumhuriyetimizin ilelebet muhafaza ve müdafaasını sağlamak esas işimizdir. Eğitimin, fertlerin ve milletlerin hayatında ne derin bir rolü olduğu bilinmektedir. Biz, çalışmalarımızla, millî, insanî gayelere götüren yolu açacak ve bütün Türk milletinin eğitim, ilim, sanat ve teknikten faydalanmasını, kültürümüzün geniş-lemesini sağlıyacağız.

27 Mayıstan sonra Eğitim Millî Komisyonunun raporu bastırılmış, memleketin ilgili kimselerine dağıtılmış ve bu rapor Millî Eğitim konuları üzerinde durup düşünmek için bir zemin teşkil etmiştir. Bunu Bakanlıkta 11 uzman ve eğitimcimizden kurulan komisyonun raporu takip etti. Nihayet, 180 kadar terbiyecimizin ve sosyal alanda birer değer olan uzmanlarımızın 20 yi geçen komite halinde toplanıp hazırladıkları raporlar meydana geldi. Bu komite raporları bastırılmış, Genel Öğretim, Meslekî ve Teknik Öğretim, Kültür, Yönetim Örgütü ve Halk Eğitimi Komisyonlarında incelenmiş, oradan da Koordinasyon Grupuna verilmiştir.

Raporlar 4926 sayılı kanuna göre Şûra üyeliği vasfını taşımakta olan yüksek şahsiyetlerinize bundan 1 ay evvel gönderildi. Şimdi en yetkili

meslek teşekkülü olan Şûrada bunları incelemeye başlıyoruz. Amacımız vatanımız için en iyi, en doğru, en isabetli olanı demokratik bir anlayışla tesbit etmektir.

Anayasa:

9 Temmuz 1961 tarihinde Türk milleti tarafından kabul edilen Anayasa'nın ihtiva ettiği 157 maddeden 24 ü eğitimle ilgilidir.

Anayasamıza göre Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına dayanan millî, demokratik, lâyik ve sosyal bir hukuk devletidir. Ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür.

Anayasamız, yurttaşın serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahip olmasını kabul etmekte, eğitim ve öğretimin devletin gözetim ve denetimi altında serbest olmasını tanımaktadır. Gazete ve dergiler için de serbest basımı kabul etmekte, kitap ve broşür yayımını izne bağlı tutmamaktadır.

Anayasamızın sık sık döneceğimiz 50. maddesi ise aynen şöyledir:

"Halkın öğretim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlamak Devletin başta gelen ödevlerindendir. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburîdir ve Devlet okullarında parasızdır. Devlet maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amaciyle burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır. Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtların korunmasını sağlar".

Üniversiteler ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler bilimsel ve idarî özerkliğe sahiptirler.

Anayasamıza göre iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma plâna bağlıdır. Kalkınma bu plâna göre gerçekleştirilir.

Türkiye Cumhuriyetinin lâyiklik niteliğini koruma amacını güden devrim kanunlarının Anayasaya aykırılığı ileri sürülemez.

Görülüyor ki, anayasamız vatanımızda ferde, içinde rahat teneffüs edilir bir mânevi hava getirmekte, eğitim için de en müsait zemini yaratmaktadır.

Anayasamız millî idealimizin kanunî bir ifadesidir. Anayasamızı her derecedeki okullarda öğrencinin seviyesine göre okutacağız ve bu en değerli formasyon vasıtasından amelî olarak faydalanacağız.

Anayasamızın hükümleri, çocuklarımızın çalışmaları, vatana bağlılıkları bakımından bir sâik olacak ve eğitimimizin amaçlarını gerçekleştirmede bize en büyük yardımı sağlıyacaktır.

Millî Eğitim ve Öğretim Sistemimizde Amaçlarımız:

Millî eğitimimizde dayanacağımız esas prensipler anayasamızda ifade olunmuştur. Ayrıca birtakım millî eğitim prensipleri de vardır ki bunların da üzerinde duracağız ve uygulanmalarını sağlıyacağız:

Eğitimimizin amacı yetiştireceğimiz çocukta her şeyden evvel şahsiyetin gelişmesine yardım etmek olacaktır. Zihin ve bedence sağlam, adaleti ve hakkaniyeti seven, insan değerlerini tanıyan, işe saygı duyan, sorumluluk duygusu taşıyan, hür ruhlu, millî ülkü sahibi yurttaşlar yetiştireceğiz. Bütün çalışmalarımızda bu amacı arıyacağız ve buna varmak için de karşılıklı anlayış, birlikte çalışma, akademik hürriyete saygı, yolumuz olacaktır.

Gerçeği gözönünde tutacağız. Yaratıcı ruhu geliştireceğiz, kültür ve tekniği yapmaya ve yaymaya çalışan bir anlayış fikirlerimize hâkim olacaktır.

Herkese kabiliyetine göre eşit eğitim sağlıyacağız. Ömürleri boyunca beraber çalışacak olan erkek ve kız öğrencilerimiz birbirlerini tanıyacaklar, birbirlerine saygı göstermeyi öğreneceklerdir. Bunun içindir ki okullarda mümkün olduğu kadar karma öğretime gideceğiz.

Toplumun hizmetinde olan öğretmenler vazifelerini gerektiği gibi yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Bu sebeple öğretmeni sayacağız ve onun ihtiyaçlarını karşılıyacağız.

Hükümet sosyal eğitimi sağlamakla görevlidir: Evde, çalışma yerlerinde ve başka yerlerde eğitim ve öğretime imkân vereceğiz ve bunu teşvik edeceğiz. Kitaplıklar, müzeler, toplantı yerleri, okullar, tiyatrolar v.s. açarak uygun metotlarla eğitimi amacına ulaştırmaya çalışacağız.

Yurttaşa gerekli siyasî bilgileri vereceğiz; okullar partilerin leh ve aleyhinde telkinlerde bulunmıyacaklardır. Din eğitiminde dinî toleransa ve toplum içinde dinlerin önemine dikkat edeceğiz.

Okul idareleri bu esasa göre eğitimin amacına varmak için gerekli şartları sağlıyacaklardır. Hükümet bu prensiplerin gerçekleştirilmesi yolunda icap ettikçe, millî imkânların sınırları içinde, kanunlar hazırlıyacaktır.

İhtiyaç görülecek konularda araştırmalar yapmayı, ortaya koyacağımız eserin millî gücümüzün bir eseri olmasını düşüneceğiz. Türkiye kendi realitelerini ilmî yollardan inceliyecek ve eğitimde her türlü kolay taklitlerden çekinecektir.

Netice olarak diyebiliriz ki, Türk eğitimi sosyal bir eğitimdir. Sosyal eğitim demek, ferdî istidat ve kabiliyetlerine göre, toplumun hayatına en faydalı şekilde katılma kudretine sahip şahsiyetler yetiştirmeyi hedef tutan eğitim demektir.

Plânlama:

Birçok memleketlerde olduğu gibi Türkiye'de de meydana gelmiş olan millî eğitim kurumları, evvelce rasyonel bir surette plânlanmış ve sonra da metodik olarak gerçekleştirilmiş kurumlar değildir. Sosyal ihtiyaçlarımızı karşılıyan bu kurumlar Tanzimattan sonra tek tek düşünülmüş ve yıllar boyunca ağır ağır yapılmıştır. Bütün bunların birleşmesinden bugün elimizde bulunan okul sistemimiz meydana gelmiştir. Geçmişte millî eğitim alanında ufak tefek plânlar yapılmışsa da, bunlara sarfedilmek üzere yıllara sâri bir ödenek tahsis olunmadı.

Millî eğitimin az çok yeni mânada sayılabilecek ilk plânlama hareketi 1942 de teknik öğretim alanında olmuştur. Bu öğretime tahsis olunan 80.000.000 lira Bakanlık emrine verilmiş, bu sayede bir kısım teknik öğretim tesisleri yapılmıştır. Yine teknik öğretim için yıllar boyunca sarfedilmek üzere 1950 de 75.000.000 lira, 1960 ta da 24.000.000 lira verildi.

27 Mayıs 1960 tan sonra plân mevzuu, lâyık olduğu büyük önemi aldı ve Devlet Plânlama Dairesi meydana getirildi. Bu dairenin genel plânlamayı mümkün kılacak ilmî çalışmaları devam etmektedir. İlk yayınladıkları "Plân Hedefleri ve Stratejisi" her plân yapacak Bakanlık için büyük önem taşımakta ve yapılacak plânların memleketimiz bakımından köşe taşlarını koymaktadır. Stratejinin 13 maddesinden her biri bizi alâkadar etmekle beraber, özellikle 10. maddesi Millî Eğitimimiz bakımından değerlidir, bu maddede şöyle denilmektedir:

"Kalkınma hızını artırma ve plânın başarısını sağlama bakımından yeteri kadar sıhhatli ve bilgili iş gücünün sistemli bir şekilde yetiştirilmesi özel bir önem arzetmektedir. Gerek plânlarla ele alınacak yatırımların en verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi, gerek mevcut kapasite ve imkânlardan faydalanılabilmesi için teknik bilginin artırılması maksadiyle her seviyedeki eğitime ve öğretime öncelik verilecektir." Bu anlayış bize ilk-

öğrenimden sonraki öğrenim için ihtiyatlı ve realist olmayı da telkin etmektedir, kanaatindeyim.

Geri kalmış memleketlerin, fakirlikleri dolayısiyle, eğitimi, yalnız ilimde ve endüstride üstün istidatlı insan gücüne inhisar ettirmeleri fikrinde olanlar da şöyle demektedirler: "Endüstrileşme yolunda bulunan memleketlerin insan gücü kaynaklarını kümeleştirmek için plânlar ve programlar yapmaya ihtiyaçları vardır. Çünkü stratejik insan gücü kaynakları ile barajlar, sulama sistemleri, yollar ve modern fabrikalar kurmak için hazırlanan plânlar ve programlar birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Her ikisinin ağır yatırımlara ihtiyacı vardır. Her ikisinin ilerisi için dikkatli şekilde plânlaştırılması gerekir. Her ikisi de nispeten uzun bir devreden sonra el ile tutulur şekilde meyva verir. Endüstrileşme yolunda olan memleketlerin kaynakları mahdut olduğu için tercihler, rasyonel bir şekilde tâyin edilmelidir. Bu memleketlerin çoğu aynı anda barajlar, demiryolları ve modern fabrikalar inşa edemezler. Bu memleketler bir anda bütün cahilleri okutacak, kitle halinde kanun adamları ve yüksek sanat mezunları, mühendisler, idareciler yetiştirecek durumda değildirler. Endüstri yolunda iyi bir şekilde ilerliyecekleri zamana kadar eğitime sadece bugün için memnun edici bir servis değil, ilerisi için bir yatırım gözü ile bakmak zorundadırlar. Bu memleketler geniş bir halk kitlesinden ziyade seçime dayanan stratejik bir insan gücü yatırımı yapmayı tercih etmelidirler. Bu, zalimanedir, fakat süratli, verimli endüstrileşme zaruri olarak bunu emreder."

Hakikaten zalimanedir, çünkü bu takdirde demokratik eğitim hakları bilinmezden gelinmektedir ve bu eğitim haklarını temin etmiş memleketler için böyle konuşmakta bir güçlük yoktur. Bereket versin ki ilköğretim dâvamız hallolunma yolunda kanunlaşmıştır. Fakat ondan sonra paramızı en önemli eğitim alanlarına yatırmak mecburiyetindeyiz.

222 sayılı İlköğretim Kanunu bilhassa okul inşasına ve sosyal hizmetlere ait maddeleri ile millî eğitime yeni bir istikamet getirmiştir. Eğitimimizin plânlanması hazırlığına geçerken bugün elimizde ilköğretime ait yapı ve sosyal hizmetler kontenjanından başka bir kontenjan yoktur. Diğer öğretim daireleri yani orta öğretim, teknik öğretim, halk eğitimi v. s. için hazırlanmış olan plân taslakları genel olarak önümüzdeki "10 yıllık yakın ihtiyaçlar listesi" sayılabilir. Bu listeler UNESCO'nun yayımladığı dokümanlarda dikkate alınan esaslar gözönünde bulundurularak yapıldı. Meselâ orta öğretim öğrencilerinin sayısı bir yıl evvelkinin % 13 ü oranında artmakta olduğuna göre plân taslağı bu esasa göre hazırlanmıştır.

Teknik öğretim plân taslağı kısmen bu okullara gelmesi muhtemel öğrenci sayıları, kısmen de açılabileceği tahmin olunan okul miktarı esas

tutularak yapıldı. Plân taslaklarında her öğrenciye düşen masraf hesaplanmıştır. Ancak devletçe aynı yıl içinde muayyen bir konuya tahsis olunacak para miktarı belli olunca basamaklar ona göre tesbit olunacaktır.

İlköğretimin bina konusu ve sosyal ihtiyaçlar bir tarafa bırakılacak olursa, bugün hazırladığımız diğer plân taslakları "ilk ihtiyaçlar" olarak vasıflandırılabilir; mutlaka gerçekleştirebileceklerimiz değil.

Anayasamızın 129. maddesinde: "İktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma plâna bağlanır; kalkınma bu plâna göre gerçekleştirilir, plânın hazırlanmasında, yürürlüğe konmasında, uygulanmasında ve değiştirilmesinde yürütülecek esaslar, bu plânın bütününü bozacak değişikliklerin önlenmesini sağlıyacak tedbirler, özel kanunla düzenlenir" denilmektedir.

Bu itibarla plânlarımızın gerçekleşmesi için yeni bütçe isterken Hükümete ve Yüksek Meclise elimizde mevcut taslaklarla gideceğiz.

Şüphesiz bugün yapılmış olan plân taslakları ileriki plânlamalara bir nevi hazırlık olarak telâkki olunabilir. Sizlere sunduğumuz milyarları bulan malî tahminler cetvelini bu esas dahilinde bir fikir edinmek üzere okumanızı rica ederim.

Arkadaşlarımız bir yandan maddî diyebileceğimiz bina ihtiyacı, araç ve gereçler temini plânlariyle meşgul olurken, öte yandan da teşkilâta taallûk eden program, yönetmelik, öğretmen yetiştirme, okulların sevk ve idaresi, yeni okul şekilleri konularını incelemişler ve bu hususlarda birçok tekliflerde bulunmuşlardır. Şûramızın daha ziyade meşgul olacağı esaslar ikincileridir.

Netice olarak diyebiliriz ki:

1 — Elde 222 sayılı İlköğretim Kanunu bulunduğu ve bu kanun ile ilköğretimin bina ihtiyaçlarına sarfedilmek üzere 10 yıllık bir kontenjan verildiği için, ilköğretime ait demografik icapları karşılıyan bir plân hazırlanmıştır.

2 — İlköğretimden başka öğretim seviyeleri için hazırlanan plân taslakları malî bakımdan genel tahminlere dayanan ihtiyaç listelerinden ibarettir. Ancak gerek ilköğretim plânı, gerek diğer öğretim alanları için hazırlanan envanterler, UNESCO'nun yayımladığı plân esaslarına göre yapılmıştır.

3 — İlköğretimi hemen takip ederek tatbik edilecek plânlar meslekî ve özellikle teknik öğretim plânları olmalıdır.

Memleketin Hükümet programında belirtilmiş olan ihtiyacı da budur.

4 — Genel Millî Eğitim Plânı, Devletin genel plânına paralel olarak hazırlanacaktır. Bunun esaslarını Devlet Plânlama Dairesi tesbit etmektedir.

İlköğretim:

Gelişmekte olan toplumumuzda ilköğretimin sorumlulukları gitgide artmaktadır. Halkın öğretim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlamak Devletin başta gelen ödevlerinden biridir. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir. Devlet okullarında parasızdır. İnsan haklarının ilgili maddesinde herkesin eğitim hakkı kabul olunmuştur: "Meslekî ve teknik öğretim tamim olunmalıdır. Yüksek öğretimde haklar liyakate göre herkese eşit bir surette açık bulunmalıdır. Eğitim insan şahsiyetinin tam gelişmesini, insan hakları ile ana hürriyetlere saygıyı hedef tutmalıdır."

Memleketimizde yeni mânasiyle bir asırdan fazla zamandan beri ele alınmış bulunan ilköğretim dâvası, aradan uzun zaman geçmiş olmasına ve sarfedilen gayretlere rağmen, bir plân ve programa bağlanamadı.

1960 yılının başında 2.185 şehir ve kasaba ilkokulu ve 19.862 köy okulu vardı. 15.477 köyümüz de okul ve öğretmenden mahrumdu. 2.388 şehir ve kasabada ve 17.702 köyde okul binası yapmaya muhtaçtık.

Öğrenim çağında bulunan 4.137.144 çocuktan 965.174 ü şehir ve kasabalarda, 1.583.753 ü de köylerde olmak üzere 2.548.927 öğrenci okutuyorduk, bir buçuk milyondan fazla çocuk, öğretimden mahrumdu.

1961 de nüfusumuza göre bir öğretim plânı yapma imkânını veren 5.1.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim Kanunu çıktı. Bu kanunla Türkiye ilköğretimi tarihî bakımdan pek esaslı bir safhaya girmiştir. Kanunun birçok değerli maddeleri arasında şu esaslar da yer almaktadır:

1 — Anayasa gereğince mecburî ilköğretime tâbi 7 - 14 yaşlarındaki çocuklar on yıl içinde tamamen okula ve öğretmene kavuşturulacaktır.

2 — Memleketin nüfus şartlarına, sosyal durumuna göre yeni okul tipleri ihdas olunacaktır. (Gündüzlü - yurtlu, yatılı, yatılı - gündüzlü bölge okullariyle gezici okullar ve gezici öğretmenlikler).

3 — Bu müddet içinde okullarda ikili öğretime son verilecek, sınıf mevcutları normal hadde indirilecektir.

4 — Yıllık öğrenim süresi uzatılacak ve çevrenin iş ve tabiat şartlarına göre ayarlanacaktır.

5 — İlköğrenimi bitiren öğrenciler, tamamlayıcı kurslar ve sınıflardan geçirilmek suretiyle, ilkokul öğrenimi daha verimli bir hale getirilecektir.

6 — 7 yaşından küçük çocuklar için okul öncesi kurumlarının açılması kolaylaştırılacak ve teşvik olunacaktır.

7 — Mecburi öğrenim çağında bulunan çocuklardan hasta olanların tedavileri sağlanacaktır.

8 — İlkokulu bitirenlerden fakir olanların daha ileri öğrenimlerine yardım edilecek, beden ve zihin gelişmesi yönünden normalin altında veya üstünde özellikler veya ârızalar gösteren çocukların eğitimini sağlıyacak tedbirler alınacaktır.

9 — Bu amaca ulaşmak için 10 yıl içinde köy, şehir ve kasabalarda gerekli okul binaları, öğretmen evleri, sağlık tesisleri, tarım uygulama bahçeleri yapılacak ve açılacaktır.

10 — Okul eşyası ile ders araç ve gereçlerinin sağlanması bir plâna bağlanacak, okul tesislerinin ucuza maledilmesi temin olunacaktır.

11 — Mecburi öğrenim çağında bulunan, kız, erkek, bütün öğrencilerin okullara devamlarını sağlıyacak tedbirler alınacak, devamı sağlama bakımından halkla işbirliği yapılacaktır.

12 — İlköğretimde görev alacakların yetki ve sorumlulukları esaslara bağlanacaktır.

Kanunda ilkokul inşaatına yapılacak yardım her yıl Devlet gelirinin % 3 ünden az olmamak üzere 10 yıl için tesbit olunmuştur. Bu ödenek miktarı 187.000.000 civarındadır ve geçen yıl 2.000 okul yapılmıştır. Bunlardan 300 ü onarımdır.

Yeni binalar çocukların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına uygun aynı zamanda iktisadidirler. Eski tipte yapılan bir binaya sarfedilen para ile yeni tarzda iki bina yapabilmektedir. Plânlar Bayındırlık Bakanlığı ile Teknik Üniversitenin işbirliği sonunda vücuda getirilmiş ve bir kısım vilâyetlerin valileri merkeze davet edilerek buradaki binalar da kendilerine gösterildikten sonra tenkidleri istenmiştir. Profesörler ve mimarlar bu tenkidlerin birçoğunu cevaplandırmışlar, iklim ve yapı özelliklerine ait bir kısmını da yeni araştırmalarda dikkate almak üzere not etmişlerdir. Şûra üyeleri arkadaşlarımın Ankara'da bulundukları sırada bu okullardan bazılarını görmelerini temenni ederim.

Sosyal bakımdan ana okullarının kazandıkları ehemmiyet büyüktür. Geniş işçi kitlelerinin toplandığı merkezlerde kadın işçiler sabahları çocuklarını bırakıp akşamları almak üzere bir yer aramaktadırlar. Bu yeri sağlama hususunda işveren kurumlarla hükümet birbirine yardımcı olmalı, anneler de çocuklarını sağlık şartları bulunan bir eğitim çevresine bırakabilmelidirler. — Yetişmeleri hususi bir dikkat istiyen ve erken yaşta kendilerini idare etmeye alışmak mecburiyetinde bulunan ârızalı çocuklar için de ana okulları büyük bir ihtiyaç olarak belirmektedir. — Millî dili küçük yaşlarda kazanmaları gereken öğrenciler için bazı vilâyetlerimizde açtığımız ana sınıfları faydalı olacaktır. Bu hususta bir kısım öğretmenler merkeze çağırılarak ana sınıfı çalışmalarına alıştırılmışlardır. Bunların dışın-

da çocuklarını özel olarak açılan ana sınıflarında yetiştirmek istiyenler için mümkün olan kolaylık da gösterilecektir.

222 sayılı kanunun 6. maddesinde ilkokul üzerine yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar açılması istenmektedir. Bunlar için bir program taslağı hazırlamış bulunuyoruz. Bu sınıf ve kurslara ilk önce, bu sene 10 tanesini yaptırmakta bulunduğumuz bölge okullarından başlamak niyetindeyiz. Bölge okullarının bulundukları yerleri birer kültür sitesi haline getirmek ve buralarda halk eğitimi çalışmalarına da ehemmiyet vermek kararındayız.

27 Mayıstan sonra enerjik bir anlayışla memlekette her şeyden evvel ümmiliğin ortadan kaldırılması kararı alındı. Bu sebeple önce ilköğretim konusu ele alınmış ve ordudan 11.000 den fazla yedek subay millî eğitim emrine verilmiştir. Bu kararın gençlerimizi millî gerçeklerle karşı karşıya getirme bakımından da büyük önemi vardır. Bu öğretmenlerin öğretmenlik meslek bilgileri de kuvvetlendirildi. Genel olarak öğretmen yetiştirme konusunu ayrıca ele alacağız.

Komitenin ilköğretim raporunda kanuna paralel olarak aşağı yukarı bütün ilköğretim problemleri incelenmiştir. Diyebilirim ki bu rapor Türkiye'de ilköğretim hakkında yazılmış olan en değerli bir vesikadır. İlköğretim problemleri evvelce 1953 Şûrasında da etüt edilmişti. Raporda mevcut birçok bahislerin o zaman verilmiş kararları vardır.

Bu kararlar sonradan icra safhasına alındı. Ayrıca yine kanunun tatbikatı bakımından yapılması gereken 11 yönetmelik de hazırlanmış olup sayın üyelerin emrindedir.

İlkokul programlarımız üzerinde bugün de çalışılmakta ve esas itibariyle değerli olan bu program, amaçlar, müfredat, metotlar bakımından işlenmektedir. İlkokul programında yapılacak değişikliklerle ilgili rapor sizlere sunulmuştur. Bu programlarda özellikle şu esaslar üzerinde durulmasını temenni ederim:

a) Millî tarih iyi öğretilmeli ve ilkokuldan sonra çocuklarda, yaşlarına göre bir millî tarih duygusu yaratılmış olmalıdır.

b) Fen bilgileri takrirle olmaktan ziyade deneysel, gözlemci ve çocuğun muhayyilesine de hitabedici yollardan verilmeli, çocuğun ileriki okullarda edineceği tarımsal ve teknik bilgi ve maharetlere bir temel teşkil etmelidir.

c) İlkokuldan çıkan çocuğun Türkçeyi yaşına göre sade bir anlayışla kullanması sağlanmalıdır.

d) İlkokullardan çıkan öğrenciler meslekî ve teknik okullara gitmeyi istiyecek şekilde hazırlanmalıdırlar.

İlköğretim sosyal bir ihtiyaçtır, hür milletlerin çeşitli müesseseleri

arasında başta gelen yeri alır. Birçok devletler mecburi öğrenim çağını 16 - 18 yaşına kadar yürütmüşlerdir. Bize gelince, birçok köylerimizde okul bulunmaması dolayısiyle çocuklarımızın kabiliyetlerini değerlendiremekte ve bir meslek sahibi olmalarını, hattâ babadan gelen mesleklerde ilerlemelerini sağlıyamamaktayız. Bu bakımdan ilk eğitim ve öğretim kanununun milletimize kazandırdığı imkân büyüktür. Bu kanun nesilleri, kültür, gıda, malzeme yardımı, sağlık v. s. bakımından içine alan ve çocuklarımızın her itibarla bir bütün olarak kalkınmalarını sağlıyan bir eğitim, bir reform kanunudur.

Orta Öğretim:

Memlekette ilköğretime önem vermekten maksat, yurttaşların ilk eğitim haklarını sağlamak ve onları mümkün mertebe seviye bakımından mütecanis bir hale getirmektir. Orta öğretime gelince, burada biraz durmalıyız:

Orta öğretim, istidat ve kabiliyetlerin daha iyi ölçülüp tesbit edilebildiği bir eğitim alanıdır. Bu eğitim alanında, toplumun kuvvetini teşkil eden istidatların kaybolmaması için gerekli tedbirleri almak lâzımdır. Millî Eğitim konusunda da tam bir denge unsuru olan Anayasamız, ilköğretime ve bunun tamamlanmasına ehemmiyet verirken, öte yandan da şöyle der: "Devlet maddî imkânlardan yoksun, başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amaciyle, burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar." Bu madde ile Türkiye'nin genel eğitiminde istidatlara hususi bir önem verilmesi gerektiğine işaret olunmaktadır.

İlkokulardan en yüksek okullara kadar öğretmen ve profesörlerin, istidatların peşinde olmaları, onları arayıp bulmaları, bulduktan sonra da onlarla yakın fikrî ilgilerini devam ettirmeleri gerekir. Teşkilâtımızın yeni psikolojik esaslara göre bu istidatları arayıp bulacak şekilde modernleşmesi icabeder. Aramamız lâzım gelen, malûmat yığını değil, gerçek ilmî anlayıştır. Eski öğretimimizde düştüğümüz malûmat yığıncılığını başka yollardan tekrar etmemiz doğru olmaz. Bu kadar mühim bir meselenin bir tek Millî Eğitim Şûrası ile hallolunabileceğini de düşündüğümüz sanılmamalıdır. Çünkü bugün için orta öğretimimizde bu kadar çok açık öğretmenlik varken tabiatiyle hayale kapılamayız.

İstidat ve kabiliyetlerin tesbiti metotları konuşulurken bu alanda birtakım müesseselerin yardımını düşünmek zorundayız. Bunlardan biri Talim ve Terbiye Dairemize bağlı Test ve Araştırma Bürumuz, öteki de Üniversitelerimizdir. Gerçekten bu hususta Bakanlıkla üniversiteler ya-

kın ve sıkı bir işbirliği sağlamalı, Anayasanın kabiliyetleri bulma hususundaki emri beraberce yerine getirilmelidir.

Orta öğretimde plân yaparken millî ihtiyaçlarımızı da gözönünde bulundurmalı, nicelikten ziyade niteliğe önem vermeli ve millî seviye ortalamasını yükseltecek olan istidatları ihmal etmemeliyiz. Öte yandan da bunları bulmada bize, nede olsa, en büyük yardımcı olan "İyi Öğretmen"i, her türlü fedakârlığa katlanarak, yetiştirmek zorundayız.

Orta öğretim komitemiz ellerimizde bulunan dokümanlarda da görüldüğü gibi bütün ortaokullar için değerli bir ders dağıtma cetveli hazırlamıştır. Bu cetvelde bütün dersler "genel" ve "özel" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır ve bu suretle öğrencilerin yalnız nazarî değerlerinin değil, aynı zamanda deneysel kabiliyetlerinin de gelişmesine imkân verilmektedir. Genel dersler her ortaokulda bulunması gerekli derslerdir, özel dersler ise güzel sanatlar, ticaret, teknik, tarım, yabancı dil, ev ve el işleri, biçki ve dikiş, hasta ve çocuk bakımı gibi grupları kapsar. Bunların seçimi, şartlara göre, kısmen mahalline bırakılmıştır. Bir ortaokulda özel derslerden her birinin bulunması mutlaka lâzım değildir, bu dersler öğrencilerin ileride takip edecekleri öğrenim alanına göre değişebilir. Yeni okul rejimimizde ortaokullarla meslekî ve teknik ortaokullar arasında temel dersler bakımından bir fark kalmamakta, özel dersler her ortaokulun hususiyetini teşkil etmektedir. Bu itibarla demek mümkündür ki ortaokul, ilkokulun bir devamıdır ve tek'tir, liselerle orta dereceli meslek okullarına öğrenci hazırlar.

Liselerin de muhtelif gayeli olmaları yahut sadece üniversitelere öğrenci yetiştirmeleri hakkındaki görüşler komite ve komisyonda, koordinasyon grupunda uzun münakaşalara yol açmıştır. Raporun yazarları, liselerin yalnız üniversitelere öğrenci hazırlaması görüşü üzerinde ısrar etmişler, diğer arkadaşlar bu okulların üniversiteye, müstakillen orta dereceli bir mesleğe, yahut yüksek bir meslek okuluna da öğrenci hazırlamaları gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Meselenin Şûranızca da incelenerek bir kararа varılmasını rica ederim. Kanaatimizce yeni açılacak liseler muhtelif gayeli olmalı, eskiden açılmış olanlar yavaş yavaş bu sisteme doğru gitmelidirler.

İlmî ve teknik inkılâplar ve bunların hayat üzerine olan etkileri türlü memleketlerin öğretim programlarında bir kısım tadilleri icabettirmiştir; demokratik inkılâpların tesirleri de okulların sosyal bilimler programını değiştirmektedir. Birçok memleketler programlarında matematiğe, fiziğe, kimya ve tabiat bilgisine daha büyük ehemmiyet veriyorlar. Bu sebeple ilim öğretiminde takip edilmesi lâzım gelen politika tesbit olunmuştur: Öğretmenlerin yetiştirilmesi, öğrencilerin ehliyetlerinin modern usullerle

tâyini, ders araçları, programlar, endüstri ile öğretim münasebetleri bu politika içinde mütalâa olunmaktadır.

Memleketimize gelince üstün istidatlı öğrencileri kabul edecek parasız yatılı yeni bir İlim Lisesi açılmasını yahut, mevcut liselerden birinin ilim lisesi haline getirilmesini uygun bulurum. Bu lise ileriki ilim kadrolarımız için personel hazırlıyacak ve oradan mezun olanlar müstait oldukları üst tahsile gönderileceklerdir.

Esasen Bakanlık tarafından evvelce klâsik liselerimizden başka, deneme liseleri de açılmış ve bunlardan elde edilen başarılar değerli görülmüş - tür. Ancak söylediğim ilim lisesi her şeyden önce matematik, fizik, kimya, tabiiye dersleri ile meşgul olacak, Türkçe ve sosyal bilimler v. s. de öğrencilerin genel formasyonuna yardım edecektir. İlim Lisesinin meselâ Fen Fakültelerimizden birinin ilgisiyle açılmasını, program ve yönetmelikleri - nin, Bakanlığa bildirilmek üzere bu fakülte tarafından yapılmasını uygun bulurum. Türlü fikirler arasında bu "İlim Lisesi" fikrini bir mütalâa ola - rak arzediyorum. Memleketin umumî kitlesinden ayrılmış gibi görünen bu kabiliyetler okulunun hiçbir veçhile antidemokratik olacağı kanaatinde değilim. Çünkü ehliyetlere mümkün olan gelişme alanlarını açmak da Anayasamızın ve demokrasinin büyük bir idealidir.

Olgunluk imtihanı, değerlendirme ve ölçme:

Geniş bir millî eğitim kalkınmasına davranan milletimizin bilhassa ilkokulun bir devamı olan ortaokuldan sonra öğrencilerini esaslı bir ayırmaya ve seleksiyona tâbi tutmasını gerekli bulurum. Komite, komisyon ve koordinasyon, öğrencilerin lise seviyesindeki okullara alınmadan evvel bir imtihandan geçirilmeleri hususunda katî bir karara varamamışlardır. Ancak lise sonunda üniversiteye girecek olan gençlerin bütün Türkiye için müşterek bir olgunluk imtihanına alınmaları fikrinde koordinasyon grupu hemen hemen müttefiktir. Gerçekten böyle bir imtihan, objektif ölçülerle yapıldığı takdirde, hem değerlerin tesbiti işinde bir emniyet sağlanacak, hem ihtiva edeceği edebiyat, fen, teknik, eğitim v.s. gibi çeşitli bölümleri ile orta dereceli meslek okulları mezunlarına yüksek öğretim yolunu açacaktır.

Objektif değerlendirme ve ölçme hakkında okullarda ilk hazırlıkların temini için komite teferruatlı bir rapor yazmış ve konu üzerinde adım adım ilerlemenin gerekliliğini telkin etmiştir. İlmî ölçme ve değerlendirmenin elde ettiği neticeler dünyanın her tarafında büyük bir hızla yayılmaktadır. Eski usul imtihanlarla emek ve zaman kaybeden ilim kurumları sağlam ve doğru sonuçlara süratle götüren testleri tercih etmektedirler.

Okullarımızda da imtihan sorularına verilen cevapların başka başka öğretmenler tarafından ayrı şekillerde değerlendirildikleri bir hakikattir.

Halbuki Test ve Araştırma Büromuzun yıllardan beri hazırladığı testler yarış imtihanlarında başarı ile uygulanmış ve sonuçtan herkes memnun kalmıştır.

Bugünkü imtihan yönetmeliğimiz değerlendirme ve ölçme esaslarına göre değiştirilecektir. Teklif olunan "sınıf geçme" yerine "ders geçme" usulü koordinasyon heyetinde kabul olunmuştur.

Bir ihtisas mevzuu olan objektif değerlendirme ve ölçme konusu üzerinde devamlı çalışmalara, öğretmenlerimizi, hazırlamaya ihtiyaç vardır.

Değerlendirme, ölçme ve özellikle olgunluk imtihanı Şûramızda kesin olarak halledilmeli ve meslek okullarından gelen öğrenciler de kendilerine mahsus bir olgunluk imtihanı bulabilmelidirler.

Ders araçları:

Okullarımızın en önemli problemlerinden biri de ders araçları konusudur. Bu araçları genel olarak dış memleketlerden almaktayız. Evvelce sanat enstitülerimizde bu hususta çalışmalar olmuş ve dikkate değer neticeler elde edilmiştir. Yeniden kurmaya çalıştığımız "Ders Araçları Yapım Merkezi" Avrupa İktisadî İşbirliğinin de ilgisini çekti ve bu teşekkülden memleketimize biri Fransız, ikisi İtalyan, birisi de İgiliz olmak üzere fizikle ve araç yapımı ile alâkalı dört uzman gönderildi. Bugün "Ders Araçları Yapım Merkezi"nin Müdürü ile Türk profesör ve öğretmenlerinden mürekkep bir heyet konu üzerinde çalışmaktadırlar. Araçların yapımı için Teknik Öğretmen Okulunun iki büyük barakasından faydalanılıyor. Cam, tornacılık, ağaç işleri v. s. gibi şubeler de açılmış bulunmaktadır. Müessesenin varlığından sizleri haberdar etmek isterken bu iki barakayı, araçların yapıldığı atelyeleri görmenizi rica ederim. Araçların yapımı bakımından bütün sanat okullarımızın atelyelerinden faydalanacağız. Avrupa İktisadî İşbirliği ile aramızda bir anlaşma mevcuttur. Bundan böyle artık okullarımızın tamir görmesi lâzım gelen araçları da bu atelyelerimize gönderilecek ve gerekli onarım yapıldıktan sonra geri yollanacaktır.

Netice olarak şunları söyliyebiliriz:

a) Orta öğretim alanında istidatların tâyini için gerekli tedbirleri almalıyız. Değerlendirmelerimiz, öğrencileri kabiliyetli oldukları istikamete isabetle sevkedebilecek derecede dikkatli olmalıdır. İstidat ve istikametin tâyininde velilerle okul hekimlerinin de görüşleri alınmak gerekir. Bununla beraber şahıs hakkında karar veremediğimiz hallerde kesin hükümlere gitmekten çekinmeliyiz.

b) Ortaokullarımız muhtelif gayeli olmalıdır. Ortaokul mezunları lise-

ye, teknik okullara, meslekî okullara gidebilmeli ve bu okullardaki öğrenim için önceden ortaokullarda mutlaka hazırlanabilmiş olmalıdırlar.

c) Meslekî ve teknik okullarla liselere girişte öğrencinin ilkokuldan itibaren göstermiş olduğu alâka ve kabiliyet dikkate alınmalıdır. Hükümler bir tek imtihanla verilmekten ziyade öğrencinin daha evvelki okul hayatının bütünü dikkate alınarak verilmelidir.

ç) Üstün istidatlı öğrenciler için bir İlim Lisesi ve bir de aşağıda kuruluş sebeplerini ayrıca zikredeceğimiz bir Deneme Sanat Enstitüsü kurulmalı ve öğrenciler başarı gösterdikleri müddetçe bu okullarda kalmalıdırlar, gösteremiyenler öteki okullara nakledilirler. Başarılı öğrenciler aynı başarı ile gidebilecekleri en üstün öğrenimlere kadar sevkolunmalıdırlar. Bunların önceden öğretmenlik v. s. gibi bir mesleğe ayrılmaları doğru değildir, üzerinde çalışacakları bilimlerin ve tekniklerin araştırıcı seviyelerine kadar yöneltilmeleri gerekir.

d) Her halde mevcut liselerimizi randımanlı bir hale getirmeden yeni lise açmamalıyız. Ortaokullar için de durum, biraz daha geniş tutulmakla beraber, böyle olmalıdır.

e) Olgunluk imtihanlarının kabulü, teknik ve klâsik üniversitelerimize girecek öğrencilerin, bütün Türkiye için müşterek bir ölçüye tâbi tutulmaları bakımından, gerekli görülmektedir. Bu imtihan konuları ve şekli hakkında hazırlanan teklif incelenerek Şûramız bir karara varmalı ve olgunluğun hangi tarihten itibaren uygulanmasının gerektiği tesbit olunmalıdır.

f) Değerlendirme ve ölçme konusu bütün öğretim derecelerimiz için önemlidir. Okullarımızda ilmî değerlendirme ve ölçmeye geçmeden evvel öğretmenlerin ve öğrencilerin bunlara hazırlanmalarını mümkün kılacak tedbirleri almalıyız.

Meslekî ve Teknik Öğretim:

İlk ve ortaokullarda genel eğitim ve öğrenimlerini alan öğrencilerimizin bir kısmı da meslekî ve teknik okullarımıza girerler. Bu çocuklarımız daha önce türlü temel bilgilerle cihazlandırılmışlar ve"işin değeri"hakkında az çok bir fikir sahibi olarak muayyen bir alanda kendilerinde bir sanat ilgisi duymaya başlamışlardır. "İş" bir toplumun yaşamasını ve ilerlemesini sağlamakla beraber, fertlerin hayatlarını kazanmalarını da mümkün kılar. Demokraside herkesin kendi hayatını bir meslekle kazanabilmesi ve bunun için de okul sisteminin ona bir meslek vermesi gerekir. Ferdin hayatını kazanma vasıtası olan bir meslekten mahrum kalışı, bir yurttaş olarak, ona ömrü boyunca ıstırap kaynağı olur. Mesleği olmıyan fertler çoğalınca sosyal problemler de artar, bu itibarla işin temini fert için ehemmiyetli olduğu kadar, toplum bakımından da bir sorumluluktur. Meslekle-

re üstün bir değer ve itibar sağlamalı, yetişen nesli "İş"in ve mesleklerin önemine sıkı bir surette inandırmalıyız. Ve nihayet şu ciheti de unutmamak gerekir ki bir meslek sahibi olmak, ahlâkî değerler edinmenin en uygun yoludur.

İlköğretimin hemen arkasından meslekî ve teknik eğitim ve öğretim gelir. Plân yapma sırası, ilköğretimden sonra meslekî ve teknik öğretimindir. Şüphesizdir ki Devlet Plânlama Dairesi incelemelerini bitirdikten sonra bu nokta üzerinde ısrar edecek, bizden kaliteli, çeşitli ve bol miktarda teknisyen istiyecektir.

Bütün bunlar için elimizde bulunan kurumlar, çıraklık, kısa devreli meslekî ve teknik kurslar, erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim okulları ve ticaret liseleridir.

Çıraklık:

Teknik öğretim alanında ilk merhale çıraklık devresidir. Bakanlığımız Teknik Öğretim Dairesinde, Adalet, Millî Eğitim, Ticaret, Tarım, Bayındırlık, Çalışma, Sanayi, İmar ve İskân Bakanlıklariyle Başbakanlık Devlet Plânlama Müsteşarlığı ve ilgili Devlet temsilcilerinin katıldığı bir komisyonda, çırak, kalfa ve ustalar hakkında bir kanun tasarısı hazırlanmıştır. Hakları ve ilerlemeleri korunmıyan çırakların meslek hayatları, kanun yoluyla bir esasa bağlanmıştır. 68 maddelik kanun lâyihası, umumî hükümler, çıraklık sözleşmesi, tarafların vazifesi ve vecibeleri, çırağın yetiştirilmesi, kalfalık ve ustalık imtihanları, teşkilât, ceza hükümleri gibi kısımları ihtiva etmektedir.

Kanun tasarısının bize getirdiği en mühim esas, okulla çırak müessesesi arasında bir bağ kurmuş olmasıdır. Çırakların kalfalığa, kalfaların ustalığa ne suretle geçebilecekleri tesbit olunmuştur. Bu lâyiha kanunlaşınca, çırak yetiştiren yerler de bir nevi formation müesesesi haline getirilmiş olacaktır. Her türlü inşaat, tesisat ve tamirat işleri, her türlü makina ve madenî cihaz, alet, eşya ve tamirat işleri, gıda ve içki imalâtı işleri, tıp araç ve gereçleri, kimya, temizleme işleri, cam, kâğıt, matbaacılık, plâstik ve toprak işleri ve benzeri işler, iş kolları olarak tasarıda belirtilmiştir. Çırak olabilmek için en az ilköğretimi bitirmiş olmak lâzımdır. Çıraklık yoluyla türlü sahalarda geniş bir öğrenme ve öğretme sistemi kuruluyor demektir.

Çıraklık müessesesi Türk milletinin en eski meslekî ve teknik okuludur. Bugün o müesseseyi bu kanun tasarısı ile insan gücü bakımından canlandırmalı ve toplumun değerli bir organı haline getirmeliyiz.

Kısa Süreli Kurslar ve Orta Sanat Okulları:

Teknik öğretim teşkilâtımızda, kısa süreli meslek kurslarından işçi yetiştirme merkezleri, iş başında yetiştirme kursları, halk eğitimi meslek kursları, akşam sanat okulları, sabit ilçe, gezici köy, demircilik, marangozluk, yapı kursları v .s. vardır. Bu kurslardan halka geniş fayda sağlanacağı ümidindeyim.

Orta Sanat Okulları bütün ortaokulların statüsüne girmekle beraber, teknik öğretime bağlılıklarını muhafaza edeceklerdir. Bu okulların millî eğitim tarihimizde öğrencileri hayata hazırlama bakımından hususi bir mevkileri olmuştur. Bunu da atelye derslerinin sağladığı muhakkaktır. Ortaokullarımızın genel bilgi dersleri yeni orta sanat okulları programlarına tesir ederken, orta sanat okullarının atelye dersleri de ortaokullarımızın özel dersler programı üzerine tesir etmelidir. Bugünkü ortaokullarımızda atelye derslerinin hedefleri ve uygulama şekilleri yine her iki taraftaki iş bilgisi anlayışının tetkiki ile meydana getirilmek gerekir.

İş Okulları:

Memleketimizin iki yerinde, biri Karabük'te, öteki Kırıkkale'de olmak üzere iki iş okulu vardır. Bunların öğrencileri, fabrikaların işçileridir ve mümkün mertebe fabrikada çalışma zamanları dışında, gece, hem kurs tipi öğrenim alırlar, hem orta dereceli teknik okulların diplomalarını almaya hazırlanırlar. Bu okulların işçiler tarafından ve fabrikalarca tutulmalarının sebepleri vardır:

a) Okullar endüstri çevresindedirler.

b) Buralara devam edenlerin bir netice elde etme bakımından iktisadî menfaatleri vardır.

c) Okul türlü ihtiyaçlara cevap vermektedir.

d) Endüstri personeli fabrikadan zaman verildiği için, maddî zararları olmadan, okula devam hakkına sahiptirler.

e) İstihsalle öğretim birbirine yakındır.

f) Her iki şehirdeki büyük fabrikalar, okula ellerinden gelen her türlü maddî ve mânevî ilgiyi göstermekte ve bu sebeple daha üstün değerde personele sahip olmaktadırlar.

Sanat öğretimimizin yarını için pek değerli bulduğum ve sayılarını artırmayı da faydalı gördüğüm bu okullardan Kırıkkale'dekini sayın Şûra üyelerinin ziyaret etmelerini temenni ederim.

Erkek Sanat Enstitüleri ve bu derecedeki diğer enstitüler:

Erkek Sanat Enstitüleri ve benzeri kurumlarda öğrenim müddetinin bir yıl uzatılması, bu okulları daha organize bir hale getirecek ve bunların

eğitim sistemimiz içindeki yerlerini daha da kuvvetlendirecektir. Bu suretle piyasanın bizden istediği kalifiye işçileri hem genel kültür, hem atelye mahareti bakımından daha değerli bir hale getirmiş olacağız. Bilinir ki genel kültür her meslek öğrenimi yapana büyük yardım sağlar ve bu yardım ortaokulu takibeden kurumlarda da devam eder. Buna karşılık meslek dersleri de yeni çağın icabettirdiği ehliyetleri kazandırmalı, bu okullarda elektronik v. s. gibi yeni seksiyonlar açılmalıdır. Her iki bakımdan erkek sanat enstitüleri programları sağlamlaştırılacaktır.

Enstitülerin ve benzeri okulların teknik lise haline getirilmeleri, koordinasyon heyetinde kabul olunmamıştır. Bu okulların mezunlarına teknik hiyerarşide herhangi bir unvan verme imkânı da sağlanamadı, konu meslekte mertebelerin tesbiti sırasında tekrar ele alınmak üzere bırakıldı. Genel kültürde ve atelye çalışmalarında üstün istidat gösteren Sanat Enstitüsü mezunlarına yüksek tahsil yollarının açılması ve bunun için icabederse kendilerini yüksek tahsile hazırlayıcı kursların tertibi uygun görüldü. Teknik olgunluk bu neviden öğrencilerin girebilecekleri bir imtihan olarak ihdas olunmak istenmektedir.

Orta öğretim alanında kurulmasını düşündüğüm "İlim Lisesi" gibi, meslek okulları alanında da istidat gösterenlere mahsus olmak üzere bir "Erkek Deneme Sanat Enstitüsü" kurmayı, yahut mevcut enstitülerden birini bu hale getirmeyi uygun bulurum. Bu enstitünün esasları Bakanlık, Teknik Üniversiteler ve Devlet Plânlama Dairesinin işbirliği ile kurulmalı, program ve yönetmelikleri bunlar tarafından beraberce hazırlanmalıdır. Devlet Plânlama Dairesi önümüzdeki yıllarda her şeyden evvel teknik kalifiye işçiler istiyecektir. Bu neviden eleman hazırlanması ne de olsa bir zaman işidir. Bu itibarla bahis konusu enstitünün mümkün olan süratle kurulmasını zaruri görmekteyim.

Böyle bir enstitüde okuyanların daha üst derecedeki okullarda öğrenimlerine devam etmeleri için yol açık bulundurulmakla beraber, bizim asıl endişemiz orta dereceli işçinin en iyi bir şekilde yetişmesini ve böyle bir sınıfın meslek içinde teessüsünü temindir. Okul, yatılı olacak ve muayyen seviyede ehliyet gösteremiyenler diğer okullara nakledileceklerdir. Bu modern deneme okulundan elde edilecek sonuçlar öteki sanat enstitülerine de teşmil olunacaktır.

Yapı Enstitüleri, özellikle **Motor Sanat Enstitüleri** memlekette çok tutulmuş olan kurumlardır. Motor Sanat Enstitüleri piyasada motor atelyeleri açmış olan ustalarla yakın bir münasebet kurmuşlardır. Bu okullardaki öğretim ve eğitim sistemimiz de tetkik olunmaya ve hattâ değerlendirme ve ölçme bakımından öteki sanat enstitüleri için faydanılmaya değer.

Kimya Sanat Enstitüsü başarılı okullarımızdan biridir. Piyasa bu okulun mezunlarını daha çıkmadan evvel peyliyerek enstitüye karşı alâka göstermektedir.

Mensucat Sanat Enstitümüz memleketin büyük bir ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur ve eskiden beri mevcut olan dokuma endüstrimiz için personel hazırlamak bakımından bugün bir kaynak vazifesi görmektedir.

Matbaacılıkla ilgili iş alanlarında tertip, baskı, klişe teknisyenlerini hazırlıyan okulumuz da **Matbaacılık Okuludur.** Bu okulun kuruluş ve işleyişine ait türlü teklifleri elinizdeki raporda bulacaksınız.

Teknik öğretim alanında en acele işimiz bu okullardaki tezgâh ve tesisleri biran evvel tamamlamaktır. Şahsen memleketin yarınını meslekî ve teknik okullarımıza en sıkı bir şekilde bağlı görmekteyim. Meslek okullarının plânlanmasında devlet plânlanmasına paralel bir yolun tutulmasını ve bu okullarda yetişecek öğrencilerin ilerde girecekleri endüstri içinde staj geçirmelerini doğru bulmaktayım.

Tekniker Okullarına dair raporlar, bu kurumların şimdiki durumları hakkında memnunluk ifade etmiyor. Ustabaşılarla mühendisler arasındaki seviyede bulunan ve bu iki teknik elemanın birbiriyle temasını düzenliyen teknikerler bugüne kadar türlü bakımlardan faydalı olmuşlardır. Geceli ve gündüzlü tekniker okullarının, bilhassa bazılarının, kâfi lâboratuvar, atelye gibi tesislere sahip olmadıkları görülmektedir. Geniş teknik öğretim personeli ihtiyacı karşısında bu kurumların kaldırılmalarından ziyade ıslâh edilmeleri faydalı olur, sanırım. Ancak, teknikerlerin hakları, kanun ve yönetmeliklerle tesbit olunmalı, bu haklar birtakım anlaşmazlıkların konusu olmaktan çıkarılmalıdır.

Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu, endüstrimize yeni formlar bulma amacı ile açılmış, öğrenciler tarafından çok rağbet gören bir yüksek okuldur. Daha ziyade bir yaratma çevresi olarak kurulmuş bulunan Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu henüz ilk mezunlarını vermiş değildir. Plânda teklif edilen yeni organizasyonun sağlanmasını, bu okulun kısa zamanda millî hayatımızda eserleri ile yer almasını dilerim.

Bakanlığımıza bağlı **Yıldız Teknik Okulu** dört yıllık bir öğrenim sonunda mühendis, bunu takip eden bir yıllık öğrenimle de yüksek mühendis yetiştirmektedir. Bu okulumuzun şimdiye kadarki çalışmaları memleket hesabına pek değerli olmuş, ancak öğretmenlerinin akademik unvanları ve maaş seviyeleri gerektiği gibi tanzim olunamamıştır. Yönetmeliğinin de yeniden gözden geçirilmesi uygun olur.

Biri Doğu'da, öteki Batı'da ve biri de kömür havzasında olmak üzere üç teknik okula daha ihtiyacımız vardır. Geniş lâboratuvar ve atelyeler isteyen teknik okullar bir yandan mahallî kalkınmayı sağlıyacak, öte yandan da sanat enstitüleri ve lise mezunları için imkânlar yaratacaktır. Yeni teknik okulların açılabilmesi, İstanbul Yıldız Teknik Okulunun öğretmen yetiştirebilecek şartlarla organize edilmesine bağlıdır.

Teknik öğretim teşkilâtımızın **Mektupla Öğretim** çalışmaları, memleketimizde meslekî ve teknik öğretimin yayılmasına yardım edecektir. Bu organizasyon büyük merkezlerden uzak yaşıyanları mesleklere hazırlıyacak, fabrikalarda çalışan işçileri vazifelerini ehliyetle yapabilecek hale getirecek, meslekler personelinin sorularına cevap verecektir.

Erkek Teknik Öğretmen Okulu:

Bu okul Erkek Sanat Enstitülerimizin öğretmenlerini yetiştiren dört yıllık bir öğretmen okuludur. Komite, komisyon ve koordinasyonda okulun (Yüksek Teknik Öğretmen Okulu) olarak adlandırılması uygun görülmüştür. Burada dersler nazarî, uygulamalı ve meslekî olmak üzere üç esasa dayanır. Okulun kuruluş amacı erkek teknik öğretime öğretmen yetiştirmektir. Hükümet yalnız bu amaçla her öğrenci için yılda 8.510 lira sarfeder. 1937 - 1938 ders yılında kurulduğu tarihten bugüne kadar Erkek Teknik Öğretmen Okulunun yetiştirdiği 1.356 öğretmenden 350 si işinden ayrılmıştır.

Yüksek Teknik Öğretmen Okulunun mezunlarından beklediğimiz hem atelye öğretmenliği, hem nazarî teknik dersler hocalığıdır. Atelye öğretmeninin mesleğini iyi bilen, kültürlü ve işi üzerinde çok dikkatli bir eğitimci olması gerekir; atelye içinde iyi çalışma ve nizam havası yaratması, üstün pedagojik randıman almaya çalışması lâzımdır. Şüphesiz bu öğretmen, metotlar bakımından da işinin sahibi olacak ve öğrencilerde ferdî farkları görebilecektir. O kadar ki öğretmenle öğrenci arasında iyi bir arkadaşlık kurulsun ve öğrenciler — eski ve yeni mânasiyle — gerçek ustalarını tanıyarak ona derin bir saygı göstersinler. Nazarî dersler, öğretmenlik meslek dersleri bakımından da öğretmenlerden beklenen aynı şeydir.

Son zamanlarda okulda yeni bir yönetmelik ve program hazırlanıp Bakanlığa gönderildi. Yeni yönetmeliğe ve programa göre, atelye öğretmenleri, pratik ders öğretmenleri adiyle iki yılda yetiştirilecektir, ikinci bir kısım da meslekî ve teorik dersler öğretmenliği, atelye idareciliği, müfettişlik gibi vazifeler için dört yılda hazırlanacaklardır.

Böyle bir okulda vasıflarını arzettiğim atelye öğretmeninin daha kısa müddetli bir öğrenimle yetiştirilmesinin mümkün olup olmadığı üzerinde

Sayın Şûra Üyelerinin durmalarını temenni ederim. Bir kısım eğitimcilerimiz de orta dereceli bir sanat okulunda uygulamayı yapan öğretmenin, dersin nazarî kısmını da okutabilecek, nazarî kısmı okutan öğretmenin de uygulamaları yapabilecek durumda olması gerektiğini ileri sürmektedirler.

İstanbul'da açılmış olan Erkek Teknik Öğretmen Okulu da, öğrencileri nisbeten az olmak ve bütün sınıfları henüz teşekkül etmemiş bulunmakla beraber, tamamen Ankara'daki okulun statüsüne tâbi bir kurumdur. Bu itibarla her ikisinin de aynı şartlar içinde mütalâa edilmesi gerekir.

Kız Teknik Öğretim kurumlarının başlıca amaçları bir yandan bilgili, becerikli ev kadını, iyi anne ve müstahsil vatandaş yetiştirmek, öte yandan da kadınlık hayatımızı, yeni ihtiyaçlara uygun olarak yükseltmektir. Komite, müesseselerin gelişmesi için plânlar hazırlamış ve kız teknik öğretimi alanında gerekli reformlar üzerinde durmuştur.

Öğretmen yetiştirme mevzuu kız teknik öğretimimizin de bellibaşlı problemidir. Bugün için bir tek Kız Teknik Öğretmen Okulumuz vardır ve bu okul öğrencilerini imtihanla Kız Sanat Enstitüleri mezunları arasından seçerek dört yıllık bir yüksek öğretime tâbi tutar. Okulun tek başına ilerideki ihtiyaçlarımızı karşılıyamıyacağına inanan arkadaşlar, Doğu'da da bir Teknik Öğretmen Okulu açma taraflısıdırlar. Ancak bugün Ankara'daki Teknik Öğretmen Okulunun raporlarda tesbit edilmiş olan noksanlarının tamamlanması ve Doğu'da açılacak okulun sonraya bırakılması uygun olacaktır. Kız Teknik öğretimimizin idareci ve müdür sınıfını da yetiştirmekte olan bu okulda bazı ilmî yeniliklere ihtiyaç olduğu anlaşılıyor. Kız Teknik öğretimimizin politikasını da yapabilecek seviyede idarecilere ihtiyacımız vardır.

Kız Enstitüleri beş yıllık okullar olarak yeter görülmemiş, altı yıla çıkarılmıştır. Bu enstitülerin ikinci devrelerinde meslekî dersler gözönünde tutulmakla beraber öğrencilerin kültür itibariyle daha bilgili yetişmeleri dikkate alınacaktır. Kız Enstitülerinin birinci sınıflarında genel bilgi dersleri % 35, atelye dersleri de % 65, ikinci sınıflarında genel bilgi dersleri % 30, atelye dersleri % 70, üçüncü sınıflarında genel dersler % 25, atelye dersleri % 75 olarak tesbit olunmuştur. Görülüyor ki bu enstitülerin sanat okulları olma hüviyetleri dikkatle muhafaza olunmuş, fakat aynı zamanda genel kültür programları da kuvvetlendirilmiştir.

Kız Teknik öğretimimizde, özellikle halk eğitimi teşkilâtımızın genişlemesi icabeder. Köy Kadınları Gezici Kursları, İki Dereceli Kurslar, Kız Meslek Okulları, Kısa Devreli Sanat Kursları hakkındaki teklifler Şûra-

F. 6

mızın hemen kabul edebileceği tekliflerdir. Konfeksiyon Atelyeleri, Enstitü çalışmalarının tabiî bir devamı olarak alınmalıdır.

Kız Teknik öğretimin, yukarda zikrettiğimiz hedeflerinden başka, çalışmalarını, sosyal bakımdan, kitlenin giyinmesi üzerinde toplaması, çocuk bakımı, beslenme v. s. bilgilerini uygulamalı bir şekilde millet fertlerine öğretmesi gibi, "Anayasa"mızın ruhuna pek yakın mütalâa ettiğim hedefleri de vardır.

Ticaret Öğretimi:

İlkokulları bitiren öğrencilerimizden bir kısmı da Orta Ticaret Okullarına girmekte ve ilk üç yıl içinde umumî bilgilerle birlikte birtakım ticaret bilgileri de elde etmektedirler. Ortaokulların birleştirilmesi üzerine bu okullarda temel bilgiler diğer ortaokullardakinin aynı olacak, özel dersler, ticarî bilgiler istikametinde ilerliyecektir. Orta Ticaret Okulları mezunları hayata atıldıkları takdirde idarî ve iktisadî sahada türlü işler görebilirler; ticaret liselerine devamları takdirinde de daha yüksek iktisadî ve ticarî sahalara gitme imkânına malik olurlar.

Ticaret Liselerinin bir meslek okulu olmak itibariyle bilhassa meslek derslerine önem vermeleri ve buradan mezun olanların işe atıldıkları takdirde kâfi ehliyette bir ticaret elemanı olmaları gerekir. Ticaret Liseleri mezunlarının problemleri, İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerinin bu gençleri imtihansız almakta çekingen davranmalarıdır. Teknik olgunluk imtihanları ihdas edilince Ticaret Liseleri mezunları da meslekî ve teknik olgunluğa girebilecekler ve bunun sağlıyacağı haklardan faydalanacaklardır.

Ticaret liselerimiz bugüne kadar meslekî sahada başarı göstermiş ve Akademilerde yüksek tahsili takibedenlerin başarı yüzdesi, lise mezunlarının başarı yüzdesinden aşağı düşmemiştir. Bu okullarımız genel bilgilerle daha çok beslendikten sonra yeni değerler kazanacaklardır.

İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri, memleketin dört yerinde, Ankara, İstanbul, İzmir ve Eskişehir'de faaliyet halindedir. 8 Haziran 1959 tarih ve 7334 sayılı kanunla bu kurumların ilmî bakımdan özerklikleri kabul edilmiş, idare bakımından da kendilerine geniş yetkiler verilmiştir. Yüksek seviyede ticaret ve ekonomi personelini yetiştiren bu okullarımızın memlekete hizmetleri büyük ve çalıştıkları alan geniştir.

Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu, Ticaret Ortaokullariyle liselerinin meslek dersi öğretmenlerini yetiştirmektedir. Bu okulda öğretim, değerli

ve modern olmakla beraber, tahsil süresinin üç yıldan dört yıla çıkarılması uygun görülüyor. Okulun ikinci branş öğretmenleri yetiştirme hususundaki ilgisi önemli sayılmış ve bunun bir esasa bağlanması lüzumu koordinasyon heyetinde karar altına alınmıştır.

Her derecedeki ticaret öğretimimizde yabancı dil öğreniminin iyi gelişmediği görülmekte, mezunların dış ticaret mevzularında, yeteri kadar imkân sağlıyamadıkları anlaşılmaktadır. Bu bakımdan Ticaret Yüksek Öğretmen Okulunda yabancı dil kuvvetli bir branş olarak alınmalı, öğrencilerin dört yıl içinde bu dillerde pratik netice elde etmeleri sağlanmalıdır.

İç ve dış ticaret problemlerimiz devamlı olarak etüt edilmesi gereken karmaşık problemlerdir. İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerimizle, İktisat Fakültemiz bu etütlerle görevlidirler. Millî toplumumuzun iç ve dış ticaret meselelerinde hâkim rol oynaması için pratik yolları onlar bize göstereceklerdir.

Yüksek Öğretim:

Yüksek öğretim komitemiz, Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğümüzün bugün meşgul olduğu problemleri ele almıştır. Bu komitenin vardığı teklifler komisyon ve koordinasyondan herhangi bir değişikliğe uğramadan geçti.

Genel Müdürlüğün elinde 2600 kişilik döviz kontenjanı bulunmakta ve bu kontenjanla türlü branşlarda öğrenciler yabancı memleketlerde okumakta idiler. Ders yılı başında Meclis döviz miktarını artırmış ve 2600 ü 2945 e çıkarmıştır. Komite memleketin ihtiyacı bakımından yabancı ülkelerde öğrenimi büyük önemde görmekte ve bu miktarın 5000 e çıkarılmasını teklif etmektedir.

27 Mayısın getirdiği önemli kanunlardan biri de "Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu"dur. Bu kanun ihtiva ettiği maddelerle yüksek öğrenim gençliği problemlerinin birçoğunu halletmekte, öğrencileri yurtlar ve burslar bakımından büyük bir yardıma kavuşturmaktadır.

"Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurulu Kanunu" adiyle vücude getirilen ve memleketimizde ilmî ve teknik araştırmaları koruyacak olan bir tasarı bugünlerde Meclise verilecektir. Tasarı Konseyin kuruluşuna, görevlerine, organlarına ve işleyişine dair maddeleri ihtiva etmekte ve ilmî araştırmalara değerli bir yardım sağlamaktadır.

Üniversitelerimizin özerklikleri kanunlarımızla korunmuştur. Fakat üniversite ile Bakanlığı karşılıklı olarak ilgilendiren bazı konular vardır ki

bunlar aramızda devamlı olarak görüşülmek gerekir. Meselâ her yıl ehemmiyetini artırarak büyümekte olan "Yüksek öğrenime öğrenci kabulü" meselesi bunlardan biridir. Eğer liselerimiz, bu Şûrada uzun uzadıya inceleyeceğiniz veçhile çeşitli olgunluklarla nihayet bulur ve bu okullarımız da ortaokullar gibi muhtelif gayeli olurlarsa, meselenin halline doğru kuvvetli bir adım atılmış olacaktır. O zaman liselerden mezun olacak gençler yalnız üniversiteye ve yüksek okullara gitmiyecekler, muhtelif gayeli bir okulun ihtiva edebileceği şubelerden mezun olarak hayata atılabileceklerdir.

Nasıl üniversitelerin giriş imtihanlarının yeni bir teknikle yapılması ve en değerli öğrencilerin tesbit edilerek fakültelere kabulleri lâzımsa, öğrencilerin de imtihan sonuçlarına rıza göstermeleri öylece zaruridir. Üniversitelere ve yüksek okullara girenlerle buralardan çıkabilenler arasındaki fark incelenince birçok gençlerin başarı gösteremiyerek öğrenim sırasında fakülte ve okullarından ayrıldıkları anlaşılır, bu kaybedilen yılların, şahsın bütün hayatı için kaybedilmiş yıllar olduğu görülür. Gençlerimizin üniversiteye girme hususunda gösterdikleri hevesi, üniversite içinde derslere karşı da göstermeleri, kendilerine yapılabilecek en değerli millî tavsiyedir. Devlet bir yandan üstün istidatları ayırdeder, üniversite giriş imtihanlarında gençliğin durumunu dikkate alır; öte yandan öğrenci de yapamıyacağı bir işe davranıp yıllarını boş yere kaybetmeden, vakitlice şahsî teşebbüse geçerse, ihtiyaçlar ve imkânlar bakımından bir denge hâsıl olur. Bu sebeple konu tek yönden görülmemeli. Hükümet, üniversiteler, öğrenciler tarafından her yönü ile düşünülmelidir.

Üniversitelerimiz bir yıl evvelki giriş imtihanlarında sordukları soruları, aradıkları öğrenci seviyesini ilân etmelidirler. Meselâ yabancı dil bilmiyen öğrenciler yüksek öğrenime girmemeli, hele bu öğrenimden asla mezun olamamalıdırlar.

Bu ders yılı başında Bakanlık Test ve Araştırma Bürosu, elindeki imkânlarla, Siyasal Bilgiler, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültelerinin öğrenci kabul işlerinde bu fakültelere yardım etmiş, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine 4200 öğrenci arasından 2000, Siyasal Bilgilere de 4912 öğrenci arasından 357 öğrenci seçmiştir.

Bu ve bunun gibi bazı meseleler vardır ki bunların Üniversite ile Millî Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü arasında devamlı inceleme konusu olabileceği mütalâasındayım.

Öğretmen Yetiştirme:

Öğretmen yetiştirme millî eğitimimizin pek mühim bir problemidir. Memleketin bütün inkılâplarında Türk öğretmeni daima birinci derecede rol almış, onun ilerleme yolundaki telkinleri milletimize rehber olmuştur. Bu itibarla Türk milletinin öğretmenlerine karşı minnettarlığı, ordusuna karşı olan minnettarlığı ile beraber yürür. Son yıllarda "öğretmen yokluğu" diye mühim bir dâva karşısında kalmış ve hemen hemen her derecedeki okullarda vekil öğretmenlerden faydalanmaya çalışmışızdır. Bunlardan bir kısmına millî eğitimimizin teşekkür borcu vardır, çünkü kendileri az çok öğretmenliğin meslek bilgilerini de elde etmek için çalışmışlar ve derslerinde faydalı olmuşlardır. Bugün türlü eğitim alanlarında yeni plânlar yaparken her şeyden evvel yine öğretmen ihtiyacı ile karşı karşıyayız. İlk, orta, teknik öğretim alanlarında yüksek nicelikte ve nitelikte öğretmen yetiştiren yeni müesseseler kurmaya, kurulmuş olanlarını esaslı surette takviye etmeye muhtacız.

Öğretmen yetiştirme komitemiz her öğretmenin:

1) Şahsiyet ve karakter sahibi, mesleğin değerine inanmış, ülkücü ve kendini meslekte hizmete vakfetmiş bulunmasını,

2) Genel kültür ve meslek bilgilerinin üstün olmasını,

3) Branşında iyi yetişmiş bulunmasını,

4) Meslekî formasyon yönünden eğitim ve öğretim bilgileri ve uygulamariyle cihazlanmış olmasını amaç tanımaktadır.

İlköğretmen okullarının öğretim süreleri az görülmekte, bu okulların ortalariyle birlikte yedi yıla çıkarılması istenmektedir. Bilindiği gibi bu okullar ilkokul üzerine altı yıllıktır ve bazı tadillere ihtiyacı bulunmakla beraber, iyi bir programla çalışmaktadırlar. Arkadaşlardan bir kısmı ilköğretmen okulunun süre bakımından oldukları gibi muhafazası, diğer bir kısmı da yedi yıla çıkarılması görüşlerini savundular. Neticede bugün millet önünde girişilmiş olan kitle eğitimi gözönünde tutularak durumun muhafazası uygun bulundu, ancak öğretmen okullarında ders yılının daha kesif çalışmalarla doldurulmasına karar verildi.

Buna karşılık ortaokullarımıza öğretmen yetiştiren Eğitim Enstitülerimizin bazı kısımlarının iki yıllık bırakılmaları yeter görülmemiştir. Sosyal bilgiler, fen bilgileri, yabancı dil v. s. kısımlarının üç yıla çıkarılmasına arkadaşlar müttefiktirler. Ancak bu bölümleri daha da branşlara ayırmaktansa, oldukları gibi muhafaza etmek, öğretmenden daha geniş

alanda faydalanmak için, uygun görülmüştür. Eğitim Enstitüleri programlarında, mezunlar ortaokulların gözlem ve yöneltme (observasyon ve oriyantasyon) sınıflarında çalışacakları için meslek bilgilerinin artırılması gerekmektedir. Bu bakımdan enstitüler, gerek üniversitenin gerek Test ve Araştırma Bürosunun devamlı yayınlarına muhtaçtırlar.

Lise mezunlarından geçici olarak nasıl ortaokul öğretmeni yetiştirebileceğimiz hakkındaki fikirler, Bakanlığımızı şu anda önemle ilgilendiren bir konudur.

Yüksek öğretmen okullarımızın sayılarını artırmaya, İzmir ve Erzurum'da da birer Yüksek Öğretmen Okulu açmaya mecburuz. Bu okulların öğrencileri branş derslerini üniversite fakültelerinden, meslek ve yabancı dil derslerini de yüksek öğretmen okulundan alacaklardır. Bu ikinci kısım dersler için icabında üniversite fakülteleri profesörlerinden ve Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinden faydalanılacaktır.

Bir eğitim fakültesi açılması teşebbüsü üniversitelerimizden beklenmektedir. Eğer bu teşebbüs gecikirse biz Millî Eğitim Bakanlığı olarak bir "Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü" açmak kararındayız. Burada mesleğimizin kurmay tabakası diyebileceğimiz kimseleri, yüksek idarecileri yetiştirmek istiyoruz. Arkadaşlarımız bu hususta incelemeler yapmışlar ve bir rapor hazırlayarak sizlere sunmuşlardır. Böyle bir Yüksek Enstitü teşkiline Şûramız da yardımcı olur, bunun gerçekleştirilmesi sağlanırsa, Enstitü sonradan Eğitim Fakültesine devrolunur.

Öğretmen yetiştirme ile ilgilenecek Şûra Komisyonunun Eğitim Enstitüleri için öğretmen yetiştirme ve ayrıca öğretmenlik hiyerarşisinde bir de agregation derecesi ihdas etme konuları üzerindeki mütalâalarını da beklerim.

Öğretmenliğin Cazip Hale Getirilmesi:

Öğretmenliğin cazip hale getirilmesi konusunda arkadaşlarımız birçok hususlar teklif etmişlerdir. Bunların temini mümkün olanları için gerektiği takdirde kanunlar sevketmek ödevimizdir. Şûranın bize ayrıca telkin edebileceği birçok esaslar da mevcut olabilir. Benim bu hususlaki mütalâam arkadaşların "sağlanması mümkün olandan hareket" etmeleri ve gerçekleşemiyecek teklifler ileri sürmemeleridir. Öğretmenler için hastahaneler ve bakım evleri, dinlenme kampları, öğretmen çocukları için yurtlar, okuma kolaylıkları gibi sosyal kurumlar ve imkânlar düşünülebilir. Bu

gibi kurumlardan bazılarının değerli misalleri de vardır. Prevantoryum ve Sanatoryum, mesleğimize cidden faydalı olmuş kurumlarımızdan biridir. Tatil aylarında, memleketin iç tarafında bulunan öğretmenlere sahillerdeki müsait okullarımızın verilmesi memnunlukla karşılanmıştır. Öğretmenlerin Devlet kara ve deniz yollarında indirilmiş ücretle seyahat edebilmeleri de milletimizin mesleğe bir teşekkürüdür. Bu neviden sosyal kurumların yaratılması ve mevcutlarının artırılması öğretmen hayatı için mühim bir yardım teşkil eder.

Gerçek bir öğretmen için, faziletin nasıl faziletten daha büyük bir ödülü olamazsa, cazibenin de öğretmen olmaktan daha üstün bir şekli bulunamaz. Bizim mesleğimizde bulacağımız en büyük cazibe, içimizdeki inancımız, milletimize ve öğrencilerimize karşı temsil ettiğimiz büyük ülküdür. Bununla beraber toplum, vazifesini, o derece dikkatle yapan öğretmenin ihtiyaçlarını karşılamayı, bir borç telâkki etmelidir.

Özel Okullar:

Özel okullar tüzel veya özel kişiler tarafından kurulup idare edilen okullardır ki bunların varlığı Anayasamızın 21. maddesi ile teminat altına alınmıştır. Ancak, bu türlü kurumlarda Devletin denetim ve gözetimi kanunî şarttır. Anayasamızın 21. maddesi şöyle der: "Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. Eğitim ve öğretim Devletin gözetimi ve denetimi altında serbesttir. Özel okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okullariyle erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir. Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz."

Öğrenci sayısı gittikçe artmakta olduğu için özel okulların da sayısı memleketimizde çoğalmakta ve hususi teşebbüsün Devlete yardımı artmaktadır. Millî eğitim hizmeti Devletin görevleri arasında bulunduğuna göre, gerekli vasıfları toplıyan özel bir okul açmak, hem memlekete bir hizmettir, hem Devletin işini paylaşmaktır. Şüphe yoktur ki kurulan özel okullar dolayısiyle Bakanlığımız bir tecrübe sahibidir: Bunların bir kısmı hakikaten değerli ve üzerlerine aldıkları görevi hakkiyle yerine getiren, kanunlara titizlikle riayetli, öğretimleri dikkatli, kurumlardır ve yetiştirdikleri öğrenciler öğrenim bakımından en iyi liselerimizden çıkanlarla boy ölçülebilecek durumdadırlar; diğer bazıları da Devletle uzun münakaşa konuları olan iyi teşkilâtlanmamış kurumlardır.

Devlet okullarının yönetmeliklerini aynen kabul etmek bütün özel

okullar için büyük bir kolaylık ve emniyet sağlar. Bu takdirde mütevelli heyetlerinin eğitim ve öğretim işlerine, haklı olmadıkları hallerde, karışmaları doğru olmaz. Bütün özel okullarımızda eğitim için lâzım olan disiplinli havanın hâkim olması kadar millî eğitimi memnun eden bir şey yoktur.

Özel okullar komitemizin hazırladığı rapor bir kanun tasarısı şeklindedir, bugün tasarı, koordinasyondan da geçmiş olarak, elinizde bulunuyor. Tasarı kanunlaştığı takdirde özel okullarımız için fevkalâde müsait imkânlar hazırlanmış olacak ve her yerde ciddî, disiplinli, Devlet okulları ile yarışabilecek değerli kurumlar meydana gelecektir. Esasen kanunun hazırlanışı sırasında komiteye özel okullardan, azınlık okullarından, yabancı okullardan mümessiller davet olunmuş ve tesbit olunan esaslar herkesçe ilgi ile benimsenmiştir.

Özel okulların eğitimsel denemelere girişebilecek derecede üstünlük gösterenlerine gerekli müsaade verilmeli, bu okullarda öğretmenlere emeklilik hakkı tanınmak için lüzumlu teşebbüslere geçilmelidir. Şartlar bu olduğuna göre de özel okullar bir ticaret kurulu sayılmamalıdır, müdür ve öğretmenler resmî okullarda aranan vasıflara sahibolmalıdırlar.

Özel okullarımız Anayasamızın toplayıcı hükümlerine uyarak Birleşmiş Milletlerin ailelere tanıdığı "Evlâtlarına istedikleri neviden bir terbiye verme" hakkını yerine getirebilecek bir zenginlik kazanmalıdır.

Dış Kültür Münasebetleri:

Dış Kültür Münasebetleri Komitemiz bu konuda bütün problemlere temas etmiş ve meseleleri etraflıca işliyen bir rapor hazırlamıştır. Milletlerin iktisadî münasebetleri yanında kültürel münasebetlerinin de arttığı bilinmektedir. Birleşmiş Milletlerin ve UNESCO'nun delâleti ile milletlerarasında maddeleri biribirlerininkinden çok farklı olmıyan bazı Kültür Anlaşmaları imzalanmaktadır. Hemen hemen her büyük harbden sonra milletler birbirlerine yaklaşma istekleri duymakta ve bunun için de bazı tesisler yaratmaktadırlar. Birleşmiş Milletler ve onun bir şubesi olan UNESCO bunlardan biridir ve milletlerarası yakınlığı, milletlerin birbirini daha iyi anlamalarını amaç tutan bu kültür anlaşmalarını teşvik etmektedir.

Gerçi bu kültür anlaşmalarından, daha büyük istifade kültürleri yaygın olan ve dünya yüzünde mânevi bir otoriteye malik bulunan milletlere düşmektedir. Bununla beraber anlaşmanın bütün maddelerinin aynı

karşılıklı haklarla kabul edilişi, kültürleri çok yaygın olmıyanlara da fayda sağlıyor.

Kendileri ile kültürel anlaşmamız bulunan Fransa, İtalya, bizim de bu memleketlerde tesisler kurmamızı kolaylaştıran tekliflerde bulunmuşlardır; malî imkânsızlıklar sebebiyle bunlardan fayadalanamadık. Fransa'da uzun zaman bize, Cité Universitaire'de teklif edilen yere, bir Türk merkezi kurmamız mümkün olmadı. Bilhassa İtalya'da Roma'nın merkezinde ve Biritish Council yakınında Roma Belediyesinin bize vermeyi teklif ettiği arsadan da istifade edemedik. Böyle bir merkez, eski eserlerin muhafazası bakımından ileri metotlara malik bulunan bu memleketten faydalar sağlamamızı mümkün kılabilirdi. Bilindiği gibi İtalya, eski eserleri ve tabiatı yolu ile büyük turistik faydalar elde etmekte ve bu memleketin bizim için de yakından tetkiki ehemmiyetli bulunmaktadır.

Yabancı memleketlerde Türk kültür müşavirliklerinin ihdası türlü bakımlardan faydalı ise de bunun bizim gibi fakir milletler için en lüzumlu mahallere inhisar ettirilmesi zaruridir. Şüphe yoktur ki toplumları gitgide birbirine daha çok yaklaşan bir dünyada bizim kültürel bakımdan inzivada kalmamız doğru sayılamaz. Kanaatimizce:

a) Türlü vesilelerle yabancı memleketlere giden kimselerin dönüşlerinde vermeleri gereken raporlar umumi efkâra arz olunmalıdır.

b) Her yabancı memleketle Türk toplumunun bir ilgisi vardır. Bu ilgiler hakkındaki incelemeler Bakanlığımız dosyalarında mevcut olmalıdır.

c) Kültür müşavirliği gibi görevlere tâyin edilecek olanların ilmî alâka sahibi ve çalışkan, işleri ile ilgili problemlerin peşine düşer kimseler olmaları gerekir.

Şûra'nın Bakanlığımızda yeni teşekkül etmiş bulunan Dış Kültür Münasebetleri Genel Müdürlüğü konusundaki mütalâalarını da beklerim.

Eski Eserler ve Müzeler:

Türk vatanı sanat ve kültür varlıkları bakımından dünyanın zengin bölgelerinden biridir. Türk milleti toprak altı ve toprak üstü sanat değerlerinin yapıcısı, koruyucusu ve mirasçısı olmakla iftihar edebilir. Ancak çok zengin olan sanat ve kültür değerlerimizi gelecek nesillere intikal ettirmek için lâzım geldiği şekilde teşkilâtlanmış değiliz.

Bugün İstanbul, Ankara ve İzmir'de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı pek değerli arkeoloji ve etnografya müzelerimiz, Topkapı Sarayı gibi tarih ve sanat v. s. müzelerimiz vardır. Bunlardan başka Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olmıyan Askerî Müze, Deniz Müzesi v. s. gibi müzeler de mev-

cuttur. Gerek Millî Eğitim Bakanlığınca idare olunan, gerek diğer teşekküller elinde bulunan müzelerin gelişmesi için maddî, mânevî desteğe ihtiyaç bulunmaktadır.

Bütün dünya, ilim, fen, tabiat, sanat, ziraat v.s. gibi konular üzerinde de müzeler vücuda getirmektedir. Kültür değerleri bakımından zengin bir geçmişi bulunan Türkiye'nin yeni yeni müzeler kurması gerekir.

Müzelerimiz müze müdürlüğü ve memurlukları teşkilâtiyle, depolarla, Bakanlığa bağlıdır. Müzelerimizin bir kısmı ileri bir seviyede bulunmakla beraber, çoğu da henüz basit birer meşherden ibarettir. Müze memurluklariyle müze depoları ise sadece birtakım müzelik eşyanın depo edildiği yerlerdir.

Bugün mevcut binalarımız, birkaçı hariç, modern anlamda müze binaları olmaktan uzaktırlar. Bu itibarla modern tesisleri ihtiva eden müze binalarına ihtiyacımız pek çoktur.

Müzelerimizin birer ilim ve eğitim müessesesi haline gelebilmesi için, müzecilik tam bir meslek olmalı ve üniversite ile yakın alâka ve münasebet muhafaza etmelidir. Memleketimizdeki eski eserler üzerinde bizim arkeologlarımızın da tetkikleri gün geçtikçe artmalı ve bunlar dünya arkeoloji edebiyatına mehaz teşkil edecek bir derecede ve seviyede olmalı, eski eserlerimizden bir kısmının da sadece bekçisi durumunda kalmamamız temin edilmelidir. Müzelerde çalışacak ilmî personelin üniversite yolu ile müzelere gelmesi lüzumludur. Bu vasıflardaki elemanlar, her gün temas halinde bulundukları değerleri kendi toplumlarına, dünya ilim âlemine tanıtabilirler.

Eski eserlerimizin korunma şartlarını lâzım geldiği gibi tesbit etmiş değiliz. 1326 (1910) senesinde kabul edilmiş olan "Âsarı Atika Nizamnamesi" bugün için kifayetsizdir. Bu yüzdendir ki İslâmî ve gayri islâmî anıtlarla höyükler, pek azı müstesna, hemen hemen kaderlerine terk edilmiş durumdadırlar. Bu eserlerin korunmaları için aldığımız tedbirler asla yetişmez. Bunların daha fazla harabolmalarına, insan eli ile tahribedilmelerine mâni olmak için, tesirli şekilde korunmaları icabeder. Bu sebeple mevzuatın yenilenmesi, hazırlanmış olan "Eski Eserler Kanun Tasarısı"nın biran önce ele alınması gerekir.

Eski eserlerin korunması için tedbirler alınırken tescil işine de ehemmiyet vermeliyiz. Bugün Türkiye'de ne kadar höyük, kaç tümülüs, ne miktar anıt mevcut bulunduğunu katî olarak bilmeliyiz.

Bunların durumu ilmî bir şekilde tesbit edilmeli ve korunmaları, kurtarılmaları yolunda katî tedbirler alınmalıdır. Uygarlığımızın en büyük

tanığı anıtlarımız, ören yerlerimiz, höyük ve tümülüslerimiz gelecek nesillere intikal ettirilmelidir. Bu da teşkilâtlanma ile sıkı sıkıya ilgili bulunmaktadır. "Eski Eserler Tasarısı" bu bakımdan millî hayatımızın en mühim konularından birisini halledecektir.

Eski eserlerimizi içerde ve dışarda tanıtmak, turistik değerler haline getirmek, memlekete döviz sağlamak için tedbirler almak, ayrıca büyük önem taşır. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün bu mevzuda verimli çalışmalar yapabilmesi için bu kurula bağlı mütedavil sermayeler bulunmalıdır. Bugün gayet mahdut olan mütedavil sermaye ile, bu alanda esaslı çalışmalar yapmamıza imkân yoktur.

Türkiye'de eski eserler konusu, bir memleket seviyesi konusu, bir genel kültür konusu ve bir teşkilât konusudur; ilmî olduğu kadar, iktisadî bir konudur. Eski eserleri tam bir muhafaza altına aldığımız, bekçisinden en üstün ilim adamına kadar bu işle meşgul olanları yetiştirdiğimiz, müze binaları yaptırdığımız, halkta eski eserlere karşı derin bir sevgi yarattığımız ve bütün öğrencilerimize, bütün millet fertlerine bunların koruyucusu görevini verebildiğimiz gün, vatanımızın görünüşü değişecek, eski eserlerimizle memleketimiz daha büyük ve mânalı bir manzara alacaktır. Bu eserler yoluyla sosyal ve kültürel eğitimimiz eşi olmıyan sonuçlar elde edecektir. Bu hususta hazırlanmış olan plân ve programı Şûramızın tetkikine ehemmiyetle arzederim.

Halk Eğitimi:

Halk eğitiminde ilk işimiz ümmiliğin tasfiyesi olacaktır. Ordu ile işbirliği yapılarak, askerlik hizmetinden hiçbir kimseyi okuma yazma ve temel bilgileri elde etmeden terhis etmemek kararı, bu yolda atılmış esaslı bir adımdır. Kadınları yetiştirmek için de 10 yıllık bir plân hazırlanmış bulunmaktadır. Dâva yalnız okuma ve yazma öğretme dâvası değil, bunun unutulmamasını temin etme, halkımızı memleket meseleleri ve dünya meseleleri hakkında bilgi ve kanaat sahibi yapma dâvasıdır.

Halk eğitimi üzerinde çalışan komitemiz, bu konuyu çeşitli yönlerden ele almış, bilhassa, fert, toplum ve devlet güclerini harekete getirmenin lüzumu üzerinde durmuştur. Bunun için özel kurumlarla da işbirliği vücuda getirerek yapacaklarımızı plânlaştırmak amacımız olacaktır. Kültür eğitimi yanında halkımıza çok lüzumlu olan teknoloji eğitimini de ele almak, bunun için bilhassa Ticaret ve Sanayi Odaları vasıtasiyle teknoloji enstitüleri kurulmasını sağlamak gerekmektedir.

Halk eğitiminde prensibimiz merkezcilik değil, bölge plâncılığıdır. Bun-

dan maksat, her toplumu bir birim olarak görmek ve her birimin kendi problemlerini, bölge teknoloji merkezlerinin ve devlet teşkilâtının yardımiyle halletmesini temin etmektir.

Aynı zamanda önce eğitim enstitülerinin bazılarında, daha sonra hepsinde birer Halk Eğitimi Enstitüsü açılması uygun olacaktır. Bu suretle memlekete lüzumlu olan halk eğitimcileri yetiştirilecektir. İlköğretmen okulları özellikle halk eğitimcilerinin ana kaynağı haline getirilmelidir.

Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü klâsik mânada bir idare mekanizması değil, bir uyarma, rehberlik, yetiştirme ve işbirliği merkezi olacaktır. Her vilâyet ve büyük kaza merkezinde bir halk eğitimi teşekkülü bulunacaktır. Fakat asıl gaye her okulun bir halk eğitimi merkezi haline getirilmesidir.

Halk Eğitimi Komitesi, doğu vilâyetlerimizin kalkınması hakkında da çok değerli teklifler getirmiştir. Bu bölgelerde sağlık durumu, din terbiyesi, gençlerin boş zamanlarını değerlendirme, eğlence, güzel sanatlar, tiyatro, müzik eğitimi hakkında kıymetli fikirler ileri sürülmüş; bu illerle diğer iller arasında kurulması gereken sıkı münasebetler ve bu illere gönderilecek memurların sahip olmaları gereken vasıflar üzerinde durulmuştur.

Halk Eğitimi hakkında bir kanun tasarısı hazırladık, bu kanun yoliyle halk eğitimi merkez ve vilâyet teşkilâtında kullanılacak personeli temin edeceğiz. Denilebilir ki, bu kanun da Anayasa ve İlköğretim Kanunundan sonra bir reform tasarısıdır ve derin bir sosyal mânayı haizdir. Halk eğitimi halkımızın fikir seviyesini olduğu kadar, meslekî maharetlerini de geliştirdiği gün bu kanundan en büyük istifade sağlanmış olacaktır.

1961 yılı bütçesiyle Kurucu Meclis tarafından Bakanlığımıza Halk Eğitimi için 3.200.000 lira verilmiş ve bu para ile 67 Halk Eğitimi Merkezi hizmete girmiştir. 12.860 halk dershanesi açtık, buralara 312.600 yurttaş devam etti. Bütçenin 2 milyon lirası halk dershanelerine, 843.500 lirası da Halk Eğitimi merkezlerine gönderildi. Önümüzdeki yıl faaliyetimizin daha geniş ölçüde olacağını kuvvetle umuyorum.

Halk Eğitimi Türk eğitiminin en esaslı ve şümullü bir parçası olmak üzere teşkilâtlanma yolundadır.

Bu eğitim, öğretmenlerimizin, tarımcılarımızın, doktorlarımızın, askerlerimizin, Anayasamızın sosyal mânasına nüfuzları nispetinde gelişecektir. Halk eğitimi işi topyekûn Türk milletinin işidir. Fert ve toplum olarak ve Devlet teşekkülü olarak bu işe sarılmak mecburiyetindeyiz.

Beden Eğitimi:

Okullarımızda beden eğitimine verdiğimiz yer, çocuklarımızın sağlık alışkanlıkları almalarına yeter derecede değildir. Buna karşılık futbol gibi oyunlara iptilâ derecesinde bağlanmış ve bu işi hafta içinde geceleri bile müsabakalar yapmaya götürecek kadar ileri gitmişizdir. Bu müsabakaların normal hadde kalmaları ne kadar iyi ise, aşırı hadde götürülmeleri de o derece hatalıdır. Okullardaki bir kısım öğrenim başarısızlıklarının, futbol iptilâsından ileri geldiği anlaşılıyor.

Okullarda her şeyden evvel izciliği ve atletizmi teşvik etmek gerekir kanısındayım. İzcilik beden ve zekâ bakımından ne kadar önemli ise, ahlâk eğitimi bakımından da o derece yapıcı ve üstündür. Genel olarak izcilik ahlâk eğitiminin aktif metodudur, denilmektedir. İzcilik çocukların ahlâk prensiplerine zorla uymalarını değil, ahlâk prensiplerinin çocuğun hayatına aksiyon olarak girmesini sağlar. İzcilikte ahlâk teorik olmıyacak, bizzat çocuğun tecrübeleri haline gelecek, yaşanan bir ahlâk olacaktır. Kamp kurma, hayvanları ve bitkileri gözleme ve sevme, koleksiyon yapma, oynama, yemek pişirme, hâsılı çocuğun her dakika yapacak bir işinin bulunması, değerli ahlâkî neticeler doğurur. Böylece çocuk, teşebbüsü, iradeyi, alışkanlığı, arayıp bulmayı, fiilen öğrenir.

Bütün çocuklarımıza yavrukurtluğu, izciliği benimsetmeliyiz. Bu takdirde onlar büyüdükten sonra da tabiata, eşyaya, insanlığa, sağlığa anlayışla bakacak, bilhassa beden ve zihin çevikliğini tam bir denge halinde bulundurabileceklerdir. Yeni hayatın karışık şartları içinde böyle bir dengenin önemi ortadadır.

İzcilikle birlikte atletizmin, yüzücülüğün de büyük ehemmiyetine işaret etmek isterim.

Evlâtlarımız küçük yaşlarından itibaren kendilerini her bakımdan işe, çalışmaya, boş zamanları değerlendirmeye sevk edecek çocuk kulüpleri kurmaya alıştırılmalıdırlar. Okul bahçelerinin müsait havalarda akşam üzerleri çocuklara açık bulundurulmalarını müdür ve öğretmen arkadaşlarımdan samimiyetle rica ederim.

Her halde okullarımızda beden eğitimine ayırdığımız saatleri artırmalı, başka milletlerin bugün bakalorya konuları arasına koydukları bu dersi biz de üstün tutmalıyız.

Komitenin hazırladığı plân çok yönlüdür. Hepsinin birden gerçekleştirilmesi pek mümkün görünmemektedir. Bilhassa mahallî makamların da türlü konularla ilgilenmeleri gerekir. Şûranın bu hususta yapacaklarını

ikiye ayırması, bunlardan gerçekleşmesi hemen mümkün olanlarını öne alması, olmıyanlarını da sonraya bırakması faydalıdır. Beden eğitimi dersi tarih, yurttaşlık bilgisi, din eğitimi derslerimizle birlikte ahlâk eğitimimizin en değerli bir kolu olacak, okul hayatının bütünü bu eğitimi gerçekleştirecektir. Yeni sporlarımıza olduğu kadar, millî danslarımıza da önem verilmeli, onları, millî hayatımızdan fışkıra gelen sosyal değerlerimiz olarak teknikleştirmeli, müzikle hareketi birleştiren özel bir dal olarak işlemeliyiz.

Din Eğitimi:

Anayasamızın ikinci maddesinde: Türkiye Cumhuriyeti insan haklarına başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâyık ve sosyal bir hukuk devletidir." denilmektedir. Yine aynı yasamızın 19. maddesinde şu satırlar vardır: "Din eğitim ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine ve küçüklerin de kanun temsilcilerinin isteğine bağlıdır."

Memleketimizde dinî mânada cemaat teşkilâtı olmadığı için, okullarımızda dinî-ahlâkî bir öğretim yapmamız gerekmektedir. Küçük yaştaki öğrencilerin anaları, babaları istedikleri takdirde onlar için bu öğretim, diğer öğretim konuları gibi sağlanır. Bu dersin okutulmasında tabiatiyle öğrencilerin aileden getirdikleri istek, sevgi ve ilgiye dayanılır. Din öğretimine ait müfredat, gayeleri ve prensipleriyle gerek ilk, gerek ortaokul için seviye bakımından ayrı ayrı tesbit olunmalı, lise sınıflarında Şûraca da lüzum görülürse, din sosyolojisi üzerinde biraz fazla durulmalıdır. Bu takdirde dinle kültürün birbirine yakınlığı duyulacak, dinimizle millî kültürümüz arasındaki münasebetler anlaşılabilecektir. Yeni Türk kuşaklarının maddî hayatlarının yanında mânevi hayatlarının da kuvvetle gelişmesi sağlanmak gerekir.

İlköğretmen okullarımızda din dersleri vardır ve burada elde edilen bilgilerle ilkokullarda iyi bir din öğretimi yapılabilir. Öğretmen namzedi, din esaslarına dair birçok bilgiler ve telkinler almış, bu okuldaki çağlarda görülen din tereddütlerine ait birçok soruların cevabını bulmuştur. Bu itibarla ilköğretmen okulları mezunları, psikolojilerini iyi bildikleri öğrencilerine, inanç esaslarını ve ahlâk değerlerini öğretecek bir durumdadırlar.

Muhtelif dereceli okullarımızda din öğretimi yapacak öğretmenlerin, a) ilkokul öğretmenleri, b) bunların bir din kursundan geçirilerek ortaokullarda çalışabilecek olanları, c) sonra da Yüksek İslâm Enstitüsü ve İlâhiyat Fakültesi mezunları olmaları icabeder.

İmam-Hatip Okullarımızda ve Yüksek İslâm Enstitüsünde dinî hayat yaşanmalı ve öğrenciler okulda ve camide din esaslarını tatbike ciddî

bir surette alıştırılmalıdırlar. Gerek İmam ve Hatip Okulları, gerek Yüksek İslâm Enstitüsü, mânalarına ve faaliyetlerine uygun binalar içinde bulunmalıdırlar.

Din eğitiminin, Türk halkının saadeti bakımından taşıdığı ehemmiyeti üstün görür ve toplumumuzda din duygusunun gelişmesi için okulla ailenin birlikte çalışmalarını lüzumlu bulurum. Aileler din duygularını evlâtlarına intikal ettirmeyi kendileri için vazife bilmeli, okulun bu bakımdan üzerine aldığı işi kolaylaştırmalıdırlar. Okullarda mezheplerden birine karşı herhangi bir tercih gösterilmiyecek ve mezheplerin iştirak ettiği islâmî esaslar öğretilecektir.

Millî Savunma:

Okullarımızda ve halk eğitimimizde öğrencilerimiz askerlik hizmetine gitmeden evvel, seviyelerine göre, bir savunma eğitimine tâbi tutulmalı, bütün Türk milleti kendisinde doğuştan mevcut vatan idealine, yeni harb sanatının icabettirdiği maharetleri de katmalıdır. Bugünün harbi, ilmin bütün verilerinden faydalandığı için, çocuklarımız ilkokuldan itibaren bilgileri alırken bunların topyekûn harb bakımından uygulanmalarını da öğrenecekler, dayanıklı, iradeli olarak yetiştirileceklerdir.

Memleketimiz için önemli olan diğer bir konu da kızlarımızın millî savunma hizmetlerine alıştırılmalarıdır. Türk kadınının harpte erkeklerle beraber çalıştığı, gerekince erkeğin kabul ettiği fedakârlıkları tıpkı onun gibi seve seve kabul ettiği bir gerçektir. Bünyemizde mevcut olan bu hususiyeti, eğitimimizde de devam ettirmek, kızlarımızı mütehammil oldukları her türlü savunma durumuna göre yetiştirmek üzere onlar için de hususî kamplar açmak gerekir, kanaatindeyim.

Millî Savunma konusu sizlere takdim olunan plânda türlü kısımlariyle incelenmiş, yeni programlar teklif olunmuştur. Savunma eğitimi yalnız Millî Eğitim Bakanlığının bir işi değil, belki bütün Devlet teşekküllerinin, özel teşekküllerin müşterek vazifesidir. Millî Savunma Bakanlığı, personeline savunma eğitimi veren her teşekküle geniş ölçüde yardımcı durumdadır.

Millî savunma eğitimimizi millî eğitimimizin bütün safhalarında en büyük ehemmiyetle gözönünde tutmalı ve onu, içinde bulunduğumuz şartların icaplarına, en üstün ilmî verilere göre plânlamalıyız.

Kütüphaneler:

Kütüphaneler konusiyle ilgilenen komitemizin raporunu, diğer arka-

daşlarımızın türlü mevzularda yazdıkları raporlar gibi değerli bir tetkik eseri olarak telâkki etmekteyim. Gerçekten bu komite ve komisyonumuz Millî Kütüphane, Halk Kütüphaneleri, Okul Kütüphaneleri, personel yetiştirme, kütüphaneler arasında işbirliği, derleme v. s. gibi konular üzerinde etraflıca durmuş ve bizim için değerli bir plân getirmiştir. Bu plânın tarafımızdan da tetkik edildikten sonra göstereceğimiz yollara göre önümüzdeki yıllar içinde gerçekleştirilmesini temenni ederim.

Şahsî kanaatime göre kütüphanelerimiz konusu a) eski vakıf kütüphanelerimizin yeni ihtiyaçlara uygun şekilde restore edilmeleri, b) Millî Kütüphanemizin takviyesi, c) il ve ilçe halk kütüphanelerinin tesisi, ç) köy kitaplıklarının yapılması gibi esaslar etrafında toplanmalıdır. Ayrıca türlü seviyede kütüphaneci ve kütüphane personeli yetiştirme mevzuu da bunlara ilâve olunmak gerekir. Şüphe yoktur ki kütüphanelerin nevilerine göre kitaplık müdürlerine ve memurlarına muhtaç olduğumuz gibi seksiyonlarda üniversite öğrencilerine branşlarında rehber olabilecek kimselere de ihtiyacımız vardır. Bu vesile ile meselâ şark bilgilerinde ciddden değerli olduğu kadar ahlâkının üstünlüğü ve mümtazlığı ile garp bilginlerini de hayran bırakan Beyazıt Kütüphanesi Hâfızı Kütübü merhum İsmail Saib Efendiyi hatırlamamak mümkün değildir.

Süleymaniye Kütüphanemizin değerli bir restorasyon geçirdikten sonra mimarî bakımından güzelliği tekrar meydana çıkmıştır. Müessese bugünün ihtiyaçlarına da uygundur. Bu neviden restorasyonları bütün vakıf kütüphaneleri için istememiz ve gerçekleştirmemiz gerekir. İl ve ilçelerimiz için kütüphane yaptırmayı düşünürken bu binalarda eski vakıf kütüphanelerimizden bazı çizgilerin bulunmasını arzu ederim. Gerçi bu hususlaki karar kütüphanecilerimizle mimarlarımıza aittir. Bununla beraber kültür müesseselerimizin güzel geleneklerinin de hatırdan çıkarılmaması uygun olur.

Küçük ölçüde kütüphanelerimizi kurarken Millî Kütüphanemizin seksiyonlarını da düşünmeliyiz. Bu demek kütüphaneci ve kütüphane personeli yetiştirmek demektir. İl ve ilçe kitaplıklarımız Millî Kütüphanemiz gibi, fakat küçük ölçüde bir fikrî merkez olmalı, çocuklarımız küçük yaşlarından itibaren kütüphaneden istifadeye alıştırmalıdırlar. İlkokullarımızın bu hususlaki gayretlerini teşekkürle anmamak mümkün değildir. Ancak halk eğitiminin de artık memleketimizde organize bir eğitim olarak gelişebilmesi için her yerde kütüphanelere, konferans salonlarına ihtiyacımız vardır. Bu itibarla, müzik, resim gibi Millî Kütüphanemizin çevresi

içine alınmış olan üstün terbiye vasıtalarının il ve ilçe halk kütüphanelerine de girmesi gerekir.

Kütüphane inşası meselesinde:

a) Devletin yeni kütüphaneler inşası için vereceği ödeneğe,

b) Mahallî makamların bütçelerine geniş ölçüde koyacakları ödeneklere,

c) İlkokullara lüzumlu kitaplıkların bu okullar için yapılan plânlar çerçevesine alınmasına,

d) Halk eğitimi bütçesine,

e) Millî eğitim vakıflarına dayanılabilir.

Bu binalar yekten yapılacak büyük müesseseler olarak düşünülmemeli, kısım kısım yapılarak faydalanılacak binalar halinde mütalâa edilmelidir. Kütüphaneler yapma mevzuunda en büyük "mucip sebebimiz" Anayasamızdaki "sosyal bir Devlet" olduğumuza dair kayıttır. Çünkü kütüphane olmadıkça eğitimimizin tam anlayışlı bir eğitim olmasına imkân yoktur.

Güzel Sanatlar, Opera ve Tiyatrolar:

İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi, Ankara'da Konservatuvar, Devlet Tiyatro ve Operası, güzel sanatlar konulariyle meşgul olan iki büyük merkezimizdir. Güzel sanatlar konusu üzerinde çalışan arkadaşlarımız bu iki merkezin dışında Riyaseticumhur Senfoni Orkestrası, halk eğitimi ve güzel sanatlar, plâstik sanatların gelişmesi ve sanatkârlarımızın teşviki, radyo, bölge kültür ve sanat merkezleri üzerinde uzun uzadıya durmuşlardır. Devlet Tiyatro ve Operası ile Konservatuvarın bazı ayrı görüşleri koordinasyonda uzun uzadıya tartışıldı. Tiyatro ve Operamızla Konservatuvarımıza ait olan bu konuları sayın Şûramızın da ele alarak etraflı tetkiklerde bulunacağından eminim.

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi binasının ihtiyaca uygun hale getirilmesi gerekir. Diğer bölümler için de durum aynı olmakla beraber, özellikle mimarî kısmının öğrencileri sürekli olarak artmaktadır. Raporlarda bina meselesinin halledilmesi için birtakım incelemeler bulacak, bu hususta okulun yanındaki Atatürk Kız Lisesi binasının da Akademiye ilâvesinin istendiğini göreceksiniz. Şu ciheti özellikle belirteyim ki Atatürk Kız Lisesi için yeni bir bina bulunmadıkça Akademinin o istikamette gelişmesini sağlıyabilecek durumda değiliz. Bununla beraber Türkiye'de bir Güzel Sanatlar Akademisi binasına ihtiyaç vardır, bunun müsait bir sarayda kurulmasını düşünmek gerekir. Akademinin kadroları v. s. mese-

leleri bilhassa önemlidir. Sanat alanında uzun yıllar çalıştıktan sonra maaş durumları düzelmemiş birçok arkadaşımız vardır. Bu itibarla Güzel Sanatlar Akademisinin binaya, kadroya, öğretmen ve öğrenci durumlarına müteallik her türlü meselesini, almamız mümkün ve muhtemel bulunan tahsisatı gözönünde tutarak, tesbit etmeliyiz. Aynı durum Konservatuvarın, Devlet Operası ve Tiyatrosunun kendilerine ait olan ihtiyaçları bakımından da neticelere bağlanmalıdır.

Şahsen kaynak merkezlerimize ehemmiyet vermekle beraber illerimizde ve ilçelerimizde küçük güzel sanat merkezleri vücuda getirmek ve bu merkezler yoliyle sanatı topluma maletmeye çalışmak taraflısıyım. Esas merkezlerimizde resim, müzik, tiyatro, bale için personel hazırlamalı ve bunları illerimizde kuracağımız Güzel Sanatlar Merkezlerinde hizmetlendirecek kadrolar almalıyız. Adlarını saydığımız branşlarda Türk gençliğinin istidatlı olanları çalışma imkânını bulacaklardır.

Bölge tiyatroları sosyal mânasiyle bana pek değerli görünen bir teşebbüstür. Memleketin bir iki şehrinde bir iki tiyatromuzun bulunuşu bu dâvayı halledemez. Hele bugünkü opera ve tiyatrolar, mahdut bir halk kütlesine hitabediyorsa, onların değeri daha az olur. Milletimizi gerçek mânasiyle seviyelendirecek olan içtimaî müessese tiyatrodur. Halkımız kültürün lezzetini tatmak için kendi problemlerini ve beşerî değerde olan problemleri sahnede görmelidir. Böyle bir sahnenin millî hayat içinde yekten büyük bir ehemmiyet kazanacağı fikrindeyim.

Büyük şehirlerimizde değerli piyesler temsil eden Devlet Tiyatromuzun, esasen yaptığı gibi, zaman zaman bazı illerimize gitmesi de büyük faydalar sağlar. İl ve ilçe merkezlerinde birer temsil yeri temin edebildiğimiz takdirde tiyatromuz sosyal amacı bakımından çok kazanacak, Halk Eğitiminde dershanelerle yapmak istediğimizden daha üstün sonuçlar elde edeceğiz. İller ve ilçelerde yapacağımız sanat ve kültür merkezleri yoliyle Türkiye'de "Sosyal olan her şey herkes içindir" fikri gerçek mânasiyle yayılacaktır.

Yönetim Örgütü:

Millî eğitimimizin administrasyonu için bir yönetim örgütü kanunu vücuda getirdik. Bu kanunun hazırlanışında şimdiye kadar geçirilen tecrübeler gözönünde tutulmuş, "Millî eğitim mesleğinde asıl olan öğretmenliktir" esasından hareket edilmiştir. Merkezin eğitim ve öğretimle ilgili bütün personeli öğretmenlikten alınacak ve icabında yine öğretmenliğe iade olunacaktır. 112 maddelik kanun tasarısı administrasyonun muntazam iş-

lemesi için gerekli her türlü tedbirleri almıştır, kanaatındayım. Bu kanun, genel hükümler ve kuruluşların görev ve yetkileri, Millî Eğitim Kurultayı, Bakanlık Meclisi, Müsteşarlar Konseyi, Millî Eğitim Yüksek Kurulu, Teftiş Kurulu, Yüksek Disiplin Kurulu, Müsteşarlıklar ve bunlara bağlı dairelerden teşekkül etmektedir. Türlü vazifelere gelecek memurların evsafı tesbit olunmuş ve sorumlulukları tâyin edilmiştir. Bugünkü duruma nispetle Bakanlık genişlemekte ve birtakım aslî ve mühim olup da personeli kâfi olmıyan işlerin, ya personeli artırılmakta yahut yeni daireleri kurulmaktadır. Bugünkü Şûramızın adı Millî Eğitim Kurultayı olarak değiştirilmiş ve daha az üye ile her yıl toplanması sağlanmıştır.

Millî Talim ve Terbiye Dairesi "Millî Eğitim Yüksek Kurulu" adını almaktadır. Üyelerin ve müfettişlerin ne suretle ve hangi vasıfları haiz kimseler arasından seçilecekleri tesbit olunmuştur. Hülâsa bütün daireler Bakanlığın umumi işleyişi bakımından daha yeni, öğretmen haklarını korumaya daha elverişli, eğitim ve öğretim bakımından da spesialize bir hale getirilmektedir.

Tasarının amacı, öğretmenin durumunu, hiçbir haksızlığa ve gecikmeye mahal bırakmadan kanunî esaslar dahilinde tanzim ile memleketin eğitim işlerine rehberlik eden modern bir administrasyon kurmaktadır. Bu konu hakkında koordinasyonda ileri sürülmüş olan itirazlar ayrı bir broşür halinde basılmış ve sizlere dağıtılmıştır. Bu mütalâaların da kanunun görüşülmesi sırasında dikkate alınmasını temenni ederim.

Bütün bu görevleri yerine getirmek için, bir Millî Eğitim Bakanlığı binasına muhtaç olduğumuz meydandadır. Bugün dört beş ayrı bina içinde çalışmaktayız, bu durum işlerin hızla ilerlemesine, kurulacak teşkilâtın yerleşmesine müsait değildir. Umuyoruz ki, kısa zamanda Bakanlık binasını yaptırma imkânını bulacak ve dağınık yerlerde oturan genel müdürlük ve müdürlüklerimizi bir tek çatı altında, derlitoplu bir merkezde birleştireceğiz.

Eğitim Vakıfları:

Eğitim Vakıfları konusunda bir komite teşkil olunmuş ve bir broşür hazırlanmıştır. Geçmişte dedelerimiz, sosyal konularda, vakıf olarak camiler, medreseler, imaretler, kitaplıklar, darüşşifalar... yaptırmışlar ve bunların yaşamasını sağlıyacak gelir kaynakları bırakmışlardır. Yeni çağda da milletimiz toplum ihtiyaçlarına göre, bir takım vakıflar vücuda getirecek, toplumdan kazanılan meşru servetleri yatıracak sosyal kurumlar kuracaklardır. Bu cihetten kendimi umutsuz hissetmiyorum, aksine az da

olsa yeni öğrenci yurtları, okullar yaptırıldığını, bazı para ödülleri bırakıldığını görerek seviniyorum.

Arkadaşlarımızın hazırladıkları raporda bugün başarı sağlıyabilecek teklifler vardır. Vergi kanunlarında yapılması gerekli görülen tadiller bir kısım vakıfları kolaylaştıracak, toplumumuzun sosyal karakteri, bu konuda yeni imkânlar açacaktır. Vakıf konusu aynı zamanda bir tanıtma ve bilinme konusudur. Her derecedeki okulların alâkalı derslerinde vakıfların mahiyet ve değerleri üstünde durulmasını lüzumlu ve faydalı görürüm. Her halde Eğitim Vakfı etrafında Bakanlıkta işi hem hukuk, hem eğitim bakımından inceliyecek bir hukuk ve bir eğitim mütehassısının bulunması uygun olacaktır. Bu konuda devamlı olarak adım adım ilerlemenin toplumumuzda bir vakıf hareketi uyandırabileceği, kanısındayım.

Yayım İşleri:

Millî Eğitim Bakanlığının elinde bulunan yayım işleri bu Bakanlığın maddî imkânlarının azlığı ile oranlanamıyacak bir durumdadır. Gerçekten ilgili raporlarda da görüleceği gibi okul ders kitapları, öğretmen kitapları, çocuk yayımları, halk yayımları, Türk kültür eserleri, klâsikler, ansiklopediler, güzel sanat eserleri, telif tiyatro eserleri, dergiler, Bakanlık çalışmaları ile ilgili yayınlar, çeşitli kanunlar, elde mevcut basımevlerinin çalışma kudretlerini aşan bir genişliktedir. Serbest basımda kalması icabeden birtakım eserleri de kendi üzerine almış olan Bakanlık, klâsikler tercümelerini yayımlamaya kadar teşebbüs etmiş, yaptıklarının daima en iyisini vücuda getirmeye çalışmıştır.

Yayım mevzuunda her şeyden evvel Millî Eğitim Basımevlerimizin noksanlarını tamamlamaya ve hattâ yeni basımevleri kurmaya mecburuz. İlkokul öğrencilerimizin oldukça ehemmiyetli bir yekûn tutması ve halkın baskı işlerinin çoğalması dolayısiyle, bugün özel basımevlerinin hemen hepsi ellerine aldıkları işleri yetiştiremez durumdadırlar.

Bilindiği gibi, **okul kitapları** evvelce Bakanlık tarafından yazdırılıp bastırılırdı; sonradan bu kitapların mühim bir kısmı serbest basıma bırakılmış, pek az kısmının da Bakanlığın elinde kalması uygun görülmüştür.

Yönetim örgütü kanunumuz Talim ve Terbiye Heyetinde okul kitaplarının incelenmesini hususî bir komisyona vermektedir. Komite, komisyon ve koordinasyon bu kitapların ıslahı üzerinde durmuş ve basılışlarına dikkat edildiği kadar usul ve bilgi itibariyle de değerli olmalarına önem verilmesini istemiştir. Öğretmenlerimiz bütün bir yıl için seçtikleri sınıf

kitabı üzerinde sadece "İyidir, kötüdür" tarzında hükümler vermekle yetinmemeli, bu hükümleri tahlil de etmelidirler. Okunan kitaplar hakkında ders yılı sonunda öğretmenlerden gelecek raporlar Bakanlıkça müellife tebliğ olunduğu takdirde bu eserlerin daha iyi bir hale getirilmeleri mümkün olacaktır. Okul kitaplarında temiz baskı, mümkün olduğu kadar iyi kâğıt ve her şeyin üstünde bilimsel sıhhat, gözönünde tutmamız gereken vasıflardır.

Klâsikler, gerek okullara devam eden öğrencilerin, gerek meslek sahiplerinin ve halkın yetişmesinde birinci derecede tesirli eserlerdir. Eğitim ve öğretimin yayılması bakımından pek önemli olan bu kitapların yayımlanmalarına devam etmeyi lüzumlu görmekteyim. Ancak bunların seçiminde daha da dikkatli olunmasını, fikir, felsefe ve tarih kitaplarının tercih edilmesini, anayasamızdaki prensiplerin kazanılmasını sağlıyacak ve fikir münakaşalarına zemin verecek eserlerin ön safa alınmasını dilerim.

Ansiklopedi yayınlarımız arasında bir eğitim sözlüğüne bir de eğitim ansiklopedisine ihtiyaç vardır. Ayrıca modern bir çocuk ansiklopedisi düşünülmek gerekir. Henüz elimizde beş altı ciltlik küçük bir ansiklopedi yokken, gayet büyük ve tamamlanması uzun senelere bağlı bir ansiklopedi vücuda getirmeye başlamış bulunuyoruz. Halbuki okullar ve halk için bahsettiğim beş altı ciltlik bir ansiklopedi hemen her gün aranmaktadır. Bana kalırsa Millî Kütüphanemiz için büyük ölçüdeki Türk Ansiklopedisine bir yandan devam etmekle beraber, küçük ansiklopediye de başlamalıyız. Dünyanın süratle değişen şartları içinde ansiklopediye yeni maddeler koymak, eskiden mevcut maddelerin bazılarını tadil etmek gerekmektedir. Bu sebeple altı ciltlik küçük bir ansiklopedinin yeni baskılarını yapmak daha da kolay olacaktır. Hatırlamamız gerekir ki ansiklopedilerde aranan ilk vasıf ilmî sıhhattir ve bu hiçbir veçhile ihmal edilmemelidir.

İlköğretim dergisi gibi bir de orta öğretim dergisine ihtiyaç görüldüğü sık sık ileri sürülmektedir. Orta öğretimin üzerine aldığı görevler bakımından öğretmenlerin meslek bilgilerini kuvvetlendirecek bir dergi çıkarmaya mecburuz.

Ayrıca çocuk yayımları halk yayımları, güzel sanatlar, tiyatro eserleri, tercüme dergisi v. s. hakkında raporlarda pek değerli teklifler bulunmaktadır. Bunları incelemenizi, millî eğitimimizin muhtaç olduğu yayımlar üstünde fikirlerinizi beklemekteyim.

Sayın Şûra Üyeleri,

Millî Eğitim Şûrasından teşkilâtımızın kendi bünyesi içinde daha verimli olmasını ve Devletin Genel Plânına uymaya hazırlanmasını sağlıya-

cak tedbirleri bekliyorum. Eğitimimizin, milletimize ve insanlığa faydalı olarak çalışması, plân hazırlığımızın tekniklerine uygun şekilde yapılması hedefimizdir. Bu hazırlığı bize temin etmiş olan ve gerçek kurtuluşu millî eğitimin başarısında gören Millî Birlik Komitesine ve bugünkü Hükümetimize en derin minnetlerimi arz ederim. İnkılâp Hükümetinin bütün Millî Eğitim Bakanlarına teşekkür ederim.

Eğitim Millî Komisyonu Raporunun hazırlanmasında bize yardım etmiş olan Ford Fondasyonuna, ICA'ye, Millî Eğitim Plânının hazırlığiyle görevli komisyon raporunu yazan 11 arkadaşıma, komitelerde, komisyonlarda ve koordinasyonda çalışan bütün eğitimcilere, gerekli dokümanları yazan ve tercüme eden Şûra Bürosu Genel Sekreteri ve Talim ve Terbiye Üyesi Zekâi Baloğlu'na ve beraberinde çalışan arkadaşlarıma, millî eğitimimiz için büyük değerde ilmî etüdler yapan Test ve Araştırma Büromuza, Şûramızın bütün üyelerine ve aziz Türk öğretmenine bütün samimiyetimle teşekkürler ederim.

Şüphe yoktur ki her şey hepimize milletimizden gelmektedir ve yine ona dönecektir. Türk çocukları, eğitimleri için, babalarının yaptıkları fedakârlığın imkânları ne kadar aştığını iyi bilmektedirler. Onlar bunun minnetini, millî şerefi her şeyin üstünde tutarak, çalışkanlıkları ile, ciddiyetleriyle, bilgi ve ahlâklariyle, vatana bağlılıklariyle ödeyeceklerdir. Her şeyi milletimize borçlu olduğumuzu duyarak, insanlığın yapıcı bir üyesi bulunduğumuz bilinciyle görevimize başlıyoruz.

Yardım Tanrı'dandır.

*
**

Açış konuşmasından sonra Gazi Eğitim Enstitüsü ve Erkek Teknik Öğretmen Okulundaki sergiler gezilmiştir.

GENEL KURULUN BİRİNCİ VE İKİNCİ OTURUMLARI

Başkan: Hilmi İNCESULU
Genel Sekreter: Zekâi BALOĞLU

Birinci oturumda Başkanlık Divanı açık oy verme suretiyle şu üyelerden kurulmuştur:

Dört Başkan Vekili:

1 — Suut Kemal YETKİN
Ankara Üniversitesi Rektörü

2 — Sacit ÖNCEL
Beyoğlu Atatürk Lisesi Öğretmenlerinden

3 — Saffet İRTENK
İzmir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Reisi

4 — Halit BERK
Emekli İlköğretim Genel Müdürü

Sekiz Başkanlık Sekreteri:

1 — Turhan OĞUZKAN
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim, Fen ve Edebiyat Fakültesi Eğitim Bölümü Başkanı

2 — Reşat ÖZALP
Meslekî ve Teknik Öğretim İstatistik ve Yayım Müdürü

3 — Kâzım EKE
Türkiye Öğretmenler Derneği Millî Federasyonu Üyesi

4 — Halis KURTÇA
İstanbul Millî Eğitim Müdürü

5 — Nihat IŞIK
İzmir İlköğretim Müfettişi

6 — Düriye KÖPRÜLÜ
Mimar Kemal Ortaokulu Öğretmeni

7 — İbrahim YURT

Test ve Araştırma Bürosu Müdürü

8 — Kemal ÜSTÜN

Bursa Kız Öğretmen Okulu Müdürü

Başkanlık Divanının seçiminden sonra gündemde belirtilen Komisyonlar teşkil edilmiştir.

Sonra tebliğlerin okunmasına başlanmıştır. Tebliğlerin okunması için 6 Şubat Salı günü öğleden evvel bir oturum daha tertiplenmesi Genel Kurulca kararlaştırılmıştır. Başkan Vekillerinden Saffet İrtenk ve Sacit Öncel tarafından idare edilen bu oturumlarda tebliğ yapan üyelerin isimleri aşağıya çıkarılmıştır.

Ord Prof. Tevfik Sağlam (Bulunmadı)
Dr. Necat Erder
Faik Reşit Unat
Mustafa Raif (Kıbrıs Türk Maarif Md. Yd.)
Prof. Dr. Mümtaz Turhan
Prof. Refia Şemin
Mehmet Özgüneş
Prof. Dr. Yaşar Karayalçın
Mes. ve Tek. Öğ. İstanbul Delegeleri adına Şekip Özsoy
M. Rauf İnan
İbrahim Yurt
Akif Tuncel
Halis Kurtça
Prof. Dr. Sabahattin Payzın
Doç. Dr. Osman Koçtürk
Dr. İlhan Özdil
Prof. Feridun Nafiz Uzluk
Yusuf Özdiril
Prof. Dr. Bahaeddin Baysal
Mustafa Şanlı
Kemal Üstün
Dr. Halil Fikret Kanad
Ahmet Annaç
Türk Mühendisler Birliği
Dr. Hâmit Zübeyir Koşay

Mustafa Aslıer
Nusret Köymen
Sadi Baydar
Mehmet Emiralioğlu
Rıza Kardaş
Macit Karabay
Dr. Muzaffer Dilemre
Ali Fuat Bilen
Ahmet Akyol
Tahsin Çizenel
Mustafa Turna
Mustafa Cura
Hayrettin Uysal
Salih Özkam
Hasan Olalı
Orhan Ülkülü
Aziz Öcal
Talip Apaydın
Vefik Sözen
Kâzım Sayman
Feridun Ankara
Nazmi Karaaslan
Ruhi Turfan
Muhittin Kişmir
Şükrü Gürkaynak
Ömer Gürses
Mehmet Buzluk
Avni Altıner
Şekip Özsoy
Mehmet Ateşoğlu
Dr. Mehmet Akçay
Lâtif Günal
Arif Artunka
Vahap Okay

Sahipleri tarafından Genel Kurulda okunan tebliğlerin, Şûra'nın ilgili Komisyonlarına havale edilmesi ve çalışmalarda dikkate alınması kararlaştırılmıştır. Bu kararlar üzerine tebliğler Genel Sekreterlikçe ilgili Komisyonlara tevdi edilmiştir.

Komisyon çalışmaları:

Gündem gereğince teşkil edilen Komisyonlar 6 Şubat Salı günü saat 15.00 de çalışmalarına başlamışlardır. Komisyon çalışmaları, Komisyon Genel Kurulu veya Alt Komisyonlar halinde gündem gereğince 12 Şubat akşamına kadar devam etmiştir. Bu çalışmalar sonunda hazırlanan raporlar Şûra Genel Sekreterliğince yayınlanarak Genel Kurulun incelemesine sunulmuştur.

Genel Kurul Toplantıları:

Alt Komisyona ait altı rapor 13, 14 ve 15 Şubat tarihlerinde aktedilen altı Genel Kurul oturumunda incelenerek karara bağlanmıştır. Genel Kurulun beş oturumuna Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin, bir oturumuna da Halit Berk Başkanlık etmiştir. Başkanlık Divanı kürsüsünde aynı zamanda Genel Sekreter, Divan Sekreterleri ve ilgili Komisyonların Başkan ve Sözcüleri sıraları geldikçe yer almışlardır.

Her Komisyon raporunun Genel Kurulda incelenip karara bağlanması aşağıdaki usule göre yapılmıştır:

1 — Önce Komisyon Raporu okunmuş,

2 — Sonra raporda muhalefet şerhi bulunan Komisyon üyeleri ve diğer Komisyonların üyeleri raporla ilgili değiştirme, çıkarma ve ekleme tekliflerini yazılı önergeler halinde Başkanlığa vermiş,

3 — Önerge sahiplerine söz verilmiş,

4 — Görüşme yeterliği önergesinin kabulünden sonra Komisyon Başkanı veya sözcüsüne söz verilmiş,

5 — Sonra önergeler birer birer açık oya sunulmuş,

6 — Her Komisyon raporu kabul edilen değişiklik önergeleriyle birlikte bütün halinde Genel Kurulun açık oyuna sunulmuş,

7 — Bu suretle karara bağlanan raporlar tasnif edilerek yayınlanmak ve kararlar Bakanlık Makamının onayına sunulmak üzere Şûra Genel Sekreterliğine tevdi olunmuştur.

Teşekkür önergeleri:

Genel Kurul görüşmeleri esnasında üyeler tarafından Başkanlığa yazılı olarak verilen ve Başkanlıkça Genel Kurulun açık oyuna sunulan çe-

şitli önergeler (*) üzerine, Bakanlık Merkez Teşkilâtının her kademedeki görevlilerine, Şûra Genel Sekreterliğine, Devlet Tiyatrosu idareci ve sanatkârlarına, Gazi Eğitim Enstitüsü, Devlet Konservatuvarı, Lüleburgaz Öğretmenleri ve Kepirtepe Öğretmen Okulu Grupu ve Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Konfeksiyon Atelyesi İdareci, Öğretmen ve Öğrencilerine; nihayet Şûra çalışmalarını halkımıza ulaştıran Türk Basınına Şûra'nın teşekkürlerinin duyurulması, her önerge ayrı ayrı oylanmak suretiyle, Genel Kurulca kararlaştırılmıştır.

Kapanış oturumu:

Komisyon raporlarının Genel Kurulda incelenerek karara bağlanması, Bakanlıkça hazırlanan gündem gereğince, 15 Şubat Perşembe günü saat 18.30 da sona ermiştir. Başkan Vekili Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin'in üyelere hitaben yaptığı teşekkür konuşmasından sonra Başkanlık kürsüsünde yer alan Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu, konuşmasında, Şûranın başarısını belirtmiş ve kararların Bakanlık Makamınca onaylanmasından sonra yapılacak çalışmaları şöylece sıralamıştır:

1 — Türk eğitiminin Şûra tarafından kabul edilen amaç ve temel ilkeleri ile tarifler esas alınarak her derece ve tipteki okulların müfredat programlarını hemen ele almak;

2 — Kuruluş ve işleyiş ile ilgili olup uygulanmasında kanunî bir imkânsızlık bulunmıyan tekliflerin gereğini, mevcut şartların âzami ölçüsü içinde, yerine getirmek;

3 — Başta Millî Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra Örgütü Kanun Tasarısı olmak üzere çeşitli konulardaki kanun tekliflerini, kabul edilen esaslara göre gözden geçirmek veya yeniden hazırlamak ve usulü veçhile, yasama organlarına sevketmek;

4 — Uzun süreli eğitim plânlaması hazırlıklarını, Şûranın kararlarına dayanarak hemen sonuçlandırmak ve Devlet Plânlama Teşkilâtı ile işbirliği edilerek Millî Eğitim Plânının Devlet Plânlaması içindeki yerini almasını sağlamağa çalışmak.

Son olarak Millî Eğitim Bakanı üyelere teşekkür ederek VII. Millî Eğitim Şûrasını kapamıştır.

(*) Bu önergeler sayfa 379 ve 381 dedir. (Önerge No. 137, 138, 139, 140, 141, 142).

İKİNCİ BÖLÜM

VII. Millî Eğitim Şûrası'na Bakanlıkça sunulan konular ve bunlar üzerinde Şûra Komisyonları tarafından alınan kararlar

çekildi

109

BİRİNCİ KOMİSYON

MİLLÎ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular:

Millî Eiğitim ülkümüz, Türk milletinin "bütün fertlerini kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde millî şuur etrafında toplamak", millî, ahlâki, insanî üstün değerlerini geliştirmek ve milleti - mizi hür ve demokratik düşüncenin hâkim olduğu ve kişisel teşebbüse ve toplum sorumluluğuna değer veren bir hava içinde bilgi, teknik, güzel sanatlar ve ekonomi bakımından çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı haline getirmektir.

Bu ülküye ulaşmak için, gençleri ve yetişkinleri, eşit eğitim imkânları içinde, istidat ve kabiliyetlerine göre en üstün seviyede yetiştirmek ,memleketimize ve insanlığa yararlı iyi ve verimli yurttaşlar haline getirmek ve sosyal ve ekonomik kalkınma programlarının gerçekleşmesi için gereken çeşitli vasıftaki insan-gücünü hazırlamak Millî Eğitimin amacıdır. Bu amaçla millî eğitim ferdin, özellikle,

1 — Toplumsal bakımdan:

a) "Türkiye Cumhuriyetinin, insan haklarına dayanan millî demokratik, lâyik ve sosyal bir hukuk devleti" olduğunu; "Türkiye Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün" bulunduğunu bilir ve Türk milletinin bir ferdi olmanın şerefini duyar ve sorumluluğunu idrak eder.

b) "Herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip" olduğunu "dil, ırk, cinsiyet, siyasî dü - şünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin kanun önünde eşit" bulunduğunu; "yaşama, maddi ve mânevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine ve dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahip" olduğunu kabul eder,

c) Türkiye Cumhuriyetinin, devrimlerinin ve milliyetçiliğinin ilkele - rine bağlı,

ç) Kanun ve nizamlara karşı saygılı,

d) Yurttaşlar arasında millî birlik esaslarını bozmıyan fikir ve inanç ayrılıklarını hoş görür,

e) Millî kaynakları korur, değerlendirir ve geliştirir,

f) İçinde bulunduğu şartları devamlı olarak iyileştirmeğe çalışır,

g) Bilimsel çalışma ve ilerlemelerin genel refaha getireceği yardımı kavrar,

h) Toplum olaylarına karşı ilgili,

i) Toplum menfaatlarını kişisel manfaatların üstünde tutar, kişi refahının ancak toplum refahı içinde elde edilebileceğini kavramış,

j) "Yurtta sulh cihanda sulh" ilkesine bağlı;

2 — **Kişisel bakımdan:**

a) Öğrenme ve gelişme isteğine, pratik hayatın gerektirdiği bilgi ve beceriklere sahip,

b) Türk dilini doğru olarak konuşur, okur ve yazar,

c) Güzel sanatlar alanında yerli ve yabancı büyük eserleri ve çağdaş sanat tekniğinin imkânlarından faydalanarak millî ruhu aksettiren güzel sanatları sever; bunların ruh gelişimindeki önemini kavrar, güzel sanatlar hareketleriyle yakından, igilenir ve bunların yurt içinde ve dışında yayılmasına ve sevilmesine çalışır,

ç) Kendisinin ve çevresinin sağlığını korur ve düzeltmeğe çalışır,

d) Boş zamanlarını okuma, güzel sanatlar, oyun, spor, gezi eğlence ve başka yollarla, kendisine ve topluma faydalı şekilde değerlendirir,

e) Kendine güvenir, davranışlarını kontrol eder ve iyiye yönelir,

f) Tenkitleri iyi karşılar ve bunlardan faydalanır,

g) Olayları ve davranışları daima yapıcı bir tenkitle değerlendirir ve kanaatlarını medenî cesaretle savunur,

h) Yurdunu sever ve onu tanımağa ve tanıtmağa çalışır,

ı) Tabiatı sever ve ormanları, tabiî anıt ve güzellikleri korur,

i) Hayvanları sever ve korur,

j) Tarihî anıt ve eserlere ilgi ve saygı duyar ve onları korur,

k) Teşebbüs kabiliyeti gelişmiş, yurt hizmetleri konusunda her yerde ve her zaman sorumluluk yüklenmeğe hazırlıklı ve istekli,

l) Yurt savunmasını en kutsal ödevi bilir ve buna hazırlıklı.

3 — **İnsanlık münasebetleri bakımından:**

a) Başkalariyle fikir ve işbirliği yapabilir,

b) Sözüne güvenilir,

c) Davranışlarında toplumsal nezaket esaslarına uyar,

ç) Ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu bilir ve ona değer verir;

4 — **Ekonomik hayat bakımından:**

a) İşe ve iş ve meslek ahlâkına bağlı ve saygılı, verimli çalışmaktan zevk duyar,

b) İşindeki yeterliğini geliştirerek devam ettirir, ekonomik refahını artırmağa çalışır,

c) Yeteneklerine uygun işi seçebilir, meslekî ve ekonomik başarıya değer verir,

ç) Tutumlu, geçimini düzenlemeye muktedir ve yatırımın kişisel ve toplumsal değerini kavramış,

bir yurttaş olarak yetişmesini sağlar.

Bu bölümde Şûra'nın Millî Eğitimin Temel İlkeleri Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor

I — Çalışma tarzı

II — İlkeler

III — İlkelerin gerektirdiği ortam

I — Çalışma tarzı:

Komisyonumuz 6 Şubat 1962 günü saat 15.00 de Gazi Eğitim Enstitüsü'nde kendisine ayrılan odada toplandı.

Talim ve Terbiye Dairesi Başkanı Kadri Yörükoğlu'nun açış konuşmasından sonra Başkanlık Divanı —seçimle— aşağıda gösterilen şekilde teşekkül etti:

Başkan : Prof. Fehmi Yavuz

Raportörler: Selman Erdem, Sâtı Erişen

Komisyonumuzda "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan, Millî Eğitimin Temel İlkeleri" ile ilgili teklifler görüşülmeden önce, bu tekliflere kaynak olan "Türkiye Eğitim Millî Komisyonu Raporu", "Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Raporu", ayrıca Anayasa ve "Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu'nun VII. Millî Eğitim Şûrası Açış Konuşması"ndaki konumuzla ilgili bölümler gözden geçirildi.

Bu konudaki genel konuşmalardan sonra çalışmaların sırasiyle iki noktada toplanması kararlaştırıldı:

1. Millî Eğitimin Temel İlkelerinin incelenmesi ve tesbiti,

2. Bu ilkelerin gerçekleşmesi için yaratılması gereken ortamın bazı hususları hakkındaki görüş ve tekliflerin incelenmesi.

II — Millî Eğitimin Temel İlkeleri (1):

Millî Eğitim ülkümüz, Türk milletinin bütün fertlerini kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde millî şuur etrafında toplamak; millî, ahlâkî, insanî, üstün değerlerini geliştirmek; milletimizi hür düşünce, sosyal zihniyetle demokratik düzenin hâkim olduğu, kişisel teşebbüse ve toplum sorumluluğuna değer veren bir anlayış içinde bilgi, teknik, güzel sanatlar ve ekonomi bakımından çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı haline getirmektir.

Bu ülküye ulaşmak için her yaştakileri eşit eğitim imkânları içinde, istidat ve kabiliyetlerine göre en üstün seviyede yetiştirmek; milletimize ve insanlığa yararlı, iyi ve verimli yurttaşlar haline getirmek; sosyal ve ekonomik kalkınma programlarının uygulanması için gereken çeşitli vasıftaki insan-gücünü hazırlamak millî eğitimin amacıdır.

Bu sebeple millî eğitimin yetişmesini sağlıyacağı yurttaş tipi özellikle:

1. Toplumsal yönden (2):

a) Türkiye Cumhuriyeti'nin, insan haklarına dayanan, millî, demokratik, lâyik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu, Türkiye Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün bulunduğunu bilir ve Türk milletinin bir ferdi olmanın şerefini duyar ve sorumluluğunu kavrar;

b) Herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlerine sahip olduğunu; dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin kanun önünde eşit bulunduğunu; yaşama, maddî ve mânevi varlığını geliştirme haklarına, kişi hürriyetine, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahip olduğunu kabul eder;

c) Ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu bilir ve ona değer verir;

ç) Türk devrimlerine bağlıdır (3);

---

(1) "Millî Eğitimin Temel İlkeleri" başlığını "Türk Millî Eğitiminin Amaçları" olarak değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No: 332 dedir. (Önerge No: 1).

(2) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen madde sayfa No: 332 dedir. (Önerge No: 2).

(3) Bu maddeyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No: 332 dedir. (Önerge no: 3).

d) Kanunlara ve nizamlara karşı saygılıdır;

e) Millî kaynakları korur, değerlendirir ve geliştirir;

f) İçinde bulunduğu şartları devamlı olarak iyileştirmeğe çalışır;

g) Genel refahın, bilimsel çalışma ve ilerlemelerle sağlanacağını kavrar;

h) Toplum olaylariyle ilgilenir ve toplum menfaatlerini kişisel menfaatlerin üstünde tutar;

i) "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesine bağlıdır;

2. Kişisel yönden:

a) Türkçeyi doğru olarak konuşur, okur ve yazar (4);

b) Kendisinin ve çevresinin sağlığını korur ve onları iyileştirmeğe çalışır;

c) Öğrenme ve gelişme isteğine, pratik hayatın gerektirdiği bilgi ve beceriklere sahiptir;

ç) Boş zamanlarını, kendisine ve topluma yararlı olacak şekilde okuma, güzel sanatlar, oyun, spor, gezi, eğlence, başka yollarla değerlendirir;

d) Yurdunu sever, onu tanımağa ve tanıtmağa çalışır;

e) İnsanları sever, sayar; tabiatı, tabiî anıt ve güzellikleri sever ve korur (5);

f) Ormanları sever ve geliştirir;

g) Hayvanları sever, hayvancılığı geliştirir;

h) Tarihî anıt veya eserlere ilgi ve saygı duyar, onları korur;

i) Yurt savunmasını en kutsal ödevi bilir ve buna hazırlıklıdır;

ı) Tecrübe ve araştırmaya önem verir; muhakeme yeteneği gelişmiş, müspet düşünce ve şahsiyet sahibidir;

j) Millî ve insanî ruhu aksettiren güzel sanat eserlerini sever, bunların ruh gelişimindeki önemini kavrar, güzel sanatlar hareketleriyle ya-

---

(4) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No: 333 dedir. (Önerge No: 4).

(5) Bu maddeyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No: 333 dedir. (Önerge No: 5).

kından ilgilenir, bunların yurt içinde ve dışında yayılmasına ve sevilmesine çalışır;

k) Kendine güvenir, davranışlarını kontrol eder ve iyiye yöneltir;

l) Tenkitleri iyi karşılar ve bunlardan faydalanır;

m) Olayları ve davranışları daima yapıcı bir tenkitle değerlendirir, kanaatlerini medeni cesaretle savunur;

n) Teşebbüs kabiliyeti gelişmiş, yurt hizmetleri konusunda her yerde ve her zaman sorumluluk yüklenmeğe hazırlıklı ve isteklidir;

3. Ekonomik hayat yönünden:

a) İşe, iş ve meslek ahlâkına bağlı ve saygılıdır; verimli çalışmaktan zevk duyar;

b) İşindeki yeterliğini geliştirerek devam ettirir, kendisinin ve çevresinin refahını artırmağa çalışır;

c) Yeteneklerine uygun işi seçebilir; meslekî ve ekonomik başarının bilgi ve teknikle sağlanacağına inanır;

ç) Tutumlu, geçimini düzenlemeğe muktedirdir; yatırımın kişisel ve toplumsal değerini kavrar.

Not: Her biri diğeri kadar önemli kavramlar olan bu ilkelerin farklı anlayışlara meydan vermemek gayesiyle, açık ifadelerle ve en yetkili uzmanlar tarafından birer broşür halinde, okutanlara, okuyanlara ve halka duyurulmasını zaruri ve faydalı addetmekteyiz.

III — İlkelerin gerektirdiği ortam:

Komisyonumuza verilen görevi bir bakıma çok kolay bir şekilde yapmak mümkündü. Özellikle yeni Anayasa'dan, İnsan Hakları Beyannamesi'nden, UNESCO yayınlarından, birçok millî ve milletlerarası kongre ve konferanslarla ilgili eserlerden faydalanılarak ve memleket realitelerini de gözönünde bulundurmak suretiyle millî eğitimin temel ilkelerini tesbit işi her zaman yapılabilir.

Özet olarak denilebilir ki eğitim sistemimizin gayesi memleketin çok kısa bir zamanda sosyal ve iktisadî bakımdan kalkınmasının gerçek bir vasıtası olmaktır.

Eğitim sistemimiz yeniden düzenlenirken bu hedefe erişmek emeliyle memleketin ihtiyaç ve imkânlarını gözönünde tutmak ve bunu engelliyecek teşebbüslerden sakınmalıyız.

Ancak bu ilkelerin gerçekleşeceği ortamın gözden uzak tutulmaması gerektiğine inanan Komisyonumuz, diğer komisyonların çalışmalarını da

hesaba katarak, sözü geçen ortamın nasıl yaratılacağı konusunu da tartışmayı uygun bulmuş ve vardığımız sonuçlar aşağıda arzolunmuştur:

1. Eğitim ve bölge plâncılığı:

Başta iş olmak üzere eğitim, kültür, sağlık, eğlence... imkân ve tesislerinin Ankara, İstanbul, İzmir gibi birkaç büyük şehirde toplanması bir nevi entellektüel, sosyal ve ekonomik erozyon yaratmış bulunmaktadır; bu erozyon zamanında tedbir alınmazsa daha da artmağa devam edecektir.

A. Cazibe merkezleri:

a) Çeşitli ekonomik, sosyal ve kültürel imkân ve tesislerin toplandığı yerlere akın eden aydınlar, zamanla ve çoğunlukla bu büyük yerler için zararlı olmakta ve hallerinden memnun olmıyan kimseler durumuna düşmektedirler. Yurdun diğer köşeleri de aydından, teknisyenden yoksun ve çorak bir hale gelmektedir.

b) Devlet Plânlama Teşkilâtı ile de işbirliği yapılarak bölge plâncılığı esaslarına göre, başta üniversite olmak üzere sağlık, sosyal, ekonomik ve kültürel tesis ve imkânlariyle dikkatle seçilecek yerlerde yeni cazibe merkezleri (ağırlık merkezleri) teşkili yoluna gidilirse, hem mevcut aydınlardan gereği kadar faydalanmak, hem de yeni aydın ve teknisyen toplulukları yaratmak mümkün olur.

Memleketimizin bünyesine ve ihtiyaçlarına da uygun olan bu tutum, tesbit edilen ilkelerin gerçekleştirilmesi için lüzumlu olan ortamı hazırlıyacak temel şarttır.

B. Eğitim ve idare teşkilâtı:

Bugün eğitim ve kültür müesseselerinin yurda dağılışında çoğunlukla il, ilçe, bucak ve belediye, köy gibi mahallî idare bölümleri esas alınmaktadır.

Kanaatımızca, eğitim müesseselerimizin kuruluş ve dağılışlarının mevcut idari teşkilât şemasiyle bağlı olmaması lâzımdır.

Yine bölge plâncılığı prensiplerinden faydalanmak suretiyle başta ulaştırma olmak üzere teknolojinin sağladığı diğer imkânlar gözönünde tutularak en elverişli yerler seçilmeli ve ekonomik, sosyal, kültürel müessese ve teşekküller buralara teksif edilmelidir.

Kuruluş yeri, günümüzün teknik imkânlarından faydalanmağa elverişli olmıyan birimlerin zamanla sönmeğe ve dumura uğramağa mahkûm olduğu cesaretle kabul olunmalıdır.

Bir müdür ve bir mühürle kurulmuş olan okulların mevcudiyeti acı bir hakikattir.

Yapılacak objektif etütlerin ışığı altında iktisadî şartlar bakımından elverişli olan yerlerde özelliklerine göre çeşitli eğitim müesseseleri kurulmalıdır.

Köy bölge ilkokulları kanunda yer almıştır ve kısmen maksada yaramaktadır. Gerekirse yatılı, yurtlu ortaokullar, bölge liseleri, teknik okullara da yer verilmelidir. Ancak bu suretle eğitim ilke ve amaçlarını sağlıyacak nitelikte okullara kavuşulabilecektir.

1. Okul dışı eğitim merkezleri:

Okumak, öğrenmek istek ve alışkanlığı edinmek ve edindirmek, gayelere ulaşmak için kâfi gelmemektedir.

Devamlı eğitim ve gelişim için mekân ve materyellerin geniş kitlelerin yakınına götürülmeleri şarttır.

Bu sebeple okul dışı eğitim merkezleri kurulmasını lüzumlu görüyoruz; şöyle ki:

Her mahallin bir kültür ocağına kavuşturulması, bir plân ve program konusu yapılmalıdır. Bugün yerli ve yabancı kitapların pahalılığı ve ferdî gelirlerin bunları temine yetmediği bütün acılığı ile ortadadır.

Evlere ve okullara yakın olarak tesis edilecek bu kültür yerlerinde boş zamanlar daha yararlı ve daha kolay değerlendirilecek ve iktisadî, içtimaî, kültürel konuların müzakere ve münakaşalarına da imkân verilecektir.

Yine bu merkezlerde halkla eğitim müesseselerinin işbirliği ile sağlanacak hakikî ve devamlı spor, müzik alanlarında ve her çeşit güzel sanatlar üzerinde çalışmalar mümkün olacaktır.

3. Mahallî imkânlardan faydalanma:

Memleketimizde özellikle son yıllarda her şey Devletten beklenmektedir. Mahallî idareler, sosyal ve meslekî teşekküller ve dernekler eğitim işlerine çok az katılmaktadırlar.

Çeşitli adlar altında kurulan kalkınma faaliyetleri de daha ziyade Devletten ve diğer malî müesseselerden alacakları yardıma dayanmaktadırlar.

Ayrıca günden güne sayısı artan bu müesseselere halkın güveni azalmıştır.

Kuvvetli mahallî idareler, halkın ilgisini, yardımını, işbirliğini sağlı-

yabilen dernekler, arzedilen ilkelerin benimsenmesinde ve gerçekleşmesinde büyük ve yapıcı rol oynıyacaklardır.

4. Okul-Aile Birlikleri:

Eğitim ilkelerinin gerçekleştirilmesi yönünden, bugün kurulmuş bulunan okul-aile birlikleri çok önemli ve hazır bir ortamdır. Ancak bunların daha sistemli, gayelerine uygun ve verimli çalışmalarını sağlamak gerekmektedir.

5. Eğitim ortamında kadının rolü:

Toplumumuzda kadın, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi alanlarda batılı medeniyet anlayışına göre etkili olamamaktadır.

Arzettiğimiz ilkelerin hızla ve yaygın şekilde cemiyete mal edilmesi için kadının hakikî yerini en kısa zamanda alması gerekir.

6. Eğitimin baş unsuru öğretmen:

Bu unsurun yetiştirilmesi için kurulacak müesseselerin önemi kadar yetiştirecek elemanların da ehemmiyeti aşikârdır. Bu sebeple tam vasıflı eğitimci ve öğreticilere olan ihtiyaç meydandadır.

Çocuklarımızı yetiştirecek öğretmenlerin vasıflarının ne olacağı ayrı bir komisyonun etüt konusu olduğunu gözönünde tutan Komisyonumuz, öğretmen olmaları için seçeceğimiz elemanların gerek müesseseler, gerek bu müesseselerde vazife alacak yetiştiriciler üzerinde yeterlikle durulmasının ortam ve ilkelerle sıkı sıkıya ilgili olduğu kanaatındadır.

7. Ezbercilik gelenek ve alışkanlığının giderilmesi (6):

Eğitim sistemimiz tatbikatta büyük ölçüde ezberciliğe dayanmaktadır. Bunun neticesi olarak doğmatik zihniyet kökleşmiştir.

Bu durumun sebeplerini ararken başta Kuran-ı Kerim'in Arapça olarak okutulması karşımıza çıkar. Hele 600 sahife Arapça bir metnin mânasını anlamadan ezberlenmesinin ve ezberletilmesinin çok itibarlı bir iş sayılması; büyük bir kitleye böyle olduğunu kabul ettirmekte ısrar edilmesi; hafızların yalnız bu vasıflariyle çevrelerine nazaran kendilerine oldukça yüksek bir hayat seviyesi sağlıyabilmesi, bunun hükümetlerce desteklenmesi tesbit edilen ilkelerle bağdaşamaz.

---

(6) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No: 333 dedir. (Önerge No: 6).

Bu durumun yarattığı menfi tesirlerin süratle önlenmesini, tesbit edilen ilkelerin gerçekleşmesi için tabiî bir şart olarak kabul etmekteyiz.

8. Yetişkin sorumluların örnek olma görevleri:

Bütün eksiklerine rağmen bugün de her derecedeki eğitim kurumlarından bilgili, çalışkanlık ve Atatürkçülük bakımlarından ümitli pek çok genç yetişmektedir.

Ancak bunlar hayata atıldıktan sonra çevrelerinde çoğu zaman kötü örneklerle karşılaşmakta ve enerjilerini, ideallerini, ümitlerini kaybetmektedirler. Bunlardan bir kısmı kötü örnekleri benimsemekte, bir kısmı da kötümser, küskün, pasif, hattâ zararlı hale gelmektedir; en ümitlilerin yabancı memleketlere giderek oralarda kalmaları erozyonun bir başka örneği ve daha tehlikelisidir.

Bu bakımdan yetişkinlere çok ağır sorumluluk düşmektedir.

Onların iyi örnek olmaları tesbit edilen ilke ve amaçların tatbik yeri bulmasına büyük ölçüde yardım edecektir. Aksi takdirde zaman zaman had safhalara varacak olan siyasi ve sosyal buhranlarla, elde edilen bazı müspet sonuçların da mahvolması, yetişmiş bazı kıymetlerin heder olması tehlike ve korkusu hiçbir zaman yakamızı bırakmıyacaktır. Böyle bir ortam içinde yeni kıymetler de kolaylıkla yetişemez (7).

(7) Komisyon Raporuna eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa No: 333 dedir. (Önerge No: 7, 8, 9).

İKİNCİ KOMİSYON

GENEL VE MESLEKÎ TEKNİK ÖĞRETİM

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular:

İLKÖĞRETİM

4 Ocak 1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu uyarınca ilk öğrenim veren kurumlar şunlardır:

A — Mecburî olanlar:

1 — İlkokullar (gündüzlü, pansiyonlu, yatılı ilkokullar, bölge okulları, gezici okullar ve gezici öğretmenlikler.)

2 — Yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar,

3 — Özel eğitim ve öğretime muhtaç çocuklar için okullar, sınıflar ve gezici öğretmenlikler;

B — İsteğe bağlı olanlar:

1 — Okul öncesi eğitim kurumları,

2 — Tamamlayıcı sınıflar ve kurslar.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan İlköğretim Komitesinde, kanunda tesbit edilen konular üzerinde çalışılmış, ilköğretim alanına giren bütün meseleler etraflıca incelenmiş ve mecburî ilköğretimin önümüzdeki 10 yıllık dönem içinde bütün yurdumuzda yayılması ve gelişmesi için bir plân hazırlanmıştır.

Plânlama Kurulunun ikinci safhasında Genel Öğretim Komisyonunca aynen benimsenen İlköğretim Komitesi Raporu, Koordinasyon Grupunca da tasvip edilmiş ve raporun sadece bilgi için Şûra'ya sunulması kararlaştırılmıştır. Bu karardan sonra rapora ve raporda yer alan plâna uygun olarak Bakanlıkça yapılan işler hakkında Şûra çalışmaları esnasında ayrıca bilgi verilecektir.

ORTA ÖĞRETİM

Konu I — Orta öğretimin amaçları

Teklifler:

1 — Orta öğretimin amaçlarının tesbitinde 12-18 yaşlar arasında öğrencilerin kişisel ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçları gözönünde tutulmalıdır. Kişisel ve toplumsal ihtiyaçları dikkate almıyan eğitim ve öğretim kurumları hayat ile ilgilerini kesmiş olurlar.

2 — Bu iki grup ihtiyacı karşılıyacak ortaokul ile ikinci devre orta öğretim kurumlarının biri olan lise aşağıda tanımlanmıştır.

3 — Programların hazırlanmasında alt seviyede, aynı seviyede ve üst dereceli okul programları dikkate alınmalıdır.

Konu II — Ortaokul

Tarif:

Ortaokul, orta öğretimin ilk kademesi olarak, ilkokulu bitirmiş olan öğrencilerin genel eğitimlerinin yaş ve fikir seviyelerine uygun surette sağlanması; çevrenin ekonomik özellikleri de gözönünde bulundurularak öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin meydana çıkarılıp geliştirilmesi; öğrencilerin daha sonraki eğitim ve öğretim kademelerini takip için gerekli olan bilgi ve beceriklerle ehliyetli hale getirilmeleri ve hayata atılmak istiyenlere tutacakları işlerde başarı şartlarının esaslarının kavratılması ile görevli bir kurumdur.

Teklifler:

1 — Ortaokulda dersler genel ve seçime tâbi özel dersler olmak üzere iki grupa ayrılmalıdır. Genel dersler her öğrencinin istisnasız mecburi olarak alacağı temel derslerdir. Özel dersler ise öğrencinin ihtiyaçlarına ve çevrenin özelliklerine göre alınmasında seçim hakkı tanınan derslerdir. Genel ve özel derslerin çeşitleri ve yıllara dağıtımı ortaokulun amaçları gözönünde tutularak yeniden tesbit edilmelidir.

2 — Aynı ortaokul programı liselerin ve ticaret lisesi, erkek ve kız sanat enstitüleri, öğretmen okulları ve imam-hatip okulları gibi meslek okullarının ortaokula denk olan birinci devrelerinde de uygulanmalıdır; ancak seçime tâbi özel derslerin tesbitinde ve düzenlenmesinde ilgili okulun ikinci devresinin amaçları ve özellikleri de dikkate alınmalıdır.

3 — Okul idaresi, ortaokuldan sonra çocuğun devam edeceği okulu tâyin hususunda velilere tavsiye ve telkinlerde bulunmalıdır.

Konu III — Liseler

(Liselerin bünyesi ve ders dağıtımı hususunda Orta Öğretim Komitesince teklif olunan çeşitli şekillerde lise esas itibariyle üniversiteye öğrenci yetiştiren bir kurum olarak mütalâa edildiğinden Koordinasyon Grupu tek gayeli lise yerine aşağıdaki teklifi çoğunlukla kabul etmiştir.)

Tarif:

Lise, genel eğitim veren bir okul olup, esas fonksiyonu yüksek öğrenime gidecek öğrencilerle liseden sonra hayata atılacak gençlere hem genel kültür, hem de ilgi, istidat ve kabiliyetlerine uygun gerekli meslek öncesi bilgi ve becerikleri kazandırmaktır.

Teklifler:

1 — Nüfusu az olan yerlerde, ortaokuldan sonraki meslekî ve genel öğretim kurumları, aynı çatı altında toplanan çok gayeli bir okul olarak kurulmalıdır. Çünkü ayrı ayrı genel ve meslekî öğretim verecek okulları besliyecek sayıda öğrenci çıkarmıyan bu gibi küçük yerlerde bu tip çok gayeli okullar ekonomik olduğu kadar, eğitim ve demokrasi ilkelerine de daha uygundur. Bu bakımdan bir denemeye geçilmeli ve elde olunacak sonuçlara göre bu tip okullar teşmil edilmelidir.

2 — Lise müfredat programları, gerek çevre ihtiyaçlarını, gerekse öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyet yönünden olan ferdî ayrılıklarını karşılamak üzere çeşitli kollara göre değil, mecburî seçmeli dersler rejimine göre düzenlenmelidir. Mecburi dersler lise seviyesinde genel kültürü sağlıyan derslerdir. Seçmeli dersler ise her öğrencinin ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre seçeceği ve ilerideki öğrenimi için gelişme, derinleşme imkânlarını veren derslerdir. Mecburi derslerin seviyesi okuldaki öğrencilerin ortalama seviyesine göre düzenlenmelidir. İlgi, istidat, kabiliyet ve ilerde tutacakları yöne göre bu derslerde derinleşmek istiyen öğreciler bu maksatla seçmeli derslerden faydalanmalıdır. Mecburi derslerle seçmeli dersler arasındaki orantı sınıf yükseldikçe seçmeli dersler lehine artmalı ve öğrenim süresince, yani üç yıl içinde, seçmeli derslere ayrılacak zaman diğer derslere ayrılan zamanın üçte birinden az olmamalıdır.

3 — Liselere öğrenciler imtihansız olarak girmelidirler.

4 — Klâsik kola bazı liselerimizde deneme mahiyetinde yer verilmelidir.

5 — Çeşitli olgunluk imtihanları sistemi.

Konu IV — Kolejler ve Takviyeli Yabancı Dil Liseleri

Teklifler:

1 — Deneme mahiyetinde öğretim yapan Bakanlık Kolejleri yanında yine deneme mahiyetinde yabancı dil öğretimini takviyeli olarak yapan liseler de açılmalıdır.

2 — Bu okullarda yabancı dil ve diğer bazı derslerin yabancı dil ile öğretimi için Türk öğretmenler yetiştirilmelidir.

3 — Takviyeli yabancı dil liselerinin yurdun çeşitli bölgelerinde, tercihen Doğuda açılması uygun olur.

Konu V — Akşam Liseleri

Teklifler:

1 — Akşam liselerinin sayıları artırılmalı ve orta kısımları da açılmalıdır.

2 — Bu liseler dört yıl olarak kalmalıdır.

Konu VI — Mektupla Öğretim

Mektupla öğretim geliştirilmelidir.

Konu VII — Ölçme, Değerlendirme, Rehberlik ve Disiplin

Konu VIII — Öğretimin paralı olması

Öğretimin ücretli oluşu ilkesi kabul edilmemiştir.

Konu IX — Parasız yatılılık

Maddî imkânlardan yoksun öğrencilerin kabiliyetleri yönünde ve oranında öğrenim yapabilmeleri için parasız yatılılık sistemi her derece ve tipteki okullarımıza teşmil edilmeli ve parasız yatılı öğrenci kontenjanı genişletilmelidir. Parasız yatılı öğrenci seçiminde belirli bir başarı seviyesi gözönünde tutulmalıdır.

MESLEKÎ VE TEKNİK ÖĞRETİM

Millî eğitimin bütünü içinde ve onun bir bölümü olan meslekî ve teknik öğretim başlıca üç kısımda incelenmiş bulunmaktadır.

A — Kız Teknik Öğretim
B — Erkek Teknik Öğretim
C — Ticaret Öğretim.

A — KIZ TEKNİK ÖĞRETİM

Konu I — Amaçlar

Kız teknik öğretimin amaçları, "Millî Eğitimin Temel İlkeleri"ne uygun olarak, Türk kadınlarını,

a) Millî kültürü benimsemiş, aile ocağına bağlı, evinin ihtiyaçlarını beceriklilik ve uyanıklılıkla karşılıyabilen, iyi zevceler, bilgili ve şefkatli anneler;

b) Çevrenin yaşama şartlarını geliştirmek için sosyal faaliyetlerde görev almağa istekli; sanat zevkini yaymak, geliştirmek ve günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kendi alanında uygulama yeteneğine ulaşmış; mahallî sanatları değerlendirmeğe yeterli; meslekî bilgi ve becerikliklerini memleket ekonomisi yararına kullanan, zamanını ve enerjisini değerlendirebilen üretici yurttaşlar olarak yetiştirmektir.

Konu II — Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu

Tarif:

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, orta dereceli kız teknik öğretim okullarında atelye ve meslek derslerini okutacak, yeteri derecede genel kültüre, pedagojik formasyona ve meslekî becerikliğe sahip öğretmenler yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli bir öğretmen okuludur.

Teklifler:

1 — Mevcut okul gerekli her çeşit yetiştirme imkânlarına kavuşturulmadıkça yeniden bir Kız Teknik Öğretmen Okulu açılması düşünülmemelidir. Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu her hususta takviye edildikten ve yeter sayıda öğretim üyesi yetiştirildikten sonra Doğu Anadolu'da ikinci bir okul açılmalıdır.

2 — Haftalık çalışma (44) saatten (36) saate indirilmelidir.

3 — Giriş imtihanları ve idarî yönetmelikler ıslâh edilmeli; okulda rehberlik teşkilâtı kurulmalıdır.

4 — Yetişmek, görgü ve bilgilerini artırmak için, bu okulun öğretmenleri yabancı memleketlere tercihan gönderilmelidir.

5 — Okulda, müfettişlik, rehberlik ve idarecilik gibi alanlar için ihtisas sınıfları açılmalıdır. Bu görev, açıldığı takdirde, Eğitim Fakültesine veya Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsüne bırakılmalıdır.

Konu III — Kadın Meslek Öğretmen Okulu

Tarif:

Kadın Meslek Öğretmen Okulu kadın meslek okulları (bugünkü akşam kız sanat okulları) için atelye öğretici elemanlarını yetiştiren iki yıllık bir öğretmen okuludur.

Teklifler:

1 — Bu okulun öğretim süresi dört sömestr olarak düzenlenmelidir.

2 — Okulun öğrencileri köy kadınları gezici kurslarında en az beş yıl başarı ile çalıştığı tesbit edilen kabiliyetli kimseler arasından imtihanla seçilmelidir.

3 — Okul yatılı olmalıdır.

4 — Okulda geçen iki yıl kıdeme sayılmalıdır.

Konu IV — Köy Kadınları Gezici Kurslarına Öğretmen Yetiştirme

Teklifler:

1 — Öğretim süresi üç aydan dokuz aya çıkarılmalı ve yetiştirme işi tek merkezden idare edilmelidir.

2 — Kursa istikamet verecek elemanların yetiştirilmesi için Sağlık, Tarım ve diğer ilgili Bakanlıklarla işbirliği yapılmalıdır.

3 — Köy Kurslarına Öğretmen Yetiştirme Merkezinin idareci elemanları ile öğretim kadrosunda çalışacak uzmanlar, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu mezunları arasından seçilmeli ve ihtisas yapmak üzere yabancı memleketlere gönderilmelidirler.

4 — Kurs rehber öğretmeni: en az beş yıl başarı ile köy kadınları gezici kursu öğretmenliği yapmış olanlardan vilâyetlerince aday gösterilenler arasından Millî Eğitim Bakanlığınca seçilecek öğretmenler, denetleyici ve rehber öğretmenlik kursuna tâbi tutulmalı ve başarı sağlıyanlar kurs rehber öğretmeni olmalıdırlar.

Konu V — Olgunlaşma Enstitüleri

Tarif:

Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, kız enstitülerini veya kadın meslek okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin meslekî beceriklik, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleriyle hayatlarını kazanabilecek şekilde yetişmelerini sağlamak amaciyle açılmış bir kurumdur.

Teklifler:

1 — Olgunlaşma enstitülerinin döner sermaye ve idare yönetmelikleri ıslâh edilmiştir.

2 — Mevcut enstitülerin bina yapımı, tesisat ve döşeme ile ilgili giderleri karşılanmalı ve bu kurumlar personel bakımından takviye edilmelidir.

3 — On yıl içinde Adana ve Bursa'da birer olgunlaşma enstitüsü açılmalıdır.

Konu VI — Hazır Giyim Atelyesi

Tarif:

Hazır Giyim Atelyesi, kız sanat enstitüleri mezunlarını ve kadın meslek okullarının (Akşam Kız Sanat Okulu) biçki-dikiş şubelerinden kurs belgesi alanları kabul eden ve hazır giyim ihtisası yaptıran bir kurumdur.

Teklifler:

1 — Hazır Giyim Atelyesi için özel bir yönetmelik yapılmalıdır.

2 — Mevcut atelye tam bir şekilde gelişmeden yeniden bir atelye açılmamalıdır.

Konu VII — Kız Enstitüleri

Tarif:

Kız enstitüleri ortaokula dayalı ve genç kızlarımıza iyi ev kadınlığı ve vatandaşlık nitelikleriyle birlikte verimli bir üretmen olarak hayatlarını kazanabilmelerini mümkün kılacak bilgi ve becerikleri kazandıran üç yıllık bir meslek okuludur.

Teklifler:

1 — Bu okul, ilkokula dayalı ve öğretim süresi beş yıl olan orta dereceli meslek okulu yerine, ortaokula dayalı üç yıllık meslek okulu haline getirilmeli ve adı "Kız Enstitüsü" olarak kalmalıdır.

2 — Yeni hazırlanacak müfredat programları,

Birinci sınıflarda % 35 genel bilgi, % 65 atelye ve meslek dersleri,

İkinci sınıflarda % 30 genel bilgi, % 70 atelye ve meslek dersleri,

Üçüncü sınıflarda % 25 genel bilgi, % 75 atelye ve meslek dersleri olarak ayarlanmalıdır.

3 — Bir ders yılı en az 36 tam hafta (tatil hariç), haftalık ders saati de 36 olarak kabul edilmelidir.

4 — Kız enstitülerinde, mevcut branşlara ilâveten, hemşire yardımcılığı, büro eğitimi ve tıbbî sekreterlik meslek dalları da ihdas edilmelidir.

5 — Sınıf geçme ve bitirme imtihanları, disiplin yönetmelikleri günün ihtiyaçlarına göre yeniden gözden geçirilmelidir. (Bakınız: Ölçme ve Değerlendirme sayfa 147).

6 — İlgili fakültelere girmek istiyenler için bir olgunluk imtihanı ihdas edilmelidir. (Bakınız: Olgunluk Sistemi sayfa 152).

Konu VIII — Kadın Meslek Okulları (Akşam Kız Sanat Okulları)

Tarif:

Kadın meslek okulları Türk kadınını besin, beslenme, çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili problemlerinin çözümünde ehil hale getiren; evini beceriklilikle idare etmeye yeterli kılan ve ona icabında el sanatlarından biriyle hayatını kazanma imkânı sağlıyan kurs mahiyetinde okullardır.

Teklifler:

1 — Bu okullar içinde aynı zamanda okuma-yazma bilmiyenler için okuma-yazma kursları açılmalı ve öğrenciler kültür ve sanat yönünden geliştirilmelidirler.

2 — Sağlık Bakanlığı ile işbirliği yapılarak hemşire yardımcılığı konusu ayrı bir branş olarak ele alınmalıdır.

3 — Okulun müfredat programları, sınıf geçme ve imtihan yönetmelikleri yeniden ele alınmalıdır.

Konu IX — Yetiştirici ve tamamlayıcı kadın meslek sınıfları ve kursları

Teklifler:

1 — İlkokul öğreniminden sonra türlü sebeplerle örgün bir öğrenim imkânı bulamıyan 12-15 yaş arasındaki genç kızlarımız için, İlköğretim Dairesi ile işbirliği yapılarak, iki yıllık yetiştirici ve tamamlayıcı meslek kursları ve sınıfları açılmalıdır.

2 — Bu kurslar ve sınıflar için özel yönetmelikler ve müfredat programları hazırlanmalıdır.

Konu X — Köy Kadınları Gezici Kursları

Tarif:

Köy kursları bir ve iki devreli olmak üzere iki tiptir:

a) Bir devreli kurslar köy kadınları gezici kursları adiyle köylerde açılır ve öğretim süresi 7 - 8 aydır.

b) İki devreli kurslar ilçe kadın kurslarıdır ve ilçelerde ve nüfusu elverişli bucaklarda tertiplenir. Öğretim süresi iki yıldır. Kursun açılma ve kapanma zamanları çevrenin iklim şartlarına ve halkın meşguliyetine göre ayarlanır.

c) Haftalık çalışma saatı 36 dır.

Teklifler:

1 — Köy kadınları gezici kurslarının programları ve yönetmelikleri yeniden gözden geçirilmelidir.

2 — Bölge okullarını bitiren kız çocuklarına, aile hayatıyla ilgili bilgilerin verilmesi maksadiyle iki devreli yetiştirici ve tamamlayıcı kurslar, bu okullar, içinde açılmalı ve devamlı olarak faaliyet halinde bulundurulmalıdır.

3 — Bir ve iki devreli kursların daha fazla Doğu ve Güney-Doğu bölgelerinde açılması uygun olur.

B — ERKEK TEKNİK ÖĞRETİM

Konu I — Amaçlar

Erkek Teknik Öğretimin amaçları şunlardır:

a) "Millî Eğitim Temel İlkeleri"ne uygun olarak gençleri ve yetişkinleri memleketimizin ekonomik ve endüstriyel bakımdan gelişmesini

sağlıyacak alanlarda ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre, birer meslek sahibi ve iyi birer üretmen olarak yetiştirmek;

b) Çeşitli kademelerdeki teknik elemanların meslekî bilgi ve becerik-lerini geliştirmek;

c) Memleketin teknik alanda duyduğu insan-gücü ihtiyacını yeteri kadar bilgili, yapıcı, yaratıcı eleman yetiştirilmek suretiyle karşılamak;

ç) Türlü mesleklerin toplum içinde lâyık oldukları ilgi ve itibara kavuşmasını sağlamak.

Konu II — Çıraklık Müessesesi

Bakanlıklararası bir Komisyon tarafından hazırlanarak Başbakanlık Makamına sunulmuş olan "Çırak, Kalfa ve Ustalar Hakkında Kanun Tasarısı"nın biran evvel kabulü ile uygulanmıya başlanması temenni olunur.

Konu III — Teknik Eğitim Merkezleri

1 — Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtından temin edilen 1.300.000 dolarlık kredi ile teçhizatı tamamlanacak olan "Ankara Teknik Eğitim Merkezi"nin kadro ve teşkilât kanunu biran önce çıkarılmalı ve on milyon lira civarında tahmin edilen tesis masraflarının karşılanması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

2 — Ankara'da kurulacak merkezde yapılacak denemelerden sonra büyük iş merkezlerimizde aynı mahiyette iki kurum daha açılmalıdır.

3 — Teknik Eğitim Merkezinin, bilhassa bu merkeze devam edecek yetişkinlerin iaşe, ibate ve ailelerinin geçimi ile ilgili problemlerini hallet-mek üzere ilgili Bakanlıklar ile diğer resmî ve özel teşekküllerin yetkili temsilcilerinden bir Komisyon kurulmalı; hazırlanacak esasların elbirliği ile uygulanmasına çalışılmalıdır.

Konu IV — İş içinde ve iş başında yetiştirme

Yurdumuzda iş içinde ve iş başında yetiştirme faaliyetleri halen Bakanlıklararası Prodüktivite Merkezi ile Çalışma Bakanlığı İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğünce programlı bir şekilde yürütülmektedir. Bu tip öğretime iş okullarımızda da yer verilmiş olduğundan Bakanlığımızın söz konusu kurumların yapmakta olduğu çalışmalara bilgi, tecrübe ve metot mübadelesi bakımından iştirakı zarurî görülmektedir.

Özel bir yatırıma lüzum kalmadan yapılacak bu şekil bir işbirliği teknik öğretimin endüstri ve iş yerleri ile temasını da daha geniş bir şekilde sağlıyacaktır.

Bu alanda sıkı bir işbirliği kurulmalıdır.

Konu V — Halk Eğitimi Meslek Kursları ve Akşam Sanat Okulları

1 — Kısa süreli her çeşit meslek kurslarının açıldığı ve halen üç bine yakın vatandaşın devam ettiği akşam sanat okulları on yıl içinde, asgari 30.000 vatandaşı yetiştirecek kapasiteye ulaştırılmalı ve bu maksatla gerekli tedbirler alınmalıdır.

2 — İlkokul öğrenimini tamamlamış, fakat üst kademede bir okula devam etmiyen 12-14 yaşındaki gençlerin İlköğretim ve Eğitim Kanunu gereğince çeşitli meslek kurslarına tâbi tutulması konusu kısa zamanda ele alınarak İlköğretim Dairesi ile işbirliği yapmak suretiyle Akşam Sanat Okulları çerçevesi içinde plânlanmalıdır.

Konu VI — Sabit İlçe, Gezici Köy Demircilik, Marangozluk ve Yapı Kursları

1 — Gezici köy kurslarında uygulanan programlar bölge ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde esnekliği haiz olmalı ve öğretmenleri buna göre yetiştirilmelidir.

2 — Bugünkü kurslar tedricen birleştirilerek bölge kursları haline getirilmeli ve bölge kurslarına her köyden ihtiyaca göre öğrenci alınmalıdır.

3 — Bölgelerin tesbiti esaslı bir incelemeye dayanmalı ve kursların teşkili ve faaliyetleri bir programa bağlanmalıdır.

4 — Bölge kurslarında yatılılığa yer verilmelidir. Bu maksatla mevcut tesislerden faydalanılmalıdır.

5 — Bölge kurslarına devam edenlerin, meslekî yetişmeleri yanında vatandaşlık ve sosyal cephelerinin geliştirilmesine de yer verilmelidir.

6 — Bölge kursları mevcut gezici kurslardan faydalanılarak kurulmalı; artakalan kurslar bugünkü şekli ile faaliyetlerine devam ettirilmelidir.

7 — Gezici köy kurslarının bir yerden bir yere naklinde taşıma giderleri ile öğretmenlerin yollukları verilmelidir.

8 — Bölge kurs Merkezi olarak yatılı ilköğretmen okulları, yetiştirme yurtları, bölge yatılı ilkokulları ve erkek sanat enstitüleri gibi kurumlardan faydalanılmalıdır.

9 — Kurslara alınacak öğrencilerin seçiminde, kurs sonunda köyünde çalışmayı kabul edenler tercih edilmelidir.

10 — Kursları bitirenlerin köyde iş yeri açmak üzere, İller Bankası-

nın köylere yardım fonundan veya diğer kaynaklardan yardım görmeleri temin edilmelidir.

11 — Bütün bu hususları yürütmek için gerekli kanun ve yönetmelikler hazırlanmalıdır.

12 — Köy kursu öğretmenliğinde 15 yıl başarı ile çalışanlar yetiştirme kurslarına tâbi tutularak akşam sanat okullarına bağlı halk eğitimi kurslarında görevlendirilmeli; böylece hem bu okulların öğretmen ihtiyaçları karşılanmalı, hem de öğretmenlerin sabit bir yerde yerleşme arzuları yerine getirilmelidir.

13 — Her yıl yedi tane olmak üzere on yılda yetmiş bölge kursu açılmalıdır.

14 — Köy kalkınması için yapılan çalışmaları müştereken yürütmek, hedefe daha kısa zamanda ve daha tesirli bir şekilde ulaşmak için Bakanlıklararası işbirliği temin edilmeli ve faaliyetler müşterek bir plâna bağlanmalıdır.

15 — Bölge özelliklerinden ve çeşitli sebeplerden ötürü kurs açılması imkânsız olan yerlerde, her türlü teçhizatı haiz özel taşıt araçlarına bindirilmiş kısa süreli gezici kurslar faaliyete geçirilmelidir.

Konu VII — Terzilik Tekâmül Enstitüsü

Dikiş tekniği alanında müessir metot ve buluşları yaymış ve kıymetli terziler yetiştirmiş olan Terzilik Tekâmül Enstitüsünün "Çırak, Kalfa ve Ustalar Hakkında Kanun Tasarısı" kabul edildikten sonra hizmetlerine daha fazla ihtiyaç hâsıl olacağından sayıları artırılmalı, kuruluş ve gelişmeleri plâna bağlanmalıdır.

Konu VIII — Birinci Devre

Erkek sanat ortaokulu ve yapı sanat ortaokulu, amaçları ve programları bakımından, genel olarak ortaokul gibi çok gayeli olarak mütalâa edilmelidir.

Konu IX — Orta Terzilik Okulu

12 yaşındaki gençlere meslek öğretimi yaptırılmasının sakıncaları gözönünde tutularak terzilik okulu da ortaokula dayalı üç yıllık bir meslek okulu haline getirilmeli ve bu okul için "Çırak, Kalfa ve Ustalar Hakkındaki Kanun Tasarısı" kabul edildiği takdirde hâsıl olacak durumun ışığı altında yeni bir program hazırlanmalıdır.

Konu X — Erkek Sanat Enstitüleri

Tarif:

Erkek sanat enstitüleri, ortaokula dayalı meslek okullarıdır.

Amaçları:

Erkek sanat enstitülerinin amaçları şunlardır:

a) Yapıcı ve yaratıcı bir muhakeme yeteneğine sahip, müteşebbis, işini ve mesleğini seven ve bununla iftihar edip iş ahlâkını benimsiyen, mesleği ile ilgili makine, alet ve malzemeleri iyi kullanarak iş yapabilme bilgi ve beceriklerini kazanmış, insan münasebetlerine ve iş idaresine vakıf, görev ve sorumluluk duygusu gelişmiş elemanlar yetiştirmek;

b) Bu elemanları, endüstri, bayındırlık ve diğer iş alanlarının ihtiyacı olan çeşitli sanat dallarında becerikler istiyen işlere kolaylıkla uyabilecek hale getirmek;

c) Ayrıca bu okullara devam eden üstün kabiliyetli gençleri branşları ile ilgili yüksek öğrenime hazırlamak.

Teklifler:

1 — Enstitülerin öğretim süresi üç yıla çıkarılmalıdır.

2 — Haftalık çalışma 36 saat ve ders yılı 36 tam hafta (tatiller hariç) olmalıdır. Ayrıca haftada 4 saat sosyal faaliyetlere ayrılmalıdır. Lüzum halinde seçmeli derslerle haftalık çalışma saati, sosyal faaliyetler hariç 40 a çıkarılabilmelidir.

3 — Erkek sanat enstitüleri mezunlarına bir unvan verilmesi konusu incelenmiş bir karara varılamamıştır. Unvanlar meselesi bütünü ile yetkili bir komisyon tarafından ele alınarak ayrıca incelenmelidir.

4 — Erkek sanat enstitülerinin birinci veya birinci ve ikinci sınıflarında müşterek bir programla öğretim yapılmalı; diğer sınıflarda, seçmeli dersler ve munzam kurslar yapılmak suretiyle gençlerin ilgi, istidat, ve kabiliyetlerine yer veren bir öğretim programı uygulanmalıdır. Erkek sanat enstitülerinin birinci veya ikinci sınıflarında haftalık atelye çalışmaları 20 saatten az olmamalı; seçmeli derslere yer verilmek için diğer sınıflarda atelye çalışması 16 saate inebilmeli veya atelyeyi seçenler için 24 saate yükselebilmelidir.

5 — Atelye çalışmalarının verimli ve etken olabilmesi için, meslekler in çeşit ve öğretim şekilleri gözönünde bulundurularak 8-15 öğrenciye bir atelye öğretmeni ayrılmalıdır.

6 — Genel bilgi ve teorik meslek dersleri için sınıf mevcutları 30 u geçmemelidir.

7 — Okul müdürlerinin yetkileri, sorumlulukları ile denk hale getirilmelidir.

8 — Bu okullarla ilgili ve halen uygulanmakta olan çeşitli kanunlar ihtiyaçlara göre yeni baştan ele alınıp değiştirilmelidir.

9 — Haftada bir saatlik derslerin tatbikatta verimli olmadığı ve öğretmenin haftada bir saatlik dersleri esnasında öğrencilerini tanımak için yeter zaman ve fırsat bulamadıklarından dolayı herhangi bir ders için haftada iki saatten az zaman ayrılmamalıdır.

10 — Erkek sanat enstitülerinin bina ve teçhizat bakımından tamamlanması işine önce, istatistiklere göre en fazla gelişme gösteren endüstri bölgelerinden başlanmalı; sonra da diğer coğrafi ve idari bölgelere geçilmelidir.

11 — Üç yıllık erkek sanat enstitüleri, kuruluş amaçlarına uygun olarak teçhiz edilmeden ve noksan olan öğretim ve atelye binaları tamamlanmadan yeni okullar açılmamalı, mevcutların genişletilmesi suretiyle ihtiyaçların karşılanması cihetine gidilmelidir.

12 — Bayındırlık, endüstri ve iş hayatımızın hangi meslekler için, ne miktar ve kalitede teknik elemana ihtiyacı olduğu tesbit edilmeden, herhangi bir alandaki gerçek ihtiyaçların etüdleri Devlet Plânlama Dairesi tarafından yapılmadan bugünkü tip enstitülerin adedi çoğaltılmamalıdır.

13 — Erkek sanat enstitülerindeki sanat şubeleri çeşit olarak yeter değildir. Şartlar zorladığı ve ihtiyaçlar tamamlandığı takdirde, karakter ve çeşitleri aşağıda belirtilen sanat şubeleri erkek sanat enstitülerinin bünyesinde açılmalıdır:

a) Yapı tesisat şubesi: bu şubenin programında ısıtma ve havalandırma tesisatı da yer almalıdır. Bu şubelerin yapı enstitülerinden çok, erkek sanat enstitüleri bünyesinde gelişebileceği kanaatine varılmıştır.

b) Tesviyecilik şubelerinde plâstik işlerin kalıpçılığına önemli bir yer verilmelidir.

c) Demircilik şubelerine, madenî yapı ve çelik doğrama konularına daha geniş yer vermek suretiyle, hayatiyet kazandırılmalı ve ihtiyaca göre yapı tesisatı konularına da önem verilmelidir.

ç) Seramik şubesi: seramik endüstrisinin ihtiyacı olan tatbikatçılar yetiştirmek üzere bu konuda Tatbikî Güzel Sanatlar Okulunca gerekli araştırmalar ve en uygun şekil tesbit edilmelidir.

d) Motorculuk şubeleri: halen uygulanmakta olan şekil esas kalmak

şartiyle bu şubelerde traktör, dizel motorları ve yol makinaları konularına çevrenin ihtiyaçlarına göre az veya çok yer verilmelidir.

e) Elektrik şubeleri: yurdumuzdaki elektrik endüstrisinin hızla gelişmesi karşısında, bu şubelerin sayısı çoğaltılmalıdır. Bu arada, Devlet Plânlama Dairesince yapılacak etütler esas olmak şartiyle, bir kısım okullarımızda ilk plânda ilâve şubeler açılması öncelikle düşünülmelidir.

14 — Erkek sanat enstitülerini bitirip branşları ile ilgili fakültelere girmek istiyenler bir teknik olgunluk imtihanına tâbi tutulmalıdırlar.

Konu XI — Yapı Enstitüleri

Yapı enstitülerinin amacı, erkek sanat enstitüleri bölümünde belirtilen amaçlar ve genel hükümler çerçevesinde, yapıcılık ile ilgili iş alanlarında memleketimizin muhtaç olduğu teknik elemanları yetiştirmektir.

Teklifler:

1 — Yapı enstitüleri de ortaokula dayalı üç yıllık meslek okulları haline getirilmelidir.

2 — Ahşap ve kârgir şubeleri birleştirerek müşterek bir Yapı Şubesi düşünülmelidir. Ayrıca, öğrencilere yeteneklerine göre seçmeli derslerle yapı marangozluğu ve yapı desinatörlüğü gibi konular üzerinde ihtisas yapma imkânları sağlanmalıdır.

3 — Doğu illerimizden birinde 500-600 öğrenciyi yetiştirecek kapasitede yatılı ve tam teşkilâtlı bir bölge yapı enstitüsü açılmalıdır.

4 — Bu okullarda halen uygulanmakta olan yatılılık sistemine devam edilmeli; yeni ihtiyaçları karşılamak üzere öğrenci kontenjanları artırılmalıdır.

5 — İhtiyaçlar zorladığı takdirde, erkek sanat enstitüleri bünyesinde yapı şubelerinin açılması cihetine gidilmelidir. Ancak bu hususun esaslı bir incelemeye dayanması gerekir.

6 — Yapı enstitülerinde teorik teknik dersleri okutacak ve atelye tatbikatı yaptıracak öğretmenleri yetiştirmek üzere Erkek Teknik Öğretmen Okulu programlarında gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

7 — Yapı enstitülerinde görevli öğretmenleri iş başında yetiştirmek üzere devamlı bir program düzenlenmeli ve ayrıca idareci ve öğretmenlerin yeni metotları öğrenmeleri ve geliştirebilmeleri için seminerler açılmalıdır.

8 — Sanat enstitülerinde olduğu gibi, öğretim giderlerini azaltmak üzere yapı enstitülerinde de döner sermaye ihdas edilmelidir.

Konu XII — Motor Sanat Enstitüleri

Motor Sanat Enstitülerinin amacı, erkek sanat enstitüleri bölümünde belirtilen amaçlar ve genel hükümler çerçevesinde, motorculuk ile ilgili iş alanlarında memleketimizin muhtaç olduğu teknik elemanları yetiştirmektir.

Teklifler:

1 — Motor sanat enstitüleri de ortaokula dayalı üç yıllık meslek okulları haline getirilmelidir.

2 — Ankara, İzmir, Adana Motor Sanat Enstitülerinin eksik kalan kısımları süratle tamamlanmalıdır.

3 — İstanbul ve Eskişehir Motor Sanat Enstitüleri için yeni bir proje hazırlanmalı ve süratle gerçekleştirilmesine çalışılmalıdır.

4 — Motor sanat enstitülerinde halk eğitimi ile ilgili akşam kursları açılmalıdır.

Konu XIII — Kimya Sanat Enstitüleri

Amaçlar:

Kimya sanat enstitüsünün amacı, erkek sanat enstitüleri bölümünde belirtilen amaçlar ve genel hükümler çerçevesinde, kimya endüstrisinde işçi ile kimya mühendisi arasındaki boşluğu dolduracak ve kimya lâboratuvarlarında kimyagerin yardımcısı olarak bilgi ve becerikli teknik elemanları yetiştirmektir.

Teklifler:

1 — Memleket ihtiyacı olan kimyacı teknik elemanların yetiştirilmeleri için okulun bina eksikleri süratle tamamlanmalı; öğrenci kadrosu 300 e çıkarılmalı ve her yıl 50-60 mezun vermesi sağlanmalıdır.

2 — Uygun görülecek bir yerde öğrenci kadrosu 300 ü aşmamak üzere ikinci bir okulun açılması düşünülmelidir.

3 — Tesislerin finansmanı ve mezunlara verilecek asgari ücretin tesbiti gibi hususlar resmî ve özel sektörün işbirliği ile temin edilmelidir.

Konu XIV — Mensucat Sanat Enstitüsü

Amaçlar:

Mensucat sanat enstitüsünün amacı, erkek sanat enstitüleri bölümünde

belirtilen amaçlar ve genel hükümler çerçevesinde, mensucat endüstrisi ile ilgili iş alanlarında memleketimizin muhtaç olduğu teknik elemanları yetiştirmektir.

Teklifler:

1 — Mensucat sanat enstitüleri de ortaokula dayalı üç yıllık meslek okulları haline getirilmelidir.

2 — İstanbul'da yapılması düşünülen Mensucat Sanat Enstitüsü binası, süratle tamamlanmalı; iplik, dokuma, boya ve apre şubeleri ile lâboratuvaları tam teşkilâtlı olarak kurulmalıdır.

3 — Bu okulun öğretmen, bina, her türlü teçhizatı ve ders araçları ile ilgili ihtiyaçlar tamamlanmadan yeni mensucat okulları açılmamalıdır.

4 — Devlet Plânlama Dairesince yapılacak etütlere ve belirtilecek ihtiyaçlara göre gerekirse, İzmir, Adana ve Bursa'da yatılı ve pansiyonlu mensucat sanat enstitüleri açılmalı ve böylece il ihtiyacından çok bölge ihtiyaçları karşılanmalıdır.

5 — İstanbul'daki Mensucat Sanat Enstitüsü 300 mevcutlu ve tam teşkilâtlı bir okul haline getirilmeli; bu okula pansiyonlu öğrenci de alınarak şimdilik diğer bölgelerin de eleman ihtiyacı karşılanmağa çalışılmalıdır.

6 — Mensucat sanat enstitüsünün öğretmen ihtiyacı çok önemlidir. Türkiye'de bu okula öğretmen yetiştirecek kurum mevcut değildir. Bu itibarla teorik teknik dersleri öğretmenlerini yabancı memleketlerde yetiştirmek gerekmektedir. Mensucat sanat enstitüsü ile Tatbikî Güzel Sanat Okulu mezunları arasından imtihanla seçilecek on öğrenci kendi branşlarında öğretmen olarak yetiştirilmek üzere yabancı memleketlere hemen gönderilmelidir.

Konu XV — Matbaacılık Okulu

Matbaacılık Okulunun amacı, erkek sanat enstitüleri bölümünde belirtilen amaçlar ve genel hükümler çerçevesinde, matbaacılıkla ilgili iş alanlarında, memleketimizin muhtaç olduğu tertip, baskı ve klişe dallarında teknik elemanları yetiştirmektir.

Teklifler:

1 — Bu okul öğrencileri modern bir kuruluşa sahip olan Millî Eğitim Basımevinin tesislerinden faydalandırılmalıdır. Okul eksikleri süratle tamamlanmalıdır. Önümüzdeki on yıl içinde kesin ihtiyaç olmadıkça ve bü-

tün şartlar yerine getirilmedikçe başka bir ilde yeni bir okulun açılması cihetine gidilmemelidir. Şimdilik mahallî eleman ihtiyaçları burslu öğrenci alınarak mevcut okulda yetiştirilmek suretiyle karşılanmalıdır.

2 — Matbaacılık Okulunun bir bütün halinde gelişmesi plâna bağlanmalı; bu maksatla dış teknik yardımlardan faydalanılmalıdır.

3 — İlk plânda âcil olarak Matbaacılık Okulunun, tertip, baskı ve klişe şubeleri için atelye öğretmenleri ile teorik teknik dersleri öğretmenleri yetiştirilmek üzere, kendi mezunları arasından imtihanla seçilecek en az üç eleman yabancı memleketlere gönderilmelidir.

Konu XVI — Müşterek hususlar

Yukarıda kaydedilen hususlara ilâveten ve bütün erkek teknik öğretim kurumları ile ilgili olmak üzere:

1 — Erkek teknik öğretim okullarına alınacak öğrencilerin iyi yetiştirilmelerini temin ve çok pahalı bir yetiştirme şekli olan teknik öğretimden beklenen verimin sağlanması için bu okullara alınacak öğrenci sayısı, okulların imkân ve şartlarına göre ayarlanmalıdır.

2 — Öğretim seviyesinin yükseltilmesini, standartların muhafazasını ve öğretim kurumlarımızın faaliyet gösterdikleri çevrelere daha iyi hizmet edilmelerini sağlamak maksadiyle teknik öğretim kurumlarımızın bünyelerinde "Teknik Öğretim Danışma Kurulları" kurulmalıdır.

Konu XVII — İş Okulları

Amaçları:

1 — Öğretim faaliyetleri ve mevcut branşları itibariyle iş okullarının amaçları, akşam tekniker, erkek sanat enstitüsü, sanat ortaokulu ve halk eğitimi meslek kursları bölümlerinde belirtilenlerin aynıdır. Bunlara ek olarak okulun özel amaçları ise aşağıdaki şekilde tesbit edilmiştir:

a) Açıldıkları yerlerde mevcut kurum, fabrika ve iş yerlerinin ihtiyacı bulunan elemanları, iş yerlerinin yardımı ile, yetiştirmek;

b) Mevcut imkân ve şartların müsaadesi ölçüsünde açıldıkları yerlerdeki toplumun meslekî ve kültürel alandaki gelişmelerine ve yetişmelerine yardım etmek;

c) Fabrika, kurum ve iş yerleri mensuplarının işine ve iş yerine daha faydalı birer eleman olarak yetişmelerine önayak olmak için gerekli faaliyetleri organize etmek; iş içinde ve iş başında öğretim metot ve tekniklerine göre kalifiye işçi yetiştirmek.

2 — Memleketimizde yeniden kurulacak ağır endüstri merkezlerinde, Karadeniz Ereğlisi gibi, birer iş okulu açılmalıdır.

3 — Gece, gündüz ve ekseri tatil günlerinde öğretim yapan bu okullardaki öğretmen ihtiyacı diğer okullarla kıyaslanamıyacak kadar fazladır. Bu okulların öğretmen ihtiyacı normal bir öğretim sağlıyacak şekilde karşılanmalıdır.

4 — Halen iş okullarında görevli öğretmenlerin, idarecilerin, bilhassa müdürlerin bilgi ve görgülerini artırmak amaciyle İngiltere, Fransa ve İtalya gibi memleketlerde aynı mahiyetteki öğretim kurum ve merkezlerinde incelemelerde bulunmaları, bu alanda modern teknik öğretim metot ve organizasyonlarını görmeleri temin edilmelidir.

Birinci Derecede Orta İhtisas Okulları

Konu XVIII — Yol makinaları tamirciliği ve operatörlüğü sınıfı

Yol makinaları tamirciliği ve operatörlüğü sınıfı Elâzığ Erkek Sanat Enstitüsünde bir şube haline getirilmeli ve eksik teçhizatın, mevcut işbirliği çevresinde, Karayolları Genel Müdürlüğünce tamamlanması sağlanmalıdır.

Konu XIX — Gündüz ve Akşam Tekniker Okulları

Amaçlar:

Lise ve erkek sanat enstitüsü mezunlarını alıp akşamları 3 veya gündüzleri 2 yıllık öğretim yaptıran bu okulların amacı mühendis ile ustabaşı arasındaki boşluğu kapatacak olan teknik personeli yetiştirmektir.

Teklifler:

1 — Bugünkü sistemle öğretim yapan akşam tekniker okullarından, iş alanı ve gelişme imkânları elverişli olmıyan yerlerde kurulmuş olanlar müsait yerlere nakledilmelidir.

2 — Büyük endüstri merkezlerindeki tekniker okullarının resimhane, lâboratuvar, ders ve atelye teçhizat ve malzeme eksikleri süratle tamamlanmalıdır.

3 — Bu okulların yönetmelik ve müfredat programları yeniden ele alınıp ıslah edilmeli ve ders kitapları yazdırılmalıdır.

4 — Mezunlarının görevleri ile hak ve selâhiyetleri tesbit edilip kanunî teminat altına alınmalıdır.

5 — Tekniker olarak çalışanlara mesleklerinde ilerleme imkânı vere-

bilmek için mektupla öğretimden de faydalanmalı ve çeşitli gelişme kursları açılmalıdır.

6 — Tekniker okulları mezunlarına mühendislik formasyonu verecek gece teknik okulları açılmalıdır. Ancak bu husus gerçek ihtiyaca ve Devlet Plânlama Dairesi tarafından yapılacak etütlere dayanmalıdır.

7 — Mevcut sistemin ıslâhı için alınacak bazı tedbirler:

a) Tekniker okullarına, enstitü ve liselerden mezun olup askerliğini yapan ve meslekte bilfiil iki yıl çalışarak (hazırlanmış bulunan Çırak, Kalfa ve Ustalar hakkındaki kanun hükümlerine göre) ustalık imtihanını verenler imtihanla alınmalıdırlar. Bunlar, formasyon bakımından muayyen bir işi tekniğin istediği şartlara uygun ve ekonomik bir şekilde yapan ve yaptırmasını bilen elemanlar olarak yetiştirilmelidir.

b) Bu okullarla endüstri arasında tam bir işbirliği kurulmalıdır.

c) Dışardan imtihanlara girmek istiyenler için de yukarıda tesbit edilen nizam uygulanmalıdır.

ç) Giriş imtihanlarında, kadroya göre öğrenci almak yerine belirli bir bilgi ve beceriklik seviyesi esas tutulmalıdır.

d) Akşam tekniker okulları için kadrolu esas öğretmen temin edilmelidir.

e) Bu okulların müfredat programlarında iş eğitim ve öğretimi, iş organizasyonu, sorumluluk duygusunu geliştirme ve personel idaresi konularına geniş yer verilmelidir.

f) Bazı büyük endüstri merkezlerindeki akşam tekniker okullarının programlarına, endüstrinin ihtiyaçlarını karşılıyacak şekilde eleman yetiştirmek maksadiyle esneklik verilmelidir.

Yüksek Dereceli Teknik Okullar

Konu XX — Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu

Amaçlar:

Tatbikî Güzel Sanatlar Okulunun amaçları şunlardır:

a) Mesleğin tekniğine hâkim ve yeni buluşlar yapmağa muktedir mütehassıs elemanlar yetiştirmek,

b) Bu elemanların ortaya koyacakları yeni formlarla endüstrimizin muhtaç olduğu gelişmeyi sağlamak.

Teklifler:

1 — İstanbul'da kurulan Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu bütün teşkilâtı ile tamamlanmadan bir yenisi açılmamalıdır.

2 — Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu içinde sanatkârane demircilik ve dövmecilik, kuyumculuk bölümlerini ihtiva edecek bir Maden İşleri Şubesi ile mevcut grafik sanatlar şubesine bağlı olarak fotoğraf ve filmcilik dalları ve Seramik Şubesine bağlı olarak da süs taşları işlemeciliği dalı açılmalıdır.

3 — Okulda mevcut çeşitli şubelerin bünyesi içinde her türlü meslekî gelişme kurslarına yer verilmelidir.

4 — Okul için bir kadro ve teşkilât kanunu çıkarılmalıdır.

Konu XXI — Erkek Teknik Öğretmen Okulu

Tarif:

Erkek Teknik Öğretmen Okulu, orta dereceli erkek teknik öğretim okullarında atelye ve meslekî teorik dersler okutacak, yeter derecede genel kültürü, pedagojik formasyonu olan, yüksek teknik bilgisi ve meslekî becerekliği bulunan öğretmenler yetiştiren dört yıllık yüksek dereceli bir öğretmen okuludur.

Teklifler:

1 — Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulunun başlamış olan inşaatı ikmal edildiğinde öğrenci mevcudu 1000 e çıkarılacaktır. Bundan dolayı İstanbul'daki ikinci bir Teknik Öğretmen Okuluna ihtiyaç kalmıyacaktır.

2 — Okulun adı "Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu" olmalıdır.

3 — Öğretmenlik formasyonu veren dersler diğer Meslekî ve Teknik Öğretim Yüksek Öğretmen Okulları ile aynı seviyede olmalı ve bu dersler, açıldığı takdirde, Eğitim Fakültesinde veya Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsünde okutulmalıdır.

4 — İleride lüzum görülen alanlarda müfettişlik, idarecilik, rehberlik gibi ihtisas sınıfları açılmalıdır. Bu sınıflar, açıldığı takdirde, Eğitim Fakültesinde veya Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsünde yer almalıdır.

5 — Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun, yüksek dereceli bir öğretmen okulu hüviyetine sahip olması için her türlü gelişmesini sağlıyacak bir kadro ve teşkilât kanunu çıkarılmalıdır. Bu kanun da kaliteli öğretmen temini sağlıyacak özel hükümler ile idarî kademelerin daha iyi

işlemesini mümkün kılacak şube şeflikleri ve okul kurulu gibi kuruluşlara yer verilmelidir.

6 — Müfredat programları yeniden ele alınmalı ve üç yıllık erkek sanat enstitülerinde yetki ile atelye ve teorik meslek dersleri okutabilecek öğretmenleri yetiştirecek seviyeye çıkarılmalıdır. Bu okulun özelliğini teşkil eden atelye öğretimine her sınıfta meslek branşlarına göre, haftalık mesainin en az % 30 - 40 ı arasında yer verilmelidir.

7 — Okul yönetmelikleri yeniden hazırlanmalıdır.

8 — Bu okulda, evvelce mevcut olan ve faydası tecrübe ile sabit bulunan "yeterlik dersleri" tekrar ihdas edilmelidir.

9 — Okulun çeşitli branşlarda ihtiyacı olan öğretmenlerin yetiştirilmesi işi derhal ele alınmalıdır. Bu maksatla her yıl on öğretmen olmak üzere beş yılda yabancı memleketlere (50) öğretmen gönderilmelidir. Çeşitli branşlara göre ihtiyaç okulca tesbit edilmeli ve adaylar bu okul mezunları arasından seçilmelidir.

10 — Bir yandan yabancı memleketlerde öğretmen yetiştirirken diğer yandan da kendi öğretmenlerini okul bünyesi içinde yetiştirme imkânı sağlanmalı ve bu husus kuruluş kanununda yer almalıdır.

11 — Okul yayın yönetmeliğinde ders ve yardımcı ders kitaplarının yazılmasını teşvik edecek mahiyette hükümler bulunmalıdır.

12 — Okulun lâboratuvarı yeni hazırlanacak müfredat programlarına cevap verecek seviyeye getirilmeli; ayrıca atelye çalışmalarında yapılan işlerin teknik niteliklerini kontrol ve tetkik etmek üzere atelyelerin yanı başına birer lâboratuvar ilâve edilmelidir.

13 — Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu aynı zamanda, erkek teknik öğretim kurumlarının öğretim ve eğitim bakımından bir araştırma merkezi haline getirilmeli; okul, bu araştırmaların bütün kurumlara duyurulması için, bir yayın organına sahip kılınmalıdır.

Konu XXII — Teknik Okulları

Amaçlar:

Bu okullar çeşitli dallarda mühendis yetiştirmek üzere kurulmuşlardır.

Teklifler:

1 — Mevcut Yıldız Teknik Okulunun bugün için en önemli problemi

öğretim üyeliğinde devamlılığı sağlıyan yetiştirme sisteminden mahrum oluşudur.

Bunun için:

a) Teknik okul öğretmenleri maaş, ücret ve tazminat bakımından en iyi şekilde tatmin edilmelidirler.

b) Öğretmenlerini belirli bir nizama göre kendi bünyeleri içinde yetiştirme imkânları sağlanmalıdır.

c) Öğretmenlerin terfilerini sağlamak üzere lüzumlu kadrolar temin edilmelidir.

Konu XXIII — Mektupla Öğretim Merkezi

Amaçlar:

Mektupla öğretimin amaçları:

a) Okullara çeşitli sebeplerle devam imkânını bulamıyan okul çağındaki çocukları,

b) Yetişkin yurttaşlardan meslekî bilgi ve kültürünü artırmak istiyenleri,

c) Daha yüksek derecedeki meslekî ve teknik öğretim okullarının dışardan sınıf geçme ve bitirme imtihanlarına girecekleri,

d) Çalıştıkları işlerden ayrılmadan bilgilerini artırmak ve daha yüksek kademelere ulaşmak istiyenleri ders mektupları ile yetiştirmektir.

Teklifler:

1 — Mektupla öğretim sistemi memleketimizde henüz başlangıç devresindedir. Bu itibarla mektupla öğretim teşkilâtının kurulması ve masraflarının tesbiti ancak iki yıllık bir denemeden sonra yapılmalı ve elde edilecek sonuçlara göre gelişme plânları hazırlanmalıdır.

2 — Öğretmeni işbaşında yetiştirme ile yetişkinler eğitimi konularında bu yoldan faydalanmak düşünülmelidir.

3 — Gelecek on yıl içinde:

a) Elektrik teknikerliği kursları
b) Makina teknikerliği kursları
c) Yapı teknikerliği kursları
ç) Teknik ve meslekî resim kursları
d) Muhasebe kursları
e) Daktilografi ve stenografi kursları
f) Matematik kursları
g) Ev ekonomisi kursları

h) Çıraklık Kanunu yürürlüğe girdikten sonra açılması zarurî olacak teorik meslek dersleri ile ilgili kurslar Mektupla Eğitim Merkezi tarafından faaliyete geçirilmelidir.

C — TİCARET ÖĞRETİM

Konu I — Amaçlar

Ticaret öğretimin başlıca amaçları "Millî Eğitimin Temel İlkeleri"ne uygun olarak, öğrencileri

a) Genel ve meslekî bilgi ve beceriklerle donatmak ve onların bizzat inceleme, bilgilerini uygulama ve özellikle kişisel teşebbüslerde bulunma yeteneklerini artırmak,

b) İş hayatının ilgili meslek dallarına her seviyede kaliteli elemanlar yetiştirmek;

c) Kabiliyetli öğrencilerin meslekleriyle ilgili yüksek öğrenime hazırlanmalarına imkân vermek.

Konu II — Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu

Tarif:

Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu, orta dereceli ticaret okullarına öğretmen yetiştiren yüksek dereceli bir öğretmen okuludur.

Teklifler:

1 — Okulun öğrenim süresi dört yıla çıkarılmalıdır.

2 — Müfredat programları yeniden ele alınmalı ve okul yalnız meslek dersleri öğretmenleri değil, aynı zamanda ticaret okullarında ikinci branş olarak matematik veya yabancı dil okutabilen öğretmenler yetiştirmelidir.

3 — Öğretmenlik formasyonu veren dersler, açıldığı takdirde, Eğitim Fakültesinde veya Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsünde okutulmalıdır.

Konu III — Ticaret Ortaokulu

Ticaret Ortaokulu da çeşitli gayeli ortaokul olarak kabul edilmiştir.

Konu IV — Ticaret Lisesi

Tarif:

Ticaret Lisesi ortaokula dayalı üç yıllık bir meslek okuludur.

F. 10

Teklifler:

1 — Ticaret Liselerinin müfredat programları ele alınarak yeni baştan incelenmeli; ders çeşitleri azaltılmalı ve meslek dersleri saatleri kuvvetli bir meslek bilgisi verecek şekilde artırılmalıdır.

2 — Genel kültür dersleri meslekî yetişme için gerekli olan miktarda ve teksifî olarak verilmelidir.

3 — Programın zaman bakımından % 25 - 30 u da teorik meslek derslerine ayrılmalı ve meslek özelliği gözönüne tutularak, genel bilgi derslerinde benzeri diğer meslek okullariyle beraberlik sağlanmalıdır.

4 — Ticaret Lisesi mezunlarından kabiliyetli ve başarılı olanların ilgili fakültelere ve yüksek okullara gidebilmeleri için bir "çeşitli olgunluk sistemi" ihdas edilmeli ve bu olgunluğa hazırlık için okul içinde yetiştirme kursları açılmalıdır. Ancak her şeyden önce ticaret liselerinin meslek okulu niteliği muhafaza edilmelidir.

Konu V — Takviyeli yabancı dil öğretimi yapan ticaret liseleri

Teklifler:

Yurt içi ve yurt dışı ekonomik ve ticari faaliyetlerin ve bu alandaki milletlerarası temasların gün geçtikçe artmakta olması ve önem kazanması dolayısiyle yeter derecede yabancı dil ile mücehhez personelin yetiştirilmesi için yabancı dil öğretimi yapan ticaret liseleri açılmalıdır.

Konu VI — Otelcilik ve Turizm Okulları

Teklifler:

1 — Turizm endüstrisinin memleketimiz için arzettiği büyük önem karşısında bu alanda yüksek seviyede elemanlar yetiştirmek için yüksek dereceli turizm okulları açılmalıdır.

2 — Memleketimizin önemli turistik bölgelerinde olmak üzere şimdilik 2 - 3 yerde orta dereceli otelcilik okulu açılmalıdır. Bu okulların dersleri, bazı genel bilgi dersleri dışında, tamamen tatbiki olmalı ve öğrenciler otel ve lokanta gibi iş yerlerinde bilfiil çalışmalıdırlar.

Konu VII — Sekreterlik Okulları

Tarif:

Sekreterlik okulları, genel ve özel sektöre ait iş yerlerinde çalışmaların metodlu olarak yürütülmesinde ve netice olarak verimin artırılmasında

yardımcı olacak bilgili ve becerikli memur ve sekreterler yetiştirmek maksadiyle açılan okullardır.

Teklifler:

1 — Sekreterlik okullarının sayısı artırılmalıdır.

2 — Bu okullar ticaret ve ekonomik faaliyetler bakımından iş hacmi geniş olan bölgelerde açılmalıdır.

3 — Bu okullara kız enstitülerinden başka lise ve ticaret lisesi mezunları da kabul edilmelidir.

4 — Bu okulların personel maddi vasıtalar itibariyle ticaret öğretime bağlanması uygun olur.

5 — Takviyeli yabancı dil öğretimi yapan ve öğrenim süresi daha uzun olan sekreterlik okulları deneme mahiyetinde açılmalıdır.

Konu VIII — Kurslar ve Seminerler

Teklifler:

1 — Halk eğitimi ticaret kursları çevrenin ihtiyaçlarına göre artırılmalıdır.

2 — Bu kurslarda birlik ve beraberlik sağlanması ve muntazam çalışmalarının temin edilmesi için gerekli tedbirler alınmalı ve müfredat programları ıslah edilmelidir.

3 — Turistik önemi olan yerlerde turizm, aşçılık, garsonluk, bay ve bayan berberliği gibi hizmetler için kurslar açılmalıdır.

4 — Bu kurslar Turizm Bakanlığı, Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü ve Ticaret Öğretim Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer kurumlar arasında kurulacak bir koordinasyon organı yolu ile tertiplenmeli ve kursların organizasyonu, yönetimi ve teftişi Ticaret Öğretim Genel Müdürlüğünce yapılmalıdır.

EĞİTİMİMİZDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Konu I — Eğitimin Genel ve Özel Amaçları

Teklifler:

1 — Her okul seviyesinde eğitimin erişmeğe çalıştığı genel amaçlar kolayca anlaşılabilecek açıklık ve müşahhaslıkla tesbit edilmelidir.

2 — Her okul çeşidinin, genel eğitim amaçları çerçevesi içinde olarak

kendi özel fonksiyonlarına ait özel amaçları, açık ve müşahhas şekilde tesbit edilmelidir.

3 — Her okul tipinde okutulan derslerin hedefleri, açık ve müşahhas bir şekilde tesbit edilmeli ve bu hedefler gerek okulun özel amaçları, gerekse eğitimin genel amaçları ile ahenk içinde bulunmalıdır.

Konu II — İmtihan Sistemi

Teklifler:

1 — Başarıyı objektif olarak ölçemiyen sözlü bitirme imtihanları yapmağa öğretmenler zorlanmamalıdır. Bu imtihan şekli tedricen yerini diğer objektif ve güvenilir ölçme yollarına terketmelidir.

2 — Yazılı imtihanlar kullanılırken, belirtilen kusurlarından sakınacak tedbirlere başvurulmalıdır (*).

3 — Pratik derslerdeki başarının değerlendirilmesi, yapılan iş, işin yapılış safhaları olarak her dersin amaçlarına göre hazırlanmış derecelendirme cetvelleri ve diğer objektif değerlendirme yolları ile yapılmalıdır. Bu derslerin teorik tarafları, güvenilir hale konmuş yazılı imtihanlar ve objektif testlerle değerlendirilmelidir (**).

4 — Islah edilmiş yazılı ve pratik imtihanların yanısıra objektif ve güvenilir testlere de tedricen yer verilmeli ve bu çeşit ölçme araçlarının kullanılması için öğretmenler teşvik edilmelidir.

5 — Öğrenciler bilgi bakımından olduğu kadar, bir insan ve Türk vatandaşı olarak arzu edilen diğer davranım yönlerinden de değerlendirilmeli ve karnelerde bunlar ifade edilmelidir.

6 — Bütünleme müessesesi kalmalı, fakat bugünkü şekliyle muhafaza edilmemelidir. Bütünlemeye kalan öğrenciler kendi başlarına terkedilmiyerek akşam kursları, yaz kursları, gibi öğretmen nezaretinde yetiştirilme cihetine gidilmelidir.

7 — Öğrenim kurumlarına öğrenci seçme işi, her kurumun genel ve özel amaçlarına uygun objektif ölçme araçlariyle yapılmalıdır.

8 — Parasız yatılı okullara öğrenci seçme işinin testlerle yapılması için hemen tedbirler alınmalıdır.

9 — Sınıf geçme yerine ders geçme esası prensip olarak kabul edilmeli ve bunun tatbikine geçilmesi için gerekli bütün hazırlıklar etraflıca

(*) Yazıların ıslah yolları için Bak: Komite Raporu ek 2.
(**) Bak: Komite Raporu ek 3.

yapılmalıdır. Bu suretle "borçluluk" usulünün yarattığı problemler de kendiliğinden halledilmiş olacaktır.

10 — Öğretmenler, öğrenci başarısını kendi kafalarındaki ideal bir standarda göre değerlendirmemeli, sınıfın genel başarı seviyesini ve ferden öğrencinin gösterdiği gelişmeyi de dikkate almalıdır.

11 — Bütün okul basamaklarında not sistemi, beşli sistem şekline sokulmalı ve bu sistem, başarısızlığı değerlendirmiyecek şekilde şöylece ayarlanmalıdır:

	Sayı değeri
Pekiyi	5
İyi	4
Orta	3
Geçer	2
Zayıf	1
Boş (cezai)	0

12 — Notların ortalamaları, ara sınıflarda iki kanaat notunun tek tek ortalaması alınmak suretiyle tesbit edilmelidir. Bitirme imtihanında alınacak not, asgari geçer nottan aşağı olmamalıdır.

Konu III — İdareci ve Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinde Yetiştirilmesi

Teklifler:

1 Öğretmenlerin, eğitimin genel ve özel amaçları, ölçme ve değerlendirmenin temel ilkeleri ve önemli teknikleri, ıslah edilmiş yazılı ve pratik imtihanlar ve objektif testler hakkında yeteri kadar bilgi ve becerikler edinmiş olmalarına önem verilmelidir.

2 — Kullanılacak not sistemindeki her bir notun ne ifade ettiği ve ne çeşit bir başarıya verilmesi gerektiği öğretmenler tarafından iyice kavranmalıdır.

3 — Öğretmen yetiştiren kurumların programında ölçme ve değerlendirme konusuna gerekli önem verilmeli ve öğretmen adayları bu bilgi ve becerikleri bizzat uygulanmış şekilleriyle yaşıyarak yetiştirilmelidirler.

4 — Meslekte çalışmakta olan öğretmenlere, müfettişlere ve idarecilere kurs ve seminerler yolu ile ölçme ve değerlendirme anlayış ve becerikleri kazandırılmalıdır. Bu maksatla her yaz en az üç bölgede kurslar açılabilir veya bazı yerlerde akşam kursları tertibedilebilir.

5 — Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili müşküllerini halledecek ve sorularını cevaplandıracak bir merkez ihdas edilmelidir. Test ve Araştırma Bürosu, bu gaye için teşkilâtlandırılırsa bu ihtiyacı karşılıyabilir.

6 — Ölçme ve değerlendirme ilke ve tekniklerini yaymak için sistemli bir yayına başlanmalıdır. Bu yayın, öğretmen kitapları serisi içerisinde yapılabileceği gibi Test ve Araştırma Bürosu da bu maksat için teşkilâtlandırılabilir.

7 — İdareci ve müfettişler,öğretmeni ve okul faaliyetlerini değerlendirirken, amaçlara uygun olarak geliştirilmiş değerlendirme çizelgeleri ve diğer kriterler kullanmalıdırlar.

8 — Müfettişlerin teftiş raporları tıpkı öğretmenlerin öğrencilere verdiği notlar gibi, mümkün mertebe öğretmeni geliştirici bir mahiyet de taşımalıdır. Bu maksatla, verdikleri raporlardan bazı özetler, öğretmenlere zaman zaman duyurulmalıdır.

9 —Ölçme ve değerlendirme alanında lüzumlu uzmanları gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında yetiştirmek için tedbirler alınmalıdır.

Konu IV — İmtihan Yönetmelikleri

Teklifler:

1 — İmtihan yönetmelikleri, eğitimin yeniden tesbit edilmesi tavsiye edilen genel ve özel amaçların ışığı altında yeniden düzenlenmelidir.

2 — İmtihan yönetmeliklerindeki sınıf geçme ve bütünleme müessesesine, imtihan zaman ve tarzlarına, not sistemine ait hükümler yukardaki tavsiyelere göre düzenlenmelidir.

3 — İmtihan yönetmelikleri, okul idaresine ve öğretmenlere daha geniş hareket serbestisi tanımalı ve daha çok ölçme ve değerlendirmenin yapılmasına rehberlik edecek temel ilkeleri vermelidir.

Konu V — Öğrencileri çeşitli yönlerden tanımak için gerekli imkân ve araçlar temini

Teklifler:

1 — Her öğrencinin gelişmesini objektif ve güvenilir olarak değerlendirmede lüzumlu olan

a) Zekâ,
b) Özel kabiliyet testleri ve

c) İlgi ve şahsiyet testleri

memleketimizde yapılacak olan araştırmalara dayanılarak geliştirilmelidir.

2 — Okullarda objektif testleri kullanmak istiyen öğretmenlerin muhtaç olduğu malzeme ve imkânlar, Bakanlıkça ve Okul-Aile Birliklerince en kısa zamanda temin edilme cihetine gidilmelidir.

Konu VI — Okullarda öğrencilere yardımda bulunacak rehberlik hizmetleri

Teklifler:

1 — Ferden her öğrencinin kendi imkân, kabiliyet, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun şekilde bir eğitim görebilmesine, buna paralel olarak en uygun öğrenim koluna ve en uygun mesleğe yönelmesine, öğrenimi boyunca duygusal intibak ve gelişmesine yardım edecek olan rehberlik faaliyetlerine okullarımızda önem verilmelidir.

2 — Rehberlik faaliyetlerinin gerektireceği objektif ölçme araçları ve yetişmiş elemanlar en kısa zamanda sağlanmalıdır.

3 — Rehberlik faaliyetleri için öğrencinin kabiliyetleri, imkânları ve gelişmesi hakkında toplanacak bilgiler sistemli bir şekilde kaydedilmelidir.

4 — Orta öğretim okullarında rehberlik maksatları için ihdas edilmiş olan "sınıf öğretmenliği" müessesesi lâyıkiyle ve rehberlik anlayışına uygun bir şekilde yürütülmelidir.

5 — Öğrencilerin çeşitli yönlerden gelişmesinde büyük yardımı olacak olan çeşitli öğrenci kolları gibi sınıf dışı faaliyetlerine bir rehberlik faaliyeti olarak yeni bir düzen ve önem verilmelidir.

6 — Bahsedilen rehberlik hizmetleri okul içinde yürütülürken, toplumda bu amaçlara yardımda bulunabilecek diğer kurum ve faaliyetlerle de sıkı bir irtibat kurulmalı ve bunlar koordine edilmelidir.

Konu VII — Diğer hususlar

Teklifler:

1 — Yukarda tavsiye edilen hususlar üzerinde araştırma ve denemelere girişilmeli ve araştırma sonuçları yayınlanmalıdır.

2 — Yukardaki tavsiyelerin gerçekleştirilmesiyle ilgili masraflar, ilgili müesseselerin bütçesinden karşılanmalı veya Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi bütçesine, "İnceleme ve Araştırma Giderleri" başlığı altında bir fasıl konulmalıdır.

Konu VIII — Öğretim yılının süresi

Okullarımızda öğretim yılı süresi 36 tam hafta (tatiller hariç), haftalık ders saati de 36 olmalıdır.

ÇEŞİTLİ OLGUNLUK İMTİHANLARI SİSTEMİ

Bu konuda Plânlama Kurulu Koordinasyon Grupunca kabul edilen karar sureti şudur:

"Lise ve dengi meslek okullarını bitirenler ilgili fakültelere giriş hakkını elde edebilmek için, yetiştirildikleri alanlara göre ihdas edilecek ve tek elden idare olunacak bir "çeşitli olgunluk imtihanları sistemi"ne tâbi tutulurlar. Olgunluk imtihanının şartları bu karar çerçevesinde olmak üzere Talim ve Terbiye Kurulunca hazırlanarak VII. Millî Eğitim Şûrası'na sunulacaktır."

Bu teklif, Talim ve Terbiye Kurulunca incelenmiş ve çeşitlilik esasları aşağıda özetlenen olgunluk projesinin Şûra'nın incelemesine sunulması uygun mütalâa edilmiştir.

1 — Lise ve dengi meslekokullarından bitirme diploması alanlar olgunluk imtihanlarına girebilirler.

2 — Olgunluk imtihanının amacı öğrencinin yetenek ve formasyonu bakımından üniversite öğrenimini takip edecek bir olgunluğa erişip erişmediğini tâyin etmek ve orta öğretim seviyelemesinde millî bir standart sağlamaktır.

3 — Olgunluk dersleri iki grupta toplanır: birincisi temel dersler, ikincisi özel dersler. Temel dersler fen olgunluğunda kompozisyon, matematik, yabancı dil ve Türk tarihidir; edebiyat olgunluğunda ise kompozisyon, edebiyat, yabancı dil ve Türk tarihidir.

Özel dersler seçime tabiîdir ve her okula göre tespit edilecek olan belli olgunluk dersleri arasında öğrencinin fen ve edebiyat olgunluk imtihanına girmek isteyişine göre seçeceği iki dersten ibarettir.

4 — Temel ve özel derslere göre olgunluk imtihanlarının kuruluşu şema 5 te gösterilmiştir.

5 — Olgunluk imtihanları sorularının hazırlanması ve değerlendirilmesi bir merkezden olacaktır."

YÜKSEK ÖĞRETİM

Konu I — Yabancı memleketlerde öğrenci yetiştirilmesi

Teklifler:

1 — Yabancı memleketlerde öğrenim, ihtisas, doktora gibi maksatlar için halen 2 600 kişilik döviz kontenjanı mevcuttur. Buna göre, yılda ortalama 300 öğrencinin öğrenime gönderilmesi mümkün olmaktadır. Bu kontenjan artırılmalıdır.

2 — Yüksek Öğretim Komitesi tarafından hazırlanan "Türk Öğrencilerinin yabancı memleketlerde okumaları ile ilgili Yönetmelik" Genel Öğretim Komisyonunca teklif edilen değişikliklere göre gözden geçirilmeli ve biran evvel kabulü için gerekli tedbirler alınmalıdır.

3 — Resmî sektör tarafından tahsil veya ihtisas için yabancı memleketlere gönderilecek öğrencilerden alınacak taahhütnamelerde, öğrenimlerini tamamlıyarak yurda döndüklerinde, çalıştırılacakları ihtisas alanları açıkça belirtilmelidir.

Konu II — Yüksek Öğrenim Öğrenci Fonu ve Yurtları

Bu konu, Komite çalışmalarından sonra Kurucu Meclis tarafından ele alınmış ve kabul edilen 351 sayılı "Yüksek Öğrenim Kredi Fonu ve Yurtlar Kurumu" Kanunu 16 Ağustos 1961 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Konu III — 4489 sayılı kanunun uygulanması

Teklifler:

1 — Üniversitelerce bilgi, görgü ve ihtisaslarını artırmak üzere yabancı memleketlere gönderilecek asistanların, 4489 sayılı kanunun 1. maddesinin (b) fıkrasındaki iki yıl hizmet kaydından müstesna tutulmaları lüzumlu görülmektedir.

Konu IV — Üniversiteler

Teklifler:

1 — Tanınmış yabancı üniversitelerde profesör unvanı almış vatandaşlarımız, üniversitelerimize aynı unvanlarla alınmalıdırlar.

2 — Üniversiteler arasında öğretim üyesi akımı sağlanmalıdır.

3 — Üniversiteleri üstün vasıfta öğretim elemanları ile besliyebilmek için, bu üniversitelerde görev alacak öğretim elemanlarına lojman, ek tazminat ve kıdem gibi özel avantajlar sağlanmalıdır.

4 — Üniversitelerde yabancı dil öğrenimini daha verimli kılmak üzere, bol sayıda ehliyetli okutmandan faydalanılmalıdır.

5 — Üniversitede öğretim ve araştırmalar için dışardan getirtilmesi zaruri olan her çeşit alet, malzeme ve maddelerin temini hususunda her yıl, üniversitelerce gösterilecek ihtiyacı karşılayacak kadar döviz tahsis edilmelidir.

6 — Üniversitelere ve öğretim üyelerine, öğretim ve ilmî araştırma maksadiyle dışarıdan getirilen veya yabancı Devlet kurumları veya kişiler tarafından bağışlanan her çeşit âlet, malzeme ve maddeler gümrük vergi ve muamelâtından muaf tutularak vakit kaybına uğramadan üniversitelere ulaştırılmalıdır.

7 — Önümüzdeki on yıl içinde yeni üniversiteler kurulması yoluna gidilmeyip gayretler mevcut üniversitelerin tamamlanmasına teksif edilmelidir. Şiddetli ihtiyaç karşısında ilerideki üniversitelerin nüvesini teşkil edecek fakülteler veya daha yüksek okullar açılmalıdır.

8 — Dış ülkelere senede 200 den aşağı olmamak üzere, eleman gönderilerek bunlara doktora ve doktora ötesi araştırmalar yaptırılmalıdır.

9 — Yabancılar tarafından Türkiye'de üniversite ve yüksek okul açılması ve idare edilmesi, millî kültürümüzün bağımsızlığı bakımından büyük mahzurlar taşımaktadır. Bu yol mutlak şekilde kapatılmalıdır.

Türk üniversite ve yüksek okullarında yabancı dilde öğretim yapılması da prensip itibariyle hoş görülecek bir husus değildir. Ancak, önemli ve istisnai hallerde, üniversitelerimizde öğretim ve ilmî çalışma yapmasında büyük fayda mevcut olan yabancı profesörlerin yabancı dilde öğretim yapabilmelerine imkân bağışlanmalıdır.

10 — Üniversitede yıllık öğretim süresi uzatılmalıdır.

11 — Üniversitelerde gece ve yaz öğretimi yapılmalı ve gece kursları tertiplenmelidir.

12 — Üniversiteler halkın ihtiyaç duyduğu alanlarda üniversite dışı halk eğitimi faaliyetlerine yer vermelidir.

13 — Üniversitelerde öğrencilerin problemleriyle, ders dışı faaliyetleriyle ve özellikle beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle meşgul olacak servisler ihdas olunmalıdır.

Konu V — Bilimsel Araştırma Konseyi

Bu konu, Komite çalışmalarından sonra Başbakanlıkta teşkil edilen özel bir Komisyon tarafından ele alınmış ve bir kanun tasarısı meydana getirilmiştir. Yasama organlarına intikal eden bu kanun tasarısı Koordinasyon Grupunda ayrıca incelennmemiştir.

ÖZEL OKULLAR

(Özel Okullar Komitesinin Komisyonda bazı değişikliklerle benimsenen raporunun, Koordinasyon Grupuna gelen şekli üzerinde yapılacak çalışmanın teklif olunan Özel Okullar ve Özel Öğretim Kurumları Kanun tasarısının dayandığı ilkelerin incelenmesi ve tartışılması şeklinde olması kabul edildiği için, bu ilkeler tâyin edilen bir komite tarafından Koordinasyon Grupuna sunulmuş ve aşağıdaki hususlar Koordinasyon Grupunun kararları olarak tesbit edilmiştir.)

Konu I — Türk Özel Okulları

Okul öncesi, ilk, orta ve lise basamaklarındaki resmî okullarımız ve diğer resmî öğretim kurumlarımız ihtiyaca yeter değildir. Bu okullara olan ihtiyacımız, gün geçtikçe artmaktadır. İleride daha da artacaktır. Bu ihtiyaç, Devlet eliyle daha uzun zaman giderilemiyecektir.

Bu sebepten:

1 — Türk özel okullarının ve eğitim kurumlarının, daha verimli hale gelebilmelerini, eğitim ve öğretim hizmetine resmî okullar yanında geniş ölçüde iştirak edebilmelerini sağlamak için, özellikle bugün ikili, üçlü öğretime gitmek mecburiyeti duyulan büyük şehirlerimizde, Türk müteşebbisinin emeğini ve sermayesini bu konuya yatırması teşvik edilmeli; bunlara maddi ve manevi yardımda bulunmalıdır.

2 — Özel öğretim kurumlarının rahatça kifayetli öğretmen bulabilmelerine imkân verecek tedbirler alınmalıdır.

3 — Özel öğretim kurumlarının, gerçek birer eğitim kurumu halinde çalışmalarını sağlıyacak idarî ve eğitsel tedbirler alınmalı ve bu tedbirlerin uygulanması için gerekli murakabe konulmalıdır.

4 — Özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin hayatlarının ve geleceklerinin teminat altına alınması ve bu öğretmenlere resmî okullarda çalışan öğretmenlerin sahip oldukları hakların verilmesi için gerekli hükümler getirilmelidir.

5 — Öğretim ve eğitim işinin özel sektör elinde alelâde bir ticaret konusu olmasını önleyici tedbirler alınmalıdır.

6 — Özel okulların ve eğitim kurumlarının, Millî Eğitim Bakanlığının irşat ve murakabesi altında gelişmelerini sağlıyacak hükümler getirilmelidir.

7 — Özel okulların eğitim, öğretim ce program bakımından — resmî okullarımız için de tavsiyeye değer görüldüğü gibi — denemelere girebilmelerini mümkün kılacak hükümler getirilmelidir.

8 — Özel okul müdür ve öğretmenlerinde, resmî okul müdür ve öğretmenlerinin vasıflarının aranması esas olarak kabul edilmelidir.

Konu II — Azınlık Okulları

1 — Azınlık okullarının, "Millî Eğitimimizin Temel İlkeleri"ne bağlı olarak çalışmaları temin edilmelidir.

2 — Bu okulların öğretmenlerinin ve idarecilerinin, Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit edilen vasıflarda olmaları ve bu okullarda çalışmakta olan öğretmen ve idarecilerin de iş başında yetiştirme yoluyla takviye edilmeleri gerekir.

3 — Bu okullarda çalışan Türk müdür yardımcılarının, türkçe ve türkçe kültür dersleri öğretmenlerinin seçimi ve yetiştirilmesi üzerinde önemle durulmalıdır.

4 — Bu okulların teftiş sistemi yeniden gözden geçirilmelidir.

Konu III — Yabancı Okullar

1 — Türkiye'de yeniden yabancı özel okul açılamaz.

2 — Özel okul mahiyetinde olmıyan (kültür merkezleri, yabancı dil kursları v. b.) öğretim kurumları, ancak kültür anlaşmaları gereğince açılabilir.

3 — Yabancı özel okulların, "Millî Eğitimimizin Temel İlkeleri"ne bağlı olarak çalışmaları temin edilmelidir.

4 — Yabancı özel okullara tâyin edilecek Türk müdürler (halen bunlara Türk müdür başyardımcısı denilmektedir), aslî görevi resmî okullarımızda olan öğretmenlerden seçilmelidirler.

5 — Yabancı özel okullara tâyin edilecek Türk müdür, Türk müdür yardımcıları, türkçe ve türkçe kültür dersleri öğretmenleri üzerinde önemle durulmalıdır.

DIŞ KÜLTÜR MÜNASEBETLERİ

Konu I — Memleketlerarası Münasebetler

1 — Aşağıdaki memleketlerle kültür anlaşmamız bulunmaktadır: Irak, Yunanistan, Hindistan, İtalya, Fransa, Pakistan, İngiltere, İspanya, Milliyetçi Çin, Federal Almanya, Belçika, Norveç, Libya, İran, Afganistan, Lübnan, Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri (Fulbright). Ayrıca Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan Avrupa Kültür Sözleşmesine katılmış bulunmaktayız.

Kültür anlaşması akdetmediğimiz diğer memleketlerle yerine ve gere-

ğine göre, karşılıklı kültür münasebetlerimiz mevcuttur. Bazı kültür anlaşmalarının karşılıklı olarak iyi işlediği şüphesiz olmakla beraber, bazılarının tek taraflı işlediği veya hiç işlemediği görülmektedir. Bu itibarla önce kültür münasebetlerimizin kararlı bir politikasını tesbit etmek, bunun devamlılığını sağlıyacak tedbirleri düşünmek, sonra mevcut kültür anlaşmalarını bu politikanın ışığı altında yeni baştan gözden geçirerek aksıyan taraflarını ıslah etmek maksadiyle bir Dış Münasebetler Komisyonu teşkil edilmelidir.

2 — Kültür anlaşmalarının daha verimli ve daha faydalı bir şekilde işliyebilmesini teminen her kültür anlaşması için, Dış Münasebetler Genel Müdürünün teşebbüsü ile Bakanlık içinde veya gerekirse dışında aranan vasıfları taşıyan kimselerden birer Daimî Komite kurulmalıdır. Bu Komiteler Dış Münasebetler politikamızın genel esasları yönünde çalışmalı, ilgili Dairelerle daimî işbirliği halinde bulunmalı, kültür anlaşmalarında derpiş olunan Karma Komisyon toplantılarının gündemini hazırlamalı, Karma Komisyonun Türk heyeti üyelerinin seçilmesinde danışmanlık etmeli, Karma Komisyon kararlarının sonuçlarını izlemelidir. Bir Komite, ihtiyaca göre birden fazla kültür anlaşmasının gerektirdiği işleri yürütebilmelidir.

Konu II — Hükümetlerarası veya Milletlerarası Teşekküllerle olan Münasebetlerimiz

Eğitim, ilim ve kültür alanında devamlı olarak işbirliğinde bulunduğumuz hükümetlerearası ve milletlerarası teşekküller şunlardır: UNESCO, Birleşmiş Milletler Teknik Yardım ve Özel Fon Teşkilâtı, Avrupa Konseyi, Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtı, NATO, CENTO. Milletlerarası Eğitim Bürosu, Milletlerarası Tiyatro Enstitüsü, Milletlerarası Müzeler Konseyi, Milletlerarası Teknik Stajyer Mübadele Birliği, ICA, Ford Vakfı, Rockefeller Vakfı, Field Service v .b.

Her türlü işbirliği ve yardımlaşma imkânları günden güne artmakta olan bütün bu teşekküllerle olan münasebetlerimizin yürütülmesinde Bakanlığa yardımcı olmak ve danışmanlık etmek üzere devamlı komiteler veya merkezler kurulmalı ve kurulmuş olanlar desteklenmelidir.

Konu III — Memleketimizdeki Yabancı Kültür Kurumları

Yabancı kültür merkezleri, yabancı kütüphaneler, yabancı arkeoloji enstitüleri gibi bazı yabancı kültür kurumları kültür anlaşmaları veya

benzeri diğer anlaşmalar uyarınca memleketimizde çeşitli kültür, sanat ve ilim faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Bu kurumların tâbi tutulacağı mevzuatı belirtmek maksadiyle anlaşmalarda yer alan "mahallî mevzuat" deyimi, kurumların gerek açılış, gerek işleyiş bakımından ihtiyaçlarına cevap vermediği müşahede edildiğinden bu konuda en kısa zamanda bir talimatname hazırlanmalı ve bu maksatla ilgili Bakanlıklararası bir Komisyon kurulmalıdır.

Konu IV — Türkiye'nin yabancı memleketlerde açacağı Kültür Merkezleri

Devamlı kültür münasebetlerinde bulunduğumuz memleketlerde, özellikle asırlar boyunca Türk kültürünün tesiri altında kalmış olan ve Türk asıllıların yaygın bulunduğu dost memleketlerde Türk Kültür Merkezleri açılmalıdır. Bu merkezler, şeklî olmaktan çok açılış amaçlarına uygun faaliyetlerde bulunabilmek için, maddî ve manevi bakımlardan yeter derecede teçhiz edilmelidir.

Konu V — Türkiye'de Yabancılar için Türk Kültür Merkezleri

Kültürel ve ilmî maksatlarla memleketimize gelen veya Türk kültürü hakkında bilgi edinmek istiyen yabancılara yardımcı olmak maksadiyle memleketimizde bir "Türk Kültür Merkezi" kurulmalıdır.

Konu VI — Türk Kültür Müşavirlikleri

Yabancı memleketlerde Elçiliklerimiz nezdinde ihdas edilecek Kültür Müşavirliklerinden beklenen görevler şunlar olmalıdır:

1 — Kültür münasebetleri bakımından:

a) Türk kültürünü tanıtmak için gerekli faaliyetlerde bulunmak (konferanslar vermek, makaleler yazmak v. b.).

b) Kültür merkezleri açmak ve bunların faaliyetlerini düzenlemek,

c) Konferansçı profesör, öğretmen ve stajyer öğrenci mübadelelerini sağlamak,

d) Çeşitli sanat gösterilerini gerçekleştirmek,

e) Bulunduğu memleketle Türkiye arasında, çeşitli kültür münasebetlerini yürütmek ve geliştirmek,

f) Bulunduğu memlekette ilim, kültür ve sanat kollarında yapılan mahallî ve milletlerarası toplantılara, kongrelere katılmak, bunların neticelerinden Bakanlığa bilgi vermek,

g) Sözü geçen alanlardaki yeniliklerden ilgili Türk makamlarını haberdar etmek.

2 — Öğrenci işleri bakımından:

a) Yabancı memleketlerde okuyan Türk öğrencileri ile ilgili Yönetmeliği uygulamak,

b) Bulunduğu memleketteki okulları ve araştırma kurumlarını değerlendirmek, neticelerini Millî Eğitim Bakanlığına bildirmek,

c) Bu alanda yeni kurumlar hakkında gerekli bilgileri Bakanlığa ulaştırmak,

d) Bulunduğu memleketteki üniversite ve diğer kurumlardan burs temin imkânlarını araştırıp neticelerini Millî Eğitim Bakanlığına bildirmek.

Kültür münasebetlerinin ve öğrenci işlerinin çok olduğu yerlerde Kültür Müşavirlerinin yanına bir veya iki müşavir yardımcısı ile gereği kadar personel verilmelidir. Kültür Müşavirliklerine tâyin edilecek Müşavir, yardımcı ve diğer personelin tâyin işleri, görevleri ve Kültür Merkezlerinin faaliyetleri hakkında bir yönetmelik hazırlanmalıdır.

Bu yönetmelikte:

1 — Kültür Müşaviri tâyininde aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurulmalıdır:

a) Kültür Müşaviri, Devlet Yabancı Dil İmtihanını vermiş olmalı ve o dilde makaleler yazabilmeli, konferanslar verebilmeli,

b) Türkiye'nin kültür hayatında temayüz etmiş olmalı ve gideceği memleketin kültürünü çok iyi bilmeli,

c) İdarecilik vasıf ve tecrübelerine sahip olmalı ve dış temsilcide aranan sosyal vasıfları taşımalıdır;

2 — Müşavir Yardımcıları:

Müşavir yardımcıları Bakanlığın mesuliyet makamları ve Müşavirlik için eleman yetiştirici bir mevki olarak düşünülmeli, bu itibarla Yardımcılar da Müşavirlerde aranan vasıfları taşıyan daha genç elemanlardan seçilmelidir.

3 — Diğer personel:

Yabancı dil ve daktilo bilen aynı zamanda muamelâta vakıf elemanlardan seçilmelidir.

Konu VII — Burslar

1 — Yabancılar tarafından verilen burslar:

a) Bu burslar memleketin en çok ihtiyaç duyduğu alanlara dağıtılmalıdır;

b) Bursların kişilere fayda temininden çok kurumlara ve özellikle bilgi ve tecrübelerini yayabilecek kimselere tahsis edilmesi uygun olur;

c) Gönderilen bursluların, dönüşlerinde, gönderiliş amaçlarına uygun hizmetlerde görevlendirilmeleri temin edilmeli ve mümkün olan hallerde bu burslar belirli projeler içerisinde verilmelidir;

ç) Bursların yerine masruf olmasını sağlamak maksadiyle, yabancı Devletlerin ve çeşitli yabancı kurumların burs tekliflerinin mûtad olduğu veçhile, Dışişleri Bakanlığımız kanaliyle gelmesi usulüne itina edilmelidir;

d) Bursların bir Karma Komisyon tarafından dağıtılması usulüne devam olunmalıdır. Bu Komisyonda Millî Eğitim ve Dışişleri Bakanlıkları ile bursu veren memleket veya kurumun temsilcileri ve bu burs konularına uygun alanlarda davet edilecek uzmanlar bulunmalıdır. Komisyon toplantıları her halde bir Türk kurumunda yapılmalıdır.

2 — Yabancı uyruklulara verilen burslar:

Halen 163 yabancı uyruklu öğrenci Türk burslusu olarak memleketimizde öğrenimde veya incelemelerde bulunmaktadır. Bu maksatla Millî Eğitim bütçesinde yılda yarım milyona yakın para harcanmaktadır. Bu harcamanın yerinde ve güdülen gayeye uygun şekilde olması için şu tedbirler alınmalıdır:

a) Bu burslar, uzun süreler için verilmekten çok, daha fazla sayıda yabancının faydalanmasını temin için, âzami iki yıllık ihtisas bursları şeklinde kullanılmalıdır;

b) Yabancı memleketlerden gelen Türk asıllı öğrenciler için uzun süreli burslar verilmeğe devam olunmalıdır;

c) Türk dilini, az da olsa, bilenlere tercihan burs verilmelidir;

ç) Yabancılara türkçe öğretecek kurumlar açılması için gerekli tedbirler alınmalıdır;

d) Türkiye'deki burslular için bir yönetmelik hazırlanmalıdır.

Konu VIII — Kültürel Gösteriler

1 — Türkiye'de Dış Kültür Münasebetleri çerçevesinde tertiplenen konferansların sayısı az görülmektedir. Bunların arttırılması için, aşağıdaki tedbirler alınmalıdır:

a) Mevcut kültür anlaşmalarından azamî imkânları sağlamak ve özel ve resmî sektörün yardımlarını artırmak suretiyle dış memleketlerden mümkün olduğu kadar fazla sayıda, konferansçı davet etmek;

b) Bu konferansçıların memleketlerine dönüşlerinde Türkiye için faydalı olabilecek yayında bulunmalarını ve konferans vermelerini sağlıyacak tedbirler almak; sözü geçen konferansçıları, Türk kültür ve sanatı hakkında, gerekli bilgi, doküman ve malzemesiyle teçhiz etmek;

c) Türkiye'de bulunan yabancıların kendi alanlarında, memleketimizde, konrefans vermelerini sağlamak;

ç) Türkiye'de bulunan yabancı uyruklular için, Türk kültür, ilim ve eğitimini tanıtıcı mahiyette konferanslar tertiplemek;

d) Bu konferansları yaygın bir şekilde duyurmak ve konferanslara karşı ilgi uyandırmak.

2 — Türk kültürünün tanıtılması için, yurt dışında verilecek konferansların da çoğaltılması gerekmektedir. Bu hususta aşağıdaki tedbirler alınmalıdır:

a) Dış memleketlerdeki temsicilerimize konferanslar verdirmek;

b) Türkiye hakkında bilgi sahibi olan yetkili yabancıların konferans vermelerini sağlamak;

c) Türkiye'den konferans vermeğe yetkili kimseler göndermek; toplantı ve diğer maksatlarla bir yabancı memlekete geçici olarak giden kimselere konferanslar verdirmek;

ç) Öğrenim, staj, ihtisas veya doktora maksadiyle dış memleketlerde bulunan ve bulunduğu memleketin dilini iyi bilen Türk öğrenci, öğretmen ve memurlara konferanslar verdirmek; bu maksatla, Kültür Müşavirliklerimizde konferans metinleri ve malzemesi bulundurmak;

d) Bu konuda üniversitelerle işbirliği yapmak.

Konu IX — Toplantılar

1 — UNESCO, Avrupa Konseyi ve Milletleraarası Eğitim Bürosu gibi kurumlar tarafından belirli zamanlarda toplantılar tertiplenmektedir. Bu kurumlarla olan işbirliğinin gerektirdiği hizmetleri görmek, bu işbirliğinden elde edilen sonuçları, ilgili daire ve kurumların faydalanmasına arzetmek, bu teşekküllerin toplantılarında memleketimizi en iyi şekilde temsil etmek, bu temsil işiyle ilgili hazırlıkları yapmak ve münasebetlerimizin politikasının devamlılığını temin etmek maksadiyle icabında komiteler kurulmalıdır. Bu komiteler, Dış Münasebetler Genel Müdürlüğü, Talim ve Terbiye Dairesi ile ilgili daire ve kurumların temsilcilerinden teşekkül etmeli ve konuya göre ihtiyaç duydukları uzmanların işbirliğine başvurmalıdır.

2 — Milletlerarası eğitim, ilim ve kültür kurumları ve yabancı üni-

versiteler belli ihtisas konularında çeşitli kongre, konferans, seminer, kurs gibi toplantılar tertiplemektedirler.

Bu toplantılardan beklenen faydaların sağlanabilmesi için aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurulmalıdır:

a) Temsilciler, hazırlanabilmeleri için, toplantı tarihinden çok önce seçilmelidirler.

b) Temsilciler konu üzerinde çalışmış, ehil ve iyi dil bilen kimselerden seçilmelidirler;

c) Konuları itibariyle devamlılık arzeden toplantıların temsilcileri imkân ölçüsünde değiştirilmemelidir;

ç) Toplantılara muntazaman katılmağı sağlamak için, her delegenin, konulara aynı derecede vukufu olan yedeği seçilmelidir.

d) Milletlerarası kültür toplantıları için bir taraftan da eleman yetiştirilmesinin önemi gözönünde bulundurularak, yetişmeğe müsait genç elemanlar, sekreter, raportör gibi ünvanlarla delegasyonlarımıza ithal edilmelidir. Bu genç elemanlar, toplantı hazırlıkları ile görevli komitenin çalışmalarına ve konferans neticelerinin değerlendirilmesi hazırlıklarına bilfiil katılmalıdırlar;

e) Milletlerarası toplantılarda alınan kararlar çok kere katılan memleketlere bir tavsiye yahut bir sözleşme şeklinde tecelli ederler. Bu tavsiye veya sözleşmelerin gerekleri yerine getirilmelidir.

3 — Memleket içinde yapılacak toplantılarda aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

a) Toplantıların yapılacağı yerin temin ve teçhizi;

b) İyi bir sekreterlik hizmetinin sağlanması;

c) Tercüme ve simültane (hem zaman) tercüme işleri.

Bu ihtiyaçları karşılamak maksadiyle bir (Toplantı Bürosu) kurulmalıdır. Bu büronun emrinde, sözü geçen toplantılar için sekreterler, stenolar, daktilolar, tercümanlar, mütercimler (türkçeden yabancı dile, yabancı dilden türkçeye) ve gerekli araç ve gereçler (teksir makineleri, teypler, tercüme makineleri, amplifikatör, kulaklık v.b.) bulunmalıdır.

Konu X — Okul Kitapları İncelenmesi

Memleketimizde diğer memleketler arasında karşılıklı anlayış ve dostluğu, yeni yetişen nesillerin eğitimi yoluyla takviye etmek için gerek Kültür Anlaşmaları, gerek normal kültür münasebetleri çerçevesi içinde okul kitaplarının karşılıklı olarak gözden geçirilmesi faaliyetlerine devam olunmalıdır. Bu çalışmalardan önce ve sonra gerek kitap yazarları, gerek dersin öğretmenleri arasında anketler yapılmalıdır.

DİN İLE İLGİLİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Konu I — Amaçlar

Anayasa ve Tevhid-i Tedrisat Kanununun ilgili hükümlerinin ışığı altında Millî Eğitim Bakanlığına düşen din eğitimi ve öğretiminin başlıca hedefi:

1 — İlkokullarda ve ortaokullarla meslek okullarının ortaokula denk kısımlarında öğrencilerin gelişim ve anlayış seviyelerine uygun olarak karakter ve ahlâk eğitimini de desteklemek üzere, dinî duygularla inanç ve ibadet hakkında temel bilgileri kazandırmak;

2 — Dinayet İşleri Teşkilâtında görev alacak türlü dinî hizmet erbabı ile din alanında öğretim yapacak çeşitli personelin, görevlerinde yetkili hale gelmeleri için, meslekî ve öğretimini sağlamaktır.

Konu II — Din Öğretiminde Türkçe

İlkokullarla ortaokullardaki din öğretiminde, türkçenin esas tutulması, temenni olarak, prensipler arasında yer almalıdır.

Konu III — İlköğretmen Okullarında Din Öğretimi

İlköğretmen okullarında din öğretiminin hedefi, öğretmen adayına ilkokul programındaki din eğitim ve öğretminin amaçlarını gerçekleştirecek bilgi ve metotları kazandırmaktır. Bu itibarla din dersi mecburî dersler arasında yer alır.

Bazı zaruri durumlarda, okul içinden veya dışından öğretmenlik vasfını haiz kimseler de ilkokullarda din dersi verebilir.

Konu IV — Ortaokullarda Din Öğretimi

Ortaokullarda din öğretimi:

a) Özel kurslardan geçen ilkokul öğretmenleri,
b) Özel kurslardan geçen ortaokul öğretmenleri,
c) İlâhiyat Fakültesi mezunları,
d) Yüksek İslâm Enstitüsü mezunları

tarafından yapılır.

Konu V — İmam-Hatip Okulları

İmam-Hatip Okulları ilkokula dayalı bir meslek okuludur. İmam-Hatip Okullarının birinci devresinde ortaokul müfredatına dahil temel derslerle birlikte, mesleğe hazırlayıcı mahiyetteki dersleri de ihtiva eden bir program uygulanır ve birinci devre sonunda ortaokul liploması verilir.

İmam-Hatip Okulu mezunları için bazı müsait yerlerde bir yıllık kurslar tertiplenmeli; bu kurslara giriş, imtihanla olmalıdır. Kursu başaranlar 12. derece ile memuriyete tâyin olunmalıdırlar. İmam-Hatip Okulu mezunları, mevcut imkânlar içerisinde, bir staja tâbi tutulmalıdırlar.

Köy ve kasaba imamlarının aynı zamanda sağlık memuru veya kütüphanecilik bilgileri ile teçhiz edilmeleri temenni olur.

Konu VI — Yüksek İslâm Enstitüsü

7433 sayılı kanunla kurulmuş olan Yüksek İslâm Enstitüsü, islâm dininin esaslarına sadık kalarak müspet ilmin ışığı altında islâm ilimlerini ve bunlara yardımcı bilgileri öğreterek, İmam-Hatip Okullariyle ilköğretmen okullarına ve diğer orta öğretim müesseselerine öğretmen yetiştirmek ve aynı okullardaki din dersleri öğretmenlerinin meslekî gelişmelerine yardım etmek amaciyle Millî Eğitim Bakanlığınca kurulmuş dört yıllık bir yüksek okuldur. Bu müessese, Millî Eğitim Bakanlığının ihtiyaçları dışında, Diyanet İşleri Teşkilâtında müftü, vâiz vesaire gibi din elemanlarını yetiştirmekle de görevlidir. Enstitü, ayrıca Türkiye'de islâm ilimleri alanında araştırmalarda bulunmak ve araştırmalarının neticelerini yurt ve dünya ilim âlemine sunmak amaciyle de vazifelidir.

BEDEN EĞİTİMİ VE SAĞLIK

A — Beden Eğitimi

Beden eğitimi, genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Çocuğu yetiştirmek demek, ona sadece dershanede bir takım bilgiler vermek demek değildir. Eğitimin tam sayılabilmesi için insanın fikren gelişmesi yanında ruhen ve bedenen de gelişmesi, iyi alışkanlıklar alması; neşe, canlılık, kuvvetlilik, dayanıklılık, sorumluluk duygusu, çabuk karar verme, atılganlık, arkadaş, nizam ve toplum severlik... gibi vasıfları kazanmış; yaşama arzusu ile dolu, her bakımdan üstün ve kendisine güvenilir bir halde yetişmesi lâzımdır.

Ferdin bu yolda yetiştirilmesinde başlıca rolü oynayan her türlü beden eğitimi faaliyetlerini, genel eğitimi tamamlayıcı bir unsur olarak ihmal etmemek ve ancak bunlarla birlikte eğitimi tam saymak gerekir.

Bu inançla programlarda yer alan beden eğitimi derslerinin tam verimli olabilmesi için tatbikat imkânlarının da temini icabeder. Bu itibarla:

Konu I — İlköğretimde Beden Eğitimi

Teklifler:

1 — Buna okul öncesinden başlamak, alışkanlıkların kuvvetlenmesine ve çocuğun gelişmesine hizmet bakımından lüzumludur. Ana okullarına eleman yetiştirecek müesseselerde beden eğitimi öğretmenliği yapacak eleman özel ihtisas sahibi olmak üzere yetiştirilmelidir.

2 — İlkokulların ikinci devrelerinde de beden eğitimi haftada iki derse çıkarılmalı, sağlık bilgisi konularına da bu ders içinde yer verilmelidir.

3 — İlkokulların bütün sınıflarına haftada bir öğle sonu oyun yarım günü olarak ayrılmalı, öğretmen nezaretinde kullanılmalı, bunun için de oyun yuvaları veya benzeri teşkilât kurulmalıdır.

4 — İlkokullarda beden eğitimi dersleri, ihtisas elemanları tarafından yürütülmelidir.

5 — a) Mevcut ilkokul öğretmenlerinden hevesli ve kabiliyetli olanlarını, seçilecek öğretmen okullarında özel kurslara tâbi tutmak; b) hevesli, kabiliyetli, istekli lise mezunlarını, öğretmenlik meslek dersleri ile birlikte beden eğitimi konusunda, yine seçilecek öğretmen okullarında kurslardan geçirmek; c) şartları elverişli ilköğretmen okullarında özel sınıflar ihdas etmek; d) öğretmen okullarında son dersten sonraki kurs saatlerinde veya senenin uygun bir zamanında namzede beden eğitimi, müzik, resim-iş gibi özel ihtisasa götüren bir program tatbik etmek (bunların ilerde birbirilerinin sınıflarının bu derslerini yürütmeleri mümkün ve sınıf öğretmeni sayısından fazla eleman da kullanılmamış olur) suretiyle bu elemanların yetiştirilmesi cihetine gidilmelidir. (Bu elemanlardan okullar grubu ihtisas öğretmeni olarak faydalanmak da mümkündür.)

6 — Beden eğitiminde, kendine mahsus tesis, araç ve gereç başlı başına bir problemdir. Oyun, hareket, her türlü açık hava faaliyetleri çocuğun yetişmesine en az dershane kadar hizmet edeceğinden onların bu imkânlardan faydalandırılmaları için:

a) Yeni yapılacak okul binalarında teneffüshane dışında beden eğitimi faaliyetlerini sağlık ve teknik şartları içinde mümkün kılacak kapalı ve açık tesislerin de mutlaka yaptırılması;

b) Öğrenci sayısı ve çevre imkânları gözönüne alınarak, mevcut okullara bu tesislerin ilâvesi;

c) Mevcut binalarda doğrudan doğruya veya bir tadilâtla bu işe elve-

rişli hale getirilecek yerlerin tahsisi ve bu maksatla kullanılacak şekilde teçhizi;

d) Civardaki saha ve tesislerden faydalanılması; Hazine, Vakıflar, Belediye ve Özel İdarelere ait yerlerin bu faaliyetlere elverecek halde tanzimi;

hususları temin edilmelidir.

7 — Bütün bunları Devletten beklemek uzun zamana bağlı olabilir. Gecikmeye tahammülü olmayan bu konu mahallinde okul idareleri, okul-aile birliği ve koruma dernekleri, mahallî idareler... tarafından da ele alınmalı, bir plâna bağlanarak gerçekleştirilmesi yoluna gidilmelidir.

8 — Bugünkü realiteye göre çocuğun ancak yarım günü okulda geçmektedir. Dışarda geçen zamanı değerlendirmek, çocuğa muhtaç olduğu oyun ve hareket imkânını sağlamak üzere, sadece okul ünitesi için Bakanlığımızın değil; belediyeler, özel idareler, hayır kurumları, yapı kooperatifleri... gibi teşekküllerin de yarını ellerine tevdi edeceğimiz çocukların yetişmesi konusunda ciddî ve önemli vazifeleri olduğunu kabul etmeleri lâzımdır. Bunun için şehir plânlarında belediyeler, kooperatiflerce yaptırılacak mahallelerde bu kooperatifler tarafından çocuklara oyun sahaları ve imkânların hazırlanması temin edilmelidir.

Konu II — Orta Öğretimde Beden Eğitimi

Teklifler:

1 — Beden eğitimi derslerini daha verimli kılabilmek için, sağlık bilgisi ve eğitimini de içine almak suretiyle bu kademedeki bütün okulların bütün sınıflarında dersler haftada iki saate çıkarılmalı ve sınıfa haftada bir (oyun ve spor yapım günü) şeklinde bir öğle sonu tahsis edilmelidir.

2 — Oldukça tatminkâr olan beden eğitimi müfredatının verimli hale getirilmesi, Oyun Yuvalariyle Spor Yurtlarının daha iyi işleyebilmesi için tatbikat imkânları sağlanmalı; yıllardan beri birikmiş olan öğretmen, saha, tesis ve malzeme noksanlığı giderilmelidir.

3 — Halen orta dereceli okullarımızda (638) beden eğitimi öğretmenine ve (835) cimnastik salonuna ihtiyaç vardır. Mevcut öğretmen açığını kapamak için yılda (25) öğretmen yetiştiren müessesenin bütçe, tesis ve imkânları en az (100) öğretmen yetiştirecek şekilde genişletilmelidir.

4 — Mevcut okullardaki tesis noksanını gidermek için de bu işe en az yılda (20.000.000) lira ayrılmalı; bu iş için şimdi yapılacak yatırımlar ilerisi için büyük tasarruf telâkki edilmelidir.

5 — Yeniden yapılacak okul binalarında beden eğitimi faaliyetleri için gerekli salon, saha, tesis ve malzeme de mutlaka birlikte düşünülmelidir.

6 — Mevcut okullar da öğrenci sayısı ve çevre şartları gözönünde bulundurularak bir plânla bu tesislere ve imkânlara kavuşturulmalıdır.

7 — Binalarda veya civarında doğrudan doğruya, yahut bir tadilâtla bu işe elverecek yerler ele alınarak bu maksat için kullanılır hale getirilmelidir.

8 — İlkokullarda olduğu gibi, bu kademeledeki okullarda da kullanılacak oyun, cimnastik, spor alet ve malzemesinin standart tip ve ölçülerle Bakanlığımız Teknik Öğretim müesseselerinde veya Devlet kurumlarında (Makina-Kimya Endüstrisi Kurumu gibi) yaptırılması işi ele alınmalıdır.

9 — Beden eğitimi tesisleri düşünülürken memleket ve okul realiteleri gözönünde tutularak tip plânlar meydana getirilmeli, tatbike konmalı; bunlardan mümkün ve uygun olabilen yer ve okulların salonlarında, içinde icabında gösteri ve yarışmalar da yapılacağı düşünülerek, seyirci yeri hususu gözönünde bulundurulmalıdır.

10 — Bilhassa lise devresi öğrencilerinin spor ihtiyacı ve sportif faaliyetlere katılmaları müfredatta yer almıştır. Bu konuda yetişmeleri ve başarıları ilerde memleketi bu yönde temsil edeceğinden memleket gençliğine spor yaptırma ve gençliği bu yolda yetiştirme amaciyle 3530 sayılı kanuna göre kurulmuş bulunan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün yaptıracağı salon, saha ve tesislerin yerleri tesbit edilirken okul veya okullar grubunun bunlardan kolayca faydalanibilmeleri hususu gözönünde bulundurulmalıdır.

11 — Yine, gelirinden spor tesisleri kurmak maksadiyle meydana getidilen (Spor Toto) fonundan saha ve tesisler yapılırken bunlardan, üniversite dahil, her kademedeki öğrenim müesseselerinde yetişen gençlerin faydalanabilmeleri hususu dikkate alınmalıdır.

Konu III — Yüksek Öğretimde Beden Eğitimi

Teklifler:

1 — Bu kademede bulunan gençler, her bakımdan bedenî faaliyetlere ve bu yol ile zamanlarını değerlendirmeye muhtaçtırlar. Yetişmeleri ve başarılariyle memleketi her bakımdan en iyi şekilde temsil edebilir ve iyi disipline edilmiş spor faaliyetleriyle daha büyük halk kitlelerine iyi örnek olabilirler. Bu itibarla yüksek öğretim müesseselerimizde bu konunun Devlet tarafından düşünülüp ele alınması, yürütülmesi, yardım görmesi,

bu müesseselerin gerek Bakanlığımıza bağlı bulunanlarında, gerekse muhtar olanlarında beden eğitimine, bilhassa spor yönü ile, yer verilmeli; bu faaliyetleri tanzim ve kitleye teşmil ederek yürütmek üzere gereği kadar teknik ve idarî personeli bulunan bir teşkilât kurulmalıdır.

2 — Çeşitli spor faaliyetleri için saha, tesis ve malzeme temini yoluna gidilmelidir.

3 — Müesseselerin bütçelerine bu faaliyetler için yeteri kadar ödenek konmalıdır.

4 — Bir yandan bu hazırlıklar yapılırken diğer taraftan da mevcut imkânlardan faydalanmak üzere teşkilâtlanarak hemen faaliyete geçilmeli, maddi imkânlar sağlanmalıdır.

5 — Yüksek öğrenim kurumlarının öğretmen yetiştirenlerinde beden eğitimi ciddî ve önemli bir şekilde ele alınarak (serbest spor sertifikası) usulü ihdas edilmeli; böylece gençlerin, ilerde hangi dersin öğretmeni olursa olsun, vazife görecekleri okullarda hem zihniyet, hem de ehliyetleri bakımından, bilhassa spor işlerinde beden eğitimi öğretmeniyle müşterek çalışma suretiyle okulu bu değerli eğitim vasıtasından faydalandırmada mühim rolleri sağlanmalıdır. Ancak bu müesseseler de eleman, saha, tesis ve malzeme bakımından diğerlerinden farklı olarak düşünülmeli ve bu ihtiyaca cevap verecek şekilde teçhiz edilmelidir.

Konu IV — Ders dışı beden eğitimi faaliyetleri (çeşitli spor faaliyetleri, geziler, kamplar, izcilik):

Teklifler:

1 — En az dersler kadar çocuğun, gencin, yetişmesine ve gelişmesine hizmet eden oyun, spor, halk dansları, millî oyunlar, geziler, kamplar ve izcilik... in tatbikat imkânları temin edilmelidir.

2 — Sabit kamp yerleri ve tesisleri meydana getirilmelidir.

3 — Gençlik konakları tesisi işi ele alınmalı ve gerçekleştirme yoluna gidilmelidir.

4 — Halen bu yerleri tesis etmiş bulunan Bakanlıklar veya müesseselerle işbirliği yapılmalıdır.

5 — Bakanlığımızın bütçesinde 428 inci fasılda kamp giderlerine ve 477 nci fasılında millî bayramlar, resmî törenlerin her çeşit masraflariyle diğer faaliyetlerin gerektirdiği masraflar için ayrılmış olan az miktardaki ödenekler günün şartlarına ve öğrenci sayısına göre ayarlanmalıdır.

6 — Serbest faaliyetlerle kamplarda çalışacak teknik ve idarî perso-

nelin normal mesai dışında geçen bu hizmetleri ayrıca değerlendirilmelidir.

Konu V — Ârızalılar ve Beden Eğitimi

Teklifler:

1 — Beden eğitimi öğretmeni yetiştiren müesseselerimizde bu sahada ihtisas elemanı bulunmadığından biran evvel salâhiyetli eleman yetiştirilmek üzere bu konuda ileri gitmiş memleketlere ihtisas yapmak için beden eğitimi öğretmeni gönderilmelidir.

Konu VI — Beden Eğitimi Öğretmeninin Okul Sağlık İşlerinde Rolü

Teklifler:

1 — Beden eğitimi bir sağlık konusu olduğuna göre öğretmeni ile okul sağlık personeli işbirliği yapmalıdır.

2 — Okul sağlık işlerinde çocuğun iskelet durumunu ve beden eğitimi faaliyetlerindeki gelişimini tesbit eden haneler veya ayrı fişler bulunmalıdır.

3 — İskelet ârızalarının giderilmesi hususunda tıbbi cimnastik grupları tertiplenmelidir.

4 — Beden eğitimi öğretmenleri sağlık bilgisi derslerini yürütmeli, buna göre hazırlanmalı ve öğrencilerin sağlık alışkanlıkları edinmelerinde okul doktoru ile işbirliği yapmalıdır.

Konu VII — Halk Eğitiminde Beden Eğitimi

Teklifler:

1 — Ferdin, iş hayatındaki tek taraflı çalışmasını telâfi edici, dinlendirici ve sağlık alışkanlıkları kazandırmak suretiyle koruyucu bir vasıta olarak beden eğitimine, halk eğitiminin diğer faaliyetleri arasında yer verilmelidir.

2 — Halk Eğitimi Merkezi olarak kullanılacak yerlerde muhitin şart ve imkânlarına göre beden eğitimi tesisleri meydana getirilmelidir.

3 — Halk oyunlarımızı yaymak ve asıllarını muhafaza etmek üzere bu merkezlerde bunlar üzerinde bilhassa durulmalıdır.

4 — İlerde bu iş için özel eleman yetiştirilmesi düşünülmekle beraber şimdilik mevcut beden eğitimi öğretmenlerinden ve hevesli diğer öğretmenlerden faydanılmalıdır.

Konu VIII — Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme

Teklifler:

Eğitim işi ile meşgul olacak insanın bu iş için bir hazırlık ve yetişme devresi geçirmesi icabeder. Beden eğitiminin çeşitli bilim kollariyle ilgisi bulunduğuna göre bu sahanın öğretmeninin de özel surette yetiştirilmesi gerekir.

Yurdumuzda beden eğitimi öğretmeni yetiştiren tek müessese Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümüdür. Şimdiye kadar bu müessese (656) öğretmen yetiştirmiştir. Bu rakam ihtiyacı karşılıyamamaktadır. Bugünkü noksanlığı gidermek için yılda en az (100) öğretmen yetiştirmek gerekmektedir. Gittikçe artan öğrenci ve okul sayısı bu ihtiyacı daha da arttıracaktır. Bu itibarla:

1 — Her sahada mütehassıs beden eğitimi elemanı yetiştirebilecek şekilde dünyada benzerleri gibi müstakil hüviyetli ve bütçeli bir beden eğitimi müessesesi kurulmalıdır.

2 — Bugün sadece okullara beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bir kurum halinde mütalâa edilse bile:

a) Gazi Eğitim Enstitüsündeki bölüme kapalı cimnastik salonu, ritmik ve tıbbî cimnastik yerleri, çeşitli spor sahaları gibi tesisler temin ve ilâve edilmeli;

b) Bu tesisler tamamlanıncaya kadar Gazi Eğitim Enstitüsü yanındaki Körler Okulu başka bir yere nakledilerek vaktiyle Yüksek Beden Eğitimi Enstitüsü olarak inşa ettirilen bu bina ve alt katındaki cimnastik salonu, Beden Eğitimi Şubesine tahsis edilmeli;

c) Müessesedeki araç ve gereçler ihtiyaca göre yenilenmeli ve gerekli tamirat için ödenek ayrılmalı;

d) Biyoloji, anatomi ve fizyoloji derslerinin verimini artırmak üzere bir Sağlık ve Deneme Lâboratuvarı kurulmalı; gerekirse bu sahada Tıp Fakültesi ile işbirliği yapılmalı;

e) Beden Eğitimi Bölümü öğrencilerinin, çeşitli faaliyetlerde kullanacakları kıyafetleri ve malzeme ihtiyaçlara göre ayarlanmalı;

f) Beden eğitimi pratik mesaisi normalin üstünde bir kalori sarfını gerektirdiğinden bu bölüm öğrencileri ayrı bir beslenme rejimine tâbi tutulmalı;

g) Beden eğitimi konularının her biri kendi bünyesi ve çalışmaları içinde daima bir kaza tehlikesi de taşıdığından bu bölüm öğrencileri kaza

ve tehlikelere karşı, primi Devlet tarafından ödenmek üzere sigorta ettirilmeli;

h) Öğrencilerin sağlık ve gelişmelerini ciddî bir şekilde kontrol edecek bir Sağlık Kontrol Lâboratuvarı tesis edilmeli;

i) Müessesede öğretimi desteklemek üzere kitap, mecmua, film, diyapozitif... gibi meslekî yayınlar önemle ele alınmalı;

j) Beden Eğitimi Bölümünün müfredat programları ile ders çeşitleri yeni baştan ele alınmalı ve ihtiyaçlara göre düzenlenmeli;

k) Bu bölümün öğretmen ve asistan kadrosu ihtiyaca göre genişletilmeli; bunlar zaman zaman görgü ve bilgilerini artırmak üzere bu sahada ileri gitmiş memleketlere gönderilmeli; gereken dallarda yabancı mütehassıs getirilmeli; yabancı memleketlere eleman gönderilip yetiştirmek suretiyle öğretici kadronun takviyesi ve daima gençleştirilmesi prensibi kurulmalı;

1) Öğretmen namzedinin yetişmesinde ve ilerde meslek faaliyeti sırasında kendisine destek olmak üzere müfredatta bulunan kış ve yaz kurslarının muntazaman yapılması imkânları sağlanmalı;

2) Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesi içinde dahi olsa Beden Eğitimi Bölümü, yukarda sıralanan tekliflerdeki hususları yerine getirebilecek şekilde bütçe bakımından müstakil bir bünyeye sahip kılınmalıdır.

3 — Böylece, ilerde daha mütekâmil, müstakil bir yüksek dereceli kurum (beden eğitimi enstitüsü veya akademisi) kurulması yoluna gidilmelidir.

Konu IX — Beden Eğitimi Öğretmenliğini Teşvik

Teklifler:

1 — Beden eğitimi öğretmenliği çok yorucu ve yıpratıcı olduğundan okullarımızda çalışma şartları düzeltilmelidir.

2 — Öğretmen ders dışı (oyun yuvası, okul-spor yurdu, gezi, kamp gibi) mesaisi, belli ders saati sayılmak ve ödenek ile karşılanmak suretiyle değerlendirilmelidir.

3 — Meslek hayatlarında daima karşı karşıya bulundukları çeşitli kaza ve tehlikelere karşı öğretmenler, primi kısmen veya tamamen Devlet tarafından verilmek üzere, meslek hastalığı ve kazaları sigortası'na bağlanmalıdır.

4 — Devlet memurları için belli emeklilik süresi, meslek yıpratıcılığı nisbetinde makul bir hadde, meselâ (25) yıla indirilmelidir.

5 — Emeklilik sırasında, yıpranmalarına karşılık bazı avantajlar sağlanmalı, meselâ hizmete makul bir müddet eklenmelidir.

6 — 5435 sayılı Emeklilik Kanununun 32 inci maddesine böyle bir maksadı temin edecek bir fıkra (Subaylar, Emniyet ve Devlet Demir Yolları mensuplarında olduğu gibi) eklenmelidir.

Konu X — Beden Eğitiminde yayın

Teklifler:

1 — Beden eğitimi konusunun özelliği dolayısiyle klişesi çok olan ve maliyeti yükselen eserlerin basımı Bakanlığımızca desteklenmelidir. Bu konuda yabancı neşriyattan da faydalanılmalıdır.

2 — Beden eğitimi öğretmenine, mesleğinde ihtiyaç duyacağı kitap, broşür, kataloğ, tesis plânı, yönetmelikler gibi her türlü dokümanın bir arada bulunabileceği bir (meslek kitaplığı) veya (meslekî müracaat merkezi) kurulmalıdır.

B — Sağlık

Fikir, ruh ve beden gelişimi ve sağlığı, üstün vasıflı, verimli fert ve cemiyetler için en önemli faktör olduğuna göre sağlık konusunu da hassasiyetle gözönünde bulundurmak lâzımdır. Bu hususlaki teklif aşağıda özetlenmiştir.

Konu I — İlköğretim Sağlık Bilgisi ve Eğitimi

Teklifler:

1 — İlkokullarda hayat bilgisi ve tabiat bilgisi dersleri içinde, bahisler halinde verilmiye çalışılan sağlık bilgisinin, mahallî sağlık problemleri de gözönünde bulundurulmak suretiyle, basit, fakat belirli bilgiler halinde aynı derslerde bilhassa ikinci devrede de haftada iki saate çıkarılarak beden eğitimi dersinin içinde verilmelidir.

2 — Öğrencilerin, bilgi kadar sağlık alışkanlığı kazanmaları üzerinde durulmalıdır.

3 — Öğretmen yetiştirirken bu hususa önem verilmelidir.

Konu II — Orta Dereceli Müesseseler

Teklifler:

1 — Müstakil sağlık bilgisi dersi olmayan orta dereceli müesseselerimizde buna dair çok basit bilgi, tabiat bilgisi ve biyoloji derslerinde veril-

miye çalışılmaktadır. Sağlığa ait, bilhassa hayatî konular — çevre özellikleri de dikkate alınarak — müfredatta belirli maddeler halinde ve saati arttırılmak suretiyle beden eğitimi dersleri içinde verilmelidir.

2 — Alışkanlıklar kazandırılması düşünülmeli. İlkokulda başlanılana devam edilip geliştirilmelidir.

3 — İlköğretmen okullarında sağlık bilgisi programına önem verilmelidir.

4 — Bu konuyu işleyecek personel yetiştirilmelidir.

5 — Yetişinceye kadar, müstakil veya diğer derslerle birlikte bunu işleyecek doktor veya tabiat bilgisi, biyoloji, beden eğitimi, yahut istekli diğer branş öğretmenleri mutlaka bir staj veya kursa tâbi tutulmalı; bu kurslar Ankara'da Sağlık Bakanlığına bağlı Hıfzıssıhha Okulunda olmalıdır.

6 — Önce öğretmen ve imam-hatip okullarının ilgili öğretmenleri yetiştirilmeli; böylece yetişecek elemanlarla iller dahilinde yetiştirici ve aydınlatıcı kurslar açılmalıdır.

7 — Merkezdeki kurslara, beslenme programını uygulayan her ilden iki ilkokul öğretmeni, biri beslenme işinde çalışmak üzere, katılmalıdır.

8 — Diğer Bakanlıklara bağlı tarım ve orman okullarında, öğretmen okullarının sağlık bilgisi programına benzer bir program uygulanmalı ve elemanı da kurstan geçirilmelidir.

9 — Mahallî problemlerle ilgili konularda öğretmenlerle okul hekimleri işbirliği yapmalıdır.

10 — Her türlü beden eğitimi faaliyetleriyle sağlığın yakın ilgisi düşünülerek bilhassa bu dersin öğretmeniyle okul hekimi sıkı işbirliği yapmalıdır.

11 — Köylerde çocuk, ev ve aile sağlığı konusunda gezici biçki-dikiş kursu öğretmenlerinden faydalanılmalı, bunların yetişmesinde bu hususa önem verilmelidir. (Köylerde 4 K Teşkilâtından da faydalanılması düşünülmelidir).

Konu III — Yüksek Dereceli Okullar ve Üniversiteler

Teklifler:

1 — Yüksek dereceli okullarda, bilhassa öğretmen yetiştirenlerinde, müstakil ders olmasa bile, ilgili derslerde bahisler halinde sağlık bilgisi üzerinde daha çok durulmalı ve alışkanlıkların şuurlaştırılmasına çalışılmalıdır.

Konu IV — Teşkilât ve Personel

Teklifler:

Öğrencilere sağlık bilgisi vermek ve alışkanlıklar kazandırmakla beraber, öğrenci, öğretmen ve idareci olarak milyonları bulan kitlenin koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmeti de başlı başına bir problem olarak Bakanlığımıza düştüğüne göre:

1 — Bu kitlenin sağlık durumları takip ve kontrol edilmelidir.

2 — İlköğretimde beslenme işi, bir eğitim konusu olarak, plânlı ve disiplinli bir şekilde yürütülmelidir.

3 — İlkokullarda diş bakımı, önemli bir konu olarak ele alınmalıdır.

4 — Bütün öğrencilerin periyodik muayeneleri yapılmalı, fişlerine işlenmeli, özel sağlık kontroluna muhtaç olanlar takip edilmelidir.

5 — Genel hijiyen kuralları, okullarda her zaman uygulanmalıdır.

6 — Yatılı okullarda ayrıca beslenme işi üzerinde önemle durulmalıdır.

7 — Öğrencilerin bakım, kontrol, yetişme ve mesleğe yönelme işleri için okul psikolojisi, nöro-psihiatri, rehberlik ve psiko-teknik merkezleri kurulmalıdır.

8 — Ayrı bir takım özellikler isteyen "okul hekimliği" bir meslek haline getirilmeli; bunlar özel olarak yetiştirilmeli, Tıp Fakülteleriye bu hususta işbirliği yapılmalı, burslar ihdas edilmelidir.

9 — Okul hekimlerinin bugünkü sembolik ücretleri makul hadde çıkarılmalı; mevcut ücret kadroları birleştirilerek maaşlı "millî eğitim hekimliği" müessesesi kurulmalıdır.

10 — "Okul hekimliği" veya "okullar grupu hekimliği" yahut "bölge hekimliği" müessesesi beynelmilel normlara ve memleket şartlarına göre (5000 öğrenciye bir hekim ve şimdilik 500 adet) bir sistem ve statüye bağlanmalı, bunlara kadro temin edilmelidir.

11 — Okul hekimlerinden, öğretmen olarak da faydalanılması düşünülmelidir.

12 — Bu hekimler, okul-spor hekimi olarak da yetiştirilmeli, bu bir ihtisas konusu olmalı, tıp fakülteleriyle bu konuda işbirliği yapılmalı; gerekirse bu sahada ileri gitmiş memleketlerden mütehassıs elemanlar getirilmeli veya gönderilip yetiştirilmelidir.

13 — Doktorluğun sosyalleştirilmesi meselesi de gözönünde bulundurularak mevcutlardan âzamî faydalanmak üzere, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile geniş ölçüde işbirliği yapılmalıdır.

14 — 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda mevcut hükümlere dayanılarak, sağlık hizmetlerine bu fondan % 10 veya 15 ayrılmalıdır.

15 — Mensubu milyonları aşan Bakanlığımızın kendine mahsus bir tek tedavi merkezi, İstanbul'daki Valdebağ Sanatoryum ve Prevantoryumu'dur. Yurdun muhtelif yerlerinde bunun benzeri meydana getirilmelidir.

16 — Bakanlığımız Teftiş Kurulu kadrosuna mütehassıs tabip-müfettiş alınmalıdır.

17 — Merkezde kurulacak teşkilâta mütenazır taşra teşkilâtı da meydana getirilmeli ve kadrosu, her yılki artış gözetilerek ayarlanmalıdır.

18 — Bu, yurt ölçüsünde büyük, önemli ve mesuliyetli millî eğitim sağlık işlerinin verimli yürütülebilmesi, geniş ve kuvvetli bir merkez teşkilâtı kurulmalıdır.

Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim

1 — Millî varlığımızın korunması yolunda lise ve dengi okullarımızın öğrencilerini fikren ve bedenen millî savunma hizmetlerine hazırlamak maksadiyle bu okullarda millî savunma bilgileri verilmelidir.

2 — D-60 talimatına göre yüksek okullarla lise ve dengi okullarımızda 1951 yılına kadar uygulanmış olan askerî kampların, bundan sonra lise ve dengi okullarımızdaki erkek öğrenciler için tekrar ihdası ve uygulanması faydalı görülmüştür. Kız öğrenciler, kendi bünyelerine ve millî savunmada kendilerine verilecek görevlere göre, kurslara ve uygulamalara tâbi tutulmalıdırlar.

3 — Okullarımızdaki yavrukurt ve izcilik faaliyetlerinin kendi gayeleri istikametinde geliştirilmelerine önem verilmelidir.

4 — Üniversite ve yüksek okullarımızda, topyekûn savunma ile ilgili konuların ele alınmasının yurt savunması bakımından lüzumlu olduğu kanaatına varılmış ve bunların uygulanması hususu temenniye şayan bulunmuştur.

5 — Okul dışında kalan vatandaşların yurt savunmasında ve korunma tedbirlerinin alınmasında yetiştirilmeleri hususunda Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Savunma Sekreterliğinin yardımcı olmaları muvafık mütalâa edilmiştir.

EĞİTİM VAKIFLARI

Türk Medeni Kanununda tesis müessesesi mevcut olduğundan ayrıca bir eğitim vakfı müessesesi düşünülmesine mahal görülmemiştir. Ancak,

bu müesseseyi millî eğitim hizmetleri için kullanılır hale getirmek üzere bazı teşvik tedbirleri alınmalıdır. Bu maksatla,

1 — Millî eğitim hizmetlerinin kurulması ve işletilmesi için bağış, vasiyet ve tesis yolu ile yapılacak yardımların bazı vergi, resim ve harçlardan muaf kılınmasını sağlamak üzere Eğitim Vakıfları Komitesince teklif edilen kanunlar çıkarılmalıdır.

2 — Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütüne bir "Eğitim Vakıfları Müdürlüğü" eklenmelidir.

Bu bölümde Şûra'nın Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor

VII. Millî Eğitim Şûrası Başkanlığına

"Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu" 238 üyesi ve Bakanlığın 4 temsilcisi ile 6 Şubat 1962 Salı günü saat 15 te Erkek Teknik Öğretmen Okulu konferans salonunda toplanmış ve Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarı Nihat Saydam'ın oturumu açmasından sonra Komisyon Başkanlığına Ord. Prof. İlhami Civaoğlu'nu, Başkan Vekilliğine Kemal Kurdaş'ı ve Raportörlüklere de Şekip Özsoy ile Fikret İnsel'i seçmiş; kendisine verilen aşağıdaki konuları karara bağlamak için çalışma metodunu tesbit etmiştir.

Komisyonumuza verilmiş olan konular şunlardır:

1 — İlköğretim
2 — Orta Öğretim
3 — Kız Teknik Öğretim
4 — Erkek Teknik Öğretim
5 — Ticaret Öğretim
6 — Eğitimimizde Ölçme ve Değerlendirme
7 — Çeşitli Olgunluk İmtihanları Sistemi
8 — Yüksek Öğretim
9 — Yeni Açılacak Üniversiteler
10 — Özel Okullar
11 — Dış Kültür Münasebetleri
12 — Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim
13 — Beden Eğitimi ve Sağlık
14 — Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim
15 — Eğitim Vakıfları

Bu konulardan 9 uncusu müstesna, diğerleri VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Başlıca Konular kitabında ve Koordinasyon Grubu tarafından hazırlanmış ve gerekçesi bu eserin başında özetlenmiş

F.12

olan kısımlarda karara bağlanmak üzere Komisyonumuza sunulmuş bulunmakta olduğundan ilk önce bunların her birini incelemek üzere konuların uzmanlarından meydana gelen alt komisyonların teşkil edilmesine karar verilmiş ve bu maksatla da 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13 ve 14. sayılı konular için birer ve 12, 15 sayılı konular için de bir Tek Alt Komisyonun kurulması ve 6, 7 ve 11 sayılı konular için de alt komisyon kurulmıyarak bunların müzakerelerinin Komisyonumuz Genel Kurulunda yapılıp karara bağlanmaları uygun bulunmuştur.

Alt Komisyonlar 6 Şubat 1962 Salı gününden itibaren çalışmalarına başlamışlar ve 3 gün süren bu çalışmalardan sonra hazırladıkları raporlar 9 Şubat 1962 gününden itibaren Komisyon Genel Kurulunda incelenmeye başlanmış ve 9, 10, 11, 12 Şubat günlerinde ikişer, oturum yapmak suretiyle 8 oturumda bu konulardan ikisi müstesna hepsi müzakere ve aşağıda arzedeceğimiz şekillerde karara bağlanmıştır.

Bir Alt Komisyonda incelenmeden Komisyon Genel Kurulunda karara bağlanması uygun bulunmuş olan 6 sayılı "Eğitimimizde Ölçme ve Değerlendirme" konusu üzerinde yapılan müzakerelerde beliren türlü görüşlerin her birisi etrafında tartışılarak kesin bir karara erişecek imkân kalmadığından, bu konunun belirtilen görüşler açısı altında daha fazla derinleşmeye ihtiyacı olduğu anlaşılmış ve bu çalışmaların tamamlanması temennisi ile Şûra Genel Kuruluna sevki uygun bulunmuştur.

11 sayılı ve "Dış Kültür Münasebetleri" konusunun müzakeresine vakit kalmamıştır.

Komisyonumuza verilmiş olan konuların sayıca çok olması, her birinin yakın bir gelecekte icra safhasına geçecek mahiyette bulunması ve çok önemli temel dâvalara ait olmaları itibariyle, çok sıkı ve sürekli bir çalışma yapmış olmamıza rağmen Komisyonumuzun yalnız bir tek konuyu tartışmaya vakit bulamamasının mazur görüleceği kanısındayız.

Konulara ait ve Komisyon Genel Kurulunca kabul edilen raporlar.

İlk Öğretim

Koordinasyon Grupunca da tasvip edilen İlk Öğretim Komitesi raporu bilgi için Komisyonumuza sunuldu. Bakanlıkça yapılan işler hakkında müzakere açılmadı (8).

---

(8) Rapora eklenmesi, Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 334 dedir. Öneri No: 10).

Orta Öğretim

Konu I — Orta Öğretimin Amaçları

Teklifler: 1, 2, 3 aynen kabul edilmiştir. (Bakınız sayfa 123).

Konu II — Ortaokul

Tarif aynen kabul edilmiştir. (Bakınız sayfa 123). (9)
Teklifler 1, 2, 3 aynen kabul edilmiştir (10).

Konu III — Liseler (Bakınız sayfa 124).

Gündemdeki tarif yerine: "Lise, ortaokula dayalı, akademik öğrenime başlangıç olmak ve kaynaklık yapmakla görevli, genel kültür veren; bunun gerekliliğine göre organize edilmiş bir kurumdur."

Teklifler: 1 Gündemdeki ifade yerine şu teklif kabul edilmiştir: "Nüfusu az olan ve yeniden lise, sanat enstitüsü ve meslek okulları açılması gereken yerlerde bunların bir araya toplanmasiyle çok gayeli okul denemesine girişilebilir." (11).

Teklifler: 2, 3 aynen kabul edilmiştir.

Teklifler: 4 kabul edilmiştir.

Teklifler: 5 Çeşitli Olgunluk İmtihanları Sistemi (VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular; sayfa: 39) Şu ifade kabul edilmiştir: "Lise ve dengi meslek okullarını bitirenler, yetiştirildikleri alanlara göre ihdas edilecek ve tek elden idare olunacak bir "çeşitli olgunluk imtihanları sistemi"ne tâbi tutulurlar. Olgunluk imtihanının amacı, öğrencinin yetenek ve formasyonu bakımından ilgili fakülteler öğrenimini takip edecek bir olgunluğa erişip erişmediğini tâyin etmek ve orta öğretim seviyelenmesinde millî bir standart sağlamaktır." 1, 2, 3, 4, 5 aynen kabul edilmiştir (12).

---

(9) Rapora eklenmesi, Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 335 tedir. (Önerge No. 11).

(10) Cümleye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 335 tedir. (Önerge No. 12).

(11) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 335 tedir. (Önerge No. 13).

(12) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 335 tedir. (Önerge No. 14).

Konu IV — Kolejler ve Takviyeli Yabancı Dil Liseleri

Teklifler: 1, 2, 3 aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 125).

Konu V — Akşam Liseleri

Teklifler: 1, 2 aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 125).

Konu VI — Mektupla Öğretim — Tek madde aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 125).

Konu VII — Ölçme, Değerlendirme, Rehberlik ve Disiplin (Bakınız Komisyon Önsözü sayfa 178).

Konu VIII — Öğretimin Paralı Olması (Bakınız sayfa 125).

Öğretimin ücretsiz oluşu ilkesi yerine şu ifade kabul edilmiştir:

"Orta öğretimde öğrenciler öğretim masraflarına iştirâk ettirilmelidir. Bu suretle sağlanan imkânlar, varlıksız, fakat kabiliyetli gençlerin yetiştirilmesine tahsis olunmalıdır" (13), (14), (15).

Konu IX — Parasız Yatılılık (Bakınız sayfa 125).

Tek madde aynen kabul edilmiştir (16).

N O T: Komisyonda görüşülmesine imkân bulunmamış temenniler, aşağıdadır:

Temenniler

I)

"VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular" adlı kitabın 15 inci sahifesinde, liselerle ilgili tekliflerden 2 ncisinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

— Lise müfredat programları, çeşitli kollara göre düzenlenmeli ve kol sayıları okulun imkânları nisbetinde çoğaltılmalıdır (Fen, Edebiyat, Tabiî İlimler v. b.) ve her kol içinde, o kolun gayesine ve o kolu seçenlerin

(13) Konu VIII de değişmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 336 dadır. (Önerge No. 15).

(14) Cümlenin kaldırılması ve konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 336 dadır. (Önerge No. 16).

(15) Konuya eklenmesi, Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 336 dadır. (Önerge No. 17).

(16) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 336 dadır. (Önerge No. 18).

ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde seçmeli dersler konmalıdır. **(M. Yılmaz, N. Onur, M. Dayıoğlu).**

II)

1 — Ortaokulların amaçlarında bilhassa oriyantasyon işine önem verilmesini, yetişen çocuklarımızın bir mesleğe veya liseye yöneltilmesinin tasrih edilmesini.

2 — Liselerin bugünkü durumunu gerek öğrenci tehacümü, gerekse kalite bakımından islah edilmesi için liselerin akademik öğretim yapan müesseseler haline getirilmesi. Bu seviyenin temin edilmesi için tedbirlerin alınmasını.

3 — Akademik bir öğretim seviyesine ulaşmak ve üniversiteye homojen eleman yetiştirecek olan liselerin halen tatbik edilmekte olan Fen ve Edebiyat bölümlerinin kaldırılması, buna karşılık lisenin birinci ve ikinci sınıflarında manevi ve müsbet ilimleri ilgilendiren derslere yer verilmesini, üçüncü sınıfta muayyen krediyi almak şartiyle seçmeli derslere yer verilmesini ve bu suretle gençlerin temayül ve istidatlarına yer verilmesinin daha sosyal olacağını faydalı bulmaktayız.

4 — Orta Öğretim

Paralı olması keyfiyeti yalnız öğretim ve eğitim bakımından hal edilemez. Bu konu malî ve ekonomik uzmanları da ilgilendirdiği için burada bir karara varılamaz. **(Raşit Mocan).**

III)

VII. Millî Eğitim Şûrasının incelemesine sunulan ve incelenerek karar altına alınan birçok hususların derhal tatbik edilmesi milletimizin inkişaf ve bekası bakımından elzemdir. Halbuki bu tatbikat, öğretmen meselesinin halline bağlıdır. Bu mesele de, ancak, mesleğin çekici bir düzene konulması ile halledilebilir.

Bu ihtiyaç, büyük milletimizce ve Milletvekillerimizce de anlaşıldığı için bazı kanun tasarıları Büyük Millet Meclisine verilmiştir.

Meselelerimizin halli, büyük maddî imkânları, yani yeni gelir kaynaklarını gerektirmektedir.

Bu itibarla aşağıdaki teklifimin oya konulmasını arz ve rica ederim:

Vasıtalı Millî Müdafaa vergisi gibi, bir vasıtalı Millî Eğitim vergisine ihtiyaç vardır. Millî Eğitim Bakanlığına, Büyük Millet Meclisinde, böyle bir tasarıyı daha rahat savunma imkânı vermek maksadiyle, VII. Millî Eğitim Şûrası vasıtalı bir Millî Eğitim vergisini benimsemelidir ve bu hususu Bakanlığa bildirmelidir.

(Tahsin Çizenel, Seyfettin Aydın, Orhan Turan)

Kız Teknik Öğretim

Konu I – Amaçlar: (Bakınız sayfa 126).

Kız Teknik Öğretimin amaçları "Millî Eğitimin Temel İlkeleri"ne uygun olarak, Türk kadınlarını

a) Millî kültürü benimsemiş, aile ocağına bağlı, evinin ihtiyaçlarını beceriklilik ve uyanıklılıkla karşılıyabilen, iyi zevceler, bilgili ve şerefli anneler;

b) Çevrenin yaşama şartlarını geliştirmek için sosyal faaliyetlerde görev almağa istekli; sanat zevkini yaymak, geliştirmek ve günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde kendi alanında uygulama yeteneğine ulaşmış; mahallî sanatları değerlendirmeğe yeterli; meslekî bilgi ve becerik-lerini memleket ekonomisi yararına kullanan; zamanını ve enerjisini değerlendirebilen üretici yurttaşlar olarak yetiştirmektir.

Konu II — Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu (Bakınız sayfa 126 ve 237).

(Öğretmen Yetiştirme Komisyonunca incelenmiştir.)

Konu III – Kadın Meslek Öğretmen Okulu (Bakınız sayfa 127 ve 237)

(Öğretmen Yetiştirme Komisyonunca incelenmiştir.)

Konu IV – Köy Kadınları Gezici Kurslarına Öğretmen Yetiştirme (Bakınız sayfa 127 ve 238).

(Öğretmen Yetiştirme Komisyonunca incelenmiştir.)

Konu V – Olgunlaşma Enstitüleri (17) (Bakınız sayfa 128).

Tarif:

Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, Kız Enstitülerini veya kadın meslek okullarını (Akşam Kız Sanat Okulları) bitiren öğrencilerin meslekî beceriklik, bilgi, görgü ve zevklerini artırmak; onlarda teşebbüs kabiliyeti ve kazanç fikrini geliştirmek ve meslekleri ile hayatlarını kazanabilecek şekilde yetişmelerini sağlamak amacı ile açılmış bir kurumdur.

---

(17) Konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 337 dedir. (Önerge No. 19).

Teklifler:

1 — Olgunlaşma Enstitülerinin döner sermaye ve idare yönetmelikleri ıslah edilmelidir.

2 — Mevcut Enstitülerin bina yapımı, tesisat ve döşeme ile ilgili giderleri karşılanmalı ve bu kurumlar personel bakımından takviye edilmelidir.

3 — On yıl içinde Adana ve Bursa'da birer Olgunlaşma Enstitüsü açılmalıdır.

Konu VI — Hazır Giyim Atelyesi (18) (Bakınız sayfa 128).

Tarif:

a — Hazır Giyim Atelyesi, Kız Sanat Enstitüleri mezunlarını ve Kadın Meslek Okullarının (Akşam Kız Sanat Okulu) giyim şubelerinden kurs belgesi alanları kabul eden, ve hazır giyim ihtisası yaptıran bir kurumdur.

b —Hazır Giyim Atelyelerine teknik eleman yetiştirmek, Enstitü ve Akşam Kız Sanat Okulu mezunlarına yeni bir iş sahası kazandırmak, hazır ve ucuz giyim fikrini yaymak amaçlarıdır.

Teklifler:

1 — Hazır Giyim Atelyesi için özel bir yönetmelik yapılmalıdır.

2 — Mevcut atelye tam bir şekilde gelişmeden yeniden bir atelye açılmamalıdır.

Konu VII — Kız Enstitüleri (Bakınız sayfa 128).

Tarif:

Kız Enstitüleri ortaokula dayalı ve genç kızlarımıza iyi ev kadınlığı ve vatandaşlık nitelikleri ile birlikte verimli bir üretmen olarak hayatlarını kazanabilmelerini mümkün kılacak bilgi ve becerikleri kazandıran üç yıllık bir meslek okuludur.

Teklifler:

1 — Bu okul ilkokula dayalı ve öğretim süresi 5 yıl olan orta derece-

(18) Konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 337 dedir. (Önerge No. 19).

li meslek okulu yerine ortaokula dayalı 3 yıllık meslek okulu haline getirilmeli ve adı **"Kız Sanat Lisesi"** olmalıdır.

2 — Yeni hazırlanacak müfredat programları,

Birinci sınıflarda % 35 genel bilgi, % 65 atelye ve meslek dersleri,

İkinci sınıflarda % 30 genel bilgi, % 70 atelye ve meslek dersleri,

Üçüncü sınıflarda % 25 genel bilgi, % 75 atelye ve meslek dersleri olarak ayarlanmalıdır.

3 — Bir ders yılı en az 36 tam hafta (tatil hariç), haftalık ders saatı da 36 olarak kabul edilmelidir.

4 — Kız Enstitülerinde mevcut branşlara ilâveten hemşire yardımcılığı, Büro Eğitimi ve Tıbbî Sekreterlik meslek dalları da ihdas edilmelidir.

5 — Sınıf geçme ve bitirme imtihanları, Disiplin Yönetmelikleri günün ihtiyaçlarına göre yeniden gözden geçirilmelidir. (Bakınız: Ölçme ve Değerlendirme sayfa: 147).

6 — İlgili fakültelere girmek isteyenler için bir olgunluk imtihanı ihdas edilmelidir. (Bakınız: Olgunluk Sistemi sayfa: 152).

Konu VIII — Kadın Meslek Okulları (Akşam Kız Sanat Okulları

(Bakınız sayfa 129).

Tarif:

Kadın Meslek Okulları Türk kadınını, besin, beslenme, çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili problemlerinin çözümünde ehil hale getiren; evini beceriklikle idare etmeğe yeterli kılan ve ona icabında el sanatlarından biri ile hayatını kazanma imkânı sağlıyan kurs mahiyetinde okullardır.

Teklifler:

1 — Bu okullar içinde aynı zamanda okuma yazma bilmiyenler için okuma yazma kursları açılmalı ve öğrenciler kültür ve sanat yönünden geliştirilmelidirler.

2 — Sağlık Bakanlığı ile işbirliği yapılarak hemşire yardımcılığı konusu ayrı bir branş olarak ele alınmalıdır.

Temenni:

3 — Okulun müfredat programları, sınıf geçme ve imtihan yönetmelikleri yeniden ele alınmalıdır.

Kadın meslek Okullarına bağlı bir pastacılık ve ekmekçilik bölümü

açılmalı ve şimdilik (Beyoğlu Akşam Kız Sanat Okuluna bağlı olarak denenmelidir.)

Konu IX — Yetiştirici ve tamamlayıcı Kadın Meslek Sınıfları ve Kursları:

Teklifler: (Bakınız sayfa 130).

1 — İlkokul öğreniminden sonra türlü sebeplerle örgün bir öğrenim imkânı bulamıyan 12-15 yaş arasındaki genç kızlarımız için, İlköğretim Dairesi ile işbirliği yapılarak, iki yıllık yetiştirici ve tamamlayıcı meslek kursları ve sınıfları açılmalıdır.

2 — Bu kurslar ve sınıflar için özel yönetmelikler ve müfredat programları hazırlanmalıdır.

Konu: Köy Kadınları Gezici Kursları (Bakınız sayfa 130).

Tarif:

Köy kursları bir ve iki devreli olmak üzere iki tiptir.

a — Bir devreli kurslar Köy Kadınları Gezici Kursları adı ile köylerde açılır ve öğretim süresi 7-8 aydır.

b — İki devreli kurslar İlçe Kadın Kurslarıdır. İlçelerde ve nüfusu elverişli bucaklarda tertiplenir. Öğretim süresi iki yıldır. Kursun açılma ve kapanma zamanları çevrenin iklim şartlarına ve halkın meşguliyetine göre ayarlanır.

c — Haftalık çalışma saati 36 dır.

Teklifler:

1 — Köy Kadınları Gezici Kurslarının programları ve yönetmelikleri yeniden gözden geçirilmelidir.

2 — Bölge okullarını bitiren kız çocuklarına, aile hayatı ile ilgili bilgilerin verilmesi maksadı ile iki devreli yetiştirici ve tamamlayıcı kurslar, bu okullar içinde açılmalı ve devamlı olarak faaliyet halinde bulundurulmalıdır.

3 — Bir ve iki devreli kursların Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde açılması uygun olur.

Erkek Teknik Öğretim

Konu I — Amaçlar: a, b, c, ç, fıkraları aynen kabul edilmiştir. (Bakınız sayfa 130).

Konu II — Çıraklık Müessesesi: (Bakınız sayfa 131).

a) Bakanlıklararası bir Komisyon tarafından hazırlanarak Başbakanlık Makamına sunulmuş olan (Çırak, kalfa ve ustalar hakkındaki kanun tasarısı)nın bir an evvel kabulü ile uygulanmaya başlanması,

b) Bu müesseseye hayatiyet verecek eğitim ve öğretim kurumlarının bu kanuna paralel olarak kurulup çalıştırılması zaruri görülmektedir.

Konu III — Teknik Eğitim Merkezleri: (Bakınız sayfa 131).

Madde 1, 2, 3 aynen.

Konu IV — İş İçinde ve İşbaşında Yetiştirme: (Bakınız sayfa 131).

Yurdumuzda iş içinde ve işbaşında yetiştirme faaliyetleri halen Bakanlıklararası prodüktivite merkezi ile ilgili Bakanlıklarca programlı bir şekilde yürütülmektedir. Bu tip öğretime iş okullarımızda da yer verilmiş olduğundan Bakanlığımızın söz konusu kurumların yapmakta olduğu çalışmalara bilgi, tecrübe. metot ve uzman mübadelesi bakımından iştiraki zaruri görülmektedir. Özel bir yatırıma lüzum kalmadan yapılacak bu şekil bir işbirliği teknik öğretimin endüstri ve iş yerleri ile temasını da daha geniş bir şekilde sağlıyacaktır. Bu alanda sıkı bir işbirliği kurulmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı bu önemli konuyu gerçekleştirecek tedbirleri derhal almalıdır.

Konu V — Halk Eğitimi Meslek Kursları ve Akşam Sanat Okulları: (Bakınız sayfa 132).

1. ve 2. madde aynen(2. maddenin sonuna) başka Bakanlıklar ve kuruluşlar da kendi meslek müntesipleri için bu yolda çalışmalarda bulunmalı ve bu hususlarda bir işbirliği sağlanmalıdır.

Konu VI — Sabit İlçe, Gezici Köy Demircilik, Marangozluk ve Yapı Kursları: (Bakınız sayfa 132).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. maddeleri aynen.

10 — Kursları bitirenlerin köyde kendi alanlarında iş yapmak veya işyeri açmak üzere T. C. Ziraat Bankası ile İller Bankasının köylere yardım fonundan veya diğer kaynaklardan yardım görmeleri temin edilmelidir.

11. Madde aynen.

12 — (15 yıl kaydının) **9 yıl** olarak değiştirilmesi şartiyle kabul edilmiştir.

13, 14, 15. maddeleri aynen.

Konu VII — Aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 133).

Konu VIII — Aynen (Bakınız sayfa 133).

Konu IX — Orta Terzilik Okulu: (Bakınız sayfa 133).

Aynen.

Konu X — Erkek Sanat Enstitüleri: (Bakınız sayfa 134).

Erkek Sanat Liseleri olarak kabul edilmiştir.

Tarif:

Aynen (yalnız Enstitüleri kelimesi Liseleri) olmak suretiyle

Amaçlar: a, b, c fıkraları aynen.

Teklifler:

1 — Erkek Sanat Liselerinin öğretim süresi üç yıla çıkarılmalıdır ve mezunlarına (Teknisyen unvanı verilmelidir.) şeklinde kabul edilmiştir.

2 ve 3. teklifler aynen.

4 — Erkek Sanat Liselerinin birinci sınıflarında müşterek bir programla öğretim yapılmalı, diğer sınıflarda seçmeli dersler ve munzam kurslar yapılmak suretiyle gençlerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerine yer veren bir öğretim programı uygulanmalıdır. Erkek Sanat Liselerinin birinci sınıflarında haftalık atelye çalışmaları 20 saatten az olmamalı, seçmeli derslere yer verebilmek için diğer sınıflarda atelye çalışması 16 saate inebilmeli veya atelyeyi seçenler için 24 saata yükselebilmelidir (19).

5, 6, 7, 8. teklifler aynen.

9 uncu teklif aynen: Ancak son kelimesi (Ayrılmamalıdır) yerine (ayrılmaması temenni edilir) şeklinde.

10, 11, 12 nci teklifler aynen.

13/a Aynen,

13/b Aynen,

13/c — Demircilik şubelerine, madeni yapı, çelik doğrama ve sıcak kalıpçılık konularına daha geniş yer vermek suretiyle hayatiyet kazandırmalı ve ihtiyaca göre yapı tesisatı konularına da önem verilmelidir.

---

(19) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 337 dedir. (Önerge No. 20).

13/ç — Aynen,
13/d — Aynen,
13/e — Aynen.

13/f — Sağlık ve Millî Eğitim Bakanlığı ile müştereken tesbit edilecek okullarda sağlık ve tıbbî alet tamir ve bakım şubeleri de açılmalıdır.

13/g — Halen sanat liselerinde radyo şubeleri mevcuttur. Bu şubeler daha geniş anlamda (elektronik) şubesi olarak adlandırılmalıdır.

14 — Bu madde olgunluk imtihanlarını inceleyen Komisyonda görüşülüp karara bağlanmıştır.

15 — Ortaokula dayalı en az üç yıllık öğrenim yapan her çeşit meslek okulları lise adını almalıdır. Mezunlarının unvanları ve durumları sanat lisesi mezunları gibi mütalâa edilmelidir.

Konu XI — Yapı Enstitüleri (Yapı Liseleri) olarak kabul edilmiştir. Amaçları aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 136).
Teklifler: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 aynen kabul edilmiştir.

Konu XII — Motor Sanat Liseleri olarak değiştirilmiş ve amaçları aynen kabul edilmiştir.

Teklifler: 1, 2, 3, 4 aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 137).

Konu XIII — Kimya Sanat Enstitüleri (Kimya Sanat Liseleri olarak) kabul edilmiştir. (Bakınız sayfa 137).

Amaçlar: Aynen.

Teklifler: Aynen.

Konu XIV — Mensucat Sanat Enstitüleri (Mensucat Sanat Liseleri olarak) kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 137).

Amaçlar: Aynen kabul edilmiştir.

Teklifler: 1, 2, 3, 4, 5. maddeleri aynen kabul edilmiştir.

6 — Mensucat Sanat Lisesinin öğretmen ihtiyacı çok önemlidir. Türkiye'de bu okula öğretmen yetiştirecek kurum mevcut değildir. Bu itibarla Teorik Teknik derslerin öğretmenlerini yabancı memleketlerde yetiştirmek gerekir. Bunun için mensucat lisesi ile diğer ilgili müesseselerin mezunları arasından imtihanla seçilecek on kadar öğrenci kendi branşlarında öğretmen yetişmek üzere tekniği ileri yabancı memleketlere hemen gönderilmelidir.

7 — 25 yıldan beri Türkiye'de müstakil hüviyet kazanmış mensucat sanat liseleri yapılmamıştır. İstanbul'da yapılması düşünülen böyle bir müessesenin en geç üç yılda bütün tesisleri ile teşkili gerekir.

Konu XV — Matbaacılık Okulu (Matbaacılık Lisesi) olarak kabul edilmiştir.

Amaçlar: Aynen (Bakınız sayfa 138).

Teklifler: 1, 2. maddeleri aynen.

3 — İlk plânda âcilen matbaacılık lisesinin tertip, baskı, klişe v. s. şubeleri için atelye öğretmenleri ile teorik teknik dersleri öğretmenlerini yetiştirmek üzere kendi mezunları arasından imtihanla seçilecek en az üç elemanın tekniği ileri yabancı memleketlere tahsile gönderilmeleri sağlanmalıdır.

Konu XVI — Müşterek hususlar: (Bakınız sayfa 139).

3 —Teknik Öğretim Danışma Kurullarının, teknik öğretim kurumlarının bünyeleri içinde, bulundukları bölgenin özel ve resmî sektördeki ilgili uzmanlarından teşkili gerekir.

Konu XVII — İş Okulları: (Bakınız sayfa 139).

Amaçlar: Aynen kabul edilmiştir.

Çok çeşitli faaliyetleri bünyesine alan bu müesseselerin verimini artırmak için yetki ve sorumluluk taşıyan bölüm şefi kadroları hemen kurulmalıdır.

Birinci Derecede Orta İhtisas Okulları

Konu XVIII — Yol Makinaları Tamirciliği ve Operatörlüğü Sınıfı:

Aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 140).

Konu XIX — Gündüz ve Akşam Tekniker Okulları: (Bakınız sayfa 140).

Amaçlar: Aynen kabul edilmiştir.

Teklifler: 1, 2, 3, 4, 5 inci teklifler aynen.

6 — a) Tekniker okulu mezunlarına mühendis formasyonu vermek üzere Akşam Teknik Okulları açılmalıdır.

b) Tekniker okulu mezunlarının bir imtihanla intibak edecekleri teknik okulların ilgili sınıflarına alınmaları sağlanmalıdır.

7 — Mevcut sistemin ıslahı için alınacak bazı tedbirler:

a) Tekniker okullarına meslek liseleri ile genel liselerden mezun olup belirli bir seviye imtihanı verenler kabul edilirler. Bunların, tekniker okullarından mezun oluncaya kadar mesleklerinde en az iki yıl çalışmaları ve bulundukları işyerlerinde hazırlanmış olan (Çırak, kalfa ve ustalar hakkındaki kanun hükümlerine göre) ustalık imtihanını verdiklerine dair belgeyi ibraz etmeleri şarttır.

Bunlar formasyon bakımından muayyen, bir işi tekniğin istediği şartlara uygun ve ekonomik bir şekilde yapan ve yaptırmasını bilen elemanlar olarak yetiştirilmelidirler.

7 — b, c, d, e, f fıkraları aynen kabul edilmiştir.

8 — Yukarıdaki esaslara göre düzenlenen tekniker okulları yüksek dereceli okullardır.

9 — Önceki mezunların değişen bünyeye göre, tesbit edilecek seviye imtihanı vermek suretiyle yeni duruma intibakları sağlanmalıdır.

Yüksek Dereceli Teknik Okullar

Konu XX — Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu: (Bakınız sayfa 141).

Amaçlar: a fıkrası aynen.

b) Bu elemanların ortaya koyacakları yeni formlar endüstri ve el sanatlarımızın güzellik ve kalite yönünden muhtaç olduğu geliştirmeyi sağlamak.

c) Tatbikî Güzel Sanatlar Okulunda endüstri ve el sanatları alanında belirecek ihtiyaçlara uygun olarak yeni sanat bölümleri ile lüzumlu yeni atelyeler açılmalıdır.

Teklifler: 1. madde aynen.

2 — Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu içinde endüstri ve el sanatları, sanatkârane demircilik ve dövmecilik, kuyumculuk bölümlerini ihtiva edecek bir maden işleri şubesi ile mevcut grafik sanatları şubesine bağlı olarak fotoğraf ve filmcilik dalları ve seramik şubesine bağlı olarak da süs taşları işlemeciliği dalı açılmalıdır.

3, 4 aynen.

Konu XXI — Ayrı bir Komisyonda incelenip karara bağlanmıştır. (Bakınız sayfa 142).

Konu XXII — Teknik Okulları: (Bakınız sayfa 143).

Amaçlar: a, b, c fıkraları aynen kabul edilmiştir.

d) Bu müessese için yeni teşkilât kanununun hemen çıkarılması temenni olunur.

Konu XXIII — Mektupla Öğretim Merkezi: (Bakınız sayfa 144).

Amaçlar: a, b, c fıkraları aynen kabul edilmiştir.

d) Çalıştıkları işlerden ayrılmadan bilgilerini artırmak ve daha yüksek kademelere ulaşmak istiyenleri ders mektupları ile hazırlar.

Teklifler: 1, 2, 3. maddedeki teklifler aynen kabul edilmiştir.

4 — Kaliteli işçileri, ustaları, kalfaları, teknikerleri, mühendisleri ve yüksek mühendisleri tatmin edecek bir iş baremi hemen ilgili müesseselerce yapılıp tatbik edilmeli ve meslek adamlarını bulundukları yerlerden memnun bırakacak tedbirler alınmalıdır.

5 — Çırak, kalfa ve ustalar hakkındaki kanun tasarısı meslek kademelerindeki dengesizliği ve mesleki öğretimin gayesinin gerçekleşmesini önliyen engelleri ortadan kaldıracak mahiyette olmalıdır.

Temenniler: Memleketimizdeki işgücünün nüfusumuza yüzde nisbetiyle bugünkü ve gelecekteki iş nevilerimiz gözönünde tutularak:

a) Meslekî ve Teknik Öğretim müesseselerimize gereken önemin verilmesi, bunların öğretmen, araç, bina v. s. bakımından mükemmel hale getirilmeleri,

b) İlgili Bakanlıkta gerekli teşkilâtın kurulması ve bu alanda diğer Bakanlıklarla iyi bir işbirliği yapılması, Meslekî ve Teknik Öğretim mototlarımızın memleket ihtiyacına uygun ve homogen bir hale getirilmesi sağlanmalıdır (20), (21).

Ticaret Öğretim

Konu I — Amaçlar (Bakınız sayfa 145).

Ticaret Öğretimin başlıca amaçları "Millî Eğitimin Temel İlkeleri"ne uygun olarak öğrencileri

a) Genel ve meslekî bilgi ve beceriklerle donatmak ve onların bizzat inceleme, bilgilerini uygulama ve özellikle kişisel teşebbüslerde bulunma yeteneklerini artırmak,

---

(20) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 337 dedir. (Önerge No. 21).

(21) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 338 dedir. (Önerge No. 22).

b) İş hayatının ilgili meslek dallarına her seviyede kaliteli elemanlar yetiştirmek,

c) Kabiliyetli öğrencilerin meslekleriyle ilgili yüksek öğrenime hazırlanmalarına imkân vermek.

Konu II — Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu (Bakınız sayfa 145).

Başka bir komisyonca ele alındığından Komisyonumuzca incelenmemiştir.

Konu III — Ticaret Ortaokulu (Bakınız sayfa 145).

Ticaret Ortaokulu da çeşitli gayeli ortaokul olarak kabul edilmiştir.

Konu IV — Ticaret Lisesi (Bakınız sayfa 145).

Tarif:

Ticaret Lisesi, ortaokula dayalı üç yıllık bir meslek okuludur.

Teklifler:

1. Ticaret Liselerinin müfredat programları ele alınarak yeni baştan incelenmeli, ders çeşitleri azaltılmalı ve meslek dersleri kuvvetli bir meslek bilgisi verecek şekilde artırılmalıdır.

2. Genel kültür dersleri meslekî yetiştirme için gerekli olan miktarda ve teksifî olarak verilmelidir.

3. Programın zaman bakımından % 25 - 30 u da teorik meslek derslerine ayrılmalı ve meslek okulu özelliği gözönünde tutularak genel bilgi derslerinde benzeri diğer meslek okullariyle beraberlik sağlanmalıdır.

4. Ticaret lisesi mezunlarından kabiliyetli ve başarılı olanların ilgili fakültelere ve yüksek okullara gidebilmeleri için "çeşitli olgunluk sistemi" ihdas edilmeli ve bu olgunluğa hazırlık için okul içinde yetiştirme kursları açılmalıdır. Ancak her şeyden önce ticaret liselerinin meslek okulu niteliği muhafaza edilmelidir.

İlâve: Ticaret lisesi mezunlarının ilgili akademi, yüksek okul ve fakültelere girebilmeleri sağlanmalıdır.

Komisyonumuz akşam ticaret liselerinin rapora ithal edilmediğini görmüş, bu konuyu da ele alıp inceliyerek şu kararları almıştır:

1. Ticaret liselerinin yönetmeliklerinde ve müfredat programlarında yapılacak değişikliğin akşam ticaret liselerine de tatbiki.

2. Belgeli öğrencilerin belli bir yıl tahdidinden sonra okullara alınması.

Konu V. — Takviyeli Yabancı Dille Öğrenim Yapan Ticaret Liseleri (Bakınız sayfa 146).

Teklif:

Yurt içi ve yurt dışı ekonomik ve ticarî faaliyetlerin ve bu alandaki milletlerarası temasların gün geçtikçe artmakta olması ve önem kazanması dolayısiyle yeter derecede yabancı dille mücehhez personelin yetiştirilmesi için yabancı dil öğretimi yapan ticaret liseleri açılmalıdır.

Konu VI — Otelcilik ve Turizm Okulları (Bakınız sayfa 146).

Teklifler:

1. Turizm endüstrisinin memleketimiz için arzettiği büyük önem karşısında bu alanda yüksek seviyede elemanlar yetiştirmek için yüksek dereceli turizm okulları açılmalıdır.

2. Memleketimizin önemli turistik bölgelerinde olmak üzere şimdilik 2-3 yerde orta dereceli Otelcilik Okulu açılmalıdır. Bu okulların dersleri bazı genel bilgi dersleri dışında tamamen tatbiki olmalı ve öğrencilerin otel ve lokanta gibi iş yerlerinde bilfiil çalışmaları sağlanmalıdır.

Konu VII — Sekreterlik Okulları (Bakınız sayfa 146).

Tarif:

Sekreterlik okulları, genel ve özel sektöre ait işyerlerinde çalışmaların metotlu olarak yürütülmesine ve netice olarak verimin artırılmasında yardımcı olacak bilgili ve becerikli memur ve sekreterler yetiştirmek maksadiyle açılan okullardır.

Teklifler:

1. Sekreterlik okullarının sayısı artırılmalıdır.

2. Bu okullar, ticaret ve ekonomik faaliyetleri bakımından iş hacmi geniş olan bölgelerde açılmalıdır.

3. Bu okullara kız enstitülerinden başka lise ve ticaret lisesi mezunları da kabul edilmelidir.

4. Takviyeli yabancı dil öğretimi yapan ve öğrenim süresi daha uzun olan sekreterlik okulları deneme mahiyetinde açılmalıdır (22).

---

(22) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 338 dedir. (Önerge No. 23).

F-93

İlâve:

1. Sekreterlik Okulları üç yıla çıkarılmalıdır.

2. Yönetmelikleri yeniden ele alınıp günün icaplarına uydurulmalıdır.

3. İmkân olduğu nisbette Ticaret Öğretim Genel Müdürlüğü içinde bağımsız okullar halinde çalışmaları sağlanmalıdır.

Konu VIII — Kurslar ve Seminerler (Bakınız sayfa 147).

Teklifler:

1. Halk eğitimi ticaret kursları çevrenin ihtiyaçlarına göre artırılmalıdır.

2. Bu kurslarda birlik ve beraberlik sağlanması ve muntazam çalışmalarının temin edilmesi için gerekli tedbirler alınmalı ve müfredat programları islah edilmelidir.

3. Turistik önemi olan yerlerde turizm, aşçılık, garsonluk, bay ve bayan berberliği gibi hizmetler için kurslar açılmalıdır.

4. Bu kurslar Turizm Bakanlığı, Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü ve Ticaret Öğretim Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer kurumlar arasında kurulacak bir koordinasyon yolu ile tertiplenmesi ve kursların organizasyonu, yönetimi ve teftişi Ticaret Öğretim Genel Müdürlüğünce yapılmalıdır (23).

İlâve:

İş yerlerindeki yeniliklerin okula, okuldakilerin de iş yerlerine götürülmesine ve öğretmenin meslekî sahada inkişafını temin etmek maksadiyle meslek dersleri öğretmenlerine meslekleriyle ilgili işlerde çalışma imkânları sağlanmalıdır (24).

Yüksek Öğretim

Konu I — Yabancı memleketlerde öğrenci yetiştirilmesi (25).

Teklifler: (Bakınız sayfa 153).

---

(23) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 338 dedir. (Önerge No. 24).

(24) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 338-341 dedir. (Önergeler 25, 26, 27, 28, 29).

(25) Bu maddeyi kaldıran ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 342 dedir. (Önerge No. 30).

1 — Yabancı memleketlerde öğrenim, ihtisas ,doktora gibi maksatlar için halen 2 600 kişilik döviz kontenjanı mevcuttur. Buna göre, yılda ortalama 300 öğrencinin öğrenime gönderilmesi mümkün olmaktadır. Bu kontenjan önemli miktarda arttırılmalıdır.

2 — Yüksek Öğretim Komitesi tarafından hazırlanan "Türk Öğrencilerinin Yabancı Memleketlerde Okumaları İle İlgili Yönetmelik" Genel Öğretim Komisyonunca teklif edilen değişikliklere göre gözden geçirilmeli ve biran evvel kabulü için gerekli tedbirler alınmalıdır.

3 — Resmî sektör tarafından tahsil veya ihtisas için yabancı memleketlere gönderilecek öğrencilerden alınacak taahhütnamelerde, öğrenimlerini tamamlıyarak yurda döndüklerinde, çalıştırılacakları ihtisas alanları açıkça belirtilmelidir.

4 — Türk Öğrencilerinin Yabancı Memleketlerde Okumaları İle İlgili Yönetmeliğin bazı maddeleri değiştirilmiştir. Yönetmelikten bir nüsha eklidir.

Konu II — Yüksek Öğrenim Öğrenci Fonu ve Yurtları (Bakınız sayfa 153).

Bu konu, Komite çalışmalarından sonra Kurucu Meclis tarafından ele alınmış ve kabul edilen 351 sayılı "Yüksek Öğrenim Kredi Fonu ve Yurtlar Kurumu" Kanunu 16 Ağustos 1961 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Konu III — 4489 sayılı kanunun uygulanması (Bakınız sayfa 153).

Teklifler:

1 — Üniversitelerce bilgi, görgü ve ihtisaslarını arttırmak üzere yabancı memleketlere gönderilecek asistanların, 4489 sayılı kanunun I. maddesinin b fıkrasındaki iki yıl hizmet kaydından müstesna tutulmaları lüzumlu görülmektedir.

Konu IV — Üniversiteler: (Bakınız sayfa 153).

Teklifler:

1 — Tanınmış yabancı üniversitelerde öğretim üyeliği almış vatandaşlarımız, üniversitelerimize aynı unvanlarla alınabilmelidirler.

2 — Üniversiteler arasında öğretim üyesi akımı sağlanmalıdır.

3 — Üniversiteleri üstün vasıfta öğretim elemanları ile besliyebilmek için, bu üniversitelerde görev alacak öğretim elemanlarına modern ilim müesseselerinde çalışanların hayat standardı seviyesi sağlanmalıdır.

4 — Üniversitelerde yabancı dil öğrenimini daha verimli kılmak üzere, bol sayıda ehliyetli okutmandan faydalanılmalıdır.

5 — Üniversite öğretim ve araştırmalar için dışardan getirilmesi zaruri olan her çeşit alet, malzeme ve maddelerin temini hususunda her yıl, üniversitelerce gösterilecek ihtiyacı karşılayacak kadar döviz tahsis edilmelidir.

6 — Üniversitelere ve öğretim üyelerine, öğretim ve ilmî araştırma maksadiyle dışardan getirilen veya yabancı devlet kurumları veya, kişiler tarafından bağışlanan her çeşit âlet, malzeme ve maddeler gümrük vergi ve muamelâtından muaf tutulmalıdır.

7 — Önümüzdeki on yıl içinde yeni üniversiteler kurulması yoluna gidilmeyip, gayretler mevcut üniversitelerin tamamlanmasına teksif edilmelidir. Şiddetli ihtiyaç karşılığında ilerideki üniversitelerin nüvesini teşkil edecek fakülteler veya yüksek okullar açılmalıdır.

8 — Dış ülkelere senede 200 den aşağı olmamak üzere, eleman gönderilerek bunlara doktora ve doktora ötesi ilmî araştırmalar yaptırılmalıdır.

9 — Yabancılar tarafından Türkiye'de yeniden üniversite ve yüksek okul açılması ve idare edilmesi, millî kültürümüzün bağımsızlığı bakımından büyük mahzurlar taşımaktadır. Bu yol mutlak şekilde kapatılmalıdır.

Yeniden kurulacak Türk üniversite ve yüksek okullarında yabancı dilde öğretim yapılması da prensip itibariyle hoş görülecek bir husus değildir. Ancak, önemli ve istisnaî hallerde, üniversitelerimizde öğretim ve ilmî çalışma yapmasında büyük fayda mevcut olan yabancı profesörlerin yabancı dilde öğretim yapabilmelerine imkân bağışlanmalıdır.

10 — Üniversite yıllık öğretim süresi uzatılmalıdır.

11 — Fakültelerde mümkün ve faydalı olduğu takdirde gece ve yaz öğretimi yapılmalı ve gece kursları tertiplenmelidir.

12 — Üniversitelerde halkın ihtiyaç duyduğu alanlarda üniversite dışı halk eğitimi faaliyetlerine yer verilmelidir.

13 — Üniversitelerde öğrencilerin problemleriyle, ders dışı faaliyetleriyle ve özellikle beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle meşgul olacak servisler ihdas olunmalıdır.

14 — Üniversitelerimiz memleketin bütün müesseseleriyle işbirliği ederek karşılaşılan genel ve özel problemlerin hallinde sorumluluk duygusu ile yardımcı olmalıdır.

Konu V — Bilimsel Araştırma Konseyi: (Bakınız sayfa 154).

Bu konu, Komite çalışmalarından sonra Başbakanlıkta teşkil edilen özel bir komisyon tarafından ele alınmış ve bir kanun tasarısı meydana getirilmiştir. Yasama organlarına intikal eden bu kanun tasarısı Koordinasyon Grupunda incelenmemiştir.

Yeni Açılacak Üniversiteler

VII. Millî Eğitim Şûrası, Genel ve Meslekî Teknik Eğitim Komisyonunun umumi heyetine teklif ve bu heyetçe tasvip edilen üyelerle, kendi istekleriyle katılan üyelerden kurulmuş bulunan Alt Komisyon, 7, 8 ve 9 Şubat tarihlerinde, müzakereler yaparak aşağıdaki raporu tanzim etmiştir.

1 — Komisyonumuz konu ile ilgili olarak aşağıdaki dokümanları incelemiştir.

a) 1956 yılında Millî Eğitim Bakanlığınca "Yeni açılacak üniversitelerle ilgili problemleri inceleyip plânlaştırmak üzere kurulan komisyonun" 27-4-1956 tarihli raporu.

b) Eğitim Millî Komisyonu raporunun ilgili kısımları.

c) VII. Millî Eğitim Şûrası için hazırlanan Yüksek Öğretim Komisyonu Raporunun ilgili kısımları: S: 5, 7, 8.

d) VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular S: 40, 41.

2 — Üniversitelerin, ilmî araştırma ve yayınlar yapmak, ilmî formasyona sahip meslek adamları yetiştirmek, bilimsel faaliyetlerini söz ve yazı ile halka yaymak şeklinde özetlenen görevlerini tam mânasiyle yerine getirmeleri, büyük gayret ve fedakârlıklara muhtaç olduğu için, evvelâ mevcut üniversitelerin noksanlarının tamamlanması çeşitli komisyonlarda tasvip gören bir netice olarak tezahür etmektedir.

Bilhassa son açılan üniversitelerin uğradıkları güçlükler ve bütün vaad ve ümitlere rağmen, istenilen şekilde faaliyete geçememeleri bu neticeyi takviye etmekte ve yeni üniversiteler açılmasından önce mutlaka bazı şartların yerine getirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu bakımdan, yeni kurulacak üniversitelerin sayısını, karakterini ve yapısını isabetli bir şekilde tâyin edebilmek için, ileri memleketlerin ve memleketimizin çeşitli sahalardaki ilim ve meslek adamları miktarının nüfusa nisbetlerini gösteren istatistikleri incelenmeli ve memleketimizin özelliklerine göre objektif metodlarla değerlendirmelidir. Bunun için Dev-

let Plânlama Dairesinin, üniversitelerin ve Millî Eğitim Bakanlığının sıkı işbirliği halinde çalışmaları ve gerekli dokümanları toplamaları lâzımdır. Konu, devamlı etüdlerle, durumun inkişafını takip edecek, sürekli çalışmaya ihtiyaç gösterir.

Bu sebeplerle en isabetli hareket, ilk önce mevcut üniversitelerin takviye ve ikmali olmakla beraber, memleketin ihtiyaçları yeni üniversiteler açmayı, bunun için de uzun vadeli bir plân dahilinde hazırlıklar yapmayı gerektirmektedir.

Filhakika, Orta Öğretimde kaydedilecek inkişaflar, nüfus artışı nisbetinin de ilerisinde olarak, bir müracaat artışı yaratacaktır. Halen üniversitelere müracaat edip de giremiyenlerin durumu, kısmen zahirî ve tâli sebepler yüzünden, olduğundan kabarık görünse bile, hakikatte de, hiç değilse arzu edilen kolda okuyamamak bakımından, bâriz bir tıkanma vardır. Çeşitli mesleklere ayrılanların hakikî ihtiyaçlara göre dağılması için ilmî çalışmalar yapılırsa üniversitelerin çeşitli fakültelerine dağılış tarzı bugünkünden farklı şekiller alabilir. Ancak bu takdirde dahi, mevcut üniversitelerin ve mevcut ihtisas dallarının ileriki ihtiyaçları karşılayamıyacağı şimdiden söylenebilir. Bu itibarla yeni inkişaf ve tevsilerden kaçınılamaz.

Öteyandan memleketin çeşitli bölgelerinde vukua gelen sosyal ve ekonomik gelişmeler o bölgelere ait hususi ihtiyaçlar ve imkânlar doğurabilir. Bu bakımdan bazı bilim dallarının, o bölge şartları içinde ve o bölge içinde kalınarak öğretilip araştırılması lûzumlu olabilir.

Çok mühim bir husus da, memleketin millî kültür bütünlüğünün temininde üniversitelerin ve onlara bağlı araştırma enstitülerinin oynayacağı müspet roldür. Madde 1 de de zikredilen rapor bu hususta kıymetli tavsiyeler ihtiva etmektedir.

Şu halde yeni üniversitelerin açılması bir zaruret olarak ortaya çıkacaktır ve açılmalıdır. Ancak buna ait kararlar aceleye getirilmemeli, emrivakiler şeklinde tecelli etmemeli ve ciddî objektif tetkiklere dayandırılmalıdır. Bir üniversite veya fakülte açılmasına karar verilince de, aşağıdaki maddelerde ileri sürülen şartlar tahakkuk ettirilmelidir. Ancak bu şartlar tamamiyle yerine getirildikten sonra üniversite fiilen açılabilir. Fiilen açılma keyfiyetinin, şartların tahakkukunu, objektif ve ilmî şekilde tespit bakımından, üniversitelerarası kurulun tasvibine bağlanması uygun olacaktır.

3 — Bir üniversite veya bir fakülte açılması için yerine getirilmesi gereken şartların başında öğretici-araştırıcı kadronun temini gelir. Bu

kadro akademik muhitte, akademik usullerle yetiştirilmiş, olmalıdır. İhtisas dallarına yakın uzak ilgisine dayanılarak, akademik menşe dışından öğretici-araştırıcı temini mutlaka terk edilmesi gereken bir yoldur.

Kadro ihtiyacı hakkında bir fikir vermek üzere, bir fakülte için asgari kadronun 5 profesör, 6 doçent, 10 asistan şeklinde bir tertip olabileceğini kaydedelim.

Kadronun yetiştirilmesi için şu yolu tavsiye ediyoruz: Bir fakülte açılmağa karar verilince memleket içinde ona benzer, gelişmiş bir fakülte hazırlayıcı ve yetiştirici olarak seçilip görevlendirilmeli, bu fakülteye müstakbel fakülte namına bir teşkilât kadrosu bağlanmalıdır. Yetiştirici fakülte bu muvakkat hususi kadroya lüzumlu elemanları müstakbel fakültede çalışmak kaydiyle alacak ve yetiştirecektir. Yetiştirme safhası sona erince kadro kendi yerine gidecek ve yeni fakültenin, yetiştiricisi ile hiçbir idarî ilgisi kalmıyacaktır. Buna mukabil ilmî işbirliğinin devam edeceği tabiîdir.

Hazırlayıcı fakülte, yetiştirme safhasında ecnebi profesörlerden ve ecnebi üniversitelerin işbirliğinden faydalanır.

Yetiştirme safhasında yabancı kurumların ve milletlerarası teşekküllerin yardımı da sağlanabilir.

Genç elemanların yurt dışında yapacağı ilmî çalışmalar için de yabancı burslardan istifade edilir.

Gerek yetiştirme gerekse müstakilen faaliyet safhasında ecnebi öğretici-araştırıcılarda, mevcut üniversitelerimizdekilere muadil kalifikasyonun aranması zaruridir. Üniversite seviyesinin muhafazası için zaruri olan bu teadüle ilgili fakültenin Profesörler Kurulu karar verir.

Öğretim görevlilerinden kanunun verdiği imkânlar ve şartlar dahilinde faydalanılmalıdır.

Bu vesile ile, cari mevzuatımızda doçent yetiştirme usulümüzün tadili ile daha az zamanda yetişmelerinin sağlanması tavsiye olunur.

Bina ve tesis ihtiyaçları üniversite kurulmasına karar verilince tesbit edilerek, yetiştirme safhasında ikmal edilmelidir. Bu işlerde de yetiştirici fakültenin faaliyetinden istifade edilmelidir.

Bina ve tesis bakımından şehirde ve bölgede mevcut hastahane, kütüphane, iş yeri gibi, resmî ve hususî, imkânlardan faydalanmak ve bu tesislerin sahipleriyle anlayışlı bir işbirliği kurulmalıdır.

4 — Yeni üniversiteler kurmanın ve hattâ mevcutları idâme etmenin başlıca şartı, akademik mesleğin mânevi ve maddî bakımdan cazip hale getirilmesidir.

Karadeniz Teknik Üniversitesine eleman yetiştirmek için İstanbul Teknik Üniversitesine tahsis edilmiş bulunan 42 burstan yalnız bir bursa talip çıkmış olması, öğretim ve araştırma mesleğinin istikbali hakkında gençlerde mevcut kanaatı açıklamaktadır. Bu bakımdan Yüksek Öğretim Komisyonunun raporundaki aşağıdaki tekliflere aynen iştirâk ediyoruz:

"Uygun vasıfta öğretim üyelerine sahip olmanın birinci şartı, meslekî ilk kademesinden itibaren cazip kılmak ve liyakatli gençlerin diğer sahalara tercihan akademik mesleğe talip olmalarını sağlamaktır. Bunun için asistanların emsallerine barem dışı ücret ödeyebilen Devlet müesseseleri ile İktisadî Devlet Teşekküllerinin de verilmekte olan başlangıç ücretine eşit ücret almalarının sağlanması zarurî mütalâa edilmektedir. Bu hususu temin edebilecek bir hal şekli olarak asistanların barem dışına çıkarılarak ücretli veya mukaveleli eleman haline getirilmeleri düşünülebilir.

Asistanlar için barem dışı bir statü kabul edildiği takdirde bunların eylemli doçent sıfatiyle bareme intikalleri yapılırken, asistanlıkta geçirdikleri sürenin kıdeme sayılması hususu gözönünde tutulmalıdır.

Doçent ve profesörlere verilecek tazminatın, asistan için temenni edilen artırma ile mütenasip olarak ayarlanması uygun olacaktır."

Maddî imkân, bol kadro ile birlikte temin edilirse araştırma ve ilmî çalışmanın gerektirdiği manevî şartlar da inkişaf eder.

Yeni açılacak üniversitelere sağlanacak maddî imkânların, diğerlerinden, bir miktar ileride olması da faydalıdır.

5 — Memleket üniversitelerinin benzerliği ve sürekliliği bakımından, yeni üniversiteler halen 4936 ve 115 sayılı kanunlara tâbi olan üniversiteler bünyesinde olmalıdır. Bu durum üniversitelerarası akımı ve işbirliğini kolaylaştırır. Bu bünyenin icabettirdiği kadro şartları ise hakikî bir kuruluş için zarurî mahiyettedir.

6 — Yukarıda arzedildiği şekilde ciddî tetkiklere ve hazırlıklara dayanılarak varılacak objektif neticelere göre kurulması gereken üniversite ve fakültelerin nerelerde ve ne zaman kurulması gerektiğine dair Komisyonca bir plân yapılmak mümkün görülmemiştir. Bu nevi bir çalışma daha uzun ve sürekli mesaiye muhtaçtır.

Bununla beraber, bir Profesörler Heyetinin hazırladığı 27.4.1956 tarihli rapor çok kıymetli bilgi ve tavsiyeler ihtiva etmekte olup, ilk tatbikat için bu raporun, yukarda arzedilen şartlara da uyularak, kullanılması mümkündür.

1956 dan bu yana kaydedilen inkişaflar ve elde edilen istatistik bilgi-

lerle daha ilmî çalışmalar da yapılmalıdır. Bu hususta Plânlama Dairesi, Üniversiteler ve Millî Eğitim Bakanlığının sürekli işbirliğine ihtiyaç olduğunu tekrarlarız.

7 — Yukarıki mütalâalarda yalnız üniversite ve fakülteler ele alınmış ve yüksek okullar konu dışı bırakılmıştır.

İçtimaî ve iktisadî ihtiyaçlar gerektirdiği takdirde muhtelif yerlerde yüksek okullar açılabilir. Bunların tesisinde de ciddî tetkiklere dayanılmalı ve mevcut benzerlerinin işbirliğinden faydalanılmalıdır.

Bu meyanda muhtelif bölgelerde açılması zarurî ve çeşitli şubeleri (bu meyanda meselâ tekstil gibi yeni şubeleri) ihtiva etmesi lüzumlu olan teknik okulların kuruluşlarında Teknik Üniversitelerin ilgili fakültelerine başvurulması icabeder. Zira günün ilmî ve teknik ilerlemelerine uygun yeni kuruluşlar, ancak bu yenilikleri yakından izleyebilen müesseselerin tavsiyelerine göre teşkil ve teçhiz edilebilir (26).

Temenniler

1) Yeni üniversiteler kurulurken başlangıçta akademi veya yüksek okul halinde kurulup 10 yıl içerisinde veya civarında fakülte haline gelecek şekilde düzenlenmesi imkânları araştırılmalıdır.

2) Üniversitelerimizde bir profesöre karşı 3-5 doçent orantısı kurulamamış iken 115 sayılı kanun ile doçentlik büsbütün güçleştirilmiş, kanal âdeta tıkanmıştır.

a) Üniversitelerde "mezuniyet sonrası eğitim sistemi" (post graduate education system) tesis olunmalı ve yabancı dil, bilim kursları açılarak asistanlar sür'atle ve sistemli olarak eğitilmeli ve doçentliğe enerjik bir şekilde hazırlanmalıdırlar. Bu suretle araştırıcılar kısa zamanda yetiştirilmelidirler.

b) Doçentlik için 115 sayılı kanundaki çalışma süresi kısaltılmalı, doçent adaylarına tezlerini müdafaa hakkı verilmelidir.

c) Üniversitelere enine genişleme mekanizması yerine yeni üniversiteler için genç, elemanlar kazandıracak şekilde imkânlar verecek tadilât 115 sayılı kanunla yapılmalıdır.

Özel Okullar

Özel Okullar ve Özel Öğretim Kurumları; Türkiye Cumhuriyeti uyruğundan olan gerçek kişilerle tüzel kişiler ve Hükûmetçe tanınmış Türkiyeli cemaatler tarafından açılan, masrafları kendilerince karşılanan

(26) Cümlenin sonuna eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 342 dedir. (Önerge No. 31).

Millî Eğitimimizin Temel İlkeleri'ne ve Millî Amaçlarımıza uygun eğitim faaliyetinde bulunan ve genel kültür, meslekî bilgi ve maharet veren her derecedeki okul ve eğitim kurumlarıdır.

Ait oldukları yabancı devletlerle olan ahdî münasebetlerimize göre, önce açılmış ve tanınmış bulunan yabancı okul ve dershaneler de özel okul ve öğretim kurumlarıdır.

Türk, azınlık ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerce açılmış ve açılacak müesseseler üzerindeki kararlarımız aşağıdadır:

Konu I — Türk Özel Okulları (Bakınız sayfa 155).

"Okul öncesi, ilk, orta, lise ve yüksek öğrenim basamaklarındaki resmî okullarımız ve diğer resmî kurumlarımız ihtiyaca yeter değildir. Bu okullara olan ihtiyacımız, gün geçtikçe artmaktadır. İleride daha da artacaktır. Bu ihtiyaç, Devlet eli ile daha uzun zaman giderilemiyecektir. Bu sebepten":

Açıklamalar a) Grup kararlarının yukarıdaki giriş kısmı, "yüksek öğrenim" terimi ilâve edilmek suretiyle, kabul edilmiştir.

*
**

Madde 1 — "Türk özel okullarının ve **öğretim** kurumlarının daha verimli hale gelebilmelerini, eğitim ve öğretim hizmetine resmî okullar yanında geniş ölçüde iştirak edebilmelerini sağlamak için, özellikle bugün ikili, üçlü öğretime gitmek mecburiyeti duyulan büyük şehirlerimizde, Türk müteşebbisinin emeğini ve sermayesini bu konuya yatırması teşvik edilmeli; bunlara maddî ve manevî yardımda bulunulmalıdır."

Açıklamalar: a) Bu madde, "eğitim" terimi **"öğretim"** olarak değiştirildikten sonra, kabul edilmiştir.

b) Komisyonumuz, bu maddede geçen "Türk müteşebbisinin emeğine ve sermayesine maddî ve manevî yardım" olarak şu hususları tavsiyeye değer bulmuştur:

1. Teftiş ve denetleme sonucunda lâyık görüldüğü takdirde Türk özel okullarının eğitim ve öğretim çalışmalarına, yapacakları denemelere ve kuracakları yahut tevsi edecekleri yeni binalara, Devlet, maddeten ve manen yardım etmelidir. Bu maksatla:

a) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na ek bir kanunla Türk özel okullarının Gelir Vergisi'nden muafiyetleri sağlanmalıdır (27).

b) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 7. maddesinin 12. ben -

(27) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 342 dedir. (Önerge No. 32).

dine bir fıkra eklenmesi suretiyle, Türk özel okullarının Kurumlar Vergisi'nden muafiyetleri sağlanmalıdır.

c) Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinde, muadeleti onaylanmış olup da yeteri kadar gelişmemiş, maddî sıkıntı ve sarsıntı içinde bulunan kurumlara "Türk Özel Okullarına ve Öğretim Kurumlarına Yardım" adı altında bir fasıl açılmalıdır.

d) Resmî kadrolu öğretmenler, Millî Eğitim Bakanlığı'nın muvafakati ile, bu okullarda ek olarak öğretmenlik, idarecilik, müzakerecilik görevi alabilmelidirler.

e) Türk Özel Okullarının kendi eğitim ve öğretimleri için lüzumlu bulunan bahçeleri (oyun, uygulama, çiçek bahçeleri ile spor alanları), Arazi Vergisi'nden muaf tutulmalıdır.

f) Türk Ozel Ökullarının maksadına tahsis edilmiş binalar veya kısımları ve bunların müştemilâtı, bu maksatla kullandıkları müddetçe, Bina Vergisi'nden muaf tutulmalıdır.

g) Özel okulların yabancı memleketlerden getirtecekleri her türlü eğitim ve öğretim araç ve gereçleri, Gümrük Vergi ve Resimleri ile Gider Vergisi'nden muaf tutulmalıdır. Bu araç ve gereçlerin eğitim ve öğretime yarıyacağı hususu, Millî Eğitim Bakanlığınca tâyin olunmalıdır.

h) Türk özel okulları milletlerarası anlaşma yoliyle sağlanan dış kültürel yardımlardan Millî Eğitim Bakanlığı'nın uygun bulduğu ölçüde; gelişmelerini sağlıyacak projeler için dış kültürel tesis veya teşekküller tarafından yapılacak yardımlardan ise gene Millî Eğitim Bakanlığı'nın onayından sonra faydalandırılmalıdırlar.

i) Yeni açılacak Türk özel okullarına — Millî Eğitim Bakanlığı'nın aracılığı ile — Maliye Bakanlığı, belediyeler, özel idareler tarafından bedelsiz veya kıymet takdiri ile gayrimenkul tahsis edilmelidir.

*
**

Madde 2 — "Türk özel okullarının kolaylıkla kifayetli öğretmen bulabilmelerine ve yetiştirmelerine imkân verecek tedbirler alınmalıdır."

Açıklamalar: a) Bu madde, "rahatça" kelimesi **"kolaylıkla"** kelimesi ile, "özel öğretim kurumlarının" terimi de **"Türk özel okullarının"** terimi ile değiştirildikten, **"ve yetiştirmelerine"** kelimeleri ilâve edildikten sonra, kabul edilmiştir.

b) Türk özel okullarının öğretmen yetiştirmek maksadiyle yapacakları teşebbüsü Millî Eğitim Bakanlığı maddeten desteklemelidir.

c) Sadece Türk özel okullarında görevli olup da başarı ile çalışan ida-

reci ve öğretmenler de görgü ve ihtisaslarını arttırmak üzere, kültür anlaşmalarından sağlanacak burslardan Millî Eğitim Bakanlığınca ayrılacak kontenjanlarla, dış memleketlere gönderilmelidirler.

*
**

Madde 3 — "Türk özel okullarının gerçek birer eğitim kurumu halinde çalışmalarını sağlıyacak idarî ve eğitsel tedbirler alınmalı ve bu tedbirlerin uygulanması için gerekli mürakabe konulmalıdır."

Açıklamalar: a) Bu madde, **"Özel öğretim kurumlarının"** terimi **"Türk özel okullarının"** terimi ile değiştirildikten sonra, kabul edilmiştir.

b) Türk özel okullarının teftiş ve denetlenmeleri, benzeri resmî okullarda uygulanan esaslara göre, okulların seviyeleri dikkate alınarak yürütülmelidir.

*
**

Madde 4 — Türk özel okullarında çalışan öğretmenlerin hayatlarının ve geleceklerinin teminat altına alınması ve bu öğretmenlere resmî okullarda çalışan öğretmenlerin sahip oldukları hakların verilmesi için gerekli hükümler getirilmelidir.

Açıklamalar: a) Bu madde, **"Özel öğretim kurumlarında"** terimi **"Türk özel okullarında"** terimi ile değiştirildikten sonra, kabul edilmiştir.

b) Türk özel okullarında çalışan bütün idareci ve öğretmenlerin hayatlarını ve geleceklerini teminat altına alacak hükümler — azınlık ve yabancı okulların idareci ve öğretmenlerini de ilgilendirdiği için — tekliflerimizin en sonunda belirtilmiştir.

*
**

Madde 5 — "Öğretim ve eğitim işinin özel sektör elinde alelâde bir ticaret konusu olmasını önleyici tedbirler alınmalıdır."

Açıklamalar: a) Bu madde aynen kabul edilmiştir.

b) Çıkarılacak "Özel Okullar ve Öğretim Kurumları Kanunu" ve "Yönetmelik", bu tedbirleri ihtiva etmelidir.

*
**

Madde 6 — "Türk Özel okullarının Millî Eğitim Bakanlığı'nın irşat ve mürakabesi altında gelişmelerini sağlıyacak hükümler getirilmelidir."

Açıklamalar: a) Bu madde, **"Özel okulların ve eğitim kurumlarının"** terimi yerine **"Türk özel okullarının"** terimi konulduktan sonra, kabul edilmiştir.

Madde 7 — "Türk özel okullarının eğitim, öğretim ve program bakımından — resmî okullarımız için de tavsiyeye değer görüldüğü gibi — denemelere girebilmelerini mümkün kılacak hükümler getirilmelidir."

Açıklamalar: a) Bu madde, **"Türk"** kelimesi eklendikten sonra, kabul edilmiştir.

*
**

Madde 8 — "Türk özel okullarının müdür ve öğretmenlerinde, resmî okul müdür ve öğretmenlerinin vasıflarının aranması esas olarak kabul edilmelidir."

Açıklamalar: a) Bu madde, **"Türk"** kelimesi eklendikten sonra, kabul edilmiştir.

b) Her derece ve vasıftaki özel okulların idareci ve öğretmenlerinde, en az, benzeri resmî okullarda çalışan idareci ve öğretmenlerdeki vasıflar aranmalıdır.

c) Halen özel okullarda çalışan idareci ve öğretmenlerin görev ve ücret bakımından müktesep hakları mahfuz kalmalıdır.

Bu bölüme eklenen madde:

*
**

Madde 9 — Türk özel yüksek okullarına açılma izni (ruhsat), gerçek veya tüzel kişilerin yatırım telâkki edilenler dışında kalan sair formaliteleri ikmallerinden sonra, Millî Eğitim Bakanlığı'nın müspet mütalâası alınmak suretiyle, Bakanlar Kurulu'nca verilmelidir.

Öğrenime başlama izninin Millî Eğitim Bakanlığınca verilebilmesi için, yatırımı icabettiren veya yatırım sayılan arsa, bina, mefruşat, malzeme ve bunlara ilâve olarak sair hususlar ikmal edilmelidir.

Açılma izni (ruhsat), üç yıl içinde öğrenime başlama izni alınmadığı takdirde, iptal edilmelidir.

*
**

Konu II — Azınlık Okulları (Bakınız sayfa 156).

Madde 1 — "Azınlık özel okullarının Millî Eğitimimizin Temel İlkelerine ve Millî Amaçlarımıza bağlı olarak çalışmalarına devam etmeleri sağlanmalıdır."

Açıklamalar: a) Bu madde, **"Millî Amaçlarımıza"** ve **"devam etmeleri sağlanmalıdır"** terim ve sözleri eklenmek suretiyle, kabul edilmiştir.

Madde 2 — "Bu okulların öğretmenlerinin ve idarecilerinin, Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit edilen vasıflarda olmaları ve bu okullarda çalışmakta olan öğretmen ve idarecilerin de iş başında yetiştirme yolu ile takviye edilmeleri gerekir."

Açıklamalar: a) Bu madde, aynen kabul edilmiştir.

*
**

Madde 3 — "Bu okullarda çalışan Türkçe ve Türkçe Kültür dersleri öğretmenleri ile bunlar arasından her okul için seçilecek ve, Türkçe ve Türkçe Kültür dersleri öğretmenlerinin çalışmalarını düzenleme ve mürakabe etme gibi görevlere ilâveten Md. Yardımcısı olarak kendine terettübeden ödevleri yapacak bir Md. Yardımcısı'nın seçim ve yetiştirilmeleri üzerinde durulmalıdır.

Açıklamalar: a) Bu madde, tamamen değiştirilerek yukardaki şekliyle kabul edilmiştir.

*
**

Madde 4 — "Bu okulların teftiş sistemi yeniden gözden geçirilmelidir."

Açıklamalar: a) Bu madde, aynen kabul edilmiştir (28).

*
**

Konu III — Yabancı Özel Okullar (Bakınız sayfa 156).

Madde 1 — "Türkiye'de yeniden yabancı özel okul açılamaz."

Açıklamalar: a) Bu madde, aynen kabul edilmiştir.

Madde 2 — "Özel okul mahiyetinde olmıyan kurumlar, ancak kültür anlaşmaları gereğince açılabilir."

Açıklamalar: Bu madde, **"kültür merkezleri, yabancı dil kursları v.s. öğretim"** kelimeleri çıkarıldıktan sonra, kabul edilmiştir.

*
**

Madde 3 — "Yabancı özel okulların Millî Eğitimimizin Temel İlkeleri ve Millî Amaçlarımıza bağlı olarak çalışmalarına devam etmeleri sağlanmalıdır."

Açıklamalar: a) Bu madde, **"ve Millî Amaçlarımıza"** ve **"devam etmeleri sağlanmalıdır"** terim ve sözleri eklenmek suretiyle, kabul edilmiştir.

---

(28) Maddeye eklenmesi, Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 342 dedir. (Önerge No. 33).

Madde 4 — "Yabancı özel okullara — halen Türk Müdür Başyardımcıları'nın fonksiyonlarını yapmakla görevli olmak üzere — tâyin edilecek Türk Müdür Başyardımcıları'na İkinci Müdür ünvanı verilmeli ve bunlar, aslî görevleri tercihan resmî okullarımızda olan öğretmenler arasından seçilmelidir."

Açıklamalar: a) Bu madde, tamamen değiştirilmek suretiyle, yukardaki şekliyle kabul edilmiştir.

*
**

Madde 5 — "Yabancı özel okullara tâyin edilecek İkinci Müdür, okulca ihtiyaç hissedildiği takdirde Türk Müdür Yardımcıları, Türkçe ve Türkçe Kültür dersleri öğretmenleri üzerinde durulmalıdır."

Açıklamalar: a) Bu madde, **"okulca ihtiyaç hissedildiği takdirde"** sözü eklendikten, **"Türk Müdür"** terimi de **"İkinci Müdür"** şeklinde değiştirildikten, ve **"önemle"** kelimesi kaldırıldıktan sonra, kabul edilmiştir.

*
**

Bütün Konularla İlgili Yeni Maddeler:

Madde 1 — "Türk özel, azınlık özel ve yabancı özel okullarında çalışan bütün öğretmenlerin haftalık ders saatleri — gereği halinde — 30 saate çıkarılmalıdır."

Madde 2 — Başka bir emeklilik rejimine tâbi bulunmıyan bütün özel okullar müdür, idareci ve öğretmenlerinin hastalık hallerinde ücretlerini vermek ve malûllük, ihtiyarlık hallerinde emeklilik maaşlarını sağlamak gayesiyle "Özel Okullar ve Özel Öğretim Kurumları Emekli Sandığı" adı ile bir sandık kurulmalı; bu sandığın, devletin garanti ve murakabesi altında bulunması ve bir kanunla düzenlenecek sandık statüsünün T. C. Emekli Sandığı ile İşçi Sigortaları Kurumu Kanunları'nın mensuplarına yükliyeceği külfetten daha fazla bir külfet yüklememesini ve sağladıkları menfaatten daha az menfaat seağlamamasını önliyecek hükümleri bulunmalıdır.

Ayrıca, Özel Okullar ve Özel Öğretim Kurumları Kanunu gerçekleşinceye kadar, başka resmî bir emeklilik rejimine tâbi bulunmıyan bütün özel okul öğretmenleri, idareci ve memurları — istedikleri takdirde — İşçi Sigortaları Kanunu şümulüne alınmalıdırlar.

Özel okulların öğretmen, idareci ve memurlarının İşçi Sigortalarına girdikten sonra geçen hizmetleri, "Özel Okullar ve Özel Öğretim Kurumları Eemekli Sandığı" kurulduğunda aynen bu sandığa devredilebilmelidir.

Madde 3 — Özel okullarda çalışan müdür, idareci ve öğretmenlerin tâyin, terfi, tecziye ve işten çıkarılma esasları, kanun ve yönetmelikte yer almalı; kurulacak Emekli Sandığı Kanun Tasarısı'nda da bu hususlar gözönünde bulundurulmalıdır.

Tâyin, terfi, tecziye ve işten çıkarılma esaslarının tesbitinde bu okulların özellikleri ile resmî okullarda uygulanan esaslar, dikkate alınmalıdır.

Madde 4 — "Devlet müesseseleri ile İktisadî Devlet Teşekküllerince açılmış ve açılacak (meslek okulu mahiyetinde olmıyan) ana, ilk, orta ve lise derecelerindeki okullar ve öğretim kurumları, özel okullar ve öğretim kurumları statüsü içinde mütalâa edilmeli ve muamele görmelidirler."

Madde 5 — Yönetmelikleri aynı dereceli resmî okullarımız yönetmelikleri ile büyük aykırılık gösteren yabancı okulların yönetmelikleri, gerekli tadile tâbi tutumalıdır.

Madde 6 — Muhabere yolu ile özel öğretim faaliyetinde bulunan kurumların, özel okullarla ilgili mevzuat ve yönetmeliklere tâbi tutulmaları uygun görülmüştür.

Madde 7 — Özel okulların öğrencilerden alacakları ücret hakkında da, dokümanlar arasında bulunan Özel Okullar Kanun Tasarısı'nın 24. ve 25. maddelerinde ve Yönetmeliğin 31. maddesinden mülhem olarak, bu ücretlerin, konjoktüre ve müesseselerin özelliklerine göre, her vilâyette teşkil edilecek bir Ücret Takdir Komisyonu tarafından tesbit edilmesi uygun mütalâa edilmiştir.

Temenni:

Özel okulların kurulması ve gelişmesini teşvik etmek için aşağıdaki temeninin Şûraya arzını rica ederim.

"Memurin Kanunu tatbikatında özel okul açmak ve işletmek ticaret sayılmaz;" hükmünün Memurin Kanununa ilâvesi temenni olunur (29).

Din İle İlgili Eğitm ve Öğretim

Konu I — Amaçlar: (Bakınız sayfa 163).

Kitaptaki aynen

1 — Aynen

2 — Aynen

---

(29) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 343 dedir. (Önerge No. 34).

Konu II — Din Öğretiminde Türkçe (aynen) (Bakınız sayfa 163).

Konu III — İlköğretmen Okullarında Din Öğretimi (aynen) (Bakınız sayfa 163).

Konu IV — Ortaokullarda Din Öğretimi (Bakınız sayfa 163).

a) Aynen,
b) Aynen,
c) Aynen,
d) Aynen.

Konu V — İmam-Hatip Okulları (ortaokula) dayalı bir meslek okuludur. (Bakınız sayfa 163).

İmam-Hatip Okulu mezunları için bazı müsait yerlerde bir yıllık kurslar tertiplenmeli; bu kurslara giriş, imtihanla olmalıdır. Kursu başaranlar 12. derece ile memuriyete tâyin olunmalıdırlar. İmam-Hatip Okulu mezunları, mevcut imkânlar içerisinde, bir staja tâbi tutulmalıdır.

Köy ve kasaba imamlarının aynı zamanda sağlık memuru veya kütüphanecilik bilgileri ile teçhiz edilmeleri temenni olunur.

Temenniler:

Konu VI — Yüksek İslâm Enstitüsü (Bakınız sayfa 164).

Aynen (30).

Eğitim Vakıfları

Kitaptaki aynen kabul edildi. (Bakınız sayfa 175.) (31).

Beden Eğitimi ve Sağlık

(Bakınız sayfa 164).

"VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular" kitabındaki Beden Eğitimi ve Sağlık İşlerine ait kısım ve bunun dayandığı, "Millî Eğitim Plânlama Kurulu Beden Eğitimi ve Sağlık Komitesi" raporu okunmuş; raporda; bu konu ile ilgili bütün hususların teferruatiyle ele alınıp incelendiği ve ifadelendirildiği sonucuna varılmıştır. Alt Komisyonumuz, esas itibariyle raporda belirtilen kanaat ve prensiplere, bilhassa her iki konunun — raporda da belirtildiği veçhile — Bakanlık Mer-

(30) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa 343-345 tedir. (Önerge No. 34, 35, 36, 37, 38, 39).

(31) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 345 tedir. (Önerge No. 40).

F.14

kez Teşkilâtında iki ayrı Genel Müdürlük tarafından yürütülmesi görüşüne aynen iştirak etmektedir.

Ancak bazı kısımların ifadelerinde aşağıdaki değişikliklerin yapılmasını ve bazı hükümlerin konmasını uygun bulmuştur:

a) Şûranın İncelemesine Sunulan Konular kitabının 52-53. sahifesinde II. konu "Orta Öğretimde Beden Eğitimi" bahsine ait tekliflerin 10. ve 11. maddeleri birleştirilerek şu şekilde kaleme alınmalıdır: "Bilhassa lise devresi öğrencilerinin spor ihtiyacı ve sportif faaliyetlere katılmaları müfredatta yer almıştır. Bu konuda yetişmeleri ve başarıları, ilerde memleketi bu yönden temsil edeceğinden, memleket gençliğine spor yaptırma ve gençliği bu yolda yetiştirme amaciyle 3530 sayılı kanuna göre kurulmuş bulunan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün çeşitli kaynak ve imkânlariyle yaptıracağı salon, saha ve tesislerin yerleri tesbit edilirken ve bu nevi tesisler yaptırılırken bunlardan ve halen mevcut olanlardan — üniversite dahil — her kademedeki öğretim müesseselerimizin ve bu müesseselerde yetişen gençlerimizin kolayca faydalanabilmeleri hususu gözönünde bulundurulmalıdır.

b) Millî Eğitim sağlık hizmetleri için eleman (Okul Hekimi, Okul-Spor Hekimi) yetiştirilirken bunlara yardımcı olabilecek "Okul Hemşiresi" yetiştirilmesi işi de ele alınmalıdır.

c) Raporun 80. sahifesindeki Bakanlık Sağlık İşleri Genel Müdürlüğü Kanun Tasarısının 1. maddesinin (a) fıkrasında sayılan vazifelere, bu Daire vazifelerine "sağlık tesisleri kurmak" hükmü konulmalıdır.

d) Aynı maddenin (d) fıkrasında, "beslenme ile ilgili tedbirlerin alınması için tekliflerde bulunmak" hükmü yerine "bu tedbirleri almak" ve bugün İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı bir bürodan idare edilen "ilköğretimdeki beslenme işlerini Sağlık İşleri Dairesine bağlamak" hükmü yer almalıdır (32).

Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim (Bakınız sayfa 175).

"VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular" adlı dökümanın "Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim Konuları" kısmı ve buna müstenit "Millî Eğitim ile İlgili Millî Savunma Komitesi Raporu" Komisyonumuzca incelenmiş ve ele alınan hususlar genel olarak uygun görülmüştür. Bununla beraber;

Kamp ve Kurslar konularının tatbikatındaki bugünkü güçlükler ve

(32) Gençlik Konaklariyle ilgili Konu IV ün 3. maddesinin çabuklaştırılması için maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 346 dadır. (Önerge No. 41).

imkânsızlıklar dolayısiyle tahakkuk ettirilmesinin mümkün olamıyacağı kanaatına varılmıştır. Ancak:

Millî Savunma Eğitim ve Öğretimine ait Kanun ve Yönetmelik Tasarılarının malî, idarî ve hukuki yönlerinden geniş bir zaman süresi içinde yetkili makamlarca yeniden bir incelemeye tâbi tutulması gerektiği uygun mütalâa edilmiştir (33).

Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonumuzun kararları ile her konudaki temennileri yukarıda sırasiyle arzedilmiş bulunmaktadır.

Her bir memleketin çok önemli eğitim ve öğretim sorunlarına ait olan bütün bu karar ve temennilerin memlekete hayırlı olmaları dileğiyle VII. Millî Eğitim Şûrası Başkanlığına derin saygılarımızla sunarız (34).

Komisyon Başkanı
Ord. Prof. İlhami Civaoğlu

Raportör
Sultanahmet Er. Sanat Ens.Md.
Şekip Özsoy

Raportör
İstanbul Gaziosmanpaşa Ortaokulu Müdürü
Fikret İnsel

Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu Sözcüleri

1) Orta Öğretim, Çeşitli Olgunluk İmtihanları Sistemi, Eğitimimizde Ölçme Değerlendirme : **Rauf Mutluay**
2) Erkek ve Kız Teknik Öğretim : **Şekip Özsoy**
3) Ticaret Öğretim : **İhsan Yener**
4) Yüksek Öğretim ve Yeni Üniversiteler : **Ord. Prof. İlhami Civaoğlu**
5) Beden Eğitimi, Sağlık ve Millî Savunma ile İlgili Öğretim ve Eğitim : **Cevdet Arun**
6) Din Öğretimi ve Eğitim Vakıfları : **Kemal Edip Kürkcüoğlu**
7) Özel Okullar : **Haydar Ediskun**

Alt Komisyon Başkanları

1) Orta Öğretim ve Çeşitli Olgunluk İmtihanları Sistemi : **Halid Ziya Kalkancı**

(33) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 346 dadır. (Önerge No. 42).

(34) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 346 dadir. (Önerge No. 43).

2) Erkek Teknik Öğretim : **Ord. Prof. Abdullah Türkmen**
3) Kız Teknik Öğretim : **Sıdıka Avar**
4) Ticaret Öğretim : **İbrahim Serin**
5) Yüksek Öğretim : **Ziya Karamuk**
6) Yeni Üniversiteler : **Ord. Prof. Bedri Karafakıoğlu**
7) Özel Okullar : **Osman Güney**
8) Din ile İlgili Eğitim ve Öğretim ve Eğitim Vakıfları : **Prof. Ziya Saraç**
9) Beden Eğitimi ve Sağlık : **Dr. Şinasi Kıpçak**
10) Millî Savunma ile İlgili Eğitim ve Öğretim : **Kurmay Albay Kemal Ülkütan**

ÜÇÜNCÜ KOMİSYON

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE MESLEĞİN CAZİP HALE GETİRİLMESİ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular:

A — ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Konu I — Öğretmen Yetiştirme İle İlgili İlkeler

Aşağıda belirtilen dört ilke bütün öğretmen yetiştiren kurumlar için esas olarak kabul edilmelidir:

a) Her öğretmenin, meslek hayatına atıldığı zaman genel kültür ve bilgi yönünden en az lise seviyesinde olması;

b) Branşında iyi yetişmiş olması;

c) Meslekî formasyon yönünden bir öğretmene lâzım olacak eğitim ve öğretim bilgileriyle cihazlanmış bulunması ve gerekli uygulamaları geçirmiş olması;

d) Şahsiyet ve ahlâki karakter sahibi, mesleğin değerine inanmış ve kendini meslekte hizmete vakfetmiş olması.

Konuu II — İlköğretmen Okulları

İlköğretmen Okulları, ilköğretim alanına öğretmen yetiştiren kurumlardır. Bugün 21 i ilkokula, 32 si ortaokula dayalı 53 ilköğretmen okulu vardır. İlköğretmen okullarında 18.927 yatılı ve 4.435 gündüzlü öğrenci okumaktadır. Her yıl ilköğretmen okullarından mezun olanların sayısı ortalama olarak 4.000 dir. Halbuki yıllık öğretmen ihtiyacı 9.000 - 9.500 dür. Toplum kalkınmamızda büyük sorumluluk yüklenen ilkokul öğretmenlerinin, kendilerine düşen görevi başarı ile yürütecek nitelikte, sağlam bir genel kültüre ve meslekî formasyona sahip ve iş eğitimi prensiplerine göre genişlemesine bir takım beceriler edinmiş kimseler olarak ye-

tiştirilmeleri gerekmektedir. Gerek sayı, gerek nitelik bakımından Türk toplumunun ihtiyacı olan öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için aşağıda sıralanan tedbirlerin alınmasına ihtiyaç vardır:

1 — Birinci bölümde tespit edilmiş bulunan ilkelerin ışığı altında,

a) En az lise seviyesi ile ifade olunan bir genel kültür seviyesine erişmiş,

b) Sağlam bir meslekî formasyon almış ve her türlü uygulamaları geçirmiş ve

c) İş eğitimi ilkelerine göre genişlemesine bir takım becerikler kazanmış ilkokul öğretmenleri yetiştirebilmek için, ilköğretmen okullarının, bina, ders araç ve gereçleri ile öğretmen kadrosu ve müfredat programı bakımından eksikliklerinin süratle tamamlanması kadar öğretim süresinin de uzatılması gerekli görülmektedir

Öğretmen Yetiştirme Komitesinin ilköğretmen okullarının öğrenim süresinin şimdilik bir yıl artırılması teklifi Genel Öğretim Komisyonunca da uygun görülmüş ve bu teklifin önümüzdeki ders yılından itibaren uygulanması tavsiyeye değer bulunmuştur.

Koordinasyon Grupunda da, ilköğretmen okullarının öğrenim süresinin artırılması esas itibariyle benimsenmiş ve hattâ bu artışın bir yıl değil, en az iki yıl olması gerektiği belirtilmiş; fakat kısa zamanda çok sayıda öğretmen yetiştirilmesi gerektiğinden öğretim süresinin artırılması halinde, malî imkânsızlıklar dolayısiyle öğretmen ihtiyacının karşılanamıyacağı endişesiyle bu teklifin, şartların daha müsait olacağı bir zamana kadar uygulanmaması kabul edilmiştir.

2 — İlköğretmen okulları çevrenin eğitim, öğretim, ve ilkokul öğretmenlerini işbaşında yetiştirme merkezleri haline getirilmelidir.

3 — İlköğretmen okullarının müfredat programı ve yönetmelikleri teferruatiyle yeniden hazırlanmalıdır.

4 — Bütün ilköğretmen okullarında yabancı dil mecburi dersler arasına alınmalıdır.

5 — Lâboratuvarlar, işlikler, kitaplıklar, uygulama okulları ve döner sermayenin kurduğu her türlü tesisten faydalanılarak hem bilgi, maharet ve sanat, hem meslekî formasyon tamamen pratik ve kullanılabilecek bir halde öğrencilere mal edilmeli ve yurda hizmet duygusunun benimsenmesine azami derecede yer verilmelidir.

6 — Uygulama okulları ilköğretmen okullarına bağlanmalıdır.

7 — Sürekli uygulama okulları da gerek kuruluş ve tesisler, gerek eğitim personeli yönünden ele alınmalı; bu okulların binaları ile birlikte

sabit tesisleri (işlik, tarım bahçeleri, öğrenci lojmanı, revir v. s.) öncelikle yapılmalı ve öğretmenlerinin tâyini Bakanlıkça tesbit olunacak esaslara göre bir komisyonca yapılmalıdır.

8 — İlköğretmen okullarının alabilecekleri öğrenci sayısı tesbit edilmeli ve her biri bir gelişme plânına bağlanmalıdır.

9 — Her ilköğretmen okulunun yerleşme durumu yetkili bir kurulca tesbit olunmalı, bina ve tesisler mümkün olduğu kadar toplulaştırılmalıdır.

10 — Öğrenci mevcudu az olan üç sınıflı ilköğretmen okulları en az 400 öğrenci alabilecek tesislere kavuşturulmalıdır.

11 — İlköğretmen okullarının lojman ihtiyacının karşılanması için bir plân hazırlanmalıdır.

12 — Altı sınıflı ilköğretmen okullarında, çevrenin de âcil ihtiyaçlarına cevap verecek tesisler kurulmalıdır.

13 — İlköğretmen okullarında okuyan kız öğrencilerin sayısı arttırılmalı, bunun için yeniden geniş kadrolu kız öğretmen okulları açılmalı ve bina durumları müsait olan okullarda karma eğitime gidilmelidir.

14 — Yeni açılacak yatılı ilköğretmen okulları büyük kasaba ve şehirlerin hemen bitişiğinde açılmalıdır.

15 — Yeni açılacak ilköğretmen okullarının yerleri tesbit olunurken her bölgenin öğretmen ihtiyacının, bölgedeki öğretmen okullarınca karşılanması ön plânda tutulmalıdır.

16 — İlköğretmen okullarının tarım, ev-işleri ve sanat-iş dersleri için özel surette yetiştirilmiş öğretmenlere ihtiyacı vardır. Bilhassa tarım ve iş öğretmenleri branşlarında genişliğine bir kültür edinmiş, çeşitli becerileri olan ve iş yapmasını bilen kimseler olmalıdır.

Bu öğretmenler eğitim enstitülerinde kız ve erkek teknik okullariyle işbirliği yapılarak yetiştirilmelidir.

17 — İlköğretmen okullarına her zaman seçkin öğretmen ve idarecilerin atanabilmesi için, gerekli her türlü tedbir alınmalıdır.

Konu III — İlköğretimin çeşitli alanları ile Halk Eğitimi için eleman yetiştirilmesi

Aşağıda sıralanan çeşitli alanlar için gerekli elemanların yetiştirilmesi maksadiyle kurulmuş özel müesseselerimiz bulunmamaktadır.

— Okul öncesi eğitim kurumları,

— 222 sayılı kanun uyarınca açılması gerekli ilkokul sonu eğitim kurumları,

— Özel eğitim okulları,
— Yetiştirme yurtları,
— Halk Eğitim Kurumları,

Bu kurumlar için gerekli elemanlar, şimdilik şartları müsait olan okullarda açılacak özel kurs ve seminerlerle yetiştirilmelidir. Bu kurs ve seminerlerde görev alacak öğretmenlerin Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsünde, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda veya yabancı memleketlerde yetiştirilmesi uygun olur. Ayrıca kız enstitüleri ile bazı ilköğretmen okullarında ana okulu öğretmeni yetiştirmek için bölümler açılması da düşünülmelidir.

Konu IV — İlköğretmen Okulları Kanun Tasarısı

İlköğretmen okulları için teklif olunan kanun tasarısında başlıca şu hükümler yer almalıdır:

1 — İlköğretmen okulları ilköğretim çalışmaları bakımından çevresinin eğitim ve öğretim merkezleri haline getirilmeli, çevrelerindeki ilkokul öğretmenlerini işbaşında yetiştirmede fonksiyonel kılınmalıdır.

2 — İlköğretmen okullarının asgari öğrenim süresi tesbit olunmalıdır.

3 — İlköğretmen okullarına imtihanla alınacak öğrencilerin % 75 inin köy okullarından mezun olanlardan, % 10 unun da ortaokulu bulunmıyan kasaba ilkokullarından mezun olanlardan alınması derpiş olunmalıdır.

4 — Öğretmen okullarında gündüzlü okuyan öğrenciler için mecburi hizmet düşünülmemelidir.

5 — İlköğretmen okulu mezunlarına verilmekte olan donatım bedeli artırılmalıdır.

6 — Tâyin olunacakları yere gideceklerine dair kendilerinden taahhütname alınmak kaydı ile gündüzlü öğrencilere de donatım bedeli verilmelidir.

7 — İlköğretmen okullarının, müfredat programlarının çevreye intibakı ve çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetleri yönünden öğretmen yetiştiren daha yüksek dereceli okullarla işbirliği yapmaları hükme bağlanmalıdır.

8 — İlköğretmen okullarında çalışan öğretmenlerin, bu okullardaki çalışma şartları gözönünde tutularak terfihleri ile ilgili hükümler konulmalı, buna mukabil öğretmen ve idareciler pazartesi sabahından cumartesi öğle tatiline kadar okulda vazifeli kılınmalıdır.

9 — Uygulama okulları ilköğretmen okullarına bağlanmalı, sürekli

uygulama okullarının teftiş ve mürakabesi ilköğretmen okulları kadrosunda bulundurulacak uygulama müfettişlerine bırakılmalıdır.

10 — Uygulama okullarına öğretmen adaylarının mesleğe hazırlanmalarında faydalı olabilecek nitelikteki öğretmenlerin Bakanlıkça tâyini sağlanmalıdır.

Konu V — Ortaokul öğretmeni yetiştirme işleri

Ortaokul ve ortaokula denk okulların genel bilgi ve maharet dersleri öğretmenleri ile ilköğretim müfettişleri ve öğretmen okullarının meslek dersleri öğretmenleri eğitim enstitülerinde yetiştirilmektedir. Eğitim enstitüleri ortaokullarla dengi orta öğretim kurumlarına ve ilköğretmen okullarına öğretmen, ilköğretime müfettiş ve ilköğretmen okullarına bağlı uygulama okullarına başöğretmen yetiştiren; ilk ve ortaokullarla ve ilköğretmen okulları ile ilgili problemler üzerinde incelemeler yapan ve bu okullar öğretmenlerinin meslekî gelişmelerine yardım eden bir yüksek öğrenim kurumudur.

Teklifler:

1 — Eğitim enstitülerinin bütün bölümlerinin öğrenim süresi üç yıla çıkarılmalıdır.

2 — Edebiyat ve fen gruplarının ikişer bölüme ayrılması teklifi Koordinasyon Grupunca uygun görülmemiştir.

3 — Eğitim enstitülerinin ilmî hüviyeti yükseltilmeli ve bu kurumlar her yönden istikrara kavuşturulmalıdır.

4 — Eğitim enstitülerinin maddi eksikleri tamamlanmalı, gerek arazi ve gerekse kuruluş bakımından geliştirilmeye elverişli olanlar genişletilmelidir.

5 — Eğitim enstitülerine mümkün olan en ehliyetli öğretmenlerin tâyinini temin için tâyin şekli ve eğitim enstitülerine öğretmen yetiştirilmesi akademik bir esasa bağlanmalıdır.

6 — Yedi yıllık ilköğretmen okulları mezun verinceye kadar bazı ilköğretmen okullarında kurslarla eğitim enstitülerine öğrenci hazırlanmalıdır.

7 — İlköğretmen okullarının ve ortaokulların ihtiyacı bulunan tarım, ev işleri ve işbilgisi öğretmenlerinin yetiştirilmesi için tedbir alınmalıdır.

8 — Gece eğitim enstitüleri kurulması imkânları araştırılmalıdır.

9 — Eğitim enstitülerinin her bölümüne alınacak öğrenci sayısı öğretmen ihtiyacına göre tesbit edilmeli ve Çapa Eğitim Enstitüsünde, pe-

dagoji, resim-iş ve almanca, İzmir Eğitim Enstitüsünde de tarım bölümü açılmalıdır.

Konu VI — Eğitim Akademileri Kanun Tasarısı

Eğitim enstitülerinin toplumumuzun ihtiyacına daha iyi cevap verebilecek istikrarlı ve akademik statüyü haiz, gerek program, gerek öğretim üyesi bakımından daha yüksek öğretim kurumları ile normal bağlantıları olan kurumlar haline getirilmeleri ve böylece muallâkta müesseseler olmaktan kurtarılmaları ve ilmî seviyelerinin yükseltilmesi için, bu kurumların bünyelerinde esaslı değişiklikler yapılması zaruretine binaen Bakanlıkça görevlendirilen, eğitim enstitüleri arası bir kurul tarafından hazırlanan Eğitim Akademileri Kanun Tasarısı teklifi Öğretmen Yetiştirme Komitesince incelenmiş ve bazı değişikliklerle benimsenmiştir. Komite raporunda yer alan kanun tasarısı teklifi için Koordinasyon Grupunda müzakere açılmamıştır.

Konu VII — Eğitim Enstitülerinin Öğretmen İhtiyacı

Öğrenci mevcudu 9.900 e yükselecek olan eğitim enstitülerinin öğretmen ihtiyacının da şimdiden plânlanması gereklidir.

Eğitim enstitülerine öğretmen yetiştirmek için şu tedbirlere başvurulabilir:

1 — Yabancı memleketlere doktora ve ihtisas yapmak üzere öğrenci veya 4489 sayılı kanuna göre öğretmen gönderilmelidir.

2 — Türk üniversitelerinde doktora öğrencisi okutulmalıdır.

3 — Eğitim enstitüleri asistanlık müessesesi takviye edilerek, öğretmen yetiştirmeye elverişli şartlar hazırlanmalıdır.

Konu VIII — Lise ve dengi okullar için öğretmen yetiştirilmesi

Bugün liselerimize öğretmen yetiştiren başlıca iki kaynak, üniversitelerin fen ve edebiyat fakülteleri ile yüksek öğretmen okullarıdır. Üniversite mezunları öğretmenliğe rağbet etmemektedir. Yüksek öğretmen okulu mezunlarının sayısı ise ihtiyaca cevap vermekten çok uzaktır.

Lise öğretmeni ihtiyacının karşılanabilmesi için üniversitelerin bulunduğu şehirlerde yeni yüksek öğretmen okulları açmak gerekmektedir.

Bugün biri İstanbul'da diğeri de Ankara'da olmak üzere iki yüksek öğretmen okulu vardır. Her iki okul da başka okulların binalarına sığınmış durumdadır.

Lise mezunları öğretmenliğe rağbet etmediklerinden İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu yeteri kadar öğrenci bulamamaktadır.

Ankara Yüksek Öğretmen Okulu, ilköğretmen okulu kaynağından istifade etmektedir. İlköğretmen okullarının son sınıflarına geçen öğrenciler arasından seçilenler Yüksek Öğretmen Okulu hazırlık sınıfında lise mezuniyet imtihanlarına hazırlanmaktadır.

Teklifler:

1 — Yüksek öğretmen okulları, üniversiteye bağlı veya müstakil bir eğitim fakültesi haline getirilmeli; öğrencileri branş öğrenimlerini üniversitenin ilgili fakültelerinde ve meslek formasyonunu da Eğitim Fakültesinde almalıdırlar. Bu öğrenim branş bilgisinden alınacak dört ve meslek derslerinden alınacak 1 sertifika ile tamamlanmalı ve beş yıllık bir yüksek öğrenim itibar olunmalıdır.

2 — Eğitim Fakülteleri aynı zamanda "Eğitim Araştırmaları Merkezi" olarak organize edilmeli ve eğitim alanında uzman, idareci ve test ve araştırmacı gibi personeli yetiştirmek ödevini de üzerine almalıdır.

Konu IX — Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü

Konu VIII de kurulması ileri sürülen Eğitim Fakültesinin esaslarını tesbitle görevlendirilen Komitenin teklifi incelenmiş ve aşağıdaki esaslar çerçevesinde "Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü" veya "Eğitim Bilimleri Akademisi" adiyle bir müessese kurulması uygun görülmüştür.

1 — Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü, özel bir kanunla, önce üniversite dışında ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulmalı; dört beş yıl içinde kuruluşu tamamlandıktan sonra üniversiteye bir fakülte halinde katılma yol ve çareleri aranmalıdır.

2 — Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsünün belli başlı amaçları şunlar olmalıdır:

a) Memleket gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir eğitim felsefesini geliştirmek;

b) Eğitim problemlerinin üzerinde bilimsel araştırmalar yapmak ve araştırıcılar yetiştirmek;

c) İdarecilik ve rehberlik gibi Millî Eğitimin özel hizmetleri için yüksek nitelikte uzmanlar yetiştirmek;

ç) Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerinin meslek eğitimini sağlamak; Erkek Teknik, Kız Teknik ve Ticaret Yüksek Öğretmen Okulları

gibi diğer yüksek dereceli öğretmen yetiştiren kurumların meslek eğitiminde birlik sağlamanın tedbirlerini araştırmak;

d) Özel eğitim kurumları, ana okulu gibi kuruluşlara uzman öğretmen yetiştirmek;

e) Her okul basamağında çalışan öğretmenleri işbaşında akşam ve yaz kursları ile yetiştirmek ve daha yüksek bir öğrenim basamağında yeterlik kazanmalarına yardım etmek;

f) Eğitim enstitüleri ve öğretmen yetiştiren diğer çeşitli kurumların meslek dersi öğretmenlerini yetiştirmek.

3 — Enstitünün öğrenim süresi dört yıl olmalı, Eğitim Bilimleri Yüksek enstitüsü diploması üzerine daha üstün uzmanlık diplomaları da verebilmelidir.

4 — Enstitünün kuruluş kanunu tasarısını, yönetmelik taslaklarını ve programını hazırlamak, öğretim ve yönetim üyeleri ihtiyacını, vasıflarını ve hangi yollardan sağlanabileceğini tesbit etmek üzere Bakanlıkça hemen bir "Hazırlık Bürosu" kurulmalıdır. Bu büro kendine bağlı olacak danışma kurulu ve diğer yetkili kurum ve kişilerle danışmak suretiyle gerekli hazırlıkları yapmalıdır.

Konu X — Öğretmen yetiştiren diğer okullar

1 — Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu (Bak. sayfa 145).
2 — Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu (Bak. sayfa 142).
3 — Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu (Bak. sayfa 126).
4 — Kadın Meslek Öğretmen Okulu (Bak. sayfa 127).
5 — Köy kadınları gezici kurslarına öğretmen yetiştirme (Bak. sayfa 127).
6 — Yüksek İslâm Enstitüsü (Bak. sayfa 164).

Konu XI — Öğretmeni iş başında yetiştirme işleri

Öğretmenin iş öncesi yetişme devresinden sonraya rastlıyan bir öğrenim devresini ifade eden öğretmeni iş başında yetiştirme, öğretmen yetiştirme işinin ikinci esas bölümünü teşkil etmektedir. Bu maksatla Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğüne bağlı "Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu" kurulmuştur. Teknik kurslar dışındaki Bakanlığın bütün kursları, "yayın, radyo ile öğretim ve yetiştirme" bu büronun ödevleri arasındadır.

Büronun en önemli organı Danışma Kuruludur. Bu Kurulda Talim ve Terbiye Dairesinden, İlköğretim, Orta Öğretim, Kız Teknik, Erkek

Teknik, Ticaret Öğretim, Özel Okullar ve Halk Eğitiminden temsilciler vardır.

Teklifler:

a) Öğretmen yetiştirme işinin önemli bir bölümü olan Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu esaslı bir teşkilâta ve kadroya kavuşturulmalıdır.

b) Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu ile meslek teşekkülleri arasında irtibat sağlanmalıdır.

c) Danışma kurulları ile öğretmen kurulları bu istikamette faaliyete sevkedilmelidir.

d) Teftiş sistemi öğretmeni işbaşında yetiştirme hedefine yöneltilmelidir.

e) Öğretmen kitapları serisinde bu gayeye hizmet edecek eserlerin yayınlanmasına devam olunmalıdır.

B — ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN CAZİP HALE GETİRİLMESİ İLE İLGİLİ TEKLİFLER

I — Meslekî Yetiştirme ve Gelişme:

1 — İlkokul öğretmenleri en azından lise seviyesinde kültüre sahip olacak şekilde yetiştirilmeli ve lise mezunlarının sahip bulundukları haklara sahip kılınmalıdır.

2 — Öğretmenlerin her fırsat ve imkândan faydalanarak ileri bir öğrenim yapmalarına imkân verilmeli ve daha yüksek bir öğrenime geçiş yolları açılmalıdır.

3 — Öğretmenlik mesleğine girmeyi teşvik gayesiyle liselere eğitimle ilgili seçmeli dersler konulmalıdır.

4 — Öğretmen yetiştiren kurumlar arasında bir bağlantı kurulmalı ve her kademeden dikey ve yatay geçiş yolları serbest ve açık olmalıdır.

5 — Mahrumiyet bölgelerinde çalışan öğretmenler için zaman zaman yurt içi inceleme, araştırma, görgü ve bilgi artırma maksadiyle kısa süreli burslar ihdası cihetine gidilmelidir.

6 — 4489 sayılı kanun uyarınca yurt dışına gönderilecek öğretmenlerin seçiminde,

a) Mahrumiyet bölgelerinde çalışan başarıları tesbit olunan öğretmenlere öncelik tanınmalı;

b) Bu kanundan her dereceli okul öğretmeninin belirli nisbetler dairesinde faydalandırılması yolları araştırılmalı, maaş durumunun veya aile

şartlarının buna imkân vermemesi hallerinde Bakanlıkça özel bir yardımla bu iş sağlanmalıdır.

7 — İş başında iken kendi alanında yurt içinde veya yurt dışında daha yüksek bir kademede öğrenim yapmak istiyen öğretmenler maaşlı veya maaşsız mezun sayılmalı ve izin süresi kıdemlerine eklenmelidir.

8 — Bakanlık yayınları bütün öğretmenlere % 50 tenzilâtla verilmelidir.

9 — Konferanslar, kurslar, seminerler ve her türlü yayım vasıtalariyle öğretmene mesleğinde gelişme fırsatları verilmelidir.

10 — Memleket içinde ve yabancı memleketlerde her şekilde seyahat edebilme imkânı sağlanmalıdır.

11 — Öğretmenlik agregasyonu ihdas edilmelidir.

II — Tâyin, Terfi ve Nakil:

1 — Memleket hizmet bölgelerine ayrılmalıdır. İstek, liyakat ve başarı dikkate alınmak suretiyle her öğretmen belli bölgelerde belli sürelerle çalışmalıdır. Tâyin ve nakiller bölge hizmeti esas alınarak düzenlenmelidir.

2 — Memleket gerçekleri gözönünde tutularak büyük merkezlere nakil işi daha âdilane ölçülerle ele alınmalı; gerçekleşmediği hallerde, öğretmenin gerçek endişesi olan çocuklarını okutma işi Devletin bir görevi olarak sağlanmalıdır.

3 — Öğretmenin işbaşındaki başarısının gerçek değerleri ölçülmeli ve ölçüye göre üstün başarılı öğretmenlere mümtazen terfi edebilme hakkı tanınmalıdır.

4 — Özlük hakları ile ilgili kanun tasarıları, her dereceli okul öğretmenlerini kapsıyacak şekilde hazırlanmalıdır.

5 — Öğretmen nakil ve tâyinlerinde günün şartlarına göre Harcirah Kanunu yeniden ayarlanmalı, gerek zaruri nakil ve tâyinlerde, gerek tetkik gezilerinde öğretmenlerin maddi güçlüklere uğramamaları sağlanmalıdır.

6 — Mahrumiyet bölgesinde çalışanlara bazı avantajlar sağlanmalıdır:

a) Terfi süresi iki yıla indirilmeli;
b) Lojman veya mesken tazminatı verilmeli;
c) Yaz aylarında büyük merkezlerde dinlenme kampları açılmalı;
ç) Çocuklarına tahsil kolaylıkları sağlanmalı;

d) Eser yazan veya çevre ile ilgili etütler yayınlayanların tâyin ve nakillerinde bu husus da dikkate alınmalıdır.

III — Maaş, Ücret ve Diğer Maddi İmkânlar:

1 — Öğretmenlerin kadrosuzluk sebebiyle terfilerinin gecikmesi önlenmelidir.

2 — Öğretmen ve aileleri gerek görev sırasında gerek emeklilik hallerinde kendilerinden kesilecek bir aidat veya Bakanlıkça yapılacak yardımlarla emeklilik hakları dışında çeşitli sosyal sigortalara bağlanmalı; bölge okullarında veya merkezî durumdaki köy okullarında ve ilköğretmen okullarında âcil ihtiyaçlara cevap verebilecek sağlık tesisleri kurulmalı ve bu tesislerden öğretmen ve aileleri de faydalanmalıdır.

3 — Meslek hastalıkları konusu, bugünün ilmî ve tıbbî görüşlerinin ışığı altında yeniden incelenerek görev malûllüğü müessesesi ve bedenî kabiliyet talimatnamesi gerçek ihtiyaçlara cevap verebilecek hale getirilmelidir.

4 — Öğretmenlerin çalışma şartları ağırdır. Bugün öğretmenlerin çalışmaları çok cepheli ve normal bir insanın çalışması üstünde bulunmaktadır. Bu itibarla,

a) Toplamı altı yılı geçmemek üzere, oniki aylık hizmet süresi emeklilik hesabına ondört veya onbeş ay itibar olunmalı;

b) Öğretmenlere eğitim ve öğretim yıpranma ödeneği verilmelidir.

5 — Öğretmenler Bankasının ve üyeleri arasında en geniş grupu öğretmenlerin teşkil ettiği Emekli Sandığının imkânlarından da faydalanma yolları araştırılarak öğretmenlerin kısa zamanda birer mesken sahibi olmaları temin edilmelidir.

6 — Köy ilkokulları ile ilköğretmen okullarında ve mahrumiyet bölgelerinde görev alanlar ön plânda tutulmak üzere, öğretmenler için lojman temin edilmeli veya buna karşılık mesken ödeneği verilmelidir.

7 — İlmî yayınlarda bulunan öğretmenler taltif edilmelidir.

8 — Mesleğe girişlerinden sonra bir yabancı dil öğrenerek Devlet Yabancı Dil İmtihanlarını başaran öğretmenlere de bir derece kıdem verilmelidir.

9 — Bakanlıkça tertiplenen her türlü meslekî toplantı, yetiştirme ve geliştirme kurslarına katılan öğretmenlere geçici görev yolluğu verilmelidir.

10 — Bugünkü durumda okullarımızdaki idarecilere verilmekte olan ücretler düşük bulunmaktadır. Bu yüzden idareci bulmakta güçlük çekil-

mektedir. İdareci ücretlerinin hiç olmazsa öğretmenlerin ek ders ücreti toplamından aşağı olmaması esas olarak kabul edilmelidir.

(Bu esasa göre idarecilere verilmesi teklif edilen asgari ve âzami ücretler bugünkü durumla mukayeseli olarak çizelge 1 de gösterilmiştir.)

11 — Aynı seviyedeki çeşitli okullarımızda idareci ve öğretmenlerin mecburi ve ücrete tabi âzami ve ek ders saatleri sayısı ile ders ücretleri arasında birlik ve ahenk sağlamalıdır. (Bu maksatla hazırlanan teklifler, bugünkü durumla mukayeseli olarak çizelge 2 de gösterilmiştir.)

12 — Öğretmenin yalnız ders içi çalışmaları değil, ders dışı çalışmaları da değerlendirilmelidir.

13 — Mahrumiyet bölgelerinde beş yıl çalışan öğretmenlerin dilekleri yerlere nakilleri öncelikle yapılmalıdır.

14 — Okul pansiyonları hakkındaki 1838 sayılı kanunun 2005 sayılı kanunla muaddel üçüncü maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısında birinci madde "...maaşları yedinci dereceye ve daha aşağı..." ifadesi yerine "Yedinci derecede" tâbiri kullanılmalı ve bütün memur ve personeli ile emeklileri kapsıyacak bir şekil üzerinde durulmalıdır.

15 — Öğretmen çocukları pansiyonlu okullara ve Millî Eğitim Bakanlığına ait yüksek öğrenim yurtlarına tercihli olarak alınmalıdır.

16 — 1 - 6 yaş arasındaki öğretmen çocukları bulundukları şehirdeki kreş ve çocuk yuvalarından tercihli olarak faydalandırılmalıdır. Bu husus Millî Eğitim Bakanlığı ile ilgili Bakanlıklar tarafından öncelikle ele alınıp çok miktarda kreş ve çocuk yuvasının kurulması cihetine gidilmelidir.

17 — Tatil aylarında büyük şehirlerde deniz kenarında ve diğer sayfiye yerlerinde sağlık şartlarına uygun kamplar açılmalı ve arzu eden her öğretmen, ailesi ile birlikte bu imkânlardan faydalanabilmelidir.

18 — Öğretmenlere Devlet Hava ve Deniz Yollarında da tenzilâtlı tarife ile seyahat edebilme imkânları sağlanmalıdır.

19 — Mahrumiyet bölgelerinin süratle kalkınmasını temin ve bu bölgelerde başarı ile vazife yapan öğretmenlerin terfihini sağlamak için bu elemanların terfi süresi iki yıla indirilmeli ve kendilerine ev kirası ile yakacak bedeli de verilmelidir.

20 — Bayan öğretmenler için Ankara ve İstanbul gibi büyük merkezlerde bir misafirhane tesis edilmelidir. Bu misafirhaneler bütün teşkilâtta (köyler dahil) çalışan öğretmenlerin dinlenmek, bilgi ve görgülerini arttırmak için olduğu gibi iş takibi ve sıhhi sebepler dolayısiyle

güvenebilecekleri yerler olmalıdır. Misafirler burada uygun bir ücret ödemek suretiyle muayyen bir müddet kalabilmelidir.

21 — Emekli ve kimsesiz millî eğitim mensuplarını barındıracak bir "olgunlar evi" tesisedilmelidir.

22 — Protokolde öğretmenlere lâyık oldukları yer ve değer verilmelidir.

IV — Mevcut Mevzuattaki Bazı Aksaklıklar

A — Bugünkü mevzuat içinde öğretmenlik mesleğinin cazip hale gelmesine engel olan hususlardan bazıları şöylece tesbit olunmuştur:

1 — 439 sayılı, orta öğretim müesseselerinde öğretmen olabilme durumu ile ilgili kanunun, halen yürürlükte bulunan üçüncü maddesi bir meslekî formasyon bahis konusu olmadan herhangi bir yüksek okul mezununun orta dereceli okullarda öğretmen olabilmesine imkân vermektedir. Bu gibiler öğretmenlik bakımından bir meslekî formasyona tâbi tutulmalıdır.

2 — 789 sayılı Maarif Teşkilâtı Kanununun 22. maddesi, Millî Eğitim Bakanlığına "maaş ve sınıflarına halel gelmemek üzere lüzum gördüğü yere tahvil etme" yetkisini vermektedir. Suistimale müsait olan bu hüküm kaldırılmalıdır.

3 — 1702 sayılı kanunun 25. maddesi hükümlerine göre bir ortaokul öğretmeni aczi halinde ilkokul öğretmenliğine nakledilmektedir. İlkokul öğretmenliğini bir çeşit ceza müessesesi haline sokan bu madde değiştirilmelidir.

4 — 5439 sayılı kanunun 2. maddesi uygulamada mesleğin aleyhine işliyebilecek bir durum taşımaktadır. Bu madde de aleyhte işliyemiyecek hale sokulmalıdır.

5 — Millî Eğitim mensuplarının nakilleri ile ilgili "nakil ve becayiş yönetmeliği"nin yollukla ilgili hükmüne göre, istek karşısında, ancak yolluksuz nakil yapılabilmektedir. İstekle yapılan nakillerde de yolluk verilmelidir.

B — Öğretmenliği daha cazip hale sokmayı hedef edinmiş aşağıya çıkarılan kanun hükümleri sonradan çıkan bazı kanunlarla ya tamamiyle yürürlükten kaldırılmış veya başka şekillere sokulmuştur. Bunlar eski hallerine getirilmelidir:

1 — 789 sayılı Maarif Teşkilâtı Kanununun 17. maddesi hükümleri arasında bulunan "uzaklıkları ve idarî ve sıhhi sebeplerle İcra Vekilleri Heyetince kabul edilen mahrumiyet bölgelerinde çalıştırılan öğretmenlere verilmesi gereken 2/3 ten bir misline kadar maaş, zam ve ona göre

F45

tahsisatı fevkalâde" ödenmesi ile ilgili hükümler sonradan çıkan bazı kanunlarla yürürlükten kaldırılmıştır.

2 — 1702 sayılı kanunun 18. maddesinin 1880 sayılı kanunla değiştirilen ve öğretmenler tarafından yazılan ilmî kıymeti tesbit olunmuş eserlerin değerlendirilmesini amaç edinen hüküm de yürürlükte değildir.

3 — Yine aynı kanunun 18. maddesinin başarıları tesbit olunanlara başarılarına göre, kıdem zammı verilmesi ile ilgili son hüküm de bir başka kanun yürürlüğe girmesi ile hükümsüz sayılmıştır.

4 — Mevcut stajiyerlik yönetmeliğinin birçok hükümleri uygulanmamaktadır.

V — Kanun ve Yönetmelikler

Yukarıda belirtilen hususların gerçekleştirilmesi için gerekli kanun ve yönetmelikler hazırlanmalıdır.

Bu Bölümde Şûra'nın Öğretmen Yetiştirme ve Mesleğin Cazip Hale Getirilmesi Komisyonu Tarafından Hazırlanan ve Bazı Değişikliklerle Birlikte Genel Kurulca Kabul Edilen Rapor

Öğretmen Yetiştirilmesi Komisyonu 6 Şubat 1962 Salı günü saat 15 de toplanmıştır. Toplantı Nihat Âdil Erkman tarafından açılmış ve gündem gereğince Başkanlık Divanı seçimine geçilmiştir. Komisyon Başkanlığına Osman Faruk Verimer, Başkan Vekilliğine Muvaffak Uyanık, Raportörlüklere Ali Riza Özgüç ve Riza Kardaş seçilmişlerdir.

Komisyonumuz 6 - 7 - 8 Şubat 1962 tarihlerinde Genel Kurul olarak gündemdeki müşterek konuların müzakeresini müteakip, 9 - 10 Şubat tarihinde Öğretmen Yetiştirilmesi Genel Öğretim Alt Komisyonu ile Meslekî ve Teknik Öğretim Alt Komisyonu halinde çalışmalarına devam etmiştir.

Genel Öğretim Alt Komisyonu Başkanlığına Niyazi Akşit, Başkan Vekilliğine Osman Ülkümen, Raportörlüklere A. Zeki Ökmen ve Kemal Üstün; Meslekî ve Teknik Öğretim Alt Komisyonu Başkanlığına Osman Yüksel, Raportörlüklere Muzaffer Özgün, Hikmet Karabacak ve Zeki Sofuoğlu, Komisyon Sözcülüğüne Yusuf Özdiril seçilmiştir.

Genel Öğretim Alt Komisyonu, İlköğretmen Okulları Alt Komitesi ile Ortaokul, Lise ve Dengi Okullar İçin Öğretmen Yetiştirme Alt Komitesine ayrılmıştır.

Ortaokul, Lise ve Dengi Okullar İçin Öğretmen Yetiştirme Alt Komitesi Başkanlığına Prof. Dr. Refia Şemin, Raportörlüklere Dr. Halis Özgü ve Nabi Kutlu seçilmişlerdir.

Alt Komite ve Alt Komisyonların raporları 12-II-1962 tarihinde Komisyonumuzca müzakere edilerek bazı değişiklikle kabul edilmiştir:

Konu I — Öğretmen Yetiştirme ile İlgili İlkeler: (Bakınız sayfa 213).

Aşağıda belirtilen ilkeler bütün öğretmen yetiştiren kurumlar için esas olarak kabul edilmelidir:

Her öğretmenin,

a) Millî Eğitimin Temel İlkelerini benimsemiş ve bunları uygulama seviyesine ulaşmış olması,

b) Meslek hayatına atıldığı zaman genel kültür ve bilgi yönünden en az lise seviyesinde olması,

c) Meslekî formasyon ve okutacağı derslerin bilgi ve becerileriyle cihazlanmış ve gerekli uygulamaları geçirmiş bulunması,

d) Türk Cumhuriyetinin, devrimlerinin ve milliyetçiliğinin ilkelerine bağlı, şahsiyet ve ahlâkî karakter sahibi, mesleğin değerine inanmış ve kendini meslekte hizmete vakfetmiş olması (35).

Konu II — İlköğretmen Okulları: (Bakınız sayfa 213).

1 — Birinci bölümde tesbit edilmiş bulunan ilkelerin ışığı altında, Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular adlı dokümanın 63. sayfasındaki (a), (b), (c) maddelerindeki esaslara dayanılarak ilköğretmen okullarının öğretim sürelerinin uzatılması uygun bulunmuş, bu okullardan ilkokula dayalı bulunanların 7, ortaokula dayalı bulunanların da 4 yıla çıkarılması ve bu hususun hemen uygulanmasına geçilmesi kararlaştırılmıştır.

2 — İlköğretmen okulları çevrenin eğitim, öğretim ve ilkokul öğretmenlerini işbaşında yetiştirme, mezunlarını izleme ve gerekli yardımları yapma merkezleri haline getirilmelidir.

3 — İlköğretmen okullarının müfredat programı yönetmelikleri teferruatiyle yeniden hazırlanmalıdır.

4 — Bütün ilköğretmen okullarında yabancı dil mecburî dersler arasına alınmalıdır.

5 — Lâboratuvarlar, işlikler, kitaplıklar, uygulama okulları ve döner sermayenin kurduğu tarım ve elsanatları ile ilgili her türlü tesisten faydalanılarak hem bilgi, maharet ve sanat, hem meslekî formasyon tamamen pratik ve kullanılabilecek bir halde öğrencilere mal edilmeli ve yurda hizmet duygusunun benimsenmesine azamî derecede yer verilmelidir.

6 — Uygulama okulları ilköğretmen okullarına bağlanmalıdır (36).

7 — Sürekli uygulama okulları da gerek kuruluş ve tesisler, gerek eğitim personeli yönünden ele alınmalı; bu okulların binaları ile birlikte sabit tesisleri (ilişik, tarım bahçeleri, öğrenci lojmanı, revir v. s.) önce-

(35) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen ibare sayfa 347 dedir. (Önerge No. 44).

(36) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen kelime ile ilgili teklif sayfa No. 347 dedir. (Önerge No. 45).

likle yapılmalı ve öğretmenlerinin tâyini Bakanlıkça tesbit olunacak esaslara göre komisyonca yapılmalıdır (37).

8 — İlköğretmen okullarının alabilecekleri öğrenci sayısı tesbit edilmeli ve her biri bir gelişme plânına bağlanmalıdır.

9 — Her ilköğretmen okulunun yerleşme durumu yetkili bir kurulca tesbit olunmalı, bina ve tesisler mümkün olduğu kadar toplulaştırılmalıdır.

10 — Öğrenci mevcudu az olan üç sınıflı ilköğretmen okulları en az 400 öğrenci alabilecek tesislere kavuşturulmalıdır.

11 — İlköğretmen okullarının lojman ihtiyacının karşılanması için bir plân hazırlanmalıdır.

12 — 7 sınıflı ilköğretmen okullarında çevrenin de âcil ihtiyaçlarına cevap verecek tarım, sanat, ve kültür tesisleri kurulmalıdır.

13 — İlköğretmen okullarında okuyan kız öğrencilerinin sayısı arttırılmalı, bunun için yeniden geniş kadrolu karma ilköğretmen okulları açılmalı ve bina durumları müsait olan okullarda karma eğitime gidilmelidir.

14 — Yeni açılacak yatılı ilköğretmen okulları büyük kasabada ve şehirlerin hemen bitişiğinde ve tarıma elverişli geniş arazi üzerinde açılmalıdır.

15 — Yeni açılacak ilköğretmen okullarının yerleri tesbit olunurken her bölgenin öğretmen ihtiyacının, o bölgedeki öğretmen okullarınca karşılanması ön plânda tutulmalı ve mezun olacak öğretmen istekleri de gözönünde tutularak kendi illerine verilmelidir.

16 — İlköğretmen okullarının tarım, ev-işleri ve sanat-iş dersleri için özel surette yetiştirilmiş öğretmenlere ihtiyaç vardır. Bilhassa tarım ve iş öğretmenleri branşlarında genişliğine bir kültür edinmiş, çeşitli becerileri olan ve iş yapmasını bilen kimseler olmalıdır.

Bu öğretmenler eğitim enstitülerinde Kız ve Erkek Teknik Öğretmen Okullariyle işbirliği yapılarak yetiştirilmelidir (38).

17 — İlköğretmen okullarına her zaman seçkin öğretmen ve idarecilerin atanabilmesi için, gerekli her türlü tedbir alınmalıdır.

18 — 17 maddeden ibaret olan bu bölüme aşağıdaki hususların eklenmesi uygun görülmüştür (39) :

---

(37) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen kelime ile ilgili teklif sayfa No. 347 dedir. (Önerge No. 45).

(38) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa No. 347-348 dedir. (Önerge No. 46 ve 47).

(39) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 348 dedir. (Önerge No. 48).

a) Öğretmen yetiştiren okulların öğretmen kurullarına kendi okullarının her türlü işlerinde bugünkünden daha geniş yetkiler tanınmalıdır.

b) İlköğretmen okullarının müfredat programları yedi yıl esasına göre yeniden düzenlenirken Eğitim Tarihi, Eğitim, Özel Öğretim Metodu, Köy Sosyolojisi ve Halk Eğitimi konularına da yer verilmelidir.

c) Toplum kalkınmasında büyük sorumluluklar yüklenen öğretmenler ayrı bir statüye tâbi tutulmalı ve bu statü Talim ve Terbiye Kurulunca hazırlanmalıdır.

Konu III — İlköğretimin Çeşitli Alanları ile Halk Eğitimi İçin Eleman Yetiştirilmesi (Bakınız sayfa 215).

Aşağıda sıralanan çeşitli alanlar için gerekli elemanların yetiştirilmesi maksadiyle kurulmuş özel müesseselerimiz bulunmamaktadır:

— 222 sayılı kanun uyarınca açılması gerekli ilkokul sonu eğitim kurumları.
— Özel eğitim okulları,
— Yetiştirme yurtları,
— Halk Eğitimi kurumları.

Bu kurumlar için gerekli elemanlar, şimdilik şartları müsait olan okullarda açılacak özel kurs ve seminerlerle yetiştirilmelidir. Bu kurs ve seminerlerde görev alacak öğretmenlerin Yüksek Öğretmen Okulunun ilgili bölümünde, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda veya yabancı memleketlerde yetiştirilmesi uygun olur. Ayrıca kız enstitüleri ile bazı ilköğretmen okullarında ana okulu öğretmeni yetiştirmek için bölümler açılması da düşünülmelidir.

Bu bölüme aşağıdaki hususlar eklenmiştir:

1 — Halk Eğitimi çalışmalarında bütün yurt aydınlarının hizmet alması çareleri araştırılmalıdır.

2 — İlköğretmen okulları son sınıf öğrencilerinden ihtiyaca yeter sayıda adayların Yetiştirme Yurtlarında hizmet görecek evsafta hazırlanması,

3 — Bütün Halk Eğitimi hizmetlerinin esaslı ve ilmî araştırma konusu olarak ele alınması, plânlanması ve plânların gerçekleştirilmesi hususunda çalışmalara başlanması,

4 — İlköğretmen okulları öğretim programına Halk Eğitimi dersinin konulması,

5 — İlkokul sonrası eğitim kursları için bölge okullarından faydalanılması, çeşitli sanat ve tarım kurslarının açılması, buradan yetişenlere gerekli araçların verilerek köylere gönderilmesi,

6 — Halk Eğitiminde hizmet alacakların yetiştirilmesi için hususi kurs ve seminerlerin açılması,

7 — Durumu müsait görülen birkaç kız ilköğretmen okulunda ana okulu öğretmeni yetiştiren deneme sınıflarının açılması,

8 — Özel eğitim alanında eleman yetiştirilmesi için Gazi Eğitim Enstitüsünün Özel Eğitim bölümünün yeniden açılması,

9 — Bir Halk Eğitimi Enstitüsünün kurulması,

10 — İlköğretmen okullarının Halk Eğitimi merkezi ve bu okullar elemanlarının Halk Eğitimcileri olarak yetiştirilmesi.

Konu IV — İlköğretmen Okulları Kanun Tasarısı (40) (Bakınız sayfa 216).

İlköğretmen okulları için teklif olunan kanun tasarısında başlıca şu hükümler yer almalıdır:

1 — İlköğretmen Okulları, İlköğretim ve toplum kalkınması çalışmaları bakımından çevresinin eğitim, öğretim ve kültür merkezi haline getirilmesi, çevrelerindeki ilkokul öğretmenlerini ve Halk Eğitimcilerini İş Başında Yetiştirmede etkili kılınmalı ve bu işler her öğretim yılı başında plânlanmalıdır.

2 — İlköğretmen okullarının öğretim süresi, ilkokul üzerine 7 ve ortaokul üzerine de 4 yıl olmalıdır.

3 — İlköğretmen okullarına imtihanla alınacak öğrencilerin yüzde 75 inin köy okullarından mezun olanlardan, yüzde 10 unun da ortaokulu bulunmıyan kasaba ilkokullarından mezun olanlardan alınması derpiş olunmalı ve bu oranı sağlıyabilmek için Bakanlık gerekli tedbirleri almalıdır

4 — Öğretmen okullarında gündüzlü okuyan öğrenciler için mecburi hizmet düşünülmemelidir.

5 — İlköğretmen okulu mezunlarına verilmekte olan donatım bedeli artırılmalı ve ilköğretmen okulu mezunlarına donatım bedeli ile birlikte mesleki bilgi ve kültürünü geliştirici mahiyette 100 er kitaptan ibaret kitaplık verilmelidir.

6 — Tâyin olunacakları yere gideceklerine dair kendilerinden taahhütname alınmak kaydı ile gündüzlü öğrencilere de donatım bedeli verilmelidir.

7 — İlköğretmen okullarının, müfredat programlarının çevreye intibakı ve çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetleri yönünden öğretmen yetiştiren daha yüksek dereceli okullarla işbirliği yapmaları hükme bağlanmalıdır.

(40) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 348 dedir. (Önerge No. 49)

8 — İlköğretmen okullarında çalışan öğretmenlerin, bu okullardaki çalışma şartları gözönünde tutularak terfihleri ile ilgili hükümler konulmalı, buna mukabil öğretmen ve idareciler pazartesi sabahından cumartesi öğle tatiline kadar okulda vazifeli kılınmalıdır.

9 — Uygulama okulları ilköğretmen okullarına bağlanmalı, sürekli uygulama okullarının teftiş ve mürakabesi ilköğretmen okulları kadrosunda bulundurulacak uygulama müfettişlerine bırakılmalıdır (41).

10 — Uygulama okullarına öğretmen adaylarının mesleğe hazırlanmalarında faydalı olabilecek nitelikteki öğretmenlerin Bakanlıkça tâyini sağlanmalıdır.

Yukardaki maddelere aşağıdaki hususların ayrı maddeler halinde eklenmesi kararlaştırılmıştır: (42)

11 —İlköğretmen okullarında kurslar açılarak yardımcı öğretmen yetiştirilmelidir (43).

12 — Yüksek dereceli öğretmen okullarından en az birisi, 7 sınıflı ilköğretmen okullarında açılmalıdır.

13 — Öğretmen Okulları Genel Müdürünün Başkanlığında, ilköğretmen okullarından birer temsilcinin katılması ile, yılda bir defa istişari mahiyette çalışmak üzere bir Öğretmen Okulları Danışma Kurulu kurulmalıdır.

14 — Okula gündüzlü devam eden öğrencilerden başarılı olanlar, öğretmenler kurulu kararı ile yatılı öğrenciliğe alınmalıdır (44).

15 — İlköğretmen okullarında okuyan gündüzlü öğrenciler, bedellerini ödedikleri takdirde tabelâya alınmalı ve yatakhaneler müsait olduğu takdirde okulda yatabilmelidirler (45).

16 — İlköğretmen okulu ile ilgili her türlü yazışmaların doğrudan doğruya Bakanlık Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü ile yapılmasını sağlıyacak kanunî tedbirler alınmalıdır.

17 — İlköğretmen okullarında Grup Öğretmeni olarak çalışan öğretmenlere tatmin edici ücretler verilmelidir.

(41) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen kelime ile ilgili teklif sayfa No. 347 dedir. (Önerge No. 45).

(42) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen kelime ile ilgili teklif sayfa No. 347 dedir. (Önerge No. 45).

(43) Bu maddeyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 348 dedir. (Önerge No. 50).

(44) Bu maddeyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 349 dadır. (Önerge No. 51)

(45) Bu maddenin rapordan çıkarılmasını teklif eden ve Genel Kurulca kabul edilen Önerge sayfa No. 349 dadır. (Önerge No. 52).

18 — İmkânı olan ilköğretmen okullarında gündüzlü öğrenciler için pansiyonlar açılmalıdır.

19 — İlköğretmen okulunu bitiren yeni mezun stajyer öğretmenler, stajyerliklerini uygulama veya tam teşkilâtlı okullarda tamamladıktan sonra köylere gönderilmelidir (46).

Konu V — Ortaokul Öğretmeni Yetiştirme İşleri (Bakınız sayfa 217).

Ortaokul ve ortaokula denk okulların genel bilgi ve maharet dersleri öğretmenleri ile ilköğretim müfettişleri ve öğretmen okullarının meslek dersleri öğretmenleri eğitim enstitülerinde yetiştirilmektedir.

Eğitim Enstitüleri, ortaokullarla dengi orta öğretim kurumlarının genel bilgi derslerine, orta dereceli okulların maharet ve yabancı dil dersleri ile ilköğretmen okullarının meslek derslerine öğretmen; ilköğretime müfettiş; ilköğretmen okullarına bağlı uygulama okullarına müdür yetiştiren; ilk ve ortaokullarla ilköğretmen okullarının ilgili problemleri üzerinde her türlü ilmî araştırma ve yayınlar yapan ve bu okullar öğretmenlerinin meslekî gelişmelerine yardım eden bir yüksek öğrenim kurumudur (47).

Teklifler:

1 — Eğitim enstitülerinin bütün bölümlerinin süresi üç yıla çıkarılmalıdır.

2 — Eğitim Enstitülerinin,

Edebiyat bölümleri:

a) Türkçe,

b) Tarih-Coğrafya-Yurttaşlık Bilgisi;

Fen Bölümleri:

a) Matematik-Fizik,

b) Kimya-Tabiat Bilgisi olmak üzere iki branşa ayrılmalıdır.

3 — Eğitim Enstitülerinin ilmî hüviyeti yükseltilmeli ve bu kurumlar her yönden istikrara kavuşturulmalıdır.

4 — Eğitim Enstitülerinin maddi eksiklikleri tamamlanmalı, gerek arazi ve gerekse kuruluş bakımından geliştirilmeye elverişli olanlar genişletilmelidir.

---

(46) Bu maddeden çıkarılması Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 349 dadır. (Önerge No. 53).

(47) Bu paragrafa eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 350 dedir. (Önerge No. 54).

Üniversite talim kadrosundan faydalanmak maksadiyle eğitim enstitüleri üniversitelerin bulunduğu yerlerde açılmalıdır.

5 — Eğitim Enstitülerine mümkün olan en ehliyetli öğretmenlerin tâyinini temin için tâyin şekli ve eğitim enstitülerine öğretmen yetiştirilmesi akademik bir esasa bağlanmalıdır.

Eğitim Enstitüsünde çalışanlara akademik usuller çerçevesinde ve ilmî bir çalışma karşılığı ünvan verilmeli ve bir kademeden diğer bir kademeye geçiş yürürlükteki kanuna göre yapılmalıdır.

6 — Yedi yıllık ilköğretmen okulları mezun verinceye kadar bazı ilköğretmen okullarında kurslarla eğitim enstitülerine öğrenci hazırlanmalıdır.

7 — İlköğretmen okullarının ve ortaokulların ihtiyacı bulunan tarım, ev işleri ve işbilgisi öğretmenlerinin yetiştirilmesi için tedbir alınmalıdır.

8 — Gece eğitim enstitüleri kurulması imkânları araştırılmalıdır.

9 — Eğitim Enstitülerinin her bölümüne alınacak öğrenci sayısı öğretmen ihtiyacına göre tesbit edilmeli ve Çapa Eğitim Enstitüsünde, pedagoji, resim-iş ve almanca, İzmir Eğitim Enstitüsünde de tarım bölümü açılmalıdır (48).

10 — Eğitim Enstitülerinin her bölümüne türkçe-kompozisyon ve yabancı dil dersleri mecburi ders olarak konulmalıdır.

11 — Öğretmen yetiştiren bütün müesseselerde rehberlik servisleri teşkilâtlandırılmalı ve müfredat programlarına bununla ilgili konular konulmalıdır.

12 — Eğitim Enstitülerindeki bir öğretim yılı, mahallî iklim şartlarına bağlı olarak düzenlenmeli ve süresi uzatılmalıdır.

13 — Bütün öğretmen okullarında okuyan öğretmenlerin, öğrencilik süreleri kıdemlerine eklenmelidir.

14 — Eğitim Enstitüsü mezunları Yüksek Öğretmen Okuluna geçişte mukaddem tahsil kredileri gözönüne alınmalıdır (49).

Konu VI — Eğitim Akademileri Kanun Tasarısı (Bakınız sayfa 218).

1 — Eğitim Enstitülerinin ilmî hüviyetlerinin yükseltilmesi ve bu kurumların her yönden istikrara kavuşturulması ve öğretmenlerin ilmî

(48) Bu maddede değiştirilmesi istenen ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 350 dedir. (Önerge No. 55).

(48) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 350 dedir. (Önerge No. 56).

(48) Bu maddeye ilâvesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 351 dedir. (Önerge No. 57)

(49) Bu konuya eklenmesi Genel Kurulca uygun görülen teklif sayfa 351 dedir. (Önerge No. 58)

ehliyetlerinin belirtilmesi için bir eğitim enstitüsü kanununa ihtiyaç vardır.

2 — Teklif edilen eğitim akademileri kanun tasarısı yeterli değildir. Bunun giderilmesi için üniversiteler ve eğitim enstitüleri mümessillerinin katıldığı bir karma komisyonda, komisyonumuzca teklif edilen prensiplerin ışığı altında yeniden tesbit edilmesi gerekir.

3 — Bu prensipler şunlardır:

a) Eğitim Enstitüleri için hazırlanacak olan kanun tasarısı, bütün öğretmen yetiştiren müesseselerin kanun tasarıları ile münasebetli bir şekilde hazırlanmalıdır.

b) Eğitim enstitüsü öğretmenlerine bütün mesailerini bu müesseseye hasretmek şartiyle ödenek verilmelidir.

c) Konu V in beşinci maddesinin ikinci paragrafı esas alınmalıdır.

d) Eğitim enstitülerinin gayesi, konu V in başlangıç kısmının ikinci paragrafında belirtildiği şekilde olmalıdır.

e) Eğitim Enstitüsü adı her halukârda aynen muhafaza edilmelidir.

f) Eğitim enstitülerinde öğretmenlik görevi alabilmek için, en az meslekî üç orijinal eser yazmış olmak şart koşulmalıdır (50).

Konu VII — Eğitim Enstitülerinin Öğretmen İhtiyacı (Bakınız sayfa 218).

Öğrenci mevcudu 9.900e yükselecek olan eğitim enstitülerinin öğretmen ihtiyacının da şimdiden plânlanması gereklidir.

Eğitim enstitülerine öğretmen yetiştirmek için şu tedbirlere başvurulabilir:

1 — Yabancı memleketlere doktora ve ihtisas yapmak üzere öğrenci ve 4489 sayılı kanuna göre öğretmen gönderilmelidir.

2 — Türk üniversitelerinde doktora öğrencisi okutulmalıdır.

3 — Eğitim enstitüleri asistanlık müessesesi takviye edilerek, öğretmen yetiştirmeye elverişli şartlar hazırlanmalıdır.

Konu VIII — Lise ve dengi okullar için öğretmen yetiştirilmesi (51) (Bakınız sayfa 218).

---

(50) Bu maddeyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 351 dedir (Önerge No. 59).

(51) Bu konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 351 dedir. (Önerge No. 60).

Konu IX — Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü (Bakınız sayfa 219).

1 — Yüksek Öğretmen Okullarının geliştirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

2 — Yüksek Öğretmen Okulları eğitim ve öğretim bakımından üniversitelere bağlanmalıdır.

3 — Bu okullara eğitimle ilgili ilmî araştırmalar yapmak, millî eğitimin çeşitli alanları için uzman ve araştırıcılar yetiştirmek vazifesi de verilmelidir (52).

4 — (Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü) veya (Eğitim Bilimleri Akademisi) adiyle ayrı bir müessesenin kurulması yerinde değildir. Bu müessesenin:

a) Memleket gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir eğitim felsefesini geliştirmek;

b) Eğitim problemlerinin üzerinde bilimsel araştırmalar yapmak ve araştırıcılar yetiştirmek;

c) İdarecilik ve rehberlik gibi millî eğitimin özel hizmetleri için yüksek nitelikte uzmanlar yetiştirme;

ç) Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerinin meslek eğitimini sağlamak; Erkek Teknik, Kız Teknik ve Ticaret Yüksek Öğretmen Okulları gibi diğer yüksek dereceli öğretmen yetiştiren kurumların meslek eğitiminde birlik sağlamanın tedbirlerini araştırmak;

d) Özel eğitim kurumları, ana okulu gibi kuruluşlara uzman öğretmen yetiştirmek;

e) Her okul basamağında çalışan öğretmenleri işbaşında akşam ve yaz kursları ile yetiştirmek ve daha yüksek bir öğrenim basamağında yeterlik kazanmalarına yardım etmek;

f) Eğitim enstitüleri ve öğretmen yetiştiren diğer çeşitli kurumların meslek dersi öğretmenlerini yetiştirmek,

olarak belirtilen amaçları, Yüksek Öğretmen Okulunun amaçları olmalı ve bu amaçların tahakkuku için Yüksek Öğretmen Okulları bünyesi içinde gerekli teşekküller kurulmalıdır.

5 — İlköğretmen okullarına öğretmen yetiştirilmesi konusu, lise ve dengi okullara öğretmen yetiştirilmesi konusu içinde mütalâa olunmalıdır (53).

---

(52) Bu maddeyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 352 dedir. (Önerge No. 61).

(53) Bu konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 352 dedir. (Önerge No. 62).

Konu X — Öğretmen yetiştiren diğer okullar (Bakınız sayfa 220).

Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumlarına öğretmen yetiştiren öğretmen okullarının öğretmenlik formasyonu bakımından diğer öğretmen yetiştiren müesseselerle koordine bir çalışmaya imkân verecek tedbirler alınmalıdır.

I — Kız Teknik Öğretmen Okulu (Bakınız sayfa 126).

Tarif:

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, orta dereceli kız teknik öğretim okullarında meslekî dersleri ve dengi okullarda branşları ile ilgili dersleri okutacak, yeteri derecede genel kültüre, pedagojik formasyona ve mesleki becerikliğe sahip öğretmenler yetiştiren 4 yıllık yüksek dereceli bir okuldur.

Teklifler:

1 — Mevcut okul gerekli her çeşit yetiştirme imkânlarına kavuşturulmalı, yeni bir okul açılması şimdilik düşünülmemelidir.

2 — Haftalık ders saatleri 36 saati aşmamalıdır.

3 — Giriş imtihanları ve idarî yönetmelikleri ıslah edilmeli; okulda rehberlik teşkilâtı kurulmalıdır.

4 — Yetiştirilmek, görgü ve bilgilerini artırmak için bu okulun öğretmenleri yabancı memleketlere gönderilmelidir.

5 — Okulda, müfettişlik, rehberlik ve idarecilik gibi alanlar için ihtisas sınıfları açılmalıdır. Bu görev ve formasyon, açıldığı takdirde Eğitim Fakültesi'ne veya Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsüne bırakılmalıdır.

6—Okulun çeşitli branşlarında ihtiyacı olan öğretmenleri yetiştirmek için bir yandan yabancı memleketlere öğretmen gönderilirken; diğer yandan da kendi öğretmenlerini okul bünyesi içinde yetiştirme imkânı sağlanmalı ve bu husus kuruluş kanununda yer almalıdır.

II — Kadın Meslek Öğretmen Okulu (Bakınız sayfa 127).

Kadın Meslek Öğretmen Okulu, Kadın Meslek Okulları (Bugünkü Akşam Sanat Okulları) için öğretmen yetiştiren 2 yıllık bir öğretmen okuludur.

Teklifler:

1 — Bu okulun öğretim süresi dört sömestr olarak düzenlenmelidir.

2 — Okulun öğrencileri Köy Kadınları Gezici Kurslarında en az 5 yıl başarı ile çalıştığı tesbit edilen öğretmenler arasından imtihanla seçilmelidir.

3 — Okul yatılı olmalıdır.

4 — Okulda geçen iki yıl kıdeme sayılmalıdır.

III — Köy Kadınları Gezici Kurslarına Öğretmen Yetiştirme (Bakınız sayfa 127).

Teklifler:

1 — Öğretim süresi 3 aydan 9 aya çıkarılmalı ve yetiştirme işi tek merkezde yapılmalıdır.

2 — Kursa istikamet verecek elemanların yetiştirilmesi için Sağlık, Tarım ve diğer ilgili Bakanlıklarla işbirliği yapılmalıdır.

3 — Köy Kurslarına Öğretmen Yetiştirme Merkezinin idarecileri ile öğretim kadrosunda çalışacak elemanlar Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu mezunları ile Kadın Meslek Öğretmen Okulu mezunları arasından seçilmelidir. Bunlar, evvelâ köylerde yeteri kadar inceleme yaptıktan sonra ihtisas yapmak üzere yabancı memleketlere gönderilmelidir.

4 — Kurs rehber öğretmeni: en az beş yıl başarı ile köy kadınları gezici Kursu öğretmenliği yapmış olanlardan vilâyetlerince aday gösterilenler arasından Millî Eğitim Bakanlığınca seçilecek öğretmenler, denetleyici ve rehber öğretmenlik kursuna tâbi tutulmalı ve başarı sağlıyanlar kurs rehber öğretmeni olmalıdırlar.

IV — Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu (Bakınız sayfa 142).

Tarif:

Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, orta dereceli Erkek Teknik Öğretim Okulları ile Tekniker Okullarına atelye ve meslek dersleri ve dengi okullarda branşlariyle ilgili dersleri verebilecek kabiliyette, branşında mühendislik seviyesinde teknik bilgi ve pedagojik formasyona sahip öğretmenler yetiştiren 4 yıllık yüksek dereceli bir okuldur.

Teklifler:

1 — Ankara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun başlanmış olan inşaatı ikmal edildiğinde öğrenci mevcudu (1000) e çıkarılmalıdır.

İstanbul Erkek Teknik Öğretmen Okulu, memleketin ihtiyacı olan yeni şubeler açılmak suretiyle öğretime devam etmelidir.

2 — Okulun adı "Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu" olmalıdır.

3 — Öğretmenlik formasyonu veren dersler diğer Meslekî ve Teknik Öğretim Yüksek Öğretmen Okulları ile aynı seviyede olmalı ve bu dersler, açıldığı takdirde, Eğitim Fakültesinde veya Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsünde okutulmalıdır.

4 — İleride lüzum görülen alanlarda müfettişlik, idarecilik, rehberlik gibi ihtisas sınıfları açılmalıdır. Bu sınıflar, açıldığı takdirde, Eğitim Fakültesinde veya Eğitim Bilimleri Yüksek Ensitüsünde yer almalıdır.

5 — Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun, yüksek dereceli bir öğretmen okulu hüviyetine sahip olması için her türlü gelişmesini sağlıyacak bir kadro ve teşkilât kanunu çıkarılmalıdır. Bu kanunda kaliteli öğretmen temini sağlıyacak özel hükümler ile idarî kademelerin daha iyi işlemesini mümkün kılacak şube şeflikleri ve okul kurulu gibi kuruluşlara yer verilmelidir.

6 — Müfredat programları yeniden ele alınmalı ve 3 yıllık Erkek Sanat Liselerinde yetki ile atelye ve meslek dersleri okutabilecek öğretmenleri yetiştirecek seviyeye çıkarılmalıdır.

Bu okulların özelliğini teşkil eden atelye ve lâboratuvar öğretimine her sınıfta haftalık 40 saatlik mesainin — meslek branşlarına göre — en az % 30 u nispetinde yer verilmelidir.

Öğrencilerin öğrenimleri sırasında, 90 iş gününden az olmamak şartiyle endüstri veya diğer işyerlerinde pratik staj yapmaları zaruri görülmüştür.

7 — Okul yönetmelikleri yeniden hazırlanmalıdır.

8 — Çıkarıldı.

9 — Okulun çeşitli branşlarda muhtaç olduğu öğretmenlerin yetiştirilmesi işi derhal ele alınmalıdır. Bu maksatla, her yıl 10 öğretmen hesabiyle beş yılda yabancı memleketlere 50 öğretmen gönderilmelidir. Çeşitli branşlara göre ihtiyaç okulca tespit edilmeli ve adaylar okulun bu ihtiyaçlarına uygun yüksek okul mezunları arasından seçilmelidir.

10 — Bir yandan yabancı memleketlerde öğretmen yetiştirilirken diğer yandan da kendi öğretmenlerini okul bünyesi içinde, ihtiyaca göre yetiştirme imkânları sağlanmalı ve bu husus Kuruluş Kanununda yer almalıdır.

11 — Okul Yayım Yönetmeliğinde ders ve yardımcı ders kitaplarının yazılmasını teşvik edecek mahiyette hükümler bulunmalı, yazarlara emsali yüksek okullarda ödenen ücretler ödenmelidir.

12 — Okulun lâboratuvarları yeni hazırlanacak müfredat program-

larına cevap verecek seviyeye getirilmeli; ayrıca atelye çalışmalarında yapılan işlerin teknik niteliklerini kontrol ve tetkik etmek üzere atelyelerin yanı başına birer lâboratuvar ilâve edilmelidir.

13 — Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu aynı zamanda, erkek teknik öğretim kurumlarının öğretim ve eğitim bakımından bir araştırma merkezi haline getirilmeli; okul, bu araştırmaların bütün kurumlara duyurulması için, bir yayın organına sahip kılınmalıdır.

14 Ek madde — Orta dereceli Erkek Teknik Öğretim Okullarında pratik öğretim yardımcısı olmak üzere endüstride başarı kazanmış namzetler arasından — enstitü mezunları tercih edilerek — seçimle, ehliyetli ustalar alınır. Bunlara Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okullarında açılacak özel kurslarda — mesleğine göre — kısa süreli bir "Okula İntibak Formasyonu" verilir.

(Ehliyetli Usta)lar, yalnız atelyelerde öğretime yardım ederler, teorik ders verme yetkileri yoktur.

V — Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu (Bakınız sayfa 145).

Tarif:

Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu, orta dereceli ticaret okullariyle diğer orta dereceli okullara ticaretle ilgili meslek dersleri öğretmeni yetiştiren yüksek dereceli bir okuldur.

Teklifler:

1 — Okulun öğrenim süresi dört yıla çıkarılmalıdır.

2 — Müfredat programları yeniden ele alınmalı ve okul yalnız meslek dersleri öğretmenliği değil, aynı zamanda ve gerektiğinde meslekle ilgili bir yardımcı ders öğretmenliği formasyonu da verebilmelidir.

3 — Öğretmenlik formasyonu veren dersler, açıldığı takdirde, Eğitim Fakültesinde veya Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsünde okutulmalıdır.

B — Öğretmenlik Mesleğinin Cazip Hale Getirilmesi İle İlgili Teklifler (54)

I — Meslekî yetişme ve gelişme (55) (Bakınız sayfa 221).

---

(54) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 353 dedir. (Önerge No. 63).

(54) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 353 dedir. (Önerge No. 64)

(55) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 353 dedir (Önerge No. 65).

1 — İlkokul öğretmenleri en azından lise seviyesinde kültüre sahip olacak şekilde yetiştirilmeli ve lise mezunlarının sahip bulundukları haklara sahip kılınmalıdır.

2 — Öğretmenlerin her fırsat ve imkândan faydalanarak ileri bir öğretim yapmalarına imkân verilmeli ve daha yüksek bir öğrenime geçiş yolları açılmalıdır.

Yüksek öğrenim gören öğretmenler üniversitelere kabul edilmelidir.

3 — Öğretmenlik mesleğine girmeyi teşvik gayesiyle liselere deneme mahiyetinde eğitimle ilgili seçmeli dersler konulmalıdır.

4 — Öğretmen yetiştiren kurumlar arasında bir bağlantı kurulmalı ve her kademeden dikey ve yatay geçiş yolları serbest ve açık olmalıdır.

5 — Mahrumiyet bölgelerinde çalışan öğretmenler için zaman zaman yurt içi inceleme, araştırma, görgü ve bilgi artırma maksadiyle kısa süreli burslar ihdası cihetine gidilmelidir.

6 — 4489 sayılı kanun uyarınca yurt dışına gönderilecek öğretmenlerin seçiminde,

a) Mahrumiyet bölgelerinde çalışan ve başarıları tesbit olunan öğretmenlere öncelik tanınmalı;

b) Bu konudan her dereceli okul öğretmeninin belirli nisbetler dairesinde faydalandırılması yolları araştırılmalı, maaş durumunun veya aile şartlarının buna imkân vermemesi hallerinde Bakanlıkça özel bir yardımla bu iş sağlanmalıdır.

7 — İş başında iken kendi alanında yurt içinde veya yurt dışında daha yüksek bir kademede öğrenim yapmak istiyen öğretmenler maaşlı veya maaşsız mezun sayılmalı ve izin süresi kıdemlerine eklenmelidir.

8 — Bakanlık yayınları bütün öğretmenlere % 50 tenzilâtla verilmelidir.

9 — Konferanslar, kurslar, seminerler ve her türlü yayım vasıtalariyle öğretmene mesleğinde gelişme fırsatları verilmelidir. Bu faaliyetler tercihan büyük merkezlerde yapılmalıdır.

10 — Memleket içinde ve yabancı memleketlerde her şekilde seyahat edebilme imkânı sağlanmalıdır.

11 — Öğretmenlik agregasyonu ihdas edilmelidir.

II — Tâyin, terfi ve nakil (56) (Bakınız sayfa 222).

1 — Memleket, hizmet bölgelerine ayrılmalıdır. İstek,liyakat ve ba-

(56) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 354 dedir. (Önerge No. 66)

şarı dikkate alınmak suretiyle her öğretmen belli bölgelerde belli sürelerle çalışmalıdır. Tâyin ve nakiller bölge hizmeti esas alınarak düzenlenmelidir. İl içi nakil işleri de âdilâne esaslara bağlanmalı ve 10 yıl köyde çalışan öğretmenlerin şehir okullarına nakil dilekleri yerine getirilmelidir (57).

2 — Memleket gerçekleri gözönünde tutularak büyük merkezlerle nakil işi daha âdilâne ölçülerle ele alınmalı; gerçekleşmediği hallerde, öğretmenin gerçek endişesi olan çocuklarını okutmada kolaylık ve hastalıkları halinde kendileri ile bakmaya mecbur olduğu kimselerin muayene ve tedavileri sağlanmalıdır.

3 — Öğretmenin işbaşındaki başarısının gerçek değerleri ölçülmeli ve ölçüye göre üstün başarılı öğretmenlere mümtazen terfi edebilme hakkı tanınmalıdır.

4 — Özlük hakları ile ilgili kanun tasarıları her dereceli okul öğretmenlerini kapsıyacak şekilde hazırlanmalıdır (58).

5 — Öğretmen nakil ve tâyinlerinde günün şartlarına göre Harcirah Kanunu yeniden ayarlanmalı, gerek zaruri nakil ve tâyinlerde, gerek tetkik gezilerinde öğretmenlerin maddi güçlüklere uğramamaları sağlanmalıdır.

6 — Mahrumiyet bölgesinde çalışanlara bazı avantajlar sağlanmalıdır:

a) Terfi süresi iki yıla indirilmeli (59).

b) Lojman yapılmalı veya mesken tazminatı verilmeli;

c) Yaz aylarında büyük merkezlerde dinlenme kampları açılmalı;

ç) Çocuklarına tahsil kolaylıkları sağlanmalı;

d) Eser yazan veya çevre ile ilgili etüdler yayınlayanların tâyin ve nakillerinde bu husus da dikkate alınmalıdır.

7 — Öğretmenler rızaları hilâfına büyük bir ihtiyaç ve zaruret görülmedikçe nakledilmemelidir.

---

(57) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 354 dedir. (Önerge No. 67).

(58) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 354 dedir. (Önerge No. 67).

(59) Bu fıkranın rapordan çıkarılmasını teklif eden önerge sayfa No. 354 dedir. (Önerge No. 68)

III — Maaş, ücret ve diğer maddi imkânlar (60) (Bakınız sayfa 223).

1 — Öğretmenlerin kadrosuzluk sebebiyle terfilerinin gecikmesi önlenmelidir.

2 — Öğretmen ve aileleri gerek görev sırasında, gerek emeklilik hallerinde kendilerinden kesilecek aidat veya Bakanlıkça yapılacak yardımlarla emeklilik hakları dışında çeşitli sosyal sigortalara bağlanmalı; bölge okullarında veya merkezî durumdaki köy okullarında ve ilköğretmen okullarında âcil ihtiyaçlara cevap verebilecek sağlık tesisleri kurulmalı ve bu tesislerden öğretmen, emekli öğretmen ve aileleri de faylanmalıdır.

3 — Meslek hastalıkları konusu, bugünün ilmî ve tıbbî görüşlerinin ışığı altında yeniden incelenerek görev malûllüğü müessesesi ve bedenî kabiliyet talimatnamesi gerçek ihtiyaçlara cevap verebilecek hale getirilmelidir.

4 — Öğretmenlerin çalışma şartları ağırdır. Bugün öğretmenlerin çalışmaları çok cepheli ve normal bir insanın çalışması üstünde bulunmaktadır. Bu itibarla,

a) Toplamı altı yılı geçmemek üzere, oniki aylık hizmet süresi emeklilik hesabında ondört veya onbeş ay itibar olunmalı;

b) Öğretmenlere eğitim ve öğretim yıpranma ödeneği verilmelidir.

c) Terfi süresi iki yıla indirilmelidir.

5 — Öğretmenler Bankasının ve üyeleri arasında en geniş grupu öğretmenlerin teşkil ettiği Emekli Sandığının imkânlarından da faydalanma yolları araştırılarak öğretmenlerin kısa zamanda birer mesken sahibi olmaları temin edilmelidir, öğretmenlere yapı kredisi sağlanmalıdır.

6 — Köy ilkokulları ile ilköğretmen okullarında ve mahrumiyet bölgelerinde görev alanlar ön plânda tutulmak üzere, öğretmenler için lojman temin edilmeli veya buna karşılık mesken ödeneği verilmelidir.

7 — İlmî yayınlarda bulunan öğretmenler taltif edilmelidir.

8 — Mesleğe girişlerinden sonra bir yabancı dil öğrenerek Devlet Yabancı Dil İmtihanını başaran öğretmenlere de bir derece kıdem verilmelidir.

---

(60) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 355 dedir. (Önerge No. 69).

(60) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 355 dedir. (Önerge No. 70)

(60) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 355 dedir. (Önerge No. 71).

9 — Bakanlıkça tertiplenen her türlü meslekî toplantı, yetiştirme ve geliştirme kurslarına katılan öğretmenlere geçici görev yolluğu verilmelidir.

10 — Bugünkü durumda okullarımızdaki idarecilere verilmekte olan ücretler düşük bulunmaktadır. Bu yüzden idareci bulmakta güçlük çekilmektedir. İdareci ücretlerinin hiç olmazsa öğretmenlerin ek ders ücreti toplamından aşağı olmaması esas olarak kabul edilmelidir.

(Bu esasa göre idarecilere verilmesi teklif edilen asgari ve âzami ücretler bugünkü durumla mukayeseli olarak çizelge 1 de gösterilmiştir. Çizelgenin altına 5. madde olarak şu kısım eklenmelidir: Normal öğretime ilâve olarak döner sermaye sipariş atelyeleri olan okullarla yatılı okullar müdürlerine makam ücretlerine ilâveten ayrıca 200 - 300 lira verilmelidir.

11 — Aynı seviyedeki çeşitli okullarımızda idareci ve öğretmenlerin mecburi ve ücrete tâbi âzami ve ek ders saatleri sayısı ile ders ücretleri arasında birlik ve ahenk sağlanmalıdır. (Bu maksatla hazırlanan teklifler, bugünkü durumla mukayeseli olarak çizelge 2 de gösterilmiştir) (61).

12 — Öğretmenin yalnız ders içi çalışmaları değil, ders dışı çalışmaları da değerlendirilmelidir.

13 — Mahrumiyet bölgelerinde beş yıl çalışan öğretmenlerin dilekleri yerlere nakilleri öncelikle yapılmalıdır.

14 — Okul pansiyonları hakkındaki 1838 sayılı kanunun 2005 sayılı kanunla muaddel üçüncü maddesinin üçüncü fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısında birinci madde "... maaşları yedinci dereceye ve daha aşağı..." ifadesi yerine "Yedinci derece" tâbiri kullanılmalı ve bütün memur ve personel ile emeklileri kapsıyacak bir şekil üzerinde durulmalıdır.

15 — Öğretmen çocukları pansiyonlu okullara ve Millî Eğitim Bakanlığına ait yüksek öğrenim yurtlarına tercihli olarak alınmalıdır. Ayrıca öğretmen çocukları için yurtlar açılmalıdır.

16 — 1 - 6 yaş arasındaki öğretmen çocukları bulundukları şehirdeki kreş ve çocuk yuvalarından tercihli olarak faydalanmalıdır. Bu husus Millî Eğitim Bakanlığı ile ilgili Bakanlıklar tarafından öncelikle ele alınıp çok miktarda kreş ve çocuk yuvasının kurulması cihetine gidilmelidir.

17 — Tatil aylarında büyük şehirlerde deniz kenarlarında ve diğer sayfiye yerlerinde sağlık şartlarına uygun kamplar açılmalı ve arzu eden

(61) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 354-356 dadır. (Önerge No. 68 ve 72).

öğretmen ve emekli öğretmen ailesi ile birlikte bu imkânlardan faydalanabilmelidir.

18 — Öğretmenlere ve ailelerine Devlet Hava ve Deniz Yollarında da tenzilâtlı tarife ile seyahat edebilme imkânları sağlanmalıdır. Emekli öğretmenler de aynı haklardan faydalanmalıdır.

19 — Mahrumiyet bölgelerinin süratle kalkınmasını temin ve bu bölgelerde başarı ile vazife yapan öğretmenlerin terfihini sağlamak için bu elemanların terfi süresi iki yıla indirilmeli ve kendilerine ev kirası ile yakacak bedeli ve mahrumiyet ödeneği verilmelidir (62).

20 — Bayan öğretmenler için Ankara ve İstanbul gibi büyük merkezlerde bir misafirhane tesis edilmelidir. Bu misafirhaneler bütün teşkilâtta (köyler dahil) çalışan öğretmenlerin dinlenmek, bilgi ve görgülerini artırmak için olduğu gibi, iş takibi ve sıhhî sebepler dolayısiyle güvenebilecekleri yerler olmalıdır. Misafirler burada uygun bir ücret ödemek suretiyle muayyen bir müddet kalabilmelidir.

21 — Emekli ve muhtaç olan millî eğitim mensuplarını barındıracak bir "olgunlar evi" tesis edilmelidir.

22 — Protokolde öğretmenlere lâyık oldukları yer ve değer verilmelidir.

23 — Üstün başarılı oldukları tesbit olunan öğretmenler resmî kararname ile taltif edilmeli ve bu husus ilân olunmalıdır.

IV — Mevcut Mevzuattaki Bazı Aksaklıklar (63) (Bakınız sayfa 225).

A — Bugünkü mevzuat içinde öğretmenlik mesleğinin cazip hale gelmesine engel olan hususlardan bazıları şöylece tesbit olunmuştur:

1 — 439 sayılı, orta öğretim müesseselerinde öğretmen olabilme durumu ile ilgili kanunun, halen yürürlükte bulunan üçüncü maddesi bir meslekî formasyon bahis konusu olmadan herhangi bir yüksek okul mezununun orta dereceli okullarda öğretmen olabilmesine imkân vermektedir. Bu gibiler öğretmenlik bakımından bir meslekî formasyona tâbi tutulmalıdır.

2 — 789 sayılı Maarif Teşkilâtı Kanununun 22. maddesi, Millî Eğitim Bakanlığına "maaş ve sınıflarına halel gelmemek üzere lüzum görül-

(62) Bu maddeden çıkarılması Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 354 dedir. (Önerge No. 68).

(63) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 356 dadır. (Önerge No. 73)

düğü yere tahvil etme" yetkisini vermektedir. Suistimale müsait olan bu hüküm kaldırılmalıdır.

3 — 1702 sayılı kanunun 25. maddesi hükümlerine göre bir ortaokul öğretmeni aczi halinde ilkokul öğretmenliğine nakledilmektedir. İlkokul öğretmenliğini bir çeşit ceza müessesesi haline sokan bu madde değiştirilmelidir (64).

4 — 5439 sayılı kanunun 2. maddesi uygulamada mesleğin aleyhine işliyebilecek bir durum taşımaktadır. Bu madde aleyhte işlemiyecek hale sokulmalıdır.

5 — Millî eğitim mensuplarının nakilleri ile ilgili "nakil ve becayiş yönetmeliği"nin yollukla ilgili hükmüne göre, istek karşısında, ancak yolluksuz nakil yapılabilmektedir. İstekle yapılan nakillerde de yolluk verilmelidir.

B — Öğretmenliği daha cazip bir hale sokmayı hedef edinmiş aşağıya çıkarılan kanun hükümleri sonradan çıkan bazı kanunlarla ya tamamiyle yürürlükten kaldırılmış veya başka şekillere sokulmuştur. Bunlar eski hallerine getirilmelidir.

1 — 789 sayılı Maarif Teşkilâtı Kanununun 17. maddesi hükümleri arasında bulunan "uzaklıkları veya idarî ve sıhhî sebeplerle İcra Vekilleri Heyetince kabul edilen mahrumiyet bölgelerinde çalıştırılan öğretmenlere verilmesi gereken 2/3 ten bir misline kadar maaş, zam ve ona göre tahsisatı fevkalâde" ödenmesi ile ilgili hükümler sonradan çıkan bazı kanunlarla yürürlükten kaldırılmıştır.

2 — 1702 sayılı kanunun 18. maddesinin 1880 sayılı kanunla değiştirilen ve öğretmenler tarafından yazılan ilmî kıymeti tesbit olunmuş eserlerin değerlendirilmesini amaç edinen hüküm de yürürlükte değildir.

3 — Yine aynı kanunun 18. maddesinin başarıları tesbit olunanlara başarılarına göre, kıdem zammı verilmesi ile ilgili son hüküm de bir başka kanun yürürlüğe girmesi ile hükümsüz sayılmıştır.

4 — Mevcut stajyerlik yönetmeliğinin birçok hükümleri uygulanmamaktadır.

Yönetmelik hükümlerinin tatbiki sağlanmalı, bayan öğretmenlerin stajyerlik süresini çok öğretmenli okullarda geçirmesi temin olunmalıdır.

5 — Meslekte başarıları tesbit edilen eğitmenler borçlandırılmak suretiyle Emekli Sandığı Kanunu şümulü içine alınmalıdır.

---

(64) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 356 dadır. (Önerge No. 74)

6 — Çeşitli intibak kanunlarından doğan haksızlıklar giderilmelidir (65).

V — Kanun ve Yönetmelikler (Bakınız sayfa 226).

Yukarıda belirtilen hususların gerçekleştirilmesi için gerekli kanun ve yönetmelikler hazırlanmalıdır. Kanun ve yönetmelikler hazırlanırken bu hususla ilgili anketten faydalanılmalıdır.

Bu bölüme aşağıdaki hususlar eklenmiştir:

"Maaş, ücret ve diğer maddi imkânlar" bölümünün 11. maddesinde adı geçen 2 No. lu çizelgenin Meslekî ve Teknik Öğretim kısmı, alt komisyonunca:

Okullar	Mecburi ders saati	Ek ders saati	Ücret Saatte T. L.
Akşam Sanat Lisesi	20	16	10
Kız Sanat Lisesi	20	16	10
Erkek Sanat Lisesi	20	16	10
Yapı Sanat Lisesi	20	16	10
Kimya Sanat Lisesi	20	16	10
Motor Sanat Lisesi	20	16	10
Mensucat Lisesi	20	16	10
Terzilik Okulu	20	16	10
Matbaacılık Okulu	20	16	10
İş Okulu	20	16	10
Tekniker Okulu (Gece-gündüz)	15	9	15
Olgunlaşma Enstitüsü	20	16	10
Konfeksiyon Öğretmenleri	20	16	10
Gezici Köy Kursu Öğretmenleri (66)	28	12	10

şeklinde düzenlenmiş ve çizelgenin (c) maddesine (Tekniker Okulu teorik ders öğretmenlerine 15 liradan ücret ödenir) ve çizelgenin altına not olarak, (f) (Akşam Tekniker Okullarında, maaşları karşılığı kanuni ders saatini dolduracak kadar ders bulunmadığı hallerde, kadrolu öğretmen

(65) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen ibare ile ilgili teklif sayfa No. 357 dedir. (Önerge No. 75).

(66) Bu kısımda yapılması Genel Kurulca kabul edilen değişikliklerle ilgili teklif sayfa No. 357 dedir. (Önerge No. 76).

tâyin edilmeli, dersler saat başına 15 - 20 lira ücret karşılığı verilmeli) ifedelerinin eklenmesi istenmektedir.

Ancak, Komisyonumuzda, (Her çeşit ek görev ücretleri ile ders ücretlerinin ve sayılarının okul özelliği ve çalışma gücü gözönünde tutularak, yetkililer tarafından âdilâne bir şekilde tesbiti) kararlaştırılmakla bu hususun diğer öğretim müesseselerine aksettirilmesi uygun görülmüştür.

Konu XI — Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme İşleri (Bakınız sayfa 220).

Öğretmenin ve okul idarecisinin iş öncesi yetişme devresinden sonraya rastlıyan bir tahsil devresini ifade eden öğretmeni ve okul idarecisini işbaşında yetiştirme, öğretmen yetiştirme işinin ikinci esas bölümünü teşkil etmektedir. Bu maksatla Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğüne bağlı "Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu" kurulmuştur. Teknik kurslar dışındaki Millî Eğitim Bakanlığının bütün kurs ve seminerleri, "yayım, radyo ile öğretim ve yetiştirme" bu büronun çalışma alanı içindedir. Büronun en mühim organı Danışma Kuruludur. Bu Kurulda Talim ve Terbiye Dairesinden, İlköğretim, Orta Öğretim, Kız Teknik, Erkek Teknik, Ticaret Öğretim, Özel Okullar ve Halk Eğitiminden temsilciler vardır.

Teklifler:

1 — Öğretmen yetiştirme işinin mühim bir bölümü olan Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu esaslı bir teşkilâta ve kadroya kavuşturulmalıdır.

2 — Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu ile meslek teşekkülleri arasında irtibat sağlanmalı ve öğretmen birliklerinin yardımlarından faydalanılma cihetine gidilmelidir.

3 — Danışma Kurullariyle öğretmen kurulları bu istikamette faaliyete sevkedilmelidir.

4 — Teftiş sistemi öğretmeni işbaşında yetiştirme hedefine yöneltilmeli, öğretmen okullarının teftiş sistemi değiştirilerek öğretmeni işbaşında yetiştirme zihniyeti içinde öğretmenin yetişmesine imkânlar kazandıracak bir sisteme gidilmeli ve tahkikatı gerektirir hallerde hukuk bilgisi almış müfettişler vazifelendirilmelidir.

5 — Öğretmeni işbaşında yetiştirme, meslekte gelişme ve değerlendirmenin mesnedi haline getirilmeli, öğretmen yetiştiren her dereceli okul ve müesseseler bu yetiştirmede sıkı işbirliği yapmalıdır.

6 — Öğretmeni ve okul idaresini işbaşında yetiştirmede açılan kurs ve seminerlerin bütün öğretmen ve idarecilere teşmil edilmesi Bakanlığın

ilgili teşkilâtınca koordine bir çalışmaya göre düzenlenmeli ve açılan kurs ve seminerler çeşitlendirilmelidir.

7 — Öğretmeni işbaşında yetiştirmenin bir müeyyidesi olmak üzere kurs ve seminerlerle elde edilen başarı bir belge ile değerlendirilmeli; bu durum terfi ve terfihlerde gözönüne alınmalıdır.

8 — Millî Eğitim Müdürlükleri kendi illerindeki öğretmenleri iş içinde yetiştirmede fonksiyonel bir organizasyon halinde çalışmalı ve bu zihniyet içinde öğretmene yardımcı olmalıdır.

9 — 222 sayılı kanunun 43. maddesinin (a) fıkrasına göre açılacak kurs ve seminerlerin İlköğretmen Okullarında gerçekleştirilmesi prensip olarak benimsenmelidir.

10 — Öğretmeni işbaşında yetiştirme faaliyetlerinde faydalanmak üzere okullara radyo sağlanmalıdır.

11 — Kanunî yollukları verilmeden öğretmenlerin kurs ve seminerlere katılmaları zorlanmamalıdır.

12 — Öğretmeni işbaşında yetiştirmede bölge iare kitaplıklarının ve gezici meslek kitaplıklarının kurulması yoluna gidilmeli ve mevcutların geliştirilmesine ehemmiyet verilmelidir.

13 — Öğretmeni işbaşında yetiştirmede ilköğretim müfettişlerinin daha verimli olmasını sağlamak maksadiyle mümkün olduğu hallerde müfettişlere motorlu vasıta verilmesi yolları araştırılmalıdır.

14 — Öğretmeni işbaşında yetiştirmede mümkün olduğu hallerde öğretmen mübadelesinin gerçekleştirilmesi hususunda tedbirler alınmalıdır.

15 — Öğretmeni ve okul idarecisini işbaşında yetiştirme yönünden bu gayeye hizmet edecek eserler öğretmen kitapları serisinde yayımlanmaya devam edilmeli ve ayrıca meslekî dergi ve gazeteler de çıkarılmalıdır.

16 — Öğretmen kitapları serisinde çıkacak eserler yalnız klâsik meslek kitapları olmayıp, öğretmeni araştırmaya yöneltecek, düşünme ve ufkunu genişletecek, sanat zevkini geliştirecek ilim ve sanat eserlerine de yer verilmelidir (67).

17 — Öğretmeni işbaşında yetiştirmede gerek öğretmenlerin ilimde yenilikleri takibetmelerini, gerekse meslekî formasyon yönünden geliştirilmelerini sağlamak maksadiyle yaz aylarında açılacak kurs ve seminerler-

(67) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 358 dedir. (Önerge No. 77).

de üniversite mensuplarının vazifelendirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır (68).

18 — Öğretmen okulları meslek dersleri ve diğer okulların ilgili öğretmenlerinin sosyal tetkikler ve köy tanıma teknikleriyle temasa gelmelerini sağlamak maksadiyle üniversitelerimizin sosyal ilim mensuplarının rehberliğinde gerekli kurs ve seminerler açmak cihetine gidilmelidir. (69), (70).

Başkan: **O. F. Verimer**, Başkan Vekili: **M. Uyanık**
Raportör: **A. R. Özgüç**, Raportör: **Rıza Kardaş**

İşbu rapora,

I — Köye lâzım olan başka meslek erbabının da ilköğretmen okullarında yetiştirilmesi,

II — Öğretmen verilmiyecek kadar küçük olan köyler için eğitmen yetiştirilmek üzere ilkokula dayalı ilköğretmen okullarında Eğitmen Kursu açılması gerekmekte olduğu gerekçesiyle Mehmet Emiralioğlu, Hayrettin Uysal, Talip Apaydın, M. Rauf İnan, Dursun Kut,

III — Ayrıca yurdun öğretmen ihtiyacı tam olarak karşılanmadan öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresinin uzatılmasının yerinde olmıyacağı gerekçesiyle M. Rauf İnan, Refet Özkan muhalefet şerhi vermişlerdir (71).

---

(68) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 358 dedir. (Önerge No. 78).

(69) Bu maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen ibare ile ilgili teklif sayfa No. 358 dedir. (Önerge No. 78).

(70) Bu rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 358-359 dadır. (Önerge No. 79, 80,81, 82).

(71) Bu rapora temenni olarak eklenmesi Genel kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 360 dadır. (Önerge No. 83).

DÖRDÜNCÜ KOMİSYON

KÜLTÜR İŞLERİ VE GÜZEL SANATLAR

Bu Başlık Altında Bakanlıkça Şûra'ya Sunulan Konular:

GÜZEL SANATLAR

Konu I — Güzel Sanatlar Akademisi

Teklifler:

1 — Güzel Sanatlar Akademisinin memleket kültür ve sanat hayatı içinde kendisine verilmiş eğitim ve öğretim görevini ve sanat faaliyetini hakkiyle yerine getirebilmesi, araştırma ve yayın yapabilmesi, tarihî ve geleneksel bünyesi zedelenmeksizin en uygun şekilde gelişebilmesi ve öğretim personeline daha müsait şartlar sağlanması için Güzel Sanatlar Komitesince hazırlanan "Güzel Sanatlar Akademisi" Kanun Tasarısında yer alan başlıca yeni hükümler incelenmiş; Akademiye özerklik ve tüzel kişilik tanınması ve öğretim personeline üniversite unvanları verilmesi prensip olarak uygun görülmemiş; ancak bu kavramlarla müesseseye ve öğretim personeline sağlanmak istenen imkân ve şartların kanunda muhafaza edilmesi, esas olarak, kabul edilmiş ve kanun tasarısının bu maksadı sağlıyacak şekilde gözden geçirilmesi tensip edilmiştir.

2 — Akademinin öğretim kadrosu takviye edilmeli ve kadrosuzluktan doğan terfi imkânsızlıkları kesin olarak ortadan kaldırılmalıdır.

3 — Akademinin bina ve atelyelere olan âcil ihtiyacı bir an önce giderilmeli; bunu teminen yanıbaşındaki Atatürk Kız Lisesi binasının Akademiye devredilmesi imkânları araştırılmalıdır.

4 — Gençlerimizin Akademiye gösterdikleri rağbetin karşılanabilmesi için Ankara'da bir ikinci Güzel Sanatlar Akademisi açılmalıdır.

Konu II — Devlet Konservatuvarı

Teklifler:

1 — Devlet Müzik ve Temsil Akademisi ile Konservatuvarları için, Güzel Sanatlar Komitesi ile Opera ve Tiyatro Komitesi tarafından hazırla-

nan iki ayrı kanun tasarısının başlıca hükümleri incelenmiş; bu kurumlara özerklik ve tüzel kişilik tanınması ve bunların öğretim personeline üniversite unvanlarının verilmesi prensip olarak uygun görülmemiş; ancak, bu kavramlarla müesseseye ve öğretim personeline sağlanmak istenen imkân ve şartların kanunda muhafaza edilmesi esas olarak kabul edilmiştir.

2 — Devlet Müzik ve Temsil Akademisi ile Konservatuvarları Kanun Tasarısında başlıca şu hükümler yer almalıdır:

a) Ankara Devlet Konservatuvarı, yüksek ihtisas öğretimi ve eğitimi yapacak, bilimsel araştırmalara imkân sağlıyacak ve yaratıcılık ve icracılık vasıflariyle birlikte öğretim ve eğitimin gerektirdiği bilgi ve tecrübeyi sağlıyacak ve sanat kültürünün memleket ölçüsünde yayılıp gelişmesinde baş yardımcı olacak bir Devlet Müzik ve Temsil Akademisi haline getirilmelidir.

b) İzmir Konservatuvarından başka İstanbul Belediye Konservatuvarı da Devlet Konservatuvarı haline getirilmeli ve icabında diğer şehirlerimizde de Devlet Konservatuvarları açılmalıdır.

c) Müzik, tiyatro, opera, bale gibi ayrı sanat kolları için birer bölüm kurulmalı; her bölümün başında yetkileri yönetmelikle tesbit edilen birer bölüm şefi bulunmalı ve bu şefler okul müdürüne bağlı olmalıdır.

ç) Müzikoloji, etno-müzikoloji, temsil, raks ve bunlarla ilgili diğer alanlarda çalışanların bir yerde toplanması hem araçlar, hem metotlar bakımından çok daha faydalı olacağı için Devlet Müzik ve Temsil Akademisi içinde bütün folklor şubelerini kucaklıyan bir Millî Folklor Enstitüsü kurulmalıdır.

d) Cebeci'de evvelce Musiki Öğretmen Okulu ihtiyaçlarına göre inşa edilmiş olup, bugünkü halde Devlet Konservatuvarı için dahi yetersiz bulunan binanın Devlet Müzik ve Temsil Akademisi için tamamiyle elverişsiz olması; şimdiki binanın bulunduğu sahada ek inşaat yapılmasını mümkün kılacak arsa da bulunmaması yüzünden başka bir yerde müsait bir arsa sağlanmalı; Devlet Müzik ve Temsil Akademisi bütün bölüm ve enstitüleriyle site halinde bu arsa üzerinde kurulmalı ve vakit geçirmeden inşaata başlanmalıdır.

e) Devlet Müzik ve Temsil Akademisi ile Devlet Konservatuvarlarında sadece temsil sanatları öğretiminin uygulama ihtiyaçlarını karşılıyacak ölçüde birer uygulama sahnesi bulunmalı; öğretim ve eğitim maksadiyle yapılması tabiî olan temsil ve müzik alanlarındaki icra faaliyetinin dışında profesyonel icra heyetlerine yer verilmemelidir.

f) Yatılı Konservatuvarlarda, özellikle ilk ve orta kısımlarla bulunan çeşitli yaş gruplarındaki öğrenciler gözönünde tutularak okulun yatılılık şartları düzeltilmeli; yatılılık müessesesi yanında, yüksek kısım öğrencilerinden istiyenlerin, burs verilmek suretiyle gündüzlü olarak okumaları sağlanmalı; ayrıca paralı yatılı öğrenci olarak devam etme imkânları araştırılmalıdır.

g) Devlet Müzik ve Temsil Akademisi ile Devlet Konservatuvarlarının çeşitli bölümlerinin öğretim süreleriyle müfredat programları yeniden tesbit edilmelidir.

h) Devlet Müzik ve Temsil Akademisi ile Devlet Konservatuvarları bünyeleri içinde, sanat öğretim ve eğitim meselelerinin görüşüleceği birer Danışma Kurulu teşkil edilmelidir.

ı) Devlet Konservatuvarlarının hazırlık sınıflarında ve varsa ortaokula denk olan başlangıç devrelerinde sınıfta kalanların okulla ilgileri kesilmeli ve bunlar hakkında mecburî hizmet kovuşturması yapılmamalıdır. Diğer taraftan mezunlar, Devlet Müzik ve Temsil Akademisinde, Devlet Konservatuvarlarında, Devlet Tiyatro ve Operalarında ve Devlet Senfoni Orkestrasında otomatik olarak görevlendirilmemelidirler.

i) Esas görevleri Devlet Müzik ve Temsil Akademisinde veya Devlet Konservatuvarlarında olan maaşlı veya ücretli sanat öğretmenlerine ve öğretmen yardımcılarına maaş veya ücretlerinden ayrı olarak, aylık ihtisas ödeneği verilmelidir.

j) Mezunlar arasında Konservatuvarlarda öğretmenliği tercih edenlerden çok istidatlı görülenler, bilgi ve görgülerini arttırmak amaciyle 1 - 2 yıl süre ile yabancı memleketlere staja gönderilebilmelidir;

k) Bu kurumlarda, Danışma Kurullarınca gerekli görüldüğü takdirde gece ve yaz kursları açılabilmelidir;

l) Devlet Müzik ve Temsil Akademisi ile Konservatuvarları, uygulama sahnesi yanında, birer nota basım atelyesi ve birer de dekor, kostüm ve enstrüman yapım ve tamir atelyeleri ile donatılmalıdır.

Konu III — Riyaseticumhur Senfoni Orkestrası

Teklifler:

1 — Eskimiş olan sazlar yenilenmeli ve bugünkü rayiç ile tahminen 500.000 liraya malolacak bu iş için gerekli ödenek verilmelidir.

2 — Yaylı ve nefesli sazlar için her türlü imkânı olan bir onarım atelyesi acele olarak kurulmalı; bu atelyeye sanatkâr, uzman ve asistan kadroları verilmelidir.

3 — Devlet Tiyatrosunun bodrum katına sığınmış olan ve her türlü çalışma şartlarından mahrum bulunan Riyaseticumhur Senfoni Orkestrası için arsa ve binası ile beraber 11 milyon liraya çıkacağı tahmin edilen ve içinde 2000 kişilik bir orkestra konser salonu ile 400 kişilik oda müziği salonu, ayrıca çalışma, müze ve idare yerlerini ihtiva edecek yeni bir bina yaptırılmalıdır.

4 — Orkestra repertuvarının genişletilmesi için her yıl bütçeye kira ve icra hakkı karşılığı olmak ve bir kısmı döviz olarak verilmek üzere yeteri kadar ödenek konulmalı; Senfoni Orkestramızın faaliyeti daha sistemli bir şekilde düzenlenmeli ve daha zengin bir mahiyet almalı; özellikle Türk bestecilerinin eserlerine repertuvarda geniş yer verilmelidir.

5 — Yabancı şeflerin yanı sıra Türk şefler de yetiştirmek için tedbirler alınmalı; Türk şef yardımcıları da yabancı memleketlere gönderilmelidir.

6 — Orkestra kendiliğinden, tabiî yoldan gençleşmeli ve alınacak yeni üyelerle takviye edilmelidir.

7 — Orkestra, gereği gibi çalışabilmek için, 104 kişilik Senfonik ve 37 kişilik Oda Orkestrası, ayrıca 4 kişilik yaylı sazlar kuvarteti, 2 şef, 4 şef yardımcısı olmak üzere 150 kişilik bir kadroya kavuşturulmalı; bugünkü 120 kişilik kadro, bu miktara çıkarılmalıdır.

Konu IV — Halk Eğitiminde Güzel Sanatlar

Teklifler:

A — **Fonetik Sanatlar:**

1 — Çok sesli batı müziği genel öğretim ve eğitimimizin temeli olarak ele alındığına göre, radyoda tarihî Türk müziği ile halk müziğinin dışında kalan tek sesli piyasa müziğine daha az ve ancak kaliteli olanlarına yer verilmelidir.

2 — Çok sesli yeni Türk müziğinin halk müziğinden ilham alarak gelişmesini sağlamak bakımından teşvik edici ödüller konulmalıdır.

3 — Halk müziğinin deformasyona uğramıyarak yozlaşmadan icrasını temin için, halk danslarını ve diğer halk sanatlarını da içine alacak bir millî folklor enstitüsü kurulmalıdır.

4 — Çok sesli batı müziğinin halka gereği gibi yayılabilmesini sağlamak üzere Ankara ve İstanbul'da 1000 - 1500 kişilik, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde daha küçük çapta konser salonları inşa edilmeli, buralarda

gerek icra, gerek derleme bakımından mekanik araçlardan geniş ölçüde faydalanılmalıdır.

B — Plâstik Sanatlar:

1 — Plâstik sanatlar eğitiminde halkın zevk ve anlayışını, uluslararası sanat zevk ve anlayışı yönünden olduğu kadar, geleneği olan millî ve çevresel sanat zevk ve anlayışı yönünden de geliştirmeğe önem verilmelidir.

2 — Bütün illerde resim, heykel ve süsleme sanatlarını öğreten birer atelye ve Türk ressamlarının orijinal eserleri ile röprodüksiyonlarının yer alacağı bir galeri açılmalı; akademi mezunları bu atelyelerde görevlendirilmeli ve buralarda iş saatleri dışında da çalışılmalıdır.

3 — Özel taşıt araçları ile düzenlenecek gizli sergiler köylere kadar ulaştırılmalı; bu arada gezici sinema projeksiyonları ile plâstik sanatlar dışında kalan güzel sanatlardan yana da halk zevk ve anlayışının geliştirilmesine çalışılmalıdır.

4 — Yerli ve yabancı plâstik eserlerin röprodüksiyonlarını yayımlıyacak ayrı bir matbaa kurulmalıdır.

5 — Dışarıdan gelen kitaplardan ve her türlü eğitim malzemesinden gümrük resmi alınmamalı; bu malzeminin fiyatlarını düşürecek tedbirler düşünülmelidir.

Konu V — Plâstik sanatların gelişmesi, sanatkârlarımızın teşvik ve korunması

Teklifler:

1 — Plâstik sanatlar alanında ihtiyacımız olan elemanları yetiştirmek, akademilerimize ve teklif edilen bölge kültür ve sanat merkezleri ile güzel sanatlar galerilerine sanatkâr öğretmen ve uzman sağlamak üzere on yıl içinde akademi mezunlarından en az 60 kişi, hazırlanmış bir plâna göre yabancı memleketlere gönderilmelidirler.

2 — Plâstik sanatların gelişmesi, sanatkârlarımızın korunmak ve yabancı sanatkârların memleketimizde, kendi sanatkârlarımızın da dışarıda tanıtılması amacı ile içerde ve dışarda sergiler açılması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

3 — Kültür ve güzel sanatlar alanında yer alacak her çeşit sanat eserlerini ve bunların yaratıcılarını hedef tutan yurt ölçüsünde yeni bir "Devlet Kültür ve Sanat Armağanı" müessesesi kurulmalıdır.

4 — Sanatkârların eserlerini satmak suretiyle elde ettikleri kazanç

üzerinde Maliyece kabul edilmiş olan 5000 liralık gelir vergisi muafiyeti, bugünkü şartlara uygun olarak 15.000 liraya çıkarılmalıdır.

5 — Sanat çalışmalarımızın, araştırmalarımızın ve sanatlarımızı yabancılara tanıtma ve yayma gayretlerimizin bir an önce gelişmesini sağlamak üzere bir eski ve yeni Türk sanatları arşivi kurulmalıdır.

6 — İstanbul'daki Resim ve Heykel Müzesi yangın tehlikesinden kurtarılmak üzere özel bir binaya ve memleket ölçüsünde bir sanat müessesesi haline gelebilmesi için de özel bir teşkilâta ve kanuna kavuşturulmalıdır.

7 — Devlet inşaatında bir milyon lirayı aşan her yapım için, yüzde üç nispetinde güzel sanatlara yer verilmelidir.

Konu VI — Radyo

Teklifler:

1 — Radyo bir milletin sesini bütün yurda ve dünyaya duyuran bir müessese olduğuna göre, o milletin zevkinin, olgunluğunun, çağdaş uygarlıktaki durumunun da bir ölçüsüdür. Onun için millî müziğimizin dünya yüzüne çıkacak değerde olanlarını yaymalı, icracıların seçiminde de titiz davranılmalıdır.

2 — Söz yayınları yalnız telâffuz ve ses bilgisi ile yapılmamalı, bunların şekil ve muhtevalarına da önem verilmelidir. Radyonun bütün kollarında temel ilke, doğru, sanatlı, faydalı, eğlendirici, nezih, çekici ve kaliteli yayın olmalıdır.

3 — Radyo orkestrası ve müzik icracıları gibi radyonun kendi malı bir radyofonik temsil kurulu bulunmalı, ciddî ve uzun provalardan sonra eserler mikrofona intikal ettirilmelidir.

Konu VII — Bölge Kültür ve Sanat Merkezleri

Her çeşit güzel sanat ve kültür hareketlerini teşvik etmek, yaymak, geliştirmek ve yurdun en ücra köşelerine kadar halka götürmek Millî Eğitimin başlıca görevlerindendir. Bu görevi, bütün imkânları bir merkezde toplamak ve her faaliyeti bu merkezden yönetmek suretiyle başarmak mümkün olmadığı gibi, bu maksatla il ve ilçelerde ayrı merkezler kurmak suretiyle geniş ölçüde teşkilâtlanmağa da bugünkü şartlar ve imkânlar elverişli ve yeter görülmemektedir. Bu durum karşısında yurdun çeşitli bölgelerinde merkezler kurmak yoluna gidilmelidir. Bölge kültür ve sanat merkezleri adını taşıyacak olan bu merkezler güzel sanatlar, opera ve tiyatro, kütüphaneler, eski eserler ve müzeler ve yayım faaliyetlerini içine alan kurumlar olarak organize edilmeli; bu maksada uygun binalara kavuşturulmalı

ve çeşitli çalışmaların gerektirdiği araç ve gereçlerle donatılmalıdır (Bakınız: Güzel Sanatlar Komitesi Raporu sayfa 28).

OPERA VE TİYATRO

Konu I — Devlet Tiyatroları

Teklifler:

1 — 1949 da kabul edilen ve yalnız Küçük Tiyatro ile Büyük Tiyatrodaki tiyatro ve opera faaliyetinin yürütülmesini derpiş eden 4551 sayılı kanun bugün (Ankara'da beş, İzmir ve Bursa'da birer sahne olmak üzere) yedi sahnede bütün mevsim devam eden sanat faaliyetinin icaplarını ve bugünün şartlarını karşılıyamadığından Devlet Tiyatroları için yeni ihtiyaç ve şartlara uygun, yeni bir teşkilât kanunu çıkarılmalıdır.

2 — Hacmi çok genişlemiş olan işlerin lâyıkiyle yürütülebilmesi için sanat işleri ile idarî işler birbirinden ayrılmalıdır.

3 — Geçmiş yıllardaki tecrübelerden alınan neticeler repertuvar işlerinin bugünkü edebî heyet sistemi ile gereği gibi düzenlenmiyeceğini belli etmiş olduğuna göre Devlet Tiyatrosunun repertuvar işleri için Dramaturglar sistemi kabul edilmelidir.

4 — Teknik, sanat ve disiplin işlerinin bir yönetim kurulu tarafından yürütülmesi sistemi kaldırılmalı ve bu işler esasen bütün sorumluluğu üzerine almış bulunan Genel Müdür ile çeşitli kolların başına getireceği ihtisas sahiplerine bırakılmalıdır.

5 — Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne getirilecek kimsenin mutlaka meslekten yetişmiş, gerekli sanat kabiliyet ve tecrübesini haiz bir sanatkâr olması kanunî teminat altına alınmalıdır.

6 — Tiyatro ve opera bölümlerinin bugünkü şartlar içinde ayrılması, geçmiş yıllarda bu konuda yapılmış olan tecrübeler müspet sonuçlar vermediğinden, şimdilik mümkün görülmemektedir. Bu itibarla, her iki bölüm yeni bir opera binası ve atelyeleri yapılıp çok sayıda teknik eleman yetişinceye kadar, birbirinden ayrılmamalı ve opera bölümü Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü teşkilâtı içinde kalmalıdır.

7 — Devlet Tiyatroları sanatçıları geçim sıkıntısından uzak kalarak yaratıcı bir faaliyet gösterebilmek ve mevkileriyle uygun bir hayat sürebilmek için terfih edilmeli ve ücretleri arttırılmalı, vazife başında ölüm, sakatlık gibi haller için tazminat hakları olmalıdır.

8 — Tatbikatta birçok mahzurları görülen muhasebe tüzüğü değiştirilmelidir.

E.17

9 — Yukarda belirtilen lüzum ve ihtiyaçları karşılamak üzere "Devlet Tiyatroları kuruluşuna dair olan 5441 ve 6629 sayılı kanunların tadili hakkındaki kanun" tasarısında başlıca şu hükümler yer almalıdır:

a) Devlet Tiyatrolarının Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüzel kişiliği haiz, tiyatro, opera, operet, bale ve çocuk tiyatrosu bölümlerini ihtiva eden bir Genel Müdürlük olması;

b) Genel Müdürlüğe getirilecek kimsenin Devlet Konservatuvarlarından veya benzeri yabancı konservatuvarlardan veya tiyatro enstitülerinden mezun, ayrıca profesyonel tiyatrolarda en az 15 yıl çalışmış ve başarılariyle tanınmış bir sanat adamı olması;

c) Genel Müdürün, Genel Müdürlük görevinden başka rejisör veya aktör olarak da vazife alması ve bu takdirde kendisine Genel Müdürlük maaşından ayrı olarak sanatçılara verilen en üstün derece ücret tutarında aylık tazminat verilmesi;

ç) Devlet Tiyatroları sahnelerinde oynanacak eserlerin bir Dramaturglar Heyeti tarafından incelenmesi ve müspet rapor almış eserler arasında Genel Müdürce seçilmesi;

d) Baş dramaturgların yerli veya yabancı üniversitelerin edebiyat veya yabancı dil fakültelerinden veya konservatuvarlarla tiyatro enstitülerinden veya yabancı konservatuvarlardan mezun olmaları veya tiyatro eleştirmeni, tiyatro yazarı veya çeviricisi olarak tanınmış bulunması ve en az bir yabancı dili o dilde yazacak ve çeviri yapacak kadar bilmesi;

e) Baş dramaturgla dramaturgların Devlet Tiyatrosu sanatçıları gibi, aynı ücretlerle sözleşmeli olarak işe alınmaları;

f) Sözleşme ile alınacak sanatçıların imtihan ve sözleşme işleriyle terfi işilerini düzenlemek üzere, bölüm şeflerinden mürekkep bir ihtisas kurulu teşkil edilmesi;

g) Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğünün, lüzum gördüğü takdirde İstanbul'da tiyatro, opera, operet ve bale bölümlerini ihtiva eden bir şube açabilmesi;

h) Devlet Tiyatrosu sanatçı, dramaturg ve mütehassıs hizmetlileriyle her çeşit memur ve görevlilerinin hastalıkları halinde yurt içinde ve dışında tedavi ve bakımlarının müessesece yapılabilmesi;

ı) Devlet Tiyatrolarının, lüzumu halinde, yurt içi ve dışı turneler tertipliyebilmesi;

i) Opera bölümünün başında bir Müzik Genel Direktörlüğünün bulunması;

j) Emeklilere tanınmış olan ikramiye hakkının Devlet Tiyatrosu

sanatçıları için mukavelelerine göre son aldıkları aylık ücretlerinin bir seneliği verilmek suretiyle tanınması;

k) Sahne, atelye ve her çeşit daimî ve muvakkat çalışma yerlerinde vazife başında veya vazifeyle ilgili yerlerde kazaya uğrıyarak ölenlere veya varislerine, hizmet müddetlerine bakılmaksızın, almakta oldukları maaş veya ücretlerinin bir yıllığının tazminat olarak ödenmesi; çalışamıyacak şekilde sakatlananlara bu tazminatın yarısının verilmesi ve 25 yılı doldurmuş gibi emeklilik hakkı tanınması.

Konu II — Bölge Tiyatroları

Teklifler:

1 — Halk eğitimi bakımından kitle üzerinde geniş tesirleri olan tiyatrodan yüzyıllardan beri mahrum kalmış Anadolu şehirlerini bu sanata kavuşturmak ve yurt ölçüsünde girişilen kültür kalkınmasında tiyatrodan faydalanmak üzere yıllardan beri denemeleri yapılan ve müspet sonuçlar veren "Bölge Tiyatroları" artık kurulmalıdır.

2 — Her Bölge Tiyatrosu Ankara'da kurulacak bir merkezde bütün hazırlıkları yapılarak açılmalı, ve açıldıktan sonra sanat faaliyetini tamamiyle bağımsız olarak kendi imkânları ve teşkilâtiyle yürütmelidir.

3 — Bölge tiyatroları tüzel kişiliği haiz olmalı, sanat, teknik ve idarî işleri bölge tiyatroları müdürlerinin sorumluluğu altında yürütülmeli, ancak bütçe vesair malî ve idarî işlerinin takibi Ankara'daki merkez tarafından yapılmalıdır.

4 — Bölge tiyatroları müdürlüklerine meslekten yetişmiş tecrübe sahabi olmuş sahne adamları getirilmeli, kendileriyle en az üç yıllık sözleşme yapılmalı, her bakımdan tatmin edilmeleri için de aylık ücretleri yüksek olmalıdır.

5— Bölge tiyatrolarına sanatkâr bulmakta güçlük çekilmemek üzere, bu tiyatrolarda çalışacak sanatçı ve uzman teknisyenlere de yüksek ücret, parasız lojman gibi avantajlar sağlanmalıdır.

6 — Bölge tiyatroları, bulundukları yerlerde stüdyolar açmak suretiyle mahallî istidatların gelişmesine hizmet etmeli ve bunlardan faydalanma yoluna gitmelidir.

7 — Bölge tiyatroları bölge merkezlerinin hinterlandı içine girecek civar il, ilçe ve köylerde de zaman zaman turneler tertipliyerek faaliyetlerine bütün bölgeye şâmil bir genişlik vermelidir.

8 — Bölge tiyatrolarının faaliyetini desteklemek üzere belediye büt-

çelerinden bir hisse verilme, Devlete ait binaların parasız tahsisi cihetine gidilme, bağış kabul etme yetkisi sağlama gibi kolaylıklar sağlanmalıdır.

9 — Yukarıda özetlenen tekliflerin gerçekleşebilmesini sağlamak üzere "Bölge Tiyatroları Kanunu" tasarısında başlıca şu hükümler yer almalıdır:

a) Ankara'da Millî Eğitim Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz bir "Bölge Tiyatroları Başkanlığı"nın kurulması;

b) Bölge tiyatroları başkanlığına, Ankara ve İstanbul şehirleri hariç, memleketin her bölgesinde ve uygun gördüğü yerlerde tiyatro ve opera bölümlerini veya bunlardan yalnız birini ihtiva eden, tüzel kişiliği haiz bölge tiyatroları kurmak yetkisinin verilmesi;

c) Bölge Tiyatroları Başkanlığının Devlet Tiyatroları Umum Müdürü ile İstanbul Şehir Tiyatroları Genel Sekreterlerinden müteşekkil bir kurul halinde çalışması;

ç) Kurulca alınacak kararların, başkanın inhası üzerine 3656 sayılı kanunun 6. maddesi hükmüne göre Millî Eğitim Bakanı tarafından tâyin edilecek, Genel Sekreter tarafından yürütülmesi;

d) Bölge Tiyatroları Müdürlerinin Kurul'un teklifi ve Millî Eğitim Bakanının tasvibi üzerine Başkan tarafından sözleşme ile işe alınması; bu sözleşmelerin üç yıldan az, beş yıldan fazla süreli olmaması;

e) Bölge tiyatrolarının organizasyon, idare, repertuvar, yayın ve propaganda işlerinin, Müdürün direktiflerine göre, bir Dramaturg tarafından yürütülmesi;

f) Bu dramaturglar profesyonel tiyatroların sanat ve idare işlerinde en az beş yıl çalışmış ve ünivesitelerin edebiyat veya yabancı dil fakültelerinden veya tiyatro enstitülerinden, Devlet Konservatuvarları, yabancı konservatuvarlar, tiyatro stüdyoları veya okullarından mezun olmaları veya tiyatro yazarı veya mütercimi olarak tanınmış olmaları;

g) Bölge tiyatroları sanatçıları, uzmanları ve her çeşit personelinin Bölge Tiyatroları Müdürleri tarafından seçilmeleri ve işe alınmaları;

h) Bölge Tiyatroları Müdürlerine (aynı zamanda rejisör, aktör ve stüdyoların müdürlüğü ile sahne öğretmenliği de yapmak şartiyle) ayda 5.000, sanatçılara (dramaturglara, dekoratörlere, müzisyenlere, kostüm çizenlere, koro solist, realizatörlere) ayda 1000 - 3500 lira, personel kadrosuna dahil maaşlı veya ücretli memurlara üç üst dereceye kadar maaş veya ücret verilmesi;

ı) Her bölge tiyatrosunun, başında bulunduğu bölge tiyatrosuna

bağlı olarak, bölge çevresi içindeki yerli kabiliyetleri yetiştirmek gayesiyle, iki yıl süreli tiyatro (veya opera) stüdyoları açabilmesi;

i) Bu stüdyolara alınacak öğrencilerin en az ortaokul mezunu olmaları; ancak olağanüstü istidatların imtihanla alınabilmeleri;

j) Bölge tiyatroları mensuplarına (bölge tiyatrosunun bulunduğu şehirde ikamet edenler hariç) parasız lojman verilmesi;

k) Bölge tiyatrosu mensuplarının hastalıkları halinde memleket içinde veya dışında tedavi ettirilebilmeleri;

l) Bölge tiyatrosu mensuplarının, Devlet Tiyatrosu sanatçıları için kabul edilmiş olan 6388 sayılı kanun hükümlerine göre emeklilik hakkından faydalandırılmaları;

m) Bölge tiyatrolarına Devlet yardımından ayrı olarak belediye ve özel idareler bütçelerinden en az %3 nispetinde yardımlar yapılması;

n) Bölge tiyatroları veznedar ve mutemetlerine aylıklarının % 20 sine kadar aylık kasa tazminatı tanınması;

o) Bölge tiyatroları (veya operaları)nın her türlü vergi, harç ve resimden muaf tutulmaları;

Bölge tiyatroları müdür, dramaturglarının, başkanlıkça lüzum görüldüğünde, bilgi ve görgülerini artırmak üzere, geçici görevle yabancı memleketlere gönderilebilmeleri;

ö) Bölge tiyatroları sanatçılarının, bölge tiyatrosu müdürünün göstereceği lüzum üzerine, kendi bütçelerinden yolluk ve ücret verilerek, başlangıçta yabancı memleketlere gönderilebilmeleri.

Konu III — Özel Tiyatrolar

Teklifler:

1 — Özel tiyatroların karşılaştıkları en mühim güçlüklerden biri olan bina ihtiyacını karşılamak üzere belediyeler, teknik imkânlarla mücehhez, 500 - 600 kişilik, lüksten uzak, sade fakat bütün rahatlıkları ve emniyet tertibatını haiz küçük tiyatrolar yaptırmalı ve bunları temsiller hasılâtının % 15 ini geçmiyecek bir kira karşılığı özel tiyatroların istifadesine verebilmelidir:

2 — Faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığınca bir kültür hizmeti mahiyetinde görülecek derecede seviyeli bulunacak özel tiyatrolar, kültür hizmetlerinde vazife aldıkları şehirlerin belediyeleri tarafından hiç olmazsa belediye resminden muaf tutulmak suretiyle yardım görmelidirler.

3 — Özel tiyatrolarda çalışmakta olan sanatçı, uzman ve teknisyen-

ler, hastalık, işsizlik, ihtiyarlık sigortalarına, emeklilik ve sosyal yardım imkânlarına kavuşturulmalıdırlar.

ESKİ ESERLER VE MÜZELER

Konu I — Eski Eserler

1 — Memleketimizde son zamanlarda yol ve bina inşaatının artmasiyle yeni yapılacak yolların tarihî harebeler içinden geçirilmesine kalkışıldığı görülmektedir. İlgili Bakanlıklarla temas edilerek tarihî harabelere rastlıyan güzergâhlar varsa değiştirilmesi cihetine gidilmelidir.

2 — Restorasyon işleri eski binaların dış görünüşlerine, tarihî ve mimarî özelliklerine zarar verilmeden gerçekleştirilmeli, iç kısımları modern tesisatla donatılarak günümüzün ihtiyaçlarında, en uygun şekilde, kullanılmalıdır.

3 — Yabancı heyetler veya kişiler tarafından girişilen ve yürütülen kazılarda murakabe veya müşterek çalışma konularında görevlendirilen komiser veya uzmanlara verilecek yolluk ve günlüklerin yabancılar tarafından ödenmesi sistemine bir son verilmeli ve bu ödemeler Eski Eserler ve Müzeler bütçesine konulacak ödenekle karşılanmalıdır.

4 — Türk üniversitelerinin ilgili kolları veya Türk bilim kurumları, tarafından Millî Eğitim Bakanlığına teklif olunan kazı, sondaj ve araştırmalar yabancı heyetlere verilmemelidir.

5 — Türkiye Büyük Millet Meclisinin idaresinde bulunan Millî Saraylar, gerek mimarî, gerekse tarihî değerleri bakımından birer ata yadigârı olduğundan, bunlar müzelik değerler olarak muhafaza ve teşhir edilebilmek üzere özel bir kanunla kuruluş ve kadrolariyle birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü idaresine devredilmelidir.

6 — Bugünkü ihtiyaçlara cevap veremediği anlaşılan "Âsari Atika" ve "Muhafazai Abidat" Nizamnamelerinin boşluklarını gidermek amaciyle, Komite tarafından teklif edilen (Eski Eserler Kanun Tasarısı)nda başlıca şu hükümler yer almalıdır;

a) Eski eserlerin, tarihî ve tabiî anıtların kullanma şekillerinin Millî Eğitim Bakanlığının müsaadesi olmadıkça değiştirilmemesi; mülk sahibinin bu yüzden Millî Eğitim Bakanlığından zarar ve ziyan istiyememesi ve kamulaştırma talebinde bulunamaması;

b) Vakıflar Genel Müdürlüğünün, yönetimi veya denetlemesi altında

bulunan eski eserler tarihî ve tabiî anıtların korunmasında Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte hareket etmesi;

c) Gayrimenkul eski eserlerin, tarihî ve tabiî anıtların tespit, tasnif, tescil, muhafaza ve onarım işlerinin kanunî bir nizama bağlanması;

ç) Eski eserler ticareti ile uğraşanlar için Millî Eğitim Bakanlığından yıllık ruhsatname alma mecburiyetinin ihdası ve bu gibilere envanter tutma ve beyanname verme mecburiyetinin yükletilmesi;

d) Resmî Dairelerce veya özel kişilerce satışa arzedilen eski eserler için Devlet müzelerine haber verme ve gösterme mecburiyetinin ihdası; bunlar üzerinde Devlet müzelerine öncelik hakkı tanınması ve bunlardan mülkiyeti Devlete ait olanların bedelsiz olarak müzelere devri;

e) Kişilerce satışa çıkarılacak müzelik eser ve koleksiyonların Millî Eğitim Bakanlığınca teşkil edilecek bir uzmanlar komisyonunca takdir edilecek değer üzerinden müzelere satılması mecburiyeti;

f) Eski eserler ticareti yapanların ticarethane ve depolarının, lüzumu halinde, Millî Eğitim Bakanlığı müfettişlerince murakabe ve kontrol edilebilmesi;

g) Yabancı heyetler veya kişiler ve ilmî kurumlar tarafından yapılan kazılarda, kazının bitiminden itibaren beş yıl içinde nihai raporlarını Millî Eğitim Bakanlığına vermiyen ve yayınlamıyanlara bir başka kazı ruhsatı verilmemesi;

h) Arkeolojik alanlar, eski eserler, tarihî ve tabiî anıtlar dışında olmak şartiyle verilecek define arama ruhsatnamelerine göre yapılacak kazıların Millî Eğitim, Maliye ve İçişleri Bakanlıkları temsilcilerinden kurulan bir komisyonun murakabe ve kontrolü altında yapılması;

i) Turistik bakımdan büyük önemi olan tarihî harabelere ve anıtlara giden ana yolların, ilgili Bakanlıklarla işbirliği halinde çalışarak süratle yaptırılması.

Konu II — Müzeler

Teklifler:

1 — Eski eserlerimize ve müzelerimize ve bunlarla ilgili ilmî araştırmalara ait eser, rehber, broşür, katalog ve fotoğraf gibi yayınlara ön plânda yer verilmeli; bunlardan en önemlileri yabancı dillere tercüme ettirilerek ayrıca yayınlanmalı ve bütün bu yayın işlerini gerçekleştirmek üzere bir döner sermaye kurulmalıdır.

2 — Yokluğu şiddetle hissedilen aşağıdaki müzeler kurulmalıdır:

— Açık hava halk müze siteleri,
— İlim, fen ve teknik müzeleri,
— Tabiat tarihi müzeleri,
— Süsleyici sanatlar müzeleri,
— Pedagoji müzeleri,
— Basım müzeleri,
— Ziraat müzeleri,
— Spor müzeleri,
— Tarihî ve millî kostüm ve kıyafet müzesi,
— Tiyatro tarihi bakımından önemi olan bir tiyatro müzesi,
— Millî etnografya ve folklorumuz bakımından eksikliği duyulan ve yurdumuzun bütün bölgelerine ait ev ve eşyası, el iş ve sanatları, örf ve âdetleri, çeşitli aksesuarları bütün özellikleriyle tesbit eden bir köy müzesi,
— Tarihî ve günlük olaylarla önemli ilim, sanat ve Devlet adamlarını canlandıracak bir balmumu müzesi,
— Tarihî anıtları ve tabiî güzellikleri ile turistik merkez olmak istidadını gösteren güney-batı Anadolu kıyı şehirlerimizden birinde (meselâ Antalya'da) denizlerimizde yaşıyan su yaratıkları ile balıkları bütün çeşitleriyle canlı olarak tanıtacak bir akvaryum.

3 — Memleketimizin yer altı ve yer üstü arkeolojik değerlerinin güvenilir bir sicili tesis edilmeli; bu sicil yeniden kurulacak bir müze arşivinde muhafaza edilmelidir.

4 — Müzelerimizde modern metotlarla tertip, düzen ve teşhir işlerine önem verilmeli ve bu alanda uzmanlar yetiştirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

5 — Anıtlarımızın bugünkü durumlarını tespit eden bir ilmî katalog hazırlanarak yayınlanmalıdır.

6 — Memleketimizin çok çeşitli şartları haiz bölgelerinde mevcut toprak altı ve toprak üstü tarihî zenginliklerinin korunma ve değerlendirilmesi işinin tek merkezden idaresindeki güçlükler dolayısiyle bu zenginliklerin bulundukları bölgeler içinde korunma ve değerlendirilmelerini sağlıyacak 12 bölge müzesi kurulmalıdır.

7 — Tarihî ve ilmî araştırmalarımız için büyük önemi olan Devlet arşivleri müzeler idaresine bağlanmalı ve avrupai bir sistemle tasnif edilerek araştırıcıların istifadesine sunulmalıdır.

8 — İlk ve orta öğretimde öğretimi desteklemek amaciyle öğrencilere

eski eserleri ve müzeleri gezip görme bakımından ciddî bir eğitim verilmeli ve bu konuda müzelerle okullarımızın sıkı bir işbirliği yapmaları sağlanmalıdır.

KÜTÜPHANELER

Konu I — Millî Kütüphane

Teklifler:

1 — Millî Kütüphanenin, idarî bakımdan Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı bir müdürlük olarak hizmet görmesinin faydalı olacağı kanaatine varılmıştır.

2 — Millî Kütüphanenin yeni binası yapılıncaya kadar mevcut binalarına eklenmek üzere 1.500.000 liraya malolacak yeni bir bina ilâve edilmelidir.

3 — Millî Kütüphaneye her türlü ihtiyacını karşılıyacak modern yeni bir bina yaptırılmalı ve bu inşaat için önümüzdeki on yılda sarfedilmek üzere yeteri kadar ödenek tahsis edilmelidir.

4 — Millî Kütüphanede bibliyografya ve diğer yayınları için kullanılmak üzere bir matbaa kurulmalıdır.

5 — Millî Kütüphane, imkânları ölçüsünde, kitap, resim ve heykel koleksiyonları yapmalıdır.

Konu II — Halk Kütüphaneleri

Teklifler:

1 — Halen 176 kişilik bir kadro ile çalışmakta olan Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, hizmetlerini memleket sathına teşmil edebilmesi için, on yıl içinde 1738 kişilik bir kadro ile teçhiz edilmelidir.

2 — 13 ü bölge, 52 si ilçe kütüphanesi olmak üzere önümüzdeki on yıl içinde yeniden açılması düşünülen 467 halk kütüphanesi binası için gereken ödenek verilmelidir.

3 — İl ve ilçe halk kütüphanelerine bağlı olarak gezici kitap iâre servisleri kurulmalı ve bunlar için lüzumlu olan altı araba, cip ve bukmobil otobüsleri önümüzdeki on yıl içinde temin edilmelidir.

4 — İstanbul'da XVII. yüzyıldan beri hizmet görmekte olan ve bugün mevcudu 11 e inmiş bulunan umumî kütüphaneler üç katagoriye ayrılarak bunlardan Bayazıt Kütüphanesi Devlet nüshalarını içine alan bir Devlet kütüphanesi; Süleymaniye Kütüphanesi yazmaları ve Şark-İslâm kültü-

rüne ait eserleri içine alan bir kütüphane; Ragıp Paşa, Nuruosmaniye, Köprülü, Ayasofya ve Selim Ağa Kütüphaneleri kataloglarındaki eserleri içine alan Müze Kütüphaneler; Millet, Hüsrev Paşa, Muratmolla ve Atıf Efendi Kütüphaneleri ile Üsküdar'daki Şemsi Paşa Kütüphanesi de Halk Kütüphaneleri haline getirilmelidir.

5 — Kütüphanelerimizde mevcut ünik yazma nüshaların mikrofilmlerini bir an önce ikmal edebilmek için gereken azamî ödeneğe bütçelerde yer verilmelidir.

6 — Yukarıdaki hususların gerçekleşmesi için Kütüphaneler Komitesince teklif edilen "Kütüphaneler Kanunu" tasarısında başlıca şu hükümler yer almalıdır:

a) Kütüphanelerin ilmî ve idarî personeline müdüründen kütüphanecisine kadar şâmil olmak ve yalnız meslekî formasyonu olanlara inhisar etmek üzere 250 - 500 lira arasında aylık tazminat verilmesi;

b) Kanun yürürlüğe girdiği tarihte kütüphanelerde başarılı hizmetleri geçmiş müdürler, müdür yardımcıları ve başmemurların meslekî formasyon şartından istisna edilmeleri;

c) Resmî çalışma saatleri dışında çalışmalarına lüzum görülen ilmî ve idari personele kütüphane müdürlerince takdir edilecek barem üzerinden saat başına olmak üzere fazla mesai ücreti ödenmesi;

ç) Yazma ve kıymetli basma koleksiyonları ile yazma ilim ve sanat eserleri dışında kalan türkçe ve yabancı dillerde basılı kitap ve periyodiklerle görevli olan kütüphane personelinin Kefalet Kanunu hükümlerinden istisna edilmesi;

d) Kefalet Kanunu hükümlerine bağlı kalan kütüphane personeli için ayda 50 liradan eksik olmamak üzere depo tazminatı verilmesi;

e) İl ve ilçe halk kütüphanelerine gelir olarak özel idare ve belediyeler bütçelerinin yıllık gelir tutarından belli bir yüzdenin ayrılması;

f) Kütüphaneler için satın alınacak kitaplarda 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerinin uygulanmaması.

Konu III — Okul Kütüphaneleri

Teklifler:

A — İlk ve Orta Öğretim Okul Kütüphaneleri:

1 — İlk ve orta öğretim okul kütüphanelerinde kütüphane idaresinden müdüre karşı sorumlu tek şahıs kütüphaneci müdür yardımcısı olmalıdır.

2 — Okul kütüphanelerinin teftişi kütüphaneci müfettişler tarafın-

dan yapılmalıdır.

3 — Köy okullarında birkaç köyü içine alan bölge köy okulu kütüphaleri kurulmalıdır.

4 — Orta öğretim okulları kütüphaneleri tam teşekküllü kütüphaneler olmalıdır.

5 — Yeni yapılacak okullarda modern kütüphane icaplarına göre gerekli plânlamaya gidilmelidir.

6 — Okul kütüphaneleri halk kütüphaneleriyle işbirliği yapmalıdır.

7 — İlkokulun üçüncü sınıfından itibaren ortaokul ve lise sınıflarında, ayrıca ilköğretmen okullarında türkçe dersleri müfredatı için kütüphaneciliğe yer verilmelidir.

8 — İlk ve orta öğretim okul kütüphanelerinin kuruluş, teşkilât, okul-aile birliği ile münasebetler, satın alma ve bağış, kütüphane tesisleri, kütüphanenin çalışma programı, kitap revizyonu, iare işleri ve geçici hükümler gibi çeşitli fonksiyonlarını ve bu fonksiyonları nasıl yerine getireceğini belirten 40 maddelik bir okul kütüphaneleri yönetmeliği hazırlanmıştır. Bu yönetmelik rapora eklenmiştir.

B — Yüksek Okul Kütüphaneleri:

1 — Yüksek okul kütüphaneleri, mütehassıs bir kütüphane müdürü ile yeteri kadar kütüphaneci ve personel tarafından yönetilmeli, ayrıca istişari mahiyette olmak üzere, öğretmenlerden seçilmiş bir kütüphane kurulu da kütüphane işleri ile ilgilenmelidir.

2 — Kütüphane ödenekleri kütüphane müdürü ile kütüphane kurulunun uygun göreceği kitap ve malzeme için sarf edilmelidir.

3 — Yüksek okul kütüphaneleri çeşitli kademelerdeki diğer kütüphanelerle işbirliği yapmalıdır.

4 — Yüksek okul kütüphaneleri okuldaki öğrenci kollarının her çeşit kültürel faaliyetlerine katılmalı, sınıf ve seminer çalışmalarında kütüphanenin imkânlarından âzamî şekilde fayda sağlamak üzere, öğretmen ve öğrencilerle işbirliği yapmalıdır.

Konu IV — Personel Yetiştirme

Teklifler:

1 — Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsüne paralel olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde bir Kütüphanecilik Enstitüsü açılmalıdır.

2 — Millî Eğitim Bakanlığı her yıl yeteri kadar öğrenciye kütüphanecilik yüksek tahsil bursu vermelidir.

3 — Millî Eğitim Bakanlığı Ankara Yüksek Öğretmen Okulunda

öğretmen okullarından gelecek olan bir kısım öğrencilere de kütüphanecilik yüksek öğretimi yaptırmalıdır.

4 — Millî Eğitim Bakanlığı Kütüphanecilik Enstitüsünden mezun olacak en iyi üç öğrenciye her yıl, yabancı memleketler kütüphanelerinde iki yıllık meslekî bir staj yapma imkânlarını sağlamalıdır.

5 — Kütüphanelere çeşitli kaynaklardan gelerek intisap etmiş kütüphanecilerle yeniden bu mesleğe intisap etmek istiyen orta tahsilli elemanlar için meslekî formasyon vermek ve kütüphane memuru yetiştirmek üzere;

a) Ankara'da gece kursları,

b) Yaz tatillerinden faydalanmak suretiyle ihtiyaç duyulan yerlerde kısa süreli kurslar açılmalı,

c) Veya önemli ve tam teşekküllü kütüphanelerde kısa süreli stajlar yaptırılmalıdır.

Konu V — Kütüphaneler arası işbirliği

Teklifler:

1 — Personel eğitiminde ve yetiştirilmesinde, açılması gereken devamlı ve geçici kütüphanecilik kurs ve seminerlerinin yönetim ve yürütülmesinde Ankara Üniversitesi Kütüphanecilik Enstitüsü ile Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Millî Kütüphane ve Türk Kütüphaneciler Derneği işbirliği halinde çalışmalıdırlar.

2 — Kütüphanelerde kullanılan her türlü malzeme ve mefruşat, Devlete daha ucuza maledilmesi için, standart bir şekle getirilmelidir.

3 — İleriki yıllarda kütüphanelerde yer darlığına meydan verilmemek üzere az kullanılan, aktüalitesini kaybetmiş ve çok fersüdeleşmiş kitaplar için müşterek depolar kurulmalıdır.

4 — Kütüphanelerarası bir döner sermaye tesis edilmeli, yurt içi ve dışı mikrofilm, fotokopi, mikrokart, matbu fiş kartları, kütüphanelerarası iare kolaylıkları gibi talepler bu döner sermaye imkânları ile karşılanmalıdır.

Konu VI — Derleme

Teklifler:

1 — 21 Haziran 1934 tarihli ve 2527 sayılı Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu film, fotograf, plâk ve benzeri çeşitli dokümanlar için de

geniş boşluklar arzetmekte bulunduğundan yeni ihtiyaçlara göre yeni bir kanun çıkarılmalıdır.

2 — Derleme işleri bölge, il ve ilçe kütüphaneleri yararına olarak bölgeleştirilmelidir.

3 — Eski Derleme Kanununa göre matbaacıdan alınan 5 Devlet nüshasına editörün vereceği iki Devlet nüshası ilâve edilerek Devlet nüshalarının sayısı yediye çıkarılmalıdır.

4 — Devlet nüshalarından şimdiye kadar İstanbul Üniversitesi ile Ankara Umumî Kütüphanesine verilmekte olan iki nüsha Diyarbakır ve Erzurum Bölge Kütüphanelerine tahsis edilmelidir.

5 — Taşradaki derleme takip işleri Millî Eğitim ve İlköğretim Müdürlüklerinden alınarak halk kütüphanelerine verilmelidir.

6 — Derleme mevzuuna giren her çeşit yayımın posta pulundan muafiyeti sağlanmalıdır.

7 — Şehir işi denilen el ilânları, afiş, prospektüsler ve teksir yolu ile yapılan yayınları ile plâk, fotograf ve filmler de derlemeye tâbi tutulmalıdır.

8 — Derlemeye tâbi olacak filmlerle bir sinamatek ile bir Türk filmografyası kurulmalı ve bunlar kuruluncaya kadar bu işi Millî Kütüphane üzerine almalıdır.

9 — Derlemeye tâbi olacak plâklarla bir Türk fonoteki kurulmalıdır.

10 — Derleme Kanunu hükümlerine riayet sağlamak için para cezaları artırılmalıdır.

11 — Yeni ihtiyaçları ve hükümleri karşılamak üzere derleme teşkilâtı genişletilmelidir.

12 — Yukarıdaki tekliflerin kuvveden fiile çıkarılabilmesi için "Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu" tasarısında şu hükümler yer almalıdır:

a) Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Müdürlüğünün Millî Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı olarak kütüphanecilik ihtisasına sahip bir müdür tarafından yönetilmesi;

b) Mükerrer ve tadilli baskıların da bibliyografya bakımından önemi dolayısiyle derlemeye tâbi tutulması;

c) Yerli sinema filmleriyle plâklardan birer tanesinin Türk sinemateki ile Türk fonotekine teslim edilmeleri ve biui filmlerle plâkların sözü geçen müesseseler teşekkül edinceye kadar Millî Kütüphanede muhafazası;

ç) Editörler tarafından teslim edilecek iki Devlet nüshasından biri-

nin Konya, öbürünün de Samsun Bölge Halk Kütüphanelerine gönderilmesi;

d) Yabancı memleketlerde Türk vatandaşlarının bastırdıkları veya çoğalttıkları tezlerden birer nüshanın Millî Kütüphaneye verilmesi;

e) Banknotlar, tahviller, çekler ve pullar ile kıymetli kâğıtların da üzerine iptal sürşarjı konulmak suretiyle derlemeye tâbi tutulması; mekanik bir vasıta ile on nüshadan az çoğaltılan müzik partisyonlarının birer fotokopisinin, eserin icrasından en geç 15 gün önce, besteci tarafından yapılacak bildiri üzerine, Millî Kütüphane tarafından masrafları kendisine ödenerek alınması (Bu şekilde Millî Kütüphanece birer fotokopisi alınmış olan müzik partisyonlarının bestecilerine veya temsilcilerine ait her türlü icra hakları mahfuzdur);

f) Derleme Müdürlüğüne teslim edilmiyen eserin ve eksik nüshaların, teslim ile mükellef şahıslar veya müesseseler hesabına Derleme Müdürlüğünce satın alınması;

g) Derleme Müdürlüğüne matbaacılar veya editörler tarafından verilecek ve tiraj miktarlarını da ihtiva edecek olan beyannamelerin sahipleri, eserin müellifi veya mütercimi tarafından serbestçe tetkik edilebilmesi;

h) Kanunun şumulüne giren eserlerin Derleme Müdürlüğüne teslimi anında telif, temsil ve icra haklarının tescil edilmiş sayılması;

ı) Türkiye'de arkeolojik kazı yapan yabancı heyet ve şahısların Türkiye dışında bu kazı ile ilgili olarak yayımlıyacakları her çeşit neşriyattan 12 nüshanın Derleme Müdürlüğüne verilmesi ve 12 nüshadan 5 nüshanın Eski Eserler ve Müzeler, Türk Tarih Kurumu, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Adana Bölge Müzesi ve kazının yapıldığı bölge müze müdürlüğüne verilmesi.

YAYIM

Konu I — Okul Ders Kitapları

Teklifler:

1 — Ders kitapları basılırken, en az ikinci hamur kâğıt kullanılmalı; ancak ilkokul alfabe ve okuma kitapları daha iyi kalitede kâğıda basılmalı, elden geldiği ölçüde renkli ve resimli olmalıdır.

2 — Baskı işi daha özenle yapılmalı, kitabın okunaklı olmasına (harf puntolarının büyüklüğü ve dizgi) dikkat edilmeli, bu konuda gerekirse teknik yardım programlarından, milletlerarası kurumlar ve hükümetlerarası işbirliği anlaşmalarından faydalanmak suretiyle okul kitaplarının

baskı ve hazırlanması işinde yetkili uzmanlar getirilerek fikirleri alınmalıdır.

3 — Özellikle renkli resimlendirmelerde, bu iş okul kitaplarının maliyet fiyatlarını artırdığı halde, resimlerin metnin anlaşılması ve sindirilmesi hususunda sağladıkları fayda gözönünde tutularak resim, harita, şema ve diyagramlara çokça yer vermeli, hele soyut derslerle ilgili olan ve yeni okumaya başlıyanlara hitabeden kitaplarda bunların bulundurulması zorunlu kılınmalıdır.

4 — Okul kitapları, uzun süre kullanılmaları gereken ders araçlarıdır. Bu bakımdan, kapakları sağlam olmalı ve ilk bakışta çocuğun ilgisini çeken bir nitelik taşımalıdır. Fakat, kapakların dayanıklı biçimde yapılması, kitabın maliyetini çokça arttıracak bir durum yaratmamalıdır.

5 — Ders kitaplarının şüphe götürmez bir bilimsel, eğitsel ve estetik değerde yazılıp hazırlanması sağlanmalıdır. Ders kitaplarının bilimsel ve artistik yönü, öğrencilerin bilimsel ve estetik eğitimlerinin öğelerinden biri olduğu için öğretici ve eğlendirici kitap konularında gerçekleştirilen gelişmelerden kitap yazanlar haberdar edilmeli, aydınlatılmalı ders kitabı yazacaklara kılavuzluk edecek örnek kitaplar dilimize çevrilmeli veya özel komisyonlara yazdırılmalıdır.

6 — Ders kitapları, uluslararasında eylemsel bir işbirliği ve anlayış duygusunu geliştirmek amacını gözden uzak tutmamalı, bu amaca yararlı olmalıdır.

7 — Ders kitaplarının seçilmesi, basılması ve dağıtılması hakkındaki 5429 sayılı kanun, günün ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma girmiştir. Kanun yeni baştan incelenmiş, yürümeyen maddeler değiştirilmiş, ihtiyaca uygun bir tasarı hazırlanmıştır. Bu tasarı kanunlaşırsa, Millî Eğitim Bakanlığı piyasada her zaman kaliteli ders kitabı bulundurmak imkânına kavuşacaktır. Kanun tasarısı Komite Raporundadır.

8 — Serbest basıma bırakılan ders kitaplarının basılma, incelenme, seçilme ve dağıtılmasiyle ilgili yönetmeliğin bazı maddelerinin de değiştirilmesi gerekmektedir. Uygulama sırasında ortaya çıkan aksaklıklar dikkate alınarak adı geçen yönetmelik yeniden düzenlenmiştir. Yönetmelik tasarısı da Komite Raporundadır.

9 — Çok kitap yönteminin sakıncalı yanları olmakla birlikte, faydalı yönleri daha çoktur. Çok kitap yöntemi, yazarlar arasında rekabet uyandırmak suretiyle piyasada daima kaliteli ders kitabı bulunmasını sağlar. Bu tutum, çağımızın serbest teşebbüsü teşvik ve demokratik düzen anla-

yışına da uygundur. Bunun için tek kitaba dönülmemeli, yazarları destekleyici yolda elden gelen yardım yapılmalıdır.

Konu II — Öğretmen Meslek Kitapları

Teklifler:

1 — Öğretmen Meslek Kitapları Serisi, her basamak (ilk, orta, teknik) ve branştaki öğretmenlerin ihtiyaçları gözönünde tutularak düzenlenmelidir.

2 — Amacı gerçekleştirmek için, seride hangi eserlerin çıkacağı önceden tesbit edilmeli, yapılacak işler bir programa bağlanmalı, hazırlanan plân uygulanmalıdır.

3 — Seride çıkacak eserler telif ve çeviri olabilir. Her iki halde de iş yetkili elemanlara bırakılmalı, eğitsel ve bilimsel yönlerden öğretmenlere yararlı olabilecek eserler yayınlanmalıdır.

4 — Bu alanda yeterli uzmanlar yetiştirmek ve çalışmaları rasyonel hale sokmak üzere, batı ülkelerine elemanlar gönderilmelidir.

5 — Seride yayınlanacak eserlerin satışında kâr kaygısı düşünülmemeli, basılan kitaplar ilgili öğretim basamağındaki bütün okul kitaplıklarına dağıtılmalı ve öğretmenlere indirimli olarak verilmelidir.

6 — Öğretmen Meslek Kitapları işini düzene koymak, gerekli her türlü hazırlıkları yapmak ve yayınlarını sağlamak üzere (Öğretmen Meslek Kitapları Komisyonu) yetkili elemanlarla takviye edilmelidir.

Konu III — Çocuk Yayınları

Teklifler:

1 — Çocuk yayınları, çocukların okul öncesi ve okul çağı dönemleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

2 — Çocuk yayınları biçim bakımından aşağıdaki nitelikleri taşımalıdır:

a) Kapak resimleri canlı ve çekici olmalı, kitabın içindeki konularla ilgili bulunmalıdır.

b) Sağlam ve iyi kaliteli bir kâğıda basılmalıdır.

c) Kitabın oylumu kalın olmamalıdır, çocuğu ürkütmemelidir.

ç) Harfler gözü yormıyacak karakterde olmalı, baskısına özen gösterilmelidir.

d) Dergi ve kitaplarda bol resim bulunmalı, bunların bir sanat değeri taşımasına ve çocuk psikolojisine uygunluğuna dikkat edilmelidir.

e) Söz dizimi, imlâ ve noktalama bakımlarından kusursuz olmalıdır.

f) Anlatımda ana dilini sevdirecek ve çocuğun zevkle okumasını sağlıyacak bir yol tutulmalıdır.

3 — Çocuk yayınları öz bakımından aşağıdaki nitelikleri taşımalıdır:

a) Aile, yurt, ulus, insanlık, tabiat ve hayat sevgisi telkin etmeli,

b) Çocuklarda güzel olan şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmalı,

c) Nezaket, hakka saygı, yardımlaşma, kahramanlık, doğruluk, özveri gibi erdem olarak kabul ettiğimiz güzel huyları içine almalı ve işlemeli,

ç) Devrimlerimizi ve sosyal hayatımızı sevdirmeye, geliştirmeye ve kökleştirmeye hizmet etmeli.

d) Olumlu gelenek ve göreneklerimizi tanıtıp sevdirmeli,

e) Çeşitli bilgileri, öğrencilerin ihtiyaçlarına karşılık verecek yolda onlara belli etmeden benimsetmeli,

f) Fabl, masal, efsane, şiir türlerinin dışındaki yazılarda gerçeğe yer vermeli, olaylar gerçeğe uymalı,

g) Yazılar, çocuk psikolojisine ve çocuk dünyasına uygun olmalı, seviyeye göre değerlendirilmeli.

4 — Zararlı yayınları ortadan kaldırmak için yalnız kanunî müeyyidelerle yetinmemeli, güzel ve örnek eserler vererek kötüleri ortadan kaldırılmalıdır.

5 — Çocuk yayını yapan özel sektörle işbirliği yoluna gidilmeli, çalışmaları verimli ve yararlı görülenler Bakanlıkça desteklenmelidir. (Basılan kitaplardan satın almak, kâğıt yardımı yapmak v. b.) Böylece çocuk yayınlarının yayılma alanı genişliyerek özel sektörde ilgi uyanacak, dolayısiyle zararlı yayınlara yer kalmıyacaktır.

6 — Çocuk yayınları konusunda yalnız kitap ve dergi çıkarmakla yetinmemeli, radyo, temsil ve çeşitli yollarla propaganda işine de önem verilmelidir. Özellikle ailelerin, anne ve babaların aydınlatılması için sürekli bir propagandaya ihtiyaç vardır.

7 — Çocuk yayınları, bir uzmanlık konusudur. Bu bakımdan, çocuk yayınlarını bilimsel verilere göre düzenlemek ve yürütmek üzere yetkili uzmanları içine alan bir büro veya komite kurulmalıdır. Çocuk yayınları bu büro veya komite tarafından yönetilmelidir.

Konu IV — Halk Yayınları

Teklifler:

1 — Halk yayınları çağdaş bir toplum içinde bireylerin karşısına çı-

F. 18

kacak her türlü sorunları çözecek bilgilere yer vermelidir. Yurttaş bu yayınlar yardımiyle karşılaştığı uyarsızlıkları hafif atlatmalı ve zorlukları yenecek gücü kendisinde bulmalıdır.

2 — Fertlere, yeni bir meslek edinme veya meslek değiştirmede, çağdaş toplum ve aile hayatının gerektirdiği alışkanlıkları kazandırmalıdır.

3 — Fertleri, yurttaşlık görevlerinin gerektirdiği bilgilerle donatmalı, onları bu görevlerin istediği, yerinde ve doğru kararları verecek seviyeye yükseltmelidir.

4 — Dar uzmanlık alanları içinde sıkışık kalanlara geniş ufuklar açmalı, fertlere kendilerini ileri toplumun şartlarına daha uyarlı bir hale getirmede ve mutluluklarını sağlamada yardımcı bir araç işini görmelidir.

5 — Yurttaşın boş zamanları değerlendirilmelidir.

6 — Uyarıcı ve aydınlatıcı bilgiler, kuru ve didaktik biçimde verilmemeli, eserlerin edebiyat ve sanat değeri taşımalarına dikkat edilmelidir. Bunun için de yayınlanacak kitaplar, hikâye, fıkra, masal ve şiirlerle donatılarak yazılmalı, halkın zevkini okşamalı, ilgisini çekmelidir.

7 — Halk yayınları serisinde çıkacak eserler Millî Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü kadrosu içinde bulunacak bir büro tarafından hazırlanmalı veya hazırlatılmalıdır.

8 — Halk yayınları yalnız Millî Eğitim Bakanlığını değil, öteki Bakanlıkları da ilgilendiren bir konudur. Bu sebeple Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünde Bakanlıklararası işbirliğini sağlamak amaciyle bir komisyon kurulmalı, Halk Yayınları bir bütün olarak bu komisyonda ele alınmalı ve yürütülmelidir.

9 — Hazırlanacak kitapların basılması, dağılması işi Yayım Müdürlüğüne bırakılmalıdır.

10 — İşlerin süresi içinde gerçekleşmesini sağlamak için, Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Yayım Müdürlüğü sıkı işbirliği halinde çalışmalıdır.

11 — Yayım Müdürlüğünün, basılacak eserlerle ilgili yayım programının hazırlanmasına esas olmak üzere, ilgili Bakanlık Kurumu ve Dairelerce bir yıl içinde Halk Yayınları alanında bastırılacak kitapların sayısı ile baskı miktarı, aşağı yukarı kaçar forma tuttuğu, boyutları ve gerekli görülen öteki hususlar, bir önceki malî yılda, Yayım Müdürlüğüne bildirilmelidir.

12 — Halk yayınları serisinde çıkacak kitap, dergi, broşür ve gazete-

lerin nitelikleri, öz ve biçimce taşıyacakları özellikler 7. maddede yazılı büro tarafından belli esaslara bağlanmalıdır.

13 — Halk yayınlarının gerektirdiği giderleri tek başına Millî Eğitim Bakanlığının karşılaması mümkün değildir. Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine konacak ödenek, hiçbir zaman bu alandaki yayım giderlerini karşılıyamaz. Halk yayınlarından beklenen faydayı gerçekleştirmek ve bu yayınları yurt ölçüsünde yaymak için, ilgili Bakanlık ve kurumlar da bütçelerine Halk Yayınları giderlerini karşılıyacak ödeneği koymalıdırlar.

Konu V — Türk Kültür Eserleri

Teklifler:

1 — Türk kültür eserleri serisinin amacı ve hareket noktası, olumlu bilimlerin dışındaki yaratıcı faaliyetlerin ürünü olan kültür eserlerini yayınlamak olmalıdır.

2 — Seri, iki ana bölüme ayrılmalıdır: a) güzel sanatlar, b) Türk kültür tarihiyle ilgili metinler ve incelemeler.

3 — Türk kültür eserleri serisi, bir büro tarafından yönetilmelidir. Büro ilkin:

a) Türk kültür eserleri serisinin tespit edilen bölüm ve esasları hakkındaki düşünceleri,

b) Her bölüme girmesi uygun görülen eserleri,

c) İmlâ ve transkripsiyon bakımından uygulanacak yöntemi,

ç) Konu ile ilgili başka fikir ve tasarıları,

öğrenmek üzere bir anket açmalıdır.

Anket sonuçları alındıktan sonra uzmanlardan kurulu komisyonlarca gözden geçirilmeli, gelen esaslar tespit olunmalı. Türk kültür eserleri bürosu bu esaslara göre işlerini yürütmelidir.

4 — Seride yayınlanacak eserler, iki ayrı okuyucu grupunu amaç tutmalıdır. Bunların bir kısmı kültür seviyesi yüksek olan okuyucu için, herhangi bir konu üzerinde bilimsel incelemelere kaynak hizmetini görecek orijinal metnin tıpkısını vermelidir. Bir kısmı da metnin tamamını okumaya kültür seviyesi ve zamanı elverişli olmıyan okuyuculara hitap etmeli, bu gruptaki eserlerde metnin tamamı verilebileceği gibi, seçmeler de yapılabilmeli, açıklamalı ve dili sadeleştirilmiş biçimde yayımlanmalıdır.

5 — Bu alanda başka kurum ve yayınevleri tarafından bastırılan eserler tekrar ele alınmamalı, onların el atmadığı ve atamıyacağı eserler Bakanlıkça bastırılmalıdır.

6 — Türk kültür eserleri serisinin beklenen ve arzulanan sonucu vermesi için bilim kurumları (Üniversiteler, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu), kültür yayınları yapan Bankalar (İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası v. b.) ve yayınevleriyle işbirliği yoluna gidilmelidir.

Konu VI — Klâsikler (Dünya Edebiyatından Çeviriler)

Teklifler:

1 — 21 yıldan beri Bakanlığın en olumlu işlerinden biri olarak yürütülen ve 925 klâsik çeviri ile bunlardan 48 inin 2 nci baskısından meydana gelen azametli bir kütüphaneyi yeni kuşaklara kazandırmış olan bu serinin yöntemi, eskisi gibi, Tercüme Bürosuna bırakılmalıdır.

2 — (Klâsikler için yardımcı eser) ve (bilim eserleri) dallarındaki yayımların sayısı arttırılmalıdır.

3 — Mevcutları tükenen eserlerin 2 nci basımları yapılmalı, piyasanın isteği karşılanmalıdır.

4 — Yayım işi daha hızlı bir tempo ile yürütülmeli, her yıl basılacak eserlerin en az sayısı tespit edilmeli, baskı sayısı bunun altına düşürülmemelidir.

Konu VII — Ansiklopediler

Teklifler:

A — Türk Ansiklopedisi

1 — 1940 da kurulan ve ilk fasikülü 1942 de çıkan Türk Ansiklopedisi bugün C harfini tamamlıyamamış bulunduğuna göre daha 80 yıl süreceği ve 60 ciltte tamamlanabileceği tahmin edildiğinden bu Ansiklopedinin daha kısa bir zamanda bitirilmesi için, bürosuna kitaplığı ve çalışma odaları bulunan özel bir daire sağlanmalı, kadro bu işe elverişli uzmanlarla genişletilmeli, fasiküllerin düzenli aralıklarla yayımlanmasını temin etmek üzere Millî Eğitim Basımevinde özel tertip ve tedbirler alınmalıdır.

2 — Ansiklopedi Bürosu, Ansiklopedi tamamlandıktan sonra da devamlı olarak hizmette bulunmalı; eskimiş maddeleri yeniliyerek, fazlalarını atarak, yeni maddeler ekliyerek ikinci, üçüncü ve daha sonraki basımları hazırlama işiyle uğraşmalıdır.

3 — Ansiklopedi Bürosu, Türk Ansiklopedisinin yanısıra bir de daha küçük oylumda beş ciltlik ayrı bir Ansiklopedi hazırlamalıdır. (Kadroya birkaç eleman eklemek suretiyle bu Ansiklopedi 8 - 10 yılda tamamlanabilir.)

B — İslâm Ansiklopedisi

1 — İlk fasikülü 1940 yılında çıkan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Profesörlerinden bir Kurul ve bir Büro tarafından yürütülen ve bugün henüz N harfini tamamlamamış bulunan İslâm Ansiklopedisi, yeniden basımı esas tutularak hazırlanmakta olduğuna göre fasiküllerin belli zamanlarda ve daha kısa süre ile çıkması sağlanmalıdır.

2 — İslâm Ansiklopedisinin her fasikülünde fiat değişmektedir. Bu, maddi ve psikolojik yönlerde iyi tutum değildir. Devlet eliyle yayınlanan bir ansiklopedide mutlaka kâr amacı gözetilmiyerek, fasiküllerin fiatları değişmez olmalı, her fasikülün fiatı ayrı ayrı hesaplanmıyarak hepsi için tek fiat konulmalıdır.

3 — İslâm Ansiklopedisi Bürosu, ilk fasikülünün önsözünde belirtildiği gibi, bilimsel bakımdan köklü değişikliğe uğrıyan, unutulan ya da yeniden yazılması gereken maddeler özel fasiküllerle yayınlanmalıdır.

C — Sanat Ansiklopedisi

1 — Bu Ansiklopedi beş cilttir ve tamamlanmıştır. Ancak, belirecek ihtiyaçlara göre tekrar gözden geçirilip ileride yeni baskıları yapılmalıdır.

D — Ansiklopediler Konusunda Genel Dilekler

1 — Ansiklopediler arasında dil, deyiş, anlatım, hususlarında birlik ve beraberlik yoktur. Bu ayrılıklar ortadan kaldırılmalı, sade türkçe ile anlaşılır bir anlatım yolu tutulmalıdır. Türkçe, sürekli bir gelişme yolundadır, çoğu kavramları anlatabilecek bir seviyeye ulaşmıştır. Bu sebeple maddeleri hazırlayan uzmanlardan, elden geldiği ölçüde sade bir dille yazmaları istenmeli, bu tavsiyeye uymayanlarının yazıları redaksiyon kurulunca düzeltilmelidir.

2 — Maddelerde bir ölçüsüzlük göze çarpmaktadır. Türk okuyucusu için önemli sayılmıyacak kimi maddelere sütunlar, hattâ sayfalarca yer verilmekte, buna karşılık Türk kültürü, Türk tarihi ve genel olarak Ansiklopedide yer alması önem taşıyan kimi maddeler kısa geçilmektedir. Bu düzensizlik ortadan kaldırılmalı, maddeler ölçülü ve oranlı olarak işlenmelidir.

3 — Ansiklopedilerde bilimsel yanlışlıklara da raslanmaktadır. Bu konuda daha titiz davranılmalı; maddeler, güvenilir kişilere yazdırılmalı; redaksiyon kurulunca da dikkatli bir incelemeden geçirilmelidir.

4 — Üniversitelerin, kurumların, yayınevlerinin çıkaracakları Ansik-

lopedilere, ilgililer istedikleri takdirde, Türk Ansiklopedisi Bürosu bilimsel, Yayım Müdürlüğü de teknik yardımda bulunmalıdır.

5 — Özel kişiler tarafından hazırlanan, çeşitli bilim ve sanat dallariyle ilgili sözlüklerden faydalı görülenler Bakanlıkça satınalınarak bastırılmalı, yayımları teşvik edilmelidir.

6 — Bir Eğitim Bilimleri Sözlüğü ile bir Eğitim Ansiklopedisi hazırlanmalıdır.

Konu VIII — Güzel Sanatlar Yayınları

Teklifler:

1 — Bu seride yayımlanacak eserler, genel olarak, güzel sanatlar (resim, heykel, müzik, mimarlık ve süsleme sanatları) kültürünü yayan. artıran, geliştiren yerli ve yabancı sanat eserlerini içine almalıdır. (Türk kültür eserleri serisindeki güzel sanatlar bölümünde çıkacak eserler bu serinin dışında kalacaktır.)

2 — Güzel sanatların çeşitli dallarında ün yapmış Türk ve yabancı sanat adamlarını ve eserlerini tanıtacak inceleme eserleri yayımlanmalıdır.

3 — Sanat kültürünü artıran ve yaygınlaştıran genel nitelikte eserlere de önem verilmeli, bu çeşit eserler uzmanlara yazdırılmalı veya batıda yazılmış olanlar dilimize çevirtilmelidir.

4 — Müzelerdeki sanat eserlerinin, heykellerin, minyatürlerin, tabloların, resimleri kart postal halinde bastırılmalı, Türk sanatının halkımıza ve yabancılara tanıtılması fırsatları kaçırılmamalıdır.

5 — Aynı şey yaşayan ve çağdaş Türk sanatı için de yapılmalı, meydana getirilmiş olan eserler albümlerde toplanmalı, halka ve yabancılara tanıtılmalıdır.

6 — İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ve Ankara Devlet Konservatuvarı güzel sanatlarla ilgili aylık birer dergi çıkarmalı, Bakanlıkça da bu dergilere gerekli teknik ve maddi yardım yapılmalıdır.

Konu IX — Telif Tiyatro Eserleri

Teklifler:

1 — Telif tiyatro eserleri serisi Devlet Tiyatroları sahnelerine İstanbul Şehir Tiyatroları sahnelerine çıkmış ve çıkacak bütün yerli tiyatro mahsullerini kucaklamalıdır.

2 — Bu eserlerin sahnede oynamış olmaları, basılmaları için yeter

bir koşul sayılmalıdır. Esasen bu oyunlar edebî heyetlerin incelemesinden geçtiklerine göre, basılmalarında, başka bir koşulun aranması gerekli değildir.

3 — Sergiye girecek eserlerden özel kişi ve kurumlar tarafından yayımlanmış olanlar piyasada mevcut bulundukça yeniden veya tekrar basılmamalıdır.

4— Devlet Tiyatrolarında ve İstanbul Şehir Tiyatrosu sahnelerinde oynanması uygun görülen telif eserlerin, telif hakkı ile birlikte bastırılma hakkı da satın alınmalı, telif hakkı Yayın Müdürlüğünce ödenmeli, bir nüshası Yayım Müdürlüğüne verilerek hemen bastırılması yoluna gidilmelidir.

5 — Çocuk piyesleri de aynı seriyle paralel olarak ele alınmalı ve basılmalıdır.

6 — Çocuk tiyatrosu bahsinde yapılacak bir iş de radyoda oynanmış olan ve okullarda temsili sakıncalı bulunmıyan radyofonik oyunların Radyo Müdürlüğünden alınarak bastırılması ve okullara dağıtılması olmalıdır.

7 — "Telif Tiyatro Eserleri" serisinin yayımlarını düzenliyecek, tanzimattan buyana yazılmış (oynanmış veya oynanmamış) tiyatro eserlerimizden edebî veya sanat değeri olanlarının genel listesini hazırlıyacak, Devlet ve İstanbul Şehir Tiyatroları sahnelerinden oynanmış veya oynanacak piyeslerin seriye alınarak yayınlanmasını sağlıyacak, bunların tipografi, mizanpaj, redaksiyon ve tashih işleriyle de ilgilenecek ve Millî Eğitim Bakanlığının seçeceği yetkili uzmanlardan meydana gelecek bir "Tiyatro Eserleri Bürosu" kurulmalıdır.

Konu X — Çeşitli Yayınlar

Teklifler:

Bakanlık yayınları arasına bir "çeşitli yayınlar" bölümü katılmalı, düzenli serilerin hiçbirisine girmiyen, fakat basılmaları faydalı görülen türlü konulardaki eserler bu seride yayınlanmalıdır. Bu seride yayınlanacak eserlerin bir bölüğü Bakanlıkça hazırlatılabileceği gibi, özel kişiler tarafından yazılan, fakat maddi yetersizlik yüzünden basılamıyan eserler de satınalınıp yayınlanmalıdır.

Konu XI — Süreli Yayınlar ve Dergiler

Teklifler:

A — Tebliğler Dergisi

1 — Eskiden Bakanlık çevresi içindeki tâyin, terfi, nakil, emeklilik, ölüm haberleriyle üstün başarılardan dolayı takdirname ve teşekkür mektubu alanların adları Tebliğler Dergisinde yayımlanırdı. Bu haberler, meslek camiası arasında bir yakınlık yarattığı gibi, dergiyi daha da ilgi çekici kılardı.

Son yıllarda bu güzel gelenekten nedense vazgeçilmiş, bu soy haberler verilmez olmuştur. Hangi sebebe dayanırsa dayansın, bu tutum, öğretmenlerce iyi karşılanmamaktadır. Eski yöntem yeniden canlandırılmalı, her türlü haberler Tebliğler Dergisinde yer almalıdır.

2 — Derginin fiatı sembolik denecek kadar ucuzdur. Yıllık abonesi halen 40 kuruştur. Bu, abone olmak için yapılan masraftan bile azdır. Kâğıt, baskı, posta masraflarının artması karşısında haftada bir, yılda 52 nüsha çıkan derginin yıllık abonesi hiç olmazsa 250 kuruşa çıkarılmalıdır.

B — İlk Öğretim Dergisi

İlk Öğretim Dergisini daha da geliştirmeli, ilkokul öğretmenlerinin eğitim, öğretim ve yönetim alanlarındaki ihtiyaçlarını karşılıyacak seviyeye ulaştırmalıdır. Meslek yazılarından başka edebiyat ve sanat yazılarına da yer verilmeli, kuru bir meslek dergisi olmaktan kurtarılmalıdır.

C — Meslekî ve Teknik Öğretim Dergisi

Dergiler arasında kâğıt ve baskı bakımından en iyi olanı budur. Ancak dergide çıkan yazıların bir bölüğü yeter kalitede değildir. Sayfa doldurmak için uzatılmış izlemini vermektedir. Bu çeşit yazılarla derginin sayfaları doldurulmamalı, teknik öğretim elemanların gerçek ihtiyaçlarına karşılık verecek nitelikte yazılar konulmalıdır.

Dergide ticaret öğretimi ile ilgili yazılar çok seyrek çıkmaktadır. Bu konuya da gereken dikkat ve özen gösterilmelidir.

Ç — Tercüme Dergisi

Tercüme Dergisi, ilk yıllardaki yayım düzenini kaybetmiştir. Oysa dergilerin belli aralıklarla çıkmasının okuyucu üzerindeki psikolojik etkisi büyüktür. Fiat da her sayıda değişmektedir. Bu da okuyucuda tepki yaratan bir durumdur. Derginin fiatı her sayıda bir olmalı, hazırlanmasındaki güçlük dikkate alınarak üç ayda bir çıkarılmalıdır.

D — Tarih Vesikaları Dergisi

Bu dergi başlangıçtaki yayım düzeninde çıkmamaktadır. Kendi alanında önemli bir boşluğu doldurduğuna inandığımız dergi, eskisi gibi, belli aralıklarla çıkmalıdır.

E — Etnografya Dergisi

F — Arkeoloji Dergisi

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve konulariyle ilgili alanlarda değerli belgeler ortaya koymuş olan her iki dergi düzgün zaman aralıklariyle çıkmalı ve yayım işleri düzene konulmalıdır.

G — Yukarıda adı geçen dergilerden başka orta öğretim öğretmenlerinin ihtiyaçlarını karşılıyacak bir "Orta Öğretim" dergisi ile eskiden çıkarılan "Güzel Sanatlar Dergisi" (yılda bir sayı hazırlanmak, önemli sanat yazılarının yabancı dillerde tercümeleri de verilmek üzere) yeniden çıkarılmalıdır.

H — Her çağda ve her seviyedeki kimseler için bir "Bilim ve Teknik" dergisi çıkarılmalıdır.

Konu — XII — Bakanlık Çalışmaları ile İlgili Yayınlar

Teklifler:

1 — Bakanlıkça hazırlanan program yönetmelik, rapor ve her türlü inceleme yazılarının yalnız Tebliğler Dergisinde yayınlanması ile yetinilmemeli, bunların ayrı basımları da yapılmalıdır.

2 — Kitap halinde çıkan bu yayınların mevcudu bittikçe yeni basımlarına gidilmelidir.

3 — Her yıl bir önceki yılın yurt ölçüsünde millî eğitim çalışmalarını kapsıyan bir "Millî Eğitim Yıllığı" yayımlanmalıdır.

4 — Aşağıdaki konularla ilgili çalışmalar da yayımlanmalıdır:

a) Uluslararası toplantılara katılan delegelerimizin toplantı sonunda hazırlıyacakları raporlar;

b) Uluslararası kültür kurumlarının yaptığı tavsiyelerden (recommandations) dilimize çevrilenler;

c) Türk kültürünün tanıtılması maksadiyle yurt dışında verilecek konferansların metinleri;

ç) Türk eğitim sistemiyle eğitim faaliyetlerini tanıtan rapor, tez, muhtıra ve eserlerle bunların yabancı dillere çevrilmiş şekilleri.

Konu XIII — Bakanlıklararası işbirliği yayınları

Teklifler:

1 — Her Bakanlığın halkı uyarma, yurdu kalkındırma, Türk kültürünü tanıtma ve yayma alanlarındaki çalışmalarını dağınıklıktan kurtarmak, bir amaca yöneltmek, maddi imkânlarını bir araya getirecek daha verimli sonuçlar elde etmek için Millî Eğitim Bakanlığı yapısı içinde Bakanlıklararası bir işbirliği komitesi kurulmalı, yapılacak işler programlaştırılmalı, "Bakanlıklararası İşbirliği Yayınları" adlı bir seri içinde programa alınan eserler yayımlanmalıdır.

Konu XIV — Çeşitli teklifler

1 — Ankara ve İstanbul'daki Millî Eğitim Basımevlerinin durumları kendilerinden beklenen verimi sağlamaktan uzak olduğundan, eleman, makina ve araç bakımından (Komite Raporuna ekli 3 sayılı raporda belirtildiği şekilde) takviye edilmelidir.

2 — Kabul edilecek okul ders kitaplariyle, parasız yatılı imtihan kâğıtlarını inceleme ücretleri bugünün şartlarına uygun olmadığı ve tediye güçlükleri dolayısiyle bunları inceleyecek eleman bulunmadığından bu güçlüğü gidermek üzere hazırlanan (ve Rapora ekli 3 sayılı tasarıda esasları belirtilen) kanunun yürürlüğe konulması sağlanmalıdır.

3 — Bakanlıkça yayımlanan eserlerle, özel kişi yayınevlerinin bastıkları kitaplardan öğretmenlere yararlı görülenler satın alınarak (tutarları yılda 50 lirayı aşmamak üzere) öğretmenlere parasız dağıtılmalı, bunlardan birer nüshası da okul kitaplıklarına gönderilmelidir. Bu maksatla Bakanlık bütçesine (öğretmenlere kitap yardım fonu) adı altında 4.500.000 liralık bir ödenek konulmalıdır.

4 — Diğer Bakanlıklar yayınlariyle Üniversite yayınlarının Millî Eğitim Yayınevlerinde satılması, buna engel olan formaliteler kaldırılarak, sağlanmalıdır.

5 — Millî Eğitim Yayınevlerinin sayısı artırılmalı, her ilde bir yayınevi açılması sağlanmalı, satış memurlarına prim verilmelidir.

6 — Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı ile işbirliği yapılarak Türk kültür ve edebiyatını Batıya tanıtmak üzere, bunların yabancı dillerde yaptırılacak tercümeleri, açılacak yeni bir seride, yayımlanmalıdır.

7 — Kitabın ana malzemesi olan kâğıt konusu kültür açısından ele alınarak Millî Eğitim Bakanlığı yayımlarına özel imkânlar sağlanmalıdır.

8 — Masal, halk hikâyeleri, ninniler, maniler, türküler, ağıtlar, halk şiirleri gibi zamanla ortadan silinecek millî folklor hazinesi kaybolmaktan kurtarılmalı ve yayımlanmalıdır.

Bu bölümde Şûra'nın Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen Rapor

I — Açılış, seçim

II — Gündem

III — Rapor

I — Komisyonumuz 6 Şubat 1962 salı günü saat 15.00 de Gazi Eğitim Enstitüsünde kendisine ayrılan yerde toplandı.

Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürü Rüstem Duyuran'ın açış konuşmasından sonra Başkanlık Divanı seçildi:

H. V. Fıratlı	Başkanlığa
H. Dikmen	İkinci Başkanlığa
A. Mutlu	Plâstik Sanatlar
N. Sevin	Fonetik Sanatlar
A. Kuran	Eski Eserler ve Müzeler
O. Ersoy	Kütüphaneler
A. Altıner	Yayım

Raportörlüklerine oybirliğiyle seçildiler.

II — VII. Millî Eğitim Şûrasının incelemesine sunulan (Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar) la ilgili konular koordinasyon raporundaki sıraya göre ve ilgili komisyon raporlarının da incelenmesi ile tartışılmış ve neticede çoğunluk oyu ile beliren görüş, dilek ve kararlar bu raporla sunulmuştur.

Sözcüler:

Plâstik Sanatlar	**H. Dikmen**
Fonetik Sanatlar	**A. Saygun, N. Sevin, C. Gökçer**
Eski Eserler ve Müzeler	**R. Duyuran**
Kütüphaneler	**A. Berker**
Yayım	**N. Katoğlu**

III. Rapor

Güzel Sanatlar

Milletlerin yetişmesinde ve yücelmesinde bütün dallariyle Güzel Sanatların bilim ve teknik derecesinde önemli ve vazgeçilmez bir unsur olduğu eğitimcilerce artık tamamiyle kabul edilmiş bir gerçektir. Cehalet, gericilik, iptidailik ve çirkinlikle savaşda başarı, eğitimde teknik ile birlikte Güzel Sanatlara da yer vermekle mümkün olur. Millî kalkınma hamlemiz bilgili ve kültürlü insan kadar yaratıcı ve idealist kişilerin yetişmesine muhtaçtır. Bu insanların yetişmesi için kültür ve Güzel Sanatları da gereği gibi içine alan bir eğitim sisteminin lüzumu artık üzerinde münakaşa edilmeyen bir konu olmuştur. Cemiyetimizin çağdaş medeniyet seviyesine bir an önce ulaşması için ruhlarda olan özlemi gerçekleştirmekte, memleketimizin bütün imar işlerinde, şehirlerimizin kurulmasında, kaliteli endüstri imalâtında en verimli döviz kaynağı olan turizm işlerinde tam başarıya ulaşmada kültürün ve Güzel Sanatların son derece önemli payı olduğu malûmdur.

Kültür ve sanat bir toplumda en kuvvetli birleştirici âmil olduğu kadar, milletlerarası münasebetlerde de karşılıklı anlaşmayı mümkün kılan vasıtaların en önemlisidir. Millet olarak var olmanın en büyük şartı gerektiği gibi bir fikir ve sanat hayatının teşekkül ve devam etmesindedir.

Ayrıca milletimizin dünkü ve bugünkü varlığının en geniş ölçüde dış memleketlerde de temsil edilmesi medeniyet camiasındaki en kuvvetli dayanaklarımızdan biri olacaktır.

Bu ilkeleri gözönüne alan Komisyonumuz, üniversitelerde ve her derecedeki okul içinde ve dışında uygulanması gereken Güzel Sanatlar eğitimini yetkili uzmanların katılmasiyle ve en geniş kapsamiyle inceleyerek şu neticelere varmıştır:

Gerçek sanatla ilgisi olmayan şeylerin halkın karşısına sanat eserleri diye çıkması sonunda hâsıl olan karışıklığı önlemek ve sanat başı boş

gelişemiyeceği için; zevkleri doğru yola yöneltmek üzere Devletin bir sanat politikasına sahip olması lüzumlu görülmüştür.

Bu yoldaki faaliyetlerin:

1 — Halk sanat eğitimi,

2 — Okullarda sanat eğitimi,

3 — Bizzat sanatkârların yetişmesi ve geleceği ile ilgili olduğu kanaatine varılmıştır.

Halk sanat eğitiminin yayılması sergiler, müzeler, konserler, konferanslar, basın, radyo, televizyon, sinema ve tiyatro ile kabildir. Bu organların Devletin sanat politikasına aykırı yayınlarda bulunmaması için yetkili bir makamın rehberliğinin sağlanması, öğrencileri sanat bakımından yetiştirmek için de gene aynı daireden faydalanılması lüzumlu görülmüştür (72).

Okullarda güzel sanatların gelişmesiyle ilgili program dışı faaliyetlerin yetkili öğretmenler elinde idare edilmesi için resim, heykel, tiyatro, müzik ve ritmik cimnastik gibi plâstik ve fonetik sanatların her biri için öğretmenlere yaz kursları açılmasının ve bu kurslardan başarı ile sertifika almıyanların bu türlü program dışı faaliyetlere karıştırılmamasının son derece lüzumlu olduğu kanaatine varılmıştır.

Bundan başka her üniversite açılan ve açılacak çevrede mutlaka bir Güzel Sanatlar Akademisiyle bir Konservatuvar açılmasının lüzumlu olduğu kanaati hâsıl olmuştur (73).

Halkevlerinin bir an evvel Millî Eğitim Bakanlığı emrinde faaliyete geçmesi ile bu gayelerin tahakkukuna yardımcı olacağı kabul edilmiştir.

Sanatcının yetişmesi ve gelişmesi için; eserlerinin değerlendirilmelerini, yayılmalarını, onları geçim sıkıntısından uzak tutarak kendilerini yalnız sanat çalışmalarına vermelerini, yurt içinde ve dışında incelemelerde bulunmalarını, sergiler, konferanslar, konserler, temsiller vermelerini temin edebilecek bir teşkilâtın kurulması ve geniş ölçüde (sanat bursları) gerekli görülmüştür.

Memleketin sanat ve ilim otoritelerinden mürekkep bir Türk Akademisinin bir an evvel kurulması, başarı gösteren sanatçılara verilmek üzere

---

(72) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 361 dedir. (Önerge No. 84).

(73) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 361 dedir. (Önerge No. 85).

ödüller, unvanlar, nişanlar, madalyalar ihdası ve bunların icabında yabancılara da verilmesi suretiyle milletlerarası şöhretlerin dostluklarının sağlanması çok önemli görülmüştür.

Fonetik ve plâstik sanatların yurdun en uzak köşelerine kadar Devletin sanat politikası içinde yayılmasını sağlıyacak en kuvvetli vasıta olan televizyonun bir an evvel kurulması ve bu işin bütün elemanlarının Güzel Sanatlarla ilgili müesseselerde yetiştirilmesi önemli görülmüştür.

İcra ve ibda alanlarında üstün başarı gösteren sanatkârlardan yurt içinde sanat eğitimi ve yurt dışında memleketimiz kültürünün tanıtılması konularında faydalanmayı sağlıyacak bir kanunun hazırlanması gerekli görülmüştür.

Komisyonumuz, oybirliği ile kabul ettiği ve güzel sanatların tümünü ilgilendiren görüş ve isteklerden sonra konular sıra ile Yüksek Şûraya sunulmuştur.

I. Plâstik Sanatlar (Bakınız sayfa 255)

Koordinasyon Grupunun hazırladığı rapordaki Güzel Sanatlar Akademisine dair birinci madde Komisyonumuzca şu şekilde değiştirilmiştir:

Meslek Öğretimi:

İlim ve teknik sahasında olduğu gibi, güzel sanatlar öğretiminin üst kademesinin de özerklik ve tüzel kişiliği haiz müesseseler tarafından yapılması prensibi kabul edilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanarak alâkalı meclis komisyonlarında müzakere ve kabul edilmiş bulunan (Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu Tasarısı) mahiyetinde bir kanun çıkarılması lâzımdır.

Seksen sene evvel kurulmuş olan, memleketimizde plâstik sanatlar sahasındaki sanatkârların büyük kısmını yetiştirmiş bulunan, liseden sonra beş senelik meslek tahsili veren, içinde yüksek mimarlık, resim, heykel ve dekoratif sanatlar bölümleri ile Türk Sanat Tarihi Enstitüsünü, memleketin tek Resim ve Heykel Müzesini barındıran bir yüksek mekteple ve sanat kurumları topluluğu olan İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin inkişafını sağlamak, verimini arttırmak üzere bu kanuna göre teşkilâtlandırılması karar altına alınmıştır.

Memleketin büyük ihtiyacı karşısında çıkarılacak kanunun vereceği imkânlarla yeni Güzel Sanatlar Akademileri açılmalıdır.

Bu konuda, Güzel Sanatlar Komitesi raporundaki on yıllık plânın tatbiki temenni edilmiştir.

2, 3 ve 4. maddeler aynen kabul edilmiştir.

Halk eğitiminde, plâstik sanatlar konusunda Koordinasyon Heyetinin raporundaki B. fıkrasının birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

2. maddenin ikinci cümlesi şu şekilde değiştirilmiştir:

(Bu alanda öğretim yapan yüksek öğretim kurumları mezunları görevlendirilmeli ve buralarda iş saatleri dışında da çalışmalıdır.)

B — 3, 4 ve 5. maddeler aynen kabul edilmiştir (Bakınız sayfa 255).

Bu hususta yapılan teklifler de uygun görülmüştür.

Plâstik sanatlarımızın ve sanatkârlarımızın kendi bünyesi içindeki inkişafları hususuda 1, 2 ve 3. maddeler aynen kabul edilmiş, 4. maddedeki vergi muafiyetinin 5000 den 15 000 e çıkarılması teklifi doğru bulunmıyarak, sanat eserlerinden elde edilecek kazançların tamamen vergiden muâf tutulmasına karar verilmiştir.

Kompozitör, şair, edip ve plâstik sanatçı öğretmenlerin yaratma imkânları artırılmak amacı ile maaşları ile 1 veya 2 yıl izinli sayılmaları, bu zaman içinde gerekirse memleket dışına da gönderilmeleri sağlanmalıdır. (74).

5 ve 6. maddeler aynen kabul edildi. 7. madde; Devlet inşaatında bir milyon lirayı aşan her yapıya, bina maliyetinin en az % 2 si oranında plâstik sanat eserleri konulmalıdır. Bu işin yapılması için mimar ile diğer sanatkârların işbirliği proje çalışmaları ile başlamalıdır. (Bak. s. 256).

Bölge kültür ve sanat merkezleri hakkındaki Koordinasyon Grupu raporunun tespit ettiği hususlar aynen kabul edilmiştir.

Koordinasyon raporunda ilk ve orta dereceli okullarda Güzel Sanatlar Eğitimi ile ilgili hususlara temas edildiğinde Komisyonumuz, Güzel Sanatlar Komitesi raporundaki teklif ve tedbirleri esas olarak kabul etmiş ve ayrıca:

1 — Sanat eğitimi çalışmalarının Güzel Sanatlar Danışma Kurulu tarafından plânlanması,

2 — Resim-iş (Plâstik sanatlar) ve müzik öğretiminin ilk ve ortaokullarda gerektiği gibi ele alınması, bu öğretime ders programlarında yeteri kadar yer ayrılması (75),

---

(74) Cümleyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 361 dedir. (Önerge No. 86).

(75) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 361 dedir. (Önerge No. 86).

3 — Her çeşit liselerde Sanat Tarihinin mecburi ders olarak programlara alınması uygun görülmüştür (76).

II. Müzik ve Temsil Sanatları (Bakınız sayfa 251)

A — Meslekî Eğitim ve Öğretim:

Müzik ve Temsil Konularında:

1 — Üstün vasıflı sanatkâr yetiştirmek,

2 — Bu sanatkârları yetiştirecek bilgi ve tecrübeyi her bakımdan kazanmış eğitim ve öğretim üyelerinin yetişmesine imkân hazırlamak,

3 — Kaybolmakta bulunan millî kültür hazinelerimizi ilmî usullerle tespit ederek bunları değerlendirmek ve yaratıcı sanatkârlarımızın millî ruhu tanımalarını ve kendi ruhlarına sindirmelerini sağlamak amaciyle müzikoloji, etno-müzikoloji ve folklor alanlarında incelemeler yapmak üzere bilhassa durulması gereken başlıca üç gaye olarak tespit edilmiş; bugünkü haliyle Devlet Konservatuvarının, bu gayelerden yalnız birincisini, yani sanatkâr yetiştirme konusunu gerçekleştirecek surette kurulmuş olduğu gözönünde tutularak şu kararlara varılmıştır:

a) Ankara Devlet Konservatuvarının yüksek kısmı:

Yüksek ihtisas öğretimi ve eğitimi yaparak üstün vasıfta sanatkârlar yetiştirecek, bilimsel araştırmalara imkân sağlıyacak, yaratıcılık ve icracılık vasıflarını kazanmış olanlardan kendilerini eğitim ve öğretim kariyerine vakfedeceklere bu alanda gerekli bilgi ve tecrübeyi kazandıracak ve sanat kültürünün memleket ölçüsünde yayılıp gelişmesine baş yardımcı olacak özerkliği ve tüzel kişiliği haiz bir Devlet Müzik ve Temsil Akademisi haline getirilmesi;

b) Ankara Devlet Konservatuvarının orta kısmı ile İzmir Devlet Konservatuvarının ve kurulabilecek başka konservatuvarların bir taraftan memleketimizdeki sanatkâr ihtiyacını karşılarken bir taraftan da Devlet Müzik ve Temsil Akademisinde yüksek ihtisas yapmak için gerekli teknik bilgi ve mahareti kazandıracak kurumlar haline getirilmesi.

B — Okulda Müzik Öğretim ve Eğitimi

Koordinasyon raporunda Güzel Sanatlar Komitesi raporundaki Ge-

(76) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 362 dedir. (Önerge No. 87).

nel Öğretim Kurumlarında müzik öğretim ve eğitimiyle ilgili hususlara temas edilmediğinden Komisyonumuz genel öğretim kurumlarında müzik öğretim ve eğitimine ait teklifleri esas olarak kabul etmiştir (77).

C — **Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası** (Bakınız sayfa 253).

1 — Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası" adının aynen kalması;

2 — Yurt içinde düzenlenecek turneler ile Türk kompozitörlerinin ve büyük müzik eserlerinin halkımıza tanıtılması, ayrıca Türk kompozitörlerinin yarattıkları eserlerin yurt dışında da yayılması (78),

3 — Bugünkü halde kira ile tutulmuş bulunan Devlet Konser Salonunun Cumhurbaşkanlığı Orkestrasına mal edilmek üzere gerekenin bir an önce yapılması ve eksiklerinin tamamlanması;

4 — Çağdaş müzik eserlerinin memleketimizde tanıtılabilmesi için Orkestra bütçesine kira ve çalma hakkı ve bir kısmı döviz olarak verilmek üzere her yıl yeteri kadar ödenek konması;

5 — Orkestranın gereği gibi çalışabilmesi için 104 kişilik senfonik, 37 kişilik oda orkestraları halinde yeniden takviye edilmesi, ayrıca dört kişilik bir yaylı sazlar kuvarteti, iki şef, dört şef yardımcısı ile kadronun 150 ye iblâğı;

6 — Müzik kültürüne gereği gibi hizmet edilebilmesi ıçin elzem bulunan ve bugünkü halde icrası imkânsızlıklar arzeden korolu eserlerin repertuvara alınabilmesi için Cumhurbaşkanlığı Orkestrasına bağlı bir Devlet Korosu kurulması;

7 — Bölge kültür ve sanat merkezlerinde birer orkestra nüvesinin kurulması ilk olarak da nüvesi mevcut bulunan İzmir'deki orkestranın "İzmir Devlet Orkestrası" olarak teşkilâtlandırılması Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

D — **Halk Eğitiminde Güzel Sanatlar** (Bakınız sayfa 254).

Fonetik sanatlara ait olarak yapılan tekliflerden birinci madde:

Çok sesli müzik genel müzik öğretim eğitiminin temeli olarak ele alındığına ve müzik amacımızın da çok sesliliğe doğru gitme olduğuna göre, her ne suretle olursa olsun, halka tek ses olarak dinletilecek müziğin

(77) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 362 ve 365 dedir. (Önerge No. 88, 89 ve 101).

(78) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 363 dedir. (Önerge No. 90).

ancak gerçek klâsik Türk müziği kadrosuna alınmış eserlerle otantik Türk halk müziği repertuvarına girmiş eserlerden seçilmesine ve bunların kendilerine has sanat üslûplariyle icrasına önem verilmeli, âdi piyasa havalarına ve üslûbuna yer verilmemelidir (79).

2 nci madde:

Çok seslilik eğitimi almamış halk topluluklarının zevk alabileceği özellikte çok sesli Türk müziğinin Türk halk ve sanat müziğinden ilham alarak yaratılmasını ve bu konuda çeşitli çok seslilendirme çalışmalarını teşvik amaciyle özel ödüller konulmalı ve bestecilere bu tip eserler ısmarlanmalıdır. şeklinde değiştirilmiştir (80).

Opera ve Tiyatro

Konu I — Devlet Tiyatroları (Bakınız sayfa 257).

VII. Millî Eğitim Şûrasının incelemesine sunulan konulardan Opera ve Tiyatro raporu Komisyonumuzca incelenmiş ve Devlet Tiyatro ve Operası, küçük kadrolarla birbirine muhtaç durumda bulunduğu, kuruluş zamanından bugüne kadar tiyatronun da operanın da çok genişlemiş, sanatkârların ve ihtiyaçların birkaç misli artmış olması dolayısiyle, zaten bünyeleri bakımından birbirinden tamamiyle ayrı olan Devlet Tiyatrosu ile Devlet Operasının bütün dünyadaki benzerleri gibi, derhal ayrılarak iki ayrı müstakil umum müdürlük halinde idare edilmesine ve ayrı ayrı idare edilmekle beraber aynı binada çalışmak mecburiyetinden doğacak güçlükleri bertaraf edecek gerekli teknik tesislerin sağlanmasına (81),

İlerde ayrıca kurulacak Devlet Balesine hazırlık olmak üzere geniş bale repertuvarını icra edecek ve halk oyunlarımızın temelini teşkil edecek koreografik yaratmalara imkân hazırlayan bir Devlet Balesi bölümünün, Devlet Operası Bale Heyetinden ayrı bir teşekkül olarak, şimdilik Devlet Operası bünyesi içinde kurulmasına karar verildi.

Başka müesseselerde vazifeli bulunup hakkıhuzurla vakit vakit toplanan ve çok zaman meslekten olmayan kimselerden mürekkep edebî heyet yerine bütün zamanını tiyatroya hasretmiş, her biri bir başka batı dilinde yetkili sanat adamlarından mürekkep bir okuma heyetinin kurulması kabul edildi.

(79) Konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 363 dedir. (Önerge No. 91).

(80) Rapordan çıkarılması Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 363 dedir. (Önerge No. 92).

(81) Konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 363 dedir. (Önerge No. 93).

Opera sanatkârlarının ses cihazlarının ârızaya uğrayıp sanatkârı mesleğinden uzaklaşmak zorunda bırakacak tehlikeleri önlemek için Ankara Üniversitesinde en az beş altı yataklı bir ihtisas hastahanesi teşkil edip her yerde olduğu gibi ses telleri ve boğaz hıfzıssıhhası mütehassısı bir operatörün Operaya bağlı olarak bulundurulmasına ittifakla karar verildi.

Esas prensip eklenecek yukardaki iki karardan sonraki maddeler evvelce iki ana müessese bir arada mütalâa edilerek kaleme alındığından, yeni bir kanun konusu teşkil ettiği için, Millî Eğitim Bakanlığının kuracağı yetkili iki ihtisas komisyonu tarafından Devlet Tiyatroları ve Devlet Operaları için iki ayrı kanun tasarısı hazırlanmasına ekseriyetle karar verildi.

Konu II — Bölge Tiyatroları (Bakınız sayfa 259).

Bölge tiyatrolarının doğrudan doğruya Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özerklik ve tüzel kişiliği haiz kurumlar olarak ayrı ayrı çalışmaları Komisyonumuzca oybirliği ile kabul edilmiştir.

Konu III — Özel Tiyatrolar (aynen) (Bakınız sayfa 261) (82).

Eski Eserler ve Müzeler

(Bakınız sayfa 262 ve 263)

Eski eserler konusunda Koordinasyon Heyetince VII. Millî Eğitim Şûrasına sunulan altı maddeden 4. madde kaldırıldı, diğerleri prensip itibariyle kabul edildi. Yalnız 2. maddede ele alınan restorasyon konusu etraflıca müzakere edilerek restorasyon konusunda muhtelif ekoller bulunduğu, restorasyon işlerinin uzmanlara bırakılmasını ve restore edilen binalara görev verilmesinin zaruri olduğu, ancak görev verilirken yapının hüviyetine ve bünyesine zarar verilmesi ve restorasyon işleriyle meşgul olan çeşitli müesseseler arasında sıkı işbirliği yapılması gerektiği yolunda fikirler dinlendi ve tartışıldı. Neticede bu madde aşağıdaki şekilde tadil edildi:

(Restorasyon işleri tarihî eser, anıt ve yapıların iç ve dış görünüşlerine, muhtelif devirlere ait tarihî, mimarî ve sanat özelliklerine zarar verilmeden gerçekleştirilmeli, yapıya bir görev verilecekse hüviyetiyle çatışmıyacak bir görev verilmeli, ancak günümüzün ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekle getirilirken bünyesinin ve havasının bozulmaması sağlanmalıdır.)

---

(82) Konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 363 dedir. (Önerge No. 94).

Müzakereler konusunda 1. madde aynen kabul edildi.

2. Maddede teklif edilen müzelere ilâveten bir plânteryum, bir müzik aletleri müzesi ve bir de taşıt araçları müzesi kurulmasına; millî etnografya ve folklor konusunda teklif edilen köy müzesinin halk müzesi olarak, tarihî ve günlük olayları canlandıracak balmumu müzesinin de balmumu tâbiri kaldırılarak sadece müze olarak zikredilmesine karar verildi. Ayrıca, teklif edilen müzelerin gerçekleşmesine kadar bazı folklor malzemesinin kaybolmasını önlemek üzere orijinal halk kıyafeti, ev ve eşyası, el iş ve sanatlarının fotoğraf ve diapozitiflerle, halk, âdet ve oyunlarının ise renkli filmlerle tespit ve muhafaza edilmesi Komisyonca kabul edildi (83).

3, 4, 5 ve 6. maddeler aynen kabul edildi.

7. Madde tatbik kabiliyeti olmadığı mülâhazasiyle kaldırıldı ve yerine aşağıdaki madde konuldu:

"Tarihî ve ilmî araştırmalar için büyük önemi olan Devlet Arşivleri ilgili makamlarca modern metotlar dahilinde ele alınarak araştırıcıların istifadesine sunulmalıdır" (84).

8. Maddedeki ilk ve orta öğretimde ibaresi her dereceli öğretimde şeklinde değiştirildi ve bu madde de kabul edildi (85), (86).

Kütüphaneler

(Bakınız sayfa 265)

VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular adlı kitabın 85. sayfasındaki kütüphaneler konusu üzerinde kültür Komisyonumuzca değiştirilmesi istenen hususlar aşağıya yazılmıştır:

Konu I — Millî Kütüphane, Teklifler Bölümünde I. Madde: (Bakınız sayfa 265).

"Millî Kütüphanenin doğrudan doğruya Bakanlığa bağlı, ilmî ve idarî bakımdan özerkliği ve tüzel kişiliği haiz bir müdürlük olarak hizmet görmesinin faydalı olacağı kanaatine varılmıştır" şeklinde değiştirilmesine,

(83) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 364 dedir. (Önerge No. 95).

(84) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 364-365 dedir. (Önerge No. 96 ve 97).

(85) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 365 dedir. (Önerge No. 98).

(86) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 365 teddir. (Önerge No. 99).

Konu II — Halk Kütüphaneleri, 2. maddede tertip hatası olarak metne geçmiş olan "52 si ilçe" ibaresinin "52 si il" olarak düzeltilmesine, (Bakınız sayfa 265).

Konu III — Okul Kütüphaneleri, 1. maddesinin "ilk ve" kelimesinin kaldırılmasına, (Bakınız sayfa 266).

3. Maddenin "Bölge okullarında birer bölge okulu kütüphanesi kurulmalıdır" şeklinde değiştirilmesine,

4. Maddenin kaldırılmasına,

Konu V — Kütüphanelerarası işbirliği bölümünün 3. maddesinden "ve çok fersudeleşmiş" ibaresinin kaldırılmasına (Bakınız sayfa 268).

Konu VI — Derleme (Bakınız sayfa 268).

9. Maddenin "Derlemeye tâbi olarak plâk ve bantlarla bir Türk fonoteki kurulmalıdır" şeklinde değiştirilmesine Komisyonumuzca karar verildi (87).

Yayım

Yayım Komitesi'nin hazırlayıp Koordinasyon Grupu'nun da inceleme ve onamından geçen rapor okundu.

1 — Okul Ders Kitapları (Bakınız sayfa 270).

Raporun bu konu ile ilgili 9. maddesi aynen kabul edildi.

Raporun bu bölümüne:

Madde 10 — Her çeşit ders kitapları teknik ve artistik yönden kontrol edilmeli, teknik eksiklik ve şekil zevksizliğinin doğuracağı zararlı etkiler gerekli tedbirlerle önlenmelidir.

Madde 11 — Millî Eğitim Bakanlığı ders kitapları, yardımcı ders kitapları ile eğitim ve öğretime yararlı öteki kitap ve yayınlar konusunda önderlik etmeli; örnek yayımlar ortaya koymalı; ayrıca, özel teşebbüs sahiplerine resimleme, kitap kompozisyonu ve teknik tamamlama alanlarında kendi kurumlarından yararlanma imkânını vermelidir.

Madde 12 — Ders kitaplarının standartları, önceden ayrıntılariyle tespit edilmeli ve yurt ölçüsünde duyurulması sağlanmalıdır." maddelerinin eklenmesi kararlaştırıldı.

2 — Öğretmen Meslek Kitapları (Bakınız sayfa 272).

---

(87) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 365 tedir. (Önerge No. 100).

Rapordaki altı madde aynen kabul edildi.

Bu bölümde:

Madde 7 — Öğretmen Meslek Kitapları serisinde çıkan kitapların baskı sayısı artırılmalıdır (beşbinin üstünde olmalıdır.)

Madde 8 — Basılıp da mevcudu bitmiş olanların ikinci ve daha sonraki baskıları yapılmıyacaksa, kitabın müellifi serbest bırakılmalıdır." eklenmesi uygun görüldü.

3 — **Çocuk Yayınları** (Bakınız sayfa 272).

Rapordaki yedi madde aynen kabul edildi.

4 — **Halk Oyunları** (Bakınız sayfa 273).

Raporda yazılı 13 madde aynen kabul edildi. (88), (89).

5 — **Türk Kültür Eserleri** (Bakınız sayfa 275).

Raporda yazılı 6 madde aynen kabul edildi. Altıncı maddede adı geçen, kültür yayınları yapan bankalar arasında Öğretmenler Bankası ile Emniyet Sandığı'nın adlarının eklenmesi uygun görüldü (90).

6 — **Klâsikler** (Bakınız sayfa 276).

Raporda yazılı dört madde aynen kabul edildi.

7 — **Ansiklopediler** (Bakınız sayfa 276).

Raporda yazılı ve her ansiklopedi ile ilgili maddeler aynen kabul edildi.

8 — **Güzel Sanatlar Yayınları** (Bakınız sayfa 278).

Raporda yazılı 6 madde aynen kabul edildi.

9 — **Telif Tiyatro Eserleri** (Bakınız sayfa 278).

Raporda yazılı 7 madde aynen kabul edildi.

10 — **Çeşitli Yayınlar** (Bakınız sayfa 279).

(91).

---

(88) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 365 tedir. (Önerge No. 101).

(89) Maddeye ilâvesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 366 dadır. (Önerge No. 102).

(90) Cümleyi değiştiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 366 dadır. (Önerge No. 103).

Raporda yazılı kısım aynen kabul edildi.

11 — **Süreli Yayılar ve Dergiler** (Bakınız sayfa 279).

Raporda yazılı, bu konu ile ilgili öneriler aynen kabul edildi (91).

12 — **Bakanlık Çalışmalariyle İlgili Yayınlar** (Bakınız sayfa 281).

Raporda yazılı 4 madde aynen kabul edildi.

13 — **Bakanlıklararası İşbirliği Yayınları,** (Bakınız sayfa 282).

Rapordaki öneri aynen kabul edildi.

14 — **Çeşitli Öneriler** (Bakınız sayfa 282).

Rapordaki 8 öneri aynen kabul edildi. Aşağıdaki iki önerinin de rapora eklenmesi uygun görüldü:

Madde 9 — Ders kitapları dışındaki kitap, dergi ve ders araçları da PTT indirimli tarifesinden faydalandırılmalıdır.

Madde 10 — Türkiye dışındaki Türklere gönderilen kitap, dergi ve ders araçları çeşitli kayıtlarla engellenmektedir (kambiyo güçlükleri, gümrük resmi v. b.). Bu engelleri ortadan kaldıracak tedbirler alınmalıdır. (92), (93).

---

(91) Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 366 dadır. (Önerge No. 104).

(92) Bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 367 dedir. (Önerge No. 105).

(93) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa 367-368 dedir. (Önerge No. 106, 107, 108, 109, 110).

BEŞİNCİ KOMİSYON

HALK EĞİTİMİ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular:

Konu I — Halk Eğitiminin Tanımı ve Amaçları

Halk Eğitiminin Tanımı:

Halk Eğitimi, yurttaşların çalışma gücünü arttırmak, yaşayış seviyesini yükseltmek, millî ve insanî meziyetlerini geliştirmek amaciyle okul eğitimi dışında veya yanında yapılan eğitim ve öğretim çalışmalarıdır.

Halk Eğitiminin Başlıca Amaçları Şunlardır:

1 — Halkımızı okur-yazar hale getirmek,

2 — Vatandaşlara Atatürk devrimlerinin mânasını kavratmak, Cumhuriyet esaslarını öğretmek, demokratik yaşayışı benimsetmek ve yurt ölçüsünde kökleştirmek, demokratik yaşayışın temeli olan hür disiplin, karşılıklı anlayış, sevgi, saygı ve hoşgörürlük hislerini geliştirmek, lüzumlu vatandaşlık bilgilerini kazandırmak,

3 — Vatandaşlara aile, toplum hayatı ve sağlık hakkında temel bilgi ve alışkanlıklar kazandırmak,

4 — Vatandaşlara bilimsel düşünme, plânlı ve metotlu çalışma alışkanlıkları kazandırmak,

5 — Vatandaşların mesleklerini iyi seçmelerine, meslek edinmelerine, işlerinde ilerlemelerine yardım etmek,

6 — Teknoloji merkezlerinin kurulmasını sağlamak,

7 — Vatandaşlara ihtiyaçlarını sezdirerek kendilerine öğrenme, daha ileri ve daha iyi bir hayat seviyesine ulaşma isteği uyandırmak; problemlerini kavramalarına yardım ve kılavuzluk etmek,

8 — Halka boş zamanlarını faydalı ve güzel bir şekilde kullanma yollarını göstermek,

9 — Vatandaşları millî ve toplumsal meselelerimizle ilgilendirmek ve ilgilerini canlı tutmak,

10 — Dil ve ülkü birliğini sağlamak, millî değerlerimiz ve kültürümüzle vatandaşları devamlı olarak beslemek, estetik duygu ve zevklerini geliştirmek,

11 — Vatandaşların her alanda yaratıcı kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini geliştirmek,

12 — Vatandaşların batı uygarlığını benimsemelerine ve hür milletlerle dayanışma lüzumunu kavramalarına yardım etmek,

13 — Vatandaşlara yurdumuzu, ulusumuzu, bütün değerleri, özellikleri, imkân ve kaynaklariyle tanıtmaya çalışmak,

14 — Köylerimizi ve kentlerimizi rahat yaşanır bir çevre haline getirmek,

15 — Vatandaşların sağlam bir bedene ve sağlam bir kafaya sahip olmaları için gerekli bilgi ve alışkanlıkları kazandırmak.

Konu II — Halk Eğitiminin Konuları

A — Okuma-yazma, temel ve genel bilgi eğitimi,

B — İşe hazırlama ve işi içinde geliştirme eğitimi,

C — Toplum eğitimi.

A — Okuma-yazma, temel ve genel bilgi eğitimi

Teklifler:

1 — Okuma-yazma bilmiyen vatandaşların okur-yazar duruma getirilmesi ve kendilerine temel bilgilerin verilmesi,

2 — Vatandaşların genel vè sağlık bilgilerinin kuvvetlendirilmesi,

3 — Okul dışındaki okuma-yazma ve temel bilgi eğitiminin de kanunî mükellefiyet haline getirilmesi,

4 — Okuma-yazma öğretiminin ücretsiz olması ve öğretim araçlarının Devletçe parasız sağlanması,

5 — Türkçeyi az bilenlere mahsus özel metotların geliştirilmesi, özel ders kitapları ve kılavuzların hazırlatılması,

6 — Okulu, öğretmeni olmıyan küçük köyler için kadın ve erkek halk eğitimcilerinin öncelikle yetiştirilmesi,

7 — Halk dershanelerinde görevlilere ders saati hesabiyle ücret verilmesi,

8 — Halk dershanelerinin A ve B sınıflarının birleştirilmesi ve müfredatın buna göre düzenlenmesi,

9 — Halk eğitimi ile ilgili bütün kurslarda okuma-yazma öğretimine yer verilmesi,

10 — İsteklilerin ilkokul diploması alabilmeleri için iki yıllık akşam ilkokullarının açılması,

11 — İlkokul seviyesinde olmak üzere matematik, tarih, coğrafya, tabiat bilgisi, yurttaşlık bilgisi gibi dersler için münferit kursların açılması ve bu kurslara devam edip başarı gösterenlere birer belge verilmesi ve bütün derslerden bu suretle alınan belgelerin ilkokul diploması ile değiştirilmesi,

12 — Okur-yazar oranının on yıl içinde yüzde yüze çıkarılmasına çalışılması,

13 — Halk dershanesindeki öğrenci sayısının otuz kişiden fazla olmaması,

14 — Halk dershanelerinin, öğretmen ücreti dışındaki diğer masraflarının mahallen karşılanması,

B — İşe hazırlama ve iş içinde geliştirme eğitimi

Teklifler:

1 — Testlerle kabiliyetlerin belirtilmesi,

2 — İş bulma ve işe yerleştirme çalışmalarının yapılması,

3 — Tarımla ilgili kursların açılması,

4 — Sanat kurslarının açılması,

5 — Meslek kurslarının açılması,

6 — Güçlükleri giderme ve işi iyileştirmeğe eğitim yoluyla yardım edilmesi,

7 — Geliştirme kursları açılması,

8 — Toplantı ve seminerler tertip edilmesi,

9 — Üretimle ilgili sergiler, yarışmalar ve benzeri faaliyetlerin teşvik edilmesi,

10 — Kooperatifler kurulmasına yardım edilmesi,

11 — Halk eğitimi ile ilgili derneklerin kurulmasına çalışılması,

12 — İnceleme ve araştırma merkezlerinin kurulmasının teşvik edilmesi,

13 — İlkokuldan sonra daha yüksek öğrenim kurumlarına devam edemiyenler için ortaokuldan üniversiteye kadar çeşitli akşam okullarının veya kurslarının açılması ve bunların masraflarının devam edenlerden, dernek ve kurumlardan sağlanması.

C — Toplum Eğitimi

Teklifler:

1 — Halkın, beden, ev ve çevre temizliği eğitiminin geliştirilmesi,

2 — Beslenmenin iyileştirilmesine çalışılması,

3 — Hastalıklardan korunma yollarının öğretilmesi,

4 — Çocuk ve hasta bakımı bilgilerinin verilmesi,

5 — Çeşitli sporların, spor niteliğindeki oyunların ve izciliğin geliştirilmesi,

6 — Güzel sanatlarda kabiliyeti görülenlerin geliştirilmelerine yardım edilmesi,

7 — Halk sanat eserlerinin derlenmesine ve bunlardan halkın faydalanmasına yardım edilmesi,

8 — Halk sanatlarının geliştirilmesi ve tanıtılmasına çalışılması,

9 — Güzel sanatlar alanındaki çalışmaların teşvik edilmesi ve desteklenmesi, bu sanatlardan halkın faydalandırılması,

10 — Tabiat güzelliklerinin tanıtılmasına ve sevdirilmesine, toprak aşınmasının önlenmesi için gerekli eğitimin yapılmasına, orman ve ağaç sevgisinin aşılanmasına çalışılması,

11 — Giyim, kuşam, ev ve çevre güzelliğini sağlayıcı çalışmaların yapılması,

12 — Lâyikliğin ne olduğunun halka anlatılması,

13 — Halkın din, mezhep ve inanış ayrılıklarını hoş görmeye alıştırılması, bâtıl inançlardan kurtarılması için çalışmalar yapılması,

14 — Bitkileri, hayvanları sevme ve koruma alışkanlıklarının kazandırılmasına çalışılması,

15 — Halkın çeşitli yardım duygularının geliştirilmesi,

16 — Kanunlara, büyüklere, din ve ahlâk kurallarına saygı duygularının geliştirilmesi,

17 — Aile ve eğitim ocaklarına, mesleğine, vatanına ve insanlığa bağlılığın geliştirilip kuvvetlendirilmesi,

18 — Sosyal bünyeye zarar veren her çeşit kötü alışkanlıkların giderilmesine çalışılması,

19 — Boş zamanların değerlendirilmesi maksadiyle, toplantılar, törenler, temsiller, millî oyunlar, konserler, sergiler gibi faaliyetler üzerinde önemle durulması,

20 — Ana ve babalık eğitimine önem verilmesi,

21 — Halkımızın çocuk eğitimi yönünden aydınlatılması,

22 — Gençlik merkezlerinin kurulmasına önderlik edilmesi,

Konu III — Halk eğitiminde işbirliği, iş bölümü ve çalışma plânları

Teklifler:

1 — Halk eğitimi ile ilgili Bakanlıklar, daireler, kurum ve örgütler tarafından yapılmakta olan halk eğitimi çalışmalarının plânlanmasına yardım edilmesi,

2 — Bakanlığımızın diğer daireleri ve halk eğitimi ile ilgili Bakanlıklar, dernekler, kurum ve örgütler tarafından yapılacak çalışmaların Raporun 15 - 20. sayfalarındaki iş bölümüne göre düzenlenmesi,

3 — Okuma-yazma, temel ve genel bilgi eğitimi, halk eğitimi merkezleri, halk eğitim odaları, halk eğitimi yayınları eleman yetiştirme faaliyetlerinin Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünce yapılması ve düzenlenmesi, gerek Bakanlık içi daireler, gerekse halk eğitimi ile ilgili diğer Bakanlıklar, daireler, kurum ve örgütler arasındaki işbirliğinin bu Genel Müdürlükce sağlanması,

4 — Halk eğitiminde yapılacak işbirliğinin:

a) Önce Bakanlığımız daireleri, sonra diğer Bakanlıklar, daireler, dernek ve örgütler arasında sağlanması,

b) Yukardan aşağıya ve aşağıdan yukarıya (düşey) ve aynı seviyedeki daire ve örgütler arasında (yatay) olarak iki taraflı yürütülmesi,

c) Resmî - özel, merkezî - mahallî, büyük - küçük kuruluşlar arasında fark gözetilmeksizin yapılması,

d) Taraflar arasında hazırlanacak protokollerle gerçekleştirilmesi,

e) Ortaklaşa olan ana konulardakilere öncelik verilmesi esasına göre ve zaman, enerji ve para israfını önliyecek şekilde düzenlenmesi.

Konu IV — Halk Eğitimi Merkezleri

Teklifler:

1 — Her yıl on ilde birer halk eğitimi merkezinin açılması suretiyle beş yıl içinde bütün illerde bu merkezlerin kurulması,

2 — İlçe halk eğitimi merkezlerinin de mahallen sağlanacak bina durumlarına göre açılmalarına devam olunması.

Konu V — Halk Eğitimi Odaları

Teklifler:

Mevcut olan okuma odalarının "Halk Eğitimi Odaları" haline getiril-

mesi ve bu odaların, hâsıl olacak mahallî imkânlara göre, bütün köylerimizde açılmasının sağlanması, plân dahilinde yürütülmesi,

Konu VI — Halk Eğitimi Yayınları

Teklifler:

1 — Çeşitli seviyelere hitabeden, okuma zevkini ve tekniğini kazandıran hayati, meslekî ve teknik bilgiler veren halk yayınlarına önem verilmesi ve bu hususun bir plân dahilinde yürütülmesi,

2 — Bu yayınların az bir bedelle verilmesinin sağlanması, yayınların halkın bulunduğu yerlere kadar ulaştırılması hususunda gerekli tedbirlerin alınması,

3 — Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünde halk yayınlarını hazırlamak ve incelemekle görevli bir redaksiyon kurulunun teşkili,

4 — Geçici toplulukların bulundukları yerlerde, yayla ve sayfiyelerde dinlenme kitaplıklarının kurulması, günlük gazete ve dergilerin bulundurulması ve satılması, tren, vapur, dernek ve otellerde kıtaplıklar açılması,

5 — Yayın sergilerinin açılması,

6 — On yıl içinde ortalama üçer formalık 500 muhtelif cins ve adlarda halk tipi kitap ve bu kadar levhanın bastırılarak dağıtılması,

7 — Her yıl film, öğretici film, diya ve kısa filmin geliştirilmesinin ve halk romanı, halk piyesi, halk destanı ve temel bilgi veren örnek kitapların yazılmasının teşvik edilmesi; bunlar için ödüller verilmesi, yarışmalar tertip edilmesi,

8 — Güzel sanatlar zevkini aşılıyacak röprodüksiyonlar, plâklar ve neşriyatın yapılmasına çalışılması.

Konu VII — Halk Eğitiminde Araçlar ve Tesisler

Teklifler:

A — Film ve Diapozitifler:

1 — Öğretici Filmler Merkezinin ve teşkilâtının en kısa bir zamanda kanunî hüviyetini iktisap etmesi ve yılda yüzer adet olmak üzere on yılda bin adet gezici ekip teşkili ve bu ekiplerin lüzumlu araç ve gereçlerinin sağlanması ile halk eğitimi alanında daha müessir ve faydalı hale getirilmesi,

2 — Sinemaların her seansında kısa öğretici filmlerin gösterilmesi,

3 — Sinemalarda belli aralıklarla öğretici ve eğitici film seanslarının düzenlenmesi,

4 — Film ithalâtçılarının yabancı film kurumlarından satın aldıkları filmler meyanında verilen ve halen depolarında istif edilmiş bulunan kısa, eğitici filmlerin halk eğitimi alanında faydalanılmak üzere kendilerinden alınması veya sinema seansları uzatılarak bunların da gösterilmelerinin sağlanması,

5 — Halen yürürlükte olan film sansür kanun ve yönetmeliğinin günün icaplarına göre değiştirilmesi.

B — Radyo:

1 — Ucuz halk tipi radyoların memlekette yapımının ve piyasaya bol miktarda sürülmesinin sağlanması,

2 — Köy için pilli radyoların sağlanması,

3 — Geniş halk kitlesine hitabeden eğitici ve öğretici radyo yayınlarında dilin sade ve anlaşılır şekilde olması,

4 — Mevcut radyo istasyonlarından halk eğitimi alanında daha geniş şekilde faydalanmak üzere zaman ayrılması ve işbirliğinin yapılması,

5 — Bir eğitim radyo istasyonunun kurulması,

6 — Eğitici plâk ve bandların hazırlanması,

C — Televizyon:

Televizyonun memleketimizde gerçekleştirilerek bu araçtan halk eğitimi alanında da faydalanılması.

Ç — Karagöz:

Halk eğitiminde karagöz faaliyetinden faydalanmak üzere, karagözcü yetiştirilmesi ve lüzumlu âletlerin standardize edilerek çoğaltılması ve yaygınlaştırılması,

D — Gezici tiyatro,müze, bando, sergi ve kukladan faydalanılması ve bunlar için gerekli ekiplerin teşkili,

E — Halk eğitimi ile ilgili kitap, broşür, dergi, levha ve diğer yayınlardan faydalanılması ve bu araçların sağlanması.

F — Halk eğitimi merkezi tesislerinde olduğu gibi, her derecedeki okul ve dernek binalarından ve bunların vasıtalarından halk eğitimi faaliyetlerinde fayadalanılması.

Konu VIII — Eleman Yetiştirme

Teklifler:

1 — Bir Halk Eğitimi Enstitüsü açılması,

2 — Halk eğitiminde genel meslek ve iş, endüstri, ekonomik hizmetler, halk sağlığı, eğlence ve spor, toplum kalkınması uzmanlarının, halk eğitimcilerinin, yersel önder ve öncülerin ve gönüllülerin yetiştirilmesi maksadiyle çeşitli seviye ve cinste kurs ve seminerlerin açılması,

3 — Ayrıca, valiler, kaymakamlar, bucak müdürleri, din elemanları ve halk eğitimi ile ilgili daire, dernek ve teşekkül elemanları için de çeşitli kurs ve seminerlerin açılması,

4 — Öğretmen okullarında müstakil halk eğitimi derslerinin verilmesi ve bilhassa deneme projelerinin uygulanması, meslekî ve teknik öğretim okullarında bu alanda çalışacaklar için gerekli metot ve tekniklerin kazandırılması,

5 — Halk eğitimi alanında yabancı memleketlere eleman gönderilmesi ve bu memleketlerden eleman getirilmesi.

Konu IX — Kanun ve Yönetmelikler

Halk eğitimi çalışmalarının düzenlenmesi için gerekli görülen kanun tasarısı ve yönetmelikler hazırlanmıştır.

Konu X — Halk Eğitimi ile ilgili genel mahiyetteki diğer teklifler

1 — Halk eğitimi ile ilgili özel öğretim kurumlarının ticari kurumlar telâkki olunmaması,

2 — Özel öğretim kurumlarını işleyişlerini takip ve kontrol hususunda Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü ile Özel Okullar Genel Müdürlüğünün müşterek tedbirler alması,

3 — Mahallî iklim ve çalışma şartlarına ve inşaat malzesi imkânlarına uygun sıhhi köy evleri plânlarının hazırlanması,

4 — Halk Sağlığı Akademisi ve Sağlık Eğitimi Enstitüsünün kurulması,

5 — Sağlık bakımından menfi olan göreneklere bağlı tedavi usulleri ile mücadele edilmesi,

6 — Gezici halk eğitimi sergilerinin düzenlenmesi ve sağlık müzelerinin kurulması,

7 — Eski eserler ve folklore ait gezici müzelerin kurulması ve bu alanda yayınların yapılması,

8 — Köy ihtiyar heyetlerinin ve belediyelerin eğitici hizmetlerinin artırılması ve teşvik edilmesi,

9 — Kur'an ve ezanın türkçeleştirilmesi,

10 — Halk için lüzumlu ve faydalı dinî ve ahlâki yayınların yapılması,

11 — Mevcut dinî yayınların islah edilmesi, kuran kurslarının sıkı kontrol altına alınması,

12 — Turistik mahallerde barınma yerlerinin kurulması, halkın buralara rağbet gösterebilmesi için gereken kolaylıkların gösterilmesi ve eğitiminin yapılması,

13 — Basın ahlâk yasası yolu ile örnek olayların okuyuculara geniş ölçüde duyurulması ve teşvik edilmesi,

14 — Bölge sanat ve kültür merkezlerinin açılması,

15 — Güzel sanatlar alanında köy topluluklarına kadar götürülebilecek sergilerin ve galerilerin açılması,

16 — Çevre ve memlekete hizmet etmiş büyüklerin mahallerinde büst veya heykellerinin yaptırılmasının teşviki, bu değerlerin tanıtılması ve heykel zevkinin aşılanması,

17 — Memleket albümlerinin hazırlanması,

18 — Kısa süreli kooperatif okullarının ve kooperatif kurslarının açılması ve kooperatif kitaplıklarının kurulması,

19 — Film ve projeksiyon kursları açmak suretiyle bu alanda eleman yetiştirilmesi,

20 — Mevcut öğretici film ve gezici kitaplık servisleri birleştirilmek suretiyle eleman ve vasıtalardan müştereken faydalanılması; zaman, enerji ve malzeme israfına meydan verilmemesi,

21 — Gezici köy kurslarının çalıştıkları çevrelere daha faydalı olabilmeleri için yetiştirdikleri öğrencilerine bir dükkân veya atelye açabilmeleri için gerekli araç ve gereçlerin sağlanması,

22 — Gezici köy kurslarında on yıl başarı ile çalışanların sabit hizmetlere alınmaları,

23 — Her köyde bir veya iki teknik elemanı yetiştirmek ve bu çalışmaları daha ucuza maledebilmek için bölge kurslarının açılması veya enstitülerde bu elemanların yetiştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması,

24 — Memleketin ve halkın özelliklerine göre kültür bölgelerinin kurulması ve bu bölgelerde birer sanat temsilcisinin, bunların emrinde ses alma, pikap gibi araçların bulundurulması,

25 — Bütün Devlet örgütlerine, özel kurum ve derneklere ait genel bir Halk Eğitimi Kanununun çıkarılması,

26 — İthal edilen halk eğitimi araç ve gereçlerinin gümrük resimle-

F. 20

rinden muaf tutulması,

27 — Halk eğitimi alanında yayınlanan kitapların kolaylıkla dağıtım ve satışı için hür teşebbüs esasına dayanan ve P.T.T. mensuplarını da işe ortak eden geniş bir "Halk Eğitimi Yayınları Dağıtım Örgütü"nün kurulması.

Konu XI — Öncelikle ele alınması gereken işler

1 — Doğu ve Güney-Doğu illerinin ön plâna alınması,

2 — Eleman yetiştirilmesi ve halkın teşkilâtlandırılması,

3 — Teknoloji merkezlerinin ihtiyaç ve imkânlara göre kurulması,

4 — Ümmilikle mücadelenin biran önce gerçekleştirilmesi,

5 — Tarım ve sağlık hizmetlerinin halkın ihtiyaçlarını karşılıyabilecek ölçüde genişletilmesi, geliştirilmesi ve teşkilâtlandırılması,

6 — Halk Eğitimi Kanununun biran önce çıkarılması.

Not: Esas raporun hazırlanışında, muhtelif konulara ait yetkili elemanlar tarafından verilen ve anahatları ile ilgili konulara kısmen alınan ek raporlar Halk Eğitimi Komisyon Raporunun sonuna eklenmiştir.

Bu bölümde Şûra'nın Halk Eğitimi Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen Rapor

6 Şubat 1962 salı günü saat 15.00 de Erkek Teknik Öğretmen Okulunda toplanan Komisyonumuz, Halk Eğitimi Genel Müdür Vekili Şevket Gedikoğlu'nun oturumu açması ile çalışmalarına başlamıştır.

İlk olarak Başkanlık Divanı seçimi yapılmış:
Başkanlığa Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay,
Başkan Vekilliğine Şevket Gedikoğlu,
Raportörlüklere Rıza Bulut, Zekâi Bayer seçilmişlerdir.

Komisyonumuz gündem olarak "VII. Millî Eğitim Şûrası'nın İncelemesine Sunulan Başlıca Konular" adlı Koordinasyon Kurulu raporunun 100 - 108. sayfalarındaki halk eğitimi konularını sıra ile ve madde madde incelemiştir.

Dört gün devam eden Komisyon çalışmalarında halk eğitiminin: Halk ve Devlet güçleri arasında kuvvetli bir işbirliği yapmak, halkımızı okuryazar hale getirmek, mesleğe yöneltmek ve ilerlemelerini sağlamak ve onlara gerekli temel bilgileri kazandırmak, Atatürk devrimlerini ve demokratik yaşayış düzenini benimsetmek ve kökleştirmek, millî birlik ve dayanışmayı kuvvetlendirmek, yurttaşlarımızın dünya ölçüsünde hızla gelişen bilimsel ve teknik gelişmelere intibaklarını kolaylaştırmak, rasyonel çalışma esaslarını kavratmak ve milletçe kalkınmamıza yardım etmek hususundaki yapıcı ve olumlu rolü ve hizmeti Komisyon üyeleri tarafından belirtilmiş ve halk eğitimi çalışmalarının plânlanmasını ve koordinasyonunu sağlıyacak bir teşkilâtın lüzum ve önemi etrafında değerli görüş ve kanaatler ileri sürülmüştür.

Komisyonumuzun yukarıda belirtilen konular üzerindeki müzakere ve çalışmaları sonunda saptadığı aşağıdaki karar, teklif ve dileklerin Şûra Genel Kurulu'na sunulması uygun görülmüştür.

Konu I — Halk Eğitiminin tanımı ve amaçları (Bakınız sayfa 297).

Halk Eğitiminin tanımı: Aynen kabul edilmiştir.

Halk Eğitiminin başlıca amaçları

A — Millî, kültürel ve toplumsal amaçlar (1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14. maddeler).

B — Meslekî ve ekonomik amaçlar (4, 5, 6, 11, 15.) maddeler olmak üzere iki grupta toplanması uygun görülmüştür.

Amaçların 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14 ve 15. maddeleri aynen kabul edilmiştir.

1. maddenin sonuna "ve yetiştirmek", 10. maddenin başındaki "dil" kelimesinden sonra "ilke" kelimesi eklenmiştir.

Konu II — Halk Eğitiminin Konuları (Bakınız sayfa 298).

A — **Okuma-yazma, temel ve genel bilgi eğitimi:**

2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12 ve 13. maddeler aynen kabul edilmiştir.

1. maddenin sonuna "ve geliştirilmesi", 5. maddenin başındaki (Türkçeyi) kelimesinden sonra "bilinmiyen ve", 11. maddenin birinci satırındaki "üzere" kelimesinden sonra "Türkçe", 14. maddenin "öğretmen" kelimesinden sonra "öğretim araçları" sözlerinin eklenmesi ve "B" bölümündeki 13. maddenin 15. madde olarak "A" bölümüne alınması uygun görülmüştür.

B — **İşe hazırlama ve iş içinde geliştirme eğitimi** (94):

1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. maddeler aynen kabul edilmiştir.

2. maddenin sonundaki "çalışmalarının yapılması" sözlerinin "çalışmalarında işbirliği yapılması" olarak değiştirilmesi ve 11. maddenin "C" bölümünün 23. maddesi olarak aynen aktarılması uygun görülmüştür.

C — **Toplum Eğitimi:**

1 - 22. maddeler aynen kabul edilmiştir.

Konu III — Halk Eğitiminde işbirliği, işbölümü ve çalışma plânları (Bakınız sayfa 301).

III. konunun başlığının "Halk Eğitimi Çalışmalarında İşbölümü ve İşbirliği",

1. maddenin son kısmındaki "çalışmalarının plânlanmasına yardım edilmesi" deyiminin "çalışmalarında işbirliği yapılması",

2. maddenin "Millî Eğitim Bakanlığının ilgili daireleri ve halk eğitimi

---

(94) 11. Maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 369 dadır. (Önerge No. 111).

ile uğraşan diğer bakanlıklar, dernekler, kurum ve örgütler tarafından yapılacak çalışmaların halk eğitimi komitesi raporunun 13-18. sayfalarındaki, örnek olarak gösterilen işbölümüne göre düzenlenmesi,

4. maddenin (a) bendindeki "önce Bakanlığımız" sözlerinin "önce Millî Eğitim Bakanlığı", şeklinde değiştirilmesi,

3. maddenin kaldırılması uygun görülmüş ve 4. maddenin (b), (c), (d), (e) bendleri aynen kabul edilmiştir.

Konu IV — Halk Eğitimi Merkezleri (95) (Bakınız sayfa 301).

IV. ve V. konuların "halk eğitimi merkezleri ve halk eğitimi odaları" olarak birleştirilmesi ve halk eğitimi odalarına ait teklifin 3. madde olarak alınması uygun görülmüş, bu suretle 1., 2. ve 3. maddeler aynen kabul edilmiştir (96).

Konu VI — Halk Eğitimi Yayınları (97) (Bakınız sayfa 302).

1., 2., 4., 5. ve 8. maddeler aynen kabul edilmiştir.

6. maddenin birinci satırındaki (formalık) kelimesinden sonra "en az" kelimesinin; 7. maddenin ikinci satırındaki (destanı) kelimesinden sonra "dinî, kültürel ve meslekî alanlarda" sözleri, 3. maddeye halk sözünden önce "Millî Eğitim Bakanlığı" eklenmiştir.

VI. konunun (E) bendi aynen VI. konunun 9. maddesi olarak aktarılmış ve 10. madde olarak "Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü diğer bakanlıkların halk yayınlarında da rehberlik yapar" maddesi eklenmiştir.

Konu VII — Halk Eğitiminde araç ve tesisler (Bakınız sayfa 302).

A — **Filmler ve diapozitifler:**

"A bölümü" başlığı kaldırılarak "filmler" olarak değiştirildi.

Bu bölümün 1 - 5. maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Ayrıca "memleketimizde öğretici ve eğitici filmlerin azlığı gözönüne alınarak 35 mm. lik filmlerin çevrilmesinin ve sinemalarda gösterilmesinin mecburiyet haline getirilmesi, hususî teşebbüs tarafından yerli öğre-

---

(95) Bu konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 369 dadır. (Önerge N. 111).

(96) 2. maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 369 dadır. (Önerge No. 111).

(97) Bu konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 369 dadır. (Önerge No. 112)

tici ve eğitici filmlerin çevrilmesine önem verilmesi" 6. madde olarak eklenmesi ve 5. madde ile 6. maddenin yerlerinin değiştirilmesi uygun görülmüştür.

B — **Radyo:**

Halk eğitimi ve topyekûn eğitim ve kültürel gelişmelerde önemli hizmetleri bulunan radyo yayınlarının daha verimli olması, bilhassa müzik yayınlarında batı müziğine daha çok yer verilmesi, eğitim konuları üzerinde de önemle durulması, memleketimizin muhtelif köşelerinde kurulmakta olduğu anlaşılan eğitim radyolarının kısa zamanda hizmete geçirilmesinin sağlanması üzerinde Komisyonumuz önemle durmuş ve bu konuya ait Koordinasyon Kurulu Raporunda teklif olunan (6) madde aynen kabul edilmiştir (98).

Konunun müzakeresi sırasında ileri sürülen dilek ve teklifler "genel mahiyetteki teklifler" kısmına alınmıştır.

C — **Televizyon:**

Aynen kabul edilmiştir.

Ç — **Karagöz:** bölümü "Diğer Araçlar ve Tesisler" başlığı olarak değiştirilmiştir.

D ve F bendleri numaralanarak bu bölümün 1., 2. ve 3. maddeler haline getirilmiş ve bunlardan 1. ve 3. maddeler aynen kabul edilmiş ve 2. maddenin "bando" kelimesinden sonra "orkestra" kelimesinin eklenmesi uygun görülmüştür.

Konu VIII — Eleman yetiştirme (Bakınız sayfa 303).

3., 4. ve 5. maddeler aynen kabul edilmiş; 1. madde "yetiştirme ve araştırma ile uğraşmak üzere bilimsel özerkliği olan bir Yüksek Halk Eğitimi Enstitüsü kurulması", 2. maddenin "halk eğitiminde genel, iş ve endüstri, ekonomik hizmetler, halk sağlığı, eğlence ve spor alanlarında çalışanların ve halk eğitimcilerinin, yersel gönüllü önder ve öncülerin yetiştirilmesi maksadı ile, çeşitli seviye ve cinste kurs ve seminerlerin açılması" şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

KONU IX — Kanun ve Yönetmelikler (Bakınız sayfa 304).

Halk Eğitimi Komitesi raporuna ekli olan Halk Eğitimi Kanunu Ta-

(98) 6. maddeye eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 369 dadır. (Önerge No. 113).

sarısı yerine, yeni gelişmeler dikkate alınarak Bakanlıkça hazırlanan en son kanun tasarısının incelenmesi Komisyonumuzca uygun görülmüş ve madde madde incelenen bu tasarının son şekli ile kanunla ilgili teklifler ilişikte sunulmuştur.

Konu ile ilgili yönetmeliklerin, tasarının kanunlaşmasından sonra ele alınması gerektiğinden bunların Komisyonumuzda incelenmesine lüzum görülmemiştir.

Konu X — Halk Eğitimi ile ilgili genel mahiyetteki diğer teklifler (Bakınız sayfa 304).

,Bu konuda ileri sürülen ve 27 maddeden ibaret olan teklifler Komisyonumuzca okunmuş, müzakere edilmeksizin aynen Şûra Genel Kurulu'na sunulması uygun görülmüştür.

Bunlara aşağıdaki yeni teklif ve dilekler de eklenmiştir.

28 — Resmî ve özel işyerlerine girecek işçilerden okur-yazarlık belgesinin istenmesi,

29 — Mektupla öğretim sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması,

30 — Eğitim radyolarının çalışmalarını düzenlemek ve daha verimli hale getirmek ve Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı ile işbirliğini sağlamak amacı ile Millî Eğitim Bakanlığında bir büronun kurulması,

31 — Radyo yayınlarında Kıbrıs Türk toplumunun gelişmesine matuf konulara yer verilmesi,

32 — Okuma-yazma, temel ve genel bilgi eğitimine, halk eğitimi merkezlerinin ve halk eğitimi odalarının açılmasına, halk eğitimi yayınlarına ve eleman yetiştirilmesine ait Halk Eğitimi Komitesi raporunun 36 - 41. sayfalarındaki plânların saptadığı muhteva ve esasların ve aynı raporun 10. sayfasındaki "Halk Eğitiminin İlkeleri" başlığındaki 22 maddenin halk eğitimi alanında yapılacak çalışmalarda dikkate alınması ve gerçekleştirilmesine çalışılması,

33 — Okur-yazarlığın geliştirilmesine, genel ve meslekî bilgilerin arttırılmasına, halkımızın kültür seviyesinin yükselmesine yardımcı ve müessir hizmet görecek olan "halk kitaplıkları"nın kurulması, bu kitaplıklarla halk eğitimi merkezlerinin işbirliği yapmaları ve müşterek programların düzenlenmesi, modern mânalı "halk kitaplıkları" kuruluncaya kadar "genel kitaplıklar"dan faydalanma yolları üzerinde durulması.

Konu XI — Öncelikle ele alınması gereken işler (99).

Bu konudaki 6 madde halinde tespit olunan görüş ve teklifler ve bilhassa Halk Eğitimi Kanununun daha fazla geciktirilmeden bir an önce çıkarılması lüzumu Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir. Ancak, 5. maddenin sonuna "nın desteklenmesi" eklenmiştir.

Komisyonumuz tarafından düzenlenen bu rapor VII. Millî Eğitim Şûrası Genel Kurulu'na saygı ile sunulur. (100), (101).

Başkan	Başkan Vekili
Ord. Prof. Dr. F. Kerim Gökay	**Şevket Gedikoğlu**
Raportör	Raportör
Zekâi Beyer	**Rıza Bulut**

(99) Bu konuya eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 370 dedir. (Önerge No. 114, 115).

(100) Rapora eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 370-371 dedir. (Önerge No. 116, 117, 118, 119, 120).

(101) Rapora temenni olarak eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa No. 371-372 dedir. (Önerge No. 121, 122, 123, 124).

ALTINCI KOMİSYON

YÖNETİM ÖRGÜTÜ

Bu başlık altında Bakanlıkça Şûra'ya sunulan konular:

Plânlama Kurulu Yönetim Örgütü Komisyonu, Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütü ve görevleri hakkında bir kanun tasarısı teklifi hazırlamakla görevlendirilmişti. Komisyon bu konu üzerinde uzun zaman çalışmış ve Yönetim Örgütü Komisyonu Raporu adı ile yayınlanan kanun tasarısı teklifini hazırlamıştır. Tasarı üzerinde Koordinasyon Grupunda bazı görüşmeler yapılmış ve neticede tasarının, tartışılmadan, Şûra'ya sunulması uygun görülmüştür. Tasarının hazırlanmasında gözönünde bulundurulan esaslar ile ilgili olarak Yönetim Örgütü Komisyonu Başkanlığınca hazırlanan bir not aşağıya aynen çıkarılmıştır.

Diğer taraftan Yönetim Örgütü konusunda Cumhuriyet Senatosu Üyesi Mehmet Özgüneş tarafından da bir teklif hazırlanmıştır. Bu teklifin de bastırılarak bilgi için Şûra'ya arzı kararlaştırılmıştır.

Yönetim Örgütü Kanun Tasarısının Hazırlanmasında Gözönünde Bulundurulan Esaslar

Millî Eğitim Bakanlığının hizmetleri ve bunlarla ilgili taşra örgütü çok genişlemiş olup ileriki yıllarda daha da genişliyeceği şüphesizdir. Bu sebepten bugünkü Yönetim Örgütünün bir bütün halinde yeniden ele alınması önemle gerekmektedir. Bilhassa Millî Eğitim Bakanlığı merkez örgütü, mesleğin en seçkin unsurlarını sinesinde toplamalı, her basamaktan eğitim müesseselerimize, hizmetlerin görülmesinde etkin bir şekilde rehberlik yapabilmelidir. Bunun için de merkez örgütüne getirilecek meslek adamlarının vasıflarının ve seçilme yollarının şahsî takdirlerden kurtarılarak objektif kanunî esaslara bağlanması da gerekmektedir. Bundan başka merkez örgütünde eksikliği şiddetle duyulan işbirliğini sağlamak ve millî eğitim faaliyetlerini bir bütün halinde ele almak ve yürütmek maksadiyle bu örgütte lüzumlu organların kurulması veya günün ihtiyaçlarına

göre ayarlanmaları, çalışma yollarının da bu anlayışa göre düzenlenmeleri lâzımdır. Bakanlıktaki çalışmalar ilimin, bilhassa eğitim ilimlerinin ve uygulama alanlarından gelecek deneme sonuçlarının bugününden daha geniş ve sistematik bir şekilde Bakanlık icraatına hâkim olmasını sağlıyacak şekilde yeniden organize edilmeli, gerekli olan yerlerde Daireler, Danışma Kurulları, Yardımcı Araştırma Merkezleri ile takviye edilmelidir. Bu amacı sağlıyacak çeşitli organların ilgili Dairelerin bünyeleri içinde almasının ve bugüne kadar Millî Eğitim Bakanlığı görevleri dışında kalmış önemli kültür hizmetlerinin de Bakanlığın faaliyet alanı içine alınması gözönünde tutulmuştur.

"Maarif hizmetlerinde aslolan öğretmenliktir" prensibi Bakanlığın eşiğine kadar uygulanmış, Bakanlık Yönetim Örgütü bu prensibin dışında bırakılmıştır. Bu prensibin Bakanlık merkezindeki hizmet mevkilerine ve Millî Eğitim Müdürlüklerine de teşmili birçok müşkülleri ortadan kaldıracak ve liyakatlı unsurların bu mevkilere getirilmesini çok kolaylaştıracaktır.

Merkez örgütünün, Yönetim Örgütü Komisyonu tarafından hazırlanan kanun tasarısı teklifinde konularının özellikleri bakımından ayrılıklar gösteren, fakat eğitim gayeleri bakımından birbirini tamamlıyan bir bütün halinde, üç grup etrafında toplanması ve grupların yeter derecede yetkiye ve çalışma serbestliğine sahip kılınmaları esas tutulmuştur.

Bu düşüncelerin ışığı altında hazırlanmış olan "Millî Eğitim Bakanlığı Yönetim Örgütü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun"un gereken formaliteler tamamlanmak suretiyle derhal yürürlüğe konulması temeniye değer bulunmaktadır. 27-V-1961 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 105. maddesinin 2. fıkrasına göre Bakanın yetki ve sorumluluk sınırlarının da ya bu kanunla tâyin ve tespitinin veya bunun ayrı bir kanun konusu olarak ele alınması hususunun lüzum ve faydası da, üzerinde durulmaya değer görülmüştür.

Yukarıda belirtilen esaslar dairesinde hazırlanmış olan tasarının ana çizgileri şunlardır:

A — Müsteşarlıklar:

Yeni projede merkez örgütünün aşağıdaki üç ana bölümde toplanması hizmetin yapımına uygun görülmüştür.

1 — Genel Öğretim Müsteşarlığı,
2 — Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı,
3 — Kültür İşleri Müsteşarlığı.

Her bölümün başında bir Müsteşar ve bu üç Müsteşar arasında koordinasyonu temin etmek üzere bütün örgütün başında bir Başmüsteşar bulunacaktır. Muhtelif Genel Müdürlüklerle öteki daireler ilgilerine göre yukarıda sözü geçen bu üç bölümden birine bağlanmıştır. Yalnız ortaklaşa hizmetler gören Zatişleri, Muhasebe, Dış Kültür Münasebetleri, Beden Eğitimi ve Sağlık İşleri Genel Müdürlükleri ile Hukuk Müşavirliği gibi kuruluşlar her üç Müsteşarlığın işleri ile aynı zamanda Başmüsteşara bağlı olarak meşgul olacaklardır. Ayrıca aynı şekilde her üç bölümün işleriyle meşgul olmak üzere bir "Yapı İşleri Etüd ve Plânlama Dairesi"nin de faaliyete geçirilmesi gözönünde tutulmuştur.

Türkiyemizin bugün karşı karşıya bulunduğu en önemli problem cahilliği, yer yer göze batan yoksulluğu ortadan kaldırmaktır. Bu hususta en önemli vazife Millî Eğitim Bakanlığının Halk Eğitim Teşkilâtına düşmektedir. Bu alanda yapılacak işler çok taraflı olmakla beraber, en önemli olanları şunlardır:

1 — Yurttaşlık eğitimi: ümmiliği tasfiyeden başlıyarak yurttaşı uyanık, vazifelerini şuurlu bir şekilde yapabilecek bir seviyeye çıkarmak, bu seviyeyi besliyerek korumak,

2 — Her alanda üretimi arttırmak ve kalitesini yükseltmek: bunun için de Tarım ve Sanayi Teşkilâtı ile de işbirliği yapmak suretiyle pratik yollarla mesleklere, sanatlara, yeni meslekî intibaklara hazırlamak, yeni teknikleri halk içinde yaymak, boş zamanları değerlendirmek suretiyle en geniş bir şekilde meslekî ve teknik öğretim faaliyetlerine girişmek.

Halen Bakanlıkta gezici ve sabit kursları, iş ve akşam okulları ile Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı geniş bir faaliyet içerisinde bu gayeye en elverişli destek ve kaynak olabilecek durumdadır. Nitekim bu kursların bir kısmında, meselâ gezici köy kursları ile iş okullarında Meslekî ve Teknik Öğretim, yurttaşlık eğitimi ile birlikte yürütülmekte ve başarılı sonuçlar alınmaktadır. Bu eğitim alanı için gerekli her türlü tesisler, araçlar ve imkânlar Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlı eğitim kuruluşlarında bulunduğundan Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü bu Müsteşarlığa bağlanmıştır.

Bugün fiilen mevcut olan iki Müsteşarlığa bir üçüncüsünün ilâvesi bilhassa şu zaruretlerden doğmaktadır. Bakanlığın her iki daldaki eğitim faaliyetleri, önemle meşgul olmak zorunda bulunduğu okul ve öğretmen problemleri, bütün iyi niyetlere rağmen daima zaman ve imkân faktörlerini kendi lehlerine eritmekte, Bakanlığın Millî Eğitim alanında geliştirmekle ödevli bulunduğu Müzeler, Kütüphaneler, Güzel Sanatlar, Yayın

faaliyetleri gibi halkın eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve millî kültür hazinelerinin korunup değerlendirilmesi ile görevli çeşitli eğitim kuruluşlarını bizzarur ikinci plânda ve mahdut imkânlarla başbaşa bırakmaktadır. Bu durumu biran önce önlemek ve hizmetlerle ihtiyaçlar arasında bu bakımdan da bir denge kurmak lüzumu bir üçüncü Müsteşarlığın Millî Eğitim merkez kuruluşu içinde bulunmasını zaruri kılmaktadır. Bilhassa Devlet müze ve kütüphaneciliği yanında yer alması çok gecikmiş olan millî arşivin de kısa zamanda teşkilâtlandırılarak Millî EğitimBakanlığının kontrol ve idaresi altına girmesinin ve bir eğitim işi olan beden eğitimi hizmetlerinin de tabiî mercii olan Millî Eğitim Bakanlığına rasyonel bir anlayışla bağlanmasının hükümet bünyesi içinde böyle yetkili ve sorumlu üst bir merciin bulunmasını gerektirdiği de şüphesizdir.

B — Millî Eğitim Yüksek Kurulu:

Millî Eğitim Bakanlığı örgütünün en önemli uzuvlarından biri olan bugünkü Talim ve Terbiye Dairesinin kuruluşunda esaslı bir reform yapılmıştır. Adı da "Millî Eğitim Yüksek Kurulu" olarak değiştirilen bu Dairede yapılması düşünülenler başlıca şunlardır:

1 — Millî Eğitim Yüksek Kurulu Başmüsteşarlığa bağlı olmak ve bütünlüğünü muhafaza etmekle beraber yukarda sözü geçen üç müsteşarlığın her biri ile doğrudan doğruya çalışma münasebetleri kurabilecektir. Her müsteşarlığın Millî Eğitim Yüksek Kurulunun kendisi ile ilgili kısmı veya kısımları ile başka bir merciden geçmeden organik şekilde irtibatlı bulunması sağlanmıştır.

2 — Millî Eğitim Yüksek Kurulu her biri 3-5 üyeden ibaret bölümlere ayrılmıştır. Her bölüm belirli bir hizmetin sorumluluğunu taşımakta ve bu hizmetle ilgili konuların Türkiye'de ve yabancı memleketlerdeki gelişmelerini takip ile görevli bulunmaktadır. Bu bölümler şunlardır: (bu bölümlerin bazıları birleştirilebilir.)

a) Eğitimin ilkeleri ve koordinasyon bölümü,

b) İlk eğitim bölümü (okul öncesi ve ilkokul sonrasını da içine alan mecburi öğrenim çağına dahil çocuklar),

c) Orta ve meslekî eğitim bölümü (genel, meslekî ve teknik eğitim olmak üzere iki kısımdan teşekkül eder ve özel olarak 12-18 yaşlar arasındaki öğrencilerin eğitimi ile görevlidir.) Gereğine göre bu kısımlar ayrı ayrı veya birlikte çalışırlar,

ç) Öğretmen yetiştirme bölümü,

d) Kültür işleri bölümü (güzel sanatlar, eski eserler ve müzeler, kütüphaneler, arşiv ve yayın işleri),

e) Yaygın eğitim bölümü (beden eğitimi, halk eğitimi, millî kültürümüzü koruma ve geliştirme, öğrencilerin okul dışı eğitimi, spor, gençlik hareketleri ve turizm),

f) Ölçme ve değerlendirme bölümü,

g) Sağlık eğitimi, özel eğitim ve rehberlik hizmetleri bölümü,

h) Dış kültür münasebetleri ve yüksek eğitim bölümü.

Millî Eğitim Yüksek Kurulunun üye sayısı toplamı 20 - 25 olacak ve üyeler kendi aralarında ve iki yıllık süreler için bir başkan ve bir başkan vekili seçeceklerdir. Ayrıca kurulda yeteri kadar yardımcı üye, raportör ve mütercim ile uzmanlar bulunacaktır.

3 — Millî Eğitim Yüksek Kurulunun vazife, yetki ve sorumluluğu kanunda açık olarak tespit edilmiştir. Üyelere üniversite profesörlerininkine benzer bir statü tanınmış ve kendilerine gereken meslekî garantiler verilmiştir. Ayrıca Kurulun a) Eğitim araştırmaları ve değerlendirme bürosu, b) Teknik öğretim etüt ve araştırma bürosu, c) Pedagoji dokümantasyonu merkezi, d) Okul kitapları inceleme, hazırlama bürosu gibi özel, teknik kuruluşlar da eklenmiştir.

C — Teftiş Kurulu:

Teftiş Kurulu, Başmüsteşarlığa bağlı olmakla birlikte tıpkı Millî Eğitim Yüksek Kurulu gibi, üç Müsteşarlıkla organik şekilde irtibatlı bir duruma getirilmiştir. Bölgelerde devamlı olarak vazife görecek gruplar yerine ihtisas konularına göre iş bölümü yapan ve belli bir süre için muayyen bir bölgenin eğitim işlerinin bütünü ile geliştirilmesinden ve kontrolünden sorumlu tutulan ekipler halinde çalışma esası kabul edilmiştir.

Ç — Millî Eğitim Kurultayı:

Bugünkü haliyle Millî Eğitim Şûrası memnuniyet verici bir şekilde işlememektedir. Şûra üyelerinin her sefer değişmesi ve toplantıların fazla aralıklı olması yüzünden devamlılık sağlanamamakta, her toplantının birkaç güne sıkıştırılması mecburiyeti verimli bir çalışma imkânını ortadan kaldırmaktadır. Bu sebeplerden Millî Eğitim Şûrası, "Millî Eğitim Kurultayı" adiyle aşağıdaki esaslara göre yeniden teşkilâtlandırılmıştır:

1 — 80 - 120 üyesi bulunacak olan Kurultay Başmüsteşar, Müsteşarlar, Millî Eğitim Yüksek Kurulu üyeleri, Genel Müdürler ve Bakanlık Mü-

fettişleri, Üniversite ve Yüksek Okullar mümessilleri, muhtelif öğretim basamaklarında çalışan görevliler arasından seçilecek kimseler ve meslek teşekküllerinin temsilcileri ile sayısı onu geçmiyecek eğitim uzmanları ve eğitimle ilgili Devlet dairelerinin temsilcilerinden teşekkül etmektedir.

Kurultayda Bakanlık merkez örgütüne mensup kimselerin sayısının bütün üyelerin sayısının üçte birini geçmemesine dikkat olunmuştur. Seçimle tâyin edilen üyeler de üç yıllık bir süre için seçileceklerdir.

2 — Millî Eğitim Bakanlığı ile ilgili bütün kanun, nizamname, yönetmelik tasarıları, müfredat programları, eğitim ve öğretimle ilgili genel kararlar Millî Eğitim Kurultayının incelemesine sunulacaktır.

3 — Kurultay yılda bir defa toplanacak ve lüzumu halinde daha fazla toplantıya da çağırılabilecektir. Kurultay toplu bulunmadığı zamanlar üyeleri devamlı tebliğlerle çalışmalardan ve alınan kararların sonuçlarından haberdar edilmeleri sağlanacak ve aynı zamanda yazışma yolu ile belli konularda düşünce ve teklifleri de istenebilecektir.

4 — Millî Eğitim Kurultayı Yönetim ve yazı işleri Millî Eğitim Yüksek Kurulu üyeleri arasından Bakanlıkça tâyin edilecek daimî bir Genel Sekreter tarafından idare edilen bir Kurultay Daimî Bürosunca yürütülecektir. Bu Büro Millî Eğitim Yüksek Kuruluna bağlı bulunacaktır.

D — Millî Eğitim Müdürlükleri:

İllerdeki Millî Eğitim müdürlükleri gerek kuruluşları, gerek görev ve yetkileri bakımından bugünün ihtiyaçlarını kapsıyamıyan bir durumdadır. Bunu düzeltmek ve merkez örgütü ve Bakanlık hizmetleri ile ahenkli bir cihaz haline getirmek için bu kuruluşların da bünye ve görevlerini ıslah edici hükümler tesbit olunmuş ve başlıca şu esaslar gözönünde tutulmuştur:

1 — Millî Eğitim Müdürleri, üniversite ve yüksek okullarla bazı özel kuruluşlar hariç olmak üzere, kendi bölgeleri içindeki bütün millî eğitim işlerinin ve kurumlarının yetkili yönetim ve denetleme mercii haline getirilmişlerdir.

2 — Millî Eğitim Müdürlerinin maiyetlerinde ikiden az olmamak üzere ilin ihtiyacına göre lüzumu kadar yardımcı ve teknik uzman ile ilin millî eğitim işlerini plânlamak, düzenlemek, yürütmek, verimlerini artırmak ve okullarla Bakanlık merkez örgütü arasında lüzumsuz yazışmaları önlemek ve mahallî problemleri mevcut mevzuat hükümleri çerçeve-

sinde halletmeğe çalışmak hususlarında yardımcı olmak üzere bir "Millî Eğitim İnceleme ve Danışma Kurulu" bulunacaktır.

E — Kültür Müşavirlikleri:

Dış Kültür Münasebetlerinin en geniş bir ölçüde arttığı, Birleşmiş Milletler ve UNESCO gibi hükümetlerarası veya milletlerarası topluluklar içinde memleketimizin kültürel hayat bakımından taşımakta olduğu işbirliği sorumluluğu Millî Eğitim örgütümüzün memleket dışı ile de yetkili cihazlanma ile temaslarını kurup devam ettirmesini zaruri bulundurmaktadır. Bilhassa eğitim hayatları ve müesseseleri gelişmiş memleketlerdeki faaliyetlerden ve deneylerden muntazaman ve müşahedeye dayanan şekilde bilgi edinmek ve memleketimizi ilgilendiren problemleri mahallinde incelemek, bilgi ve görgülerini artırmak maksadiyle yabancı memleketlere gönderilen öğretmen ve öğrencilerin yetişmelerini devamlı ve sistemli bir şekilde sağlamak için dış memleketlerde bugüne kadar öğrenci müfettişlikleri yoluyla yürütülen işlerin düzenlenmesi zarureti "Kültür Müşavirlikleri" ihdası ve bunların görev ve yetkileri ile sorumluluklarının da hazırlanan kanun tasarısı ile tesbitini gerektirmiş bulunmaktadır.

Bu bölümde Şûra'nın Yönetim Örgütü Komisyonu tarafından hazırlanan ve bazı değişikliklerle birlikte Genel Kurulca kabul edilen rapor

Millî Eğitim Şûrası'nın Yönetim Örgütü Komisyonu 6 Şubat 1962 Salı günü saat 15.00 de ilk toplantısını yapmıştır. Toplantıyı, Millî Eğitim Bakanlığı adına sayın Faik Reşit Unat açmış ve bundan sonra Başkanlık Divanının seçimine geçilmiştir. Başkanlığa Ord. Prof. Enver Ziya Karal, Asbaşkanlığa Prof. Seha L. Meray, Raportörlüklere de Selâhattin Ortaç ile Reşat Özalp seçilmişlerdir. Yönetim Örgütü Komisyonu çalışmalarını 12 Şubat 1962 Pazartesi günü saat 16.00 da tamamlamıştır.

Şûra Örgüt Komisyonun çalışmaları ile ilgili olarak, Şûra belgeleri arasında, "VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular" başlıklı belgeden başka iki belge vardır: (1) Plânlama Kurulu Yönetim Örgütü Komisyonu tarafından bir kanun tasarısı halinde hazırlanan ve Koordinasyon Grupunca, tartışılmadan, Şûra'ya sunulan rapor; (2) Cumhuriyet Senatosu üyesi sayın Mehmet Özgüneş tarafından hazırlanarak, Koordinasyon Grupunca, Şûra'da örgüt konusunun görüşülmesi sırasında faydalanılmak üzere gönderilen "Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilâtı üzerinde bir inceleme".

Komisyonumuz, millî eğitimin çeşitli konuları üzerinde, Şûra'nın diğer komisyonlarında da görüşmeler cereyan ettiğini dikkate alarak bu konularda kararlara varılmadan örgüt bakımından teferruatlı bir çalışma yapılmasını uygun görmemiştir. Bu yüzden, ileride hazırlanacak bir kanun tasarısında gözönünde tutulması gereken ana ilkeler ve kurallar üzerinde durmayı ve bunların tesbiti ile yetinilmesini kararlaştırmıştır. Görüşmeler sırasında, Komisyon, kendisine verilmiş belgelerden de yararlanmıştır.

Komisyonumuz, Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünün tesbitinden önce, işbölümüne imkân verecek, koordinasyonu sağlıyacak, lüzumsuz havaleciliği önliyecek, ihtisas gücünü israf ettirmiyecek ve en verimli şekilde kullanılmasına imkân verecek, denetlemeyi ve ön plânlamayı başaracak bir düzenleme yapılmasını bir ilke olarak kabul etmiştir. Komisyo-

numuzun kanaatınca, Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilâtında Umum Müdürlüklerden her biri, kendi bünyesi içinde, personel idaresi, teftiş, eğitim, lojistik gibi konuların hepsi ile uğraşmakta, başlı başına birer ihtisas konusu olan bu görevler teşkilât içinde bir birleştirmeden yoksun bulunmaktadır. Bu görüşle Komisyonumuz, Yönetim Örgütünün düzenlenmesinde, öğretim ve eğitim derecelerini değil, görevlerin niteliğini ve hizmet kategorilerini esas almıştır.

Bu esaslara dayanarak Komisyonumuz, inceleme sırasına göre, (1) Personel; (2) Teftiş; (3) Lojistik; (4) Eğitim ve Kültür İşleri; (5) Dış Münasebetler konularında birleştirme yapılması gerekip gerekmediğini görüşmüş ve kararlara varmıştır. Komisyonumuz ayrıca (6) Talim ve Terbiye Kurulu ile (7) Taşra Teşkilâtı ve (8) Alt Örgütler hakkında da prensip kararları almıştır.

I. Personel İşleri:

Komisyonumuz, Millî Eğitim Bakanlığı içinde bütün personel hizmetlerinin bir tek dairede toplanmasına karar vermiştir. Bu suretle, şimdiki teşkilât içinde, çalışmalarının ve zamanlarının önemli bir kısmını tâyin, terfi ve nakil gibi işlere sarfeden eğitim daireleri, kendilerini eğitim işlerine verebilme imkânına kavuşacaklardır.

Personel dairesinden beklenecek hizmetler de, bugün anlaşıldığı şekildeki zatişleri hizmetlerinden farklı olacaktır. Özellikle, dairelerin görev ve ihtiyaçlarına uygun nitelikte ve sayıda personelin, iş tahlili ve sınıflandırma sonuçlarına dayanılarak görevlendirilmesi, personel ihtiyacı plânlarının hazırlanması, moral ve sosyal hizmetlerin teşkilâtlandırılıp sağlanması da bu dairenin başlıca görevleri arasında olacaktır.

Tamamiyle bir ihtisas hizmeti olan personel işlerinin teşkilât içinde bir elde, personel dairesinde toplanması, Komisyonun kanaatınca zaruridir.

II. Teftiş İşleri (Bakınız sayfa 317).

Komisyonumuz, genel olarak "Teftiş" terimi ile belirtilen görevi, rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetleme, soruşturma ve sonuçları değerlendirme hizmetlerini kapsayan bir kavram olarak anlamaktadır. Teftiş hizmetlerinin Yönetim Örgütü içinde bir dairede toplanması, hizmetin en verimli şekilde yerine getirilmesi bakımından zarurî görülmektedir. Bu görüşle Komisyonumuz, teftiş hizmetlerinin Yönetim Örgütü içinde bir tek dairede birleştirilmesi kararına varmıştır.

Teftişin yönetim Örgütü içinde bir dairede birleştirilmesi, işlemlerin ve çalışmaların, konulara göre ihtisas elemanları tarafından yapılmasına da engel olmıyacaktır. Kültür işlerinde teftişin, bu alanda yetişmiş ihtisas elemanları tarafından yapılmasını Komisyonumuz ayrıca temenni etmektedir (102).

III. Lojistik İşleri:

Komisyonumuz, Millî Eğitim Bakanlığı Yönetim Örgütü içinde, genel olarak, millî eğitim hizmetlerinin her türlü maddî desteğini teşkil edecek bir lojistik görevinin ihdasını zaruri görmektedir. Böyle bir fonksiyonun ihdası diğer dairelerin çeşitli lojistik hizmetlerini, tedahüllere meydan vermiyecek, israftan uzak şekilde ve standartlaştırılmış usullerle yerine getirecektir. Diğer taraftan lojistik işleri bir ihtisas konusu olduğu için, bu hizmetlerin her dairede ayrı ayrı daire bünyesi içinde ele alınmasından doğan usul ve standart değişiklikleri, ihtisas gücünün ve tahsisatın israfı da önlenmiş olacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde bir lojistik dairesinin kurulmasını kararlaştırmakla beraber, Komisyonumuz bu dairenin, genişliğine ve derinliğine alt kademelerinin, hacim ve teknik nitelik bakımından düzenlenmesinin, bu alanın uzmanlarınca yapılmasını gerekli görmektedir.

IV. Eğitim ve Kültür İşleri (103):

Komisyonumuz, eğitimin bir bütün olarak gözönünde tutulması gerektiğini, teşkilâtlanmanın da üst kademede idarî bütünlüğü sağlıyacak şekilde yapılmasını, alt, kademelerde ayrımlara gidilmesini kararlaştırmıştır. Bu görüşle, örgüt içinde, iki muavini olacak bir Müsteşar'a bağlı üç dairenin olması kabul edilmiştir: (1) Genel Eğitim Dairesi; (2) Meslekî ve Teknik Eğitim Dairesi; (3) Kültür İşleri Dairesi.

Eğitim hizmetlerinin memleket ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılıyabilecek tarzda düzenliyebilmek için, memleket şartlarına göre ihtiyaç alanlarına gerekli elemanların yetiştirilmesi, böyle bir yetiştirme için lüzumlu plânların yapılması, eğitim metot ve programlarının değerlendirilmesi, eğitimin uygulanmasında verimsiz alanlara veya verimsiz şekilde yatı-

(102) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 373 dedir. (Önerge No. 125).

(103) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa No. 373 - 375 dedir.)(Önerge No. 126, 127, 128, 129).

rım yapılmasının ve her bakımdan israfın önlenmesi, eğitimin örgüt içinde de bir bütün olarak ele alınmasını zaruri kılmaktadır.

Bugün memleketimizde, büyük öğrenci kesafetinin, Meslekî ve Teknik Eğitim alanı ile karşılaştırıldığı takdirde, genel eğitim alanında olduğu görülmektedir. Oysa memleketimizde en fazla ihtiyacı duyulan ve kalkınma hızımızla orantılı olarak daha da fazla ihtiyaç duyulacak olan, elemanların Meslekî ve Teknik Eğitim alanında yetişmesidir. Bu gözlem, Meslekî ve Teknik Eğitim alanında da, genel eğitim alanındaki öğrenci kesafetini plânlı bir şekilde ve sarsıntı yaratmadan denkleştirme zaruretini de ortaya çıkarmaktadır. Bu da eğitimi bir tüm olarak görmeyi ve öyle ele almayı gerektirmektedir.

Eğitim dairelerinin işlemesinde, bu daireler arasında koordinasyon zarureti de, genel eğitim dairesi ile meslekî ve teknik eğitim dairesini idarî bakımından bir başa bağlamayı icabettirmektedir. Bu koordinasyonu, Bakanlığın daha ziyade politik başı olan Bakandan beklemek yerine, bu işi meslekten yetişmiş tecrübeli bir eğitimcinin en verimli bir şekilde yapacağını kabul etmek gerekir. Koordinasyonu da sağlıyacak bir tek Müsteşar, daireler arasında çatışmaları, dairelerce çelişir kararlar alınmasını, vakit, eleman ve para israfını da büyük ölçüde önliyecektir.

Eğitimin bir idarî başa bağlı olması, örgüt bakımından alt kademelerin, konuların niteliği ve hacmine göre düzenlenmesine engel teşkil etmiyecektir. Komisyonumuzca, üzerinde durulması gerekli çok önemli bir nokta da, çeşitli dairelerin ve alt kademelerin verili bir şekilde görevlerini yerine getirebilmeleri için, sorumlulukla birlikte gerekli yetkilere de sahip olmaları, prensipler üst kademelerce kabul edildikten sonra, faaliyetlerini yürütme imkânını bulmalarıdır.

Böyle bir teşkilâtlanma içinde, eğitim dairelerinden personel tâyini, terfii, nakli ve lojistik hizmetleri alınarak bu hizmetlerin ilgili ve yetkili dairelere verilmesiyle, eğitim daireleri gerçek eğitim hizmetleri üzerinde zamanlarını ve gayretlerini toplama ve kullanma imkânına tamamiyle kavuşacaklardır. Eğitim Daireleri, böylece, okulların gelişme imkânları; müfredat programlarının uygulanması, geliştirilmesi ve değiştirilmesi öğretmen ve öğrenci veriminin değerlendirilmesi ve bu değerlendirilmiye dayanan tedbirlerin hazırlanması; kitap ve ders araçlarının geliştirilmesi, bu uygulamanın denetlenmesi ve değerlendirilmesi; okullarda sosyal hizmetlerin düzenlenmesi ve geliştirilmesi; sağlık ve disiplin işleri üzerinde araştırma ve değerlendirme yapılması, gerekli tedbirlerin hazırlanması ve uygulanması; yabancı memleketlerdeki benzer okulların incelenmesi;

bütün bu incelemelere dayanan ön plânların hazırlanması, kısa gerçek eğitim görevleri ile uğraşabileceklerdir.

V. Dış Münasebetler İşleri (Bakınız sayfa 319).

Komisyonumuz, bütün kültürel dış münasebetler faaliyetinin Millî Eğitim Bakanlığı örgütü içinde bir dairede birleştirilmesini kararlaştırmıştır. Kültürel dış işlerimizi, Dışişleri Bakanlığı ile olduğu kadar, ilgili diğer dairelerle de temas ve işbirliği içinde plânlıyacak ve yürütecek olan bu dairenin, aynı zamanda, yabancı memleketlere gönderilecek öğrenciler konusunu da, Yüksek Öğretim Umum Müdürlüğünden kendi üzerine alması kararına varılmıştır.

VI. Talim ve Terbiye Kurulu (Bakınız sayfa 316).

Talim ve Terbiye Kurulunun yeni bir kuruluşda olmasını uygun gören Komisyonumuz, bu kurula, Bakanlığın bütün daire başkanları ile nitelikleri ileride tesbit edilecek uzmanların da katılarak kurulun genişletilmesini kararlaştırmıştır. Böylece yeni bir bünyesi olacak Talim ve Terbiye Kurulunun görevleri arasında, millî eğitim hizmetlerinin plânlanması ve istikametlendirilmesi de bulunacaktır (104).

VII. Taşra Teşkilâtı ile İlgili Prensip Kararları (105) (Bakınız sayfa 318).

Komisyonumuz, Millî Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilâtı ile ilgili olarak iki prensip kararı almıştır.

1) Taşra teşkilâtının düzenlenmesinde merkez teşkilâtı için kabul edilen esaslara uyulmalıdır.

2) İller İdaresi Kanununun Millî Eğitim hizmetlerini güçleştiren hükümleri islâh edilmelidir.

VIII. Alt Örgütler (Beden Terbiyesi ve İzcilik İşleri): (106), (107).

Komisyonumuz, Yönetim Örgütünde bulunmasını kararlaştırdığı dairelerin alt kademelerinin düzenlenmesine, raporun başında açıklanan sebeplerle girişmemiş, bu çalışmanın Şûra'dan sonra, Eğitim ve Âmme İda-

---

(104) Bubölümü ilgilendiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa 376 dadır. (Önerge No. 130).

(105) Bu bölümü ilgilendiren ve Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa No. 377 dedir. (Önerge No. 131, 132).

(106) Bu bölüme eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 377 dedir. (Önerge No. 133).

(107) Bu bölümün sonuna eklenmesi Genel Kurulca kabul edilen teklif sayfa No. 378 dedir. (Önerge No. 134).

resi Uzmanlarından kurulması gerekli görülen bir çalışma grupu tarafından ele alınmasını uygun bulmuştur. Bu yüzden üyeler tarafından alt kademelerle ilgili olarak verilmiş önergeler, (Beden Terbiyesi ve İzcilik İşleri hariç), görüşülmeden Şûra Daimi Bürosu Genel Sekreterliğine sunulmuştur.

Beden Terbiyesi ve İzcilik İşleri konusunda Komisyonumuz şu kararı almıştır: Öğretim çağında bulunan çocuk ve gençlerimizin okullardaki beden terbiyesi ve izcilik işlerinin düzenlenmesi, yürütülmesi için Millî Eğitim Bakanlığında bir alt örgüt olarak Beden Terbiyesi ve İzcilik İşlerinin yer alması kabul edilmiştir (108).

(108) Bu rapora alınması Genel Kurulca kabul edilen teklifler sayfa No. 378 ve 379 dadır. (Önerge No. 135, 136).

326

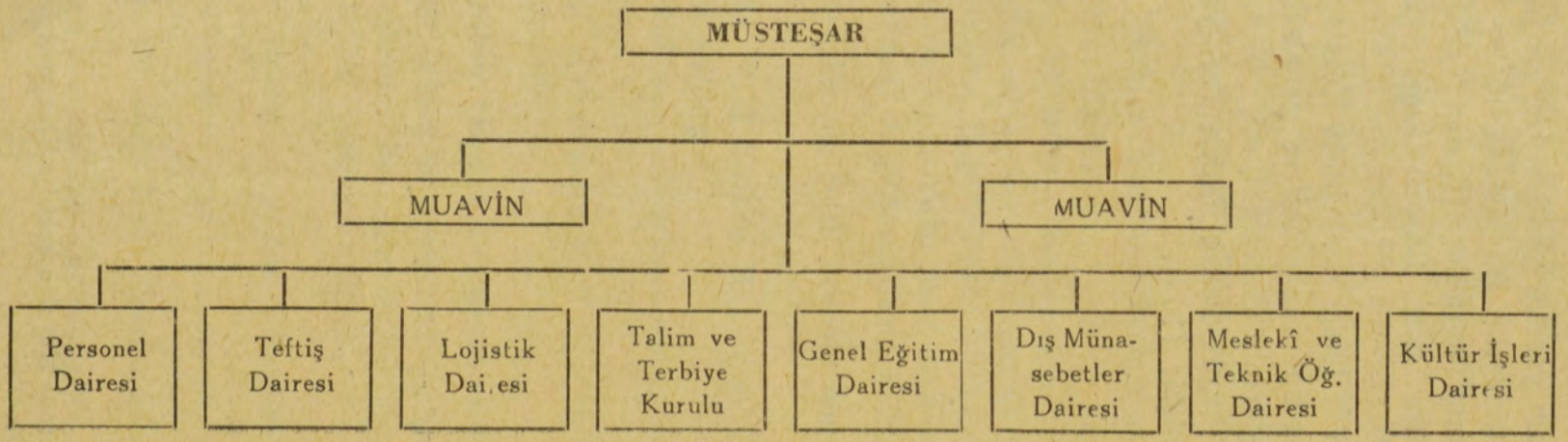
MÜSTEŞAR
MUAVİN
MUAVİN
Personel Dairesi
Teftiş Dairesi
Lojistik Dai.esi
Talim ve Terbiye Kurulu
Genel Eğitim Dairesi
Dış Münasebetler Dairesi
Meslekî ve Teknik Öğ. Dairesi
Kültür İşleri Dairesi

MUHALEFET ŞERHLERİ

Yönetim Örgütü Komisyonu Başkanlığına

Komisyonca, Millî Eğitim Teşkilâtının üst kademesinde idarî bütünlüğü sağlamak maksadiyle bütün işlerin bir müsteşarlık emrinde bulundurulması yoluna gidilmesi ekseriyetle kararlaştırılmıştır.

Halbuki:

1 — 1927 den 1941 yılına kadar geçen 14 yılda görülen çeşitli aksaklıkları gidermek ve Meslekî ve Teknik Öğretim Okullarının gelişmesini sağlamak, bu okulların çeşitli işlerini salâhiyetle ve süratle yürütmek için Bakanlıkta ikinci bir müsteşarlık ihdas edilmiştir.

2 — 1941 yılında mevcut 83 okulun işlerini yürütmek için Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuş, aradan geçen 21 yıl içinde meslek okullarının sayısı % 595, öğrenci miktarı da % 812 artmıştır. Buna rağmen 1951 ve 1960 yıllarında hizmetlerin ifası bakımından esaslı bir inceleme yapılmadan Müsteşarlığın kaldırılması cihetine gidilmiştir.

3 — Eğitim Millî Komisyonunun raporunu inceliyen Komitede ise, bambaşka bir görüşle birisi Başmüsteşarlık olmak üzere Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığının yanında iki Müsteşarlık daha ihdas edilmesi kararlaştırılmıştır.

4 — Örgüt Komisyonunda ise, 1927 yılına avdet edilerek Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlı müesseselerin diğer kurumlarla bir elden idare edilmesi yoluna gidilmiştir.

5 — Son 35 yıl içinde idarî organ üzerinde yapılan değişiklikler şahısların ve komisyonların çeşitli yönlerden görüşlerine göre yapılmıştır.

6 — Meslekî ve Teknik Öğretim Okullarının sayılarının artırılması ve gençlerin bu müesseselere yöneltilmesi memleketimizin kalkınması bakımından zaruridir.

7 — Bu okulların yanında sayıları 900 e yükselen ve 20 000 vatandaşın faydalandığı köy kursları da bulunmaktadır. Halk Eğitiminin de Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı teşkilâtında bulundurulması bu müessesenin işlerini daha da artıracaktır.

Bu bakımdan Komisyondan ekseriyetle karar altına alınmış bulunan örgüte paralel müstakil bir Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı teşkilâtının devam etmesini arz ve teklif ederim.

Reşat Özalp

Yönetim Örgütü Komisyonu Başkanlığına

1 — Yönetim örgütü komisyon raporu hakikati aksettirmekten çok uzaktır.

2 — Bu rapor, senelerdenberi Teknik Öğretimi yıkmak için uğraşan geri ve kıskanç bir zihniyetin mahsulüdür.

3 — Komisyonlarda meseleler lâyıkı veçhile asla tavazzuh etmemiştir. Komisyon çalışmaları, maalesef, maksatlı idare edilmiştir.

4 — Bir kısım komisyon âzası riyaseti her an tesir altında bırakmıştır. Muayyen bir tezi tutanlara uzun uzun söz verilmiş, mukabil tezi tutanların sözleri kesilmiş ve sorularının cevapları verilmemiştir.

5 — Yönetim örgütü raporunun koordinasyon komitesinden tartışılmadan ve bir karara varılmadan Şûraya havale edilmiş olması, mevzuun önemini ifade eder. Halbuki, Örgüt Komisyonu bu meseleyi bir parmak meselesi görecek kadar hafif tutmuştur.

6 — Örgüt Kanununu hazırlıyan Komisyonla, Koordinasyon Komitesinin raporları hiçbir suretle gözönünde tutulmamıştır. Bu raporların esas kabul edilerek konuşmaların bu mihver etrafında cereyan etmesi lâzımdı kanaatindeyim.

7 — Verilen birçok takrirler riyaset tarafından okutulmamıştır. Binaenaleyh, meseleyi bu kadar küçümseyen bir örgüt komisyonunun Şûra Umumi Heyetine sunduğu rapor muhteviyatına ve bu raporda yapılan tekliflerin hepsine muhalifim.

Görüşüm odur ki, Meslekî ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı ile Genel Eğitim Müsteşarlıklarının ayrı ayrı faaliyet göstermeleri memleket menfaatleri icabıdır.

Tek Müsteşarlık sistemine ve dolayısiyle komisyon kararına şiddetle muhalefet ettiğimi arzederim.

Raporu bu görüş altında imzalıyorum.

12-2-1962
Akif Tuncel

Yönetim Örgütü Komisyonu Başkanlığına

Yüksek Örgüt Komisyonunuzda her ne kadar müsteşarlar konusu adet olarak mütalâa edilmek suretiyle yüksek reyinize arzedilmiş ise de, konu-

nun dayandığı aktüel değerin yeni bir görüşün ışığı altında incelenmesine kesin bir tarzda ihtiyaç bulunduğu kanaatını taşımaktayım.

Teknik Öğretim dâvası bugün artık geri kalmış milletler için de hayati bir problem olduğu yüksek malûmunuzdur. Bugün milletimizin teknik cihazlanmasında kaderini değiştirebilmek hedef ve prensibi üzerinde vazifelendirilmiş bulunan Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı bugüne kadar plânlama metodu içinde projelere bağladığı çalışmalarının henüz son safhasına intikal etmeden hattâ neticeleri alınmadan yeni bir sisteme gidilmekle fonksiyonun sarsılacağı kanaatını halisane ifade etmek zorundayım.

Bu itibarla teknik bir seferberlik mahiyetinde telâkki edilmek şartı ile yüksek heyetinizin başlanan bu muazzam işlere hizmet olacağı mülâhazası ile kuruluşun devamını arz ve teklif ederim.

Ruhi Turfan

Yönetim Örgütü Komisyonu Başkanlığına

Yönetim Örgütü Komisyonunun raporu ile tesbit edilen genel prensiplere göre teşkilâtlanmanın gerçekçi bir görüş ve anlayışa dayandığı hususunda hiçbir tereddüt duymuyoruz. Ancak hizmetlerin başlıca üç dalını teşkil eden dairelerin (Genel Eğitim, Meslekî ve Teknik Eğitim, Kültür İşleri) başlarında "Başkan" unvanı ile görev ve sorumluluk alacak olanlar âmme işleri sektöründe gelenekleşmiş itibar ve yetki telâkkisine göre, kendilerinden beklenen hizmeti gereken yetki ve sorumlulukla yapmıyacaklar ve Bakan ile aralarında mutavassıt bir makamın yetki kısan bir tazyikini daima hissedecekler ve kendi teşkilâtları üzerinde ve Devlet teşkilâtı içinde perestişleri günden güne zayıflıyacaktır. Bu itibarla Bakanlıkta bu üç dalın başında behemahal birer müsteşar bulunmasını, diğer kolların da aynı payeyi haiz ve "Genel Sekreter" unvanlı bir yüksek memurun idare ve yönetimi altında toplanmasını lüzumlu görüyoruz. Koordinasyonun bu dört yüksek memurun elbirliği ve anlayış genişliğiyle daima gerçekleşebileceğine inanıyoruz.

Millî Talim ve Terbiye Kurulu, Bakanlık bünyesi içinde idare bakımından özgür ve üyeleri teminatlı, aynı zamanda kuruluşu diğer dairelerle bağlantı ve kadrosu üniversitede, öğretim üyeleri ve diğer uzmanlarla icabına göre takviyeli devamlı bir "Millî Eğitim Yüksek Kurulu" halinde doğrudan doğruya Bakana bağlı olmak ve genişletilmek suretiyle reorganize edilmelidir.

Komisyon raporunu bu ihtirazî kayıtlarla imzalıyoruz.

Faik Reşit Unat **İlhan Özdil**

Sayın Başkanlığa

Örgüt Komisyonun görüşmeleri sırasında tanzim edilen rapor metnî üzerinde muhalefet şerhi vermiş olan üyelerin adları tam olarak raporun basılı nüshasında görülmemiştir. Aşağıda adları yazılan üyelerin de muhalefet şerhi vermiş olduklarını saygı ile arzederim.

Komisyon Başkanı
E. Z. Karal

Kâmil Su
Orhan Mersinli
Selâhattin Tansel

Yönetim Örgütü Komisyonu Başkanlığına

Komisyonunuz raporunda aşağıdaki hususlara ait muhalefet şerhimin kayıt ve tesbit edilmesini arz ve rica ederim:

1 — Bakanlık idarî teşkilâtı bir müsteşara bağlanmış bulunmaktadır. Diğer taraftan raporda aynen (...memleketimizde en fazla ihtiyaç duyulan ve kalkınma hızımızla orantılı olarak daha fazla ihtiyaç duyulacak olan, elemanların meslekî ve teknik eğitim alanında yetişmesidir.) denmektedir. Böyle mübrem ve âcil ihtiyaçlar ekseriya seferberlik şeklinde bir çalışma ve onun gerektirdiği bir kuruluşla gereği şekilde karşılanabilir. Böyle bir kuruluşun muvaffak olabilmesi için baştaki âmirin politik karar makam ile yani Bakanla doğrudan doğruya temas edebilmesi lâzımdır. Seferberlik hedefine vasıl oluncaya kadar bu kuruluşun bu şekilde muhafazası gerekir. Bu sebeple âcil teknik eleman ihtiyacını karşılamak için işin bir seferberlik şeklinde ele alınması bu işin başında olan âmirin, müsteşar v. s. gibi unvanlar üzerinde çok hassasiyet gösterilmeden, tam salâhiyetle Bakanla temas edebilecek, kendisiyle mevzuları doğrudan doğruya halledebilecek durumda olması ve bu halin seferberlik hedefine vâsıl oluncaya kadar 5 - 10 veya 15 sene devam etmesi zaruridir. Aksi takdirde hem normal sevki idare, hem de seferberlik mahiyetinde olan işlerin aynı idari âmir altında toplanması idare icaplarına uygun düşmez.

Bu sebeplerin ışığı altında, bugünkü zaruretlerimiz karşısında Bakanlık idaresinin bir müsteşarlık altında toplanmasını faideli görmemekteyim.

2 — (Teftiş İşleri) başlığı altında, rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetleme, soruşturma ve sonuçları değerlendirme hizmetlerini kapsayan işlerin Yönetim Örgütü içinde bir Dairede toplanması teklif edilmektedir. Halbuki bu hizmetten Yönetim Örgütünde iş bölümü esasına göre ihdas edilmiş bölümlerin (ilk öğretim, orta öğretim v. s.) asli vazifeleri meyanındadır. Bu suretle merkez teşkilâtına mensup mesul elemanlar zaman zaman taşraya çıkarak eğitim mensuplariyle devamlı temas ve irtibatı temin ederek bu temaslardan alacakları intiba ve bilgilerle hizmetin daha iyi yapılmasını temin edecek tedbirleri yürürlüğe koyarlar. Aksi takdirde esas itibariyle gayri mesul durumda olan müfettişlerin verecekleri raporla ve tekliflerle mesul durumda olan idare âmir ve mensuplarının hareket etmeleri beklenemez. Teftiş mekanizması adından da belli olacağı veçhile sadece idari ve mali tahkikatle meşgul olur. Bu mekanizmaya başka hizmetler izafe etmekle o hizmetlerin yapılması mümkün olamaz. Hattâ bu müfettişlerin meslek dışından idari eleman olması belki tercih edilebilir.

Yukarıda zikrettiğim sebeplerle (Teftiş Heyetinin) sadece teftiş ve tahkik işleriyle meşgul olmasını, rehberlik, denetleme v. s. hizmetlerin kumanda (line) hattındaki âmirler tarafından yürütülmesini idare prensibine daha uygun görmekteyim ve böyle olmıyan şekle muhalefetimi arzetmekteyim.

Orhan Mersinli

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VII. Millî Eğitim Şûrası Genel Kurulunca Kabul Edilen Önergeler

VII. Millî Eğitim Şûrası Millî Eğitimin Temel İlkeleri Komisyonu Raporu İle İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul edilen Önergeler

Önerge No: 1

BAŞKANLIĞA

"Millî Eğitimin Temel İlkeleri" tâbirinin "Türk Millî Eğitiminin Amaçları" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Osman Ülkümen

Önerge No: 2

BAŞKANLIĞA

Temel İlkelerin "Toplumsal Yönden" başlığı altındaki ilkeler kısmına aşağıdaki ilkenin eklenmesini teklif ve arzederim.

— Tanrıya yakarışlarını ana diliyle deyimlendirmeyi amaç bilir.

Mustafa Cura

Önerge No: 3

BAŞKANLIĞA

"Millî Eğitimin Temel İlkeleri Komisyonu Raporu"nun "Toplumsal yönden" bölümünün (c) maddesinin "Türk devrimlerine bağlıdır." cümlesi yerine "Atatürk devrimlerine bağlıdır." cümlesinin konmasını saygıyla arz ve teklif ederim.

Mehmet Ateşoğlu

Önerge No: 4

BAŞKANLIĞA

"Kişisel Yönden" incelenen konunun ilk maddesine "Türklük ilkelerini bilir, benimser ve korur" deyiminin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Hüseyin Kalaba

Önerge No: 5

BAŞKANLIĞA

II. Bölümde "Kişisel Yönden" ilkelerde (e) fıkrasının "Büyüklere saygı, küçüklere sevgi geleneğimize özdenlikle bağlı olarak insanları sever sayar" şeklinde düzeltilmesini arz ve teklif ediyorum.

Sadiye Akay

Önerge No: 6

BAŞKANLIĞA

Temel İlkeler Raporunun III. bölümünün 7. maddesine şu temenni eklenmelidir: "Türkçe kuran tek metin halinde hazırlanarak yurdun her tarafına ucuz bir bedelle dağıtılmak suretiyle yayılmalıdır."

Mehmet Emiralioğlu

Önerge No: 7

BAŞKANLIĞA

Raporda "Metot" noksandır kanaatindeyim.

Bunun için her çeşit eğitim kurumuna esas olmak ve muhakkak uygulanmak kaydiyle temel ilkelerden sonra büyük Ata'nın "Talim ve tedriste usul; malûmatı, insan için bir süs bir vasıtai tahakküm veya medeni bir zevkten ziyade hayat için kabili istifade bir cihaz haline getirmektir." direktifinin konmasını arz ve teklif ederim.

Hürrem Arman

Önerge No: 8

BAŞKANLIĞA

İslâm din müessesesinin Türk milletinin sosyal tekâmül, terakki ve feyzine hizmet edecek bir müessese haline getirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması ilkesinin eklenmesi kanaatindeyim.

İrfan Alıcıoğlu

Önerge No: 9

BAŞKANLIĞA

Eğitim ve öğretim işleri ile yalnız Millî Eğitim Bakanlığı meşgul değildir. Diğer Bakanlıklar da okul işleri ile meşguldür. İlkeler arasına Koordine çalışması ilkesini de koymak faydalı, hattâ zaruri olur kanaatındayım.

İrfan Alıcıoğlu

VII. Millî Eğitim Şûrası Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu Raporu ile ilgili olarak Genel Kurul Başkanlığına verilen ve Genel Kurulda oylanmak suretiyle kabul edilen önergeler

Önerge No: 10

BAŞKANLIĞA

1923 Cenevre, 1948 Çocuk Esirgeme Kurumları Birliği, 1959 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Beyannemelerinin ışığı altında Türk çocuğunun hakları bakımından aşağıdaki maddelerin memleket efkârı umumiyesine sunulması için Genel Kurulun oylamasına arzını teklif ve rica ederiz:

1 — İyi bakım, iyi yetiştirilme ve çocuğa uygun bir eğitim, her yerde ilgi, sevgi ve yardım görme her Türk çocuğunun hakkıdır.

Resmî, özel her kurum, her yetişkin yurttaş bu çocuk hakkını tanımak, elindeki imkânlarla onu gerçekleştirmek yükümündedir.

Sıkıntı içinde bulunan çocuğun kurtarılması en başta gelir.

2 — 16 yaşından önce hiçbir çocuk resmî öğreniminden alıkonularak özel işlerde çalıştırılamaz, hiçbir suretle istismar edilemez.

3 — Her ana baba kendi çocuğunun iyi bakımı gibi, bilgili, becerikli ve iyi ahlâklı yetiştirilmesini, 7-16 yaşları arasında ilk öğrenime ve — orta dereceli öğrenime devam etmiyorsa — teknik ve tarımsal bilgi ve beceri kazandıran işliklere, derslere, ve kurslara devamla çalışıp olgunlaşmasını, zamanın değerlendirmesini sağlamakla yükümlüdür.

Ana babanın yetmediği hallerde bu ödev çocuğun birinci derecede yakın akrabasına ve ilgili Devlet kurumlarına düşer.

4 — İlk öğrenimden sonra orta dereceli okullara veya meslek okullarına, işliklere, sanatlara devam edemiyen çocuklar için teknik veya tarımsal bilgi ve beceri veren işliklerin pratik derslerin ve kursların açılması, gerekli eşya, araç ve gereçlerin zamanında sağlanması ve çocukların bunlardan yeteri kadar faydalanmalarının temini idare âmirlerinin, Belediye Başkanlarının, muhtarların ve Millî Eğitim idarelerinin ödevidir.

5 — Arızalı ve intibaksız çocukların tedavileri, sıkıntı içindeki çocukların kurtarılmaları, bunların durumlarına uygun bir meslek için, ken-

di hayatlarını kazanacak derecede, başarılı ve kudretli yetiştirilmeleri ve durumlarına uygun işlere yerleştirilmeleri ana baba ile beraber Devletin bu amaçta kurulmuş kurumlarının ödevidir. Bu kurumlar tezelden artırılmalıdır.

Üstün kabiliyetli çocuklar Devletçe ve ailelerinin de yardımı ile en geniş yetişme vasıta ve imkânlarına kavuşturulurlar.

6 — Mevzuatımızda bulunan çocukla ve onun korunması ile ilgili kanunlar ve maddeler, ilgili daire, kurum ve makamlarca tezelden önemle uygulanmalı ve izlenmelidir.

VII. Millî Eğitim Şûrası Üyeleri
M. Rauf İnan, Osman Ülkümen,
Kâzım Eke ve Arkadaşları

Önerge No: 11

BAŞKANLIĞA

Aşağıdaki teklifleri arzederim:

1 — Küçük kasaba ve kazalarda yatılı, pansiyonlu ortaokullar açılmalıdır.

2 — Açılmış olanlardan durumu uygun olanlar da pansiyonlu ve yatılı hale getirilmelidir.

Mustafa Şanlı

Önerge No: 12

BAŞKANLIĞA

Ortaokul tarifinde beşinci satırda: "bilgi ve beceriklerle ehliyetli" sözünden sonra "muhakeme ve müşahede yeteneğine sahip" sözünün eklenmesini teklif ederim.

Sadiye Akay

Önerge No: 13

BAŞKANLIĞA

Çok hedefli lise öğretim sistemine, imkânların sağlıyabildiği bir tempo ile geçilmelidir.

Vakkas Aykurt

Önerge No: 14

BAŞKANLIĞA

Üniversiteye giriş imtihanlarına lise dengi meslek ve teknik liseleri-

ni bitirenlerin de, lise mezunları gibi girmelerinin sağlanmasını arz ve teklif ederim.

Orhan Çaplı

Önerge No: 15

BAŞKANLIĞA

Sayfa 5 teki Konu VII. in, Koordinasyon Heyetince teklif edildiği gibi, aşağıdaki şekilde değiştirilmesinin Yüksek Kurulca oylanmasını teklif ederim.

Konu VII — Orta öğretimin ücretli oluşu ilkesi kabul edilmemiştir.

Cevat Dursunoğlu

Önerge No: 16

BAŞKANLIĞA

Orta öğretimde öğrencilerin masraflara iştirak ettirilmesi hükmünün kaldırılmasının ve bunun yerine "Millî Eğitim Vergisi" adiyle bir vergi konulmasının temenni olarak kabul buyurulmasının karar altına alınmasını arz ve teklif ederim.

Prof. Enver Ziya Karal

Önerge No: 17

BAŞKANLIĞA

Okulların bugün kendilerine yapılan bağışların sağladığı imkânlardan gereği gibi faydalanamadıkları, malî mevzuat ve formalitelerin bu işi engellediği malûmdur. Orta öğretimi meccanileştirmek yolundaki ileri adımdan şu veya bu mülâhaza ile geri dönmek de demokratik anlayışımıza ve tutumumuza aykırıdır. Bu itibarla bağış konusunun bir düzene bağlanıp teşvik görmesi için ilişik formülü bir temenni olarak Şûra'nın yüksek tensibine saygılarımızla arzederiz:

İlhan Özdil Halil Vedat Fıratlı Faik Reşit Unat

Okullar, öğrenci velileri ve hayır sahipleri tarafından kendilerine yapılan ayni ve nakdî bağışları kabul ve bunun Millî Eğitim ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken yapılacak bir yönetmelik hükümleri dairesinde, bütçe yılı kaydına bağlı olmaksızın okulun ders ve lâboratuvar gereçlerine, öğretim ve eğitim tesislerine sarf ve tahsis etmeğe yetkilidirler.

Bu paralardan hiçbir suretle ücret veya gündelik olarak öğretmen ve idarecilerle müstahdemlere bir ödeme yapılamaz.

Önerge No: 18

BAŞKANLIĞA

Genel ve Mesleöî Öğretim Komisyonu Raporunun IX. konusuna aşağıdaki değişikliğin yapılmasını arz ve teklif ederim:

Sanat Enstitüleri ile diğer orta dereceli okullarda geniş şekilde yatılı sisteme gidilmeli ve bu sisteme köy ilkokulunu bitirmiş öğrencilerin belli bir oranda alınmaları sağlanmalıdır.

Dursun Kut

Önerge No: 19

BAŞKANLIĞA

Raporun 6. sayfasında Konu V Olgunlaşma Enstitüsü ve 7. sayfasında konu VI Hazır Giyim Atelyelerinin Komisyon tavsiyelerine ilâveten özel sektörle de sıkı işbirliği aramalarını ve kurmalarını faydalı mütalâa ediyorum.

Rıza Ormancı

Önerge No: 20

BAŞKANLIĞA

Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu Raporunun 11. sayfasının,

Erkek Sanat Enstitüleri Bölümünün 4. tarif maddesinin sonuna: "Bu sistem 1962-1963 ders yılı başından itibaren uygulanmalıdır" ibaresinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Akif Tuncel

Önerge No: 21

BAŞKANLIĞA

Kadın Meslek Okullarında ekmekçilik ve pastacılık bölümünün açılma teklifini memnunlukla karşılıyoruz. Aynı suretle, görünüşte satışta büyük rol oynıyan ve sağlığın korunması bakımından önem taşıyan bir ambalaj bölümünün kız veya erkek teknik okullarının uygun bir kademesinde açılmasını arz ve teklif ederim.

Zehra Alagöz

Önerge No: 22

BAŞKANLIĞA

Kız ve erkek sanat liselerinden ve yüksek kademelerinden mezun olanlardan yardıma muhtaç oldukları Okul Öğretmenler Kurulunca tespit ve tavsiye olunanlara mezun oldukları branşa göre sanatlarını icra etmek için arzu ettikleri takdirde, on yılda ödenmek üzere ihtiyaç duydukları araçları döner sermaye kârından Devletçe temin edilmelidir.

Latif Günal

Önerge No: 23

BAŞKANLIĞA

Sekreterlik Okullarında teksif edilmiş bir türkçe, stenografi, daktilografi ve büro hizmetleri öğretimi ile ihtiyaç duyulan büro elemanları yetiştirilmelidir.

Mustafa Aslıer

BAŞKANLIĞA

Önerge No: 24

Gazetecilik memleketimizde çok gelişmiştir. Değerli Türk basınının kalifiye eleman ihtiyacı aşikârdır. Binaenaleyeh 14. sayfada Sekreterlik Okulu konusundan sonra VII. konu olarak "Gazetecilik Okulları" açılması işinin de Ticaret Öğretime bir vazife olarak verilmesi icabeder. Teklif ettiğim madde şudur: "İhtiyaç duyulan ve zaruret görülen büyük merkezlerde orta ve yüksek dereceli gazetecilik okulları açılmalıdır."

M. Zeki Sofuoğlu

Önerge No: 25

BAŞKANLIĞA

Okul müdürlerinin seçilmesinde ve yetiştirilmesinde özel bir itina gösterilmesini arz ve teklif ediyorum.

Ali Arıgümüş

Önerge No: 26

BAŞKANLIĞA

Okul-Aile Birliklerinin gayelerinin, maddi bakımdan tahakkukuna büyük hizmetler ifa eden, okul yardım derneklerinin (Kızılay, Çocuk Esirgeme) gibi hayır cemiyetleri meyanına alınması gerekir.

Bilhassa ilk ve ortaokulların tahsisatsızlık yüzünden temas edemedikleri işleri halk eğitimi faaliyetleri arasında ele alan, maddi, manevi imkânları mevcut olmıyan yoksul ve yardıma muhtaç çocukların sağlığını, korumağa ve tahsillerine devam etmelerine yardım eden bu hayırlı teşekküllerin mutlak surette hayır cemiyetleri arasına alınmasına zaruret vardır.

İlköğretim mensubu ve halk eğitiminin çeşitli kollarında uzun yıllar çalışmış bir tatbikatçı olarak tekliflimin kabul buyurulmasını arzederim.

Sait Cordan

Önerge No: 27

BAŞKANLIĞA

Her basamaktaki okullarımızın tarih ve coğrafya dersleri müfredat programlarında "Kıbrıs" konusuna ayrılmış olan yerlerin ve bunlara dayanılarak yazılmış ders kitaplarında bu konuya temas eden bilgilerin durumu malûmdur. Halbuki memleketimiz başta gelmek üzere üç devletin ortak garantisi altında bir Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan ve buradaki ırkdaşlarımız kendi anayasalariyle müstakil bir cemaat olarak varlıklarını kabul ettirdikten sonra, Kıbrıs konusu, Türkiye okullarında tarih ve coğrafya dersleri için özel ve ayrı bir önem kazanmış bulunmaktadır. Bu itibarla:

a) Adanın Türkiye coğrafi ve ekonomik bütünlüğünün her bakımdan ayrılmaz bir parçası olduğunu, doğal ve ekonomik değerlerini,

b) Kıbrıs'ın Türkler tarafından fethindeki önemle bu uğurda yapılan millî fedakârlığın, fethin sağladığı sonuçların ve burada yerleşip kökleşen kültürümüzün değerlerini,

tarih ve coğrafya kitaplarımızda tanıtacak bilgilerin okul basamaklarının

seviye ve ihtiyaçlarına göre ayarlanmış olarak yer alabilmesi için bu okul ların yeni yapılacak programlarına gerekli hükümlerin konulması bir zarurettir.

Bu suretle yarın Türk vatanının ve milletinin kaderine hâkim olacak genç nesillere Kıbrıs'taki Türk kardeşlerinin anavatana ve millî kültüre olan derin bağlılıklarının dayandığı kökleri tanıma ve onları sevmeyi daha derinden duyurmayı ve böylece Kıbrıs'ta yaşıyan ırkdaşlarımıza da millî bir güven dayanağı kurmayı sağlamak mümkün olacaktır.

Bu hususun Şûraca bir karara bağlanmasını arz ve teklif ederim.

Faik Reşit Unat

Önerge No: 28

BAŞKANLIĞA

Temenni olarak: Millî Eğitim Bakanlığına arzedilmek üzere

Eğitim sistemimizde gidilmek istenilen yol, bütün okullarımızın, ders âlet ve vasıtaları ile donatımına bağlıdır.

Bizden ileri bulunan memleketlerin okullarında, her sınıfta, ders çeşidine göre, birer takım ders âleti ve vasıtası bulunmaktadır.

Bizim okullarımızda ise ders âlet ve vasıtalarını kendimiz yapamadığımız, bunları memleket dışından getirmek mecburiyetinde olduğumuz için, her okulda, bir takım ders âletinin bulunması bir şans olmaktadır.

Çünkü her sene memleket dışına çıkacak milyonlarca liralık dövizi ve parayı bulmak lâzımdır. Bugün mevcut okullarımız için dışardan âlet getirerek bu okullarımıza birer takım vermek isteyecek olursak, dışarıya vermemiz lâzım gelen para 100 milyonlarca lira tutar. Bu ise bize döviz ve zaman kaybettirir.

Bugüne kadar olduğu gibi, bu yol takip edilecek olursa kırılan, bozulan âletlerin yedeklerinin bulunması, takılıp, çalışır hale getirilmeleri için de yine döviz lâzımdır. Ayrıca yedek parçaları okullarımıza gönderecek bir besleme merkezi ister ki, bugüne kadar böyle bir besleme merkezi de kurulmamıştır. Bu yüzden de, okullarımız için getirilen âletler lâzım gelen gayeyi sağlıyamamıştır.

Ders âletlerinden istenen gayenin sağlanması, diğer memleketlerde olduğu gibi, ders âletlerini memlekette yaparak yukardan beri kısaca anlatılan mahzurların ortadan kaldırılmasına bağlı idi.

Son zamanlarda Bakanlığımız, ders alet ve vasıtalarını memlekette yapmaya teşebbüs ederek, bu önemli öğretim faktörünü, halletme yoluna girmiş durumdadır. Teknik öğretim sergisindeki, yerli yapı fizik âleti proto tiplerini görünce, bu teşebbüsten memnun oldum.

Yalnız, merkezin rasyonel çalışabilmesi, muvaffak olabilmesi için Bakanlığımızın bütün teşkilâtı ile, bu işlerde çalışan elemanları manen ve maddeten tatmin edip desteklemesi, merkezin personelce de takviye edilmesi zaruridir zannediyorum. Çünkü merkez eğitim için çalışmaktadır, çünkü âletsiz eğitim olamaz.

Kurulmakta bulunan ders âlet ve vasıtaları yapım merkezi için, icap ediyorsa, lâzım gelen kanunların da çıkarılması ilerisi için, merkezin dayanağı olur, gelişmesini sağlar.

Merkez, yapacakları ile çocuklarımızın yetişitirilmelerinde, en önemli rolü oynıyacak bir teşkilât olduğundan, Şûra üyesi bütün arkadaşlarımın bu görüşüme katılacaklarına inanarak, merkez hakkındaki temennilerimin Bakanlığımıza duyurulmasını, Sayın Başkanlıktan ve Şûra üyesi arkadaşlarımdan diler, kendilerine, Bakanlığımıza, arzını teklif ederim, saygılarımla.

Abdülkadir Dayı

Önerge No: 29

BAŞKANLIĞA

Tarım, milletimizin iktisadî bünyesinde büyük yer tutan bir faaliyettir.

Bu bakımdan eğitimi de önemli sayılmalıdır. Her çeşit meslek eğitimini kendi faaliyetinden sayan Millî Eğitim Bakanlığı, "Tarım Eğitimini de" benimsemek zorundadır. Esasen tedrisatın tevhidi prensipi ve kanunu bakımından da buna ihtiyaç vardır.

Bu itibarla:

A) Genel kültür veren eğitim müesseselerinde tarım konusunun bölge özelliğine göre ithal edilmesinin,

B) Tarım teknisyeni ve öğretmeni yetiştiren müesseseleri de kendi idaresi altına almasının, karara bağlanmasını arz ve teklif ederim.

Arif Artunga ve arkadaşları

Önerge No: 30

BAŞKANLIĞA

Genel Kurul tarafından kabul buyurulan Yönetim Örgütü raporunun 5. sayfasının 5. bölümünü teşkil eden (Dış Münasebetler) konusunda (Yabancı memleketlere gönderilecek öğrencilerin Yüksek Öğretimden alınarak Dış Münasebetler Dairesine verilmesi derpiş edilmiş ve bu karar Şûra Heyeti Umumiyesinin tasvibine iktiran etmişti.)

Bu defa da tezekkür edilmek üzere Umumi Heyete arzedilen Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu raporunun 14. sayfasında Yüksek Öğretimle ilgili paragrafın birinci maddesinde yabancı memleketlere öğrenci gönderilme işinin yine Yüksek Öğretimin bünyesi içinde mütalâa edilmek suretiyle iki Komisyon arasında bâriz bir tezada düşüldüğü müşahede edilmektedir.

Teklifim odur ki önce kabul buyurulan ve Yüksek Heyetinizin tasvibine de iktiran etmiş olan bu konu dolayısiyle yabancı memleketlere gönderilecek öğrencilerin yeni bir görüşün ışığı altında (Dış Münasebetler Dairesi) kadrosu içinde mütalâa edilmesi ve böylece bahis konusu rapordan çıkarılmasını Şûranın muhterem üyelerine arz ve teklif ederim.

Ruhi Turfan

Önerge No: 31

BAŞKANLIĞA

17. sayfanın 3. maddesinde derpiş edilen hükümlerin ışığında 18. sayfada "İçtimai ve iktisadi ihtiyaçlar gerektirdiği takdirde muhtelif yerlerde yüksek okullar açılabilir" denmektedir. Bunun devamı olan 19. sayfadaki paragrafta yalnız teknik okulların kuruluşunda teknik üniverisitelerin ilgili fakültelerine başvurulması icabeder hükmü yer almıştır. Bu cümlenin sonuna yüksek eğitim müesseselerinin kurulmasında da aynı usullere başvurulur" hükmünün ilâvesini, ilerde iltibasları önlemek bakımından zaruri olduğu mülâhazasiyle, arz ve teklif derim.

Rıza Kardaş

Önerge No: 32

BAŞKANLIĞA

Sayfa 20 de (a) bendi ile başlıyan yardımlar ve vergi muafiyetleri

maddeleri içinde (yabancı okullarda olduğu) gibi sözünün eklenmesini aksi takdirde Türkiye'deki yabancı okulların da istisnai durumlarına son verilmesi gerekçesinin konmasını eşit şartlara uymak zaruretiyle arz ve teklif ederim.

Hıfzırrahman Öymen

Önerge No: 33

BAŞKANLIĞA

22. sayfada bahis konusu edilen azınlık okulları için ermenice, rumca veya musevice bilen ve bu dille okutulan dersleri teftişe yetkili müfettişler yetiştirilmelidir.

M. Zeki Sofuoğlu

Önerge No: 34

BAŞKANLIĞA

Büyük Atatürk tarafından kurulan ve bugüne kadar Türk eğitimine değerli ve başarılı hizmetleriyle yardımda bulunan, Türk Eğitim Kurumu tarafından açılan okullarda görevli, çalışkan ve fedakâr öğretmenlerin bir dileği olarak Özel Okullar Komitesi raporunun 9 - 22. sayfalarında neşredilen özel eğitim ve öğretim kurumları kanun tasarısının 39. maddesine aşağıdaki fıkranın ilâvesini, kanun çıkıncaya kadar adı geçen personelin İşçi Sigortalarınca fikir işçisi olarak tescili için Çalışma Bakanlığı nezdinde tavassutta bulunulması hususunu arz ve teklif ederim.

Madde ilâvesi: Bakanlar Kurulu kararı ile menafii umumiyeyi hadim cemiyet olduğu onanan, Türk Eğitim Derneğine bağlı özel okullarda vazife alan öğretmen ve personel Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına bağlıdır. Bunların resmî okullarda geçen hizmetleri ile halen çalıştıkları okullardaki bütün özlük hakları mahfuzdur.

Mustafa Turna

Önerge No: 35

BAŞKANLIĞA

"İmam - Hatip Okullarına tâyin edilecek idareci ve öğretmenlerin özel

bir niteliğe ve yeterliğe sahip olması" hususunun kabulünü arz ve teklif ederiz.

Rahmi Özer **Ali Erkan** **Dr. Turgut Noyan**

Önerge No: 36

BAŞKANLIĞA

Genel ve Meslekî Teknik Öğretim Komisyonu raporunun "Din ile ilgili eğitim ve öğretim" kısmına aşağıda erzedilen maddenin eklenmesini saygı ile arz ve teklif ederim.

"Bakanlık Teftiş Heyeti kadrosunun İmam - Hatip Okullarının meslekî ihtisas derslerini kontrol etmek üzere bu okullarda öğretmenlik veya idarecilik etmiş ehliyetli iki üç elemanla takviye olunması."

Rahmi Özer

Önerge No: 37

BAŞKANLIĞA

Din ile ilgili eğitim ve öğretim raporuna aşağıdaki iki maddenin eklenmesi için tekliflerimin Genel Kurula sunulmasını rica ederim:

1 — Din derslerinde ve İmam - Hatip Okulu, Yüksek İslâm Enstitüsü gibi din öğretimi kurumlarında islâm dininin tamamiyle a) bir eğitim ve yüksek kültür dini, b) Dünyevi ve lâyik olduğu ilkesi gözönünde tutulmalı;

2 — Özellikle yetişkinlerin din eğitimi için aydın emeklilerden din alanında bilgili ve istekli olanların birer kurstan geçirilerek ve gerekli eserlerle aydınlatılarak dinimizi yüksek kültür ve eğitim değerleri, hakikatları ile öğretecek vaizler yetiştirilmelidir.

M. Rauf İnan

Önerge No: 38

BAŞKANLIĞA

Şûramızın bu konuyu etraflı bir şekilde incelemesine vakit ve imkân kalmadığına göre, Türk toplum ve vicdan hayatının büyük problemi olan

din eğitim ve öğretimiyle memleketimizde münevver din âlimi yetiştirilmesi ve din öğretimi yapan müesseselerin daha modern bir şekilde kurulma ve gelişmesi için, en yakın bir zamanda, özel bir heyetin toplantıya çağrılması lüzumuna burada karar verilmesini, saygılarımla, arz ve rica ediyorum.

Nihat Sami Banarlı

Önerge No: 39

BAŞKANLIĞA

I — Ortaokul, lise ve orta dereceli meslek okullarında % 80 oranında köy çocuğunun yatılı olarak okuyabilmesini sağlıyacak tedbirlerin alınması hususunun karara bağlanmasını,

II — İmam - Hatip Okulu mezunları imamlık; teknik tarım okulu mezunları da tarım işi yapmıyor ve polis, gedikli ve başka mesleklere akıp gidiyorlar.

İmam-Hatip Okulu mezunları ile teknik tarım okulu mezunlarının mesleklerinde ve bilhassa köyde çalışmalarının sağlanması için gerekli tedbirlerin hükümetçe alınmasını arz ve teklif ederim.

Emiralioğlu

Önerge No: 40

BAŞKANLIĞA

Eğitim Vakıflarının, dolayısiyle her türlü içtimai hayır maksadı güden vakıfların teşviki, her şeyden önce, vakfedenin iradesine ve vakıf maksadına riayetle mümkündür. Aksi takdirde, bu güzel millî geleneğin devamına imkân kalmaz. İşbu hususun yüksek Başkanlıkça bir temenni olarak kabulünü teklif ederim.

M. Zeki Sofuoğlu

Önerge No: 41

BAŞKANLIĞA

Gençlik konaklarının memleketimizde de açılabilmesi için konu IV ün 3. maddesi sonuna:

"Bu maksatla Millî Eğitim Bakanlığı Beden Terbiyesi ve İzcilik Müdürlüğünde teşkil edilecek bir Komisyon hazırlık çalışmalarına başlamalı ve bu konuda gayret harcıyan kurumların yardımlarından da faydalanılmalıdır." cümlesinin eklenmesini teklif ediyorum.

M. Uyanık

Önerge No: 42

BAŞKANLIĞA

Yüksek okul veya fakültelerden mezun olanların iki senelik askerlik hizmetlerinin dokuz ayının orta dereceli okullarda öğretmen olarak ifası için Millî Savunma Bakanlığı nezdinde gerekli teşebbüsün yapılmasının Şûramızca temenni edilmesini teklif ederim.

Ahmet Atılgan

Önerge No: 43

BAŞKANLIĞA

Aşağıdaki tekliflerin Genel Kurula sunulmasını rica ederim:

1) Ders kitapları çok defa öğrencilerin zevk ve seviyelerinin çok dışında, konuları iyi metotlarla ve kolaylıkla çocukların kavrıyacakları hale sokmak yerine zorlaştırmaktadır. Bu durumun düzeltilmesi için gerekli tedbirlerin alınması;

2) Okullarımızın otodidaktik materyeller ve otodidaktik materyel mahiyetinde ders kitapları ile öğretmenlerin öğretim kılavuzları ile donatılması.

M. Rauf İnan

VII. Millî Eğitim Şûrası Öğretmen Yetiştirme Komisyonu Raporu ile ilgil olarak Genel Kurul Başkanlığına verilen ve Genel Kurulda oylamak suretiyle kabul edilen önergeler

Önerge No: 44

BAŞKANLIĞA

Öğretmenlik mesleğinin cazip kılınması için getirilen çok isabetli tekliflerin yanıbaşında bizzat biz öğretmenlere düşen vazifelerden birisini arz ediyorum:

Öğretmen yetiştirme ilkelerinden dördüncüsüne koyduğumuz "mesleğin değerine inanmış" ibaresine ek olarak "ve çevresinde öğretmenliğin sosyal itibarını korumasını öğrenmiş" kaydının konulmasını.

Turan Birinci

Önerge No: 45

BAŞKANLIĞA

Konu II. nin 6. ve 7. maddelerindeki "Uygulama okulları" tâbirinin "Uygulama ve staj okulları" olarak tashihini daha doğru bulmaktayım. Çünkü adayların sürekli uygulama yaptıkları köy ilkokullarına müfredat programımızda staj okulları denilmektedir. Yanlışlığa meydan vermemek için staj okulları deyiminin de eklenmesini arz ve teklif ederim.

Cemalettin Yelbaşı

Önerge No: 46

BAŞKANLIĞA

Konu II, madde 16, 2. paragrafa ek.

Bu öğretmenler Eğitim Enstitülerinde Kız ve Erkek Teknik Öğret-

men Okullariyle Orman, Veteriner ve Ziraat Fakülteleriyle işbirliği yapılarak yetiştirilmelidir.

Mihri Mimioğlu

Önerge No: 47

BAŞKANLIĞA

Konu II. nin 16. maddesinin2. fıkrasına (Ziraat Vekâleti ve Ziraat Fakülteleri) ibaresinin eklenmesinin karara bağlanmasını teklif ederim.

Dr. Fikret Çağlar

Önerge No: 48

BAŞKANLIĞA

Konu II nin 18. maddesine aşağıdaki (d) bölümünün eklenmesini arz ederim.

Madde: 18 — d) İlköğretmen okulları öğrencilerinin öğretmenleri refakatinde yılda en az iki defa yurtiçi gezileri yapabilmeleri için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Orhan Turan

Önerge No: 49

BAŞKANLIĞA

Konu VI — Madde 20) Döner sermayesi bulunmıyan 4 sınıflı ilköğretmen okullarına, uygulama hizmetlerinde kullanılmak üzere yeteri kadar motorlu araç verilmelidir.

Orhan Turan

Önerge No: 50

BAŞKANLIĞA

KonuIII, madde 11 şu şekilde değiştirilmelidir:

a — İlköğretmen okullarında kurslar açılarak yardımcı öğretmen

yetiştirilmeli ve yedek subay öğretmenler meseleğe hazırlanmalıdır. Saygılarımla.

Cavit Orhan Tütengil

Önerge No: 51

BAŞKANLIĞA

Konu III, 14. maddenin kaldırılmasını ve uygulamakta olduğumuz mevzuatta olduğu gibi "iyi derece ile sınıf geçenler yatılı olarak alınırlar" şeklinin muhafaza edilmesini; öğretmen okullarına giriş şartlarına da uygun olması ve tenakuza düşmeme bakımından zaruri bulmaktayım.

Eğer halihazırda olduğu gibi "iyi derece ile sınıf geçen öğrencilerin yatılılığa alınmaları için, tekrar imtihan edilmeleri lüzumsuz görülüyorsa, maddenin:

"Okula gündüzlü devam eden öğrencilerden iyi derece ile sınıf geçenler, öğretmenler kurulu kararı ile yatılı öğrenciliğe alınırlar." şeklinde düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Cemalettin Yelbaşı

Önerge No: 52

BAŞKANLIĞA

Konu III, 15. maddenin tatbikatta çok çeşitli ve çok mahzurlu ihtilâflara sebep olacağından ve esasen okullarımızda yatacak yer varsa, yatılı öğrenci almamız daha tabiî ve makul olduğundan, bu maddenin tamamen kaldırılmasını arz ve teklif ederim.

Cemalettain Yelbaşı

Önerge No: 53

BAŞKANLIĞA

Konu III, 19. maddede mevcut "Uygulama veya" kelimelerinin kaldırılmasını, böylece ilköğretmen okulunu bitiren yeni mezun stajyer öğretmenlerin stajyerliklerini yalnız tam teşkilli okullarda tamamladıktan sonra köylere gönderilmelerinin teminini arz ve teklif ederim.

Nezihi İder

Önergee No: 54

BAŞKANLIĞA

Konu V te Eğitim Enstitülerinde yetiştirilen öğretmenlerin çalışma sahaları kesin olarak tespit edilmiştir.

Halbuki bugün realite bunun aksine işlemektedir. Şöyle ki:

1 — İhtiyaca binaen Eğitim Enstitüsü mezunu olan arkadaşlar liselerimizin ikinci devresinde ders okutmaktadır. Bu arkadaşların çoğu da başarılıdır (müfettiş raporlarından anlaşıldığına göre).

2 — Öğretmenliğin cazip hale konulması bölümünde 4. maddede ifade edilen hususla konu V ilk iki paragrafı tamamen tezat teşkil etmektedir. Bu sebeplerden dolayı aşağıdaki teklifin oya arzedilmesini dilerim:

Konu V. in ikinci paragrafından sonra "Eğitim Enstitüsü mezunlarından liyakatı tespit edilmiş olanlar liselerimizin ikinci devresinde de genel bilgi derslerini okutur." ifadesinin eklenmesi raporun 12. sayfasındaki 4. maddenin icabı ve günün ihtiyacı olduğu kanaatindeyim.

Seyfettin Aydın

Önerge No: 55

BAŞKANLIĞA

Konu V, teklifler bölümünün 9. maddesi ile "İzmir Eğitim Enstitüsünde bir tarım şubesi açılması" istenmektedir.

İzmir Eğitim Enstitüsü talebesi yalnız kız olduğu için, tarım bölümünün erkek talebesi bulunan diğer bir Eğitim Enstitüsünde açılmasının daha verimli olacağı kanaatindeyim. 9. maddenin bu şekilde değiştirilmesini Umumi Heyetin tasvibine arzederim. Saygılarımla.

Enver Demir

Önerge No: 56

BAŞKANLIĞA

Konu V, teklifler kısmında 9. maddeye Çapa Eğitim Enstitüsünde yeniden açılması teklif edilen Pedagoji, Kesım-İş ve Almanca bölümleri arasına bir de Müzik bölümünün ilâvesini arz ve teklif ederim.

Halil Bedi Yönetken

Önerge No: 57

BAŞKANLIĞA

Konu V. Ortaokul Öğretmeni Yetiştirme İşleri bölümündeki teklifle-rin 9. maddesinde "tespit edilmeli" kelimesinden sonra şu açıklamanın eklenmesini arz ve teklif ederim:

"Fakat Enstitü Öğretmenler Kurulunca tespit edilen belli bir barajı aşamıyan öğrenciler, kontenjan dolmasa da, Enstitüye alınamamalı, bu konuda Enstitü idareleri tam yetkili tanınmalıdır.

Sadiye Akay

Önerge No: 58

BAŞKANLIĞA

Eğitim Enstitüleri raporda belirtilen şekli aldığında buradan mezun olacak öğrencilerin elde edecekleri fırsatlara paralel olarak eski Eğitim Enstitüsü mezunlarının da, Bakanlıkça ihdas edilecek kısa süreli kurslarla tekâmül ettirilip aynı haklara haiz tutulmasını arz ve teklif ediyorum.

Mehmet Vicdan

Önerge No: 59

BAŞKANLIĞA

"Konu VI — f)" fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim:

"Eğitim Enstitülerinde öğretmenlik görevi alabilmek için bir ilim heyeti tarafından kabul edilmiş ilmî ve orijinal bir eser yazmış olmak tercih şartı olarak koşulmalıdır.

Dr. Himmet Akın

Önerge No: 60

BAŞKANLIĞA

Öğretmen Yetiştirilmesi Komisyonu raporuna aşağıdaki hususun bir madde halinde ilâvesini arz ve teklif ederim.

"Millî Eğitimin çeşitli alanlarına öğretmen, okul idarecisi, araştırma-

cı ve ölçmeci, rehber ve diğer uzmanları yetiştirmek ve eğitimde araştırma işlerini ilmi mânada geliştirmek için bir Eğitim Fakültesi kurulmalıdır."

Osman Ülkümen

Önerge No: 61

BAŞKANLIĞA

Konu IX, madde 3 ve 4 ün yerine aşağıda belirtilen hususun konulmasını arz ve teklif ederim:

"Millî Eğitim Teşkilâtının muhtaç olduğu eğitim özel personeli ile öğretmen okulları ve eğitim enstitülerine meslek dersleri öğretmenlerini yetiştirmek, öğretimin her kademesinde çalışan öğretmenlerin mesleklerinde daha yüksek ihtisas yapabilmelerine imkân vermek ve eğitim alanında gerekli araştırma ve incelemeleri yapmak üzere bir "Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü"nün kurulması lüzumludur.

Ayrıca gene Konu IX, madde 4 ve a, b, c, ç, d, e ve f fıkralarında yüksek öğretmen okuluna aktarılmak istenilen amaçlar "Eğitim Bilimleri Yüksek Ensittüsünün" hedefleri olarak yeniden düzeltilmelidir.

Bu kuruluş tamamlandıktan sonra bu Enstitü "Eğitim Fakültesi" olarak üniversite topluluğuna katılması çareleri aranmalıdır.

Konu IX'a aşağıdaki maddenin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Halk eğitimi için gerekli elemanların yetiştirilmesi maksadiyle kurulması teklif edilen "Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitüsü" bünyesi içinde gereken tedbirlerin alınması.

Mitat Enç

Önerge No: 62

BAŞKANLIĞA

"Yüksek öğretmen okullarına alınacak öğrenciler için, üniversitelerimizin kontenjan ayırmasını," temenni mahiyetinde olmak üzere Şûranın kararlaştırmasını arz ve teklif ederiz.

Nâbi Kutlu **Behzat Üner**

Önerge No: 63

BAŞKANLIĞA

"Öğretmenliğin cazip hale getirilmesi" kısmına aşağıdaki şekilde bir fıkra eklenmesini teknif ediyorum:

"Kendisinden okul içinde ve dışında önemli hizmetler beklediğimiz öğretmene toplumda gereği gibi saygı ve itibar sağlıyacak manevi ortam tesis edilmeli ve her kademeden siyasi ve idari çevreler, köydeki öğretmenden üniversiteye kadar bütün meslek mensuplarının haysiyet ve itibarını koruma işinde topluma örnek olmalıdır.

M. Kemal Yılmaz

Önerge No: 64

BAŞKANLIĞA

Meslekî yetişim ve gelişim bölümüne:

"Okul müdürlerinin seçim ve yetiştirilmesi hususunda özel bir itina gösterilmelidir." maddesinin ilâvesini

Öğretmeni işbaşında yetiştirme hususundaki teklifin 4. maddesinin "Teftiş sistemi öğretmeni işbaşında yetiştirme hedefine yönetmeli" cümlesinden sonra Bu maksatla müşavir müfettiş yetiştirilmelidir." cümlesinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

Ali Arıgümüş

Önerge No: 65

BAŞKANLIĞA

Öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi ile ilgili teklifler arasına aşağıdaki madde eklenmelidir:

Madde — Öğretmenlik mesleğinden ve öğretmenden (bilgi, maharet ve davranış yönünden) gittikçe artan talep karşısında, öğretmen yetiştirme işi **tedricen** bütün seviyeleriyle üniversiteler bir formasyon haline getirilmelidir.

İlhan Özdil

F 23

Önerge No: 66

BAŞKANLIĞA

Öğretmenlik mesleğinin cazip hale ketirilmesi bölümünün Tâyin, Terfi ve Nakil kısmına aşağıdaki teklifin eklenmesini arz ederim:

Teklif:

Mesleğinde 5 - 10 yıl başarı ile çalışan kız ve erkek gezici köy kursu öğretmenlerinin, sabit ilçe kurslarına, bölge kurslarına, orta dereceli teknik öğretim okulları ile halk eğitimi hizmetlerine nakil istekleri yerine getirilmelidir.

Mehmet Okyay

Önerge No: 67

BAŞKANLIĞA

Öğretmenliğin cazip hale getirilmesi ile ilgili tekliflerin aşağıda yazılı şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim:

Bölüm II — Tâyin, terfi ve nakil

1. madde sonuna (Sıra beklenilen merkezlerle, şehir ve kasabalarda görevli öğretmenleri eşleri stajiyer veya mecburi hizmetli olsa dahi, yanlarına nakledilir.)

4. madde şöyle olmalıdır:

Özlük hakları ile ilgili **(kadro intibakı dahil)** kanun tasarıları, her dereceli okul öğretmenlerini kapsıyacak şekilde hazırlanmalıdır.

Hüseyin Kalaba

Önerge No: 68

BAŞKANLIĞA

Aşağıdaki tekliflerin oya sunulmasını saygılarımla rica ederim:

1 — VII. Millî Eğitim Şûrasının İncelemesine Sunulan Başlıca Konular adlı dokümana ekli 2 numaralı çizelgede ortaokul müdür ve yardımcılarının mecburi ders saatleri haftada 12 saat olarak kabul edilmiş ve bu husus "Öğretmen Yetiştirme Komisyonunun Raporunun öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi ile ilgili teklifler arasında 11. madde olarak

benimsenmiştir. Ortaokul müdür ve yardımcılarının da mecburi ders saatlerinin haftada 8 saat olarak kabulü hususunda mezkûr çizelgede değişiklik yapılmasını arz ve teklif ederim.

2 — Öğretmen Yetiştirme Komisyonu Raporunun B bölümünün maaş, ücret ve diğer maddi imkânlarla ilgili kısmının 4. maddesi c fıkrası ile 19. madde bölümü tezat teşkil etmektedir. 19. maddedeki "terfi sürelerini iki yıla indirilmesi" ibaresinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

3 — Aynı sebeple 13. sayfadaki 6. maddenin (a) fıkrasının da çıkarılmasını teklif ederim.

Nurettin Cansever

Önerge No: 69

BAŞKANLIĞA

Maaş, ücret ve diğer maddi imkânlar bölümünün sonuna şu madde eklenmelidir:

1 — "İlçelerdeki ilköğretim müdürlerine yolluk ve yevmiye hakkı tanınmalıdır."

2 — "Meslekte ağır yıpranmalara maruz kalan bayan öğretmenlere istedikleri takdirde 20 yılda emekli olabilmek hakkı tanınmalıdır."

Yüksek Başkanlığa saygıyla arzolunur.

Nihat Işık

Önerge No: 70

BAŞKANLIĞA

"Öğretmenliği cazip hale getirme" kısmına ilâve:

— İlkokul öğretmenlerine de okutacakları 20 ders saatinden sonra bir ek ders ücreti tanınması.

Arz ve teklif ederim.

Rıza Bulut

Önerge No: 71

BAŞKANLIĞA

Mesleği çekici hale getirme konusunun III. bölümü olan (Maaş, üc-

ret ve diğer maddi imkânlar) bölümüne aşağıdaki maddenin eklenmesini teklif ve arzederim:

Madde:

Öğretmenlere hak ettikleri aylıktan iki derece aşağı kadro verilmesi usulünden vazgeçilmeli ve kadrolarla aylıkları eşit hale getirilmelidir.

Mustafa Cura

Önerge No: 72

BAŞKANLIĞA

Aşağıda yazılı teklifi saygılarıbla arzederim:

Maaş, ücret ve diğer maddi imkânlarla ilgili bölümün 11. maddesinin sonuna şu fıkra eklenmelidir:

"Bütün ilkokul öğretmenleri haftada 30 saat ders okuturlar. Bunun dışında kalan mesai için maaşlarının 1/3 ü ek ödenek olarak verilmelidir."

M. Sıtkı Demir

Önerge No: 73

BAŞKANLIĞA

Mevcut mevzuattaki aksaklıklar bölümüne ek:

222 sayılı kanuna (İlkokul Müdürü) olarak geçmiş olan (Başöğretmen) unvanının yine (Başöğretmen) olarak değiştirilmesini teklif ve arzederim.

Mustafa Cura

Önerge No: 74

BAŞKANLIĞA

Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu, yıllardan beri sız - lanma konusu olan antidemokratik kanunların kaldırılmasını mesleğin teminatı ve cazip hale getirilmesinde birinci âmil olduğu kanaatine varmış ve (mevcut mevzuattaki bazı aksaklıklar kısmına, aşağıdaki hususun ek - lenmesini teklif ve teklifinde ısrar etmeyi faydalı bulmuştur.

Mevcut mevzuattaki bazı aksaklıklar bölümünün 3. maddesine şu deyim eklenmelidir:

a — 1702 sayılı kanunun 37. maddesindeki il millî eğitim disiplin kurulları kuruluşuna öğretmen derneği temsilcisi ile hukuk işleri müdürleri katılmalı, Bakanlık Disiplin Komisyonunda da Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu temsilcisi bulunmalıdır.

b — Bu kurullar meslekten çıkarma cezası verememeli, bu cezalar adlî makamlara bırakılmalıdır.

c — İdarî tahkikat dosyaları ilgililere inceletilmeli, disiplin kurulları önünde savunması dinlenmelidir.

2 — Disiplin kurullarının cezai kararları bir üst kurulca veya Devlet Şûrasınca, usulden veya esastan da olsa, bozulduğu takdirde, öğretmenin evvelki hak ve hukuku derhal iade edilmeli, idareyi de kayıt altına almalıdır.

Kudretli ve adil Genel Kurulun yüksek kararına arzolunur.

Hürrem Arman

Önerge No: 75

BAŞKANLIĞA

Öğretmenliğin cazip hale getirilmesi kısmında IV. mevcut mevzuattaki bazı aksaklıklarda 6. maddeye şu fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim:

"Bu hususun temini için Devlet Şûrasından alınan ve alınacak ilânlar mutlaka yerine getirilmelidir."

İhsan Öztekin

Önerge No: 76

BAŞKANLIĞA

V. konu ve yönetmelikler bölümündeki çizelge üstünde: Gezici Köy Kursu Öğretmenleri için tensip edilen ders ve ek ders saatlerinin, Teknik Öğretimin bütünü içinde ayrı ölçü ile mütalâa edilmesini uygun bulmamaktayım.

Mecburi ders saatlerinden indirilecek ek ders saatlerinin 16 saate yükseltilmesi bir hakşinaslık olacağı kanaatımı saygıyla arzederim.

Sıdıka Avar

Önerge No: 77

BAŞKANLIĞA

Öğretmeni işbaşında yetiştirme bölümünün 16. maddesinin komisyonda kabul edilen şekilden çok değişik olarak kaleme alındığı görülmüştür. Bu maddenin Komisyonda kabul edilmiş olan aşağıdaki metne uygun olarak yazılmasını arzederim:

"Öğretmen kitapları serisinde çıkacak eserler, klâsik meslek kitaplarından çok, öğretmeni araştırmaya yöneltecek, düşünme ufkunu genişletecek, sanat zevkini geliştirecek bilim ve sanat eserleri olmalıdır."

Dursun Kut

Önerge No: 78

BAŞKANLIĞA

Öz: Öğretmen Yetiştirilmesi Komisyonu Raporunda, "Öğretmeni işbaşında yetiştirme" konusundaki tekliflere ilâve:

1 — 17. maddede, "Öğretmeni işbaşında yetiştirmede, gerek öğretmenlerin ilimde yenilikleri takip etmelerini, gerekse meslekî formasyon yönünden geliştirilmelerini sağlamak maksadiyle, yaz aylarında açılacak kurs ve seminerlerde üniversite mensuplarının vazifelendirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır" denilmiştir.

Bu maddeye, üniversite kelimesinden sonra "akademi ve yüksek okul" kelimelerinin de ilâve olunmasını;

2 — Aynı bölümdeki; "Öğretmen okulları meslek dersleri ve diğer okulların ilgili öğretmenlerinin sosyal tetkikler ve köy tanıma tetkikleriyle temasa gelemelerini sağlamak maksadiyle, üniversitelerimizin sosyal ilim mensuplarının rehberliğinde gerekli kurs ve seminer açmak cihetine gidilmelidir." diyen 18. maddesinde de

Üniversitelerimiz maddesinden sonra ve "İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerimiz" kelimelerinin ilâve olunmasına müsaadelerini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Turan Veldet

Önerge No: 79

BAŞKANLIĞA

Rapora aşağıdaki maddelerin eklenmesini arz ve teklif ederim:

1 — Her türlü döviz kolaylığı sağlanmalıdır.

2 — Devlete ve Belediyelere bağlı tiyatrolarda % 50 indirim yapılmalıdır.

İhsan Balkır

Önerge No: 80

BAŞKANLIĞA

Aşağıdaki yazılı hususların da tekliflere dahil edilmesini arz ederim.

1 — Okul ve Hükümet Tabiplerinden öğretmenlerin aldıkları reçete bedellerinin diğer kurumlarda olduğu üzere, Devlet bütçesinden ödenmesi sağlanmalıdır.

2 — Her öğretmenin bir sağlık dosyası tutulmalı, her yıl Devlet hastahanelerinden bir defa (sağlık klinik, poliklinik, radyografik ve lâboratuvar) muayenesinden geçirilmeli ve alınacak sonuca göre gereken tedavi yapılmalıdır.

Cemil Kandemir

Önerge No: 81

BAŞKANLIĞA

VII. Millî Eğitim Şûrasında eğitim ve öğretimin yeni bir görüşle ileri seviyeye ulaştırılması gayesiyle çeşitli kararlar alınmakta, temennilerde bulunulmaktadır.

Problemlerin çözücüsü öğretmenlerdir. Bu itibarla her çeşit orta öğretim okullarında vazifeli öğretmenlerin günlük mesai süresince okulda bulunmalarını, ayarlanacak bir ücret karşılığında eğitim, ölçme, değerlendirme ve rehberlik faaliyetlerine katılmalarını arz ve teklif ederim.

Ali Erkan — Cemal Cebeci

Önerge No: 82

BAŞKANLIĞA

Köylerde görev yapmakta bulunan ilkokul öğretmenlerine demircilik, maranozluk, biçki - dikiş ve yapı kursu gezici öğretmenleri gibi haftada 16 veya 12 saat ek ders ücreti verilmesini, bu suretle köylerde çalışan ilkokul öğretmenlerinin de maddi imkânsızlıklarının düzeltilmesini saygılarımla arz ve teklif ederim.

Selâhattin Ortaç

Önerge No: 83

BAŞKANLIĞA

Öğretmenliği cazip hale getirmek biraz da mesleği ve meslektaşları kanuni teminat altına almakla mümkün olacaktır. Bu itibarla:

Meslekteki bütün antidemokratik konunların kaldırılması ve kaldırılıncaya kadar tatbikatının durdurulması.

Hüseyin Kalaba

VII. Millî Eğitim Şûrası Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu raporu ile ilgili olarak Genel Kurul Başkanlığına verilen ve Genel Kurulda oylanmak suretiyle kabul edilen önergeler

---

Önerge No: 84

BAŞKANLIĞA

"Türkiye Radyoları Danışma Kurulu" kararlarının radyo yöneticileri tarafından israrla tatbikinin, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığınca temini,

şeklinde bir maddenin rapora eklenmesini arz ve teklif ederim.

Selâhattin Parlakyıldız

Önerge No: 85

BAŞKANLIĞA

Komisyon Raporuna aşağıdaki hususun bir madde halinde eklenmesini arz ve teklif ederim:

"Güzel sanatların cemiyetin geliştirilmesindeki çok hayatî ve önemli fonksiyonu dikkate alınarak, ilkokul, ortaokul, lise, meslekî, teknik öğretim okulları ve her dereceli meslek okullarının öğretim programları ile yönetmelikleri güzel sanatlar eğitimi ve öğretimi bakımından yeniden gözden geçirilmeli; Türk millî eğitiminin amaçları arasında yer alan "Güzel sanatları sever" vatandaşları yetiştirecek her türlü tedbir alınmalı ve bilhassa öğretmen yetiştiren okul ve müesseselerde bu işe bugünkünden çok daha önem verilmelidir."

Osman Ülkümen

Önerge No: 86

BAŞKANLIĞA

Plastik Sanatlar (B) bölümündeki üçüncü paragrafta yer alan ifadenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arzederim:

"Yaratma imkânlarını artırmak amacı ile kompozitör, şair, edip ve plâstik sanatçı öğretmenler, 1 - 2 yıl süreli izinlerle yurt içinde ve dışında kendi sahalarında çalışmak imkânlarına kavuşturulmalıdırlar."

Güzel sanatlar eğitimi ile ilgili 2. maddenin: "... yer ayrılması ve mecburi ders saatleri içine alınması." şeklinde kabulü.

Mehmet Buzluk

Önerge No: 87

BAŞKANLIĞA

Güzel Sanatlar Eğitimi ile ilgili 3. maddedeki sanat tarihinin mecburi ders olarak kabul edilmesi çok yerindedir. Ancak bu derslerde o çevredeki Türk sanat eserleri arasında öncelikle ele alınmalı ve okutulmalıdır.

Prof. F. N. Uzluk

Önerge No: 88

BAŞKANLIĞA

Okullarımızda vermeğe çalıştığımız batı müziği eğitiminin verimli olabilmesi için aşağıdaki maddenin rapora eklenmesini arz ve teklif ederim:

Okulların ders içi ve ders dışı çalışmalarında; okul temsil ve gösterilerinde, öğretim programlarına karşıt olan alaturka müziğe hiçbir surette yer verilmemelidir. Halk müziğinin de çok sesli olanları tercih edilmelidir.

Dursun Kut

Önerge No: 89

BAŞKANLIĞA

Okullarda müzik eğitimine yardımcı olmak üzere seviyelerine göre sınıflar için ayrı ayrı marş, şarkı ve müzik parçalarını öğretecek plâklardan müteşekkil bir diskotek hazırlanmalı ve bu parçalar belli zamanlarda radyo ile yayınlanmalıdır.

M. Rauf İnan

Önerge No: 90

BAŞKANLIĞA

Aşağıdaki tekliflerimin rapora eklenmesini arz ve teklif ederim:

1 — Türk kompozitörlerinin eserleri, batı müziğinin yaratıcı zevkini kazandırmaya yararlı olması bakımından, plâğa alınarak okullara ve halk eğitim merkezlerine gönderilmelidir.

2 — Türk kompozitörlerinin eserleri radyoda sık sık izahlı müzik saatinde yayınlanmalıdır.

Dursun Kut

Önerge No: 91

BAŞKANLIĞA

Halk müziği çalışmalarının hızlandırılması lâzımdır. Halktan alınan yine halka duyurulması şeklinde anlamayıp işlemek, çalışmak lâzım gelir.

Talât Akgün

Önerge No: 92

BAŞKANLIĞA

Raporun tiyatro ve opera konusu bölümünde "Tiyatro ile Operanın iki ayrı genel müdürlük halinde idare edilmekle beraber" sözünden sonra aralarında bir işbirliği gereğinin de belirtilmesini arz ve teklif ederim.

Sadiye Akay

Önerge No: 93

BAŞKANLIĞA

Bir halk balesi çalışmaları başlamalıdır. Gördüğümüz balenin 8 yılda ortaya çıktığını düşünürsek bu konuda geç kaldığımız anlaşılır.

Talât Akgün

Önerge No: 94

BAŞKANLIĞA

Aşağıdaki teklifimin Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu raporuna eklenmesi için Şûraya sunulmasını rica ederim:

Sahneye konan her opera, tiyatro ve bale temsili en az bir akşam indirmeli bedelle öğretmenlere gösterilmelidir.

M. Rauf İnan

Önerge No: 95

BAŞKANLIĞA

10. sayfada tertip ve muhafaza olunacağı kararlaştırılan millî kültür özelliklerimizin yayınlanması için çalışmak da maddeye eklenmelidir.

M. Zeki Safuoğlu

Önerge No: 96

BAŞKANLIĞA

Bugün muhtelif makamlara bağlı olan ve ayrı ayrı görüş ve anlayışla tasnif ve idare edilen devlete ait arşivlerin bir tek idare altında ve bir an önce ilmî istifadeye konulmasındaki zaruret münakaşa edilmeyecek bir gerçektir. Ve küçük büyük her çağdaş memleketin de ya bir "Devlet Arşivi" veya "Millî Arşiv" kurmak suretiyle bu işi yoluna koymuş olduğu malûmdur. Bu alanda henüz olumlu tedbir almamış bulunan memleketlerin başında gelmekteyiz.

Bu gerçeği gözönünde tutan Plânlama Kurulu Yönetim Örgütü Komisyonu, Kültür İşleri Müsteşarlığının bünyesi içinde bir "Millî Arşiv Genel Müdürlüğü" kurulmasını zaruri görmüştü. Koordinasyon Kurulumuzun Şûramıza getirdiği konular arasında (sayfa 84, madde 7) arşivlerin müzeler idaresinde birleştirilmesiyle meselenin hal olunabileceği fikrinin yer aldığı görülmektedir. Şimdi müzakere ettiğimiz komisyon raporunda ise bunun tatbiki kabil olmadığı ileri sürülerek işi ilgili makamlara, yani bugünkü durumlarına, bırakıldığı ifade edilmektedir. Millî eğitim işlerinin memleket çapında ve bir bütün halinde ele alındığı bir sırada millî tarih ve kültürümüzün kimlik belgelerinin toplandığı bu hazineleri de en modern ve ilmî metotlarla gerçek ihtiyaçlara cevap verecek bir kuruluşla tabiî mercii olan Bakanlığımız bünyesi içinde ve müzelerden ayrı bir teşkilât halinde müstakil olarak teşkilâtlandırmanın ön plânda ele alınması gereken bir konu olduğu kanaatindeyiz.

Bu itibarla, Arşivlerin müstakil bir idare altında ve Millî Eğitim Bakanlığı kültür işleri arasında toplanıp teşkilâtlandırılmasının Şûraca prensip olarak kabulünü saygılarımızla arz ve teklif ederiz.

Faik Reşit Unat Enver Ziya Karal Adnan Ötüken Kâmil Su

Önerge No: 97

BAŞKANLIĞA

10. sayfada bahis konusu Devlet arşivleri tek elden idare olunmalı ve bir genel müdürlük statüsüne bağlanmalıdır.

M. Zeki Sofuoğlu

Önerge No: 98

BAŞKANLIĞA

Eski Eserler ve Müzel bölümünün sonuncu 8. maddesinin sonuna eklenmek üzere: "Bunun için müzelerde öğretmenler için (müzelerden faydalanma ve müze eğitimi) alanlarında sık sık konferanslar, geziler tertiplemeli, millî eğitim ve okul idareleri bu çalışmaların verimli olması için görevlendirilmelidir.

M. Rauf İnan

Önerge No: 99

BAŞKANLIĞA

Teknik alandaki gelişmeleri gözönüne seren bir müzemiz yoktur. Keşifler ve icatlarla teknik gelişmelere maketler, örnekler ve izahlı tablolarla gösteren bir teknik müze kurulması teklifini saygılarımla arzederim.

Yusuf Özdiril

Önerge No: 100

BAŞKANLIĞA

Kütüphanelerin en küçük iskân üniteleri olan mahaller esasına göre ve en pratik yoldan tesisleri kültür ve eğitim vasıtası olarak başta gelir.

Kütüphanelerin, müzelerin uyku saatleri hariç, her zaman açık bulundurulmaları sağlanmalıdır.

Turistik ve ilmî araştırma için hariçten gelenler yönünden çok mühimdir.

Rıza Ormancı

Önerge No: 101

BAŞKANLIĞA

Aşağıda yazılı hususları arz ve teklif ediyorum:

1 — Raporun okulda müzik öğretim ve eğitimi bölümünde koordinasyon raporunda belirtilen hususların kabul edildiği bildirilmektedir.

Halen uygulanmakta olan ilkokul müfredat programında "müzik millî bağlarımızdan biridir." diye belirtilirken köy ilkokullarında program dışı bırakılmış, şehir ilkokullarında da bir ders saatinde uygulanmaktadır. Amacının sağlanması için Teklif 7. sayfa 2. bölümün sonuna, müzik dersi köy ilkokulları ders programı arasına alınmalı, şehir ve köy ilkokullarında müzik ders saatleri artırılmalıdır.

2 — Şûranın gündemini teşkil eden raporun 93. sayfasındaki 13 maddelik hususa 14. madde olarak: "Halk yayınlarında siyasi partilerin propagandasını hedef tutan konulara yer verilmemelidir." ibaresinin eklenmesi.

Mustafa Sıtkı Demir

Önerge No: 102

BAŞKANLIĞA

Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonu raporunun, 11. sayfasında yayımla ilgili olan kısmın A işaretli ve "Halk yayınları" ibareli kısmında aynen kabul edildiği bildirilen 13. maddeye 14. madde olarak aşağıdaki hususun eklenmesini arz ve teklif eder, saygılarımı sunarım.

Mehmet Emiralioğlu

"Madde: 14 — Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünce hazırlanan ve Talim ve Terbiye Dairesince incelenip uygun görülen Halk Alfabesi ile halk alfabesi kılavuzunun yayımlanması tez zamanda sağlanmalıdır."

Önerge No: 103

BAŞKANLIĞA

11. sayfada 5. maddede banka isimlerinin tasrihine lüzum yoktur. Sadece (bütün bankalar) denmelidir.

M. Zeki Sofuoğlu

Önerge No: 104

BAŞKANLIĞA

Yayım alanında milyonlar sarfeden Millî Eğitim Bakanlığının şimdiye kadar ihmal ettiği, fakat nesillerin yetişmesinde büyük rol oynıyacak olan;

a) Kaliteli, devamlı bir çocuk dergisi,
b) Kaliteli, devamlı bir genel dergi,
c) Kaliteli, devamlı bir halk dergisi

yayınlaması için, raporun ilgili bölümüne bir madde ilâvesini arz ve teklif eylerim.

Mehmet Ateşoğlu

Önerge No: 105

BAŞKANLIĞA

Yayınlar arasında ilim tarihimizi ilgilendiren bugün dahi herkesçe kolayca anlaşılmıyan osmanlıca eserlerin anlaşılır dile çevrilmesini arz ve talep ederim.

Prof. F. N. Uzluk

Önerge No: 106

BAŞKANLIĞA

Şimdiye kadar memleketimizde ihmal edilen; fakat cemiyet üzerine tiyatrodan daha fazla tesir icra eden (sinema) müessesesine Devletin kurtarıcı ve kudretli elinin uzanması maksadiyle (Güzel Sanatlar Komitesi Raporu)nun ilgili bölümüne bir madde ilâvesi.

Mehmet Ateşoğlu

Önerge No: 107

BAŞKANLIĞA

1 — Raporda, güzel sanatların dallarına göre yabancı uzman ihtiyacı ve yabancı memleketlerde uzman yetiştirme konuları üzerinde durulmamıştır.

Bu iki hususun Bakanlığa önemle tavsiyesi lâzımdır.

2 — Yerli ve yabancı filmlerin zararları had safhaya gelimiştir. Bunların ilkelere göre kontrolü üzerinde durulmamıştır. Bu konunun eğitim uzmanlarından teşekkül edecek mahallî komisyonlara verilmesini teklif ederim.

Rıza Ormancı

Önerge No: 108

BAŞKANLIĞA

Halk eğitimi yoluyla, kültür ve güzel sanatlar alanında halkımıza daha verimli bir şekilde hizmet edilebilmesi için:

Bakanlığımızın, tiyatro, opera, güzel sanatlar, eski eserler, müzeler ve yayım çalışmalarını bilhassa köye götürecek, bu çalışmalardan köylülerimizin yeteri kadar faydalanmasını sağlıyacak şekilde verimli ve devamlı tedbirler alması hususunun güzel sanatlar, raporuna temenni olarak eklenmesini saygılarımla arz ederim.

Mehmet Emiralioğlu

Önerge No: 109

BAŞKANLIĞA

Her dereceli okullarımızdan çağımız anlayışına uygun bir sanat eğitimi verilebilmesi için rapora şu maddelerin eklenmesini arz ederim:

1 — Müfredat programlarımız eskiyi aşılayıcı değil, yeni zevke çevrik bir anlayışla yeniden hazırlanmalıdır.

2 — Okullarımıza Bakanlıkça titiz bir araştırma ile hazırlanmış tiyatro eserleri, klâsik ve modern müzik plâkları, ünlü resim röprödüksiyonları, alçıdan heykel kopyaları, yerli v yabancı edebî değeri olan kitap, okul şarkı ve marşlarının notaları v. s. gibi güzel sanatlar kültürünün aşılayıcı dokümanı gönderilmelidir.

Talip Apaydın

Önerge No: 110

BAŞKANLIĞA

Güzel sanatların her dalından en yetkili, kariyer sahibi sanatçılardan müteşekkil bir Devlet Jürisi'nin en kısa zamanda kurulması ve gerektiğinde dışardan, tanınmış yabancı sanatçıların da jüriye davet edilmesi hususunun da Rapora bir madde halinde konulmasını arz ve teklif ederim.

Ercümend Kalmık

VII. Millî Eğitim Şûrası Halk Eğitimi Komisyonu Raporu ile ilgili olarak Genel Kurul Başkanlığına verilen ve Genel Kurulda oylanmak suretiyle kabul edilen öenergeler

Önerge No: 111

BAŞKANLIĞA

1 — Raporun teklifler bölümündeki B— kısmında 11. maddeye "kurulmuş olanlarla destekleyici işbirliği yapılması" cümlesinin eklenmesini,

2 — IV. bölümdeki 2. teklife "eski halkevi binalarının halk eğitimi merkezi olarak tahsisi, mümkün olmıyanların yerine Devletçe derhal ödenek verilerek bina yaptırılması, bunların genel menfaate hizmet eder sayılması,

3 — Her ilde halk eğitimi hizmetlerine ücretsiz verilecek en az 500 kişilik sahneli bir salon bulunması" eklenmesi arzolunur.

Orhan Turan

Önerge No: 112

BAŞKANLIĞA

1 — Halk tipi kitaplar, halkın okuyabileceği puntolarla yazılmalı,

2 — Halk tipi kitaplarda yazış tarzı kuruluktan sıyrılmış, masal tarzında olmalı,

3 — Halk tipi yayınların halka ulaştırılması için gereken tedbir alınmalı.

İmza okunamadı

Önerge No: 113

BAŞKANLIĞA

Halk Eğitimi VII. bölümündeki araçlar ve tesisler kısmının 6. bendine "Ulusal Marşlar" kelimelerinin ilâvesi suretiyle:

"Eğitici ulusal marş plâkları ve bandlarının hazırlanması" şeklinde kabulünü teklif ediyorum.

Vefik Sözen

Önerge No: 114

BAŞKANLIĞA

Aşağıdaki tekliflerimin Halk Eğitimi konularında "Öncelikle ele alınması gereken işler" bölümünün sonuna eklenmesini arzederim.

1 — Her dairenin, her kurumun, resmî özel her teşekkülün, kendi içinde çalışanların başarılarını artıracak teşebbüslerde bulunması,

2 — Radyo yayınlarında köylünün de ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verecek programlar hazırlanması ve yeteri kadar yer ayrılması,

3 — a) Öğretmen Okulları, b) Tarım Okulları, c) Mevcut imkânlardan ve halkın yardımlarından faydalanılarak tezelden açılacak geniş sayıda köy bölge okullarının birer "köy kalkınma ve kültür merkezi" olmak amacında halk eğitimi merkezi haline getirilmesi;

4 — 1953 de Millî Eğitim Bakanlığı ile Tarım Bakanlığı arasında, köyde işbirliği konusunda kararlaştırılarak yayınlanmış bulunan genelgenin hemen uygulanmasına geçilmesi ve her köy okulunun da birer halk eğitimi kurumu haline getirilmesi.

M. Rauf İnan

Önerge No: 115

BAŞKANLIĞA

Toplum eğitimi bölümünün teklifler kısmının 22 nci maddesinde yapılmış olan "Gençlik Merkezlerinin kurulmasına önderlik edilmesi" ile

ilgili teklifin önemine binaen, raporun XI. bölümündeki öncelikle ele alınması gereken işler sırasına alınmasını arz ve teklif ederim.

Orhan Çaplı

Önerge No: 116

BAŞKANLIĞA

Yurdumuzun güney ve doğu bölgelerinde yaşıyan aşiretlerin eğitim ve öğretiminin Halk Eğitimi Programına eklenmesini arz ve teklif ederim.

Mustafa Şanlı

Önerge No: 117

BAŞKANLIĞA

Halk Eğitiminin tatbikatında yer olarak camilerden, eleman olarak da — kursa tâbi tutularak — hocalardan faydalanılması hususunun rapora alınmasını arz ve talep ederim.

Rahmi Özer

Önerge No: 118

BAŞKANLIĞA

Halk Eğitimi konusunun gerek Millî Eğitim Bakanlığının, gerekse diğer bütün bakanlıkların açmış oldukları orta ve yüksek dereceli okullar ile fakültelerin müfredat programlarına alınması ve bunun millî bir vazife olduğunun kavratılması saygıyla arzolunur.

Şükrü Gürkaynak

Önerge No: 119

BAŞKANLIĞA

Halk Eğitiminde, lüzum hâsıl olduğu zamanlar, Devlet hizmetindeki bütün vasıtalardan istifade edilmesini mahallî makamlar sağlamalıdır.

Lâtif Günal

Önerge No: 120

BAŞKANLIĞA

Ezan ve Kuran ana dilimiz olan Türkçeyle okunsun, yayılsın.

M. Talât Akgün

Önerge No: 121

BAŞKANLIĞA

1 — Halk Eğitiminin malî formalitelerini kolaylaştırmak; gelir kaynaklarını artırmak üzere her ilde bir Halk Eğitimini Koruma Derneğinin kurulmasını,

2 — Aynı gayeye yönelmiş Türk Kültür Dernekleriyle Halk Eğitimi merkez ve bürolarının münasebetlerinin ayarlanmasını, ileride analşmazlıklara meydan verilmemesi için şimdiden hazırlanmış bulunan Halk Eğitimi Kanun Tasarısına açık ve kesin hükümlerin konulmasını arz ve teklif ederim.

Selâhattin Ortaç

Önerge No: 122

BAŞKANLIĞA

Halk Eğitimini de memleketin iktisadî ve içtimaî bakımdan kalkınmasının bir vasıtası haline getirebilmek için temel şartlarının ilmî bir şekilde incelenmesine ihtiyaç vardır. Bu itibarla üniversitelerle sıkı bir işbirliği zaruridir. Bu maksatla kurulacak teşkilâtın üniversitelerarası bir heyetin kontrol ve müşavirliği altında çalışmasını teklif ediyorum.

Prof. Mümtaz Turhan

Önerge No: 123

BAŞKANLIĞA

Halk Eğitimi Komisyonu raporuna şu iki husus eklenmelidir:

1 — Halk Eğitimi işlerinin tetkik, araştırma ve plânlanması ve halk

eğitimcilerinin yetiştirilmesi bir üniversite işidir. Mevcut üniversitelerimizin bu hayati ve önemli dâvada kendine düşen — diğer memleketlerde olduğu gibi — fonksiyonu ifa edecek hale getirilmesi, bu mânada bütün Bakanlıkların, üniversitelerin, öğretmen yetiştiren müesseselerin, aydınların bu işte rol sahibi kılınması,

2 — Öğretmen Yetiştirme Komisyonunun gündeminde yer alan "Konu III — İlköğretimin çeşitli alanları ile Halk Eğitimi için eleman yetiştirilmesi" konusunun Komisyondaki müzakeresi sırasında kararlaştırılan ve Halk Eğitimini ilgilendiren hususatın raporun son şeklinin tespiti sırasında dikkate alınması.

Arz ve teklif ederim.

Osman Ülkümen

Önerge No: 124

BAŞKANLIĞA

Eğitim radyoları bir yandan Devlet radyoları halinde tesis edilirken, diğer taraftan üniversiteler içinde de düşünülmeli; üniversite dışında faaliyete sevkedilmeleri kabil olmıyan yüksek bilim yetkililerinden memleketin daha fazla istifadesi sağlanmalıdır.

Arz ve teklif ederim.

Yusuf Özdiril

VII. Millî Eğitim Şûrası Yönetim Örgütü Komisyonu Raporu ile İlgili Olarak Genel Kurul Başkanlığına Verilen ve Genel Kurulda Oylanmak Suretiyle Kabul Edilen Önergeler

Önerge No: 125

BAŞKANLIĞA

Millî Eğitim Bakanlığı Yönetim Örgütü içinde ilköğretim müfettişliği konusu da ele alınarak aşağıdaki hususların karar altına alınmasını arz ve talep ederim.

Bu husus raporun teftiş işleri (S: 4) gölümüne ayrı maddeler olarak konulmalıdır:

1 — İllerdeki ilköğretim müfettişleri bir başmüfettişin başkanlığında birleştirilmeli ve bölge müfettişliği yerine il müfettişliğ kurulmalıdır.

2 — Bakanlık müfettşlerinde olduğu gibi, ilköğretim müfettişleri için de icabederse, grup teftişi usulü kabul edilmelidir.

3 — İlkokul öğretmenlerinin tahkikatı, idare müfettişi adı verilecek kimseler tarafından yapılmalıdır. Rehberlik ve randıman işleriyle (Eğitim müfettişi) adı verilecek kimseler uğraşmalıdır.

Mehmet Değerliyurt

Önerge No: 126

BAŞKANLIĞA

Yirminci asırda atom çağında tekniğe ve teknik öğretime daha çok önem vermeğe milletçe mecburuz.

Millî Eğitim Bakanlığı merkez örgütünün, tahsil kademelerine göre değil, hizmet gruplarına göre teşkilâtlanmasını doğru bulmaktayız. Şûramız Yönetim Örgütü Komisyonunun kabul ettiği prensipler esas alınmak üzere Meslekî ve Teknik Öğretimin iş hacmi özellikleri dolayısiyle, Bakanlığımız Merkez Örgütünün aşağıdaki şemada gösterildiği gibi olmasını arz ve teklif ediyoruz.

Ali Erkan ve
252 üye

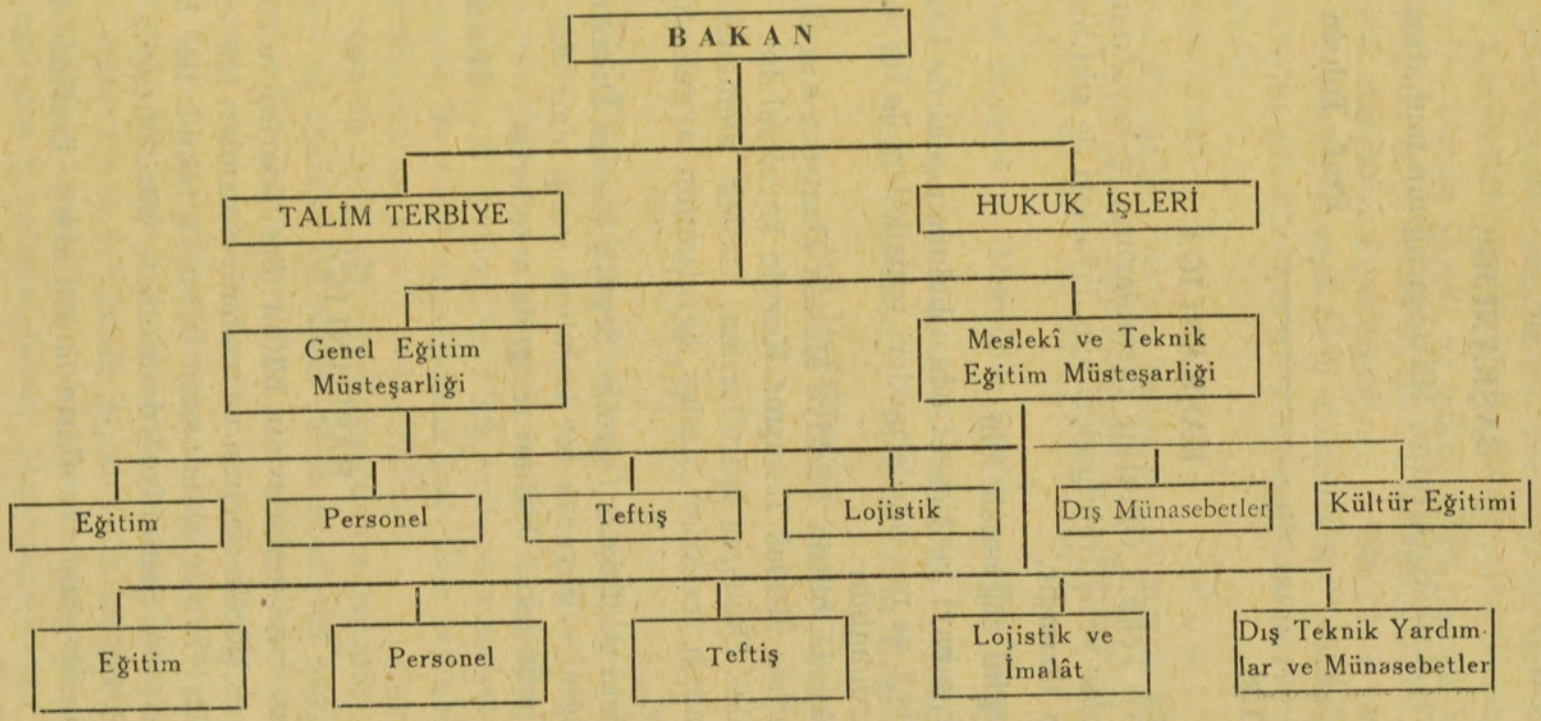
BAKAN
TALİM TERBİYE
HUKUK İŞLERİ
Genel Eğitim Müsteşarliği
Meslekî ve Teknik Eğitim Müsteşarliği
Eğitim
Personel
Teftiş
Lojistik
Dış Münasebetler
Kültür Eğitimi
Eğitim
Personel
Teftiş
Lojistik ve İmalât
Dış Teknik Yardımlar ve Münasebetler

375

Önerge No: 127

BAŞKANLIĞA

Teknik ve Meslekî Öğretim Müsteşarlığının muhafazasını arz ve teklif ederim.

Prof. Tahsin Banguoğlu

Önerge No: 128

BAŞKANLIĞA

Meslekî ve Teknik Öğretim kurumlarının iş hayatının ihtiyaçlarına uygun elemanlar yetiştirebilmeleri için, işyerleri ile sıkı bir işbirliği halinde çalışmaları lâzımdır.

Bu işbirliğini sağlamak için:

1 — Her sanayi ve ticaret odası bulunan şehirde her meslek grubu için, işveren, işçi ve meslek dernekleri temsilcileri ile birer Meslek Danışma Kurulu kurulmalıdır.

2 — Merkezde, bütün Türkiye Meslek Danışma Kurullarının temsilcileriyle bir Merkez Meslek Danışma Kurulu kurulmalıdır.

3 — Meslek Danışma Kurullarının, meslek elemanlarını yetiştirme konusunda alacağı kararlar meslek öğretiminin uygulanmasında önemle ele alınmalıdır.

4 — Meslekî ve Teknik Öğretim örgütü Meslek Danışma Kurullarıyla sıkı bir işbirliğini sağlıyacak bir kuruluşa sahip olmalıdır.

4 madde halindeki teklifimi saygıyla arzederim.

Mustafa Asher

Önerge No: 129

BAŞKANLIĞA

1 — Milletlerin, kenliklerinin bütün özelliklerini ve ruh asaletlerini muhafaza ederek yücelmelerinin ve medeniyet camiası için en belirgin şahsiyet ve vasıflariyle yer almalarının bilim ve teknik ile birlikte "Güzel Sanatlar"ın da aynı ehemmiyet derecesinde gözükmesiyle mümkün olacağı;

2 — Eğitimde güzel sanatların önemi artık üzerinde tartışılmaz bir konu olduğu;

3 — Atatürk'ün 1933 yılında söylediği "Onuncu Yıl" Nutkunda:

"Şunu da ehemmiyetle tebarüz ettirmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihî bir vasfı da güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fıtri zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, millî birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besliyerek inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür." cümleleriyle ifade ettiği büyük hakikatın aradan otuz yıl geçmiş olmasına rağmen gerçekleştirilememiş olduğu;
gerçeklerine dayanarak:

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesi içinde bu çok mu'dil eğitim görevinin okul içinde ve dışında gereği gibi başarılmasını sağlıyacak bir "Kültür ve Güzel Sanatlar Müsteşarlığı" ihdasını teklif ederiz.

A. Adnan Saygun **Nureddin Sevin** **Ulvi Cemal Erkin**

Necil Kâzım Akses **Namık R. Katoğlu** **Halil Dikmen**

Halil Bedii Yönetken **İsmail Hakkı Uludağ**

Ali Dursunoğlu

Önerge No: 130

BAŞKANLIĞA

1 — Yönetim Örgütü Komisyonu raporu koyu bir merkeziyetçiliği temsil etmektedir.

Halbuki zamanımız idare mekanizmasına hâkim olan zihniyet salâhiyetleri genişletme zihniyetidir ve Türk milletinin sosyal gelişmesi müesseselerinin ancak bu zihniyete dayanan teşkilâtla mümkündür. Bu yüzden Örgüt Komisyonunun raporu yetersizdir.

2 — Bu raporda Millî Eğitim Bakanlığının kurmay başkanlığı demek olan Talim ve Terbiye Dairesini şahsi isteklerin ezgisi altında bırakıldığı görülmektedir. Bu ise şimdiye kadar durumundan şikâyet ettiğimiz bu müesseseyi aynı halde muhafaza etmektedir. Halbuki bu müessesenin vereceği kararların tatbik teminatı olması kararlarının ilmî bir sebep ve pragmatik bir hatası görülmedikçe değiştirilmemesi, Millî Eğitim işlerimizin istikrarı ve tekâmülü bakımından zaruridir.

3 — Yine tasarıda icra kuvveti olan daire başkanlıkları plân, program hazırlama ve eğitimin felsefesini tespit etme müessesesi olan Talim ve Terbiye birbirine karıştırılmaktadır.

Bu durum istikbalde büyük ihtilâflara meydan verecektir.
Bu yönden de mevcut tasarı üzerinde ıslahata lüzum vardır.
Teklif ederim.

İrfan Alıcıoğlu

Önerge No: 131

BAŞKANLIĞA

Yönetim Örgütü Raporunun, taşra teşkilâtı ile ilgili bölümüne, "ilk ve orta öğretim işlerinde ademi merkeziyet sistemine imkân nispetinde yer verilmelidir" cümlesinin eklenmesi hususuna karar verilmesini arz ve teklif ederim.

Tevfik Yavuzer

Önerge No: 132

BAŞKANLIĞA

Yönetim Örgütü Komisyonu raporunun VII. bölümüne, 3. madde olarak "Girift ve yaygın problemlerle çalışan taşra teşkilâtı, sorumluluğuna paralel yetkilerle teçhiz edilmeli ve —kademeli olarak— merkeziyetçilikten kurtarılmalıdır."
paragrafının eklenmesini arz ve teklif ederim.

A. Hamdi Baysal

Önerge No: 133

BAŞKANLIĞA

Üzerinde görüşülen "Yönetim Örgütü Komisyonunun Raporu" Bakanlıkta şimdiye kadar çalışılan ve yüksek Şûraya sunulan esaslardan tamamen ayrı bir kuruluş meydana getirilmesini hedef tutmaktadır.

Diğer komisyonların çalışmalariyle ilgili hususlar üzerinde de durulmamıştır.

Bu arada, yetiştirmekte olduğumuz neslin sadece fikir terbiyesi üzeirnde duracak organlara yer verilmiş; eğitimin tam sayılması için çocuklarımızın, gençlerimizin fizik terbiyeleriyle; gençlerimizin çok muhtaç olduğumuz meseleleriyle ilgilenecek bir organa, kuruluş şemasında yer verilmemiştir.

Öğrenci, öğretmen ve idareci olarak milyonları bulan kitlenin koru-

yucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerine ait konularla ne suretle ve kim tarafından meşgul olunacağı da gösterilmemiştir.

Dershane ve okul dışında genç neslin yetiştirilmesi, onların bu konuda çeşitli meselelerinin halli; teşkilâtımızın koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin lâzım geldiği şekilde yürütülmesi, şemadaki daireler içinde meydana getirilecek küçük servislerle mümkün değildir. Mümkün olmadığı da şimdiye kadarki tatbikatla görülmüştür.

Bu itibarla, teklif:

Yetiştirmekte olduğumuz neslin terbiyesini tamamlıyacak ve boş zamanlarını değerlendirecek olan Beden Eğitimi ve İzcilik işleriyle millî eğitim mensuplarının koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini düzenliyecek, yürütecek ve bu konuda gerekli tedbirleri alacak servislerin, getirilen şema kabul edildiği takdirde, kuruluşta bir "Alt Organ" olarak değil; "Ana Organlar" olarak yer almasını arz ve teklif ederim.

Cevdet Arun

Önerge No: 134

BAŞKANLIĞA

Yönetim Örgütü Komisyonu raporunun 6. sayfasındaki VIII. bölümünde kabul edildiği bildirilen "Beden Terbiyesi ve İzcilik İşleri" örgütünün aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

"Her türlü öğrenim müesseselerine devam eden veya iş yerlerinde çalışan gençlerimizin okul ve iş saatleri dışında kalan zamanlarını faydalı ve maksatlı bir şekilde değerlendirecek her türlü çalışmaları plânlamak ve yürütmek üzere, üst örgütler bölümünde Gençlik Dairesi adıyla dokuzuncu bir daire eklenmiştir."

Orhan Çaplı

Önerge No: 135

BAŞKANLIĞA

Yönetim Örgütü Komisyonu Raporunda Millî Eğitim Şûrasının yer almadığı görülmektedir.

Millî Eğitim Şûrası, hür ve demokratik Türkiyemizde, Devlet düzeni içinde millî eğitimimize tanınan yerinde bir imtiyazdır. Bu imtiyazı hassasiyetle korumak hepimizin görevidir.

Bu görüş ve anlayış düzeni içinde,

"Eğitim, bilim ve kültür alanında ilgili ve yetkili resmî ve gayri resmî kişileri ve üniversiteler ve kurumlar temsilcilerini toplıyan Millî Eğitim Şûrasının, Millî Eğitim Kurultayı adı ile üst seviyede hür ve demokratik bir (Danışma Kurulu) olarak millî eğitim örgüt prensipleri arasında Komisyon raporuna eklenmesinin Yüksek Kurulca oylanmasını arz ve teklif ederim.

Zekâi Baloğlu

Önerge No: 136

BAŞKANLIĞA

Millî Eğitim Bakanlığı ile ilgili bütün kanun, nizamname, yönetmelik tasarıları, müfredat programları, eğitim ve öğretimle ilgili genel kararları tespit edecek olan ve Millî Eğitim Şûraları yerine kaim olacak ve yılda bir defa toplanacak olan ve lüzumu halinde daha fazla toplantıya da çağrılabilecek olan bir Millî Eğitim Kurultayı'nın Yönetim Örgütü Raporuna ithalini arz ve talep ederiz.

Nurettin Dekelli **Seyfettin Aydın** **Tahsin Çizenel**

Önerge No: 137

BAŞKANLIĞA

Gerek Şûranın hazırlıkları sırasında, gerekse Şûranın çalışması müddetince faaliyetini kolaylaştırıcı gayret gösteren Millî Eğitim Bakanlığına, Plânlama Kuruluna ve Şûra Genel Sekreterliğine teşekkür edilmesini arz ve teklif ederim.

Ali Arıgümüş

Önerge No: 138

BAŞKANLIĞA

Yönetim işleri görüşülürken; çalışma sürat ve intizamına hemen hepimizin şahit olduğu Şûra Daimî Genel Sekreterliğine ve orada vazife alan arkadaşlara Şûramızın teşekkürlerinin; sayın Şûra Başkanlığınca iletilmesi bir kadirşinaslık eseri olacaktır.

,Saygıyla yüksek takdire arz ederim.

Lâtif Günal

Önerge No: 139

BAŞKANLIĞA

Güzel Sanatlar Komisyonu Raporu müzakeresi dolayısiyle;

— Şûra üyelerine kıymetli sanat eserlerini duyurma ve görme imkânını sağlıyan; Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümüne; Beden Eğitimi Şubesine, Devlet Tiyatrosu ve Operasına, Bale Heyetine; Devlet Konservatuvarı Müzik, Tiyatro ve Bale Şubelerine, defile yapan Olgunlaşma Enstitüsü Konfeksiyon Atelyesi mensuplarına ve tertipliyenlere Şûramızın teşekkürlerinin; sayın Şûra Genel Başkanlığınca duyurulmasını saygıyla arzederiz.

Perihan Teköz **Hikmet Mercan** **Lâtif Günal** **Recai Atay**

Önerge No: 140

BAŞKANLIĞA

Kepirtepe İlköğretmen Okulu ile Lüleburgaz İlkokul Öğretmenlerinin dün akşam büyük bir başarı ile bu salonda uyguladıkları program göğsü - müzü kabartmıştır.

Öğülmeye değer bu çalışmalarından dolayı okul müdürü Canip Akın, Müzik Öğretmenleri Bayan Fikret ve Bay Selâhattin Evcillerle programa katılan öğretmen ve öğrencilere Şûra Başkanlığınca teşekkür edilmesini müsaadelerinize saygılarımla arzederim.

Mehmet Emiralioğlu

Önerge No: 141

BAŞKANLIĞA

VII. Millî Eğitim Şûrasının devamı müddetince Komisyon ve Genel Kurul çalışmalarını yakın ve candan bir ilgi ile takip eden, Türk millî eğitiminin gelişmesinde ve Türk öğretmeninin dert ve dâvalarının halli konularında müspet ve yapıcı yayın ve irşatlarda bulunan Türk basınına ve onun sayın mensuplarına Yüksek Şûranın teşekkürlerinin duyurulmasını arz ve teklif ederim.

Kâzım Eke

Önerge No: 142

BAŞKANLIĞA

Onbir günden beri, Millî Eğitime yeni bir yön vermek üzere devamlı olarak çalıştık. Birçok millî eğitim dâvasına ışık tutan VII. Millî Eğitim Şûrası, çalışmalarını bugün sona erdirmiş olacaktır.

Muhtelif rapor ve teklifler Genel Kurulda tartışılarak bir sonuca bağlanmıştır.

Şûrada alınan ve bir sonuca bağlanan VII. Millî Eğitim Şûrası kararlarının kitap halinde basılarak sayın VII. Millî Eğitim Şûra üyeleri adresine birer adet gönderilmesini arz ve teklif ederim.

Halil Ziya Erce